ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

Cilt • 22

Anıtkabir Derneği Yayınları
-I-

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

"Altını Çizdiği Satırları, Özel İşaretleri, Uyarıları, Düştüğü Notlar ve Kitap İçerisindeki Özel Yazıları İle"

Cilt 22

Fransızca Kitaplar

Anıtkabir Derneği Yayınları
-I-

Başbakanlık Tanıtım Fonu Katkılarıyla

Yayın Koordinatörü
Recep Cengiz

Baskıya Hazırlayan
Aykut Tanıtım Danışmanlık - Ankara
Tel: 0.312. 495 02 25•26•27

Kapak
Murat Mutluoğlu

Sayfa Düzeni
Murat Mutluoğlu • Yeter Mutluoğlu

Film
Candan Repro-Ankara
Tel: 0.312. 231 49 01

Baskı
Pelin Matbaası - Ankara
Tel: 0.312 418 70 93

Takım ISBN No:
975-95835-2-6

Cilt ISBN No:
975-8563-34-3

Tel: 0.312. 230 12 22
ANKARA • 2001

Orijinal metinlerde Atatürk'ün altını ve yanını çizdiği satırların Türkçeleri koyu harflerle dizilmiştir.

TERCÜMELER

Osmanlıca Tercüme
Bekir Koç • Haldun Eroğlu
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Fransızca tercümelerin bir kısmı ile İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Yunanca tercümelerin tamamı Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından yapılmıştır.

TÖMER Tercüme Editörü
Dr. Gülser Akdoğan • Tülin Yalman • Emel Zeytin

Fransızca Tercüme
Ali Osman Durmuş • Dilşad Özdamar • Özkan Güngör
Nurhayat Atan • Çelebi Akdaş • Şebnem Sunengin Çakır
Bayram Köse • Sebahat Alan

İngilizce Tercüme
Özlem Kitapçı Kara • Önay Çokluk • Fatih Ekinci

Almanca Tercüme
Ayşe Bahşi • Özmen Kara

İtalyanca Tercüme
Suna Ertekin

Yunanca Tercüme
Özge Ceylan

İçindekiler

Orijinal metinlerde Atatürk'ün altını ve yanını çizdiği satırların Türkçeleri koyu harflerle dizilmiştir.

TERCÜMELER

Osmanlıca Tercüme
Bekir Koç • Haldun Eroğlu
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Fransızca tercümelerin bir kısmı ile İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Yunanca tercümelerin tamamı Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından yapılmıştır.

TÖMER Tercüme Editörü
Dr. Gülser Akdoğan • Tülin Yalman • Emel Zeytin

Fransızca Tercüme
Ali Osman Durmuş • Dilşad Özdamar • Özkan Güngör
Nurhayat Atan • Çelebi Akdaş • Şebnem Sunengin Çakır
Bayram Köse • Sebahat Alan

İngilizce Tercüme
Özlem Kitapçı Kara • Önay Çokluk • Fatih Ekinci

Almanca Tercüme
Ayşe Bahşi • Özmen Kara

İtalyanca Tercüme
Suna Ertekin

Yunanca Tercüme
Özge Ceylan

İçindekiler

KİTABIN HAZIRLANIŞI HAKKINDA BİLGİ

Mustafa Kemal ATATÜRK kısa süren yaşamı boyunca, bir insan ömrüne kolay kolay sığmayacak kadar büyük işler başarmıştır. Başarıyla sonuçlandırdığı Kurtuluş Savaşı ve Türk Devrimi ile dünya tarihi içerisindeki onurlu yerini çoktan almıştır.

ATATÜRK'ün yaşamı ve yaptığı işlerle ilgili yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından kütüphaneler dolusu eser yazılmıştır. Çeşitli dillere çevrilen bu eserler sayesinde ATATÜRK dünyanın her tarafındaki entelektüel, asker, bilim ve siyaset adamları tarafından çok iyi tanınmaktadır. Eylem ve düşünceleriyle bütün insanlığı etkileyen ATATÜRK'ün, düşünce yapısını tarihi süreç içerisinde hangi olaylar, düşünürler ve yazarlar etkilemiştir? İşte, bu sorunun yanıtlanmasına katkı niteliği taşıyan ve Gürbüz Tüfekçi tarafından hazırlanan "ATATÜRK'ün Okuduğu Kitaplar" adlı eser istisna tutulursa bu amaca yönelik ayrıntılı bir çalışma henüz yapılmamıştır.

O'nun düşünsel alt yapısını araştırmak isteyenler için, satırlarının altını çizdiği, özel işaretler, uyarılar koyduğu, notlar düştüğü veya bazı açıklamalarda bulunduğu eserleri Türkçe'ye çevirerek 20 cilt halinde sunulması plânlanan bu çalışma daha sonra temin edilen kitaplarla 24 cilt'e çıkmıştır. Bu çalışma yukarıdaki sorunun yanıtlanması amacına yönelik küçük bir katkı olarak algılanmalıdır.

Bu çalışmanın ortaya çıkarılabilmesi için ATATÜRK'ün okuduğu kitapların hepsine ulaşılmaya çalışılmışsa da, bu ana kadar ANITKABİR ve Çankaya'daki ATATÜRK Kitaplığı ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi ve Samsun Gazi İl Halk Kütüphanesi dışındakilere henüz ulaşılamamıştır. Ulaşılamayan kitapların sayısı mevcut kitap sayısı içerisinde çok önemli bir miktar olmamakla birlikte, yapılacak çalışmaya bütünlük sağlaması açısından önemlidir.

Bu güne kadar tespit edilen ATATÜRK'ün okuduğu kitapların sayısı; 1741'i Çankaya'da, 2151'i ANITKABİR'de, 102'si İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde ve 3'ü Samsun Gazi İl Halk Kütüphanesi'nde olmak üzere

3997'dir. Cilt sayıları ile, dergi, harita, atlas ve nota albümleri bu sayının dışındadır.

Hazırlanan 24 ciltlik eserde; ATATÜRK'ün okuyup satır altlarını çizdiği, sayfa kenarlarına notlar aldığı, özel işaretler koyduğu, açıklamalar yaptığı kitap ve dergilerin bu bölümlerinin tamamına yer verdik.

Yalnız bu işaretli yerlerin çok az bir kısmının ATATÜRK dışındaki kişiler tarafından çizilmiş olması olasılığı üzerinde duranlar da vardır. Başkalarının işaretlediği birkaç eser, diğerlerinden, bu konuda araştırma yapan kişiler tarafından kolaylıkla ayırt edilebilir.

Yabancı dilden tercüme edilen metinlerin bugünkü dile aktarılışında özgün niteliklerinin korunmasına özen gösterilmiştir. Ancak; bu yapılırken yazım kurallarında ve noktalama işaretlerinin kullanımında özellikle Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı "İmlâ Kılavuzu" ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca benimsenen ilkeler esas alınmıştır.

Eserlerin Türkçe'ye çevrilmesinde şöyle bir yöntem izlenmiştir.

• Çeviride ATATÜRK'ün altını çizdiği, işaret koyduğu veya bir açıklama yaptığı cümle, paragraf ve sayfalar dikkate alınmıştır.

• Aynı konuya ilişkin iki yer işaretlenmiş ya da çizilmişse daha ayrıntılı olana öncelik verilmiştir.

• Bütünlüğü ve anlamayı kolaylaştırmak için bir veya iki kelimesi çizili cümlelerin tamamı, bazen de bütün paragraf çevrilmiştir.

• Altı çizili sözcük, cümle ve paragraflar koyu olarak gösterilmiştir.

• ATATÜRK'ün el yazılarının çevirisi orijinal sayfanın yanına verilmiştir.

• Kitap ve dergilerdeki Önsöz, Giriş, Özelsöz ve Açıklamalar planlanan cilt sayısını aşmaması için çoğunlukla özet halinde verilmiştir.

• Köşeli parentezler çevirenlerin müdahalelerinde kullanılmıştır.

• Özellikle Osmanlıca çevirilerde okumayı ve anlamayı zorlaştıracak kelimelerin bugünkü kullanılışları tercih edilmiş ve daha çok okuyucu kitlesine hitap edebilmek amacıyla da o dönem kurum ve kuruluşlarına günümüz terminolojisine yakın bir karşılık verilmiştir.

• Değişik konulardaki yüzlerce özel isim doğrusuna ulaşıldığı ölçüde güncelleştirilmiş, ulaşılamayanlar da ise Osmanlıca okunuşları esas alınmıştır.

• Yine Osmanlıca çevirilerde metnin dili sadeyse kesinlikle müdahale edilmemiş yazarın ifade şekli esas alınmıştır.

• Kitap ve dergiler konularına göre [Tarih, Edebiyat, Hukuk vb.] ayrılmış ve her cilt aynı konuda fakat farklı alanlarda yazılmış ve okuyucuyu sıkmıyacak hacimde ve konu yelpazesi dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Ayrıca kitabın teknik özelliklerini açıklayan bir bölüm hazırlanmıştır. Eserin, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılar için temel kaynak olacağı inancındayız.

Recep Cengiz
Yayın Koordinatörü

DICTIONNAIRE
ÉTYMOLOGIQUE
DES MOTS FRANÇOIS
DÉRIVÉS DU GREC:

Ouvrage utile à tous ceux qui se livrent à l'étude des sciences, des lettres et des arts, et qui ne sont point versés dans les langues anciennes;

Auquel on a joint les noms des nouvelles mesures, et les autres mots nouveaux tirés du Grec.

Par J. B. MORIN, *Censeur des études au Lycée de Clermont-Ferrand.*

Enrichi de notes par M. D'ANSSE DE VILLOISON, membre de l'Institut de France, des Académies de Londres, Berlin, Gottingue, Iéna, &c. &c.

SECONDE ÉDITION,

Corrigée, et augmentée de tous les mots usuels de la langue françoise.

TOME SECOND.

.... nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant, parcè detorta.

HORAT. *Art. Poet.*

115

A PARIS,

DE L'IMPRIMERIE IMPÉRIALE.

M. DCCC. IX.

FRANSIZCA SÖZCÜKLER – ETİMOLOJİ SÖZLÜĞÜ

YUNANCA'DAN TÜREMİŞ KELİMELER

Bilimsel, edebi ve sanatsal araştırmalar yapan ve eski diller hakkında bilgi sahibi olmayan herkese lazım olabilecek nitelikte bir kitap;

Bu kitaba yeni ölçüler ve Yunanca'dan geçen diğer yeni kelimeler ilâve edilmiştir.

Hazırlayan
J. B. MORIN, Clermont-Ferrand Lisesi Araştırma Denetleyicisi Londra, Berlin, Gottingue, Iena, &c. &c. Akademileri, Fransız Enstitüsü mensubu D'ANSSE DE VILLOISON tarafından zenginleştirilmiştir.

İKİNCİ BASKI

Fransız dilinde kullanılan kelimelerle zenginleştirilmiş ve ilaveler yapılmıştır.

İKİNCİ CİLT

.... Nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si Graeco fonte cadant, parce detorta

HAROT, Şair, Sanatçı

PARIS
IMPERIALE BASIMEVİ
M. DCCC.. IX..

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 115
Yazar	: J. B. Morin
Cild	: Kahverengi
Ebadı	:
	En : 13 cm.
	Boy : 19.5 cm.
Sayfa Adedi	: XXXII + 478
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Ebru Genç tarafından tercüme edilmiştir.

Sayfa :2

ICHNEUMON, s. m. animal d'Égypte de la grosseur d'un chat. Ce mot est grec, et signifie proprement *celui qui suit à la piste, qui poursuit;* du verbe ἰχνεύω *(ichneuô)*, suivre à la piste, dérivé d'ἴχνος *(ichnos)*, trace, parce que cet animal fait la guerre aux serpens et aux crocodiles.

ICHTHYOCOLLE, s. f. ἰχθυοκόλλα *(ichthuokolla)*, en grec ancien et en grec vulgaire; colle de poisson; d'ἰχθὺς *(ichthus)*, poisson, et de κόλλα *(kolla)*, colle. C'est le grand esturgeon qui la fournit.

Sayfa 2

ICHNEUMON [ihnömon], Mısır'da yaşayan ve kedi büyüklüğünde bir hayvan. Bu kelime Yunancadır ve iz süren, takip eden anlamını taşır. İz sürmek (ichneuo) fiilinden türemiştir; bu fiil ise iz anlamına gelen (ichnos) kelimesinden türemiştir; çünkü bu hayvan yılanlara ve timsahlara mücadele eder.

ICHTHYOCOLLE [ihtiyokol], (ichthuokolla), eski Yunanca'da ve Yunan halk dilinde; balık tutkalı; (ichtus) balık ve (kolla) tutkal. Bu madde büyük esturgeon'dan [mersin balığı] elde edilir.

Sayfa :5

IDÉE, s. f. ἰδέα *(idéa)*, perception de l'ame, image ou représentation d'une chose dans l'esprit; d'εἴδω *(éidô)*, voir, savoir, parce que c'est par l'idée que l'esprit aperçoit les choses et les connoît.

Sayfa 5

IDÉE, [fikir, düşünce], ruhun algılaması, herhangi bir şeyin zihindeki imajı veya temsili (idéa); görmek, bilmek, çünkü zihin çevrede bulunanları fikir vasıtasıyla algılar (éidô).

Sayfa :15

INSTINCT, s. m. en latin *instinctus*, formé d'*instingo*, pousser à, animer, exciter, dont le primitif *stingo* ou *stigo* est dérivé de στίζω *(stizô)*, piquer, aiguillonner, 2.e aoriste ἔστιγον *(estigon)*. L'*instinct* est une impulsion de la nature, qui dirige les animaux dans leurs actions; et, en parlant de l'homme, c'est le premier mouvement qui précède la réflexion.

Sayfa 15

INSTINCT [içgüdü], Lâtince'de instinctus kelimesidir. Bu kelime ise -e itmek, canlandırmak, tahrik etmek anlamına gelen instingo kelimesinden türemiştir. instingonun kökü olan stingo veya stigo ise bir şey batırmak, dürtmek anlamını taşıyan stizö sözcüğünden türemiştir; ikinci olarak ise aoriste [geniş zaman] estigon gelmektedir. İçgüdü doğanın yarattığı bir içten gelen bir duygu ve yönelimdir; içgüdü hayvanları ve bunların eylemlerini yönetir; insan açısından ele alındığında ise düşünceden önce gelen ilk hareket olarak tanımlanabilir.

Sayfa :28

LACONIQUE, adj. serré, vif, concis, en parlant du style. Ce mot vient de Λάκων *(Lakôn)*, Laconien ou Lacédémonien, parce que les Lacédémoniens affectoient beaucoup de précision dans leur langage.

Sayfa 28

LACONIQUE [lakonik, kısa ve özlü], sıfat, konuşurken özlü, hızlı, veciz bir stil kullanmak. Bu sözcük, Laconien [Lakonyalı] veya Lacédémonien [Lacedemonyalı] anlamına gelen Lakôn [Lakon] kelimesinden gelmiştir çünkü Lakedemonyalılar son derece açık bir dil kullanmaktaydılar.

Sayfa :29

LAGOPHTHALMIE, s. f. *(méd.)*, maladie des paupières, qui sont tellement retirées, que l'œil reste ouvert en dormant; de λαγῶς *(lagôs)*, lièvre, et ὀφθαλμὸς *(ophthalmos)*, œil; comme qui diroit *œil de lièvre*, parce qu'on dit que les lièvres dorment les paupières ouvertes.

Sayfa 29

LAGOPHTHALMIE [lagoftalmi], tıbbî, göz kapaklarında meydana gelen bir hastalık. Hastalık esnasında göz kapakları uyurken gözün kapatılmasına engel olacak derecede çekilir; lagôs, tavşan ve göz anlamına gelen ophthalmos [oftalmos] kelimelerinden meydana gelmektedir; bu sözcük, tavşanlar uyurken gözlerini kapatmadıklarından dolayı tavşan gözü anlamına gelmektedir.

Sayfa :32

LAMPYRE, s. m. ver luisant, qui brille pendant la nuit; de λαμπυρὶς *(lampuris)*, qui signifie la même chose, dérivé de λάμπω *(lampô)*, je brille.

Sayfa 32
LAMPYRE [lamfir], ateş böceği, gece parlayan; parlıyorum anlamına gelen lampō sözcüğünden türemiş lampuris kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :34

LARYNX, s. m. *(anat.)*, en grec λάρυγξ *(larugx)*, partie supérieure de la trachée - artère, qu'on appelle vulgairement *le nœud de la gorge*, *la pomme d'Adam*.

Sayfa 34
LARYNX [larenks], anatomi, Yunanca'da soluk borusunun üst kısmını ifade eden ve halk arasında boğaz düğümü, Adem elması olarak adlandırılan larugx kelimesinden türemiştir.

Sayfa :47

LITHOXYLON, s. m. mot purement grec, formé de λίθος *(lithos)*, pierre, et de ξύλον *(xulon)*, bois; il signifie *bois pétrifié*.

LITURGIE, s. f. de λειτουργία *(léitourgia)*, qui signifie *service*, *ministère public*, formé de λεῖτος *(leitos)*, public, et d'ἔργον *(ergon)*, ouvrage. Ce mot désigne l'ordre établi dans les prières et les cérémonies de l'office divin.

Sayfa 47
LITHOXYLON [litoksilon], tamamen Yunanca bir kelimedir; taş anlamına gelen lithos ve tahta, odun anlamına gelen xulon kelimelerinden meydana gelmektedir ve taşlaşmış odun demektir.
LITURGIE [litürj; dinsel törenlerde usul ve sıra], Daire, Savcılık anlamına gelen léitourgia sözcüğünden gelmektedir; léitourgia ise kamu, halkla ilgili anlamına gelen leitos ve iş, çalışma anlamına gelen ergon kelimelerinden türemiştir. Bu kelime ilâhî bir ayindeki ibadetlerin ve dinî seremonilerin düzenini ifade etmektedir.

Sayfa :48

LOCHIES, s. f. pl. en grec λοχεῖα *(locheia)*, flux de sang qui arrive aux femmes après l'accouchement. Ce mot vient de λοχός *(lochos)*, femme en couche. Λεχώ *(léchô)* a la même signification en grec, et dérive de λέχος *(léchos)*, lit.

Sayfa :48

LOGARITHME, s. m. *(mathém.)*, mot composé de λόγος *(logos)*, raison, proportion, et d'ἀριθμὸς *(arithmos)*, nombre; c'est-à-dire, *raison de nombres*, ou *nombre en proportion avec un autre.* Les *logarithmes* sont des nombres en progression arithmétique, qui répondent, terme pour terme, à d'autres nombres en progression géométrique. L'invention en est due à Neper, baron écossais

Sayfa 48

LOCHIES [loki], kadınlarda doğumdan sonra gelen kan anlamına gelen Yunanca locheia kelimesinden gelmektedir. Locheia kelimesi ise loğusa kadın anlamına gelen lochos kelimesinden gelmektedir. Léchō kelimesi de Yunanca'da aynı anlama sahiptir ve yatak anlamına gelen léchos'tan türemiştir.

LOGARITHME [logaritma], matematik; mantık, oran anlamına gelen logos kelimesi ile sayı anlamına gelen arithmos kelimelerinden türemiş bir birleşik kelimedir; sayıların mantığı veya başka bir sayıyla orantılı sayı anlamına gelmektedir. Logaritmalar aritmetik olarak artan sayılardır ve her basamakta geometrik olarak artış gösteren diğer sayılara karşılık gelmektedir. Logaritmayı İskoçyalı bir baron olan Neper bulmuştur.

Sayfa :52

LOUTRE, s. f. animal amphibie; du latin *lutra*, qui signifie la même chose, et qui doit être dérivé du grec λουτρόν *(loutron)*, lavoir, lieu où l'on se baigne, fait du verbe λούειν *(louéin)*, laver, parce que cet animal vit ordinairement dans l'eau. Les Grecs le nomment ἐνυδρὶς *(enudris)*, qui désigne aussi une espèce de serpent qui vit dans l'eau. *Voyez* ENHYDRE.

Sayfa 52

LOUTRE [lutr, su samuru], amfibi [hem karada hem havada yaşayabilen] bir hayvan; Lâtince'de aynı anlamına gelen lutra kelimesinden gelmektedir; Lâtince'deki bu kelimenin ise Yunanca'daki çamaşırhane, banyo yapılan yer anlamına gelen loutron kelimesinden türemiş olduğu tahmin edilmektedir; loutron ise yıkamak anlamına gelen louéin fiilinden türemiştir; bu adlandırmanın sebebi ise bu hayvanın genel olarak suda yaşamasıdır. Yunanlılar bu hayvanı enudris olarak adlandırmaktadırlar; bu kelime aynı zamanda suda yaşayan bir tür yılanı da ifade etmektedir. Bkz. ENHYDRE (anhidr).

Sayfa :54

LYCÉE, s. m. en grec λύκειον (*lukéion*), lieu près d'Athènes, qui étoit consacré à Apollon Lycien. Il y avoit un gymnase et des promenades, où Aristote enseignoit la philosophie. On l'a dit, par extension, de tout lieu où s'assemblent les gens de lettres; et dans la nouvelle organisation de l'instruction publique, ce mot remplace celui de *collége*.

LYCHNIS ou LYCHNIDE, s. f. plante, dont le nom vient de λύχνος (*luchnos*), lampe, parce qu'on prétend que les anciens faisoient avec ses feuilles des mèches pour leurs lampes, ou à cause de la couleur resplendissante de sa fleur.

Sayfa 54

LYCÉE [lise], Yunanca'da lukéion kelimesinden gelmektedir; bu kelime Atina yakınlarında bulunan ve Apollon Lycien'e adanmış olan bir yeri ifade etmektedir. Burada bir gymnase [eski Yunan'da beden eğitimi okulu] ve gezinti yerleri bulunmaktaydı ve Aristote felsefe öğretmekteydi. Bu kelimenin kapsamı genişleyerek okuyan insanların bir araya geldiği yerler anlamını kazanmıştır ve yeni kamu eğitim sisteminde ise kolej [orta öğretim okulu] kelimesinin yerine geçmiştir.

LYCHNIS vyea LYCHNIDE [LİKNİS veya LİKNİD, hüsnüyusuf], ismi lamba anlamına gelen luchnos kelimesinden türemiş bir bitki. Bu kelimeden türemiş olma sebebinin, eskilerin bu bitkinin yapraklarıyla lambaları için fitil yaptıklarından veya çiçeklerinin parlak renginden kaynaklandığı ileri sürülmektedir.

Sayfa :56

MACARON, s. m. petite pâtisserie faite d'amandes et de sucre. Ce mot vient de l'italien *maccarone*,

Sayfa 56

MACARON [makaron, badem kurabiyesi], badem ve şekerden yapılan küçük pasta. Bu kelime İtalyanca maccarone kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :59

MAGNÉSIE, s. f. terre simple, douce, très-fine et très-blanche, ainsi nommée, à ce que l'on croit, de μάγνης (*magnês*), aimant, peut-être parce qu'elle happe à la langue, comme l'aimant attire le fer. Cette propriété lui est commune avec plusieurs terres argileuses. X

MAGNÉTIQUE, adj. de tout genre, qui tient de l'aimant, qui appartient à l'aimant; du mot grec μάγνης (*magnês*), aimant. X

Sayfa 59

MAGNÉSIE [manyezi], sade, yumuşak, çok ince ve çok beyaz bir çeşit toprak; mıknatıs anlamındaki magnes kelimesinden gelmektedir; bunun şekilde adlandırılmasının sebebinin ise mıknatısın demiri çektiği gibi dile yapışması olduğuna inanılmaktadır. Bu, pek çok killi toprağın ortak özelliğidir.

MAGNÉTIQUE [manyetik], sıfat, mıknatıslı, mıknatısa ait; mıknatıs anlamına gelen Yunanca magnes kelimesinden türemiştir.

Sayfa :64

MARASME, s. m. (*méd.*), μαρασμὸς (*marasmos*) X dessèchement général, maigreur extrême de tout le corps; de μαραίνω (*marainô*), flétrir, dessécher.

Sayfa 64

MARASM [marazm, ruh çöküntüsü, durgunluk], tıbbi; genel duyarsızlaşma, bütün vücutta görülen aşırı derecedeki zayıflık anlamına gelen marasmos kelimesinden ve kötüleştirmek, duyarsızlaşmak, zayıflamak anlamına gelen marainô kelimesinden gelmektedir

Sayfa :65

MARMITE, s. f. pot où l'on fait bouillir les viandes. Ce mot vient du latin *marmor*, pris du grec μάρμαρος (*marmaros*), marbre; et il s'est dit premièrement d'un pot de marbre, de la forme d'un mortier. X

MARTYR, s. m. de μάρτυρ (*martur*), témoin. L'Église donne ce nom à ceux qui ont souffert la mort pour rendre témoignage à Jésus-Christ et à la vérité de son Évangile. X

Sayfa 65

MARMITE [marmit, tencere], içinde et kaynatılan çömlek. Bu kelime Lâtincedeki marmor kelimesinden türemiştir. Marmor kelimesi ise Yunanca mermer anlamına gelen marmaros kelimesinden alınmıştır; ilk olarak havan topu şeklinde bir mermer çömlek anlamında kullanılmıştır.

MARTYR [martir, şehitlik, şehit], martur, şahit. Kilise, İsa'ya şahitlik etmek uğruna ölenlere ve İncilin gerçeklerine bu ismi vermektedir.

Sayfa :66

MASTIC, s. m. de μαστιχη *(mastiché)*, espèce de résine en larme qui découle du lentisque (1). On appelle encore *mastic*, une composition qui sert à enduire et à coller certains ouvrages.

Sayfa 66

MASTIC, [mastik, sakız], mastiché [mastişe] kelimesinden gelmektedir; sakızağacının salgıladığı bir çeşit reçine; yine bazı malzemeleri sıvamaya ve yapıştırmaya yarayan bir bileşik için de aynı kelime kullanılmaktadır [macun kastedilmektedir].

Sayfa :68

MATHÉMATIQUES, s. f. pl. science qui a pour objet la quantité, et, en général, tout ce qui est susceptible d'augmentation our de diminution. Ce mot, qui signifie en lui-même toutes sortes de sciences, est dérivé de μάθημα *(mathêma)*, science, qui vient de μανθάνω *(manthanô)*, apprendre, comme qui diroit *la science par excellence*,

Sayfa 68

MATHÉMATIQUES [matematik], miktarı konu alan bilim dalıdır; genel olarak ise artış ve düşüş ile ilgili her şey matematiğin kapsamına girer. Kendi altında tüm bilim dallarını toplayan bu sözcük, öğrenmek anlamına gelen manthanô kelimesinden türemiş olan ve bilim anlamına gelen mathema kelimesinden türemiştir; mükemmel bilim anlamındadır.

Sayfa :70

MÉDECINE, s. f. l'art de conserver la santé et de guérir les maladies; de μέδω *(médô)*, avoir soin, dérivé de μῆδος *(mêdos)*, soin;

Sayfa 70

MÉDECINE [tıp], Sağlığı muhafaza etme ve hastalıkları iyileştirme sanatı; bakım anlamına gelen medos kelimesinden türemiş olan ve bakım görmek anlamına gelen médô kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :72

MÉLANCOLIE ou MÉLANCHOLIE, s. f. *(méd.)*, espèce de délire qui rend triste, craintif et taciturne; en grec μελαγχολία *(mélagcholia)*, qui est composé de μέλας *(mélas)*, noir, et de χολὴ *(cholê)*, bile, parce que les anciens attribuoient la cause de cette maladie à une bile noire.

Sayfa 72

MÉLANCOLIE veya MÉLANCHOLIE [melankoli], (tıbbi), insanları üzgün, endişeli ve keyifsiz hale getiren bir ruh hali; Yunanca mélagcholia kelimesinden gelmektedir, bu kelime ise siyah anlamına gelen mélas ve safra anlamına gelen cholê sözcüklerinden meydana gelmektedir; çünkü eskiler bu hastalığın siyah bir safradan kaynaklandığına inanmaktaydılar.

Sayfa :74

MÉLODRAME, s. m. drame mêlé de chants; de μέλος *(mélos)*, chant, et de δρᾶμα *(drama)*, drame.

MELPOMÈNE, s. f. *(mythol.)*, la Muse de la tragédie, ainsi nommée de μελπομένη *(melpoménê)*, celle qui chante, présent du participe moyen de μέλπω *(melpô)*, chanter,

Sayfa 74

MÉLODRAME [melodram], Şarkı ile karışık dram; şarkı anlamına gelen mélos ve dram anlamına gelen drama sözcüklerinden gelmektedir.

MÉLPOMÈNE [melpomen], trajedi şiiri, şarkı söyleyen anlamına gelen melpoménê ve şarkı söylemek anlamına gelen melpô kelimelerinden türemiştir.

Sayfa :82

MÉTÉORE, s. m. *(physiq.)*, corps qui se forme et s'élève dans l'air, tel que la pluie, la neige, le tonnerre, &c. Ce mot vient de μετέωρος *(météôros)*, haut, élevé, dérivé de μετὰ *(méta)*, au-dessus, et d'ἀείρω *(aéirô)*, j'élève. MÉTÉORIQUE, adj.

Sayfa 82
MÉTÉORE [meteor], (fizik), yağmur, kar, gök gürültüsü gibi havada oluşan ve yükselen kütle. Bu kelime yüksek anlamındaki météôros kelimesinden gelmektedir. Météörös kelimesi ise yukarıda anlamına gelen méta ve yükseliyorum anlamına gelen aéirô sözcüklerinden meydana gelmektedir.

Sayfa :83
MÉTHODE, s. f. ordre ou arrangement régulier dans les idées ou dans les choses. Ce mot vient de μέθοδος *(méthodos)*, composé de μετὰ *(méta)*, par, et de ὁδὸς *(hodos)*, voie, chemin. Ainsi une méthode est la manière d'arriver à un but par la voie la plus convenable.

Sayfa 83
MÉTHODE [metot], fikirlerdeki veya olgulardaki düzen veya düzenli aranjman. Bu sözcük méthodos kelimesinden gelmektedir; methodos ise, –den, -yoluyla anlamına gelen meta ve yol anlamına gelen hodos sözcüklerinenden türemiştir. Böylece, metot, bir amaca, en kısa ve en uygun yolu kullanarak ulaşma yoludur.

Sayfa :86
MÉTRORRHAGIE, s. f. *(méd.)* écoulement excessif de la matrice; de μήτρα *(mêtra)*, la matrice, et de ῥήγνυμι *(rhêgnumi)*, rompre, faire sortir avec violence

Sayfa 86
MÉTRORRHAGIE, (tıbbi), dölyatağında aşırı akıntı olması; dölyatağı anlamına gelen mêtra ve bozmak, şiddetle çıkarmak anlamına gelen rhêgnumi sözcüklerinden türemiştir.

Sayfa :88
MIGRAINE, s. f. *(méd.)*, ou *hémicranie*, ἡμικρανία *(hêmikrania)*, mot composé de ἡμι *(hêmi)*, abrégé de ἥμισυς *(hêmisus)*, moitié, et de κρανίον *(kranion)*, le crâne, la tête. La migraine est une douleur qui affecte la moitié de la tête.

Sayfa 88
MIGRAINE [migren], (tıbbi), veya hémicranie [hemikrani] (hêmikrania); yarım anlamına gelen hêmisus kelimesinin kısaltılmışı olan hêmi kelimesinden ve kafatası, kafa anlamına gelen kranion kelimesinden meydana gelmektedir. Migren başın yarısını etkileyen bir ağrıdır.

Sayfa :93

MONARCHIE, s. f. *μοναρχία (monarchia)*, gouvernement d'un seul, état gouverné par un seul chef; de *μόνος (monos)*, seul, et d'*ἀρχὴ (archê)*, puissance, gouvernement.

Sayfa 93
MONARCHIE [monarşi], (monarchia), tek bir kişinin yönetimindeki hükümet, tek bir lider tarafından yönetilen devlet; tek anlamına gelen monos ve güç, hükümet anlamına gelen archê kelimelerinden meydana gelmektedir.

Sayfa :95

MONOLOGUE, s. m. de *μόνος (monos)*, seul, et de *λόγος (logos)*, discours, qui dérive de *λέγω (légô)*, je parle; scène dramatique où un acteur parle seul.

Sayfa 95
MONOLOGUE [monolog], tek anlamına gelen monos kelimesinden ve konuşuyorum anlamına gelen lêgô kelimesinden türemiş olan ve konuşma anlamına gelen logos kelimelerinden türemiştir; bir aktörün tek başına konuşma yaptığı dramatik sahne anlamındadır.

Sayfa :104

MYOPE, s. personne qui a la vue courte, qui ne voit les objets que de près et en clignant les yeux. Ce mot vient de *μύω (muô)*, je ferme, et d'*ὢψ (ôps)*, œil.

Sayfa 104
MYOPE [miyop], görüş mesafesi kısa olan, objeleri ancak yakından ve gözlerini kısarak görebilen kişi. Bu kelime kapatıyorum anlamına gelen muô sözcüğü ile göz anlamına gelen öps kelimelerinden gelmektedir.

Sayfa :108

NAÏADE, s. f. *(mythol.)*, nymphe ou divinité des fleuves et des fontaines; de νάω *(naô)*, couler.

Sayfa 108

NAÏADE [Nayad, söylenceye göre pınarlar ve ırmaklar tanrıçası], (mitoloji) nemf [ırmak perisi] veya ırmak ve pınarların tanrısı; akmak anlamına gelen naô kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :110

NAUSÉE, s. f. de ναυσία *(nausia)*, ionique, pour ναυτία *(nautia)*, envie de vomir à laquelle on est sujet sur mer dérivé de ναῦς *(naus)*, vaisseau. Il se dit, en général, de tout mal de cœur, ou envie de vomir, qui vient de dégoût.

Sayfa 110

NAUSÉE [noze, bulantı, tiksinme], gemi anlamına gelen naus kelimesinden türemiş olan ve denizde meydana gelen kusma isteğini ifade eden nautia kelimesinden türemiştir. Genel olarak, tiksintiden kaynaklanan mide bulantısı ve kusma isteği anlamında kullanılmaktadır.

Sayfa :112

NÉCROPHOBIE, s. f. *(méd.)*, crainte de la mort; de νεκρὸς *(nékros)*, un mort, et de φόβος *(phobos)*, crainte

NÉCROPHORE, s. m. νεκροφόρος *(nekrophoros)*, genre d'insectes dont le nom signifie *porte-mort*, ou *ensevelisseur*; de νεκρὸς *(nékros)*, un mort, et de φέρω *(phérô)*, porter, parce qu'ils ont l'habitude d'enterrer les cadavres des taupes et des grenouilles, pour y déposer leurs œufs.

Sayfa 112

NECROPHOBIE [nekrofobi], (tıbbi), ölüm korkusu; ölü anlamına gelen nékros ve korku anlamına gelen phobos kelimelerinden gelmektedir.

NECROPHORE [nekrofor, leşkurdu], nekrophoros [nekroforos], ismi ölü taşıyıcı veya ölü gömücü anlamına gelen bir böcek türü; ölü anlamına gelen nékros kelimesinden ve taşımak anlamına gelen phérô kelimesinden gelmektedir; bu böcekler, yumurtalarını bırakmak için köstebek veya kurbağaların cesetlerini gömerler.

Sayfa :114

NÉOPHYTE, s. m. qui est nouvellement converti, nouvellement baptisé. Ce mot vient de νεόφυτος (*néophutos*), qui veut dire *nouvellement planté*, dérivé de νέος (*néos*), nouveau, et de φύω (*phuô*), naître, comme qui diroit *nouvellement né*,

Sayfa 114

NÉOPHYTE [neofit, dönme, bir dine yeni giren kimse], bir dine yeni girmiş, yeni vaftiz olmuş olan kimse. Bu kelime, yeni yerleşmiş anlamına gelen ve yeni anlamındaki néos kelimesinden türemiş olan neophutos ile yeni doğmuş kelimesindeki gibi doğmak anlamını taşıyan phuô sözcüklerinden türemiştir.

Sayfa :116

NERF, s. m. cordons blanchâtres qui tirent leur origine du cerveau et de la moelle alongée, et que l'on croit les organes des sensations. Au figuré, ce mot signifie *force*, *mobile*. Il vient du latin *nervus*, dérivé de νεῦρον (*neuron*), le même en grec.

Sayfa 116

NERF [sinir], kökü beyin ve omurilikte olan beyazımtırak kordonlar ve duyu organlarıdır. Mecazi olarak ise bu kelime güç, dürtü anlamındadır. Yunancadaki neuron [nöron] kelimesinden türemiş olan yine aynı anlamı taşıyan Lâtince nervus kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :118

NITRE, s. m. en grec, νίτρον (*nitron*), espèce de sel, appelé, par les chimistes modernes, *nitrate de potasse*, vulgairement *salpêtre*; il est composé d'acide nitrique et de potasse. Ce mot est dérivé de νίζω (*nizô*), pour νίπτω (*niptô*), je lave, parce que le nitre sert à nettoyer.

Sayfa 118

NITRE [nitr, nitrat], modern kimyacılar tarafından potasyum nitrat olarak adlandırılan ve halk arasında ise salpêtre [güherçile] şeklinde adlandırılan bir çeşit tuz; nitrik asit ve potasyumdan meydana gelmektedir. Bu sözcük, yıkıyorum anlamındaki niptō kelimesinden gelen nizō sözcüğünden türemiştir; çünkü bu madde temizlik amaçlı kullanılmaktadır.

Sayfa :122

NUMISMATIQUE, adj. qui a rapport aux médailles antiques. Ce mot vient du latin *numisma*, en grec *νόμισμα (nomisma)*, médaille, pièce de monnoie. La *science numismatique* est la science des médailles.

Sayfa 122

NUMISMATIQUE [nümizmatik, sikke ve madalyalarla ilgili] antik madalyalarla ilgili anlamındadır. Bu kelime, Yunanca'daki nomisma kelimesine tekabül eden ve madalya ve sikke anlamına gelen Lâtince'deki numisma sözcüğünden gelmektedir. Nümizmatik bilimi madalyaları inceleyen bir bilim dalıdır.

Sayfa :123

NYMPHE, s. f. *νύμφη (numphê)*, jeune épouse, nouvelle mariée, en grec ancien, et en grec moderne, selon, M. d'Ansse de Villoison. Les anciens ont ainsi appelé certaines divinités fabuleuses, qu'ils représentoient sous la figure de jeunes filles.

Sayfa 123

NYMPHE [nemf, peri], d'Ansse de Villoison'a göre, eski ve modern Yunanca'da yeni evlenmiş bayan anlamını taşımaktadır. Eski dönemlerde yaşamış olanlar, genç kız şeklinde temsil ettikleri bazı efsanevî tanrıları bu şekilde adlandırmışlardır.

Sayfa :124

NYMPHOMANIE, s. f. *(méd.)*, fureur utérine, maladie des femmes. Ce mot est composé de *νύμφη (numphê)*, qui signifie *jeune fille* et *clitoris*, et de *μανία (mania)*, fureur, passion.

Sayfa 124
NYMPHOMANIE [nemfomani], (tıbbî), kadınlarda görülen aşırı cinsel istek. Bu kelime genç kız ve klitoris anlamına gelen numphê ve ateş, tutku anlamına gelen mania kelimelerinden gelmektedir.

Sayfa :158

OZÈNE, s. m. ὄζαινα (ozaina), ulcère putride du nez, qui exhale une odeur infecte; d'ὄζω (ozô), sentir mauvais.

Sayfa 158
OZÈNE [ozen], Burundaki, kötü bir koku yayan çürümüş ülser anlamına gelen ozaina ve kötü kokmak anlamını taşıyan ozô kelimelerinden türemiştir.

Sayfa :160

PALÉOLOGUE, adj. *qui parle à la manière antique*; de παλαιὸς (palaios), ancien, et de λόγος (logos), discours, dérivé de λέγω (légô), je parle.

Sayfa 160
PALÉOLOGUE [paleolog, eski el yazmalarını okuyabilen], sıfat, antik dili bilen anlamını taşımaktadır. Eski anlamını taşıyan palaios ve konuşma anlamını taşıyan logos kelimelerinden türemiştir; logos kelimesi ise konuşuyorum anlamındaki lêgô kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :164

PANCHRESTE, s. m. de πᾶν (pan), tout, et de χρηστὸς (chrêstos), bon, utile; comme qui diroit, *bon à tout* nom donné à certains médicamens qu'on croyoit propres à toutes sortes de maladies.

Sayfa 164
PANCHRESTE [pançrest,], her anlamına gelen pan ve iyi, faydalı anlamına gelen chrêstos kelimelerinden türemiştir; herşey için faydalı anlamındadır; her türlü hastalığa iyi geldiğine inanılan ilaçlar bu şekilde adlandırılırdı.

Sayfa : 165

PANÉGYRIQUE, s. m. discours public à la louange de quelqu'un. Ce mot vient de πανήγυρις (*panéguris*), assemblée génerale, solennité, formé de πᾶν (*pan*), tout, X te d'ἄγυρις (*aguris*), assemblée, qui vient du verbe ἀγείρω (*ageirô*), j'assemblé, parce qu'on prononce toujours ces sortes de discours avec pompe et solennité, et dans des assemblées publiques, ainsi que le pratiquoient les anciens Grecs.

Sayfa 165

PANÉGYRIQUE [panejirik, övgü, övgü söylevi], Birinin onuruna halka hitaben yapılan konuşma. Bu kelime Genel Meclis, tören anlamına gelen panēguris kelimesinden gelmektedir; panēguris ise her anlamına gelen pan ve meclis, kurul, toplantı anlamına gelen aguris sözcüklerinden gelmektedir; aguris kelimesi ise bir araya getiriyorum anlamındaki agéirō fiilinden gelmektedir; çünkü bu tip konuşmalar daima, eski Yunanlıların yaptığı gibi, görkem ve gösterişle, halk meclislerinde yapılır.

Sayfa : 167

PANTHÉON, s. m. temple consacré à tous les dieux; de πᾶν (*pan*), tout, et de Θεός (*Théos*), Dieu. Le plus fameux est celui qu'Agrippa, gendre d'Auguste, fit construire X à Rome, et qui subsiste encore à présent sous le nom de *la Rotonde*.

Sayfa 167

PANTHÉON [panteon], Tüm Tanrılara adanmış olan tapınak; her anlamına gelen pan ve tanrı anlamına gelen Théos kelimelerinden gelmektedir. Bunların en ünlüsü Auguste'un damadı Agrippa için yapılmış olanıdır. Bu tapınak Roma'da inşa edilmiştir ve şu anda Rotonde ismiyle varlığını sürdürmektedir.

Sayfa : 168

PANTOMIME, s. m. acteur qui imite toutes sortes d'actions par des gestes, des attitudes, et sans proférer aucune parole. Ce mot est formé de πᾶς (*pas*), génit. παντὸς (*pantos*), tout, et de μιμέομαι (*miméomai*), imiter, X contrefaire, et signifie *qui imite ou contrefait tout*. Il est aussi adjectif.

Sayfa 168

PANTOMIME [pandomim], tüm eylemleri, jest ve tutumlar vasıtasıyla, hiç konuşmadan taklit eden aktör. Bu kelime, her anlamına gelen pantos kelimesinden türemiş pas kelimesi ile, taklit etmek anlamına gelen miméomai kelimesinden türemiştir ve her şeyi taklit eden anlamını taşımaktadır. Aynı zamanda sıfat olarak da kullanılır.

Sayfa :173

PARALLELE, adj. (*géom.*), de παράλληλος (*parallèlos*), qui signifie *également distant, qui est à distance égale.* X

Sayfa 173

PARALLÈLE [paralel], sıfat, geometri, aynı uzaklıkta bulunan anlamını taşıyan parallēlos kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :174

PARALYSIE, s. f. (*méd.*), παράλυσις (*paralusis*), maladie causée par le relâchement des parties nerveuses et musculeuses, qui prive quelque partie du corps de sentiment et de mouvement; de παραλύω (*paraluô*), résoudre, relâcher,

X

Sayfa 174

PARALYSIE [paralizi, inme, felç], tıbbî, sinirli ve kaslı bölgelerdeki gevşekliğin neden olduğu hastalık, bu hastalık vücudun bazı bölümlerini duyarlılık ve hareket yetisinden mahrum bırakır, paralusis; çözmek, gevşetmek, serbest bırakmak anlamını taşıyan paraluō kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :205

PÉTROLE ou PÉTRÉOLE, s. m. en grec, πετρέλαιον (*pétrélaion*), sorte de bitume liquide et inflammable, qui découle des fentes des rochers; de πέτρος (*pétros*), pierre, X et d'ἔλαιον (*élaion*), en latin *oleum*, huile; comme qui dirait, *huile de pierre.*

Sayfa 205
PÉTROLE veya PÉTRÉOLE [petrol], kayalardaki yarıklardan akan bir çeşit sıvı asfalt anlamına gelen Yunanca petrelaion kelimesinden gelmektedir; bu sözcük ise taş anlamına gelen petros ve Lâtince'de oleum şeklinde söylenen ve yağ anlamına gelen oleum kelimelerinden türemiştir; taş yağı anlamındadır.

Sayfa :208

PHARE, s. m. tour construite à l'entrée des ports, et où l'on allume du feu pour éclairer les vaisseaux en mer. Ce mot vient du grec Φάρος (*Pharos*), nom d'une île d'Égypte près d'Alexandrie, où Ptolémée-Philadelphe fit élever une tour semblable, qu'on appela *phare*, du nom de cette île, et qui a mérité d'être comptée parmi les sept merveilles du monde. Depuis, on a donné ce nom à toutes les autres tours servant au même usage.

Sayfa 208
PHARE [far, fener] limanların girişinde inşa edilen ve denizdeki gemileri aydınlatmak için ateş yakılan kule. Bu kelime Yunanca'daki Pharos kelimesinden gelmektedir; Pharos, İskenderiye yakınlarındaki bir adanın ismidir. Ptoleme Philedelphlia, bu adada, phare ismi verilen ve ada ile aynı ismi taşıyan benzer bir kule inşa ettirmiştir; bu kule dünyanın yedi harikasından biri olmayı hak etmektedir. Bundan sonra ise aynı amaçla kullanılan tüm kulelere aynı isim verilmiştir.

Sayfa :211

PHASE, s. f. (*astron.*), de φάσις (*phasis*), apparence, qui vient de φαίνω (*phainô*), paroître, se montrer. On appelle *phases*, les diverses apparences de la lune et des autres planètes, c'est-à-dire, les diverses formes sous lesquelles elles se montrent.

PHÉBUS, s. m. style obscur et ampoulé. Ce mot vient, par antiphrase, du grec φοῖβος (*phoibos*), qui signifie *clair*, et qui est aussi le nom du Soleil ou d'Apollon, dans les poetes.

Sayfa 211

PHASE [faz], astronomi, görünmek, kendini göstermek anlamını taşıyan phainō kelimesinden gelen ve görünüm anlamını taşıyan phasis kelimesinden türemiştir. Ayın ve diğer gezegenlerin farklı görünümleri, yani kendilerini gösterdikleri çeşitli şekiller faz olarak adlandırılır.

PHÉBUS [febus], belirsiz ve tumturaklı stil. Bu kelime Yunanca'daki, aydınlık anlamına gelen ve aynı zamanda şiirlerde güneşin ve Apollon'un da ismi olan Yunanca phoibos karşıtlamasından gelmektedir.

Sayfa :212

PHÉNIX, s. m. oiseau fabuleux, célèbre parmi les anciens, qui croyoient qu'il étoit unique en son especè, et qu'il renaissoit de ses cendres. Son nom vient de φοῖνιξ *(phoinix)*, qui signifie *rouge, couleur de pourpre*, à cause de la couleur de son plumage. De là on dit figurément d'une personne dont les talens sont extraordinaires, c'est *un phénix*, pour dire qu'elle est unique dans son genre

PHÉNOMÈNE, s. m. *(didact.)*, apparence qu'on découvre dans l'air; de φαίνομαι *(phainomai)*, apparoître. Il se dit aussi des effets qu'on observe dans la nature, et de tout événement qui surprend par sa nouveauté.

PHILADELPHE, adj. de φίλος *(philos)*, ami, et d'ἀδελφὸς *(adelphos)*, frère; c'est-à-dire, *amateur de ses frères;* surnom donné, par ironie, à Ptolémée-Philadelphe, roi d'Égypte, qui avoit fait mourir deux de ses frères.

PHILANTHROPE, s. m. ami de l'humanité, qui est disposé à aimer tous les hommes; de φίλος *(philos)*, ami, et d'ἄνθρωπος *(anthrôpos)*, homme.

Sayfa 212

PHÉNIX [feniks, anka kuşu], türünde tek olduğuna ve kendi küllerinden yeniden doğduğuna inanılan efsanelerde bahsi geçen kuş. Bu kuşun ismi, tüylerinden dolayı, kırmızı, lâl renginde anlamına gelen phoinix kelimesinden gelmektedir. Bundan dolayı, olağanüstü yeteneklere sahip olan kişilerden bahsederken türünde tek olduğunu ifade etmek için mecazî olarak bu sözcük kullanılmaktadır.

PHÉNOMÈNE [fenomen, olgu], didaktik, havada ortaya çıkan görünüm; ortaya çıkmak anlamındaki phainoma kelimesinden gelmektedir. Aynı zamanda doğada gözlemlenen etkiler ve yeniliğinden dolayı insanı şaşırtan tüm olaylar için de bu kelime kullanılır.

PHILADELPHE [filadelf], sıfat, arkadaş anlamına gelen philos ve kardeş anlamına gelen adelphos kelimelerinden gelmektedir; kardeşlerini seven demektir. Kinayeli olarak ise, iki erkek kardeşini öldürten Mısır Kralı Ptolemi bu şekilde adlandırılmaktadır.

PHILANTHROPE [filantrof, insansever], insanlığın dostu, insanları sevmeye hazır anlamındadır; arkadaş anlamına gelen philos ve insan anlamına gelen anthrôpos kelimelerinden türemiştir.

PHILARMONIQUE [filarmonik], sıfat, arkadaş anlamına gelen philos ve uyum anlamına gelen hormania sözcüklerinden meydana gelen bileşik kelime; uyum dostu veya müzik amatörü anlamındadır.

Sayfa :214

PHILOSOPHIE, s. f. *φιλοσοφία (philosophia)*, connoissance distincte des choses par leurs causes et par leurs effets; étude de la nature et de la morale. Ce mot est dérivé de *φίλος (philos)*, ami, et de *σοφία (sophia)*, sagesse, et signifie proprement *amour de la sagesse.*

Sayfa 214

PHILOSOPHIE [filozofi, felsefe], olguların sebep ve etkileriyle ayrı olarak tanınması; doğanın ve manevi dünyanın incelenmesi anlamına gelen philosophia kelimesinden gelmektedir. Bu kelime ise arkadaş anlamına gelen philos ve ilim anlamına gelen sophia sözcüklerinden türemiştir ve tam anlamıyla ilim aşkını ifade etmektedir.

Sayfa :218

PHRÉNITIS, s. f. *(méd.)*, inflammation du diaphragme. Ce mot, qui est grec, est dérivé de *φρένες* *(phrénes)*, qui signifie DIAPHRAGME. *Voyez* ce mot.

Sayfa 218

PHRENITIS [frenitis], tıbbî, diyafram iltihabı. Yunanca olan bu kelime diyafram anlamına gelen phrênes [frenes] kelimesinden gelmektedir. Bkz. Bu kelime.

Sayfa :219

PHRÉNITIS, s. f. *(méd.)*, inflammation du diaphragme. Ce mot, qui est grec, est dérivé de *φρένες* *(phrénes)*, qui signifie DIAPHRAGME. *Voyez* ce mot.

Sayfa 219

PHTHISIE [ftisi, verem], tıbbī, kurumak, bozulmak anlamına gelen phthiō kelimesinden ve bozulma, zayıflama, güçsüzlük anlamına gelen phthisis kelimelerinden türemiştir. Bu terim genel olarak, sebebi ne olursa olsun, vücutta meydana gelen her türlü zayıflığı ve çöküntüyü ifade eder.

Sayfa :221

PHRÉNITIS, s. f. *(méd.)*, inflammation du diaphragme. Ce mot, qui est grec, est dérivé de φρένες *(phrénes)*, qui signifie DIAPHRAGME. *Voyez* ce mot.

Sayfa 221

PHYSCONIE [fiskoni], tıbbī, karında şişkinlik ve hacim artışı ile belirginlik arzeden bir tür hastalık. Bu kelime şişirmek anlamını taşıyan phusō kelimesinden türemiş olan ve idrar torbası anlamına gelen phuskē kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :222

PHYSIOGNOMONIE, s. f. science qui enseigne connoître le caractère des hommes par l'inspection des traits du visage et de toutes les parties du corps. Ce mot est formé de φύσις *(phusis)*, nature, ou caractère, et de γνώμων *(gnômôn)*, indice, dérivé de γνώσκω *(ginôskô)*, connoître, juger.

Sayfa 222

PHSIOGNOMONIE [fizyonomi], yüz çizgileri ve vücudun tüm özelliklerinin incelenmesi yoluyla insan özelliklerini tanımayı öğreten bilim dalıdır. Bu kelime tabiat ya da nitelik anlamına gelen phusis kelimesinden ve belirti anlamına gelen gnōmōn kelimesinden türemiştir; gnōmōn sözcüğü ise tanımak, değerlendirmek anlamını taşıyan ginōskō kelimesinden türemiştir.

Sayfa :228

PIROUETTE, s. f. mot corrompu du latin barbare *gyruetta*, diminutif de *gyrus*, par le changement du g en p; dérivé du grec γῦρος *(guros)*, tour; bois ou métal qu'on fait tourner sur un petit pivot qui le traverse par le milieu. De là, par analogie, on appelle *pirouette*, le tour qu'un danseur fait sur la pointe du pied, sans changer de place, et la volte que fait un cheval sur sa longueur, dans une seule et même place.

Sayfa 228

PIROUETTE [piruet, topaç], Barbar Lâtince'deki bozulmuş bir sözcük olan gyruetta kelimesinden gelmektedir; bu kelime ise gyrus kelimesinin küçültmeli halidir; g harfi p olmuştur; Yunanca'da dönme, dönüş, ortasından geçen bir eksen çevresinde döndürülen bir tahta ya da metal parçası anlamına gelmektedir. Yine bir dansçının, yer değiştirmeksizin parmaklarının ucunda dönmesine de pirouette denir. Aynı zamanda, bir atın aynı yerde uzunlamasına yaptığı çark da bu şekilde adlandırılır.

Sayfa :230

PLAGIAIRE, s. m. et adj. Ce mot vient du latin *plagiarius*, fait de *plaga*, dérivé du grec πληγὴ *(plêgê)*, en dorique πλαγὰ *(plaga)*, plaie, coup. On appeloit *plagiaires*, chez les Romains, *plagiarii*, ceux qui vendoient un esclave qui ne leur appartenoit pas, ou qui retenoient comme esclave un homme libre, qui l'achetoient ou le vendoient. Ils étoient ainsi nommés, parce que, par la loi *Flavia*, ceux qui étoient coupables de ce crime, étoient condamnés au fouet, *plagis damnabantur*. La loi même s'appelloit *lex plagiaria*, et le crime *plagium*. Aujourd'hui l'on nomme *plagiaires*, les auteurs qui pillent, qui s'attribuent les ouvrages des autres;

Sayfa 230

PLAGIAIRE [plajiyer, müntehil], sıfat, bu kelime Lâtince'deki plagiarius kelimesinden gelmektedir. Plagiarius kelimesi ise Yunanca&daki plege kelimesinden türemiş olan ve Dor üslubu anlamını taşıyan plaga sözcüğünden gelmektedir. Yara, darbe anlamındadır. Romalılarda plajiyer kelimesi yerine plagiarii kelimesi kullanılırdı. Kendisine ait olmayan bir köleyi satan veya özgür bir insanı köle olarak tutan, satın alan veya satan kişiler bu şekilde adlandırılırdı. Bu şekilde adlandırılmalarının nedeni Flavia Yasası'na göre bu suçu işleyen şahısların kırbaç cezasına (plagis damnabantur) çarptırılmalarıydı. Hatta bu yasa, lex plagiaria, suçun kendisi ise plagium şeklinde adlandırılmaktaydı. Bugün başkalarının eserlerini çalan veya kendilerine mal eden yazarlar bu şekilde adlandırılmaktadır.

Sayfa :231

PLANÈTE, s. f. *(astron.)*, corps céleste qui fait sa révolution autour du soleil. Ce mot vient de πλανήτης *(planêtês)*, errant, dérivé de πλανὴ *(planê)*, erreur, égarement; c'est-à-dire, *astre errant*, parce que les planètes changent continuellement de position par rapport aux étoiles fixes.

Sayfa :231

PLANISPHÈRE, s. m. mot composé du latin *planus*, plan, et du grec σφαῖρα *(sphaira)*, sphère, globe; représentation des deux moitiés, soit de la sphère céleste, soit du globe terrestre, sur une surface plane. X

Sayfa 231

PLANÈTE [planet, gezegen], astronomi, güneş etrafında dönen gök cismi. Bu kelime gezinen anlamına gelen planētēs sözcüğünden türemiştir; planētēs ise hata, yolunu şaşma anlamına gelen planē sözcüğünden türemiştir; gezinen gökcismi anlamındadır. Bunun sebebi gezegenlerin, sabit yıldızlara nazaran sürekli olarak yer değiştirmeleridir.

PLANISPHÈRE [planisfer, düzlemyuvar], Lâtince'de plan anlamına gelen planus ve Yunanca'da küre anlamına gelen sphaira kelimelerinden türemiş birleşik kelime; ister gök küresi olsun, ister yer küre olsun iki yarının bir düzlemin yüzeyinde üzerinde temsil edilmesi.

Sayfa :232

PLASTIQUE, adj. *(philos.)* πλαστικὸς *(plastikos)*, qui a le pouvoir de former; de πλάσσω *(plassô)*, je forme. X

Sayfa 232

PLASTIQUE [plastik], felsefi, Tasarlama, oluşturma yetkisine sahip olan anlamındaki plastikos kelimesinden gelmektedir. Bu kelime ise oluşturuyorum anlamındaki plassō kelimesinden türemiştir.

Sayfa :233

PLÉONASME, s. m. *(gramm.)*, de πλεονασμὸς *(pléonasmos)*, abondance, formé de πλεονάζω *(pléonazô)*, abonder, dont la racine est πλέος *(pléos)*, plein. C'est proprement une figure par laquelle on ajoute des mots qui, sans être nécessaires au sens d'une phrase, lui donnent de la force ou de la grâce. Il se prend le plus souvent en mauvaise part, et signifie une superfluité ou surabondance de paroles qui n'ajoutent rien au sens du discours. X

Sayfa 233

PLÉONASME [pleonasm, söz uzatımı, ıtnap], dilbilgisi, bolluk anlamına gelen pléonasmos kelimesinden gelmektedir. Bu kelimenin kökü ise bol bulunmak anlamındaki pléonazō kelimesidir. Pléonazō, dolu anlamındaki plêos kelimesinden türemiştir. Bir cümlenin anlamı için kullanılması gerekli olmayan kelimeler ekleyerek cümlenin anlamını pekiştirmeyi ifade eder. Çoğunlukla kötü bir şekilde kullanılır ve konuşmanın anlamına hiçbir katkısı bulunmayan sözcüklerin gereksiz veya aşırı kullanımı anlamını taşır.

Sayfa :236

X **PLIQUE**, s. f. ou **PLICA**, s. m. *(méd.)*, maladie où plusieurs vaisseaux sanguins se portent dans les cheveux, et les entrelacent tellement, que, quand on les coupe, il en sort du sang. Ce mot vient du latin *plica*, qui veut dire *un pli*, et qui désigne aussi cette maladie; et *plica* a été fait de *plicare*, dérivé du grec πλέκειν *(plékéin)*, plier, entrelacer. Cette maladie est très-commune dans la Pologne.

X **PNEUMATIQUE**, adj. *(physiq.)*, mot formé de πνῦμα *(pneuma)*, air, vent; c'est-à-dire, *qui agit par le moyen de l'air* ou *du vent*.

Sayfa 236

PLIQUE veya PLICA [plik veya plika], tıbbî, Pek çok damarın saçlara taşınması ve saçlar kesildiğinde kanamaya neden olacak kadar birbirine dolanması. Bu kelime Lâtince'deki kıvrım anlamını taşıyan ve aynı zamanda yine bu hastalığı ifade eden plica [plika] sözcüğünden gelmektedir; plica sözcüğü ise, Yunanca'daki kıvırmak, dolamak anlamındaki plékéin [plekein] sözcüğünden gelen plicarre [plikar] kelimesinden türemiştir. Bu hastalığa Polonya'da çok rastlanmaktadır.

PNEUMATIQUE [pnömatik; hava ve gazların özelliklerini inceleyen bilim], fizik, hava, rüzgar anlamına gelen pneuma [pnöma] kelimesinden oluşmaktadır ve hava veya rüzgar ile faaliyet gösteren anlamını taşımaktadır.

Sayfa :239

POLÉMIQUE, adj. qui concerne la dispute; de πολεμικὸς *(polémikos)*, belliqueux, qui vient de πόλεμος *(polémos)*, guerre. Il se dit des ouvrages qui se font dans les disputes littéraires sur une matière quelconque. X

Sayfa 239

POLÊMIQUE [polemik], sıfat, tartışmalı anlamındadır; savaşçı, kavgacı anlamındaki polêmikos kelimesinden gelmektedir. Polêmikos ise savaş anlamını taşıyan polémos kelimesinden türemiştir. Belli bir konuda edebi tartışmaların yapıldığı kitaplar anlamında kullanılmaktadır.

Sayfa :240

POLICE, s. f. de πολιτεία (*politéia*), ordre, règlement établi pour l'administration d'une ville ou d'un état; de πόλις (*polis*), ville.

Sayfa 240

POLICE [polis], bir devletin veya bir şehrin idare edilmesi için kurulan düzen, bu amaçla hazırlanan yönetmelik anlamındaki politéia kelimesinden gelmektedir. Politéia ise şehir anlamındaki polis kelimesinden türemiştir.

Sayfa :241

POLYANDRIE, s. f. (*botan.*), de πολὺς (*polus*), plusieurs, et d'ἀνήρ (*anêr*), génit. ἀνδρὸς (*andros*), mari. C'est, suivant Linné, la treizième classe des plantes, dont la fleur a depuis vingt jusqu'à cent étamines. Ce mot signifie encore la *pluralité des maris*.

POLYCHRESTE, adj. (*pharm.*), qui sert à plusieurs usages; de πολὺς (*polus*), plusieurs, et de χρηστὸς (*chrêstos*), bon, utile; c'est-à-dire, *qui a plusieurs utilités*.

Sayfa 241

POLYANDRIE [poliandri], çok kocalılık, bitkilerde ise birden çok erkeklik organının mevcut bulunması], botanik, çok anlamındaki polus [polüs], gênit [jenit] anlamındaki aner, koca anlamındaki andros kelimelerinden meydana gelmektedir. Bu, Linné'ye göre, çiçeğindeki etaminlerin sayısı yirmiden yüze kadar çıkabilen, bitkilerin on üçüncü sınıfıdır. Bu sözcük aynı zamanda çok kocalılık anlamına da gelmektedir.

POLYCHRESTE [poliçrest], sıfat, eczacılık, birden çok yerde kullanılan; çok anlamındaki polus [polü] kelimesi ile iyi, faydalı anlamındaki chrêstos [çrestos] kelimelerinden türemiştir ve birden çok yararı olan anlamındadır.

Sayfa :242

POLYGAMIE, s. f. la pluralité des femmes, ou l'usage d'avoir plusieurs femmes; de πολύς *(polus)*, plusieurs, et de γάμος *(gamos)*, mariage; c'est-à-dire, *multiplicité* des *mariages.*

X

POLYGLOTTE, adj. qui est écrit en plusieurs langues; de πολύς *(polus)*, plusieurs, et de γλῶσσα *(glôssa)*, ou γλῶττα *(glôtta)*, langue. Il se dit sur-tout de la Bible imprimée en diverses langues.

X

Sayfa 242

POLYGAMIE [poligami], çok karılılık, birden fazla karıya sahip olmak; çok anlamındaki polus ve evlilik anlamındaki gamos kelimelerinden gelmektedir; birden fazla evlilik anlamına gelmektedir.

POLYGLOTTE [poliglot, birçok dilde yazılmış; birçok dil bilen], sıfat, çok anlamındaki polus ve dil anlamındaki glôssa veya glôtta kelimelerinden meydana gelmektedir. Özellikle, çeşitli dillerde basılmış olan İncil için kullanılan bir sözcüktür.

Sayfa :245

POLYTECHNIQUE, adj. qui concerne ou qui embrasse plusieurs arts ou sciences; de πολύς *(polus)*, plusieurs, et de τέχνη *(technê)*, art.

X

Sayfa 245

POLYTECHNIQUE [politeknik], sıfat, birden fazla sanat veya bilimi içeren anlamındadır; çok anlamındaki polus ve sanat anlamındaki technê [tecşn] sözcüklerinden meydana gelmektedir.

Sayfa :246

POMPE, s. f. de πομπή *(pompê)*, appareil magnifique somptuosité, dérivé de πέμπω *(pempô)*, faire porter, conduire.

X

Sayfa 246
POMPE [pomp, tulumba], taşıtmak, kullanmak anlamındaki pempō kelimesinden türemiştir ve harika alet, şatafat anlamına gelir.

Sayfa :247

PORPHYRE, s. m. de πορφύρα *(porphura)*, pourpre; sorte de marbre d'un rouge pourpré, tacheté de blanc et extrêmement dur. X

Sayfa 247
PORPHYRE [porfir, kızıl somaki], Lâl, kırmızı anlamındaki porphura [porpura] kelimesinden gelmektedir. Lâl kırmızısı renginde bir çeşit mermer, beyaz benekli olup son derece serttir.

Sayfa :250

X POUSSIN, s. m. petit poulet; du latin *pullicenus* diminutif de *pullus*,

Sayfa 250
POUSSIN [pusen, civciv], küçük tavuk, Lâtince'deki küçük pullus anlamındaki pullicenus kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :251

PRÉFACE, s. f. discours ou avertissement en tête d'un livre; en latin *præfatio*, qui signifie *action de dire avant tout*, et qui est formé de *præ*, avant, et de *fari*, dérivé du grec φάω *(phaô)*, dire, parler. X

Sayfa 251
PRÉFACE [prefas, önsöz, giriş], bir kitabın başındaki konuşma metni veya bilgi; Lâtince'de, her şeyden önce söylemek anlamını taşıyan prefatio [prefasyo] kelimesinden gelmektedir; ön, önce anlamını taşıyan pre ve Yunanca'dan gelen ve konuşmak, söylemek anlamındaki phaō [fao] kelimesinden türemiş olan fari kelimelerinden türemiştir.

Sayfa :252

PRESBYTÈRE, s. m. πρεσβυτέριον *(presbutérion)*, logement d'un curé de paroisse; de πρέσβυς *(presbus)*, vieillard, ou prêtre.

PRÉTENDRE, v. a. et n. avoir droit, aspirer à; avoir dessein, intention, soutenir que; du latin *prætendere*, qui signifie proprement *tendre devant*, *mettre devant*,

Sayfa 252

PRESBYTÈRE [presbiter, papaz evi], dini bir çevrede yaşayan bir papazın ikametgâhı anlamındaki presbutérion [presbüteryon] ve ihtiyar kimse veya papaz anlamını taşıyan presbus [presbüs] kelimelerinden türemiştir.

PRÉTENDRE [pretandr, ileri sürmek], -hakkı olmak, -e heves etmek, niyeti olmak, -i desteklemek anlamındadır. Öne uzatmak, öne koymak anlamını taşıyan Lâtince pretendere kelimesinden gelmektedir [kelime burada mecaz anlamda kullanılmaktadır].

Sayfa :253

PRIAPÉES, s. f. pl. poésies obscènes; de Πρίαπος *(Priapos)*, dieu des jardins, et membre viril.

PRIAPISME, s. m. *(méd.)*, érection continuelle et douloureuse de la verge, sans aucun desir qui la provoque; en grec, πριαπισμὸς *(priapismos)*.

PRISME, s. m. *(géom.)*, πρίσμα *(prisma)*, solide dont les deux bases opposées sont des polygones égaux et parallèles, et dont les faces latérales sont des parallélogrammes. Ce mot vient de πρίζω *(prizô)*, scier, couper, parce que ce solide est comme coupé de tous côtés par différens plans.

PROBLÈME, s. m. question proposée dont on demande la solution; de πρόβλημα *(problêma)*, proposition, qui vient de προβάλλω *(proballô)*, proposer, dont la racine est βάλλω *(ballô)*, jeter.

Sayfa 253

PRIAPÉES [priape, müstehcen şiir, kelime çoğul olarak kullanılmaktadır], müstehcen şiirler; bahçeler tanrısı, erkeklik organı anlamına gelen Priapos kelimesinden türemiştir.

PRIAPISME [priapizm], Penisin sürekli olarak ve acı verecek şekilde, sebep bulunmaksızın ereksiyon halinde olması; Yunanca'daki priapismos kelimesinden türemiştir.

PRISME [prizma], geometri, birbirine zıt durumdaki iki tabanı eşit ve paralel poligonlardan meydana gelen ve yan yüzeyleri paralelkenar oluşturan katı cisim. Bu sözcük, kesmek anlamındaki prizō kelimesinden gelmektedir. Çünkü bu katı cisim sanki her köşeden çeşitli şekillerde kesilmiş gibidir.

PROBLÈME [problem], çözümü istenen teklif edilmiş bir mesele; teklif anlamındaki problêma kelimesinden gelmektedir; problêma ise kökü atmak anlamındaki ballō kelimesinden gelen proballō sözcüğünden türemiştir.

Sayfa :255

PROCTALGIE, s. f. (*méd.*), douleur du fondement ou de l'anus; de πρωκτός (*prōktos*), le fondement, et d'ἄλγος (*algos*), douleur.

PRODROME, s. m. πρόδρομος (*prodromos*), *avant-coureur, chose qui en précède une autre*; de πρὸ (*pro*), devant, et de δρόμος (*dromos*), course.

Sayfa 255

PROCTALGIE [proktalji, anüs ağrısı], tıbbi, makat veya anüsteki ağrı; makat anlamına gelen prōktos ve acı anlamına gelen algos kelimelerinden meydana gelmektedir.

PRODROME [prodrom, giriş, önbelirti, haberci], önden koşan, bir şeyden önce gelen anlamındaki prodramos, ön anlamındaki pro ve koşu, yarış anlamındaki dromos kelimelerinden türemiştir.

Sayfa :256

PROGRAMME, s. m. mot qui signifie *ce qui est écrit auparavant*; de πρὸ (*pro*), auparavant, d'avance, et de γράμμα (*gramma*), écrit, dérivé de γράφω (*graphô*), écrire écrit par lequel on annonce le sujet d'un ouvrage, ou quelque cérémonie publique.

Sayfa :256

PROLOGUE, s. m. préface, avant-propos, ce qui sert de prélude à une pièce de théâtre ou à un autre ouvrage; de πρὸ *(pro)*, auparavant, et de λέγω *(légô)*, lire, d'où l'on a fait πρόλογος *(prologos)*, discours qui précède.

PRONOSTIC, s. m. et adj. jugement que l'on porte d'avance de ce qui doit arriver, au moyen de quelques signes ou indications; de πρὸ *(pro)*, auparavant, d'avance, et de γινώσκω *(ginôsko)*, juger, connoître. Ce terme est usité sur-tout en médecine.

Sayfa 256

PROGRAMME [program], önceden yazılmış olan anlamını taşımaktadır; önceden anlamındaki pro ve yazılmış anlamındaki gramma kelimelerinden gelmektedir. Gramma sözcüğü ise yazmak anlamındaki graphô sözcüğünden türemiştir. Bir kitabın konusunun veya bazı halk seremonilerinin açıklandığı yazı anlamındadır.

PROLOGUE [prolog, öndeyiş, giriş], bir tiyatro piyesine veya başka bir kitaba giriş yapılmasını sağlayan giriş bölümü veya önsöz; önce anlamındaki pro ve söylemek anlamındaki lêgo kelimelerinden türemiş olan ve önce yapılan konuşma anlamını taşıyan prologos kelimesinden gelmektedir.

PRONOSTIC [pronostik, tahmin], bazı işaret ve belirtilerden, meydana gelecekler hakkında önceden sahip olunan kanı anlamındaki pro, kanıda bulunmak, bilmek anlamındaki ginôsko [jinosko] sözcüklerinden gelmektedir. Bu terim özellikle tıp alanında kullanılmaktadır.

Sayfa :257

PROPHÉTIE, s. f. προφητεία *(prophêtéia)*, prédiction de l'avenir par inspiration divine; de πρὸ *(pro)*, auparavant, et de φημὶ *(phêmi)*, dire, parler.

PROPHYLACTIQUE, s. f. et adj. de προφυλακτικὸς *(prophulaktikos)*, qui préserve, dérivé de προφυλάσσω *(prophulassô)*, je préserve, je garantis, qui vient de πρὸ *(pro)*, devant, et de φυλάσσω *(phulassô)*, je garde, je conserve, je défends. C'est la partie de la médecine qui a pour objet de conserver la santé, de prévenir les maladies.

Sayfa 257

PROPHÉTIE [profeti, vahiy yoluyla haber verme, kehanet], ilâhî vahiyle geleceğin önceden söylenmesi anlamını taşıyan prophetia kelimesinden gelmektedir. Bu kelime ise, önce anlamını taşıyan pro ve söylemek, konuşmak anlamını taşıyan phēmi sözcüklerinden gelmektedir.

PROPHYLACTIQUE [profilaktik, koruyucu, önleyici], sıfat, koruyan anlamını taşıyan prophulaktikos kelimesinden gelmektedir. Bu kelime ise koruyorum, güvence altına alıyorum anlamındaki prophulassō kelimesinden gelmektedir. Prophulassō ise önceden anlamındaki pro ve koruyorum, muhafaza ediyorum anlamını taşıyan phulassō sözcüklerinden türemiştir. Bu, tıbbın sağlığı muhafaza etme ve hastalıkları önleme amaçlı bölümüdür

Sayfa :258

PROSÉLYTE, s. m. nouvellement converti, de προσήλυτος *(prosêlutos)*, qui signifie proprement *étranger*, dérivé de πρὸς *(pros)*, et du prétérit moyen ἤλυθα *(êlutha)*, du verbe ἔρχομαι *(erchomai)*, approcher, venir. Les Juifs donnoient ce nom aux Païens qui embrassoient le Judaïsme; et il se dit, par extension, de ceux qu'on détache d'une religion, d'une opinion ou d'un parti, pour les attirer dans un autre.

PROSODIE, s. f. partie de la grammaire qui enseigne à prononcer les mots conformément aux accens et à la quantité. Ce mot vient de προσῳδία *(prosôdia)*, accent, formé de πρὸς *(pros)*, à, ou selon, et d'ῳδὴ *(ôdê)*, chant;

Sayfa 258

PROSÉLYTE [prozelit, bir dine yeni dönmüş kimse], yeni dönmüş, tam anlamıyla yabancı anlamına gelen proselutos kelimesinden gelmektedir. Proselutos kelimesi ise pros ve yaklaşmak, gelmek anlamındaki erchomai fiilinin di'li geçmiş zamandaki hali olan ēlutha kelimelerinden meydana gelmektedir. Yahudiler, Musa dinine girmiş olan paganlara bu ismi vermekteydiler. Geniş anlamda ele alındığında, bir dinden, görüşten, partiden, başka birine geçmek üzere ayrılmış kimse anlamındadır.

PROSODIE [prozodi, düzgün söyleyiş, tecvit], gramerin, kelimeleri vurgu ve miktara uygun olarak telaffuz etme eğitimini veren kısmı. Bu kelime prosōdia kelimesinden türemiştir; prosōdia ise vurgu anlamına pros ve ezgi anlamına gelen ōdē kelimelerinden [ezgili vurgu veya ezgiye göre vurgu] meydana gelmektedir.

Sayfa :259

PROSOPOPEE, s. f. figure de rhétorique qui consiste à introduire dans le discours une personne absente ou morte, ou un objet inanimé, qu'on fait parler ou agir; de προσωποποιία *(prosôpopoiia)*, dérivé de πρόσωπον *(prosôpon)*, personne, et de ποιέω *(poiéô)*, faire, supposer;

Sayfa 259

PROSOPOPÉE [prozopope, kişileştirme], konuşturulan veya canlandırılan ve orada bulunmayan veya hayatta olmayan bir kişiyi veya cansız bir objeyi konuşmaya dahil etmeye dayalı söz söyleme sanatı; prosopopoiia [prozopopoia] sözcüğünden türemiştir; prosopopoiia ise kişi anlamına gelen prosopon [prozopon] ve yapmak, farz etmek anlamına gelen poieo kelimelerinden türemiştir çünkü mevcut olmayan bir şahıs varmış gibi gösterilmektedir.

Sayfa :261

PROTOCOLE, s. m. formulaire pour dresser des actes publics; de πρῶτος *(prôtos)*, premier, et de κῶλον *(kôlon)*, peau, parchemin, ou de κόλλα *(kolla)*, colle: c'est proprement *la première feuille d'un livre.*

Sayfa 261

PROTOCOLE [protokol], kamu eylemlerini düzenleme formülleri; birinci anlamına gelen protos, deri, parşömen anlamına gelen kolon veya tutkal anlamına gelen kolla sözcüklerinden meydana gelmektedir; Bir kitabın ilk sayfası da bu şekilde adlandırılır.

Sayfa :265

PSEUDONYME, adj. celui qui prend un faux nom; de ψευδὴς *(pseudês)*, faux, et d'ὄνυμα *(onuma)*, nom;

Sayfa 265

PSEUDONYME [psödonim, ve isim anlamındaki takma ad], sıfat, sahte bir isim kullanan; sahte anlamındaki pseudês [psödes] onuma kelimelerinden türemiştir.

Sayfa :266

PSOROPHTHALMIE, s. f. (*méd.*), maladie des paupières accompagnée de démangeaison et de petites pustules semblables à celles de la gale; de ψώρα (*psôra*), gale, et d'ὀφθαλμός (*ophthalmos*), œil; c'est-à-dire, *gale des yeux*, ou plutôt des paupières.

Sayfa 266

PSOROPHTALMIE [psoroptalmi], tıbbî, kaşıntı ve uyuza benzer küçük sivilcelerle birlikte görülen göz kapağı hastalığı; uyuz anlamına gelen psora ve göz anlamına gelen ophtalmos [oftalmos] kelimelerinden türemiştir; göz uyuzu, daha ziyade göz kapağı uyuzu demektir.

Sayfa :267

PSYCHOLOGIE, s. f. partie de la philosophie qui traite de l'ame humaine; de ψυχή (*psuchê*), ame, et de λόγος (*logos*), discours; c'est-à-dire, *discours* ou *traité sur l'ame*.

Sayfa 267

PSYCHOLOGIE [psikoloji], felsefenin insan ruhunu inceleyen bölümü; ruh anlamını taşıyan psuchê [psüşe] ve konuşma anlamına gelen logos kelimelerinden türemiştir. Ruh ile ilgili konuşma veya anlaşma anlamındadır.

Sayfa :269

PTOSIS, s. f. (*méd.*), chute de la paupière supérieure; de πτῶσις (*ptôsis*), chute, dérivé de πίπτω (*piptô*), tomber,

PTYALISME, s. m. (*méd.*), salivation abondante et presque continuelle; de πτύελον (*ptuélon*), salive, qui vient de πτύω (*ptuô*), cracher.

Sayfa 269

PTOSIS, tıbbī, üst göz kapağının düşmesi, düşme anlamını tayıyan ptosis kelimesinden gelmektedir; ptosis kelimesi ise düşmek anlamındaki piptō sözcüğünden türemiştir.

PTYALISME [pityalizm], tıbbī, aşırı ve neredeyse sürekli olarak tükrük salgılanması; tükrük anlamına gelen ptuelon kelimesinden türemiştir; ptuelon ise tükürmek anlamına gelen ptuo'dan türemiştir.

Sayfa :271

PYCNITE, s. f. *(hist. nat.)*, espèce de pierre ainsi nommée de πυκνὸς *(puknos)*, dense, compacte, qualité qui X la distingue du béril et de quelques autres minéraux.

PYGMÉE, s. m. de πυγμαῖος *(pugmaios)*, qui n'a qu'une X

Sayfa :272

coudée de haut, dérivé de πυγμὴ *(pugmê)*,

Les Pygmées, suivant la fable, n'avoient qu'une coudée de hauteur. C'est dans ce sens que nous disons d'un homme fort petit, *c'est un pygmée*.

Sayfa 271-272

PYCNITE [pisnit], bu şekilde adlandırılan bir tür taş; yoğun, kompakt anlamındaki puknos kelimesinden türemiştir; bu özelliği, bu taşı berilden ve diğer bazı minerallerden ayırmaktadır.

PYGMÉE [pigme], boyunun uzunluğu ancak bir arış [dirsekten orta parmağın ucuna değin eski bir ölçü] olan anlamındaki pugmaios kelimesinden türemiştir. Efsaneye göre pigmelerin boy uzunluğu ancak bir arıştı. Bu nedenle, boyu çok kısa olan kişilere pigme denmektedir.

Sayfa :272

PYLORE, s. m. *(anat.)*, πυλωρὸς *(pulôros)*, orifice inférieur de l'estomac, par où les alimens digérés passent dans X les intestins. Son nom vient de πύλη *(pulê)*, porte, et d'ὠρέω *(ôréô)*, garder· c'est-à-dire, *garde-porte*, ou *portier*, parce qu'il est comme le portier de l'estomac.

PYRAMIDE, s. f. *(géom.)*, solide composé de plusieurs triangles qui ont un même plan pour base, et dont les X sommets aboutissent à un même point; en grec πυραμὶς *(puramis)*.

Sayfa 272

PYLORE [pilor, midenin oniki parmak bağırsağına açıldığı delik], anatomi, midenin altında yer alan ve sindirilmiş besinlerin bağırsaklara geçtiği delik. Bu isim kapı anlamındaki pule ve muhafaza etmek anlamındaki oreo kelimelerinen gelmektedir. Kapıyı muhafaza eden veya kapıcı anlamındadır, çünkü midenin kapıcısı görevini üslenmektedir.

PYRAMIDE [piramit], geometri, temel olarak aynı plana sahip olan ve zirvesi aynı noktaya ulaşan, birden çok üçgenden meydana gelen katı cisim. Yunanca'daki puramis sözcüğünden gelmektedir.

Sayfa :275

PYROMÈTRE, s. m. instrument qui sert à mesurer l'action du feu sur les métaux et sur les autres corps solides; de πῦρ *(pur)*, feu, et de μέτρον *(métron)*, mesure. Musschenbroek en est l'inventeur. X

Sayfa 275

PYROMÈTRE [pirometre, yüksek ısı ölçer], ateşin madenler ve diğer katı cisimler üzerindeki etkisini ölçmeye yarayan alet; ateş anlamına gelen pur ve ölçü anlamına gelen metron sözcüklerinden meydana gelmektedir. Bu aleti Muschenbroek bulmuştur.

Sayfa :279

RACHITIS, s. m. *(méd.)*, mot grec qui vient de ῥάχις *(rhachis)*, l'épine du dos; courbure et déformation de l'épine et des grands os, maladie qui attaque les enfans. X

Sayfa 279

RACHITIS [raşitis], tıbbî, Yunanca'da belkemiği, omurga anlamına gelen rhachis [raşis] kelimesinden gelmektedir; omurganın ve büyük kemiklerin bükülmesi ve deforme olmasıdır; çocukların yakalandığı bir hastalıktır.

Sayfa :295

RHEXIS, s. m. *(méd.)*, rupture d'une veine, d'un abcès, &c. en grec ῥῆξις *(rhéxis)*, rupture, déchirement, X

RHINOCÉROS, s. m. animal sauvage et féroce, dont le nom signifie nez cornu; de ῥὶν *(rhin)*, génit. ῥινὸς *(rhinos)*, nez, et de κέρας *(kéras)*, corne, parce qu'il a une corne pointue sur le nez. C'est aussi le nom d'un insecte qui a une corne sur la tête. X

Sayfa 295

RHEXIS [reksis], tıbbî, bir damarın ya da çıbanın bozulması; Yunanca'da bozulma, yırtılma anlamına gelen rhexis [reksis] kelimesinden gelmektedir.

RHINOCÉROS [rinoseros, gergedan], ismi burnu boynuzlu anlamını taşıyan vahşi ve yırtıcı hayvan. Bu sözcük, burun anlamındaki rhinos ve boynuz anlamındaki keras sözcüklerinden meydana gelmektedir; çünkü bu hayvanın burnunun üstünde sivri bir boynuz vardır. Aynı zamanda başının üstünde bir boynuzu olan bir böcek de bu şekilde adlandırılmaktadır.

Sayfa :298

RIME, autrefois **RYME**, s. f. uniformité de son dans la terminaison de deux mots, sur-tout en poésie; de *ῥυθμὸς (rhuthmos)*, cadence, accord.

Sayfa 298

RIME (eski hali RYME) [rim, kafiye], Özellikle şiirde, iki kelimenin bitimindeki ses birliği; ahenk, uyum anlamını taşıyan rhuthmos sözcüğünden gelmektedir.

Sayfa :308

SARCASME, s. m. de *σαρκασμὸς (sarkasmos)*, railleire amère et insultante, qui vient de *σαρκάζω (sarkazô)*, décharner un os, et par métaphore, montrer les dents à quelqu'un, lui faire la nique,

Sayfa 308

SARCASME [sarkazm, acı alay], acı ve hakaret edici alay; bir kemiğin etini çıkarmak anlamında olan sarkazo sözcüğünden gelmektedir. Mecazi olarak ise, birine göz dağı vermek, alay etmek anlamındadır.

Sayfa :309

SARCOPHAGE, s. m. tombeau où l'on mettoit les morts qu'on ne vouloit pas brûler. Ce mot est dérivé de *σὰρξ (sarx)*, génit. *σαρκὸς (sarkos)*, chair, et de *φάγω (phagô)*, manger, parce qu'on prétend que ces tombeaux étoient faits d'une certaine pierre caustique, qui consumoit promptement les corps,

Sayfa 309
SARCOPHAGE [sarkofaj, eti çürüten, lahit], yakılmak istenmeyen ölülerin konduğu mezar. Bu kelime sarx, et anlamındaki sarkos ve yemek anlamındaki phago kelimelerinden türemiştir çünkü bu mezarların cesetleri hızlı şekilde eriten yakıcı bir tür taştan yapıldığı öne sürülmekteydi.

Sayfa :310

SATYRE, s. f. pièce de poésie où l'on critique, où l'on censure malicieusement les défauts d'autrui. Plusieurs prétendent que ce mot vient du latin *satura* :

Sayfa 310
SATYRE [satir], diğerlerinin hatalarının eleştirildiği, alaylı şekilde sansürlendiği şiir. Pek çok kişi bu sözcüğün Lâtince'deki satura kelimesinden geldiğini ileri sürmektedir.

Sayfa :316

SCEPTRE, s. m. espèce de bâton de commandement, qui est une marque de la royauté. Ce mot vient de σκῆπτρον *(skêptron)*, qui signifioit originairement un *bâton*, dérive de σκήπτω *(skêptô)*, s'appuyer, parce que dans l'origine le sceptre n'étoit qu'un bâton que les rois et les généraux portoient à la main pour s'appuyer. Au figuré, le *sceptre* se prend pour la puissance royale, la royauté même.

Sayfa 316
SCEPTRE [septr, krallık asası, hükümdarlık, üstünlük], Krallığın bir işareti olan bir çeşit komuta asası. Bu kelime köken olarak baston, asa anlamını taşıyan skeptron kelimesinden gelmektedir. Skeptron ise destek almak anlamındaki skepto kelimesinden gelmektedir; çünkü kökeninde, septr kralların ve generallerin destek almak için taşıdıkları bir asa anlamındaydı. Mecazî olarak ise kraliyet desteği ve krallık anlamlarında kullanılmaktadır.

Sayfa :317

SCHISME, s. m. de σχίσμα *(schisma)*, coupure, division, séparation, qui vient de σχίζω *(schizô)*, couper, diviser. On appelle ainsi l'acte par lequel une partie de l'Église se sépare de l'autre. Le plus fameux schisme est celui de l'Église grecque, qui a cessé de reconnoître la primauté de l'Église de Rome.

Sayfa 317

SCHISME [şizm, bölünme, parçalanma, dinsel bir topluluktaki bölünme], Kesmek, bölmek anlamındaki schizo [şizo] kelimesinden türemiş olan ve kesik, bölüm, ayrım anlamını taşıyan schisma [şizma] kelimesinden gelmektedir. Kilisenin bir bölümünün diğerinden ayrılması da bu şekilde adlandırılmaktadır. En meşhur şizm, Roma Kilisesi'nin üstünlüğünü tanımak istemeyen Yunan Kilisesi'nde meydana gelmiştir.

Sayfa :320

SCLÉROPHTHALMIE, s. f. *(méd.)*, maladie des yeux dans laquelle les paupières sont dures, sèches, et se meuvent difficilement; de σκληρός *(sklêros)*, dur, et d'ὀφθαλμός *(ophthalmos)*, œil; comme qui diroit, *dureté de l'œil.*

Sayfa 320

SCLÉROPHTHALMIE [skleroftalmi], tıbbî, göz kapaklarının sert ve kuru bir hal aldığı, güçlükle hareket ettiği bir göz hastalığı; katı anlamındaki skleros ve göz anlamındaki ophtalmos [oftalmos] kelimelerinden gelmektedir; gözdeki sertlik, katılık anlamını taşır.

Sayfa :322

SCORPION, s. m. en grec, σκορπίος *(skorpios)*, insecte venimeux qui a la figure d'une petite écrevisse. Il donne son nom à l'un des signes du zodiaque.

SCOTOMIE, s. f. *(méd.)*, de σκότωμα *(skotôma)*, vertige avec obscurcissement de la vue, dérivé de σκότος *(skotos)*, ténèbres, obscurité; c'est-à-dire, *vertige ténébreux.*

Sayfa 322

SCORPION [skorpion, akrep], Yunanca'daki akrep anlamını taşıyan skorpios kelimesinden gelmektedir; küçük bir yengeç görünümündeki zehirli hayvan. Bu aynı zamanda, zodyak burçlarından birinin de ismidir.

SCOTOMIE [skotomi], tıbbî, göz kararmasıyla birlikte görülen baş dönmesi anlamına gelen skotoma kelimesinden gelmektedir; skotoma ise karanlık, koyu karanlık anlamındaki skotos kelimesinden gelmektedir; karanlık baş dönmesi anlamındadır.

Sayfa :324

SÉMÉIOLOGIE, s. f. de σημεῖον (*sémeion*), signe, et de λόγος (*logos*), discours. *Voyez* SÉMÉIOTIQUE.

SÉMÉIOTIQUE, s. f. de σημεῖον (*sémeion*), signe, indice, d'où l'on a fait σημειόω (*sémeioô*), signifier, donner des signes. C'est la partie de la médecine qui traite des signes et des indications tant de la santé que des maladies.

Sayfa 324

SÉMÉILOGIE [semeioloji], işaret anlamına gelen semeion ve konuşma anlamına gelen logos kelimelerinden meydana gelmektedir. Bkz. semeiotik.

SEMEIOTIQUE [semiyotik, göstergebilim], işaret, gösterge anlamına gelen semeion kelimesinden gelen ve anlam taşımak, işaret vermek anlamını taşıyan semeioo kelimesinden gelmektedir. Tıbbın, belirti ve göstergeleri sağlık ve hastalıklar açısından inceleyen dalı.

Sayfa :325

SEPTIQUE, adj. (*méd.*), putréfiant, qui a la vertu de faire pourrir, de corrompre ; en grec σηπτικὸς (*séptikos*), dérivé de σήπω (*sépô*), faire pourrir. Il se dit des remèdes qui rongent et font pourrir les chairs sans causer beaucoup de douleur.

Sayfa 325

SEPTIQUE [septik], sıfat, tıbbî, pütrefian [çürütücü], çürütme etkisi yapan anlamındadır. Yunanca'daki septikos kelimesinden gelmektedir. Septikos kelimesi ise çürütmek anlamındaki sepo kelimesinden türemiştir. Fazla acı vermeden etleri çürüten ilaçlara denmektedir.

Sayfa :328

SEXTANT, s. m. (*astron.*), instrument d'astronomie qui contient 60 degrés, ou le sixième de 360; du latin *sextans*, qui signifie généralement la sixième partie d'un tout, et qui est formé de *sextus*, en grec ἕκτος (*hektos*), sixième, dont la racine est ἕξ (*hex*), six.

Sayfa 328

SEXTANT [sekstant, altılık, altılık takımyıldızı], astronomi, 60 derece içeren astronomi cihazı veya 360'ın 6'da 1'i, Lâtince'de bir şeyin altıncı bölümü anlamına gelen sextans [sekstans] kelimesinden gelmektedir; bu kelime ise Yunanca'da hektos şeklinde geçen ve altıncı anlamını taşıyan sextus [sekstus] kelimesinden gelmektedir; sekstus'un kökü ise altı anlamını taşıyan hex [heks] kelimesidir.

Sayfa :329

SIBYLLE, s. f. nom qu'on donnoit à des filles qui passoient, parmi les païens, pour prédire l'avenir. Ce mot vient du grec *σίβυλλα (sibulla)*, qui paroît à quelques-uns formé de *Σιὸς (Sios)*, employé pour *Θεὸς (Théos)*, Dieu, et de *βουλὴ (boulê)*, conseil; c'est-à-dire, *conseil divin*, parce qu'on croyoit les Sibylles inspirées par quelque divinité, au nom de laquelle elles rendoient des oracles.

Sayfa 329

SIBYLLE [sibil, (eski) kahin veya falcı kadın], geleceği söyleyen pagan kızlara verilen isim. Bu kelime Yunanca'daki bazı kişilere görünen anlamındaki sibulla kelimesinden gelmektedir. Sibulla ise Tanrı (Théos) için çalışan anlamındaki sios ve nasihat anlamındaki boulê (boule) kelimelerinden gelmektedir; ilâhî nasihat anlamını taşımaktadır, çünkü sibillerin tanrısal olgulardan ilham alarak kâhinlik yaptıklarına inanılmaktaydı.

Sayfa :333

SIRIUS, s. m. *(astron.)*, mot emprunté du latin, et qui vient du grec *Σείριος (Séirios)*, dérivé de *σειρόω (séiroô)*, dessécher. C'est le nom d'une étoile de la constellation du grand chien.

Sayfa 333

SIRIUS [sirius], astronomi, Lâtince'den geçmiş bir kelimedir ve aslı Yunancadaki Seirios kelimesinden gelmektedir. Seirios ise kurumak anlamındaki seiroo kelimesinden türemiştir. Büyük kpek takımyıldızındaki yıldızlardan birinin adıdır.-

Sayfa :339

SPASME, s. m. *(méd.)*, *σπασμὸς (spasmos)*, contraction non naturelle des muscles,

Sayfa 339

SPASME [spazm], tıbbî, kasların doğal olmayan şekilde kasılması anlamına gelen spasmos kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :342

SPHÈRE, s. f. *(géom.)*, globe, corps solide régulier, dans lequel toutes les lignes tirées du centre à la surface sont égales; de σφαῖρα *(sphaira)*, sphère, globe.

Sayfa 342

SPHÈRE [sfer, alan, küre], geometri, küre, içindeki tüm merkezden yüzeye doğru çekilen çizgilerin eşit olduğu düzgün katı cisim; küre anlamındaki sphaira kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :344

SPHINX, s. m. mot grec, σφὶγξ *(sphigx)*, dérivé de σφίγγω *(sphiggô)*, serrer, presser, embarrasser; monstre fabuleux, ou devin qui embarrassoit les passans par des énigmes.

SPIRALE, s. f. *(géom.)*, ligne courbe qui tourne en rond en s'éloignant de plus en plus de son centre; de σπῖρα *(speira)*, tour, entortillement. Ce mot est aussi adjectif.

Sayfa 344

SPHINX [sfenks, efsaneye göre aslan vücutlu insan başlı masal yaratığı], sıkıştırmak, bastırmak, engellemek anlamındaki sphiggo [sfigo] kelimesinden türemiş olan sphigx [sfigks] kelimesinden gelmektedir. Geçenlere bilmecelerle güçlük çıkaran masalsı yaratık veya kâhin.

SPIRALE [spiral], geometri, merkezden yuvarlak şekilde dönerek uzaklaşan eğri çizgi, çevre, dolanma anlamına gelen speira kelimesinden gelmektedir. Bu kelime aynı zamanda sıfat olarak da kullanılmaktadır.

Sayfa :345

SPLEEN, s. m. *(méd.)*, mot anglois corrompu du latin *splen*, *splenis*, dérivé du grec σπλὴν *(splên)*, la rate; état de consomption occasionné par la mélancolie. Il est ainsi nommé parce qu'on suppose que la rate est le siége de la mélancolie, de la joie et de la colère. Les Anglois prononcent *spline*.

Sayfa 345

SPLEEN, tıbbî, Lâtince'deki splen, splenis kelimesinin bozulmuş hali olan İngilizce kelime; Yunanca'daki dalak anlamındaki splen kelimesinden türemiştir; melankolinin yarattığı tükeniş hali. Bu şekilde adlandırılmasının sebebidalağın melankolinin, neşenin ve öfkenin merkezi olduğuna inanılmasıdır. İngilizler spline olarak telaffuz etmektedirler.

Sayfa :347

SPORADIQUE, adj. *(méd.)*, mot grec, σποραδικὸς *(sporadikos)*, qui signifie *dispersé*, *épars*, dérivé de σπείρω *(spéirô)*, semer, répandre, disperser. Il se dit des maladies qui ne sont point particulières à un pays, mais qui attaquent diverses personnes en différens temps et en différens lieux,

SQUELETTE, s. m. *(anat.)*, assemblage de tous les os d'un animal mort, disposés dans leur situation naturelle. Ce mot vient de σκελετὸς *(skélétos)*, desséché, dérivé de σκέλλω *(skellô)*, je dessèche;

SQUIRRE ou SQUIRRHE, s. m. en grec, σκίῤῥος *(skirrhos)*, tumeur dure et sans douleur,

Sayfa 347

SPORADIQUE [sporadik, tek, tek kişilerde görülen], sıfat, tıbbî, Yunanca'daki dağılmış, dağınık anlamına gelen sporadikos kelimesinden türemiştir. Sporadikos kelimesi ise saçmak, yaymak, dağıtmak anlamındaki speiro kelimesinden türemiştir. Tek bir ülkeye özgü olmayan ancak farklı zaman ve yerlerde çeşitli insanların yakalandığı hastalıklar bu şekilde adlandırılmaktadır.

SQUELETTE [skölet, iskelet], anatomi, ölü bir hayvanın doğal konumlarında yerleşmiş olan kemiklerinin tamamı. Bu kelime kurumuş anlamındaki skeletos'tan türemiştir. Skele-

tos kelimesi ise kuruyorum anlamındaki skello kelimesinden gelmektedir.

SQUIRRE veya SQUIRRHE [skir veya skirh, ağrısız, sert kanser uru], Yunanca'daki, ağrısız sert tümör anlamına gelen skirrhos kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :352

STÉATOME, s. m. (chirurg.), tumeur enkystée, qui renferme une matière grasse semblable à du suif; de στέαρ (stéar), génit. στέατος (stéatos), suif.

Sayfa 352

STÉATOME [steatom], cerrahi, içyağına benzer yağlı bir maddenin çevresindeki kistleşmiş tümör; stear ve içyağı anlamındaki steatos kelimelerinden türemiştir.

Sayfa :354

STÉRÉOTYPE, adj. terme nouveau, qui signifie type ou caractère solide; de στερεὸς (stéréos), solide, et de τύπος (tupos), type, figure, caractère.

Sayfa 354

STERÉOTYPE [stereotip, basma kalıp, basmakalıp düşünce], sıfat, tip veya katı karakter anlamındadır; katı anlamındaki stereos ve tip, figür, karakter anlamındaki tupos kelimelerinden gelmektedir.

Sayfa :355

STHÉNIE, s. f. (méd.), force des fibres musculaires; du grec σθένος (sthénos), force. C'est un mot inventé par le docteur Brown.

Sayfa 355

STHÉNIE [steni], tıbbî, kas lifi gücü, Yunanca'daki güç anlamındaki sthenos [stenos] kelimesinden gelmektedir. Bu kelime Doktor Brown tarafından bulunmuştur.

Sayfa :356

STOÏCIENS, s. m. pl. Στωϊκοί (*Stôikoi*), anciens philosophes, disciples de Zénon, ainsi nommés du mot grec στοὰ (*stoa*), galerie, portique, parce que Zénon les rassembloit sous un portique pour discourir avec eux sur la philosophie.

Sayfa 356

STOICIENS [stoisiyen, stoacı], Zenon disiplinine mensup eski filozoflar; Yunanca'daki galeri, portique [portik, kemeraltı, sütunlu giriş] anlamındaki stoa kelimesinden gelmektedir; çünkü Zenon tüm bu şahısları, felsefe hakkında konuşmak amacıyla bir portik altında toplamıştır.

Sayfa :357

STORAX ou STYRAX, s. m. en grec, στύραξ (*sturax*), sorte de résine astringente, qui découle d'un arbre de même nom, et qui est employée en pharmacie.

STRABISME, s. m. (*méd.*), de στραβὸς (*strabos*), qui signifie *louche*, dérivé de στρέφω (*strépho*), tourner; mauvaise disposition de l'œil.

Sayfa 357-358

STORAX veya STYRAX [storaks veya stiraks, günlük, buhur], aynı ismi taşıyan bir ağaçtan elde edilen bir çeşit peklik verici reçine olan ve eczacılıkta kullanılan Yunanca'daki sturax [stüraks] kelimesinden gelmektedir.

STRABISME [strabizm, şaşılık], tıbbî, şaşı anlamındadır; dönmek, gözün kötü şekilde kullanımı anlamındaki strepho kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :358

STRANGURIE, s. f. (*méd.*), στραγγουρία (*straggouria*), maladie dans laquelle on ne peut rendre l'urine que goutte à goutte, et avec douleur. Ce mot vient de στράγξ (*stragx*), goutte, et d'οὖρον (*ouron*), urine.

STRATAGÈME, s. m. ruse de guerre; de στρατήγημα (*stratégêma*), qui vient de στρατηγέω (*stratégéô*), commander une armée, dérivé de στρατὸς (*stratos*), armée, et de ἡγέομαι (*hégéomai*), conduire.

Sayfa :358

STRATÉGE, s. m. (*antiq.*), nom des généraux d'armée chez les Athéniens; en grec στρατηγὸς (*stratêgos*), dérivé de στρατὸς (*stratos*), armée, et de ἡγέομαι (*hêgéomai*), conduire, commander.

Sayfa 358

STRANGURIE [strangüri], tıbbî, idrarın ancak damla damla ve acılı olarak yapılabildiği bir hastalık. Bu kelime damla anlamındaki stragx [stragks] ve idrar anlamındaki ouron [uron] kelimelerinden gelmektedir.

STRATAGÈME [stratajem, savaş oyunu, kurnazlık], Savaş kurnazlığı, bir orduyu komuta etmek anlamındaki strategeo kelimesinden (strategeo ise ordu anlamındaki stratos kelimesinden türemiştir) türemiş olan strategema kelimesinden ve yönetmek anlamındaki hegeomani kelimesinden gelmektedir.

STRATÉGE [strateji], Atinalılarda ordu generallerine verilen isim. Yunanca'da ordu anlamına gelen stratos kelimesinden türemiş olan strategos ile yönetmek, komuta etmek anlamındaki hegeomai kelimelerinden türemiştir.

Sayfa :360

STYLE, s. m. du latin *stylus*, fait de στύλος (*stulos*), sorte de *poinçon* ou de *grosse aiguille*, dont les anciens se servoient pour écrire sur des tablettes de cire. Le style étoit pointu par un bout et aplati par l'autre, afin de pouvoir effacer l'écriture quand on vouloit. De là est venu le *style*, dans les ouvrages d'esprit ou de l'art, pour dire la manière, le ton, la couleur qui règne dans ces ouvrages, ou dans quelques-unes de leurs parties.

Sayfa 360

STYLE [stil], Lâtince'deki stylus kelimesinden gelmektedir. Stylus kelimesi ise, eski çağlarda yaşayanların balmumu tabletlerine yazı yazmak amacıyla faydalandıkları bir çeşit kazı kalemi veya büyük iğne anlamındaki stulos kelimesinden gelmektedir. Stil'in bir ucu ince, diğer ucu ise istendiğinde yazıyı silmek amacıyla kalın olarak tasarlanmıştı. Daha sonra, stil kelimesi, zihinsel veya sanatsal eserlerde, eserde veya eserin bir bölümünde belirginlik arz eden tarzı, hakim olan rengi belirtmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Sayfa :362

SUCRE, s. m. substance d'une saveur douce et agréable, qu'on tire particulièrement d'une espèce de canne qui croît dans les pays chauds; en latin *saccharum*, fait du grec *σάκχαρ*, *σάκχαρι* ou *σάκχαρον* (*sakchar*, *sakchari* ou *sakcharon*), qui vient originairement de l'arabe سكر (*succar*), formé lui-même du persan شكر (*schacar*).

Sayfa 362

SUCRE [sükr, şeker], yumuşak ve hoş bir tadı olan ve özellikle sıcak ülkelerde yetişen şeker kamışından elde edilen bir madde. Lâtince saccharum kelimesinden gelmektedir. Saccharum kelimesi ise kökeni Arapça succar kelimesinden gelen Yunanca sakchar, sakchari veya sakcharon kelimesinden gelmektedir. Arapça'daki succar kelimesi ise Farsça'daki schacar kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :366

SYLLOGISME, s. m. (*logiq.*), argument formé de trois propositions, qu'on nomme *majeure*, *mineure* et *conséquence*; de *συλλογισμὸς* (*sullogismos*), raisonnement, conclusion, qui vient de *συλλογίζομαι* (*sullogizomai*).

SYMBOLE, s. m. *σύμβολον* (*sumbolon*), signe, marque, caractère qui sert à représenter une chose; de *συμβάλλω* (*sumballō*), comparer ou conférer. Les symboles étoient fort estimés chez les Égyptiens; ils formoient leur écriture *hiéroglyphique*, et servoient à exprimer la plupart des mystères de leur religion, de leur morale et de leur politique.

Sayfa 366

SYLLOGISME [sillojizm, kıyas], mantık terimi, Majör, minör ve sonuç olarak adlandırılan üç önermeden meydana gelen uslamlama, kanıt; sonuç anlamındaki sullogismos kelimesinden gelmektedir.

SYMBOLE [sembol], birşeyi temsil etmeye yarayan işaret, nitelik veya marka; karşılaştırmak anlamındaki sunbalo kelimesinden türemiş olan sumbolon kelimesinden gelmektedir. Semboller Mısırlılarda son derece önemliydi ve dinlerinin gizemlerini, manevi dünyalarını veya siyasi hayatlarını açıklamak için kullandıkları hiyeroglif adında bir yazı şekli bulmuşlardır.

Sayfa :367

SYMETRIE ou SYMMETRIE, s. f. συμμετρία (*summétria*), rapport, proportion ou régularité des parties nécessaires pour former un beau tout; de σὺν (*sun*), avec, ensemble, et de μέτρον (*métron*), mesure; c'est-à-dire, *mesure commune*, ou rapport d'égalité entre les parties d'un tout.

SYMPATHIE, s. f. συμπάθεια (*sumpathéia*), convenance d'affections ou d'inclinations; de σὺν (*sun*), avec, et de πάθος (*pathos*), affection, passion. *Sympathie* se dit encore du rapport par lequel deux choses se conviennent ou agissent l'une sur l'autre.

Sayfa 367

SYMETRIE veya SYMMETRIE [simetri], bir güzellik oluşturmak için gerekli kısımların arasındaki ilişki, oran ve düzen; -ile, birlikte anlamına gelen sun ve ölçü anlamına gelen metron kelimelerinden meydana gelmektedir. Ortak ölçü anlamındadır; bir bütünün parçaları arasındaki eşitlik ilişkisi anlamını da taşımaktadır.

SYMPATHIE [sempati], şefkat veya sevgi duygularının uyuşması anlamındaki sumpatheia kelimesinden gelmektedir. Sumpatheia ise, –ile anlamındaki sun ve şefkat, tutku anlamındaki pathos kelimelerinden gelmektedir. Sempati, iki şeyin birbirine uygun olmasından veya birbirleri üzerinde etki yapmasından kaynaklanan ilgi anlamındadır.

Sayfa :369

SYNAGOGUE, s. f. Ce mot vient de συναγωγὴ (*sunagôgê*), congrégation, assemblée; il signifioit l'assemblée des fidèles sous l'ancienne loi. On le dit aussi du lieu destiné, chez les Juifs, au culte public.

Sayfa 369

SYNAGOGUE [sinagog], Bu sözcük, topluluk, meclis anlamını taşıyan sunagoge kelimesinden gelmektedir. Müritlerin eski yasa altında bir araya gelmesini ifade etmekteydi. Museviler açısından ise, halka açık ibadet yeri anlamında kullanılmaktadır.

Sayfa :371

SYNCOPE, s. f. *(méd.)*, mot grec, qui signifie *retranchement*; de συγκόπτω *(sugkoptô)*, couper, retrancher; défaillance subite et considérable, dans laquelle on demeure sans pouls, sans respiration et sans mouvement; comme qui diroit, *retranchement* ou *privation de toutes les forces*.

Sayfa 371

SYNCOPE [sinkop, baygınlık], tıbbî, ortadan kaldırma anlamını taşıyan Yunanca bir kelime olup kesmek, bölmek anlamına gelen sugkopto sözcüğünden gelmektedir. Nabzın ve solunumun durduğu, hareketsiz kalınan anî olarak ortaya çıkan önemli baygınlık anlamındadır.

Sayfa :373

SYNODE, s. m. signifie en général une assemblée du clergé; de σύνοδος *(sunodos)*, qui est dérivé de σὺν *(sun)*,

Sayfa :374

avec, ensemble, et de ὁδὸς *(hodos)*, voie, chemin; c'est-à-dire, *assemblée publique où l'on se rend de tous côtés.*

Sayfa 373-374

SYNODE [sinod, dinişleri kurulu], Genel olarak din adamlarından meydana gelen meclis anlamındadır; -ile, birlikte anlamındaki sun sözcüğünden türemiş olan sunodos ve yol anlamındaki hodos sözcüklerinden gelmektedir. Her yerden gelenlerin katıldığı kamu meclisi anlamındadır.

Sayfa :374

SYNONYME, s. et adj. de συνώνυμος *(sunônumos)*, qui a même nom ou même signification qu'un autre, dérivé de σὺν *(sun)*, avec, et d'ὄνομα *(onoma)*, en éolique, ὄνυμα *(onuma)*, nom. Il se dit des mots dont la signification est la même, ou à-peu-près la même, quoiqu'ils soient différens.

Sayfa 374

SYNONYME [sinonim, eşanlamlı], sıfat, bir diğeriyle aynı isme veya anlama sahip olan anlamındaki surnoumos kelimesinden türemiştir; surnoumos ise -ile anlamındaki sun ile isim anlamındaki onuma kelimelerinden meydana gelmektedir. Aynı veya yaklaşık olarak aynı anlamı taşıyan farklı kelimeler bu şekilde adlandırılır.

Sayfa :375

SYNOPTIQUE, adj. qui se voit d'un seul coup-d'œil. *C'est un terme nouveau, formé de* σὺν *(sun)*, avec, ensemble, et d'ὄπτομαι *(optomai)*, voir; c'est-à-dire, *que l'on voit à-la-fois dans son ensemble, dans sa totalité.*

Sayfa 375

SYNOPTIQUE [sinoptik, özetleyici], SIFAT, bir bakışta görünen. Bu sözcük, -ile, birlikte anlamındaki sun ve görmek anlamındaki optomai kelimelerinden meydana gelmiş olan yeni bir terimdir; bir seferde tamamı ile görülebilen anlamındadır.

Sayfa :379

TACTIQUE, s. f. l'art de ranger des troupes en bataille, et de faire les évolutions militaires; de τακτὸς *(taktos)*, participe de τάσσω *(tassô)*, ranger, mettre en ordre.

TALISMAN, s. m. *(astrol.)*, pièce de métal fondue et gravée sous certaines constellations, et chargée de caractères auxquels on attribue des vertus extraordinaires. Ce mot est purement arabe, et peut venir, selon Saumaise, du grec moderne τέλεσμαν *(télesman)*, pour τέλεσμα *(télesma)*, qui signifie *conservation*, parce que les Orientaux regardent les talismans comme des préservatifs contre tous les dangers.

TANTALE, s. m. *(hist. nat.)*, nouveau métal, ainsi nommé par M. Ekeberg, de Τάνταλος *(Tantalos)*, Tantale, nom d'un roi de Lydie condamné à une soif perpétuelle au milieu des eaux, parce que ce minéral refuse de se laisser dissoudre par tous les acides.

Sayfa 379

TACTIQUE [taktik], savaş esnasında birlikleri düzenleme veya askeri manevra yapma sanatı; düzenlemek, sıraya dizmek anlamındaki tasso kelimesinden türemiş olan taktos kelimesinden gelmektedir.

TALISMAN [tılsman, tılsım], astoroloji, bazı takımyıldızlara göre eritilmiş ve kazınmış ve olağanüstü etkilere sahip olduklarına inanılan metal parçası; tamamıyla Arapça olan bu kelimenin Saumaise'e göre modern Yunanca'dan gelmiş olması da muhtemeldir; Yunanca'daki muhafaza etme anlamındaki telesma kelimesinden türemiş teleseman sözcüğünden gelmiş olabilir çünkü doğulular talismanları tehlikelere karşı koruyucu olarak görmektedir.

TANTALE [tantal], Ekeberg tarafından bu şekilde adlandırılan maden; tantale, suların ortasında ömür boyu susuzluğa çarptırılan bir Lidya Kralı'nın ismi olan Tantalos kelimesinden gelmiştir. Bu mineral hiçbir asit tarafından eritilemediğinden dolayı bu ismi almıştır.

Sayfa :380

TARAXIS, s. m. *(méd.)*, inflammation de l'œil produite par une cause externe; de *τάραξις (taraxis)*, agitation, irritation, fait du verbe *ταράσσω (tarassô)*, agiter, tourmenter, irriter.

Sayfa 380

TARAXIS [taraksis], tıbbî, gözün dıştan kaynaklanan bir sebepten dolayı iltihaplanması; irritasyon anlamındaki taraxis (taraksis) kelimesinden gelmektedir; bu sözcük ise irite etme, hırpalama anlamındaki tarasso fiilinden türemiştir.

Sayfa :382

TECHNIQUE, adj. de *τεχνικός (technikos)*, artificiel, qui appartient à un art quelconque, dérivé de *τέχνη (technê)*, art. Il se dit principalement des mots affectés aux arts.

Sayfa 382

TECHNIQUE [teknik], sıfat, yapay, yapmacık, belli bir sanata ait olan anlamındaki technikos kelimesinden gelmektedir. Technikos kelimesi ise sanat anlamındaki techne kelimesinden türemiştir. Genel olarak sanat için kullanılan kelimeler bu şekilde adlandırılmaktadır.

Sayfa :384

TÉNIA, s. m. ver solitaire; de *ταινία (tainia)*, en latin *tænia*, qui signifie proprement *bandelette*, *ruban*, et par lequel on désigne aussi ce ver, à cause qu'il est long et plat comme un ruban.

Sayfa 384

TÉNIA [tenya], barsak kurdu; şerit anlamındaki Lātince toenia kelimesinden türemiş tainia kelimesinden gelmektedir; bu solucan da aynı şekilde adlandırılmaktadır çünkü bir şerit gibi yassı ve uzundur.

Sayfa :385

TÉRÉBINTHE, s. m. de *τερέβινθος (térébinthos)*, arbre résineux du Levant d'où découle la térébenthine, et dont le fruit se nomme *terminthe*, en grec *τέρμινθος (terminthos)*.

Sayfa 385

TÉRÉBINTHE [terebent, sakız ağacı], terebentin elde edilen ve meyvesi terminthe [termint] (Yunanca'daki terminthuos [termintuos] kelimesinden türemiştir) şeklinde adlandırılan reçineli ağaç.

Sayfa :386

TERPSICHORE, s. f. Muse qui préside à la danse; de *τερψίχορος (terpsichoros)*, qui aime la danse,

TÉTANOS, s. m. *(méd.)*, mot purement grec, *τέτανος*, pour *τεταμένος (tétaménos)*, qui signifie *tendu*, et qui vient du verbe inusité *τάω (taô)*, pour *τείνω (téinô)*, tendre. C'est le nom d'une espèce de spasme, dans lequel le corps est droit et roide, sans pouvoir se pencher d'aucun côté.

Sayfa 386

TERPSICHORE [terpsikor], dansa başkanlık eden peri, dansı seven anlamındaki terpsichoros [terpiskoros] kelimesinden türemiştir.

TÉTANOS, tıbbî, tamamen Yunanca bir kelimedir; gerilmiş anlamındaki tetamenos kelimesinden türemiştir. Vücudun eğilme yetisini kaybettiği ve dik kaldığı bir spazm çeşididir.

> *Sayfa :388*
>
> TÉTRAPTÈRE, adj. qui a quatre ailes; de τέτἁρα (*tettara*), quatre, et de πτερὸν (*ptéron*), aile.

Sayfa 388

TÉTRAPTÈRE [tetrapter, iki çift kanatlı, dört kanatlı böcek], sıfat, dört kanatlı; dört anlamındaki tettara kelimesinden ve kanat anlamındaki pteron kelimesinden meydana gelmektedir.

> *Sayfa :393*
>
> THÉOLOGIE, s. f. science qui traite de Dieu et des choses divines, de Θεὸς (*Théos*), Dieu, et de λόγος (*logos*), discours, qui vient de λέγω (*légô*), dire.

Sayfa 393

THÉOLOGIE, Tanrıyı ve ilahi olguları inceleyen bilim dalı. Tanrı anlamındaki Théos [Teos] ve konuşma anlamındaki logos kelimelerinden (söylemek anlamındaki lego kelimesinden türemiştir) meydana gelmektedir.

> *Sayfa :394*
>
> THÉORÈME, s. m. (*mathém.*), proposition purement spéculative, dont la vérité a besoin d'être démontrée; de θεώρημα (*théôrêma*), qui signifie *ce que l'on contemple*,

Sayfa 394

THÉORÈME [teorem], matematik, gerçek olduğunun ispat edilmesi gereken tamamen spekülatif önerme; hayranlıkla seyredilen anlamındaki theorema [teorema] kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :407

TRAGÉDIE, s. f. (*littér.*), imitation en vers d'une action grave, héroïque, capable d'exciter la terreur et la pitié. Ce mot est dérivé de τράγος (*tragos*), bouc, et d'ᾠδή (*ôdê*), chant, qui vient d'ἀείδω (*aéidô*), chanter, parce que, chez les Grecs, le prix de ce poëme fut d'abord un bouc ou un chevreau.

Sayfa 407

TRAGÉDIE [trajedi], edebi, dehşet ve acıma duygusu uyandıracak nitelikte, üzücü, kahramanlıkla ilgili bir eylemin manzum şeklinde anlatılması. Bu kelime, keçi anlamındaki tragos ve ezgi anlamındaki ôdê kelimelerinden türemiştir (ôdê kelimesinin kökeni ise, şarkı söylemek anlamındaki aéidô kelimesinden gelmektedir); bu şekilde adlandırılmasının sebebi Yunanlılarda bu şiirin fiyatının bir keçi veya oğlak ile ödenmesiydi.

Sayfa :408

TRAGI-COMÉDIE, s. f. espèce de tragédie mêlée d'incidens comiques.

TRAUMATIQUE, adj. et s. (*méd.*), mot qui signifie *vulnéraire*, ou remède fait pour les plaies; de τραῦμα (*trauma*), en latin *vulnus*, plaie, blessure.

Sayfa 408-409

TRAGI-COMÉDIE [trajikomedi], komik olaylarla karışık biçimde anlatılan trajedi türü.

TRAUMATIQUE [tromatik], sıfat, tıbbî, yaralara iyi gelen, yaralar için yapılmış ilaç; Lâtince'de yara anlamına gelen vulnus kelimesinden türemiş olan trauma kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :409

TRÉPAN, s. m. de τρύπανον *(trupanon)*, une tarière, qui vient de τρυπάω *(trupaô)*, percer; instrument de chirurgie dont on se sert pour enlever un morceau du crâne. Il se dit aussi de l'opération même;

Sayfa 409

TRÉPAN [trepan, cerrahide kemikleri delmek için kullanılan delgi], delmek anlamındaki trupao kelimesinden gelen ve oluklu burgu anlamındaki trupanon kelimesinden türemiştir; kafatasının bir bölümünü çıkarmak amacıyla cerrahide kullanılan alet; kafatasının bir bölümünü çıkarma eylemine de aynı isim verilmektedir.

Sayfa :416

TRIOMPHE, s. m. du latin *triumphus*, dérivé de θρίαμβος *(thriambos)*, qui signifie la même chose. TRIOMPHER, de *triumphare*, fait de θριαμβεύω *(thriambeuô)*. De là, TRIOMPHAL, adj. et TRIOMPHATEUR, s. m. Le triomphe, chez les Romains, étoit un honneur solennel qu'on accordoit à un général victorieux, en lui faisant une entrée magnifique dans Rome. C'étoit le plus superbe et le plus pompeux spectacle des Romains.

Sayfa 416

TRIOMPHE [triompf, zafer], aynı anlamı taşıyan thriambos kelimesinden türemiş olan Lâtince'deki triumphus kelimesinden gelmektedir. Romalılarda başarılı bir generalin onuruna, Roma'ya girişinde yapılan bir törendi. Bu tören Romalıların en görkemli törenidir.

Sayfa :417

TRISME, s. m. *(méd.)*, resserrement convulsif des mâchoires; de τρισμός *(trismos)*, sous-entendu ὀδόντων *(odontôn)*, qui veut dire *grincement de dents*.

Sayfa 417

TRISME [trism, aaaa], tıbbi, çenenin ihtilaçlı olarak sıkışması; trismos kelimesinden gelmektedir; diş gıcırtısı anlamına gelen odonton kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :420

TROPIQUES, s. m. pl. *(astron.)*, nom de deux petits cercles de la sphère, parallèles à l'équateur, et qui marquent la plus grande déclinaison du soleil; en grec τροπικοὶ *(tropikoi)*,

Sayfa 420

TROPIQUES [tropik, dönence], astronomi, yerküredeki ekvatora paralel iki küçük enlemin adıdır; bunlar güneşin yüksekliğinin ulaştığı en yüksek değerlere tekabül eder [Kuzey yarımkürede 21 Haziran, Güney Yarımkürede 21 Aralık]; Yunanca'daki tropikoi kelimesinden gelmektedir.

Sayfa :432

XÉRASIE, s. f. *(méd.)*, maladie des cheveux, qui les empêche de croître, et les rend semblables à un duvet couvert de poussière; de ξηρασία *(xérasia)*, sécheresse, dérivé de ξηρὸς *(xéros)*, sec; c'est-à-dire, *sécheresse des cheveux.*

Sayfa 432

XÉRASIE [kserazi], tıbbî, saçların uzamasına engel olan ve tozlarla kaplı kuş tüyüne benzer bir görünüm almasına neden olan bir saç hastalığı; kuruluk anlamındaki xérasia [kserazia] kelimesinden gelmektedir; xérasia kelimesi ise kuru anlamındaki xéros [kseros] kelimesinden türemiştir; saç kuruluğu anlamındadır.

Sayfa :436

ZONE, s. f. *(géogr.)*, nom de chacune des cinq parties dans lesquelles le globe terrestre est divisé; de ζώνη *(zônê)*, bande, ou ceinture, parce qu'elles sont comme autant de bandes ou de ceintures qui environnent la terre.

Sayfa 436

ZONE [zon, kuşak, bölge, alan], coğrafya, yerkürenin bölündüğü beş bölümden her birinin adı; kuşak veya kemer anlamındaki zōnē kelimesinden gelmektedir çünkü bu bölgeler yerküreyi çevreleyen kuşak veya kemerleri andırmaktadır.

HILAIRE DE BARENTON

C. II

ÉTUDES ORIENTALES Nº 7

L'ORIGINE DES LANGUES

DES RELIGIONS ET DES PEUPLES

1re PARTIE

LES RADICAUX PRIMITIFS DES LANGUES

CONSERVÉS DANS LE SUMÉRIEN

OU LEXIQUE SUMÉRIEN-FRANÇAIS

8

HILAIRE DE BARENTON
DOĞU ARAŞTIRMALARI NO.7

DİLLERİN DİNLERİN VE HALKLARIN KÖKENİ

1.BÖLÜM

SÜMER DİLİNDE MUHAFAZA EDİLMİŞ
DİLLERİN İLK KÖKLERİ
VEYA FRANSIZCA-SÜMER SÖZLÜĞÜ

1932
Ernest LEROUX Yayıncılık
28, Rue Bonaparte, 28
PARİS-6e

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 8
Yazar	: Hilaire de Barenton
Cild	: Yeşil
Ebadı	:
	En : 20 cm.
	Boy : 27.5 cm.
Sayfa Adedi	: 116
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hülya LÜLE tarafından tercüme edilmiştir.

Ön Söz [Özet]

SÜMERCE NEDİR?

Sümerce, güney Kalde'de konuşulmuş eski bir dildir; bu ülkenin ilk halkları tarafından konuşulduğu sanılmaktadır. Geçen asırda Fırat ve Dicle arasındaki büyük havzada dağılmış harabeler arasında bulunan belgelerle bize intikal etmiştir. Bu belgeler bizim alfabemizle ortak hiçbir yanı olmayan çivi yazısıyla yazılmıştır. Bunları çözmek XIX. asrın bir övünç kaynağıdır.

Aslında çivi yazısıyla yazılmış belgelerin hepsi Sümer dilinde değildir, beş veya altı farklı dile aittir: Sümer, Asur veya Akad, Süziyan, Med, Eti ve İran dili.

İran çivi yazısı, Akemeni kralları tarafından, kendi dillerini yazmak için, yaratılmıştır. İmparatorlukları bütün Kalde'ye yayıldığı için, onların harfleri çizme yöntemlerini muhafaza ederek, bu ülkenin katiplerini memnun etmek istemişlerdir kuşkusuz. Ancak alfabenin tartışılmaz üstünlüğünü kabul ederek, yazılarının alfabetik olmasını istemişler ve kırk harfle yetinmişlerdir. İran krallarının bu aklı, modern bilginlerimizin çivi yazısını çözmelerine olanak sağlamıştır.

Tercümeler, Samî lehçesi ve özellikle İbranîce'den yararlanılarak yapılıyordu. Fakat daha sonra İbranîce'nin de yararlı olamadığı bazı belgeler çıkmıştır. Sümerce kullanılmıştır. Neyse ki yanında bazı sözlükler fark edilmiştir. Bunlar o dilin kelimelerinin, hiyerogliflerin okunması suretiyle, Asur dilinde karşılıklarını veriyordu.

Bu dili incelemek için özen göstermemizin sebebi, bu dilin en eski çağlardan din, felsefe, tarihle ilgili en ilkel, en kıymetli belgeleri muhafaza etmiş olmasıdır.

Bu incelemede, Batı dillerimizin kelimelerinin ilk köklerinin Sümerce'den geldiğini fark ettik.

Sümer dilinde iki tür kelime vardır, tek heceliler ve çok heceliler.

Sümer dilinin bu tek heceli özelliği ona diller arasında farklı bir yer sağlamaktadır, zira onun ilkel halde kaldığı doğrulanmıştır. Filolojide kabul edilen bir kanun vardır, tüm diller tek heceli aşama ile başlamıştır.

Bu eser iki bölüme ayrılmıştır. Birincisinde, sadece tek hecelileri dikkate alarak, Sümer sözlüğünü sunacağız, zira şu anda bizi sadece onlar ilgilendirmektedir. Ancak, ikinci bölümde en önemli hiyerogliflerin tam bir incelemesi yapılacaktır.

Birinci bölüm: Sümer-Fransızca sözlüğü

İkinci bölüm: Dillerin kökeni, Sümer dilinden türemeleri – Dinlerin kökeni: onlar fedakarlıktan doğmuşlardır. – Halkların kökeni: Sungu usullerindeki farklılıklar nedeniyle farklılaşmışlardır.

TERCÜMEMİZLE İLGİLİ AÇIKLAMA

Hiyerogliflerin anlamını Asurlu yazarların kendi dillerine yaptıkları tercümelerinden biliyoruz, bunlara Asur değerleri diyoruz. Bu sözlükte bu değerleri daha az önemli hiyerogliflerin için veriyoruz, diğerlerinin olanları çalışmamızın ikinci bölümünde verilmektedir. Ancak her yerde bu hiyerogliflere verdiğimiz anlam, mümkün olduğu kadar bu Asur değerlerin eksiksiz Fransızca tercümeleridir, yani Asur değerlerindeki tüm anlamları.

HİYEROGLİFLERİN OKUNUŞU İLE İLGİLİ NOT

Bu sözlükte görüldüğü gibi, aynı Sümer hiyeroglifin birkaç okunuşu vardır.

Ayrıca, aynı okunuş birkaç hiyeroglife aittir. Bunlara eşsesli denir ve bazen çok farklı anlamları olabilir. Bir karışıklığı önlemek amacıyla bu eşseslileri özel bir işaretle belirlemek zorunda kaldık.

Sayfa : 1

Sümerce , Kalde cenubunda konuşulmuş eski bir dildir . Sümerler , bu memleketin iptidaî halkı idi . Bu dil küniform ile yazılmıştır . Fakat bulunan küniform vesikaların hepsi Sümerce değildir . Bu dokûmanlar 5 veyahut 6 farklı dillere aittir : Sümerce , Akatca , Metce ,Hititce veyahut Persce .

Pers Küneyformu , Akemenit kıralları tarafından icad olundu , kendi dillerini yazmak için . İşte bu yazı sayesinde asıl Sümer küniformu açılabildi.

Sayfa : 1

ag , ak , aka; am , ama , im,em,ram;eg = (A) tutuşturmak , alev atmak , hiddetli olmak ,kızarmak parlamak , ziya , gün , sabah , bir yıldızın kurşu , bitirilmiş olmak , tamam kurşun , çinko-

Sayfa : 2

ah , ih , üh , ür = sinek ,arıların ve beraber yaşayan diğer böceklerin grupu , muzır böcekler, kalabalık - (B) küçük bir sürü , tatlı , kalın , fena , sefil , sevk edici , idare etmek , işletmek , götürmek , vermek , geçmek - (C) kusma , matem , noksan , zaif , hiddet - (D) şeftali , nehir , söz , kâhinlik etmek ,

Sayfa : 3

ah , ih , üh , ür = sinek ,arıların ve beraber yaşayan diğer böceklerin grupu , muzır böcekler, kalabalık - (B) küçük bir sürü , tatlı , kalın , fena , sefil , sevk edici , idare etmek , işletmek , götürmek , vermek , geçmek - (C) kusma , matem , noksan , zaif , hiddet - (D) şeftali , nehir , söz , kâhinlik etmek ,

ah , u , ü , ug , üg , ul , ül , ur , ür , ud , üd , ut , üt , üm , eh = (A) Tulû , gün , parlaklık , ziya , zaman , parlak olmak , parlak , ateş , hararet , yakmak , soğuk , beyaz , karanlık , kör , gece , beyaz elbise , ithaf etmek , güzel , eyi , tatlı , şarap , menba , gümüş , demir -

Sayfa : 4

ak , ag , a , aka = (A) yemek , toz haline getirmek , kazmak , tarlayı sulamak , alt üst etmek , mızraklı kargı - (B) almak , iktisab etmek , satın almak , himaye etmek , sevk etmek, büyük efendi , sahib - (C) anlamak , zekâ , söz , bağırmak - (D) doğurmak , bina etmek , yapmak , yapılabilir , bir şeyi diğer bir şeye uygun kılmak veya mal etmek , yaradıcı , zıya ,parlamak - (E) yaşamak , tevessü etmek , kısalmak , fışkırmak , atılmak , kurtulmak , -(F) dua etmek, kurban etmek , mukavemet , mücadele , savaş , taarruz , muharebe , tutuşturmak .

Sayfa : 7

az , as , aç (aza) = magaza , hububat anbarı , kafes , kubbe , kapu , manıa , kilit , açılan yer -(B) çıkmak , genc hayvan , vahşi kedi , (doktor, âlim , akıllı , yardım etmek , tamir etmek , mersin ağacı , koku).

DICTIONNAIRE ÉTYMOLOGIQUE

DE LA

LANGUE LATINE

HISTOIRE DES MOTS

PAR

A. ERNOUT
Professeur à la Faculté des Lettres de Paris.
Directeur d'Études à l'École pratique des Hautes Études.

ET

A. MEILLET
Membre de l'Institut.
Professeur au Collège de France.
Président de la section historique de l'École des Hautes Études.

22

PARIS
LIBRAIRIE C. KLINCKSIECK
11, RUE DE LILLE, 11

1932

LÂTİN DİLİ
KÖKENBİLİMSEL SÖZLÜĞÜ

KELİMELERİN TARİHİ

A.ERNOUT ve
Paris Edebiyat Fakültesinde
Profesör
Yüksek Eğitim Pratik Okulunda
Eğitim Müdürü

A.MEİLLET
Enstitü üyesi
Fransa Kolejinde Profesör
Yüksek Eğitim Okulu
Tarih Bölümü Başkanı

PARIS

C.KLINCKSIECK KİTABEVİ
11, rue de Lille, 11

1932

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 22
Yazar	: Prof. A. Ernout ve Prof. A. Meillet
Cild	: Bordo
Ebadı	:
	En : 16 cm.
	Boy : 24.5 cm.
Sayfa Adedi	: XIX + 1108
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hülya LÜLE tarafından tercüme edilmiştir.

Ön Söz [Özet]

OKUYUCULARIN DİKKATİNE

Burada Lâtince sözlüğünün tarihini açıklamaya çalıştık.

Bu kitabın iki yazarı eşit olmayan bir şekilde bu görevi paylaştılar.

Bay A.ERNOUT metin incelemelerinden öğrendiklerimizi işledi. En eski yapıtlardan Roma devrinin başlangıcına kadar Lâtin sözlüğünün gelişimi ile ilgili öğretilenlerden o sorumludur.

Bay A.Meillet tarih öncesi kısmı ile ilgilenmiştir. Tarihi nitelik taşıyan ilk kanıtlar ile Hint-Avrupa dili arasında Lâtin sözlüğünün gelişimi konusunda öğretilenlerden sorumludur.

Bununla birlikte, her yazıda yazarların işlediği kısmı işaretlemek gereksiz gelmiştir. Bir dilin tarihi sürekli bir şeydir ve onu incelemek için mukayeseli yöntem ve metinlerin filolojik incelenmesi gibi iki yönteme başvurulması anlatımı iki ayrı bölüme ayırmayı gerektirmemektedir.

Her yazıda, önce, A.Ernout tarafından anlatılan Lâtince'nin tarih dönemindeki durumu, daha sonra gerektiği yerde, A.Meillet tarafından ilk metinlerden önce, kelimenin tarihi konusundaki bilgiler bulunacaktır.

Sayfa :1

ā, āh, aha : interjection destinée à exprimer des émotions ou des passions assez fortes.

Aha attesté chez Plaute est une forme à redoublement, issue sans doute de *ah + a*, cf. J.-B. Hofmann, *Lat. Umgangsspr.*, p. 19.

ab, abs, ā : préverbe et préposition.

Ab signifie « en s'éloignant, en partant de, depuis, de »,

Sayfa 1

A, ah, aha: oldukça yüksek heyecan ve tutkuları ifade etmeye yönelik ünlem.

Plaute tarafından doğrulanan Aha bir ikileme şeklidir, muhtemelen ah + a 'dan gelmektedir. Bkz.J.B.Hofmann, Lat.Umgangsspr., s.19.

Ab, abs, a: ön-eylem, ilgeç.

Ab **"uzaklaşırken, oradan giderken, 'den beri, 'den"** anlamına gelmektedir.

Sayfa :2

Mais les formes a de sont plus fréquentes ; v. *de*.

Ab préverbe marque l'éloignement, l'absence, et par suite la privation

Sayfa 2

De ile olan şekiller daha **sık bulunmaktadır.**

Ab ön-eylemi **uzaklaşma, yokluk** ve daha sonra yoksunluğa işaret etmektedir.

Sayfa :7

Acca : terme du langage enfantin désignant la maman, cf. skr. *akkā*, gr. *Ἀκκώ « *mater Cereris* ». De même que ce dernier, employé comme nom propre, et passé dans la légende, y a désigné la mère nourricière de Rémus et Romulus, femme de Faustulus, et mère des douze frères Arvales, *Acca Larentia*, à qui on offrait des fêtes : *Accalia, Larentalia*.

Sayfa 7

Acca: Çocuk dilinde anne anlamına gelen terim, bkz. skr. Akka, yun. axxw "mater Cereris". Bu son kelime, özel ad olarak kullanılmış ve efsanelere geçmiştir, Faustulus'ün eşi, Remus ve Romulus'ün sütannes, dokuz kardeş olan Arvales'lerin annesi olan Acca Lorentia. Ona bayramlar hediye edilmişti: Accalia, Larentalia.

Sayfa :7

ăc-; ăceō, ăcidus; ăcerbus; ăciēs; ăcus; ăcer. La racine *ăc-* « être piquant, aigu, pointu » a servi à former des mots dont le sens propre ou dérivé, physique ou moral, est demeuré en général proche du sens originel.

Sayfa 7

Ac; aceo, acidus, acerbus, acies, acus, acer. Ac kökü "acı, sivri olmak", özanlamı ve türevinin genelde kelimenin ilk anlamına yakın kalmış olan kelimeler yaratmaya yaramıştır.

Sayfa :36

alpus : *album... Sabini tamen alpum dixerunt. Vnde credi potest nomen Alpium a candore niuium uocitatum*, P. F. 4, 8.

altāria, -ibus n. pl. substantivé d'un adj. **altāris, -e* (le sg. *altāre* n'est guère employé dans la l. classique) : autel sur lequel on brûle les offrandes. *Altaria sunt in quibus igne adoletur*, P. F. 5, 14 ; *altaria* est joint à *adolēre* Lucr. 4, 1237 ; Vg. Aen. 7, 71, *castis adolet dum altaria taedis*, etc., cf. Thes. I 793, 80 sqq. Le rapprochement avec *altus* est dû sans doute à l'étymologie populaire, et au fait que les autels élevés aux dieux d'en haut étaient surélevés : « — *ab altitudine sunt dicta quod antiqui diis superis in aedificiis a terra exaltatis sacra faciebant ; diis terrestribus in terra, diis infernalibus in effossa terra* », P. F. 27, 1 ; cf. Serv., ad Aen. 2, 215, *superorum et arae sunt et altaria, inferorum tantum arae*. De là vient que *altāre* désigne parfois la partie supérieure de l'autel et est glosé ἐπιβωμός. Pour la différence avec *āra*, v. ce mot. Ancien, usuel. Panroman, cf. M. L., 384.

Un rapproche la racine de *adoleō*. Le suffixe est *-āli-*, avec la dissimilation normale de *l*.

Sayfa 36

Alpus: album...Sabini tamen alpum dixerunt. Vnde credi potest nomen Alpium **a candore** niuium uocitatum, P.F.4,8.

Altaria, -ibus ç.ad, altaris sıfatından ad haline getirilmiş (t. altare eski dilde pek kullanılmamaktadır): **Armağanların yakıldığı sunak.** Altaria sunt in quibus igne adoletur, P.F.5, 14; altaria **adolere** ile birleştirilmiştir, Lucr.4, 1237; Vg.Aen 7, 74, castis adolet dum altaria taedis, vs. bkz. Thes.I 793, 80 sqq. **Altus**'le yakınlık kuşkusuz halk dilinden ve **yukarıdan tanrılara yükseltilen sunakların fazla yüksek olmasından** kaynaklanmaktadır: "- **ab altitudine sunt dicta quod antiqui diis superis in aedificiis a terra exaltatis sacra faciebant; diis terrestri**bus in terra, diis infernalibus in effossa terra", P.F.27,1; Bkz. Serv., ad Aen.2, 215, superorum et arae sunt et altaria, infererorum tantum arae. **Altare**'nin **bazen** sunağın üst kısmını belirtmesi ve bu şekilde **yorumlanması** buradan kaynaklanmaktadır. **Ara** ile farklılık konusunda ise, bkz.bu kelimeye. Eski, kullanılagelen. Panroman, bkz. M.L., 381.

Kökü **Adoleo**'ya yakındır. L'nin normal ayrımlaşması ile sonek **ali'**dir.

Sayfa :45

ampulla : v. *amphora*.

Sayfa 45

Ampulla : bkz.amphora.

Sayfa :62

āra, -ae f. (ancienne forme *asa*, cf. Macr., Sat. 3, 2, 8, qui cite Varron, et Serv. auct. ad Aen. 4, 219 ; osq. **aasas** « arae », ombr. *asam-ad* « ad aram ») : autel (premier sens sans doute), « foyer de la divinité » par opposition à *focus*, cf. l'expression *pro aris et focis*.

Sayfa 62

Ara, -ae d. (eski şekli **asa.**bkz.Varron'u belirten Macr., **Sat.3,2,8,** ve Serv, auct,ad.Aen.4,219; osq. Aasas "arae", ombr. Asam-ad "ad aram"): sunak (kuşkusuz birinci anlamı), **focus**'a karşıt olarak "Tanrının evi", bkz. **pro aris et focis ifadesi.**

Sayfa :62

Les grammairiens anciens distinguent *āra* de *altāre*.

Le dieu reçoit les *altāria*, réservés aux grandes divinités, Daphnis n'a que des *ārae*, terme général désignant un autel quelconque. Italique commun, usuel. Non roman.

Cf. *āreō*?

Sayfa 62

Eski dilbilgisi uzmanları **ara'yı altare**'den ayırırlar.

Tanrı, büyük tanrılara ayrılan altaria'ları kabul eder, Daphnis'in sadece **arae**'leri vardır, bu genel terim herhangi bir sunağı ifade eder.

Sayfa :86

amphora, -ae f. : amphore. Emprunt ancien (déjà dans Caton et Naevius) et latinisé au grec ἀμφορεύς (sans que la finale de la forme latine soit claire ; l'explication par l'accusatif grec se heurte au fait qu'il n'y a pas trace d'un acc. *ἀμφορεᾶ en grec ; la seule forme attestée est ἀμφορέα ; cf. Debrunner, *IF.* XLVI 1928, p. 91 ; une influence secondaire de *ampulla* est imaginable) ; toutefois l'origine étrangère a toujours été sentie ; ainsi Cael. Aurel., Chron. 3, 2, 23, *testea uascula, quas Graeci amphoras uocant, siue uitrea.*

Une trace d'une prononciation ancienne *ampora* est conservée dans l'appendix Probi : *amfora* non *ampora*. Il semble que — dans la mesure où elle avait le mot — la langue populaire ait gardé la forme sans aspirée (cf. *purpura*) qui est la seule attestée pour le diminutif :

ampulla, -ae (qui n'a pas suivi le sort de *amphora*, parce que le lien des deux mots n'était plus senti à l'époque classique) « petit vase de terre ou de cuir ; ampoule de verre » ; puis, comme gr. λήκυθος et à son imitation, « style ampoulé » ; d'où *ampullārī* (Hor. Ep. 1, 3, 14) ληκυθίζειν ; *ampullārius* ληκυθοποιός ; *ampullāceus*.

M. L. 431. Tandis que *ampulla* a survécu dans la langue parlée, *amphora* n'a pas persisté.

Sayfa 86

Amphora, -ae d.: amfora. Eski (Caton ve Naevius) ve Yunanca'dan Lâtince'ye geçmiştir (Lâtince şeklinin sonu çok açık olmamakla birlikte; Yunanca'daki yükleme durumu ile izah edilmesi Yunanca'da aksan bulunmaması nedeniyle zorlaşıyor.; teyit edilen tek şekil (Yunanca harfler) dır; bkz. debrunner, IF.XLVI 1928, s.91; ampulla'ya ikinci bir etkinin olduğu düşünülebilir; ancak yabancı köken hep hissedilmiştir; Cael. Aurel., Chron.3, 2,23, testea uascula, quas graeci amphoras uocant, siue uitrea.

Ampora olarak eski bir telafuzun izi Probi bölümünde muhafaza edilmiştir: amfora non ampora. Halk dilinde, küçültme eki için tek teyit edilen şekil olan soluksuz şekli (bkz. purpura) muhafaza edilmiş görünüyor:

Ampulla, -ae (amphora'nın akıbetine uğramamıştır çünkü iki kelimenin bağı eski devirde hissedilmiyordu) "toprak veya deriden yapılmış küçük vazo; cam ampul".

M.L.431. Ampulla konuşma dilinde var olmaya devam ettiği halde, amphora öyle olmamıştır.

Sayfa :87

L'arménien a aussi *haw* « oiseau », où *h* doit être sans valeur étymologique.

Sayfa 87
Ermenice'de **haw** vardır, "kuş" anlamına gelir, h'nin etimolojik değeri yoktur.

Sayfa :90

aut : ou, ou bien.

La différence de sens avec *uel* est bien marquée par Festus, P. F., 507, 20.

Sayfa 90
Aut: veya. Uel ile anlam farkı **Festus** tarafından iyi belirlenmiştir, P.F.., 507,20.

Sayfa :90

Vel tu dictator, uel equorum equitumque magister | Esto. uel consul. » Il y a un sens fort de *aut* « ou sinon, ou sans cela » fréquent dans l'expression *aut... aut*. Du reste *aut* est souvent employé là où *uel* serait légitime : et les deux particules sont souvent employées conjointement :

Sayfa 90
"Vel tu dictator, **uel** equorum equitumque magister/Esto, uel consul.". **Aut**'nin aut...aut ifadesinde sık rastlanan kuvvetli bir anlamı vardır "veya yoksa, veya bunsuz". Zaten **aut** çoğu zaman **uel**'in uygun olacağı yerde kullanılmaktadır ve iki edat sıkça birlikte kullanılır.

Sayfa :90

Renforcé de la particule *-em* (cf. *ita, item*), il a donné : *autem* : d'autre part, or. Conjonction qui se place généralement après le premier mot de la phrase, et qui correspond pour le sens au gr. δὲ.

Sayfa 90
-em edatıyla desteklenince autem olmuştur: diğer yandan, oysa. **Genelde** cümlenin ilk kelimesinden sonra gelen bir bağlaçtır ve anlam olarak Yunanca'da δὲ tekabül etmektedir.

Sayfa :91

Lat. *aut* est un mot italique commun dont la forme ancienne était **auti* :

Sayfa 91
Lat. Aut, eski İtalya'da bir cins adıdır ve eski şekli **auti**'dir.

Sayfa :117

Mot expressif qui rappelle des mots indiquant une protubérance ronde: gr. βόλβος, lit. *bulbė* « pomme de terre », *bumbulas* « nœud dans le fil », skr. *bulih* « pudendum muliebre ».

Sayfa 117

Yuvarlak çıkıntı ifade eden kelimeleri hatırlatan kelime: **Yunanca** βόλβος, ed. bulbe "patates", "bumbulas "ipte düğüm", skr. Bulih "pudendum muliebre".

Sayfa :162

Les dénominatifs composés *ac-, ex-, in-, re-cūsō* ont fourni à leur tour de nombreux dérivés en *-tor, -tiō*, en *-bilis* etc.: cf. *accūsātor, accūsātiō, excūsābilis* (Ov.) et *inexcūsābilis* (Hor. Ov. et Dig.), sans doute adaptation du gr. ἀπο- et ἀναπολόγητος.

Sayfa 162

Ac-, ex-, in-, re-cuso gibi bileşik adlandırıcılar –tor, -tio, eb-bilis vs gibi birçok türev yaratmışlardır: bkz. accusator, accusatio, excusabilis (Ov.) ve ienxcusabilis (Hor.Ov. ve Dig.) kuşkusuz **Yunanca** ἀναπολόγητος 'den uyarlanmıştır.

Sayfa :171

v. isl. *hiarni*, v. h. a. *hirni* « cerveau »

Le grec a att. κάρα « tête »; hom. κάρηνα « têtes, sommets, citadelles ».

Sayfa 171

Bkz.İsl. **Hiarni** v.h.a.hirni "beyin".

Yunanca'da att, "baş"; **"başlar, tepeler, kaleler"**.

Sayfa :172

1° « distinguer (par les sens ou par l'esprit) entre différents objets, discerner » et par affaiblissement « voir », Cic., Fam. 6, 3 *quem ego tam uideo animo quam ea quae oculis cernimus*

Sayfa 172

1) Çeşitli eşyaları "ayırt etmek (duyularla veya akılla), seçmek ve daha yumuşak olan "görmek, Cic., Fam.6,3 quem ego tam uideo animo quam **ea** quae oculis cernimu.

> *Sayfa :181*
>
> **cīmex, -icis** m. : punaise. Déjà dans Liv. Andr. M. L. 1915.
> Dérivés : *cīmicia, -ae* f. : coris (plante). cf. gr. κόρις κόριον ; *cīmicō*, κορίζω

Sayfa 181

Cimex, -icis e.: raptiye.

Türevleri: cimicia, -ae d.: coris (bitki) bkz.**Yunanca** κόρις κόριον

> *Sayfa :187*
>
> Il est difficile de décider si le mot est apparenté ou emprunté a un gr. κλᾶΐς (ion. κληΐς, acc. att. κλεῖν de *κληΐν) issu de *κλᾶϜίς)

Sayfa 187

Bu kelimenin **Yunanca.** κλᾶΐς **den çıkan** κληΐς, ile bir yakınlığı olup olmadığını söylemek zor.

> *Sayfa :207*
>
> A *cōnsulō* se rattache : *cōnsilium, -ī* (cf. *exulō/exilium* ; **concalō, *conculō/concilium*) : 1° endroit où l'on délibère ; conseil, assemblée délibérante, cf. Pl., Mil. 197, *dum ego mihi consilia in animum conuoco et dum consulo | quid agam* : Cic. Phil. 4, 6, 14, *senatum, i. e. orbis terrae consilium, delere gestit* et l'expression fréquente *consilii sententia* cf. Thes. IV 439, 49 sqq. ; 2° délibération, résolution prise (*capere, inīre cōnsilium*) : — *est aliquid faciendi aut non faciendi excogitata ratio*, Cic. De là, dans la l. commune, « projet, dessein », et, avec mise en relief, « dessein mûri et réfléchi », d'où « bon conseil, sagesse, prévoyance ». M. L. 2164.
> Dérivés : *cōnsilior, -āris* (et *cōnsiliō* M. L. 2163). délibérer = βουλεύομαι ;

Sayfa 207

Consulo'ya consilium (bkz. exulo/exilium; concalo, conculo/concilim) bağlanmaktadır: 1) müzakere yapılan yer, kurul, müzakere halinde olan meclis, bkz. Pl., Mil.197,

dum ego mihi consilia in animum conuoco et dum consulo/quid agam; Cic.Phil. 4, 6, 14, senatum, i.e. orbis terrae consilium, delere gestiti ve sık kullanılan bir iafe olan consilii sententia bkz.Thes.IV 459, 49 sqq.; 2) alınan karar (capere, inire consilium): - est aliquid faciendi aut non faciendi excogitata ratio, Cic. Bundan, günlük olarak kullanılan dilde "tasarı, amaç" ve daha belirgin olarak "düşünülmüş ve olgunlaşmış niyet", bundan da "iyi tavsiye, bilgelik, öngörülük". M.L.2164.

Türevleri: **consilior,** -aris (ve consilio M.L.2163), **müzakere etmek** = βουλεύομαι

Sayfa :231

culter, -tri m. (et *cultrum* cf. plus bas ; *cultrus, cultra, colter* Gloss.) : toute espèce de couteau, rasoir; en particulier « coutre » de la charrue.

X Si *celtis* était bien attesté, il faudrait partir d'une racine **kel-*. Mais le mot n'est pas sûr. Il est dès lors imaginable que *culter* reposerait sur un ancien **kertro-* qui aurait subi une dissimilation

Avec certaines expressions telles que *agere cum, bellum gerere cum,* le sens est voisin de celui de *contrā,*

Au sens concret, il marque la réunion ;

Sayfa 231

Culter, -tri e. (ve **cultrum** bkz. aşağıda; **cultrus, cultra,** colter Gloss.): her türlü bıçak, traş aleti; özellikle saban demiri.

Celtis'in doğruluğu kesin olarak teyit edilseydi, **kel** gibi bir kökten yola çıkmak gerekirdi. Ancak kelime kesin değil. O halde culter'in ayrımlaşmış eski bir **kertro**'ya dayandırılabilir.

Cum (eskişekli com ve bir ünlü önünde co-).

Acere cum, bellum gerere cum gibi ifadelerle, anlam contra'nınkine yakın olmaktadır.

Somut anlamda, **birleşme**'yi ifade etmektedir.

Sayfa :261

« j'en-

seigne » s'explique malaisément dans une racine *dek- ;

Sayfa 261

"Öğretiyorum" dek'li bir kökte zor açıklanmaktadır.

Sayfa :267

instruit, savant ; qui
connait à fond : doctor, -ōris m. : qui enseigne.

Sayfa 267
Bilgili, bilgin. Derin bilgisi olan: **doctor: öğreten**

Sayfa :281

Eccum a été de bonne heure considéré comme une sorte de particule démonstrative de même sens que *ecce* ;

ekk =
eyi
etk =
baba

Le *ec-* se trouve toujours devant gutturale, dans *ec-quis* comme dans *ec-ce*, de sorte qu'on ne voit pas si la forme ancienne était **ek-ke* ou **et-ke*. Dans le premier cas, on rapprochera le démonstratif osq. ek-a-k « hanc », ek-ī-k « hoc » où *ek-* a le même rôle que *h-* dans lat. *hic* (v. ce mot) ; la formation de osq. ekkum « item » n'est pas claire.

Sayfa 281
Eccum, ecce ile aynı anlamı taşıyan bir gösterme edatı olarak görülmüştür.

Ec-quis'de olduğu gibi ec-ce'de, ec her zaman boğazsıl önünde bulunur, öyle ki eski halin ek-ke'mi veya et-ke'mi olduğunu göremiyoruz. Birinci durumda, işaret sıfatı osq ile bir benzerlik kurulur, ek-a-k éhane", ek-i-k éhoc" burada ek'in rolü Lâtince'de hic'teki h ile aynıdır; osq.ekkum "item"in yapılışı açık değildir.

Sayfa :298

ĕt : et ; particule servant à unir deux mots ou deux phrases.

Est souvent joint à *nam* : *nam et*, cf. καὶ γὰρ ; forme avec *enim* le composé *etenim* « et aussi »

etiam : particule de liaison, temporelle ou de renforcement, obtenue par la juxtaposition de l'ancienne forme **eti* de *et*, et de *iam* : *ĕtiam*, cf. *nunciam* de **non-ce-iam* ; *quoniam* appelle un examen particulier.

L'ancienne particule **eti* se retrouve dans gr. ἔτι « de plus, encore ».

Sayfa 298
Et: ve; iki kelime veya iki cümleyi bağlamaya yarayan bir bağlaçtır.

Çoğu kez nam'a bağlanır: nam et, enim ile bileşik etenim'i "ve de" oluşturuyor.
Etiam: eski şekil **eti** ile **iam**'ın yanyana gelmesiyle meydana gelen zaman gösteren veya güçlendiren bağlantı edatı dikkat çekmektedir, etiam, bkz. **Non-ce-iam**'deki nunciam; quoniam.

Eski edat **eti** Yunanca'da bulunmaktadır "daha".

Sayfa :299

Ex est constant devant voyelle ; <u>ec</u> ne se rencontre qu'en composition devant *f* : *ecferō, ecfārī, ecfertus,*   <u>ec</u>

A ces sens dérivés se rattachent diverses <u>locutions</u>

Sayfa 299
Et: ve; iki kelime veya iki cümleyi bağlamaya yarayan bir bağlaçtır.
Ex bir ünlüden önce gelirse değişmez; **ec** ancak f'den önce bileşik halde olur: ecfero, ecfari, ecfertus.

Bu türemiş anlamları içeren bazı deyimler vardır.

Sayfa :330

Une origine <u>étrusque</u> n'est pas impossible :

Sayfa 330
Etrüsk bir kökeni olabilir.

Sayfa :341

<u>d'abord terme de cuisine</u> « foie garni de figues », cf. Hor., Sat. 2, 8, 88. *ficis pastum <u>iecur</u> <u>anseris</u> albae*

Sayfa 341
Önce bir yemek terimi "incirli ciğer", bkz.Hor., Sat.2, 8.88. ficis pastum **iecur anseris** albae.

Sayfa :341

Le mot ne peut être emprunté au grec : la forme grecque σῦκον (et béot. τῦκον) n'expliquerait ni *f*, ni *I*. Mais la parenté manifeste avec le mot grec oblige à supposer un emprunt de l'une et l'autre langues à un groupe de langues parlées dans le bassin méditerranéen (cf. *cupressus, rosa, ulmum*). L'arm. *t'uz* « figue » doit être emprunté à un mot de même famille. Il s'agit du nom d'un fruit obtenu par culture dans la région méditerranéenne dès avant l'extension du grec et des langues « italiques ».

Sayfa 341
Bu kelime Yunanca'dan alınmış olamaz: Yunanca ye f'yi, ne l'yı açıklamaz. Ancak Yunanca kelimeyle olan açık benzerlik, Akdeniz havzasında konuşulan diller arasında bir dilden diğerine geçiş olduğunu göstermekte (bkz. Cupressus, rosa, uınum) Erm.t'uz "incir" aynı aileden bir kelimeden alınmıştır. İtalyan dilleri ve Yunanca'nın Akdeniz bölgesinde yayılmalarından önce kültürle elde edilen bir meyvenin ismidir.

Sayfa :364

dýgti « pointer »

Sayfa 364
Formus, -a,-um: sıcak.

Sayfa :410

Gracilis semble se rattacher à un verbe **graceō* dont on trouve trace dans la glose de P. F. 46, 16 : *cracentes* (pour *gra-*), *gladiis media regione cracentes.*
Pas d'étymologie sûre.

Ainsi nommé de son cri « *gra, gra* » d'après Quint.

Sayfa 410
Gracilis bir fiil olan **graceo**'ya bağlanmaktadır ve bunun izine P.F.46, 16'da rastlanmaktadır: cracentes **(gra** için).

Quint'e göre bağrışından böyle adlandırılmıştır, **"gra gra"**.

Sayfa :414

Le neutre *grātum* a été substantivé et a passé dans les l. romanes, ingrat; *ingrātia*,

4° *grātia*, -ae f. : 1° abstrait « reconnaissance ». Cicéron, Inv. 2, 66, le définit: *gratia est in qua amicitiarum et officiorum alterius memoria et remunerandi uoluntas continetur*; 2° concret « acte par lequel on s'acquiert de la reconnaissance »; par suite « service rendu » 3° « faveur, crédit, influence ».

Sayfa 414
Gratum yansızı adlandırılmış ve Roma dillerine geçmiştir.
Nankör, **ingratia.**
Gratia, -ae d.: 1) soyut "minnet". Daha sonra **"verilen hizmet", 3) "kayra, itibar, etki".**

Sayfa :415

Lat. *grātus* répondait à skr. *gūrtáḥ* « célébré » et lit. *girtas* (même sens)

Sayfa 415
Lat. **Gratus** skr.**gurtah'ın** "kutlanmış" ve lit.**girtas'ın** (aynı anlamda) karşılığıdır.

Sayfa :428

secundus. *secundu* *hērēs* : héritier légal.

Les hypothèses précises qui ont été proposées sur la formation de *hērēs* et de χηρωστής sont incertaines.

Hırstin

Sayfa 428
Secundus, secunda **heres:** yasal **mirasçı.**

Heres'in ve χηρωστής 'nin oluşumu ile önerilen belirli varsayımlar şüphelidir.

Sayfa :440

ksenos = yabancı, misafir.

la langue a créé un féminin en -*ita*,
et le n. pl. *hospita*,

les grammairiens ont imaginé un adj. irréel *hospitus*)?
hôte, c.-à-d. celui qui reçoit l'étranger

hôte reçu, étranger

= ξένος.

Par *com-pos* en face de *potis* (v. ce mot), on sait que, au second

Sayfa 440

Hospes, -it is . dil ita ile bir dişi kelime yaratmıştır ve çoğul bir kelime **hospita**'yı. Dilbilimciler gerçek olmayan bir sıfat hayal etmişlerdir **hospitus:** misafir, yani misafir ağırlayan, ağırlanan misafir, yabancı.

Sayfa :441

terme de composés, le thème est *-*pot-* ; et l'on voit par *eques* en face de gr. ἱππότης que la forme serait phonétiquement explicable ; mais le sens n'est pas clair. On pourrait penser à un nom verbal en face de *petō*. Donc, comme pour *sospes*, l'étymologie n'est pas évidente.

Sayfa 441

Potis (bkz. bu kelime) karşısında com-pos olunca, biliyoruz ki bileşiğin ikinci sözcüğünde, gövde –pot-tur ve Yunanca ἱππότης 'nin karşısında **eques**'le görüyoruz ki şekil fonetik açıdan açıklanamaz; ancak anlam açık değildir. **Peto**'nun karşısında eylemsel bir ad düşünülebilir. Yani, sospes için olduğu gibi, kökeni belli değildir

Sayfa :442

Le mot ne se retrouve ailleurs qu'avec le sens de « hôte » : got. *gasts*, v. isl. run. -*gastiR* et v. sl. *gostĭ*

Sayfa 442
Her yerde bu kelimeye "misafir" anlamında rastlanmakta, Slav dilinde **Gosti.**

Sayfa :448

Ictus est en quelque mesure le participe en *-tus* de *feriō*.

eito « série »

Idem, eadem, idem : pronom-adjectif d'identité composé de *is* + la particule *-dem* qu'on retrouve dans *ibidem, indidem, itidem, tantidem, totidem*, etc.

L'étymologie de *idem* a été beaucoup discutée, et l'on n'est arrivé à rien de certain.

ceci suggère une coupe *id-em*.

skr. *im-am* « celui-ci »

Sayfa 448
İctus bir ölçüde ferio'nun -tus'lu ortacıdır.
İctus, -us e.: vuruş, atış (tempo, nabız).
Eito "dizi"

İdem, eadem, idem: is + ibidem, indidem, itidem, tantidem, totidem, vs'de rastladığımız

-dem edatından oluşan bileşik kimlik sıfat adılı.
İdem'in kökeni çok tartışılmıştır ve kesin bir noktaya varılamamıştır.
Bu **id-em** şeklinde bir kesinti düşündürüyor.
Skr. **İd-am** "bu".

Sayfa :449

Le procédé qui consiste à exprimer l'identité par un démonstratif suivi d'une particule d'insistance se retrouve en ombrien, avec *er-ont* « idem », *if-ont* « ibidem », *surur-ont* « item », etc.,

Sayfa 449
Kimliği bir işaret zamirinin arkasından bir vurgulama edatıyla gösterme yöntemi Umbriya dilinde rastlanmaktadır, **er-ont "idem", if-ont "ibidem", surur-ont "item", vs.**

Sayfa :449

iecur (*iocur* époq. imp.), **iecoris** ou, plus tardif, **iecinoris** (*iocinoris, -eris*) n. : foie. Souvent au pl. dans la l. populaire, cf. le fr. « les foies ».

La flexion ancienne devait être *iecur, *iecinis* ; le gén. *iecoris* a été refait sur le modèle *tempus, temporis* ; *iecinoris* est une contamination de **iecinis* et de *iecoris*

Sayfa 449
Iecur, iecoris veya iecinoris: ciğer. Genelde halk dilinde çoğul olarak kullanılır, bkz. Fransızca'da "ciğerler".
Eski bükün iecur, iecinis olmalı; tamlayan durumu iecoris, tempus, temporis modeliyle yeniden düzenlenmiştir; iecinoris, iecinis'le iecoris'in bir bozulmasıdır.

Sayfa :451

la forme de *in* s'est ensuite généralisée : « en, dans » et « sur », en parlant de l'espace et du temps, que l'on considère les choses en état de mouvement vers un but (*in* et l'accusatif, gr. εἰς) d'où le sens moral de « pour, en vue de », ou de repos (*in* et l'ablatif-locatif, gr. ἐν).

Sayfa 451
İn daha sonra genelleştirilmiştir: uzay ve zamandan bahsederken "-de, içinde" ve "üstünde", her şey bir amaca yönelik olarak hareket halindedir. Bundan da "için, amacıyla" veya istirahat gibi manevî anlam çıkmıştır.

Sayfa :451

(le latin ne permet pas de déterminer si le point de départ de *in* est *en* ou *eni*)

Sayfa 451
Eski edebiyatta in'in daha vurgulanmış bir hali vardır: **endo, indu.**
Lâtince in'in başlangıcı **en** mi yoksa **eni** mi olduğunu tespit etmeye imkan vermiyor.

Sayfa :463

— 463 —

serait dérivé de *endouk*- qui se retrouve dans ἐνδοχίως « avec zèle ».

Sayfa 463

...**enduk**'tan türemiştir, bu da ἐνδοχίως 'da karşımıza çıkar "çaba".

Sayfa :466

Le sens de « raconter » qui est maintenu en latin, se retrouve notamment en celtique:

La racine *sek*- indique une déclaration publique, un récit fait devant un public, etc.

Sayfa 466

"Anlatmak" kelimesinin Lâtince'de muhafaza edilen anlamı özellikle **Kelt** dilinde rastlanmaktadır. **Sek** kökü halka yapılan bir açıklamayı, toplumun önünde yapılan bir konuşmayı ifade eder.

Sayfa :528

débat juridique dans lequel chacune des deux parties produit ses témoins devant le juge,

Dans la l. commune: « débat, controverse, querelle »

Seules les l. hispaniques ont conservé *lis* et *litigo*,

l'initiale de *locus* fait la même difficulté.

Sayfa 528

Lis, litis: bir yargıç önünde tarafların tanık getirerek yaptıkları hukuki bir müzakere. Halk dilinde: "tartışma, münakaşa, ihtilaf".

Sadece İspanyol dilleri lis ve litigo'yu muhafaza etmişlerdir.
Locus'un baş harfleriyle ilgili olarak da aynı zorluk çıkar karşımıza.

Sayfa :530

locus, -ī m. (pl. *loci* ou collectif n. *loca, -ōrum*; forme ancienne *stlocus*, cf. P.F. 411, 14 et *īlicō*) : lieu, place, endroit. Varr., L. L. 5, 14, *locus est ubi*

Locus qui sert à traduire gr. τόπος en a pris tous les sens techniques : 1° endroit ou place d'un mal, région malade

2° endroit d'un ouvrage, passage ; 3° t. de rhétorique ou de dialectique : fondement d'un raisonnement, principaux points d'une démonstration ; sujet d'un discours. Κοινὸς τόπος est traduit par *locus commūnis*. Il a pris aussi le sens de « rang, situation », etc.
Sans étymologie ; v. la remarque faite sous *lis*.

Locus est conservé dans toutes les l. romanes,

Les dérivés et composés, *locō, loculus, locuples, īlicō*, ont pris des sens spéciaux.

Tous les dérivés de *loco* se réfèrent au sens de « louer » :

Sayfa 530
Locus, -i er. (ç. Loci veya toplu olarak loca, -orum; **eski şekil** stlocus, bkz. P.F.411, 14 ve **ilico**): **yer, mekan.** Varr., L.L.5, 14, **locus est ubi**
Yu. Çevirmeye yarayan locus onun bütün teknik manalarını almıştır: 1) bir acının yeri veya mekanı, hasta bölge 2) bir yapıtın yeri, geçiş 3) sözbilim veya diyalektikten: bir düşüncenin temeli, bir ıspatın başlıca unsurları, bir söylevin konusu. Locus communis olarak çevrilmiştir. Aynı zamanda "sıra, durum" anlamını da almıştır.
Kökeni yoktur. Bkz. lis'le ilgili açıklama.
Locus bütün Roma dillerinde vardır.
Loco, loculus, locuples, **ilico** türev ve bileşikleri özel anlamlar almışlardır.
Loco'nun türevleri "kiralamak" anlamındadır.

Sayfa :555

mandō, **-ās, -āuī, -ātum, -āre** : confier

Sayfa 555
Mando, -as, -aui, -atum, -are: emanet etmek.

Sayfa :556

mānē n. indéclinable: matin;

Sayfa 556
Mane çekimsiz ad: sabah.

Sayfa :580

merx (*mers*; nom. *merces* dans Sall. ap. Char. GI.K I 27, 22). mercis f. : marchandise. Dans la l. familière s'emploie, comme *negōtium*, *mercimōnium*, au sens de « affaire, chose »,

Sayfa 580
Merx, mercis d.: tecim eşyası. Günlük lisanda, negotium, mercimonium gibi "iş, şey" anlamında kullanılır.

Sayfa :580

mercēs, -ēdis (acc. *mercem* à basse époque) f. : 1° prix payé pour une marchandise,

au figuré « récompense, punition »

« revenu, rentes

Sayfa 580
Merces, -edis: 1) bir mal için ödenen fiyat. Mecazi anlamda "mükafat, ceza" 2) kira, "gelir, rant".

Sayfa :581

Une racine *met-* « couper une récolte, moissonner » ne se retrouve qu'en celtique :

Sayfa 581
Met kökü "hasat kaldırmak, biçmek" sadece Kelt dilinde vardır.

Sayfa :583
mille
Dérivés el composés : millesimus.

Sayfa 583
Bin
Türevleri ve bileşikleri: **millesimus.**

Sayfa :584
On n'a pu faire que des hypothèses inconsistantes sur l'étymologie.
mina, -ae f. : mine. monnaie grecque.
on est passé au sens de « menaces » Du sens de « choses suspendues sur »,
« se détacher en saillie, s'élever hors de

Sayfa 584
Kökeni hakkında yalnızca **tutarsız** varsayımlar yapılmıştır.
Mina, -ae d: maden, Yunan parası birimi.
"Üstünde asılı olan şeyler" anlamından "tehditler anlamına geçilmiştir.
"çıkıntı halinde ayrılmak, **bir şeyin üstünde yükselmek"**
Minerua. Kelime Etrüsk kökenli gibi görünmektedir.

Sayfa :585
minor, -ōris m. f., minus n. : moindre. plus petit.

Sayfa 585
Minor, -oris, minus: daha az, daha küçük.

Sayfa :602
motārium, -ī : filasse, charpie
moueō, -ēs, mōuī, mōtum, mouēre : transitif et absolu « mettre en mouvement, mouvoir », et « se mettre en mouvement, se mouvoir ».

Sayfa 602
Motarium, -i: üstüpü, tiftik şeridi.
Moueo, -es, moui, motum, mouere: geçişli ve mutlak "hareket ettirmek" ve "hareket etmek, kımıldamak".

Sayfa :603

dans la l. philosophique prōmōta

Sayfa 603
Felse dilinde **promota**

Sayfa :617

Le sens propre est « dire mu, souffler mot ».

Sayfa 617
Özanlamı **"mu** demek, **mot** üflemek".

Sayfa :627

Le hittite a natta.

Sayfa 627
Hitit dilinde natta vardır.

Sayfa :636

neuter, -tra, -trum : aucun des deux, ni l'un ni l'autre

Sayfa 636
Neuter, -tra, -trum: hiç biri.

Sayfa :662

ōcca, -ae f. : herse.

Sayfa 662
Occa, -ae: tapan.

Sayfa :665

odor (ancien *odōs*), -ōris m. : odeur

Sayfa 665
Odor, -oris: koku

Sayfa :675

Le mot *opus*, apparenté au nom d'action *ops*, *opis*, se retrouve dans skr. *ápaḥ* (gén. *ápasaḥ*) « œuvre ».

uoba « fête »,

uobo « agriculture »)

efna
accomplir »

Sayfa 675
Opus kelimesi, ops,opis eylem adından gelir ve Sanskritçe'de apah olarak rastlanır "eser".
Uoba "bayram"
Uobo "tarım"
Efna "verine getirmek"

Sayfa :679

Ortus a un correspondant exact dans ombr. *orto*, *ortom* « ortum », *urtas* « ortae, surgentes », etc.

ārtą « il s'est élevé »,

Mais les formes à élargissement -*u*- du type de gr. ὀρούω, ὄρνυμαι, etc., ne sont pas représentées en latin

Sayfa 679
Ortus'un Umbriya dilinde karşılığı vardır orto, **ortom "ortum"**, urtas "ortae, surgentes".
Arta "o yükseldi".
Ancak yunanca'da olduğu gibi, –u- eklemeli kelimelere Lâtince'de rastlanmamaktadır.

Sayfa :682

os (*oss*, puis *os*),

Sayfa 682
Os, ossis: kemik.

Sayfa :699

La notion de « mettre au monde » n'a pas d'expression comme en indo-européen ; le groupe de *gigno, nascor* a un caractère juridique et social, non physique.

L'ancien participe *parentēs*, qui équivaut à οἱ τεκόντες, doit être une forme d'un thème, peut-être athématique,

Sayfa 699
Pario, -is, peperi, partum, parere: doğurmak, dünyaya getirmek.
"sağlamak, üretmek" anlamı türevlerde vardır.
"dünyaya getirmek" kavramı Hint-Avrupa dilinde olduğu gibi bir ifadesi yoktur, **gigno, nascor** hukuki ve sosyal bir anlama sahiptir, fiziki manasında değil.
Eski ortaç parentes, bir gövdenin şeklidir, belki de **gövdede yer almamaktadır.**

Sayfa :700

il est fait sans doute sur des formes verbales telles que *pariō, parō*

M. Niedermann a étudié en détail *parma* et *parmula*, et proposé une étymologie ingénieuse, mais non démontrable.

Les langues romanes supposent aussi *imparo* « prendre en possession », cf.

Sayfa 700
Mutlaka **pario, paro** gibi fiil şekilleri üzerine yapılmıştır.
M.Niedermann detaylı bir şekilde **parma ve parmula**'yı incelemiş ve akıllıca, ıspatlanabilen bir köken ortaya atmıştır.
Roma dilleri imparo'yu da içermektedir **"sahip olmak."**

Sayfa :864

Emprunt au gr. σῆμα

Çema

Sayfa 864
Yu. σῆμα 'dan alınmıştır.

Sayfa :866

scio,
scire : savoir

Sayfa 866
Scio, scire: bilmek

Sayfa :877

Nombreux dérivés et composés ; 1° en sed- :

Sayfa 877
Birçok türevi ve bileşiği vardır: 1) sed'li:

Sayfa :883

Nombreux dérivés et composés : *sentīscō, -is* (Lucr.): commencer à sentir; *sēnsus, -ūs* m. : sens

Sayfa 883
Birçok türevi ve bileşiği vardır: sentisco, -is: hissetmeye başlamak; sensus, -us: his

Sayfa :893

seuērus, -a, -um : sévère, dur ; grave, austère.
Sert de nom propre : *Seuērus.*

Sayfa 893
Seuerus, -a, -um: katı, sert, ciddî, ağırbaşlı.
Özel ad olarak kullanılır: Seuerus.

Sayfa :896

Arme nationale des Thraces;

avec son sens péjoratif: « sicaire »

Sayfa 896
Trakyalıların ulusal silâhı. **Kötüleyici** anlamda: kiralık katil.

Sayfa :897

sīdus, -eris

étoile formant une figure, constellation.

S'emploie par image pour désigner le ciel, la nuit, le climat ; la saison, spécialement l'hiver (cf. plus bas *praesīderāre* et le sens de *sīdo* en v. ital.), comme terme de louange ; dans la langue de l'astrologie pour désigner l'astre en tant qu'influant sur la destinée humaine

Sīdus, usité de tout temps, appartient plutôt au style noble.

A *sīdus* les anciens rattachaient déjà *cōnsīderāre, dēsīderāre*,

Ce sont sans doute d'anciens termes de la langue augurale.

cōnsīderō, -ās : examiner avec soin ou respect ;

dēsīderō, -ās, formé sans doute sur *cōnsīderō*, comme *dēserō* sur *cōnserō* (v. *serō*) : cesser de voir, constater [ou regretter] l'absence de

svidū, svidēti « briller ». Terme technique dont l'étymologie est incertaine.

Sayfa 897
Sidus, -eris: bir şekil oluşturan yıldız, takımyıldız.
Tasvir olarak gökyüzünü, geceyi, iklimi belirtmek için kullanılır; iklim olarak özellikle **kışı, iltifat** olarak da kullanılır, astrolojide insan üzerinde etkili olan **yıldız** anlamında kullanılır.

Her çağda kullanılmış olan sidus kelimesi daha ziyade **asillere** aittir.
Sidus'e eskiler considerare, desiderare gibi kelimelere bağlıyordu.

Kuşkusuz kehanet diline ait eski terimlerdir.
Considero, -as: **titizlikle veya saygıyla incelemek**
Desidero, -as, muhtemelen desero'nun consero'dan meydana geldiği gibi bu kelimede considero üzerine oluşturulmuştur: artık görmemek, bir şeyin yokluğunu fark etmek.
Svidi, svideti "parlamak". Kökeni belli olmayan teknik bir terim.

Sayfa :898

signum,
signe, marque distinctive
dēsignō (souvent confondu avec *dissignō*), désigner, marquer,

Sayfa 898
Signum: **belirti, ayırt edici işaret.**
Designo (çoğunlukla dissigno ile karıştırılır), **belirtmek, göstermek.**

Sayfa :935

X Les formes signifiant « piquer », à savoir *stingō* dans les gloses, *in-stīgāre*, sont visiblement à rapprocher de gr. στίζω « je pique »

Sayfa 935
Yorumlarda bulunan stingo gibi, in-stigare gibi, **"sokmak"** anlamında olan kelimeler muhtemelen Yunanca **"sokuyorum"**'a yakındır.

Sayfa :948

On peut donc rapprocher le groupe de *sternō* (v. ce mot).

Sayfa 948
Bu grup ile **sterno** (bkz.bu kelime) arasında bir yakınlık kurulabilir.

Sayfa :955

sūdo, -ās, -āuī, -ātum, -āre : 1° suer ;
2° suer comme symbole de « se donner de la peine, se fatiguer, s'évertuer ». Ancien, usuel, class. M. L. 8421.

Sayfa 955
Sudo, -as, -aui, -atum, -are: 1) terlemek 2) "çaba harcamak, yorulmak, çırpınmak" gibi.
Eski. **Kullanılagelen.**

Sayfa :959

adsum (as-): être auprès, assister,

insum : être dans ; *intersum* : v. ce mot ;
obsum : être devant, faire obstacle à, être opposé à, nuire à

subsum : être
sous ou au fond ; *supersum* : 1° être en plus ; 2° survivre (cf. *superstō*).

vocalisme indéter- minable dans skr. *dstí* : *sántí*.

gr. ἰφῦ « il a poussé »,

biid signifie « il existe »

bim, biu « je suis », *bist*
« tu es », *birum* « nous sommes », *birut* « vous êtes »,

Sayfa 959
Adsum (as-): yanında olmak, yardımcı olmak.
İnsum: içinde olmak; intersum: bkz. bu kelime; **obsum:** önünde olmak, engel teşkil etmek, karşı olmak, zarar vermek
Subsum: altında olmak veya dibinde olmak; **supersum:** 1) fazladan olmak 2) yaşayakalmak (bkz.supersto).
Skr: asti: santi'de belirlenemez ünlüler.
Yu. ἰφῦ **"itti"**
Biid "o var" anlamındadır
Bim, biu "benim", bist "sensin", birum "biziz", birut "sizsiniz"

Sayfa :989

terminus,
borne

Sayfa 989
Terminus: sınırtaşı

Sayfa :990

Les formes romanes remontent à *tĕrmen*, **tĕrmine*, **termite*

Mot italique, comme on le voit par osq. teremenniú « termina », teremnattens « terminauerunt », ombr. *termnom-e* « ad terminum », *termnas* « terminatus ». Le grec a un mot correspondant, mais, comme d'habitude, avec une valeur technique un peu moins précise que celle qu'a *terminus* dans la langue de propriétaires ruraux qu'a été d'abord le latin

« terme, limite, fin ».

Sayfa 990

Roman şekilleri **termen, termine, termite'e** uzanıyor.

Osq. Teremenniu "termina", teremnattens "terminauerunt", umbr. Termnom-e "ad terminum", termnas "terminatus"'ta gördüğümüz gibi eski İtalya'ya ait bir sözcük. Yunanca'da ona denk bir kelime vardır, ancak, her zaman olduğu gibi, terminus'un önce toprak sahiplerinin dili olan Lâtince'de olduğundan daha az belirgin bir teknik değeri vardır.: son, sınır, bitim. Buna benzer bir şey başka yerde yoktur. Trans ve ona benzer kelimelerle bir yakınlık kurulabilir. Ancak bu yakınlık belli-belirsizdir.- Burada, bir nesneyi ifade eden yansız termen ile canlı, dini bir değerle aynı kavramı temsil eden eril terminus'ün karşıtlığını görüyoruz. Bu karşıtlık Lâtince'de Yunanca'ya nazaran daha açıktır.

Sayfa :1004

Topos

topia, -ōrum paysage à fresque ; jardin d'ornement. Dérivé technique du gr. τόπος,

Sayfa 1004

Topia, -orum: freskli manzara, **süs bahçesi.** Teknik olarak Yu. τόπος, 'nun türevidir.

Sayfa :1009

L'étymologie de *trahō* est obscure. L'indo-européen n'admettant pas de racine commençant par une occlusive sourde et terminée par une consonne aspirée, la forme même de *trahō* surprend dès l'abord. En revanche, le groupe qui rappelle le plus *trahō*, celui de v. isl. *draga*, v. angl. *dragan* « tirer » repose sur une forme ancienne à *dh* initial et *gh* final, qui est normale. On a aussi pensé à rapprocher gr. τρέχω « je cours » (fut. θρέξομαι), et, avec une sonore finale non aspirée, véd. *dhrájati* « il passe rapidement ».

Sayfa 1009
Traho'nun kökeni bilinmemektedir. Hint-Avrupa dili sert bir kapantılı ünsüzle başlayan ve okunan bir ünsüzle biten bir kök kabul etmediği için traho'nun şekli ilk bakışta şaşırtıcı olmaktadır. Buna karşılık traho'yu hatırlatan grup, b.İsl.draga, bkz. İng.dragan "çekmek", normal olan başlangıcı dh ve sonu gh olan eski bir şekle dayanmaktadır. Yu. τρέχω "koşuyorum" ve okunmayan son bir yumuşak ünsüzü olan dhrajati "hızlıca geçiyor" arasında bir yakınlık kurmayı düşündük.

Sayfa :1020

Aucun rapprochement évident.

Sayfa 1020
Bariz hiçbir yakınlık yok.

Sayfa :1098

Il s'agit peut-être d'un emprunt à un parler indo-européen, mais qui aurait passé par l'étrusque.

Sayfa 1098
Belki **Etrüsk** dilinden Hint-Avrupa diline geçmiş ve oradan alınmıştır

L. QUICHERAT ET A. DAVELUY

DICTIONNAIRE

LATIN-FRANÇAIS

CONTENANT TOUS LES MOTS EMPLOYÉS PAR LES AUTEURS LATINS
ET LES PRINCIPALES INSCRIPTIONS LATINES
JUSQU'AU VIe SIÈCLE DE NOTRE ÈRE
AVEC RENVOIS AUX SOURCES DES MOTS RARES

REVISÉ, CORRIGÉ ET AUGMENTÉ
D'APRÈS LES TRAVAUX LES PLUS RÉCENTS DE LA LEXICOGRAPHIE LATINE

PAR

ÉMILE CHATELAIN

CINQUANTE-CINQUIÈME ÉDITION

LIBRAIRIE HACHETTE
79, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, PARIS

L. QUICHERAT ET A. DAVELUY

ÇAĞIMIZIN VI. YÜZYILINA KADAR LTİN YAZARLAR TARAFINDAN KULLANILAN TÜM SÖZCÜKLERİ, BAŞLICA LTİNCE YAZILARI İÇEREN VE ENDER RASTLANAN SÖZCÜKLERİ KAYNAKLARINA GÖNDERMEDE BULUNARAK GÖSTEREN

LÂTİNCE – TÜRKÇE SÖZLÜK

LÂTİNCE SÖZLÜKÇÜLÜĞÜNÜN SON ÇALIŞMALARINA GÖRE GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ, DÜZELTİLMİŞ VE GENİŞLETİLMİŞTİR

EMİLE CHATELAIN
ENSTİTÜ ÜYESİ

ELLİ BEŞİNCİ BASKI

HACHETTE YAYIN EVİ
79, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, PARİS

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 26
Yazar	: Lous Quicherat - Amédée Daveluy
Cild	: Kahverengi
Ebadı	:
	En : 14.2 cm.
	Boy : 19.5 cm.
Sayfa Adedi	: XVIII + 1515
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ün. TÖMER tarafından tercüme edilmiştir.

Ön Söz [Özet]

1835 yılında bu eserin plânlamasını bırakarak yazımına başladık. Kitap, bizim her birimizin on yılını aldı, yani yaklaşık yirmi yıllık bir çalışma yapmamız gerekir. Bu çalışmanın okurları etkileyeceğinden eminiz, çünkü yaptığımız bir araştırma, bu çalışmanın geliştirilmeye bile ihtiyacı olmadığını göstermiştir. Bu çalışmanın daha da basitleştirilebileceğini biliyoruz.

Daha önce de söylediğimiz gibi bu kitap, almadığımız için eleştirildiğimiz terimler dışında, ustalıkla yazılmış sözlüklerin kataloğunu da içermektedir. Diğer taraftan klâsik eserlerden topladığımız birçok not ve indekslerde yaptığımız sürekli araştırmalar, bize belli belirsiz açıklanmış sözcüklerin anlamlarını doğrulama olanağı sağlamıştır.

Okuyucularımız, bize 1500 sözcüğü, çalışmamıza ekleme olanağı sağlamıştır. Bu sözcükler, daha önce bu konuda yazan ve tüm sözlük yazarları tarafından kabul edilen yazarlardan alınmış sözcüklerdir. Yaptığımız eklemelerin büyük bir çoğunluğu, kilisede görevli yazarlardan ve dil bilgisi yazarlarından alınmıştır. Dil bilgisine gelince, hiç kimse bize dil bilgisine çok yer verdiğimiz için sitemde bulunmayacaktır herhâlde.

Çalışmamızı, sadece VI. yüzyılın sonuna kadar yapılan çalışmalarla sınırladığımız için, bugüne kadar yazılmış olan sözlüklerdeki sözcüklerin hepsine yer veremedik.

Yararlandığımız tüm kaynakları iyice inceledik. Sözlük yazarlarının kendilerinden önce yazılmış olan eserlere başvurduklarını, bu nedenle eserlerinde hep aynı yanlışları tekrar ettiklerini gördük.

Bu eseri yazmaya başlarken onu bir bütün olarak görmenin ne kadar önemli olduğunu hissettik. Kitabın üstünde iki ad gören okuyucuların, inceleme yaparken daha titiz davranacaklarını biliyorduk. Kitabımızın iyi bir çalışma olması için elimizden geleni yaptık. Birimizin yaptığı çalışmayı, diğerimiz kontrol etmiş ve geliştirmiştir, öyle ki bu çalışmanın iki farklı elden çıktığını söylemek pek mümkün değildir.

Bu ciddî çalışmanın meyvesini, çalışkan gençliğin, bizi cesaretlendiren öğretmenlerin ve Lâtinceyle ilgilenen dostların beğenisine sunuyoruz ve sözlük bilim için bir şeyler yapmış olmanın mutluluğunu hissediyoruz.

Sayfa :243

— civi, parf. de cieo et de cio.

1. civilis, e : 1° de cité, de citoyen, qui appartient à des citoyens; politique; 2° civil (en t. de droit, par opp. à naturel); où il s'agit d'un intérêt civil; 3° digne d'un citoyen, qui a les sentiments d'un citoyen, populaire, modéré, modeste, simple, affable ‖ 1° *civilis exercitus* LIV. armée composée de citoyens; *bellum civile* CIC. guerre civile; *civilis præda* TAC. butin de la guerre civile; *Carthaginiensi nihil civilis roboris est* LIV. Carthage n'a point d'armées nationales; *civiles controversiæ* CIC. affaires civiles; *civilis quercus* VIRG. couronne civique;

Sayfa 243

– civi: cieo ve cio'nun hikâyesi

– 1. Civilis, e 1. Şehirden, şehirlinin, vatandaşlara ait olan, siyaset. 2. Medeni bir çıkarın sözkonusu olduğu Medeni Hukuk işleri, 3. Vatandaş olmaya layık bir vatandaşın duygularına sahip; popüler, ılımlı, alçak gönüllü, sade, nazik olan. // 1. Civilis exercitus: Vatandaşlardan oluşan ordu; bellum civile: Sivil savaş, civilis praeda: Sivil savaşın ganimetleri; Carthagiensi nihil civilis roboris est: Carthage'nin hiç milli ordusu yok; civilis controversiae: Sivil işler, civilis quercus: Sivil saç.

Sayfa :352

— cultē, Ov. QUINT. avec soin, avec élégance ‖ *cultius* JUST.

Sayfa :352

cultello, *ās, āre*, FRONTIN. nive-ler, aplanir avec le soc.

Culucia, *æ*, f. AN.-RAVEN. ville et port de Numidie.

1. cultus, *a, um*, p.-adj. de *colo*, cultivé, soigné : *culti agri* HOR. champs cultivés; *cultiora loca* CURT. lieux mieux cultivés

2. cultŭs, *ūs*, m. 1° culture de la terre, travail du laboureur ; soin matériel ; 2° au fig. culture, éducation ; 3° culte des dieux ; témoignages de respect, honneurs ,

Sayfa 352

– cultè: itinayla, nezaketle

– **cultello,** ās, āre; saban demiriyle düzeltmek, düzleştirmek

– **cultura,** ae, dişil: ...

1) cultus, a, um colo'nun sıfatı: işlenmiş, özen gösterilmiş: culti agri: işlenmiş tarla; cultiora loca: iyi işlenmiş yerler.

2) cultŭs, ŭs, eril: 1. Toprağın işlenmesi çiftçinin çalışması, maddî özen. 2. figüratif anlamda, kültür, **eğitim 3.** Tanrılara olan, sevgi, saygı ifadesi, büyük görev, ...

– culucia, ae: dişil, Numidya şehri ve limanı.

Sayfa :445

dȳnasta ou dȳnastēs, *æ*, m. (δυνάστης) CÆS. CIC. prince, seigneur, petit souverain

Sayfa 445
- dynasta ou dynastès, ae: eril, prens, derebeyi, küçük hükümdar.

Sayfa :486

ēthlca, æ, f. LACT. 3, 13, et
ēthicē, ēs, f. QUINT. 2, 21; 3 (ἠθική),
éthique, morale, partie de la philosophie.

Sayfa 486
- èthica, ae: dişil, etik, ahlâk, felsefenin bir bölümü.

Sayfa :531

fămĭlia, æ, f. (famel) CIC. LIV. PH.ED. domestiques, serviteurs, es claves, suite, train, maison:

fămĭlĭārĭcus, a, um, CATO, VARR. qui appartient à la familia (aux gens d'une maison): familiarica cella VITR. 6, 7, 2, chambre d'esclave.

1. fămĭlĭāris, e; de la maison, de la famille, domestique: focus familiaris CIC. le foyer domestique;

2. fămĭlĭāris, is, m. PLAUT. FEST serviteur, domestique, esclave.

fămĭlĭārĭtās, ātis, f. TER. PLIN.-J. amitié, liaison: familiaritas summa CIC. arctissima FRONTO, liaison intime, intimité;

Sayfa 531

– **fàmilia,** ae: dişil, hizmetçiler, uşaklar, köleler, arkadan gelenler, hizmetçi takımı, ev …

– **fàmiliàricus,** a, um: familia'ya ait (bir evin insanlarına ait): familiarica cella: esir odası.

1) **fàmiliàris,** e: evden, aileden, evle ilgili, focus familiaris: ev, yuva, …

2) **fàmiliàris,** is: eril, hizmetçi, uşak, köle.

– **fàmiliàritàs,** atis: dişil, dostluk, ilişki, familiaritas summa: yakın ilişki, samimiyet.

Sayfa :548

—fingo, ɪs, *finxi, fictum, fingĕre.* 1° façonner, former, représenter, sculpter, faire créer, produire, composer (un ouvrage) ;

Sayfa 548

– **fingo,** is, finxs, fictum, fingĕre: 1) biçimlendirmek, oluşturmak, betimlemek, yontmak, yaratmak, üretmek, (bir eser) yazmak, …

Sayfa :638

? icōnismus, i, m (εἰκονισμός) Sen. *Ep. 95, 66*, description, tableau (fig. de rhét.)

— idem, *eădem, idem* (is, dem) Cic. Virg. le même, la même : *amicus est tanquam alter idem* Cic. un ami est comme un autre nous-mêmes ;

identidem (*idem et idem*) Plaut.

Sayfa 638

– **icōnismus,** i: eril, tasvir, tablo.

– **idem,** eădem, idem, (is, dem): bizzat, aynı, amieus est tanquam alter idem: bir dost, demek, kendimizin aynısı olan bir başkası demektir.

– **idèntidèm** (idem et idem): birçok defa, zaman zaman, sık sık.

Sayfa :639

† **identitās,** *ātis,* f Mar. Vict. identité.

Sayfa 639

– **idèntitās,** ātis: dişil, kimlik.

Sayfa :796

Mæra, æ, f. (Μαῖρα) Ov. *Met.7,* 362, nom d'une femme changée en chienne‖ Stat. prêtresse de Vénus.

Sayfa 796

– **Mæra,** ae: dişil, Köpeğe dönüştürülen bir kadının adı.

Sayfa :809

mārĕ, *is,* n. (mot celtique) mer : *mare ingredi* Cic. aller sur mer, naviguer; *in nostris maribus* Cæs. sur nos mers;

Sayfa 809

– **mārè,** is: ad, (Keltçe sözcük): deniz, mare ingredi: denizin üstünde gitmek, deniz yolculuğuna çıkmak, nostris marisbus: bizim denizlerimizde.

Sayfa :828

1. mercēs, ēdis, f. (merx) 1° salaire, gages, paye, solde, appointements, honoraires; prix, récompense quelconque; 2° peine, châtiment; 3° au fig. prix; tort, dommage, préjudice; 4° rapport, revenu, rente, prix de fermage, intérêt (d'un capital)

Sayfa 828

– 1) mercēs, ēdis: dişil, 1) maaş, teminat, ödeme, ücret, aylık, (hekim, avukat, vb. kişilere ödenen) para, fiyat, herhangi bir işin karşılığı, 2) ceza, 3) figüratif anlamda, bedel-, zarar, ziyan, 4) gelir, rant, çiftlik kirası geliri, (bir paranın) faizi.

Sayfa :972

1. pastus, a, um, part. p. de pasco, VIRG. qu'on a fait paître, repu, rassasié ‖ DIOCL. engraissé ‖ LIV. nourri (en parl. des hommes) ‖ au fig. pastus fletu mæror SIL. la douleur qui se nourrit de larmes, — quæstu CIC. enrichi (engraissé) de bénéfices; — imbribus fluvius STAT. fleuve grossi par les pluies ‖ OV. brouté ‖ activt. (de pascor) PLIN. qui s'est repu de, qui a mangé: mala gramina pastus VIRG. qui s'est nourri de plantes vénéneuses.

Sayfa 972

– 1) pastus, a, um: pasco'nun participe passé'si, otlattırılmış, karnı doyurulmuş, olan // yağlanmış // (insanlardan bahsederken) beslenmiş, // figüratif anlamda, pastus fletu maeror: gözyaşıyla beslenen acı.

– quæstu: zenginleşmiş (şişmanlamış), -imbribus fluvieus: yağmurlarla kabarmış nehir. // otlamış // ...dan yemiş, mala gramina pastus: zehirli bitkilerle beslenmiş.

Sayfa :1280

sŏcĕr, *ĕri*, m. Cic. Virg. beau-père ‖ *socer magnus* Fest. ou *so-cer*, Dig. grand-père du mari.

socia, *æ*, f. Cic. compagne. Voy *socius* 1.

sŏcĭābilis, *e*, Plin. *16, 225*, qui peut être uni ‖ uni : *sociabilis consortio inter*.. Liv. *40, 8, 12*, bon accord, bonne intelligence entre... ‖ Sen. *Ep. 95, 52*, sociable.

sŏcĭālis, *e*, Sen. fait pour la société, sociable ‖ Ov. nuptial, conjugal ‖ d'alliance : *fœdus sociale* Liv. traité d'alliance ‖ Cic. d'allié : *bellum sociale* Flor. la guerre sociale; *cuncta socialia* Tac. toutes les luttes entre les alliés.

sŏcĭĕtās, *ātis*, f. Cic. association, réunion, société : *societas generis humani* Cic. *hominum inter homines societas* Cic. la société humaine ‖ Cic. Sall. communauté, participation : *societas omnium rerum* Cic. *nominum* Plin. communauté d'intérêts, de noms;

Sayfa 1280

– **sŏcĕr**, ĕri: eril, büyük baba // socer magnus: Kocanın büyük babası.

– **sŏcia**, ae: dişil, yol arkadaşı.

– **sŏcĭābilis**, e: bağlanabilir, birleştirilebilir; // birleşmiş: socialibis consortio inter: iyi anlaşma, uyum, ... arasındaki iyi anlaşma.

– **sŏcĭālis**, e: toplum için yapılmış, toplumsal // evlilikle ilgili, eşlerle ilgili // ortaklıkla ilgili: fœdus sociale: ortaklık anlaşması, // müttefikle ilgili: bellum sociale: toplumsal savaş, cuncta socialia: müttefikler arasındaki tüm mücadeleler.

– **sŏcĭĕtās**, ātis: dişil, ortaklık, toplantı toplum: socictas generis humani, hominum inter homines societas: insan toplumu // ortaklık, katılım: societas omnium rerum: çıkar ortaklığı, ad birleşimi.

HISTOIRE DU MONDE

PUBLIÉE

SOUS LA DIRECTION DE M. E. CAVAIGNAC

TOME III

Indo-européens et Indo-iraniens

L'Inde jusque vers 300 av. J.-C.

PAR

L. DE LA VALLÉE-POUSSIN

PROFESSEUR A L'UNIVERSITÉ DE GAND

PARIS

E. DE BOCCARD, ÉDITEUR

Anciennes maisons Thorin et Fontemoing

1, RUE DE MÉDICIS, 1

1924

M.E.CAVAIGNAC YÖNETIMINDE YAYINLANAN

DÜNYA TARİHİ

III.CILT

Hint-Avrupalılar ve Hint-İranlılar
M.Ö.300 yılına kadar Hindistan

Gand Üniversitesinde Profesör
L.DE LA VALLEE-POUSSIN
Tarafından yazılmıştır

PARIS
E:DE BOCCARD Basımevi
Anciennes Maisons Thorin et Fontemoing
1, rue de Médicis
1924

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 614	
Yazar	: Prof. Louis de la Vallée Poussin	
Cild	: Bordo	
Ebadı	:	
	En	: 14 cm.
	Boy	: 22 cm.
Sayfa Adedi	: 345	
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hülya LÜLE tarafından tercüme edilmiştir.	

Sayfa :1

Les Anglais attribuent à W. Jones l'honneur d'avoir découvert la parenté des langues de l'Europe et de l'Inde : « Il eut le génie d'observer que la langue sacrée de l'Inde — le sanscrit — la langue de la Perse, les langues de la Grèce et de Rome, les langues des Celtes, des Germains et des Slaves, étaient toutes étroitement apparentées ».

Sayfa 1

İngilizlere göre, Avrupa ve Hint dillerinin yakınlığını keşfeden W.Jones'dur: " Hindistan'ın kutsal dili – Sanskritçe – **Pers** dili, **Yunan ve Roma** dilleri, **Keltlerin, Cermenlerin ve Slavların** dili'nin çok yakından birbiriyle ilintili olduğunu incelemiştir".

Sayfa :3

La langue sanscrite est trop riche, trop poétique et trop parfaite pour avoir jamais été un idiome vulgaire et d'un usage général parmi le peuple.

Sayfa 3

Sanskritçe basit bir dil ve halkı arasında yaygın bir dil olamayacak kadar çok zengin, çok şiirsel ve çok mükemmeldi.

Sayfa :4

On explique ainsi fort aisément comment l'Inde au-delà du Gange a été sanscritisée et brâhmanisée. Mais, pour se rendre compte des relations linguistiques de l'Inde et de l'Occident, seule est solide l'explication par une commune origine : « Les Brahmes viennent du nord ; et encore aujourd'hui, ceux qui sont nés

Sayfa :4

dans des pays plus septentrionaux se regardent comme supérieurs aux méridionaux. La couleur des Brahmes est bien moins basanée que celle des autres Indiens, ce qui indique le lieu de leur origine ». « C'est de la Tartarie que je fais venir les Brahmes dans les Indes, avec la langue Samskroutane. qu'ils ont ensuite mêlée avec toutes les langues de l'Inde ».

Sayfa 4

Gange'ın ötesindeki Hindistan'ın nasıl Sanskritçe kullanmaya başladığı ve Brahman dinini kabul ettiği çok kolay anlaşılmaktadır. Ancak, Hindistan ve Avrupa arasındaki dil ilişkilerini anlamak için ortak bir kökenden geldiklerinin izahı en sağlam olanıdır.: " **Brahmanlar kuzeyden gelmektedirler** ve bugün hâlâ, daha kuzeydeki ülkelerde doğmuş olanlar güneydekilere göre kendilerini üstün saymaktadırlar. Brahmanların ten rengi diğer Hintlilere göre daha az yanıktır. Hindistan'daki **Brahmanlar Tataristan'dan gelmektedirler, dilleri Samskrutan'dır ve onu daha sonra Hindistan dilleriyle karıştırmışlardır.**

Sayfa :5

Quant à l'origine du Samskroutam, le missionnaire, visiblement, ne veut rien dire « qui ne soit conforme à l'Écriture et à ses savants commentateurs, d'après lesquels je pourrais faire un grand mais inutile étalage de doctrine ». — Les langues furent brouillées à Babel.

Sayfa 5

Samskrutan'ın kökenine gelince, misyoner, açıkça, **Yazı ve haklarında çok fakat gereksiz şeyle anlatabileceğim bilgilin yorumcularına hakkında** bir şey söyleme istememektedir. **Babil'de diller karışmıştır.**

Sayfa :6

A certain moment se produit une modification dans le mode d'articulation de certains phonèmes. On passe de *amo* à *aime* parce que l'articulation de *a* accentué est reportée vers la partie antérieure de la bouche : *a* accentué passe à *é* dans *amo* et dans tous les mots où il se trouve dans les mêmes conditions que dans *amo*. Tandis que le *p* continue à être prononcé *p* lorsqu'il est initial,

Sayfa 6

Bazen bazı fonemlerin eklemlenmesinde bir değişiklik meydana gelmektedir. **Amo'dan aime**'ye geçilmektedir, çünkü vurgulanan a'nın eklemlenmesi ağzın ön tarafına kaymaktadır: **amo** ve aynı şekilde bulunduğu tüm kelimelerde vurgulu a e'ye dönüşmektedir. Oysa **p** başta olursa hep p olarak telafuz edilmektedir.

Sayfa :9

le sanscrit répond le plus souvent par *a* à latin *a* (ago, aj-), il répond par *i* à l'*a* de *pater* et de *ita* : *pitar*, *iti*. Donc le son indo-européen qui donne *a* en italique pour *pater* et *ita*, n'est pas le même son qui donne le *a* de *ago*, puisque, dans l'Inde, il aboutit à *i*. Nous supposerons donc, avec F. de Saussure [1], que l'indo-européen possédait une certaine voyelle mal déterminée, susceptible de se confondre avec *a* et avec *i* ; nous représentons cette voyelle par un *e* renversé, ə, pur symbole des correspondances *pater-pitar*, *ita-iti*, etc., sigle conventionnel sans valeur phonétique précise.

Sayfa 9

Sanskritçe'deki a çoğu kez Lâtince'deki a gibidir, pater ve ita'daki a'ya i tekabül etmektedir: pitar iti. O hâlde, pater ve ita için a'yı veren Hint-Avrupa sesi ago'daki a'yı veren aynı ses değildir zira Hindistan'da i olmaktadır. F.de Saussure gibi, Hint-Avrupa dilinde a ve i ile karışabilen, iyi belirlenmemiş bir sesli harf bulunduğunu varsayacağız.

Bu ünlüyü ters bir e ile göstereceğiz, bu belirli bir fonetik değeri olmayan klasik işarettir, pater-pitar, ita-iti uyumunun basit bir sembolünü teşkil etmektedir.

Sayfa :10

L'erreur ne fut pas grande des premiers linguistes qui saluèrent dans le sanscrit, plus exactement dans le vieil indien ou langue védique, la langue mère des autres langues indo-européennes.

Sayfa 10

İlk dilbilimcilerin Sanskritçe'de, daha doğrusu eski Hint dilinde ve Veda dilinde, diğer Hint-Avrupa dillerinin anadilini görmekle **büyük bir hata** yapmamışlardır.

Sayfa :15

« Le vocabulaire turc, dans l'osmanli, est encombré de mots persans et arabes ; le lexique saxon dans l'anglais est tout mêlé de mots français ; cependant le turc et l'anglais ont conservé leur originalité parce qu'ils ont gardé leur grammaire. Ce n'est pas la matière qui fait les langues, c'est la forme »

Sayfa 15

Osmanlı dilindeki Türkçe kelime hazinesi İran ve Arap kelimelerle doludur; İngilizce'deki Sakson sözcük dağarcığı Fransızca kelimelerle doludur; ancak Türkçe ve İngilizce özgünlüklerini muhafaza etmişlerdir, çünkü kendi gramerlerini muhafaza etmişlerdir. Dilleri meydana getiren madde değil, şekildir.

Sayfa :28

Il est difficile de se passer de l'hypothèse d'une « nation indo-européenne » ; il est difficile de nier cette hypothèse dès qu'on admet une langue commune indo-européenne.

Sayfa 28
Bir Hint-Avrupa ulusunun var olduğu varsayımından vazgeçemeyiz. Bir ortak Hint-Avrupa dilini kabul ettiğimizde bu varsayımı reddedemeyiz.

Sayfa :28 « La nation indo-européenne peut du reste avoir compris des races distinctes, soit que ces races se soient juxtaposées les unes aux autres, soit qu'il y ait eu mélange. La notion de race ne se confond ni avec celle de nation ni avec celle de langue » « Il est bien possible que les Indo-européens primitifs formaient déjà un mélange de types différents unis par les liens d'une langue et d'une culture identiques »

Sayfa 28
Zaten Hint-Avrupa ulusu farklı ırkları içermiş olabilir, bunlar yanyana gelmişler veya bir karışım meydana gelmiştir. Irk kavramı ne ulus kavramı ile, ne de dil kavramı ile karışmamaktadır. Belki ilk Hint-Avrupalılar, ortak bir dil ve kültürle bağlı farklı tiplerin bir karışımından meydana gelmiştir.

Sayfa :29 La langue romane s'explique par un Latium où une race et une langue se constituent, par un Empire fondé sur cette race et qui impose cette langue,

Sayfa 29
Roma dili, bir dil ve ırkın meydana geldiği bir Latium ile, bu ırk üzerine kurulu ve bu dili benimseten bir imparatorluk ile açıklanabilmektedir.

Sayfa :29 . Dira-t-on que l'histoire ne sait rien d'un empire indo-européen ? Elle connait des « empires » du style scythe ou mongol.)

Sayfa :29

b. A l'époque de César l'expansion des langues germaniques a commencé depuis longtemps; les incursions des Cimbres et des Teutons en marquent le progrès; mais les Germains viennent à peine d'atteindre le Rhin; le sud de l'Allemagne, la Suisse et l'Autriche sont encore en dehors de leur domaine.

Sayfa 29

Tarihte bir **Hint-Avrupa** imparatorluğunun olmadığı mı söylenecektir? Tarihte **İskitya** veya Moğol **imparatorlukları** gibi imparatorluklar vardır.

Sezar zamanında, Cermen dillerinin yayılması çoktan başlamıştır; Cimbre'li ve Teuton'ların akınları bu gelişmeyi göstermektedir; ancak Cermenler **Rhin** nehrine kadar ulaşabilmişlerdir; Almanya'nın güneyi, İsviçre ve Avusturya hâlâ onların alanlarının dışındadır.

Sayfa :30

3. Quels furent les caractères du premier noyau indo-européen, nous n'en savons rien. Les langues indo-européennes sont parlées par des blancs qui ne sont ni des Sémites ni des Mongols. Plus de précision est impossible.

Sayfa 30

İlk Hint-Avrupa çekirdeğinin özellikleri nelerdi, **bunu bilmiyoruz.** Hint-Avrupa dilleri **Samî veya Moğol** olmayan beyazlar tarafından kullanılmaktaydı. Bundan daha ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır.

Sayfa :32

L'Asie d'abord, et une Asie point trop éloignée de l'Inde et de l'Iran, la Bactriane par exemple, eut de chauds partisans. Quand il fut avéré que les langues européennes sont les cousines et non pas les filles du

Sayfa :32

sanscrit, on transporta le « berceau » en Europe, en Germanie, en vertu de l'identification de l'Indo-européen avec le Germain : Arldt décrit l'histoire des migrations indo-européennes sous le titre *Germanische Völkerwellen* (1917); en Scandinavie-pays baltique; dans la Russie méridionale (Dniester-Mer Noire); plus récemment, dans les plaines de la Hongrie (P. Giles, 1920), et, à la suite de la découverte du koutchéen, très loin vers l'est, dans le Turkestan chinois, dans le Kan-sou même.

Sayfa 32

Önce Asya ve Hindistan ile İran'a çok uzak olmayan bir Asya, örneğin Baktriya'nın sıcak taraftarları olmuştu. Hint-Avrupa dillerinin Sanskritçe'nin kızları değil, kuzenleri olduğu ortaya çıktığında, Cermen dili ile Hint-Avrupa dilinin benzerliği nedeniyle "beşik" Avrupa'ya, Cermanya'ya taşınmıştır: Arldt Hint-Avrupa göçlerinin hikâyesini Germanische Völkerwellen (1917) adı altında anlatmaktadır; bir Baltık ülke olan İskandinavy, Güney Rusya (Dniester- Karadeniz); daha yakın bir zamanda Macaristan ovaları (P.Giles, 1920) ve Koutcheen'in keşfedilmesinden sonra, doğu'ya doğru çok uzakta, **Çin Türkistan'ı, Kan-Sou.**

Beşiği kuzeyde görenlere saygımız sonsuzdur: ağaç isimleri, Avrupa'da göçlerin (Kelt, Cermen) çoğu kez kuzeyden güneye doğru gerçekleşmesi olgusu **Hint-Avrupa dilini konuşanların daha ziyade kuzeyde bir bölge bulunduklarını düşündürmektedir,** Avrupa veya Avrupa ile Asya sınırında, belki Baltık bölgesine yakın bir bölge olabilir. Hiçbir veri, çok belirsiz veya çok belirli olan bu yer hakkında aksini söylememektedir. Çok belirli denebilir, çünkü **doğudan batıya** doğru bir hareket kuzeyden güneye bir hareket kadar normal gözükmektedir ve **Asya Baltık kadar olasıdır.**

Sayfa :33

Il y a, en faveur de l'hypothèse septentrionale, européenne, austro-hongroise, des arguments intéressants.

Sayfa 33

Kuzey, Avrupa , **Avusturya-Macaristan** varsayımı konusunda ilginç kanıtlar bulunmaktadır.

Sayfa :33

L'italo-celtique, le germanique et le slave ont un mot commun pour « mer », qui manque ailleurs; donc les tribus indo-européennes ne connaissaient pas la mer

Sayfa 33
İtalo-Kelt, Cermen ve Slav dillerinde "deniz" için başka yerde bulunmayan ortak bir sözcük bulunmaktadır; demek ki Hint-Avrupalılar **denizi bilmiyorlardı.**

Sayfa :33

Le cheval est un enfant de la plaine ouverte; le poulain, dès le début, est capable de courir à côté de sa mère et l'accompagne toujours dans ses allées et venues.

Sayfa 33
At, açık alanların çocuğu gibidir; tay başında itibaren annesinin yanında koşabilmektedir ve ona eşlik etmektedir.

Sayfa :34

Si les plaines du Danube moyen furent l'habitat primitif des Virôs [1] — et, chose curieuse, on n'a jamais fait cette hypothèse qui répond à un si grand nombre des données du problème — on peut aisément comprendre le développement géographique des langues indo-germaniques ».

Sayfa 34
Tuna nehrinin orta kısmındaki ovalar ilk Viros'ların yerleşim yeri ise – ve bu ilginç bir şeydir, sorunun birçok verisine cevap olan bu varsayım hiç yapılmamıştı - Hint-Cermen dillerinin coğrafi yayılımını çok kolayca anlayabiliriz.

Sayfa :34

1. P. Giles donne aux Indo-européens le nom de Virós qui est le pluriel du prototype de latin *vir* et de sanscrit *vira* « héros ».

Sayfa 34

1. P.Giles, Hint-Avrupalılara **Viros** adını vermiştir, o da Lâtince'deki **vir** ile Sanskritçe'deki **vira** "kahraman"'ın çoğul halidir.

Sayfa :35

Croyons plutôt que les Indo-européens suivirent le chemin par où ont passé tant d'invasions aux temps historiques : le Bosphore, les rives fertiles de la Mer Noire, sud du lac de Van, lac d'Ourmi, route de Tabriz à Téhéran, Méched et Hérat. Les vagues se succédèrent : Indo-iraniens, Arméniens, Phrygiens, etc. Aux temps historiques, les Galates suivirent le même chemin. L'antique passage des premiers colons ou conquérants indo-européens en Asie est attesté par les découvertes de Boghaz-Keui

La découverte du koutchéen (ci-dessus, p. 22) a impressionné les amateurs de préhistoire. Ed. Meyer écrit : « La vieille opinion qui fait venir de l'Asie les Indo-germains a repris de la force. Nous devons même admettre, pour l'habitat des Indo-germains, des groupes à langue *çatam* ou à langue *centum*, la possibilité d'une situation plus éloignée vers l'est qu'on ne le supposait : ils seraient, comme au cours de l'histoire les Huns, les Turcs et les Mongols, venus du grand plateau du centre de l'Asie. L'analogie des anciens modes de sépulture aryens et mongols s'expliquerait ainsi. Les peuples *centum* et une partie des peuples *çatam* auraient poussé vers l'occident à travers les steppes de l'Aral et de la Caspienne ; une autre partie des peuples *çatam*, les Indo-iraniens, aurait tourné vers le sud ; tan-

Sayfa :35

is que leurs parents, les nomades scythes et autres, e développaient dans la steppe après eux. Une fraction des peuples *centum*, restée en arrière, survit dans les Tochariens.

Sayfa :36

Il semble bien, en effet, que l'hypothèse du « berceau » asiatique retrouve des partisans.

Les Indo-européens sont les derniers venus en Gaule, en Italie, dans la péninsule balkanique. Les Ouashasha de Ramsès III (vers l'an mille) sont les Osques (?); les Akaiouasha sont les 'Aχαιοί, Achivi, et probablement des Achéens hellènes qui parlaient le dialecte arcado-cyprien

Sayfa 35

Daha çok, Hint-Avrupalıların **tarihte birçok istilânın gerçekleştiği** yolu takip ettiğini düşünelim: **Boğaz, Karadeniz'in verimli kıyıları, Van gölünün güneyi, Ourmi gölü, Tebriz-Tahran yolu, Meched ve Herat.** Göç dalgaları birbirini takip etmiştir: Hint-Avrupalılar, Ermeniler, Frigyalılar, vs. Tarihte, **Galatlar** aynı yolu izlemiştir. Asya'da ilk Hint-Avrupalı fatihlerin geçtiği yollar **Boğazköy** keşifleriyle kanıtlanmıştır.

Koutcheen'in keşfedilmesi tarihöncesi amatörlerini etkilemiştir. Ed. Meyer şöyle yazmıştır: "Hint-Cermenlerin Asya'dan geldiği fikri güç kazanmıştır. Hatta, Hint-Cermenlerin, Çatam veya Cetem dilini konuşan grupların yerleşim yeri olarak daha doğuda bir yeri düşünmeliyiz. Bunlar, Orta Asya'dan gelen Hunlar, Türkler ve Moğollar'dır. Eski Aryen ve Moğol mezarların benzerliği böyle izah edilebilir. Centum halkları ile çatam halklarının bir kısmı Aral ve Hazar bozkırlarından batıya doğru ilerlemişler; Çatam halklarının bir diğer bölümü, Hint-Avrupalılar, güneye gitmişlerdir; oysa onların ataları, İskityalı göçebeler ve diğerleri onlardan sonra bozkırlarda gelişmekteydiler. Centum halklarının geride kalan bir bölümü Tocharien'lerde yaşamıştır.

[sayfa 36] Asya "beşiği" varsayımı taraftar bulmaktadır.

Hint-Avrupalılar Galya'ya, İtalya'ya, İspanyol yarımadasına en son gelenlerdir. III. Ramses'in Ouashasha'ları (bin yılına doğru) Osque'lerdir. Akaiouasha'lar Achivi'lerdir ve muhtemelen Arcado-Cyprien lehçesini konuşan Helen Akeen'lerdir.

Sayfa :36

Mais quelle belle et plausible histoire de la latinité écririons-nous si nous avions pour source unique les dialectes romans? On placerait le berceau dans la forte Etrurie ou dans la plaine du Pô; on croirait que les Wallons partirent les premiers vers le nord et les Lusitaniens vers l'est; si la lointaine Dacie avait gardé un roumain archaïque, on y placerait le Latium, comme certains historiens placent le gîte des langues *centum* dans les oasis qui bordent le Tarim.

Sayfa 36

Kaynak olarak sadece Roman lehçelerine dayansaydık, Lâtinlerle ilgili ne güzel ve makul hikâyeler yazardık. Beşiğin Etrurie veya Po vadisinde olduğun söylerdik; ilk Wallon'ların kuzeye ve Lusitanien'lerin güneye gittiklerini düşünürdük, Dacia'da eski bir Romence konuşulsaydı, bazı tarihçilerin Centum dillerinin yerini **Tarim'in kıyısındaki vahalar** olarak düşünen tarihçiler gibi, Latium'u orada düşünürdük.

Sayfa :37

les hommes primitifs, sous l'empire d'une dure nécessité, abandonnent, d'un commun accord, leur séculaire patrie.

Sayfa 37

İlk insanlar, büyük bir gereklilik nedeniyle ve ortak bir kararla, yüzyıllık vatanlarını terk ederler.

Sayfa :38

« Les populations de langue indo-européenne connaissaient le bronze ou le cuivre: le sanskrit a *ayas*, l'avesta *ayô*, le gothique *aïs*, le vieil irlandais *eïr*, le latin *aes*.

Sayfa 38
Hint-Avrupa dilini konuşan halklar tunç ve bakırı biliyorlardı: Sanskritçe'de ayas, Avesta dilinde **ayo**, Gotik dilinde **aiz**, eski İrlanda dilinde **eir**, Lâtince'de **aes** kelimeleri var.

Sayfa :38 **Les noms d'animaux, sauvages ou domestiques, troupeau, bœuf, mouton, cheval, bouc, porc ou sanglier, chien, loup, cerf, oiseau, oie, canard, etc., sont identiques. Par contre, il n'y a pas de mot commun pour poisson ni pour aucun poisson :**

Sayfa 38
Evcil veya vahşî hayvan isimleri aynı, **sürü, sığır, koyun, at, teke, domuz veya yaban-domuzu, köpek, kurt, geyik, kuş, kaz, ördek, vs aynıdır.** Buna karşın, **balık** veya herhangi bir balık için ortak bir kelime yoktur.

Sayfa :39 **Mais, si le grec et l'indien ont, comme on le croit, emprunté leur nom de la hache (πέλεκυς-*paraçu*) à l'assyrien *pilakku*, si les noms de la hache « diffèrent presque d'une langue à l'autre », s'il n'y a pas de mot indo-européen pour poisson, pour forêt, pour sel, faut-il conclure que les Indo-Européens ignorèrent des choses qui furent certainement connues à l'aube de la civilisation?**

Sayfa 39
Ancak, Yunanca ve Hint dilinde, zannedildiği gibi, balta kelimesini Asur dilinde **pilakkudan** almışlarsa, balta ismi bir dilden diğerine farklılık arz ediyorsa, balık, orman, tuz için bir Hint-Avrupa sözcüğü yoksa, medeniyetin başlagıcında büyük bir ihtimalle bilinen bu şeyleri bilmedikleri sonucuna mı varmak gerekir?

Sayfa :39 **le seul correspondant de ὕει, « il pleut », est fourni par koutchéen *suwam* « pleuvent », *swese* « pluie »[1].**

Sayfa 39

"Yağmur yağıyor"'a tekabül eden Koutcheen dilinde **suwam "yağarlar", swese "yağmur"dur.**

Sayfa :39

« Les langues de l'Europe ont pour « labou-

Sayfa :40

rer » une même racine attestée en slave, en lituanien, en gotique, en irlandais, en latin (aro), en grec ('αρόω), et l'arménien a arawr, « charrue » = lat. aratrum.

Ara
Bax

Sayfa 39-40

Avrupa dillerinde "toprağı sürmek" için Slav, Litvanya, Gotik, İrlanda dillerinde, Lâtince'de (aro), Yunanca'da aynı köke sahiptir, Ermenice'de **arawr** "saban" vardır = Lâtince'de **aratrum.**

Sayfa :40

II. — Sociologie.

(a) Famille. « Il y a toute une série de termes de parenté dont le sens se laisse bien déterminer, quoique parfois il se soit étendu dans certains dialectes ».

— Le mot qui signifie « père » dans beaucoup de langues, πατήρ *pitar*, signifiait jadis « maître » « seigneur », par exemple dans le nom du dieu « cielpère » (Jupiter); le vrai nom du père est *genitor*, *janitar*[1].

Sayfa 40

II.- Sosyoloji

(a) Aile. Bazen bazı lehçelere yayılmış olmasına rağmen, anlamı kesin olan bir dizi yakın terim vardır. Birçok dilde "Baba" anlamına gelen sözcük, pitar, eskiden "sahip" "bey" anlamına gelmekteydi, örneğin tanrı kelimesinde "gökyüzü-baba" (Jupiter), babanın gerçek ismi genitor, janitar'dır.

Sayfa :43

Le mot indo-européen pour dieu, *deiwos*, désigne un être lumineux, céleste; les dieux sont immortels; ils sont les donneurs de biens [1].

Sayfa 43

Tanrı kelimesi için Hint-Avrupa dilindeki sözcük **deiwos, nurlu bir varlıktır;** tanrılar ölümsüzdür; onlar hayırlar verirler.

Sayfa :43

Parmi les dieux, le seul ou à peu près le seul dont le nom se soit conservé dans la plupart des langues, est le « ciel-père », *dyaus pita*, Ζεύς, Juppiter. Le sentiment de la valeur étymologique de ce nom a disparu en Italie, où le vieux mot signifiant ciel (*dyaus*, acc. *dyam*) a pris le sens de jour (*dies*, acc. *diem*) [2]; mais il s'est maintenu ailleurs.

Sayfa 43

Tanrılar arasında, dillerin birçoğunda muhafaza edilmiş olan ad "gökyüzü-baba", **dyaus pita**'dır, Jupiter. Bu adın kökenblimsel değeri İtalya'da yok olmuştur, orada gökyüzü anlamına gelen eski kelime (dyaus, vurgulanmış hali dyam) bugünkü anlamını taşımaktadır (dies, vurg. Diem); ancak başka yerlerde muhafaza edilmiştir.

Sayfa :46

enrichissons-le, si nous voulons, des termes propres seulement au slave et à l'iranien: *svetŭ* « saint » et zend *spentô*, *bogŭ* « dieu » et zend *baga*, etc. [1];

Sayfa 46

İsterseniz onu sadece Slav ve İran diline özgü kelimelerle zenginleştirelim: svetu "aziz" ve zend spento, **bogu** "tanrı" ve zend baga, vs.

Sayfa :46

Les Asuras de l'Inde, qu'explique le zend *ahù-*, *ahuro*, « maître », sont des puissances divines distinctes des « dieux » (*deva*, *dei*); mais le latin *erus*, *esa*, « maître, maîtresse », ne nous autorise pas à reporter les Asuras à l'époque indo-européenne.

En

Sayfa 46

Zend ahu, aurora, "sahip"'in izah ettiği Hindistan Asuraları "tanrılar"dan (**deva**, dei)farklı ilâhî güçlerdir; ancak Latince'deki **erus**, esa, "sahip" Asuraları Hint-Avrupa dönemine bağlamamıza imkan vermemektedir.

Sayfa :50

bea

50 INTRODUCTION A L'HISTOIRE DE L'INDE

Sayfa 50
Hint tarihine giriş

Sayfa :54

Nous entrons dans l'histoire avec les Aryas ou Indo-iraniens [1]. Les Indo-iraniens — c'est-à-dire le groupe des tribus qui, séparées, aboutiront aux primitifs Indiens de langue indo-européenne et aux Iraniens — se donnaient le nom d'Aryas.

Sayfa :55

habitat; enfin leurs contacts avec les peuples de la Mésopotamie et de l'Asie Mineure nous renseignent sur la date de leur présence dans cet habitat.

Sayfa 54-55

Aryalar veya Hint-İranlılarla tarihe geçiyoruz. Hint-İranlılar – yani ayrı olarak, Hint-Avrupa dilini kullanan ilkel Hintlilere ve İranlılara varan kabileler grubu – kendilerine Aryalar ismini vermişlerdir. Onların dilini yeterince tanıyoruz; onların medeniyetlerinin özellikleri hakkında detaylı bilgilere sahibiz; yerleşim yerleri hakkında bilgimiz vardır; Mezopotamya ve Anadolu halkları ile temasları bize bu yerleşim bölgesinde oldukları tarih hakkında bilgi vermektedir.

Sayfa :56

D'après M. J. Vendryes (1918)[1], il est permis de rapprocher le mot irlandais *aire* « maître ». Ce rapprochement, disait M. A. Meillet (1908) est « évidemment faux ». Mais les indices sont nombreux: l'arménien *ari*, emprunté à l'iranien, signifie « brave, noble »; *Ario*, apparait dans plusieurs noms gaulois; l'irlandais a un héros mythique *Eremon* qui correspond à *Aryaman*, un dieu du Veda. — On aimerait pouvoir ajouter Arya à la liste des mots religieux de l'italo-celtique-indo-iranien, à côté du mot « roi » (*rex*, *râjan*) qui, peut-être, désigne à l'origine le *rex sacrorum*.

Sayfa 56

M.J.Vendryes'e (1918) göre, İrlandalı sözcük aire "sahip" benzerlik arz edebilmektedir. M.A.Meillet'ye (1908) göre bu benzerlik "tabi ki yanlış"tır. Ancak emareler çoktur: Ermeni dilinde İran dilinden alınan ari sözcüğü "yürekli, asil" anlamına gelmektedir; Ario birçok Galya sözcüğünden rastlanmaktadır; İrlanda dilinde bir efsane kahraman vardır Eremon, o da Veda'nın bir tanrısı olan Aryaman'a tekabül etmektedir.

Sayfa :61

II. Sogdien et dialectes « scythiques »[1]

On avait, par Albirouni (XIe siècle), quelques échantillons — les noms des mois — de la langue qui se parlait en Sogdiane. Les récentes missions d'Asie centrale ont mis au jour de nombreux documents rédigés dans cette langue, la langue de Samarcande ou « sogdien ».

Sayfa 61
Sogdiya dili ve İskitya lehçeleri
Albirouni (XI.Asır) sayesinde Sogdiya'da konuşulan diller hakkında biraz bilgimiz olmuştur. Yakın geçmişte Orta Asya'ya yapılan seyahatler, **Semerkant** veya Sodiya dili olan bu dilde yazılan birçok belgeyi gün ışığına çıkarmıştır.

Sayfa : 61

Les lettres commerciales exhumées sur la route du Turkestan, du Lobnor à Touen-houang « paraissent remonter au Ier siècle »

Sayfa 61
Türkistan yolunda, Lobnor'dan Touen-Houang'a kadar ortaya çıkarılan ticari yazışmalar 1.inci asra ait görünmektedir.

Sayfa : 61

l'inscription de Kara-balgasoun (IXe siècle) qu'on tenta d'expliquer par le turc, est un texte sogdien.

Sayfa 61
Türkçe olarak açıklanmaya çalışılan Kara-Balgasun'daki (IX.asır) yazıt bir Sogdiya metnidir.

Sayfa : 61

La découverte de cette langue, si intéressante pour l'histoire de l'Asie au haut moyen âge, est non moins précieuse pour la linguistique et la préhistoire. Le sogdien fait pont entre des parlers iraniens très éloignés dans l'espace :

Sayfa 61
İleri orta çağda Asya için bu kadar önem taşıyan bu dilin keşfi dilbilim be tarihöncesi için de o denli önemlidir. Sogdiya dili mekan olarak birbirinden çok uzakta olan İran dilleri için bir köprü oluşturmaktadır.

Sayfa :62

Or « l'ossète présente des particularités qui l'apparentent à son tour à la langue des anciens Scythes des bords de la Mer Noire... :

Sayfa 62
Oysa Kuzey Kafkasya'daki osset dili Karadeniz kıyılarında konuşulan eski İskityalıların diline benzemektedir.

Sayfa :62

On est ainsi autorisé à poser un groupe de dialectes iraniens du nord, qu'on peut qualifier de scythiques en prenant le mot en un sens très large, dialectes dont on a des restes depuis la Thrace jusqu'à la Mongolie ».

L'extension de ces dialectes vers l'est, vers le Turkestan, est attestée de bonne heure comme nous avons vu (Ier siècle); il semble, à tenir compte de la position géographique du koutchéen (voir ci-dessus p. 22) et du khotanais, qu'à date plus ancienne ils s'étendirent surtout vers le nord et le nord-ouest.

Sayfa 62
Böylece kuzeyde bir grup İran lehçesi bulunmaktadır, bunlara İskityalı diyebiliriz, bu lehçelerin izlerini Trakya'dan Moğolistan'a kadar görebiliriz.
Bu lehçelerin doğuya, **Türkistan**'a doğru yayılması, gördüğümüz gibi çok eski zamanlarda doğrulanmıştır (1.inci asırda), Koutcheen ve diğer tüm İran lehçelerinden farklı olan Khotan dilinin coğrafi konumunu dikkate aldığımızda, daha eski çağlarda bunların daha çok kuzeye ve kuzeybatıya yayıldıklarını görmekteyiz.

Sayfa :80

On a découvert à Boghaz-Keui — 150 kil. à l'est d'Angora — qui fut la capitale des Hittites (1400-1200), des tablettes portant, en regard d'idéogrammes numé-

Sayfa :80

riques, les noms de nombre *aika* (sanscrit *eka*), *panza* (sanscrit *pañca*), *nâ* (sanscrit *nava*)[1].

Sayfa 80

Hititlerin (1400-1200) başkenti olan Ankara'nın 150 kilometre doğusunda, Boğazköy'de, sayısal ideogramlara kıyasla, aika (Sanskritçe eka), panza (Sanskritçe panca), na (Sanskritçe nava) gibi rakam isimleri bulunan levhalar keşfedilmiştir.

Sayfa :81

D'après M. Jacobi, les dieux de Mitani sont des dieux védiques, des dieux indiens. Les princes de Cappadoce qui les adorent ne viennent pas de quelque province de l'Iran, mais du Penjab ou des confins du Penjab.

Sayfa 81

M.Jacobi'ye göre, Mitani tanrıları, Veda tanrılarıdır, Hint tanrılarıdır. Onlara tapan Kapadokya prensleri İran'ın herhangi bir eyaletinden gelmemişler, Pencap veya Pencap sınırlarından gelmişlerdir.

Sayfa :112

Au début, les Aryas, blancs purs, pasteurs et guerriers, récemment immigrés dans l'Inde et encore fixés au Penjab.

Sayfa 112

Önceleri, Aryalar, saf beyaz ırkı, çoban ve savaşçıdırlar, yeni Hindistan'dan göç etmişler ve Pencap'a yerleşmişlerdir.

Sayfa :116

L'Inde septentrionale, l'Aryavarta « pays des Aryas », de la mer de l'ouest à celle de l'est et de l'Himalaya aux Vindhyas, pays de race brune sinon noire, parlait des dialectes d'origine indo-iranienne importés au Penjab à une époque qui peut-être ne sera jamais déterminée avec précision.

Sayfa 116

Esmer ırk ülkesi olan Kuzey Hindistan'da, Aryavarta "Aryalar ülkesi", doğudaki denizden batıdaki denize ve Himalayalar'dan Vindhyas'a kadar, **tam olarak tespit edilemeyen bir devirde Pencap'a getirilen Hint-İran kökenli lehçeler konuşulmaktaydı.**

Sayfa :135

Tenons donc pour certain que le Penjab fut conquis par des populations blanches qui, venues de l'Iran, entrèrent dans l'Inde soit par les routes du nord-ouest (Bactriane-Caboul), soit par l'Afghanistan-Bélouchistan qui, à cette époque, était mieux arrosé qu'aujourd'hui.

Sayfa 135

Şu kesindir ki Pencap, İran'dan gelen ve Hindistan'a ya kuzeybatı yollarından (Bactriya-Kabil) veya o devirde bugünkünden daha iyi sulanan Afganistan-Beluçistan'dan girmiş olan beyaz ırklar tarafından fethedilmiştir.

Sayfa :136

Ils débouchèrent dans le Penjab, mais, contenus par les premiers Aryas, ils longèrent les contreforts de l'Himālaya et ne purent prendre extension qu'une fois arrivés dans le bassin du Gange : là, ils rencontrèrent des autochtones dont ils vinrent à bout. Mais les femmes n'avaient pas accompagné les hommes à travers l'Himālaya : les nouvelles bandes âryennes, composées exclusivement d'hommes, donnèrent, par leur mélange avec les Dravidiens, le type âryo-dravidien.

Sayfa 136

Pencap'a daha geç gelen Aryalılar ilk gelenler tarafından engellenmişler, Himalaya dağlarının kollarının kenarından ancak Gange havzasına ulaşmak suretiyle ilerleyebilmişlerdir. Orada baş edebildikleri bazı yerlilerle karşılaşmışlardır. Ancak Himalayalarda kadınlar erkeklere eşlik etmemişlerdir: sadece erkeklerden oluşan yeni Aryalı gruplar, Dravidiyenlerle birleşerek, Arya-Dravidiyen tipini meydana getirmişlerdir.

L'HOMME

SELON LA SCIENCE

SON PASSÉ, SON PRÉSENT, SON AVENIR

OU

D'OÙ VENONS-NOUS? — QUI SOMMES-NOUS?
OÙ ALLONS-NOUS?

EXPOSÉ TRÈS SIMPLE
SUIVI D'UN GRAND NOMBRE D'ÉCLAIRCISSEMENTS ET REMARQUES SCIENTIFIQUES

PAR

LE DOCTEUR LOUIS BÜCHNER

AUTEUR DE « FORCE ET MATIÈRE »

TRADUIT DE L'ALLEMAND PAR LE DOCTEUR CH. LETOURNEAU

ORNÉ DE NOMBREUSES GRAVURES SUR BOIS

QUATRIÈME ÉDITION

REVUE ET AUGMENTÉE PAR L'AUTEUR

1169

PARIS
C. REINWALD ET Cie, LIBRAIRES-ÉDITEURS
15, RUE DES SAINTS-PÈRES, 15

1885

HİNDU TEORİSİ

BİLİME GÖRE İNSAN

GEÇMİŞ, ŞİMDİKİ ZAMAN, GELECEK
NEREDEN GELİYORUZ? – KİMİZ? – NEREYE GİDİYORUZ?

SADE ANLATIM
VE ÇOK SAYIDA BİLİMSEL AÇIKLAMA

DOKTOR LOUIS BÜCHNER
"FORCE ET MATIERE" ADLI KİTABIN YAZARI

ALMANCA'DAN DOKTOR CH. LETOURNEAU TARAFINDAN TERCÜME EDİLMİŞTİR.
ÇOK SAYIDA AĞAÇ GRAVÜR İÇERMEKTEDİR.

DÖRDÜNCÜ BASKI
YAZAR TARAFINDAN YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ VE GENİŞLETİLMİŞTİR
PARIS
C.REINWALD ET CIE, LIBRAIRES-EDITEURS
15, RUE DES SAINTS-PERES, 15
1885
Her türlü hakkı saklıdır.

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 1169
Yazar	: Prof. Dr. Ludwing Büchner
Cild	: Kırmızı
Ebadı	:
En	: 13.6 cm.
Boy	: 19.8 cm.
Sayfa Adedi	: 440
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Arzum Orhon tarafından tercüme edilmiştir.

Sayfa :7

Dans son excellent traité sur la place de l'homme dans la nature, M. Huxley, le célèbre anatomiste et savant professeur anglais, compare les phases du développement in-

Sayfa :8

tellectuel par lesquelles l'humanité s'achemine de plus en plus vers la vérité, aux mues périodiques d'une chenille qui dévore et grandit.

De temps en temps, dit-il, la vieille enveloppe tégumentaire devient trop étroite pour l'animal qui croît; c'est pourquoi elle se déchire et est remplacée par un tégument nouveau plus large et plus ample. Il en est tout à fait de même pour le développement progressif de l'esprit humain. De temps à autre, l'esprit de l'homme, nourri par un continuel accroissement de connaissances, se trouve à l'étroit dans son enveloppe théorique; celle-ci se déchire, une autre doit lui succéder.

Sayfa 7-8
[GİRİŞ]

Ünlü anatomist ve İngiliz profesör Huxley, insanın doğadaki yeri ile ilgili mükemmel kitabında, **zihinsel gelişimin aşamalarını**, iyi beslenen ve büyüyen bir tırtılın **geçirdiği aşamalarla** karşılaştırmaktadır; insanlık bu zihinsel aşamalarla giderek **gerçeğe doğru yol almaktadır.**

Zaman zaman örtenek zarı büyümekte olan koza çok dar bir hâl alır; bu nedenle yırtılır ve yerine daha geniş ve uzun yeni bir zar geçer. İnsan zihninin gelişimi için de aynı şey geçerlidir. Sürekli bir bilgi artışı ile beslenen insan zihni de yırtılır ve yerine bir başkası gelir.

Sayfa :8

Aujourd'hui aussi l'essor extraordinaire des sciences naturelles depuis environ cinquante ans a fourni à l'esprit humain une telle abondance d'aliments fortifiants et excitants,

Sayfa 8

Bugün, yaklaşık elli yıldır doğal bilimlerde süregelen olağanüstü ilerleme insan zihnini güçlendiren ve uyaran besinlerin bolluğuna yol açmıştır.

Sayfa :9

Mais assurément (c'est en ces termes que M. Huxley continue son excellente comparaison) ces mues périodiques, ces ruptures tégumentaires peuvent fort bien ne se point faire sans difficulté; elles peuvent provoquer diverses maladies, commotions ou indispositions chez l'animal qui se métamorphose; or il en est absolument de même dans le monde intellectuel, où ces revolutions entraînent également des dangers, des malaises de toute sorte.

Sayfa 9
Ancak ipek böceğinin geçirdiği bu periyodik aşamalar, kozanın çatlaması esnasında **güçlüklerle karşılaşılmadan** meydana gelemez; metamorfoz, değişime uğrayan hayvanda pek çok hastalık, sarsıntı veya rahatsızlığa yol açabilir; ancak bu **başkaldırıların tıpkı ipek böceğinde olduğu gibi tehlike ve her türlü rahatsızlığa** yol açtığı zihin dünyasında da **durum tamamen aynıdır.**

Sayfa :10

On peut formuler plus simplement ces vieilles questions qui de tout temps ont occupé l'esprit humain; elles nous crient : D'où venons-nous? qui sommes-nous? où allons-nous? —

Sayfa 10
İnsan zihnini daima meşgul etmiş olan bu eski sorular daha basit şekilde de dile getirilebilir; sorular bize şöyle haykırmaktadır: Nereden geliyoruz? Kimiz? Nereye gidiyoruz?

Sayfa :12

Partant de cette idée, le professeur Häckel, dans une excellente leçon sur l'origine et la généalogie du genre humain (Berlin, 1868), signale deux erreurs comme les plus grandes, les plus funestes qui aient fait jadis et qui font obstacle encore aujourd'hui au développement de l'esprit humain; et il les appelle excellemment : « *l'erreur géocentrique* » et « *l'erreur anthropocentrique.* » L'erreur géocentrique considérait la terre comme le centre, le point capital de l'univers, qui d'ailleurs, pensait-on, était fait uniquement pour renfermer ce point central et

Sayfa :12

ses habitants. Selon l'erreur anthropocentrique, qui domine encore aujourd'hui dans la plupart des esprits, l'homme est aussi le centre, le but unique du monde organisé; il est l'image de Dieu, le maître, le pivot du monde terrestre.

Sayfa 12

Profesör Hackel, bu fikirden yola çıkarak, İnsan Türünün Kökeni ve Soyağacı Üzerine Dersler (Berlin, 1868) isimli mükemmel eserinde bu zamana kadar yapılmış olan iki hatayı en büyük ve ölümcül hatalar olarak nitelendirmektedir; Hackel'e göre bunlar bugün hâlâ insan zihninin gelişmesi açısından engel teşkil etmektedir; bu hataları şu şekilde adlandırmaktadır: "geocentrique [jeosantrik, yermerkezli] **hata" ve "anthropocentrique** [antroposantrik] **hata". Jeosantrik hatada, yeryüzü merkez, evrenin en önemli noktası olarak kabul edilmektedir; buna göre, evren sadece bu merkezî noktayı ve burada yaşayanların etrafını çevrelemek amacıyla varolmaktadır. Bugün hâlen pek çok zihinde hâkim olan antroposantrik hata ise, insanı merkez ve organize dünyanın tek amacı olarak kabul eder; buna göre insan tanrının imajı, yeryüzünün efendisidir.**

Sayfa, :12

C'est de cette seconde erreur, de son élimination, de ce qui doit la remplacer que traitera particulièrement ce livre.

Sayfa 12

Bu kitap, bahsedilen ikinci tür hata ortadan kaldırıldığında yerine neyin geçmesi gerektiğini ele alacaktır.

Sayfa :13

Au temps où le système de Copernic commença à prévaloir, on regarda non seulement la religion, mais aussi tout l'ordre du monde moral comme ébranlé ou en péril, et l'on crut que, par le changement des vues jusqu'alors admises au sujet de la position réciproque des corps célestes, la foi et les mœurs, la religion et la morale, l'État et la société allaient être sapés par la base, ou du moins allaient subir le plus grave préjudice.

Sayfa 13
Copernic [Kopernik] sisteminin hâkim olmaya başladığı dönemde, sadece din değil aynı zamanda manevî dünyanın tüm düzeni de sarsılmış veya tehlikede gibi görülmüştür ve gök cisimlerinin karşılıklı konumu hususundaki o zamana kadar kabul edilen **görüşler** değiştiğinde, geleneklerin, dinin, ahlâkın, devletin ve toplumun temelinden **yıkılacaklarına** veya en azından büyük zarar göreceklerine inanılmıştır.

Sayfa :13

On peut prévoir qu'il en sera aujourd'hui comme autrefois; toutes les déclamations, toutes les tirades des obscurantistes et des gens timorés contre le nouveau progrès non seulement seront sans effet contre la vérité, mais, en outre, les craintes qu'elles éveillent ne se réaliseront nullement.

Sayfa 13
Bugün de geçmiştekine benzer şeylerin yaşanacağı öngörülebilir. Tüm tumturaklı sözler, **aydınlık düşmanlarının** ve yeni gelişmelerden **korkan** tüm insanların söylevleri sadece gerçek karşısında etkisiz kalmayacak, aynı zamanda uyandırdıkları endişeler de hiçbir zaman gerçekleşmeyecektir.

Sayfa :14

Pour le présent, dont la vie est meilleure et plus juste, l'homme n'est plus un être jeté accidentellement sur le globe par un acte arbitraire; son développement, soumis à des lois régulières, a suivi celui de la terre et l'organisation générale de cette terre; c'est un être qui est en harmonie, dès sa naissance, avec la nature terrestre, qui en dépend comme la fleur et le fruit dépendent de l'arbre qui les porte. »

Sayfa 14
Hayatın en iyi ve en doğru olduğu şu esnada insan artık tesadüfi bir eylemin yeryüzüne kaza eseri attığı bir varlık değildir; kuralı yasalara tabi olan gelişimi, yeryüzünün gelişimini ve yine yerkürenin genel düzenini takip etmiştir. Doğumundan itibaren, kendisini taşıyan ağaca bağımlı olan çiçek veya meyveler gibi bağlı olduğu doğa ile büyük uyum içinde bir varlıktır.

Sayfa :16

Entre ces données, il faut placer en première ligne les recherches aussi nouvelles qu'intéressantes qui ont trait à l'antiquité du genre humain. Cette antiquité, telle que nous l'entendons, laisse bien loin derrière elle toute tradition historique. Jusqu'à présent, l'on n'avait ni connu, ni soupçonné l'existence préhistorique de l'homme,

Sayfa 16

Bu veriler arasında, insan türünün başlangıcıyla ilgili olan ve yeni olduğu kadar ilginç araştırmaları birinci sıraya yerleştirmek gerekir. Bu dönem, bilindiği gibi tüm tarih geleneğini tamamen arkasında bırakmamaktadır. Bu zamana kadar, insanın tarihöncesi çağlarda varolduğu bilinmemekte hatta böyle bir şeyden şüphe bile edilmemekteydi.

Sayfa :20

Ces recherches démontrèrent que la caverne d'Aurignac fut une antique place de sépulture appartenant à l'âge de pierre et à une époque où les animaux antédiluviens d'une race éteinte depuis longtemps, ont vécu en grand nombre dans nos contrées

Sayfa 20

Bu araştırmalar, Aurignac (Orinyak) Mağarası'nın **Taş Devri'ne** ait eski bir mezar yeri olduğunu ortaya koymuştur; bu çağda, soyu çoktandır tükenmiş çok eski bir hayvan türü, bizim bölgemizde yüksek miktarda yaşamıştır.

Sayfa :21

La plupart des os étaient rayés, striés longitudinalement, comme si on les avait raclés avec un instrument grossier, par exemple un couteau de pierre, pour en détacher la chair adhérente.

Sayfa 21

Kemiklerin çoğu, kaba bir aletle, örneğin taş bir bıçakla yapışık oldukları etten ayrılması için kazınmış gibi çizgiliydi ve boyuna çizikler taşımaktaydı.

Sayfa :22

Tous les os d'hommes ou d'animaux offraient les caractères d'une haute antiquité; ils étaient friables, poreux et happaient à la langue.

Sayfa 22
Tüm insan veya hayvan kemikleri oldukça eskidir; **ufalanabilir, gözenekli bir yapıya sahiptir.**

> *Sayfa* :22 Ainsi l'on trouva, entre autres, le squelette d'une jambe d'ours des cavernes, dont les os avaient conservé leurs rapports naturels; d'où l'on peut conclure que cette portion de sque lette a été apportée dans la grotte, encore intacte et recouverte de sa chair!

Sayfa 22
Mağarada diğerlerinin yanı sıra bir ayı bacağına ait kemikler de bulunmuştur; kemikler mağarada doğal şekilde muhafaza olmuştur; buradan da, ayının dokunulmamış ve eti bedeninden ayrılmamış olarak bu mağaraya getirilmiş olduğu sonucuna varılabilir.

> *Sayfa* :23 la grotte d'Aurignac est un antique lieu de sépulture de l'âge de pierre, où l'on a successivement inhumé les restes de dix-sept personnes. Ces hommes étaient de petite stature.
>
> * c'est à dire que l'espèce humaine n'était pas encore perfectionnée
>
> * *Çünkü insan türü o dönemde henüz mükemmel değildi.*

Sayfa 23
Aurignac (Orinyak) Mağarası Taş Devrine ait eski bir mezar yeridir; burada on yedi kişinin kalıntıları bulunmuştur; **bulunan insanlar kısa boyludur.**

> *Sayfa* :25 Ainsi nous possédons, entre autres, une relation publiée par un voyageur anglais, John Carver, qui, dans les années 1766-1768, parcourut l'Amérique du Nord et assista à une cérémonie funéraire, dans une tribu indienne qui habitait alors au confluent du Mississipi et du fleuve Saint-Pierre, dans l'État actuel de Iowa. La description contenue dans cette relation a la plus grande analogie avec ce que nous apprend la découverte d'Aurignac,

Sayfa 25

Böylece, diğerlerinin yanı sıra İngiliz bir gezgin tarafından yayınlanmış bir öyküye de sahip bulunmaktayız. 1766-1768 yıllarında John Carver [Con Karvır], Kuzey Amerika'yı kat etmiş ve o dönemde şimdiki Iowa Eyaleti olan Missisipi ve Saint-Pierre Nehri kavşağında yaşamakta olan bir Kızılderili kabilesinin cenaze törenine katılmıştır. Bu kitapta yer alan tören tasviri, Aurignac [Orinyak] Mağarası'nın keşfinden sonra öğrendiklerimizle büyük benzerlikler taşımaktadır.

Sayfa :25

L'âge réel de la grotte d'Aurignac a été diversement apprécié par les savants. Que ces appréciations soient justes ou non, cette remarquable découverte ne nous autorise pas moins à formuler les conclusions suivantes :

1° Longtemps avant toute tradition et toute histoire, une race de sauvages, arrêtée au début le plus grossier de la civilisation et très analogues aux sauvages actuels, a existé en Europe;

2° Cette race était contemporaine du mammouth, du rhinocéros antédiluvien, de l'ours des cavernes, etc., d'animaux depuis longtemps disparus,

Sayfa 25

Aurignac Mağarası'nın gerçek yaşı bilim adamları tarafından farklı farklı hesaplanmıştır. Bu saptamalar ister doğru olsun ister yanlış, bu önemli keşif aşağıdaki sonuçlara varılmasına olanak tanımaktadır:

1- Tüm geleneklerin ortaya çıkmasından ve tarih öncesi zamanlardan daha uzun zaman önce, Avrupa'da, uygarlığın ilk başlangıç zamanlarında soyu tükenmiş olan ve günümüzün vahşilerine son derece benzeyen vahşi bir ırk yaşamıştır.

2- Bu ırk mamutlar, İlk Çağ gergedanları ve mağara ayıları gibi türleri çoktan tükenmiş hayvanların yaşadığı bir dönemde yaşamıştır.

Sayfa :26

Partout les circonstances sont identiques ou analogues; ce sont partout des cavernes où l'on a trouvé mêlés à des ossements d'animaux antédiluviens soit des débris humains, soit des objets manifestement travaillés de main d'homme, et souvent les choses sont disposées de telle sorte, qu'après un examen minutieux on ne peut douter de la contemporanéité de l'homme et des animaux.

Sayfa 26

Koşullar her yerde aynıdır veya benzerlik arzeder; her yerde, mağaralarda eski hayvan kemiklerine karışmış bulunan insan kalıntıları veya belirgin şekilde insan eliyle yapılmış objeler bulunmuştur ve bunlar öyle yerleştirilmiştir ki insanla hayvanların yaşıt olup olmadıkları ancak titiz bir araştırmadan sonra tespit edilebilir.

Sayfa :27

toutes ont conduit au même résultat. Parmi ces cavernes nous devons mentionner ici, tout spécialement, la caverne belge, appelée le *trou du frontal;* tout y est tellement identique ou du moins tellement analogue avec ce que l'on a trouvé dans la caverne d'Aurignac, que les deux cavernes se peuvent décrire presque dans les mêmes termes. Là aussi on trouva, dans une grotte fermée par une dalle de grès, les ossements de quatorze hommes de petite taille qui y avaient été inhumés;

Sayfa 27

Her yerde elde edilen sonuçlar aynıdır. Bu mağaralardan özellikle Belçika'da yer alan ve trou frontal [alın deliği] ismini taşıyan mağarayı belirmekteyiz; burada yer alan her şey Aurignac [Orinyak] Mağarası'nda bulunanlarla tamamen aynı veya tam anlamıyla benzer durumdadır. Her iki mağara da neredeyse aynı şekilde tanımlanabilir. Yine burada da çakıltaşından bir kapak ile kapatılmış bir mağara içinde gömülü bulunan on dört kısa boylu insana ait kemikler bulunmuştur.

Sayfa :28

Il consiste à supposer que l'homme ne peut pas être plus ancien que la plus récente, la dernière de nos périodes géologiques, celle qu'on appelle *alluvium.* On désigne ainsi un terrain produit par l'action que nos fleuves actuels exercent sur leurs rives et leurs embouchures. Pen-

Sayfa 28

İnsanın mevcudiyetinin, jeolojik dönemlerin en sonuncusu olan ve **alluvium** ismini taşıyan dönemden daha eskiye dayanıyor olmasının mümkün olmadığı sanılmaktadır. Böylece, **mevcut ırmakların** kıyı ve ağızlarında yaptıkları bir **eylemin** meydana getirdiği bir alan kastedilmektedir.

Sayfa :29

Suivant cette opinion, l'homme étant la floraison suprême, la couronne de la création, ou, en quelque sorte, sa clef de voûte, n'a pu apparaître avant la dernière, la plus récente période géologique, celle qu'on appelle *alluvium;* de plus, l'homme forme non seulement le plus haut degré de perfection, mais aussi la conclusion dernière de toute la création organique.

Sayfa 29

Bu görüşe göre, insan, gelişimin en üst noktası, yaradılışın tacı veya bir başka deyişle temel taşıdır ve en son jeolojik dönem olan Alluvium Dönemi'nden önce var olmuş olması mümkün değildir. Ayrıca, insan sadece mükemmelliğin en üst noktasını değil, aynı zamanda tüm organik yaradılışın son noktasını da teşkil etmektedir.

Sayfa :30

Je veux parler du célèbre archéologue français, du découvreur de haches en silex antédiluviennes, Boucher de Perthes, d'Abbeville (Somme).

Sayfa 30

Abbeville'de (Somme) (Abvil, (Som)), **İlk Çağ'a ait mermer taşı baltaları ortaya çıkaran ünlü Fransız arkeolog Boucher de Perthes'ten** (Buşe dö Pert) **bahsetmek istiyorum.**

Sayfa :32

Il paraît que Boucher de Perthes avait, dans les années 1805 et 1810, vu, dans des cavernes italiennes, des silex ouvrés qui, à cause de leur coloration spéciale, lui avaient paru d'une haute antiquité.

Sayfa 32

Boucher de Perthes, 1805 – 1810 yıllarında İtalya'daki mağaralarda, **özel renklerinden dolayı son derece eski olduğunu düşündüğü işlenmiş çakmaktaşları görmüştür.**

Sayfa :33

En 1847, parut son livre des *Antiquités diluviennes.*

Sayfa 33

1847 yılında, Boucher de Perthes'in **Antiquités diluviennes** (Antikite dilüvien; İlk Çağ Eserleri) adlı kitabı basılmıştır

Sayfa :34

Le résultat général de ces investigations se formula dans les importantes propositions que voici :

1° Les haches en silex sont indubitablement l'ouvrage de l'homme ;

2° Elles se trouvent dans des couches diluviales vierges, c'est-à-dire non remaniées, non bouleversées par des accidents naturels, et la disposition de ces couches suppose un état de la surface terrestre essentiellement différent de l'état actuel ;

3° On trouve ces haches associées aux restes d'animaux antédiluviens, d'espèces actuellement éteintes, et elles attestent une antiquité du genre humain, qui remonte au delà de tout souvenir historique !

Sayfa 34

Bu araştırmaların genel sonucu aşağıda yer alan önemli önermelerde dile getirilmiştir:

1- Çakmaktaşından yapılmış baltalar kesinlikle insan eseridir;

2- Bunlar, doğal kazaların değişikliğe ve sarsıntıya uğratmadığı, dördüncü çağa ait bakir katmanlarda yer almaktadır ve bu katmanların durumu yer yüzeyinin, şimdiki durumundan temel olarak farklı bir durumda olduğunu düşündürmektedir;

3- Bu baltalar, tarihöncesi çağda yaşamış ve şu anda soyları tükenmiş olan hayvanlara ait kalıntılarla beraber bulunmuştur ve tarih öncesi çağlar ötesine dayanan bir insan türüne tanıklık etmektedir.

Sayfa :34

On les obtenait en entre-choquant purement et simplement les masses siliceuses qui, par ce procédé, se fendaient en écailles, en éclats tranchants. Le silex (pierre à feu, pierre à fusil), quoique très dur, se fend très facilement, surtout lorsqu'il est travaillé à l'état frais, alors qu'il est encore imprégné de

Sayfa :35

l'humidité du sol, ou quand on le fait préalablement tremper longtemps dans l'eau.

Sayfa 34-35

Bunlar [işlenmiş çakmaktaşları], sadece ve son derece basit şekilde, **bu işlemle kabukları çatlayan ve keskin parçalara** ayrılan silisli kitleler **birbirine çarpılarak** elde edilmekteydi. Çakmaktaşı çok sert olmasına rağmen, henüz **toprağın nemini kaybetmemişken** veya **suda uzun süre bekletildiğinde** yani **yeni çıkarılmış** olarak işlendiğinde kolayca parçalanabilir.

Sayfa :35

On ne trouve pas davantage de trou pour le manche, ni de cannelure extérieure ou d'encoche destinée à recevoir les doigts et à faciliter le maniement de la pierre. Ces haches de silex devaient être tenues à la main ou tout au plus fixées à un morceau de bois, selon un procédé encore en usage chez beaucoup de peuplades sauvages,

Sayfa 35

Ne kol bölümünde, ne de dış çentiklerde veya parmakları içine sokmaya veya taşın kullanımını kolaylaştırmaya yönelik **gediklerde** daha fazla delik yer almamaktadır. Bu çakmaktaşı baltaların elde tutuldukları veya hâlen **pek çok vahşî halkın kullandığı bir işlemle** ağaç bir parçaya sabitlenmiş olarak kullanıldıkları sanılmaktadır.

Sayfa :36

Car il nous montre par quels essais informes l'homme est obligé de débuter dans sa longue et pénible marche vers la civilisation, et combien est petite, combien est imperceptible à l'origine, cette culture de l'esprit destinée à atteindre plus tard un degré infini de grandeur et de puissance. C'est là le signe le plus propre à nous découvrir la grande et fondamentale loi de la nature et de l'homme; cette loi proclame que tout ce que l'humanité et l'univers possèdent ou acquièrent de grand et de merveilleux, n'est point un don gratuit tombé du ciel, mais le produit d'un développement lent, pénible, bien simple,

Sayfa 36

[Bu başlangıç oldukça önemlidir] Çünkü bize **insanın uygarlığa uzanan uzun ve zahmetli yürüyüşünü hangi deneylerle başlattığını ve daha sonra sonsuz bir büyüklüğe ve güce ulaşacak olan bu zihinsel kültürün kökeninde** ne kadar **anlaşılmaz** ve küçük olduğunu göstermektedir. İnsan doğasının büyük ve temel yasasını keşfetmek en bize özgü olan işarettir; **bu yasa, insanlığın ve evrenin** sahip olduğu ve kazandığı her büyük ve harika şeyin **gökyüzünden gelen bir bağış olduğunu, ancak ağır, zahmetli ve oldukça sade bir gelişmenin ürünü** olduğunu söyler.

Sayfa :36

ne dédaignons pas ces premiers essais de nos pères; s'ils ne les avaient pas faits, s'ils n'avaient pas persévéré dans leurs efforts, nous n'aurions ni nos villes, ni nos palais, ni ces chefs-d'œuvre qu'on y admire.

Sayfa :37

Le premier qui frappa un caillou contre un autre pour en régulariser la forme donnait en même temps le premier coup de ciseau qui a fait la Minerve et tous les marbres du Parthénon. »

Sayfa 36
Atalarımızın **bu ilk deneylerini küçümsemeyelim;** bunlar yapılmamış olsaydı, onlar çabalarında diretmeselerdi ne şehirlerimiz, **ne saraylarımız** ne de hayranlık duyduğumuz **şaheserler** olmayacaktı.
[sayfa 37] İlk olarak, şeklini düzeltmek amacıyla bir çakıltaşını bir diğerine **sürterek** aynı zamanda bir **kazı kalemi** elde edilmiştir.

Sayfa :39

Ce qu'il y a de remarquable, c'est la grande analogie que toutes ces haches ont entre elles, qu'elles aient été trouvées en France ou en Angleterre.

Sayfa 39
En dikkat çeken, Fransa ve İngiltere'de bulunmuş olan tüm bu baltaların arasındaki büyük benzerliktir.

Sayfa :39

On peut, dans une certaine mesure, expliquer cette circonstance, si l'on songe qu'à l'époque diluvienne l'Angleterre et la France n'étaient pas séparées par la Manche;

Sayfa 39
Bu durum, Fransa'nın İlk Çağ'da İngiltere'den Manche [Manş Denizi] ile ayrılmadığı göz önünde bulundurulursa belli bir ölçüde açıklanabilir.

Sayfa :40

Le 28 mars 1863, il déterra lui-même dans une carrière, dans le gisement même des haches en silex, à une grande profondeur et tout près de la craie sous-jacente, une mâchoire humaine devenue depuis si célèbre sous le nom de mâchoire de Moulin-Quignon.

Sayfa :40

Cette mâchoire, actuellement dans la galerie anthropologique du Muséum de Paris, est d'une coloration foncée d'un noir bleu, et par sa conformation elle se rapproche quelque peu de l'animalité.

Sayfa 40

28 Mart 1863 günü, bizzat bir taş ocağında, hatta bir maden damarında, oldukça derinden, çakmaktaşından yapılmış baltalar ve **daha aşağıda** yer alan bir yerden ise o dönemden itibaren Moulin-Quignon [Mulen Uinyon] Çenesi ismiyle son derece meşhur olan bir **insan çenesi** çıkarmıştır.

Hâlen Paris Müzesi Antropoloji Galerisi'nde bulunan bu çene **koyu mavi-siyah** bir renge sahiptir ve yapı olarak biraz hayvansı bir görünüme **sahiptir.**

Sayfa :41

Ces ossements avaient le même aspect que le maxillaire en question, et parmi eux se trouvait un crâne dont la forme indiquait une race très inférieure.

Sayfa 41

Bu kemikler söz konusu çene kemikleri ile aynı görünüme sahipti ve içlerinde **şekil açısından son derece düşük düzeyli bir ırka ait olan bir kafatası** yer almaktaydı.

Sayfa :41

Ces restes humains furent trouvés dans le tuf d'un ancien volcan, depuis longtemps éteint. Il faut donc que l'homme à qui ces débris ont appartenu ait vécu alors que le volcan était en activité. Or cette activité remonte à une période géologique depuis longtemps écoulée,

Sayfa 41

Bu insan kalıntıları uzun süreden beri faaliyet hâlinde olmayan eski bir yanardağın tüfleri arasında bulunmuştur. Dolayısıyla, bu kalıntıların ait olduğu insanın bu **yanardağın faaliyet hâlinde olduğu** bir dönemde yaşamış olduğu sanılmaktadır. Ancak yanardağın faaliyeti, **çok zaman önce sona ermiş bir jeolojik döneme** dayanmaktadır.

Sayfa :43

Nous allons les parcourir ici très rapidement en les empruntant presque uniquement au célèbre savant, à l'infatigable paléontologiste français E. Lartet. Pour le paléontologiste et le zoologiste, ces preuves ne laissent subsister aucun doute au sujet de la contemporanéité de l'homme et des animaux diluviens, quand même on pourrait soupçonner que les terrains où gisent les ossements ont subi des remaniements postérieurs (12). *Ces preuves consistent dans la constatation des traces laissées par la main de l'homme sur des ossements d'espèces antédiluviennes.*

Sayfa 43

Bunları [İlk Çağa ait kalıntılar insan kalıntıları], yorulmak bilmeyen ünlü Fransız paleontolojist ve bilimadamı **E. Lartet**'den alıntı yaparak hızlıca gözden geçireceğiz. Söz konusu paleontolojist ve zoolojiste göre, bu kanıtlar, kanıtların yer aldığı bölgelerin daha sonra değişikliğe uğratılmış olmasına rağmen, **insanla tarih öncesi çağlara ait hayvanların aynı dönemde yaşadıklarına dair hiçbir şüpheye yer bırakmamaktadır. Söz konusu kanıtlar çok eski çağlara ait kemik türleri üzerinde insan eli tarafından bırakılan izlerin saptanmasına dayalıdır.**

Sayfa :43

Il signale en France neuf espèces animales diluviennes caractéristiques : l'ours des cavernes, le lion des cavernes, la hyène des cavernes, le mammouth, le rhinocéros à narines cloisonnées, le cerf géant, le renne, l'aurochs et l'urus.

Sayfa 43

[E. Lartet] Fransa'da karakteristik olarak tarih öncesi döneme ait dokuz hayvan türü saptamıştır: **Mağara ayısı, mağara aslanı, mağara sırtlanı, mamut, gergedan, dev geyik, ren geyiği, aurochs** [oroks] ve **Avrupa bizonu** söz konusudur.

Sayfa :44

Sur les os de presque tous ces animaux Lartet a constaté les traces incontestables de l'action humaine.

Sayfa 44
Lartet, **neredeyse tüm bu hayvanların kemiklerinde insan eyleminin sonucu olduğu şüphe götürmeyen izler saptamıştır.**

Sayfa :44

il semble que l'on en ait raclé la chair avec des couteaux ou des éclats de silex.

Ce n'est pas tout encore. Ainsi l'on trouve des traces nombreuses de travail artistique, des dessins, des sculptures ébauchées, etc.

Sayfa 44
Kemiklerin etten bıçak veya çakmaktaşı parçalarıyla **ayrılmış** olduğu sanılmaktadır. Hepsi bundan ibaret değildir. Bunun yanı sıra, çok sayıda **sanatsal çalışma, resim** ve yontma heykel vs. bulunmaktadır.

Sayfa :44

On a même trouvé sur un morceau de bois de renne un dessin très imparfait, figurant un homme entre deux têtes de chevaux bien nettement représentées.

Sayfa 44
Hatta, bir ağaç parçası üzerinde yarım bir resim de bulunmuştur; bu resimde son derece net şekilde çizilmiş iki at kafası arasında bir insan figürü yer almaktadır.

Sayfa :45

De même M. de Lastic a trouvé dans la caverne de Bruniquel, sur les bords de l'Aveyron, un os ciselé sur lequel sont représentées une tête de cheval très reconnaissable et une tête de renne non moins facile à reconnaître à la forme de son bois. On a aussi trouvé un manche de poignard en os ou en ivoire représentant le corps entier d'un renne.

Sayfa 45
Yine M. De Lastic [Dö Lastik], Aveyron yakınlarında yer alan Bruniquel [Brünikel] Mağarası'nda, üzerinde kolayca ayırt edilebilin bir at kafasının ve daha zor ayırt edilen bir ren geyiği kafasının yer aldığı **işlenmiş bir kemik** bulmuştur. Aynı zamanda, **ren geyiği** şeklinde, kemik veya fildişinden yapılmış bir hançer sapı da bulunmuştur.

Sayfa :45

« La contemporanéité de l'homme et des dernières espèces animales éteintes, la contemporanéité de l'homme et du renne indigène en France est largement, solidement, irrévocablement prouvée par la découverte des produits de l'industrie humaine abondamment mélangée avec les débris de ces animaux éteints ou émigrés dans des couches

Sayfa :46

quaternaires intactes et au milieu des dépôts de cavernes qui n'ont jamais été remaniés.

Sayfa 45-46
"İnsanın ve soyu tükenmiş son hayvan türlerinin aynı dönemde yaşamış oldukları, insan ve Fransa'da yaşamış olan yerli ren geyiğinin aynı dönemde yaşamış olması, soyu tükenmiş veya dokunulmamış dördüncü zaman katmanlarına ve hiç değişikliğe uğramamış olan mağaralara göç etmiş olan bu hayvanların kalıntıları ile karışmış olarak bol miktarda insan sanayisi ürününün bulunmasıyla kesin olarak kanıtlanmıştır"

Sayfa :46

« La vitrine de l'art de l'époque du renne fournit pourtant une démonstration encore plus péremptoire. L'homme a parfaitement représenté non seulement le renne, animal émigré, mais encore le grand ours des cavernes, le tigre des cavernes, le mammouth, animaux éteints, et cela habituellement sur les dépouilles du renne et du mammouth eux-mêmes.

Sayfa 46
Ren geyiği dönemine ait sanat daha da kesin bir kanıt teşkil etmektedir. İnsan sadece göç etmiş bir hayvan olan ren geyiğini değil, aynı zamanda büyük mağara ayısını, mağara kaplanını, mamutu yani soyu tükenmiş hayvanları da mükemmel derecede resmetmiştir ve hatta bunu geleneksel olarak ren geyiği ve mamut postları üzerinde yapmıştır.

Sayfa :51

Ainsi, en 1851-54, en creusant dans le delta du Nil, dans la basse Égypte, on trouva des objets travaillés par la main de l'homme et des fragments de poteries, à une profondeur de 60 à 70 pieds ; de telle sorte que, si l'on

Sayfa :51

évalue, en suivant les explorations de M. Girard, à 5 pouces l'épaisseur du dépôt d'alluvion formé en cent ans, l'antiquité de ces vestiges humains atteint de 14,400 à 17,300 ans. En estimant, avec M. Rozière, seulement à 2 pouces 1/2 la couche formée en un siècle, on arrive alors à une antiquité de 30,000 ans pour un morceau de brique rouge trouvé par Linant-Bey à une profondeur de 72 pieds.

Sayfa 51

1851 – 54 yıllarında, Aşağı Mısır'da yer alan Nil deltası kazılarak, 60 ila 70 ayak derinlikte insan eliyle işlenmiş objeler ve çömlek parçaları bulunmuştur; Girard'ın keşifleri göz önüne alınarak yüz yılda oluşmuş olan alüvyon birikiminin kalınlığı 5 parmak olarak hesaplandığında, bu insan kalıntılarının 14.400 ile 17.3000 yıl öncesine ait olduğu sonucuna varılır.

Roziere'ye [Rozier] göre yüz yılda oluşan katmanın ancak 2,5 parmak kalınlığında olduğu değerlendirildiği taktirde ise, Linant-Bey tarafından 72 ayak derinliğinde bulunan kırmızı bir tuğla parçasının 30.000 yıllık olduğu saptanmaktadır.

Sayfa :52

Mais la deuxième partie de la période glaciaire est terminée, d'après les calculs intéressants de J. Croll (*Climat and time,* etc.) depuis 80,000 ans! — En Floride (Amérique du Nord), on a trouvé des fragments de squelette humain dans un banc de corail dont l'age a été évalué par Agassiz à 10,000 ans au moins. — Dans le delta du Mississipi, en creusant pour bâtir une usine à gaz, à la Nouvelle-Orléans, on trouva, sous six couches distinctes d'alluvion, à une profondeur de 16 pieds, des os humains, et parmi eux un crâne ayant tous les caractères des races de l'Amérique du Sud; le docteur Dowler en évalûe l'antiquité à 50 ou 60,000 ans.

Sayfa 52

Ancak, J. Croll'un [Krol] **yaptığı ilginç hesaplara göre (Climate and time, etc)** [(İklim ve Zaman vs.)], **buzul döneminin ikinci bölümü biteli 80.000 yıl olmaktadır.** Florida'da [Kuzey Amerika], Agassiz tarafından en azından **10.000** yıllık olduğu hesaplanan bir **mercan** kütlesinde **insan iskeleti** parçaları bulunmuştur. Misisipi Deltasında, New Orleans'ta bir gaz fabrikası inşaatı esnasında kazı yapılırken, 6 farklı alüvyon katmanı altında, **16 ayaklık bir derinlikte insan kemikleri** bulunmuştur ve bunların içinde Güney Amerika ırklarının tüm özelliklerini taşıyan bir kafatası yer almaktadır. Doktor Dowler [Davlır] bunun **50 ila 60.000** yıllık olduğunu değerlendirmektedir.

Sayfa :57

Aux pilotis, tourbières, débris de cuisine, etc., se rattachent les tombeaux des Hunes, ou *tumuli*, qui autrefois passaient pour recéler les ossements d'une antique race de Hunes, c'est-à-dire de géants, les prédécesseurs de l'homme actuel. Les *dolmens*, ou tables de pierre, si remarquables, constituent avec les tumuli le dernier terme de la série des traces que l'homme préhistorique a laissées de son existence dans les terrains d'alluvion. Mais, si les tombeaux et les monuments de pierre sont réellement gigantesques, l'homme qui les a élevés ne l'est nullement; il est plutôt d'une stature inférieure à celle de l'homme de nos jours (21)

Sayfa 57

Daha önceden Hunların eski bir ırkına yani insanların halefi olan devlere ait kemikleri saklamak için kullanılan **Hun mezarları** veya tumuliler ile kazık temeller, batak çayırlar, ve mutfak kalıntıları arasında bağlantılar bulunmaktadır. **Dolmenler veya taş masalar** ise tumulilerle birlikte tarih öncesi dönemde yaşamış insanların alüvyonlu topraklara kendi varlıklarına dair bırakmış oldukları son izleri teşkil etmektedir. Ancak, mezar ve taş anıtlar gerçekten devasa boyutlara sahip olsa da, bunları inşa eden insanlar **kesinlikle iri yapılı değildir;** daha ziyade günümüzün insanından **daha kısa** boylulardır.

Sayfa :60

La majestueuse Suisse, actuellement le rendez-vous convoité de tous les touristes, de tous les amis de la nature, était inaccessible au pied de l'homme; car de la cime des Alpes jusqu'au delà du Jura, depuis Genève jusqu'à Soleure, elle était enfouie sous d'immenses glaciers

Sayfa 60
Bugün turistlerin ve doğa dostlarının uğrak noktası olan görkemli İsviçre'ye ise o dönemde insan ayak basmamıştı. Çünkü bu bölge, Alplerin doruklarından **Jura**'nın tepesine kadar, **Cenevre**'den **Soleure'a** [Solör] kadar, **büyük buz kütleleri altına gömülüydü.**

Sayfa :60

La mer faisait encore onduler ses vagues sur le grand désert du Sahara. Elles n'existaient donc point alors, ces plaines de sables arides et brûlantes, d'où s'élève ce vent chaud qui, franchissant la Méditerranée, fait fondre comme par enchantement les neiges hivernales sur les sommets alpestres, et qui a transformé cette Suisse autrefois enfouie sous des glaces éternelles en un pays florissant couvert de villes et de hameaux, etc. Enfin le monde vivant, animal et végétal, contemporain de cette époque, était aussi essentiellement différent de ce qu'il est aujourd'hui.

Sayfa 60
Deniz hâlen Büyük Sahra Çölü üzerinde dalgalanmaktaydı. Dolayısıyla, Akdeniz'i aşarak Alpler'in tepelerindeki karları âdeta mucizevî şekilde eriten sıcak rüzgarın yükseldiği çorak ve yakıcı kumlu ovalar henüz mevcut değildi. Bu **karları eriten** rüzgarlar, eskiden büyük buz kitleleri altında gömülü bulunan İsviçre'yi şehir ve kasabalarla dolu gelişmiş bir ülkeye dönüştürmüştür. Sonuç olarak, o dönemdeki bitki ve hayvanların teşkil ettiği canlılar dünyası **bugünkünden** oldukça **farklıydı.**

Sayfa :61

Ainsi l'époque diluvienne dont la longueur et l'extension semblent naturellement d'une très haute importance pour la question qui nous occupe, n'est pas, comme on le croyait autrefois, l'œuvre d'une ou de plusieurs catastrophes subites, mais le résultat d'une phase très lente à divisions multiples et distinctes.

Sayfa 61
Böylece, uzunluğu ve büyüklüğü, doğal olarak bizi ilgilendiren mesele açısından büyük önem arz ediyor gibi görünen **tarih öncesi çağ, eskiden inanıldığı gibi maruz kalınan bir veya birkaç felâketin eseri değil,** çok yavaş ve birbirinden farklı çok sayıda bölüme sahip bir aşamanın sonucudur.

Sayfa :61

Nous possédons des preuves suffisantes de l'existence de l'homme pendant et avant l'époque *glaciaire*,

Sayfa 61
İnsanın **Buzul Çağı'nda ve bu çağdan önce** varolduğuna dair yeterli kanıta sahip bulunmaktayız.

Sayfa :61

Si les découvertes de MM. Desnoyers, Bourgeois, etc., que nous avons citées ci-dessus, sont bien authentiques, l'existence de l'homme est reculée au delà de l'époque diluviale et remonte bien avant dans la grande époque tertiaire. Dans ce cas, la durée de son existence ne peut se chiffrer que par des centaines de milliers d'années! Sûrement, honoré lecteur, la grandeur de ce nombre t'étonne, et pourtant, en regard de l'énorme laps de temps que la terre a vu s'écouler pendant les phases de sa formation et de son développement graduel, ce nombre n'est rien. On a essayé d'évaluer le temps nécessaire seulement pour l'édification de l'ensemble des couches terrestres, et l'on est arrivé à 6 ou 700 millions d'années!

Sayfa 61
Yukarıda bahsi geçen Desnoyers, Bourgeois [Desnoyers, Burjuva] **gibi şahısların keşifleri gerçeğe uygun olsa da, insanın mevcudiyeti tarih öncesi dönem ötesinde gerileme göstermiştir ve Üçüncü Zaman öncesine kadar dayanmaktadır. Bu durumda, insanın mevcudiyetinin ancak yüz binlerce yıl öncesine kadar gitmesi mümkündür.**
Şüphesiz, bu sayının büyüklüğü değerli okuyucuları şaşırtmaktadır, ancak yeryüzünün oluşum safhaları boyunca geçirdiği son derece uzun süre göz önüne alındığında bu sayı hiçbir şey ifade etmemektedir. Sadece yeryüzü katmanlarının tamamının oluşması için gereken zaman hesaplanmaya çalışıldığında bile, 600 ile 700 milyon yıl gibi bir sonuca ulaşılmaktadır!

Sayfa :63

En effet, l'histoire proprement dite, celle qui semble authentique, celle que nous ont transmise soit des traditions écrites, soit des témoignages dignes de crédit, est loin de

Sayfa :63

remonter aussi haut qu'on le croit ordinairement. Elle ne commence qu'avec l'établissement des olympiades grecques, c'est-à-dire en l'année 776 avant Jésus-Christ. La fameuse guerre de Troie est pourtant plus ancienne; elle remonte jusqu'à 1,100 ou 1,200 ans avant Jésus-Christ; mais, tout le monde le sait, les poèmes qui la décrivent ne sont qu'un mélange de poésie et de vérité. La chronologie grecque même ne remonte pas bien haut,

* Okunamadı

Sayfa 63

Gerçeğe uygun gibi görünen tarih, bize yazılı gelenekleri veya güvenilir tanıklıkları iletmekte ve genelde inanılanın aksine çok uzun bir süre öncesine dayanmamaktadır. Tarih Çağları, İsa'dan Önce 766 yılında, yani Yunan Olimpiyatlarının başlangıcıyla başlamaktadır. Meşhur Truva Savaşı ise bundan daha eski bir dönemde meydana gelmiştir; İ. Ö. 1100 veya 1.200 yılında gerçekleştiği sanılmaktadır. Ancak herkesin bildiği gibi, bundan bahseden şiirler gerçekle şiirin bir karışımından ibarettir. Yunan kronolojisi dahi çok eski çağlara dayanmamaktadır.

Sayfa :64

Au-delà de cette aurore de l'histoire, il n'y a plus que des mythes, des traditions, des légendes ou quelques dates fixées d'après d'antiques documents, ou bien enfin une histoire artificiellement composée d'après des monuments, des édifices, de vieilles inscriptions, etc. C'est ainsi que les traditions de la race aryenne atteignent jusqu'à deux mille ans avant Jésus-Christ. Les écrits sémitiques placent la naissance d'Abraham, le père du peuple juif, environ deux mille ans avant Jésus-Christ

Sayfa 64

Tarihin bu başlangıcının ötesinde, efsaneler, gelenekler veya antik belgelere göre tespit edilmiş olan birkaç tarih veya anıtlar, büyük yapılar, eski kayıtlar vs.. göz önüne alınarak yapay olarak oluşturulan bir tarih dışında bir şey yer almamaktadır. Arî ırkın gelenekleri İ. Ö. 2000 yılına kadar uzanmaktadır. Samîlere ait yazılarda, Yahudi halkının babası olan İbrahim'in doğumunun İ. Ö. 2000 yılında gerçekleştiği dile getirilmektedir.

Sayfa :64

L'ancienne histoire des Chinois contient deux dates isolées, comme les plus reculées. D'après leurs chroniques, le déluge, qu'ils mentionnent, a dû avoir lieu sous le règne de l'empereur *Yao*, 2357 ans avant Jésus-Christ, tandis que, dès 2698 avant Jésus-Christ, *Huangti* a dû découvrir l'écriture. Vers cette époque, alors que les Juifs menaient sous leurs patriarches une vie nomade, la civilisation des Chinois avait donc atteint un très haut degré. L'histoire mythique ou légendaire de ce peuple comprend l'énorme nombre de 129,600 ans ; d'après leurs traditions, cette période se compose de douze grandes divisions de 10,800 ans chacune, et elle embrasse trois époques principales .

Sayfa 64

Eski Çin tarihinin içerdiği en eski tarihler, iki münferit tarihtir. Çinlilerin tarih kayıtlarına göre, tufan, İ. Ö. 2357 yılında, Hükümdar Yao hükümdarlığı döneminde meydana gelmiştir; yine bu kayıtlara göre, İ. Ö. 2698 yılında Huangti yazıyı bulmuştur. Bu döneme doğru, Yahudiler peygamberleriyle göçebe bir hayat sürerken, Çin uygarlığı çok yüksek bir düzeye ulaşmıştır. Bu halkın efsanevî tarihi 129.600 yıllık çok büyük bir döneme yayılmaktadır; Çin geleneklerine göre bu dönem, her biri 10.800 yıllık 9 büyük bölümden meydana gelmektedir ve 3 temel dönem içermektedir.

Sayfa :65

D'après A. de Humboldt, Strabon dit des habitants primitifs de l'Espagne (les Turdules et les Turditains) :

Sayfa 65

A. de Humboldt'a [dö Hümboldt] göre, İspanya'nın ilkel sakinleri (Türdüller ve Türditenler) **Strabon** şeklinde adlandırılmaktadır.

Sayfa :65

je me contenterai donc ici de dire que tous ces résultats ont encore été éclipsés par les nouvelles découvertes d'Auguste Mariette. Ce savant a trouvé des sculptures, des inscriptions, des statues qui remontent jusqu'à 4,000 à 4,500 ans avant Jésus-Christ.

Sayfa 65
Burada, tüm bu sonuçların, yine **Auguste Mariette** (Ogüst Mariet) tarafından yapılan yeni keşiflerin gölgesinde kaldığını söylemekle yetineceğim. Bu şahıs, **İ. Ö. 4000 – 4500** yıllarına kadar dayanan heykel, kayıt ve küçük heykelcikler bulmuştur.

Sayfa :66

Si même l'on récusait toutes les preuves géologiques et paléontologiques fournies par nous, le seul fait de ces traditions ajouté à l'incontestable existence d'un haut degré de civilisation en Égypte, il y a plus de 6000 ans, suffirait à nous montrer que l'opinion jusqu'ici admise et appuyée sur l'autorité biblique, suivant laquelle le genre humain n'a pas plus de 6000 ans, est absolument erronée.

Sayfa 66
Sağladığımız tüm paleontolojik ve jeolojik kanıtlar reddedilseydi dahi, sadece bu gelenekler ve **Mısır'da üst düzey bir uygarlığın** tartışılmaz şekilde mevcut olduğu olgusu bile bu zamana kadar kabul edilen ve insanlık tarihinin **6000 yıldan fazla olmadığına** dayalı görüşün çarpıklığını göstermek için yeterli olurdu.

Sayfa :67

Sans aucun doute la vie de l'homme primitif fut d'une simplicité, d'une uniformité extrêmes : elle était désolante d'ennui ; du moins elle nous semble telle, comparée à la nôtre. C'était une lutte pénible et sans trêve contre les animaux sauvages et les nombreuses difficultés de la nature ambiante !

Sayfa 67
Hiç şüphe yok ki, ilkel insanın hayatı son derece sadedir ve birbirine benzemektedir: Son derece sıkıcıydı; en azından bizimkiyle karşılaştırıldığında böyle kalmaktaydı. Vahşi hayvanlara karşı güç ve uzlaşmaz bir mücadele verilmekte ve doğanın pek çok güçlüğüne karşı koymaktaydı.

Sayfa :67

En réalité, la lutte avec les animaux joue, comme on le sait, un rôle prépondérant dans les plus antiques récits de tous les peuples civilisés.

Sayfa 67
Gerçekte hayvanlara karşı verilen mücadele bilindiği gibi tüm uygarlaşmış halkların eski yazıtlarında öncelikli bir rol oynamaktadır.

Sayfa :68

On a pensé notamment que

* + Heracle, Theree, etc-

Sayfa :67 * *Okunamadı*

ces récits terrifiants de luttes effroyables avec des dragons, des monstres, des animaux étrangement conformés et d'une énorme grandeur venaient en partie de ce que l'homme avait réellement rencontré, vu et combattu les animaux terribles et bizarres du diluvium et de l'époque tertiaire.

Sayfa 67-68
Özellikle de bu ejderhalar, canavarlar ve garip şekilde cüsseli ve aşırı derecede büyük hayvanlara karşı verilen korkunç mücadele ile ilgili tüyler ürpertici yazıların, kısmen insanın Üçüncü Zaman ve Dördüncü Zaman'da yaşamış korkunç ve garip hayvanlarla gerçekten de karşılaşmış ve savaşmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sayfa :68

Comment

était fait notre ancêtre, l'homme primitif, au point de vue physique et moral? que faisait-il? comment vivait-il, de quoi pouvait-il se vêtir et se nourrir?

Sayfa 68
Atalarımız yani ilkel insan fiziksel ve manevî açıdan nasıldı? Neler yapıyordu? Nasıl yaşıyordu? Ne giyiyordu ve neyle besleniyordu?

Sayfa :69 Pourtant nous possédons

une série de solides points d'appui qui nous peuvent fournir une image assez parfaite de l'état de l'homme primitif et de ses progrès extrêmement lents à travers des myriades d'années vers un perfectionnement et un ennoblissement graduels.

Sayfa 69
Ancak, ilkel insanın durumu ve mükemmellik ve **aşamalı olarak soylulaşmaya** doğru giden ve **on binlerce** yıl süren, son derece ağır ilerleyen gelişimi hakkında bir dizi sağlam destek noktasına sahip bulunmaktayız.

Sayfa :70

Bien au contraire, c'est lentement, à travers des myriades d'années et des générations sans nombre, qu'il s'est développé comme tous les êtres organisés ;

Sayfa 70
Tam aksine, tüm organize varlıklar gibi insanın gelişimi de ağır ağır gerçekleşmiş, on binlerce yıl sürmüş ve bu esnada sayısız kuşak geçip gitmiştir.

Sayfa :71

Ces os paraissent provenir d'une race sauvage, mais forte et bien musclée ; leur conformation incline vers le type simien ; les mâchoires sont prognathes [1] ; pourtant le cerveau est relativement bien développé. Au contraire, la plupart des découvertes de l'époque quaternaire indiquent une race petite, à crâne étroit, à mâchoires prognathes ; parfois le type se rapproche de celui du nègre ou du Mongol.

Sayfa 71
Bu kemikler vahşî ancak güçlü ve oldukça kaslı bir ırka ait gibi görünmektedir; **maymunsu tipi** andırmaktadır; beynin oldukça gelişmiş olmasına karşın **çene yapısı çıkıktır.** Aksine, **Dördüncü Çağ'a** ait keşiflerin çoğu **kafatası dar, çıkık çeneli ufak tefek bir ırka** ait gibidir; söz konusu tip kimi zaman zenci veya Moğolların tipini andırmaktadır.

Sayfa :72

il avait une tête étroite, un front fuyant et des mâchoires proéminentes, en général une conformation

Sayfa 72
[Broca'ya göre mamutların yaşadığı dönemde yaşamış olan insan] dar bir kafa yapısına, **belirgin olmayan bir alın yapısına ve çıkıntılı bir çeneye** sahipti.

Sayfa :73

on a trouvé beaucoup d'os humains qui tous avaient appartenu à des hommes de petite stature, analogues en cela à la plupart des Lapons actuels.

Sayfa 73
Şu anki Laponları andıran, ufak tefek yapılı insanlara ait olan pek çok insan kemiği bulunmuştur

Sayfa :73

Durant l'*âge de bronze*, immédiatement postérieur à l'âge de pierre, l'homme savait déjà allier et travailler les métaux; une race de petite taille a encore vécu alors, comme cela est démontré par l'exiguïté de la poignée des armes en bronze;

Sayfa 73
Taş Çağı'nın hemen **ardından** gelen **Bronz Çağı** boyunca, insan maden **alaşımlamayı** ve işlemeyi biliyordu; bronz silâhların saplarının **küçüklüğü** o dönemde ufak tefek bir ırkın yaşamış olduğunu **ortaya koymaktadır.**

Sayfa :75

Ce crâne, trouvé dans l'île de Portland, est d'une haute antiquité; l'épaisseur de ses os, la saillie de ses bosses frontales, indiquent un type très inférieur;

Sayfa 75
Portland Adası'nda bulunmuş olan bu kafatası oldukça eski bir döneme aittir; **kemiklerinin kalınlığı ve alın tümseğinin çıkıntısı çok düşük düzeyli** bir tipe ait olduğunu göstermektedir.

Sayfa :76

Ce crâne, à type négroïde, a un front très déprimé et très développé dans la région postérieure, etc.

Sayfa 76
[Arno Vadisi'nde bulunan kafatası] Zenci tipli bu kafatası, **çok içe çökük** ve **arka bölgede** ise çok gelişmiş bir **alın** yapısına sahiptir.

Sayfa :76

Ce crâne, trouvé avec un squelette indubitablement fossile, en 1856, dans une caverne calcaire de la vallée de Néander, près Hochad (entre Düsselford et El-

Sayfa :76

berfeld), a été examiné et décrit par les docteurs Fuhlrott et Schaaffhausen. Il a un frontal très étroit, aplati et déprimé dans une étonnante proportion.

Sayfa 76

1856 yılında, Hochad [Hoşad] (Düseldorf ve Elberfeld arasında yer almaktadır) yakınındaki Neander Vadisindeki kalker bir mağarada, tamamen **fosilleşmiş** bir **iskeletle** birlikte bulunan bu kafatası, Doktor Fuhlrott [Fühlrot] ve Doktor Schaaffhausen [Şafhausen] tarafından incelenmiştir. **Alın kemiği** düz ve **son derece dardır;** şaşırtıcı oranda **içe çöküktür.**

Sayfa :77

Cette particularité devait donner à la face de l'homme du Néanderthal une expression effroyablement bestiale, sauvage et simienne.

Sayfa 77

Bu **özelliğin,** Neandertal insanının yüzüne **son derece hayvanca, vahşi ve maymunsu** bir ifade verdiği sanılmaktadır.

Sayfa :78

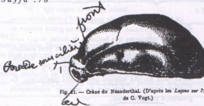

Fig. 21. — Crâne du Néanderthal. (D'après les *Leçons sur l'homme*, de C. Vogt.)

* *Okunamadı*

Sayfa 78
Şekil 11

Sayfa :79

Mais il n'en est rien : le professeur Huxley a donc pu déclarer avec raison que le crâne du Néanderthal ne présente nullement un type isolé, comme on le pourrait croire au premier coup d'œil, mais qu'il forme en réalité le terme extrême d'une lente et graduelle série, embrassant aussi les crânes humains les plus élevés, les mieux développés. Par exemple, le crâne danois de Borreby, de l'âge de pierre, offre, selon Huxley, des caractères d'infériorité de la capsule cérébrale qui le rapprochent beaucoup du crâne du Néanderthal. Ces caractères sont : la dépression du front en arrière, l'allongement postérieur de la tête, la saillie des arcades sourcilières.

Sayfa 79

Profesör Huxley [Hüksley], ilk etapta düşünülebilecek olanın aksine, Neandertal kafatasının kesinlikle münferit bir tip olmadığını ancak gerçekte, ağır ve kademeli olarak gelişmiş bir kafatası tipinin uç noktasını teşkil ettiğini ve en gelişmiş insan kafataslarına yakın olduğunu ifade etmiştir. Örneğin, Borreby'in [Borebi] Danimarka'da bulduğu Taş Devri'ne ait kafatası, Huxley'e göre beyin boşluğu açısından daha düşük düzeyde nitelikler arz etmektedir; bu durum ise bu kafatasının Neandertal kafatasına yakınlaştırmaktadır. Bu nitelikler şunlardır: alnın geriye doğru çökük olması, başın arka kısmının uzaması, kaş kemeri çıkıntısı.

Sayfa :80

De tout cela, ainsi que de beaucoup d'autres découvertes d'ossements humains, parmi lesquels un grand nombre de mâchoires inférieures très bestiales de forme, et que nous mentionnerons ailleurs plus longuement, on peut conclure sûrement que notre plus ancien ancêtre en Europe, l'homme primitif, était infiniment inférieur à l'homme actuel, tant du côté corporel que du côté intellectuel. En d'autres termes, ce dut être un sauvage extrêmement grossier, à peu près muet,

Sayfa 80

Tüm bunlardan ve bulunan diğer insan kemiklerinden yola çıkılarak – ki bu kemiklerin içinde çok sayıda şekil olarak hayvansı yapıda çene kemiği bulunmuştur; bunlar daha ileride kapsamlı olarak ele alınacaktır -, Avrupa'daki en eski atamızın yani ilkel insanın hem bedensel, hem de zihinsel açıdan günümüz insanına nazaran çok daha düşük düzeyli olduğu sonucuna varılabilir. Diğer bir deyişle, bu insanın tamamen kaba ve neredeyse dilsiz vahşi bir varlık olduğu sanılmaktadır.

Sayfa :80

Or, entre les laches des couches supérieures et celles des couches inférieures, on ne remarque aucune différence importante ou facilement appréciable, d'où il résulte que l'industrie de l'homme primitif a dû demeurer presque stationnaire pendant longtemps.

Sayfa 80

Ancak, daha üst katmanlarda bulunan baltalar ile daha alt katmanlarda bulunanlar arasında büyük veya hemen dikkat çeken bir farka rastlanmamıştır; buradan da ilkel insan endüstrisinin **uzun zaman boyunca neredeyse duraklamış** şekilde kaldığı sonucuna varılabilir.

Sayfa :81

Cependant, dans une période un peu moins éloignée, les différences entre les armes de pierre deviennent si considérables, et le progrès industriel des peuples primitifs s'accuse tellement, que l'on s'en est servi pour partager l'*âge de pierre* en trois phases ou divisions distinctes et successives, caractérisées principalement par la forme et la perfection plus ou moins grande des armes et des instruments de pierre. Il y a un âge de pierre *ancien*, un âge *moyen* et un âge *récent*.

Sayfa 81

Bununla birlikte, biraz daha uzak bir dönemde, taş silâhlar arasındaki büyük farklılıklar ve ilkel halkların sanayide gösterdikleri gelişim göz önünde bulundurularak, Taş Devri üç aşamaya veya birbirinden ayrı ve birbirini izleyen ve temel olarak şekil ve taştan yapılmış aletlerin ve silâhların mükemmeliyeti ile belirginlik arz eden farklı bölümlere ayrılır. Bunlar, Eski, Orta ve Yeni Taş Devri şeklinde ele alınmaktadır.

Sayfa :81

Cette division comprend les trois âges distincts de la pierre, du bronze et du fer; et quoique fortement critiquée et mise en doute, elle a peu à peu conquis son droit de cité dans l'archéologie. Toutes ces périodes sont reliées par les plus lentes transitions;

Sayfa 81

Bu bölümlenme **Taş, Bronz ve Demir** olmak üzere üç farklı devri içermektedir ve şiddetle eleştirilse ve şüpheler ileri sürülse dahi, bu bölümlenme arkeoloji dünyasında yerini almıştır. Tüm bu dönemler birbirine son derece ağır **geçiş dönemleriyle** bağlıdır.

Sayfa :82

Par cette division, qui permet de déterminer quelles ont été les plus anciennes époques du genre humain, on voit que la réalité a été tout juste le contraire de l'image rêvée par les poètes de l'antiquité classique relativement à l'évolution des sociétés humaines, image qu'ils ont décrite dans leurs vers. Ils admettaient la succession d'un âge d'or, d'un âge d'argent, d'un âge de fer, et par suite une décadence sociale croissante, c'est précisément l'inverse qui s'est produit.

Sayfa 82

İnsan türünün en eski dönemlerinin neler olduğunun belirlenmesine olanak tanıyan bu bölümlenme sayesinde, gerçeğin Klasik Antik Çağ şairlerinin insan toplumlarının evrimi ile ilgili olarak hayal ettikleri ve dizelerinde bahsettikleri imaja tamamen ters olduğu görülmektedir. Bu şairler, Altın, Gümüş ve Demir Çağları'nın birbirini izlediğini ve daha sonra da sosyal çöküşün arttığını kabul etmekteydiler; gerçekte ise bunun tamamen tersi gerçekleşmiştir!

Sayfa :83

C'est surtout entre l'âge de bronze et l'âge de pierre qu'une de ces périodes transitoires a dû trouver place. Son existence est attestée par le mélange

des instruments de pierre et de bronze trouvés dans divers lieux, dans divers tombeaux. Dans cette période de tran-

* Remarquez que la forme est la même, la flèche en bronze n'est que la copie de la flèche en pierre.

* *Bronz okun biçiminin taş okun biçimiyle aynı olduğuna dikkat ediniz.*

Sayfa 83

Bu geçiş dönemlerinin özellikle Bronz Çağı ve Taş Devri arasında yer almış olduğu sanılmaktadır. Farklı yer ve mezarlarda karışık olarak bulunmuş olan **taş ve bronz aletler** bunun mevcudiyetini teyit etmektedir.

Sayfa :84

On a observé dans cet âge transitoire entre la pierre et le bronze un fait très curieux pour l'histoire de l'évolution intellectuelle de l'homme : c'est que les premières armes de bronze furent encore faites sur le modèle des anciens instruments de pierre, de même que les plus vieux ustensiles de fer furent modelés sur le type des objets de bronze qui les avaient précédés.

Sayfa 84

Taş ve Bronz Devri arasında yer alan bu geçiş döneminin, insanın zihinsel gelişimi açısından son derece ilgi çekici bir olgu olduğu gözlemlenmiştir. İlk bronz silâhların, hâlen eski taş aletleri model alınarak yapılması ve yine en eski demir kab kacağın kendilerinden önce kullanılan bronz objelerin tipi model alınarak yapılması bunu göstermektedir.

Sayfa :84

Par cet exemple on voit très nettement que l'esprit humain n'enfante rien immédiatement de son seul fonds, mais que partout il est étroitement et régulièrement asservi à la loi d'une évolution graduelle,

Sayfa 84

Örneğin, insan zihni **doğrudan** sadece kendini temel alarak hiçbir şey yaratmaz, ancak her yerde, sıkı ve düzenli şekilde olmak üzere **aşamalı bir evrim** yasasına **tabi olmuş-**

Sayfa :87

On a, selon lui, et comme nous l'avons déjà dit, découvert jusqu'ici au moins cinq mille de ces instruments de silex dans le nord de la France et le sud de l'Angleterre.

Sayfa 87

John Lubbock'a göre, bizim de daha önce belirttiğimiz gibi, bu zamana kadar, Fransa'nın kuzeyinde ve İngiltere'nin güneyinde, en az 5.000 adet çakmaktaşı alet bulunmuştur.

Sayfa :87 L'homme de cet ancien âge de pierre, qu'il faut regarder d'ailleurs comme le rejeton, le descendant d'une race plus vieille et plus grossière encore de la période tertiaire, était, selon C. Vogt (*Archiv für Anthropologie*, 1865, Heft I), à en juger par les crânes d'Engis et du Néanderthal, un homme de haute taille; il était robuste et son crâne était de forme allongée. Il honorait ses morts, connaissait le feu, construisait des foyers, fendait les os longs pour en extraire la moelle et les crânes pour en enlever le cerveau. Des coraux, des dents d'animaux formaient sa parure.

Sayfa 87

C. Vogt'e göre, daha eski ve daha az gelişmiş olan ve Üçüncü Zaman'da yaşamış bir ırkın torunları olarak kabul edilmesi gereken Eski Taş Devri insanı, Engis ve Neandertal kafatasları ile değerlendirildiğinde uzun boylu bir insan türü olduğu sonucuna varılır; sağlam bir yapı ve uzun bir kafatası yapısına sahipti. Bu insanlar ölüleri onurlandırmakta, ateş yakmayı, ev inşa etmeyi, iliğini çıkarmak için uzun kemikleri ve beyni çıkarmak için kafatasını yarmayı bilmekteydi. Mercan ve hayvan dişlerini süs olarak kullanmaktaydı.

Sayfa :88

L'âge de pierre ancien se relie à l'âge moyen, qui est caractérisé par des armes de pierre, des instruments en silex d'un travail plus délicat et d'une perfection plus grande.

Sayfa 88

Eski Taş Devri, taş ilâhlar, çakmaktaşı aletler, daha ince bir çalışma ve daha fazla mükemmeliyet ile belirginlik arz eden orta çağa bağlıdır.

Sayfa :89

Deux circonstances montrent pourtant combien l'homme de ce temps était peu avancé dans la civilisation : il n'avait pas d'animaux domestiques, le chien excepté; et la seule poterie dont il nous ait laissé des débris est noire et grossière. Les ossements d'animaux que l'on a trouvés appartiennent, soit à des espèces éteintes, soit à des espèces encore vivantes, mais qui, de temps immémorial, ont rétrogradé dans les régions boréales.

Sayfa 89

İki durum, o dönemde yaşayan insanın uygarlık açısından ne kadar az gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır: **köpek hariç evcil hayvanı** yoktu ve bize kalıntılarını bırakmış oldukları yegane çömlek türü **siyah ve kabadır.** Bulunan hayvan kemiklerinin **kimi soyu tükenmiş türlere, kimi ise hâlen yaşamakta olan,** ancak çok eski bir zamanda kuzey bölgelere çekilmiş olan hayvan türlerine aittir.

Sayfa :90

D'après C. Vogt, les crânes de ce temps ont le front aplati, la région postérieure très développée, la voûte crânienne en forme de toit (comme chez les crânes australiens). A cette conformation s'ajoute ordinairement un fort prognathisme, la brièveté de la tête et une faible structure générale, de sorte que le portrait général de l'homme du renne répond au type lapon [1].

Sayfa 90

C. Vogt'e göre, o döneme ait kafatasları yassı bir alın yapısına sahipti; arka bölgesi son derece geniş ve **tepesi çatı şeklindeydi** (Avustralya'da görülen kafatası yapısı gibi). Bu yapıya, alışılagelmiş olarak belirgin bir **çıkık çenelilik**, kısa bir kafa, zayıf bir genel yapı ilâve olmaktadır ve ortaya çıkan Ren insanının genel portresi **Lapon tipe** tekabül etmektedir.

Sayfa :91

Les traces de cette antique période sont répandues presque par toute la terre, et habituellement on y rapporte toutes les découvertes faites dans les couches alluviales, par exemple les tourbières dont nous avons parlé, les débris

Sayfa 91

Bu eski döneme ait izler neredeyse yeryüzünün tamamına yayılmıştır ve alüvyal katmanlarda yapılan keşiflerin tamamı buna örnek teşkil etmektedir.

Sayfa :92

Car la stabilité, le penchant vers l'invariabilité, vers l'immobilité peuvent être regardés comme le caractère principal du sauvage ou de l'homme primitif. A moins

Sayfa :93

d'une impulsion venant du dehors, il n'y a pas de raison pour que ce caractère ne persiste presque indéfiniment, comme on le peut observer chez les sauvages contemporains, qui, pendant des milliers d'années, s'arrêtent au même degré de civilisation sans accomplir de progrès essentiels. A ce sujet, Lyell dit très justement : « Tous les Européens qui voyagent en Orient s'étonnent de voir combien une civilisation médiocrement avancée peut être fixe et immuable.

Sayfa 92
Çünkü değişmezlik ve sabitlik eğilimi, vahşî veya ilkel insanın temel özelliği gibi kabul edilebilir. [sayfa 93] Dışardan bir etki gelmediği sürece, bu özelliğin neredeyse sonsuza kadar muhafaza edilmemesi için hiçbir sebep yoktur; bu durum günümüzde yaşayan ve binlerce yıldır hiçbir ilerleme kaydetmeksizin aynı uygarlık seviyesinde kalmış olan vahşîlerde gözlemlenebilir.
Lyell [Liel], bu hususta haklı olarak şunları söylemektedir: "Doğuya seyahat eden tüm Avrupalılar, fazla gelişmemiş olan bu uygarlığın ne kadar sabit ve değişmez olabileceğini görerek şaşkınlığa düşerler.

Sayfa :93

C'est précisément le début de la civilisation qui a dû être la chose la plus difficile et la plus longue, et cela est facile à concevoir, car avec chaque nouveau progrès croissaient nécessairement les moyens et le désir de triompher des difficultés et des obstacles.

Sayfa 93
Şüphesiz, en zor ve uzun aşama, uygarlığın başlangıcıdır; bunu anlamak kolaydır, çünkü her yeni gelişme ile birlikte, olanaklar ve bunun yanı sıra, güçlükleri ve engelleri aşma arzusu artar.

Sayfa :93

Même alors, que d'impulsions de mille sortes étaient nécessaires pour contraindre l'homme primitif sans activité, sans intelligence, à sortir de sa nature apathique, pour lui inspirer le besoin d'un progrès quelconque!

Sayfa 93

Faaliyeti ve zekâsı olmayan ilkel insanı uyuşuk tabiatından çıkmaya zorlamak ve herhangi bir gelişmeye ihtiyaç duymasını sağlamak için binlerce etkinin mevcudiyeti gerekli olmuştur.

Sayfa :93

Je considère comme des impulsions de ce genre les principaux événements naturels, les changements géographiques et climatériques, l'irruption, l'inva-

Sayfa :94

sion d'une race étrangère, la guerre, la faim, l'expulsion des contrées où l'on avait établi sa résidence, les émigrations, le commencement des relations commerciales, le graduel perfectionnement du langage; enfin, et tout particulièrement, l'apparition de quelques individus mieux doués, s'emparant de la souveraineté politique ou intellectuelle.

Sans des perturbations de ce genre l'état de sauvagerie de notre primitif ancêtre aurait pu persister jusqu'à nos jours.

Sayfa 93-94

Belli başlı doğal olayları, coğrafi değişiklikleri ve iklim değişikliklerini, yabancı bir ırkın yaptığı akınları, işgalleri, savaşı, açlık, ikâmet olarak kabul edilen bölgelerden kovulmak, göçler, ticarî ilişkilerin başlaması, dilin aşamalı olarak mükemmelleşmesi ve nihayet, siyasî veya manevî egemenliği ele geçiren daha yetenekli bazı bireylerin ortaya çıkmasını, bu tip etkilere [insanı pasiflikten çıkmaya zorlayan etkiler] örnek olarak verebilirim.

Bu tip karışıklıklar olmasaydı, ilkel atamızın vahşî hâli günümüze kadar devam edebilirdi.

Sayfa :94

En effet, il y a des peuples qui, depuis le commencement des temps historiques, sont restés au même degré de culture;

Sayfa 94

Tarih çağlarının başlangıcından bu yana aynı kültür düzeyinde kalmış olan uygarlıklar mevcuttur.

Sayfa :94

Aussi voyons-nous que les nations jadis les plus grandes, les plus puissantes, les plus avancées, l'Égypte, l'Assyrie, la Judée, la Grèce, Rome, sont aujourd'hui ensevelies dans une ruine presque complète ; que toute leur civilisation est morte, tandis que des peuples, des contrées tout autres ont pris leur place.

Sayfa 94

Mısır, Asur, Yunanistan, Roma gibi eskinin en büyük, en güçlü ve ileri ulusları, günümüzde neredeyse eksiksiz bir kalıntıya indirgenmiştir; tamamen farklı halklar ve bölgeler bunların yerini almış ve bu uygarlıklar ise ortadan yok olmuştur.

Sayfa :95

Cette peinture commence au temps où l'homme vivait nu sur les arbres et ignorait l'usage du feu. Plus tard il se vêtit de feuilles et d'écorces d'arbres ; plus tard encore, de peaux, etc. De même, d'après le professeur Spiegel (*Genèse et Avesta*), les plus anciennes traditions ou légendes des Hébreux, des Indiens, des Babyloniens, etc., indiquent toutes un état de sauvagerie primitive, d'où, avec l'aide de Dieu ou d'hommes spécialement doués et appelés patriarches, le genre humain est arrivé à un degré plus élevé de perfectionnement.

Sayfa 95

Bu resim türü, insanın çıplak olarak ağaçların üstünde yaşadığı ve ateşten faydalanmayı bilmediği bir dönemde başlamıştır. İnsan daha sonra ağaç yaprakları ve kabuklarıyla örtünmüş, daha sonra ise derilerden vs. faydalanmaya başlamıştır. Yine aynı şekilde, Profesör Spiegel'e [Spiegel] (Genese et Avesta) göre, Yahudiler'in, Hintliler'in, Babilliler'in en eski geleneklerinin tamamında ilkel bir vahşilikten bahsedilmektedir; buna göre, insan türü, **Tanrı'nın veya peygamber olarak adlandırılan ve özel yeteneklere sahip insanların yardımı** ile daha üst düzey bir mükemmelliğe ulaşmıştır.

Sayfa :95

Leur premier roi, Gaiumard, enseigna aux hommes à se vêtir des peaux des animaux et à manger des fruits des arbres, tandis qu'un arbre embrasé fortuitement apprit

Sayfa :96

plus tard à un autre roi (Huscheng) l'usage du feu. On y crut reconnaître aussitôt quelque chose de divin, et le culte du feu commença. De même, chez les Phéniciens, l'usage du feu et l'art de le produire par le frottement sont placés dans la deuxième génération du genre humain. D'après un ancien document iranien, le *Bundehesh*, les premiers hommes ne vivaient que de fruits et d'eau. Ensuite ils se servirent de lait, de viande, apprirent à faire du feu, s'habillèrent des peaux des animaux, bâtirent des cabanes, etc. Dans l'antiquité, on ne se fit pas généralement une autre idée de l'état primitif de notre espèce et son développement lent et graduel,

Sayfa 95

İlk kral Gaumard [Gomar], insanlara hayvan postları giymeyi ve ağaçlardaki meyveleri yemeyi öğretmiştir; daha sonra, rastlantı sonucu tutuşan bir ağaç ise başka bir krala (Huscheng) [(Hüşeng)] ateşten faydalanmayı öğretmiştir. [sayfa 96] **İnsanoğlu ateşin ilâhî olduğuna inanmış ve böylece ateşe tapma başlamıştır. Ateşin kullanılması ve sürtme yoluyla ateş yakma sanatı, Fenikeliler'de olduğu gibi insan türünün ikinci neslinde yerleşmiştir. Eski bir İran belgesi olan Bundehesh'e** [Bündeheş] **göre, ilk insanlar sadece meyve ve su ile yaşamaktaydı. Daha sonra süt ve etten faydalanmaya başlamışlar, ateş yakmayı öğrenmişler, hayvan postları giymişler, kulübeler inşa etmişlerdir. Genel olarak İlk Çağ ile ilgili olarak, türümüzün ilkel hâli ve kaydettiği ağır ve kademeli gelişim dışında başka fikre sahip bulunulmamaktadır.**

Sayfa :96

D'après cette opinion, l'homme primitif n'a pas été un grossier sauvage, mais au contraire un homme aussi parfait que possible, doué des

Sayfa :97

qualités les meilleures et les plus hautes. Quant à nous, nous ne sommes que la postérité dégénérée, corrompue par le péché et le travail, d'une race créée meilleure et plus noble. Une conséquence de cette manière de voir fut que l'on aima à se figurer les sauvages actuels comme les descendants dégradés et dégénérés d'ancêtres mieux doués; même les hommes de science adoptèrent parfois cette idée.

C'est dans ce sens que le comte de Salles dit : « L'homme, façonné par Dieu, fut, en sortant des mains du Créateur, un ouvrage parfait, achevé de corps et d'esprit. Quelle que soit la dégradation momentanée de beaucoup d'hommes, la civilisation est leur dernier but, comme elle a été leur état originel. »

opinion religieuse

* ..... nin fikri

Sayfa 96-97

[Bu bakış açısına göre, ilkel insan vahşî ve kaba bir yaratık değil, aksine bizimkilerden daha iyi ve üst düzey niteliklere sahip olan mükemmel bir insandır.] **Bizler ise, daha iyi ve soylu olarak yaratılmış bir ırkın, günah ve çalışma tarafından yıpratılan dejenere torunlarıyız. Bu bakış açısının bir sonucu, bizim, yetenekli atalarımızın bozulmuş ve dejenere olmuş torunları, yani günümüzün vahşî insanı olduğumuz fikri olmuştur.**

Comte de Salles [Kont dö Sal], **bu koşullar altında şu sözleri söylemiştir:**

"İnsan, Tanrı tarafından imal edilmiştir ve yaratıcının elinden çıktığından dolayı bedensel ve zihinsel açıdan eksiği bulunmayan mükemmel bir eserdir...

Sayfa :98

donée d'une si haute puissance intellectuelle; si une science tombée du ciel lui avait été octroyée; si elle avait eu la nature perfectible de sa postérité, cette race aurait dû, avant de déchoir, parvenir à un degré de progrès infiniment plus élevé.

Sayfa 98

İnsana emek sarf etmeden elde edebileceği bir bilim bahşedilmiş olaydı, kendi torunlarının gelişebilir tabiatına sahip olsaydı, bu ırk ortadan kalkmadan önce çok daha **yüksek düzeyde** bir gelişme **seviyesine ulaşabilirdi.**

Sayfa :99

Au contraire, toutes les pièces exhumées plaident pour une opinion opposée, d'où nous devons conclure, contrairement à cette manière de voir qui ne cesse de reparaître de temps en temps (43), que l'homme n'a pas commencé par être *grand* pour devenir *petit*, mais que, conformément à la loi qui règne presque sans exception dans les choses humaines, il a commencé par être *petit* pour finir par devenir *grand*.

Sayfa 99

Aksine, çıkarılan tüm parçalar bunun zıttı bir görüş ortaya koymaktadır. Zaman zaman ortaya çıkan bu bakış açısının aksine, buradan şu sonuca varabiliriz: **İnsanın boyu kısalmamış,** ancak insanla ilgili durumlarda neredeyse istisnasız olarak hüküm süren yasaya uygun olarak, **boyu kısa iken giderek uzamıştır.**

Sayfa :100

En réalité, plus notre origine a été humble, plus notre place actuelle dans la nature est relevée; plus notre début a été petit, plus notre maturité est grande; plus la lutte a été pénible, plus la victoire est éclatante; plus la route pour arriver à notre civilisation a été fatigante et longue, plus précieuse est cette civilisation, car il a fallu d'autant plus d'efforts, non seulement pour l'établir, mais pour la perfectionner.

Sayfa 100

Gerçekte, kökenimiz ne kadar basit olsa da, doğada halihazırda sahip olduğumuz yer o kadar üstündür; başlangıcımız ne kadar mütevazı ise, olgunluğumuz o derece büyüktür; mücadele ne kadar zahmetli ise, zafer o denli parlaktır; uygarlığımıza ulaşmak için kat ettiğimiz yol ne kadar yorucu ve uzun ise bu uygarlık o kadar değerlidir. Çünkü sadece bunu inşa etmek için değil, aynı zamanda mükemmel hâle getirmek için de çok fazla çaba gerekmiştir.

Sayfa :100

Vraisemblablement tout ce que nous possédons de culture, de civilisation, d'art, de science, de morale et de progrès, résulte simplement d'un lent et pénible développement, d'une ascension accomplie par l'homme seul, de degré en degré, de connaissance en connaissance, à partir d'un état grossier, bestial, à travers des laps de temps si énormes, qu'en comparaison la durée de notre existence individuelle est celle d'un éclair. A la lumière d'une telle connaissance, notre civilisation nous doit naturellement sembler doublement estimable, précieuse, grande, puisqu'elle est le faîte d'un immense édifice

Sayfa 100

Gerçekten de, kültür, uygarlık, sanat, bilim, ahlâk, gelişme açısından sahip olduğumuz şeylerin tamamı sadece ağır ve zahmetli bir ilerlemenin, insan tarafından aşama aşama, bir bilgiden diğerine ulaşarak, hayvanî bir durumdan yola çıkarak son derece büyük bir zaman diliminde tamamlanmış olan bir ilerleyişin sonucudur; bu ilerleyiş tamamlanana kadar geçen süre öyle büyüktür ki bizim **bireysel varoluş süremiz** bununla kıyaslandığında, ancak **bir şimşeğin süresi** kadardır. Böyle bir bilginin ışığında, uygarlığımız bize **doğal olarak iki kez daha değerli ve büyük** görünmelidir, çünkü son derece büyük bir kuruluşa sahiptir.

Sayfa :100 Certainement, messieurs, ces marteaux fragiles de silex des premiers habitants des Gaules ne peuvent pas se comparer à ces lourds martinets qu'une chute d'eau ou la vapeur mettent en mouvement dans nos usines. Il y a bien loin de ces frêles esquifs, de ces pirogues creusées par la hache et le feu, à nos immenses vaisseaux de guerre cuirassés. Il y a bien loin encore de ces tissus grossiers, fabriqués à Wangen et à Robenhausen, à ces tissus souples, délicats, splendides que produisent nos métiers à la Jacquart.

« Les hommes de l'âge de pierre et de bronze ne se doutaient certainement pas qu'un jour les machines les plus ingénieuses remplaceraient le travail des mains et en centupleraient les produits en les perfectionnant. Ils ne pouvaient pas s'imaginer que la vapeur transporterait en quelques jours nos vaisseaux de l'un à l'autre hémisphère ;

* *Okunamadı*

** *Okunamadı*

Sayfa 101

Toulouse'dan [Tuluz] Profesör Joly [Joli],nin konuşması "Şüphesiz, Galya'nın ilk sakinlerine ait olan bu çakmaktaşından yapılmış hassas çekiçler, fabrikalarımızda su veya buhar gücüyle hareket eden ağır makinelerle karşılaştırılamaz. Bu narin sandallardan, balta ve ateş ile oyulan bu oyma kayıklarla bizim devasa zırhlı savaş gemilerimiz arasında çok büyük fark vardır. Yine Wangen ve Robenhausen'de imal edilmiş olan bu kaba dokumalarla Jacquart'daki dokuma tezgâhlarımızın ürettiği esnek, narin ve görkemli dokumalar arasında büyük fark vardır.

Altın ve Bronz Çağı'nda yaşamış insanlar şüphesiz bir gün en ileri teknikle yapılmış makinelerin el gücünün yerini alacağını ve ürünleri mükemmel hâline getirerek el emeğinin yüz katı işlev göreceğini bilmemekteydiler. Buharın gemilerimizi birkaç gün içinde bir yarımküreden bir diğerine taşıyacağını hayal edemezlerdi..."

Sayfa :104 En effet, le premier, le plus superficiel coup d'œil suffit pour montrer clairement à tout homme tant soit peu instruit que, par tous les points de sa conformation, l'espèce humaine est liée et apparentée étroitement au monde organique ambiant; que partout elle obéit aux mêmes lois organiques dans la forme, l'organisation, la fonction, la reproduction ;

Sayfa 104

En yüzeysel bakış açısı bile en eğitimsiz insanlara dahi açıkça insan türünün etrafındaki organik dünyaya sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve **akrabalığının bulunduğunu** göstermektedir; yine insan türünün, **organizasyon, işlev ve üreme** şekli açısından aynı organik yasalara boyun eğdiği görülmektedir.

Sayfa :105

Pour voir juste, dit-il, efforçons-nous pour un moment de détacher notre esprit de l'enveloppe humaine; imaginons que nous sommes de savants habitants de la planète Saturne, parfaitement au courant des animaux qui peuplent la terre, ainsi que de leurs caractères anatomiques et zoologiques, et supposons maintenant qu'un voyageur entreprenant, surmontant les difficultés de l'espace et de la gravitation, ait pu visiter un autre corps céleste et ait rapporté, entre autres choses, de la terre, un exemplaire du *genus homo*, du genre homme, conservé **dans un bocal** rempli d'eau-de-vie. Supposons, en outre, que nous soyons appelés à examiner cet exemplaire d'un type jusqu'alors **inconnu pour nous, ce bipède droit et sans plumes; qu'il** nous faille déterminer **scientifiquement sa place dans le** système zoologique. **Quel serait le résultat** d'une telle en**quête? Tous les savants de Saturne conviendraient sans hésitation que le nouvel être doit être rangé dans un** groupe **connu, dans la subdivision des vertébrés, et parmi** ces vertébrés **dans** la classe spéciale des **mammifères, puisque tous ses caractères anatomiques et zoologiques correspondent parfaitement à ceux de ce groupe et de cette classe.**

Sayfa 105

Bunu görmek için, bir an için insan beyninin olayları gördüğü gibi görmekten vazgeçelim; Satürn gezegeninde yaşayan ve yeryüzünde yaşayan hayvanlar ve bunların anatomik ve zoolojik özellikleri hakkında oldukça fazla bilgi sahibi olan bilginler olduğumuzu hayal edelim ve şimdi de uzayın ve yerçekiminin güçlüklerini aşan girişimci bir gezginin başka bir gök cismini ziyaret edebildiğini ve diğerlerinin yanısıra yeryüzünden de bir hayat suyu ile dolu bir kavanoz içinde muhafaza edilen insan türünden yani genus homo'dan bir örnek getirebildiğini farz edelim. Öte yandan, bu zamana kadar tanımadığımız, iki ayaklı ve tüysüz bir tipin örneğini incelemeye davet edildiğimizi ve bu tipin zoolojik sistemdeki bilimsel yerini tespit ettiğimizi varsayalım. Böyle bir araştırmanın sonucu ne olurdu? Satürn'deki tüm bilim adamları tereddüt etmeden, tüm anatomik ve zoolojik özellikleri tam olarak bu grup ve sınıfın özelliklerine uyduğuna göre, bu

yeni varlığın bilinen bir grup olan omurgalıların alt bir bölümüne ve omurgalılar içinde de memeliler sınıfına dahil olduğunda hemfikir olurlardı.

Sayfa :106

La structure des os, du crâne, du cerveau, la conformation de la main et du pied, des dents, des muscles, des viscères, etc., bref, tout chez le singe et chez l'homme repose sur les mêmes principes, sur les mêmes fondements.

Sayfa 106

Kemiklerin, kafatasının, beynin, elin, ayağın, dişlerin, kasların, iç organların yapısı vs. kısacası maymundaki her şey ve insandaki her şey aynı ilkeler ve esaslar üzerine kuruludur.

Sayfa :106

Ainsi, dit Huxley en résumant le résultat de ses recherches, quelque système d'organes que l'on étudie, la comparaison des variations de ce système dans la série des singes conduit toujours au même résultat, savoir, que les différences de conformation qui séparent l'homme du gorille et du chimpanzé sont moins grandes que les différences entre le gorille et les singes inférieurs. »

Sayfa 106

"Böylece, araştırmalarının sonucunu özetleyen Huxley, incelenen bazı organ sistemlerinin ve bu sistem çeşitlerinin maymunlarla kıyaslanmasının daima aynı sonucu verdiğini **ve insanı gorilden ve şempanzeden ayıran yapı farklılıklarının, goril ile daha düşük düzeydeki maymunlar arasındaki farktan daha az olduğunu söylemektedir."**

Sayfa :106

+ c'est à dire les singes qui par leur conformation se rapprochent le plus de l'homme

Sayfa 106

Dolayısıyla, yapılarından dolayı insana en fazla benzeyenler maymunlardır.

Sayfa :106

Au contraire, l'homme considéré scientifiquement et surtout au point de vue de l'*histoire naturelle* doit être

Sayfa :107

compté seulement pour une famille distincte du premier ordre des mammifères; et pour cet ordre, qui comprend avec l'homme les vrais singes aussi bien que les makis, le nom le plus convenable est celui de *primates*, dont s'est servi le célèbre législateur de la zoologie systématique, Linné (44), — *primates*, c'est-à-dire formes les plus élevées du règne, formes suzeraines[1].

Maintenant ce premier des ordres, cet ordre des primates, est, selon Huxley, divisible en sept familles de valeur systématique presque égale, dont la plus basse est celle des *galéopithèques*, curieuse famille de makis volants, tandis que la plus élevée est la famille qui comprend l'homme, celle des *anthropiniens*

Sayfa 106-107

Aksine, bilimsel açıdan, özellikle de doğal tarih açısından ele alındığında, insan memelilerin ilk sınıfından farklı bir aileden gelmektedir ve insanla birlikte gerçek maymunları, makileri de içine alan bu sınıf için kullanılabilecek en uygun isim, ünlü sistematik zooloji kanunlarını koyan şahıs olan **Linné'nin** [Line] faydalandığı primate [primat, maymun, ilkel adam] kelimesidir; primat, dünyanın en üst düzey **şekilleri, şekillerin efendisi** anlamına taşımaktadır.

Şimdi, sınıfların ilki primatlar sınıfı, Huxley'e göre, sistematik değerleri aşağı yukarı aynı olan yedi familyadan meydana gelmektedir; değeri en düşük olanlar galeopitheque [galeopitek] **familyası, en yüksek olan ise insanı da içermekte olan anthropinien** [antropinien] **familyasıdır.**

Sayfa :107

« Aucun ordre des mammifères, dit Huxley à la fin de sa dissertation, aucun ordre des mammifères ne se présente peut-être avec une série aussi extraordinaire de gradations que celui-ci,

Sayfa 107

Huxley, bilimsel araştırmasının sonunda, belki de memelilerin hiçbir sınıfının böylesine olağanüstü bir dizi aşamalı ilerleme göstermediğini söylemiştir.

Sayfa :108

L'homme forme donc avec ces animaux l'ordre le plus élevé des *discoplacentaires*, sous la dénomination commune et déjà employée par nous de *primates*,

Sayfa 108
Dolayısıyla, insan, bu hayvanlarla birlikte, disoplasanterlerin en üst sınıfını teşkil eder ve bunun için zaten ortak olarak kullandığımız isim ise primatlardır.

Sayfa :110

Chacun de ces animaux se rapproche de l'homme par des traits particuliers : l'orang par la forme de son cerveau et le nombre de ses circonvolutions cérébrales, le chimpanzé par la forme de son crâne et la structure de ses dents, le gorille par la conformation de ses extrémités, le gibbon enfin par la disposition de sa cage thoracique.

Sayfa 110
Bu hayvanların her biri özel özelliklerden dolayı insanla benzerlik taşımaktadır. Orangutan beyin şekli ve beyin kıvrımları; şempanze kafatası şekli ve diş yapısı, goril uç noktalarının yapısı ve jibon [bir tür şebek] **ise göğüs kafesinin durumundan dolayı benzemektedir.**

Sayfa :110

le docteur Weissbach a constaté (Vienne, 1867) « que chez tous les peuples on retrouve plus ou moins les traces de l'hérédité simienne. » C'est chez l'Australien, selon le même écrivain, que se rencontrent le plus d'ana logies simiennes, par exemple la longueur et la largeur du pied, la gracilité des os, la minceur des mollets, la largeur du nez, la grandeur de la bouche, la longueur des bras. Suivant d'autres anthropologistes, c'est le nègre qui, par la compression latérale de son crâne, le plus grand

Sayfa 110
Doktor Weissbach, (Viyana, 1867) "tüm halklarda az çok maymunsu kalıtım izlerine rastlandığını" saptamıştır. Aynı yazara göre, maymunsu benzerlikler en çok Avustralyalı insanda yoğunluk arz etmektedir. Ayak uzunluğu ve genişliği, kemiklerin narinliği, burnun genişliği, ağzın büyüklüğü, kol uzunluğu buna örnek verilebilir.

Sayfa :111

D'ailleurs certains singes platyrrhiniens d'Amérique ont de leur côté des caractères humains. Ainsi l'on trouve chez eux des formes crâniennes bien arrondies, un beau développement du crâne cérébral, une proéminence relativement faible du museau, et en même temps bien souvent une face très analogue à la face humaine. Par exemple, le saïmiri de l'Amérique méridionale a un angle facial[1] de 65 à 66 degrés; or l'angle facial mesure chez l'homme blanc 70 à 80 degrés, chez le nègre 65 à 70, tandis que chez les anthropoïdes il ne dépasse pas 50 degrés[2]. L'angle facial du saïmiri correspond donc parfaitement à celui du crâne du Neanderthal décrit dans la première partie de ce livre, car l'angle facial de ce dernier crâne a été évalué aussi à 65 ou 66 degrés.

Sayfa 111

Bazı Amerikan platirinien maymunları da insana özgü özellikler taşımaktadırlar. Bu maymunlarda oldukça yuvarlak kafatası şekli, iyi gelişmiş bir serebral kafatası, yüzün nispeten fazla çıkıntılı olmaması ve aynı zamanda çoğunlukla insan yüzüne oldukça benzer bir yüz gibi özellikler mevcuttur. Örneğin Güney Amerika sincap maymunlarının 65 ila 66 derecelik bir yüz açıları vardır; ancak beyaz insandaki yüz açısı 70 ila 80 derece, zencilerde 65 ila 70 derecedir ve antropoidlerde ise 50 dereceyi geçmemektedir. Dolayısıyla, sincap maymunlarının yüz açısı tam anlamıyla, bu kitabın birinci bölümünde bahsedilen Neandertal adamının kafatasındaki yüz açısına tekabül etmektedir, çünkü Neandertal adamı kafatasının yüz açısı da 65 ila 66 derece olarak hesaplanmıştır.

Sayfa :112

Il est très grand, et se rapproche de l'homme par les proportions des membres. Sur un sol uni il marche dans une attitude à demi redressée; les récits de Du Chaillu sur sa force et sa férocité extraordinaires paraissent exagérés. Peut-être a-t-il

Sayfa 112

[Goril] **Son derece büyüktür ve vücut üyelerinin oranıyla da insana benzemektedir. Toprak üzerinde yarı doğrulmuş olarak yürümektedir; Du Chaillu'nun** [Dü Şelü] **olağanüstü gücü ve yırtıcılığı hakkında yazdıkları abartılı gibi görünmektedir.**

Sayfa :113

De tous les singes anthropoïdes, c'est lui qui, grâce à la conformation de son pied, à la disposition des muscles de ses jambes, peut marcher debout et se tenir droit avec le moins d'efforts;

Sayfa 113
Tüm antropoid maymunlardan sadece goril, ayaklarının insana benzerliği ve bacak kaslarının konumu sayesinde dik yürüyebilir ve fazla çaba göstermeden dik durabilir.

Sayfa :114

chez les uns elles font défaut, chez les autres elles prennent les formes les plus variées. C'est là un fait aujourd'hui généralement connu. De l'animal à l'homme, il n'y a qu'une série ininterrompue de degrés, une chaîne dont tous les chaînons sont parents;

Sayfa 114
[Pouchet'nin [Puşe] ortaya koyduğu gibi, Quatrefages'ın [Katrfaj] insanlar âleminin üzerine kuruldoğuna inandığı iyilik ve kötülük, Tanrı ve ölümsüzlük fikirleri tüm halklarda mevcuttur]: **Bir kısmında mevcut değildir; bir kısmında ise daha değişik şekiller almaktadır. Bugün genel olarak bilinen bir olgu da burada yatmaktadır. Hayvandan insana geçerken tüm halkaları akraba olan bir zincir, derecelerin aralıksız olduğu bir seri yer almaktadır.**

Sayfa :114

L'ordre des bimanes (si ce groupe ne comprend pas les singes) est, selon M. Pouchet, une pure fiction littéraire. Il existe seulement dans les contrées où l'usage de la chaussure est général; mais le pied humain nu, que n'ont point altéré les habitudes de la civilisation, est un excellent organe de préhension; à peu près la moitié des peuples de la terre l'emploient ainsi (49).

Sayfa 114
Pouchet'e [Puşe] göre, iki elliler sınıfı (bu grup maymunları içermiyorsa) sadece edebî bir kurgudur. Ancak ayakkabı kullanımının genel olduğu bölgelerde mevcuttur; ancak insan uygarlıklarının hiç değişikliğe uğratmadığı çıplak insan ayağı mükemmel bir tutma organıdır; yeryüzündeki halkların neredeyse yarısı ayağı bu şekilde kullanmaktadır.

Sayfa :115

La concordance est même telle que, pendant des milliers d'années, comme il est de notoriété générale, on n'eut, pour connaître le corps humain, d'autre ressource que de disséquer des animaux.

Sayfa 115
Uyum [insan ve bazı memelilerin vücutları arasındaki benzerlik] öylesine büyüktür ki genel olarak herkes tarafından bilindiği gibi binlerce yıl boyunca, insan, vücudunu **tanımak için hayvanları kesmek dışında bir kaynak bulunamamıştır.**

Sayfa :115

Jusqu'au seizième siècle, l'anatomie fut enseignée et étudiée uniquement d'après un squelette de singe (le magot ou *inuus silvanus*). Ce fut Vésale, archiâtre de l'empereur Charles-Quint et du roi Philippe II d'Espagne, qui le premier osa disséquer des corps humains. Un grand malheur lui en advint. Pendant qu'il faisait l'autopsie d'un jeune gentilhomme espagnol qui avait été un de ses clients, le cœur se mit à palpiter. D'après les idées physiologiques imparfaites du temps, on crut que Vésale avait disséqué un homme vivant. En expiation de ce crime, le célèbre anatomiste dut partir

Sayfa :116

pour un pèlerinage en Terre sainte, et à son retour il trouva la mort dans un naufrage.

Sayfa 115
16. yüzyıla kadar, anatomi sadece bir maymun iskeletine (magot [berber maymunu] veya inuus silvans) göre öğretilmiş ve incelenmiştir. Hükümdar Charles-Quint [Şarlken] ve İspanya Kralı Philippe II'nin [Filip II] **başdiyakosu olan Vésale** [Vesal], **insan vücudunu kesmeye cesaret eden ilk kişi olmuştur. Ancak başına büyük bir felâket gelmiştir. Eski müşterilerinden biri olan bir İspanyol'un vücuduna otopsi yaparken, İspanyol'un kalbi atmaya başlamıştır. O dönemdeki eksik fizyolojik fikirlere göre, Vesal'in canlı bir insanı kestiğine inanılmıştır.** [sayfa 116] **Ünlü anatomist, bu günahın bedeli olarak, hac yapmak amacıyla yeryüzünde seyahate çıkmıştır ve dönüşünde bir gemide hayatını kaybetmiştir.**

Sayfa :117

Mais ce n'est pas sur les systèmes, sur les organes, os, muscles, nerfs, sang, vaisseaux, viscères, que porte cette différence; quant à ces derniers, il y a identité de forme, de disposition, non seulement dans les contours généraux, mais dans les détails les plus délicats, dans la composition chimique et microscopique. C'est plutôt dans le degré de grandeur, dans celui du développement que se trouve la dissemblance.

Sayfa 117

Ancak, bu farklılık [insan ve insana en yakın memeli sınıfları arasındaki farklılıklar] sistemler, organlar, kemikler, kaslar, sinirler, kan, damarlar, iç organlarda değildir; sadece ana hatlarda değil aynı zamanda en ince detaylar ile kimyasal ve mikroskobik oluşumda da şekil ve konum benzerliği mevcuttur. Benzerliğin ortadan kalktığı yerler daha ziyade bunların büyüklüklerinin ve gelişmelerinin derecesidir.

Sayfa :118

Ch. Darwin (*Descendance de l'homme*) communique, d'après J. Wood, le fait qu'on a observé sur un seul cadavre humain au moins sept irrégularités musculaires, qui se trouvent à l'état régulier chez différentes espèces de singes.

Sayfa 118

Charles Darwin (Descendance de l'homme) [İnsanın Soyu, Darwin'in kitabıdır], J. Wood'a göre bir insan kadavrasında, çeşitli maymun türlerinde düzgün şekilde bulunan en az yedi kas düzensizliği gözlemlendiğini bildirmektedir.

Sayfa :118

De même, la première dentition de l'homme, ou dentition de lait, offre avec celle du singe une analogie frappante; c'est seulement la deuxième dentition qui revêt les caractères vraiment humains.

Sayfa 118

Yine aynı şekilde, insanın ilk dişleri veya süt dişleri ile maymunun süt dişleri arasında çarpıcı bir benzerlik mevcuttur, ancak daimî dişlerde gerçek anlamda insana özgü özellikler söz konusudur.

Sayfa :119

On peut affirmer que les trois quarts de nos notions sur la physiologie humaine ont été obtenues ainsi, et pourtant ces notions sont tout aussi justes que si les observations dont il s'agit avaient été faites sur l'homme lui-même.

Sayfa 119
İnsan fizyolojisi ile ilgili olarak sahip olduğumuz kavramların dörtte üçünün bu şekilde elde edildiği, ancak bu kavramların, gözlemlerin bizzat insan üstünde gerçekleştirilmesinin söz konusu olması hâlinde tamamen doğru olabileceği söylenebilir.

Sayfa :120

Chez l'animal aussi bien que chez l'homme, l'œil sert à voir, l'oreille à entendre, la langue à goûter, l'estomac à digérer, le foie à sécréter de la bile, les pieds à marcher, les poumons à respirer, les reins à excréter, etc.

Sayfa 120
Hem insanda, hem de hayvanda, göz görmeye, kulak işitmeye, **dil tad almaya,** mide hazmetmeye, **karaciğer safra salgılamaya,** ayaklar yürümeye, akciğerler solunum yapmaya ve **böbrekler ise boşaltmaya** vs. yarar.

Sayfa :120

Occupons-nous maintenant du système d'organes par lequel l'homme est spécialement homme, de cet organe qui, joint aux quelques autres avantages, comme la conformation de la main, la station droite, le langage articulé, etc., donne à l'homme la prééminence sur l'animal et par conséquent atteint chez lui une puissance de développement unique; nous voulons parler du cerveau et du système nerveux.

Sayfa 120
Şimdi, insanı özel olarak insan yapan organ sistemi üzerinde duralım; bu organ, elin yapısı, sağ duruş, boğumlu dil vs.. gibi başka avantajların yanı sıra, insana hayvan üzerinde üstünlük sağlama olanağı tanımakta ve sonuç olarak eşsiz bir gelişme gücü vermektedir; beyin ve sinir sisteminden de bahsetmek istiyoruz.

Sayfa :121

En effet, si divers en grandeur et en perfection que puissent être les cerveaux simiens et humains, il est pourtant démontré aujourd'hui par des observations anatomiques nombreuses et minutieuses, que toutes les parties, tous les traits essentiels du cerveau humain sont parfaitement représentés chez l'animal, et que si l'homme a la prééminence, c'est seulement à cause de la perfection relativement grande des détails anatomiques cérébraux, coïncidant avec un volume cérébral considérablement plus fort [1].

Sayfa 121

Sonuçta, maymun ve insan beyinleri büyüklük ve mükemmeliyet açısından büyük çeşitlilik arz etmektedir. **Ancak, bugün yapılmış olan çok sayıdaki titiz araştırma, insan beyninin tüm bölümlerinin ve ana çizgilerinin hayvanda da mükemmel şekilde yer aldığını** ortaya koymaktadır ve insanın daha üstün olmasının sebebi sadece beyninin anatomik **detaylarının nispeten** oldukça **mükemmel** olmasıdır; bunun yanı sıra, **beyin hacmi** de gözle görülür ölçüde daha fazladır.

Sayfa :123

Chez l'homme, le cerveau recouvre entièrement le cervelet; en outre, il est pourvu d'une cavité ou *corne postérieure*, prolongeant en arrière le *grand ventricule*;

Sayfa 123

İnsanda, beyin, beyinciği de tamamen kapsar; öte yandan, büyük karıncığı arkaya doğru uzatan bir oyuk veya arka boynuza sahiptir.

Sayfa :123

Se basant sur ces faits, R. Owen se crut autorisé à faire de l'homme une sous-classe distincte des mammifères, celle des *archencéphales*

Sayfa 123

R. Owen, bu olgulara dayanarak, insanı memelilerden ayrı bir alt sınıfta ele alabilme yetkisi olduğunu sanmıştır; bu alt sınıf archencephales [arşensefaller] olarak adlandırılmaktadır.

Sayfa :127

J'entends parler d'une science aussi intéressante qu'elle est nouvelle, de l'*embryologie* ou histoire du développement des êtres organisés.

* *Okunamadı*

Sayfa 127

Yeni olduğu kadar ilgi çekici bir bilim dalını, **embriyolojiyi** veya **organize varlıkların gelişim tarihini** kastediyorum.

Sayfa :129

Grâce aux recherches embryologiques, aux études sur l'évolution des germes, ces phases sont maintenant très exactement connues. Chez tous les êtres vivants, animaux ou plantes, quelque peu élevés dans la série, la première étape consiste dans la formation d'un œuf ou d'une cellule germinale, tandis que, chez les êtres organisés inférieurs, la reproduction, la multiplication s'opère, soit par une simple subdivision du corps en deux ou plusieurs individus distincts, soit par germination ou bourgeonnement (54).

Or, dans le monde organique tout entier, cet œuf est toujours le même dans ses traits essentiels ; à peine y peut-on signaler quelques légères différences dans la forme, la grandeur, la couleur, etc.[1] Ce qui nous intéresse ici particulièrement, c'est l'œuf des mammifères, ou plus généralement des vertébrés. Chez tous les individus de ces groupes, l'œuf est presque identique, sans en excepter l'œuf humain, tellement peu différent de celui des mammifères les plus élevés, qu'entre l'un et l'autre, il est impossible de signaler des différences essentielles.

Sayfa 129

Embriyolojik araştırmalar, tohumların gelişimi hakkındaki araştırmalar sayesinde, **şu anda bu aşamalar son derece kesin olarak bilinmektedir. Biraz yüksek bir seriye sahip olan hayvan veya bitki olsun tüm canlılarda, ilk aşama bir yumurtanın veya tohum hücresinin oluşmasına dayalıdır; daha düşük düzeydeki organize varlıklarda ise üreme,**

çoğalma kimi zaman vücudun bir ikiye veya birbirinden farklı birden çok bireye bölünmesiyle veya filizlenme ya da tohumlanma yoluyla gerçekleşmektedir.

Ancak, organik dünyanın tamamında, bu yumurta ana hatlarıyla daima aynıdır. Şeklinde, büyüklüğünde, renginde vs.. kimi zaman hafif farklılıklar görülebilir. Burada bizi özel olarak ilgilendiren, memelilerin veya daha genel olarak ise omurgalıların yumurtasıdır. Bu gruplara mensup tüm bireylerde, yumurta neredeyse aynıdır; en üst düzeydeki memelilerin yumurtalarıyla çok az farklılık taşıyan insan yumurtası da buna istisna teşkil etmez; bunların yumurtaları arasında büyük farklılıklar görmek olanaksızdır.

Sayfa :130

Grâce à ces accessoires, l'œuf des oiseaux contient tout préparés les matériaux nécessaires au développement du jeune, tandis que, chez les mammifères et l'homme, l'œuf arrive dans la matrice seulement avec les éléments strictement indispensables pour la première ébauche de l'embryon et emprunte à l'organisme maternel tout ce qui est nécessaire pour l'évolution future (55).

Or l'enseignement que nous tirons de l'embryologie de la poule et du chien est identique avec ce que nous apprenons par l'embryologie de tout autre vertébré, que ce vertébré soit un mammifère, un oiseau, un lézard, un serpent ou un poisson. Bien plus, nous en pouvons dire autant de tout être organisé. Au début, nous rencontrons toujours une formation que nous appelons œuf.

Sayfa 130

Bu aksesuarlar sayesinde, kuş yumurtası sarının gelişmesi için gerekli tüm malzemeleri hazır olarak içerir; memelilerde ve insanda ise, yumurta dölyatağına sadece embriyonun ilk başlangıç dönemi için kesinlikle kaçınılmaz olan elemanlarla gelir ve gelecekte göstereceği gelişme için gerekli olan her şeyi annenin organizmasından alır.

Ancak tavuk ve köpek embriyolojisinden öğrendiklerimiz, ister memeli olsun, ister kuş, sürüngen, yılan ya da balık olsun, diğer tüm omurgalıların embriyolojisinden öğrendiklerimizle aynıdır. Ayrıca, tüm organize varlıklar için bunu söyleyebiliriz. Başlangıçta, daima yumurta olarak adlandırdığımız bir oluşumla karşılaşmaktayız.

Sayfa :131

Par ce mode de division, la nature, selon la pittoresque expression d'Huxley, procède comme un ouvrier briquetier : la substance du jaune est pour elle une argile,

Sayfa 131
Huxley'in güzel ifadesine göre, doğu, bu bölünme biçiminde âdeta bir duvar işçisi gibi çalışmaktadır; **yumurta sırasındaki madde Huxley'e göre kil gibidir.**

Sayfa :132

Plus loin le travail est de plus en plus soigné; enfin il reçoit son type définitif (56).

Sayfa 132
Daha sonra, çalışma [yumurtanın gelişimi] giderek daha özenli bir hâl alır ve sonuçta nihaî görünüm ortaya çıkar.

Sayfa :132

De même, et pour les mêmes raisons, les embryons d'un chien et d'un chat sont plus longtemps analogues que ceux d'un chien et d'un oiseau ou d'un chien et d'un marsupial, etc. Mais, ainsi que nous l'avons dit au début, pendant la première période de la vie embryonnaire, les embryons même des animaux les plus différents, ceux des mammifères, des oiseaux, des lézards, des serpents, des tortues, etc., se ressemblent si fort, que la différence de

Sayfa :133

volume est le plus souvent le seul caractère distinctif; c'est ce qu'affirme positivement le célèbre embryologiste de Baër. Parfois cependant quelques caractères spéciaux, mais très peu importants, dans la forme, dans les contours extérieurs, permettent de les distinguer.

Sayfa 132
Yine ve aynı sebeplerden dolayı, bir kedi ile köpeğin embriyoları, bir köpek ile bir kuşun veya bir köpek ile keseli bir hayvanın embriyolarına nazaran daha uzun süre benzerlik arz eder. Ancak, başlangıçta söylediğimiz gibi, embriyo hayatının ilk döneminde, memeliler, kuşlar, sürüngenler, yılanlar, kaplumbağalar vs.. gibi en farklı hayvanların embriyoları dahi büyük benzerlikler gösterir ve çoğu zaman aralarındaki [sayfa 133] hacim farkı tek ayırt edici unsurdur; ünlü ambriyolojist de Baer'in kesin olarak dile getirdiği husus budur. Bununla birlikte, kimi zaman bazı özel ancak çok küçük özellikler dış hatlarıyla bunları birbirinden ayırt etmemizi sağlar.

Sayfa :134

Quant à l'œnf humain, il est, dans tous ses traits essentiels, semblable à celui des autres mammifères ; s'il en diffère quelque peu, c'est surtout par ses dimensions.

Sayfa 134

İnsan yumurtası ise, tüm ana hatlarıyla diğer memelilerin yumurtasına benzer; biraz farklılık göstermesi ise özellikle boyutlarından kaynaklanmaktadır.

Sayfa :134

Dans ce jaune on aperçoit le noyau de la cellule ou *vésicule germinative* renfermant un nucléole ou *tache germinative*. L'ensemble de cet œuf ou plutôt de cet ovule est revêtu d'une membrane épaisse, transparente, appelée *membrane vitelline*.

Il est superflu de décrire plus longuement cette formation organique, simple et complexe à la fois, d'où procède tout homme, qu'il soit né dans un palais ou dans une chaumière.

Sayfa 134

Bu sarıda, hücre çekirdeği veya tohum keseciği yer alır ve bir çekirdekçik veya tohum beneği içerir. Yumurtanın veya ovülün tamamı kalın, şeffaf ve vitelüs zarı isimli bir zarla kaplıdır.

İster bir sarayda, isterse de bir kulübede doğsun tüm insanları meydana getiren bu hem basit hem de karmaşık olan organik oluşumdan daha uzun bahsetmek yüzeysel olacaktır.

Sayfa :135

Que devient maintenant cette cellule ou cet ovule? Tous les mois, dans l'espèce humaine, à l'époque du rut seulement chez les animaux, l'ovule quitte l'organe où il s'est formé, où il a mûri, c'est-à-dire l'*ovaire*, puis, obéissant à des causes mécaniques, il commence sa migration et s'engage dans l'*oviducte* ou *trompe*.

Sayfa 135

Peki bu hücre veya yumurta ne olur? İnsanda her ay, hayvanlarda ise sadece cinsel isteğin artış gösterdiği dönemlerde, ovül [yumurtacık], içinde oluştuğu ve olgunlaştığı organı, yani yumurtalığı terk eder ve mekanik nedenlerden dolayı yer değiştirerek yumurta kanalı veya fallop borusuna gider.

Sayfa :136

Trois couches superposées et étroitement unies composent la membrane proligère. Ce sont les *feuillets blastodermiques* nés du groupement des membranes des cellules produites par la segmentation. Chez tous les vertébrés, ce groupement des cellules s'effectue suivant un plan commun, et chacune des trois couches a son rôle spécial dans la construction des organes futurs.

Sayfa 136

Üst üste yer alan ve sıkı şekilde birleşmiş üç katman, prolijer zarı teşkil eder. Bunlar bölünme yoluyla üremiş hücre zarlarının gruplaşmasından meydana gelmiş olan blastodermik yapraklardır. Tüm omurgalılarda, bu hücre gruplaşması ortak bir plâna göre gerçekleşir ve üç katmandan her biri gelecekteki organların oluşmasında özel bir yere sahiptir.

Sayfa :138

Plus généralement, toutes les phases de développement par lesquelles passe successivement l'embryon humain peuvent se retrouver à l'état persistant, quand on parcourt du haut en bas la grande série des vertébrés.

Sayfa 138

Öte yandan, insan embriyosunun art arda geçirdiği tüm gelişim safhalarını, yukarıdan aşağıya tüm omurgalılar serisinde, devam eden şekilde rastlanır.

Sayfa :138

Au début de la vie embryonnaire, dit Giebel (l'*Homme*, 1868), quand l'embryon ne se compose encore que du sillon primitif et de la corde dorsale, l'observation la plus minutieuse est absolument impuissante à distinguer l'individualité humaine d'un vertébré quelconque, d'un mammifère ou d'un oiseau, d'un lézard ou d'une carpe. »

Sayfa 138
Giebel'e göre, embriyo hayatının başlangıcında, embriyo henüz sadece ilk olukçuk ve sırt kirişinden oluştuğu dönemde, insanı, bir memeliden, bir kuştan, kertenkeleden veya sazan balığından ayırt etmek için yapılan en titiz gözlemler dahi son derece yetersiz kalmaktadır."

Sayfa :139

Cette règle s'applique même aux solipèdes (chevaux). En effet, ces animaux ont aussi cinq doigts pendant la vie embryonnaire; puis ces doigts se soudent en sabot, mais persistent néanmoins dans quelques cas isolés (vices de conformation).

Sayfa 139
Bu kural tekparmaklılar (atlar) için dahi geçerlidir. Bu hayvanlar da embriyo hayatı boyunca beş parmaklıdır; ancak parmaklar daha sonra kaynaşarak toynağa dönüşür; bununla birlikte, birkaç münferit vakada olduğu gibi kalırlar.

Sayfa :140

On peut donner comme exemple la queue qui, au début de la période embryonnaire, se développe chez l'homme, exactement comme chez les embryons de tous les autres mammifères. Peu importe que ces mammifères soient pourvus ou non d'une queue à l'état adulte. Chez l'homme, vers la sixième ou septième semaine de la vie embryonnaire, on voit cette queue s'amoindrir sensiblement, puis finalement disparaître.

Sayfa 140
Embriyo döneminin başlangıcında insanda da tıpkı diğer memelilerin embriyolarında olduğu gibi gelişen kuyruk buna örnek olarak verilebilir. Memelilerin yetişkin hâlde bir kuyrukların olup olmadığı çok önemli değildir. İnsanda, embriyo hayatının altıncı veya yedinci dönemine doğru, bu kuyruk giderek belirginliğini yitirir ve nihayet yok olur.

Sayfa :140

C'est ignorer ou oublier que, dans les mois de sa vie embryonnaire, l'homme n'est pas non plus dépourvu de cet appendice bestial, et qu'il le garde même, à l'état atrophié, pendant toute sa vie.

Sayfa 140
Embriyo hayatının ilk aylarında bu hayvansı ek [kuyruk] insanda da mevcuttur ve insan, körelmiş hâlde olsa da bu hayvansı eki hayatı boyunca vücudunda taşır.

Sayfa :141

Selon Häckel, cette queue humaine atrophiée « est un témoignage irréfutable, attestant ce fait indéniable, que l'homme descend d'ancêtres pourvus d'une queue. »

Sayfa 141
Hackel'e göre, insandaki bu belirginliğini yitirmiş kuyruk, insanın kuyruğu olan atalardan geldiğine ilişkin inkâr edilemez olguya çürütülmez şekilde şahitlik etmektedir.

Sayfa :142

Il y a d'ailleurs toute une quantité de ces organes rudimentaires, de ces legs faits à l'homme par l'animalité! Signalons d'abord *l'os intermaxillaire*, longtemps inaperçu chez l'homme et enfin découvert par Gœthe (57);

Sayfa 142
Bu gelişmemiş organlar, insana hayvanlıktan kalmadır. Öncelikle, insanda uzun süre fark edilmemiş olan ve nihayet Goethe tarafından ortaya çıkarılan intermaksiler kemiği söyleyebiliriz.

Sayfa :144

Ainsi, après avoir été dans l'œuf à l'état le plus bas de l'organisation, à l'état cellulaire simple, l'homme, dans les phases primitives de son développement embryonnaire, ressemble d'abord à un poisson, puis à un amphibie, et enfin à un vertébré.

Sayfa 144
Böylece, insan yumurtadaki en gelişmemiş hâlinden sonra, sadece hücreden ibaret olduğu gelişiminin ilk aşamalarında, öncelikle bir balığı, daha sonra amfibiyi, daha sonra ise omurgalıyı andırır.

Sayfa :144

Ce n'est pas tout encore : tous ces stades, tous ces degrés de développement ressemblent exactement à ceux que, pendant le cours des âges, pendant tant de millions d'années, le type vertébré a gravis avant d'atteindre la perfection achevée de son développement actuel;

Sayfa 144

Ancak tamamen bu şekilde değildir. Gelişimin tüm aşama ve dereceleri, tam olarak, omurgalı tipinin çağlar boyunca, milyonlarca yıldır, mevcut gelişiminin son noktasına ulaşmadan önce tırmandığı gelişim aşama ve derecelerine benzer.

Sayfa :148

Nous pouvons citer ici, à titre de preuves, un passage emprunté au premier des trois mémoires que nous avons mentionnés. Dans ce passage, l'auteur démontre, par des exemples frappants, que non seulement la coloration de

Sayfa :149

la peau, mais encore les diverses formes de la tête, d'où l'on a voulu tirer les différences caractéristiques des races humaines, varient extrêmement avec le climat, le sol, la civilisation, le genre de vie, etc.

Sayfa 148-149

Bu açıdan, bahsettiğimiz üç yazının ilkinde yer alan bir pasaj kanıt gösterilebilir. Söz konusu pasajda, yazar çarpıcı örneklerle, sadece cilt renginin değil, aynı zamanda insan ırkının farklı özelliklerinin ortaya koyulmaya çalışıldığı değişik kafa şekillerinin de iklim, toprak, uygarlık, hayat tarzı gibi faktörlere göre büyük değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Sayfa :151

Lamarck, le célèbre précurseur de Darwin,

n'hésita plus, au commencement du siècle, à étendre à l'homme sa théorie des métamorphoses, et il affirma que l'homme était, par une évolution graduelle, sorti d'une espèce simienne. Le chef des écoles de philosophie naturelle en Allemagne, qui ont professé des idées analogues, Lorenz Oken (1809-1819), s'exprime dans le même sens.

Sayfa 151

Darwin'in meşhur habercisi Lamarck, yüzyıl başında metamorfoz teorisinin içine insanı da dahil etmekte tereddüt etmemiştir ve insanın, kademeli bir evrim göstererek maymunsu bir türden geldiğini dile getirmiştir. Benzer fikirleri dile getiren Almanya'daki doğal felsefe ekollerinin lideri Lorenz Oken (1809-1819) de aynı şekilde konuşmuştur.

Sayfa :156

La saillie, la proéminence du menton est, on le sait, un caractère si particulier à l'homme,

Sayfa 156

Çıkıntı yani çenenin hâkim olması bilindiği gibi oldukça insana özgü bir özelliktir.

Sayfa :160

Ajoutons que, jusqu'à ce jour, ces découvertes ont été faites presque sans exception dans les contrées habitées par des peuples civilisés, et où certainement l'on ne peut placer le berceau du genre humain. Dans tous les cas, les faits actuellement connus ne nous indiquent pas dans le passé un chemin ascendant, mais descendant;

Sayfa 160

Bugüne kadar yapılan keşiflerin neredeyse hepsinin uygar halkların yaşadığı ve insanlığın beşiğinin yer aldığı bölgelerde yapılmış olduğunu ilâve etmek gerekir. Her halükârda, günümüzde bilinen olgular bize geçmişte ilerleyen değil geriye giden bir yolun varlığını göstermektedir.

Sayfa :161

En effet, presque toute l'école darwinienne ou transformiste n'admet pas que l'homme soit directement issu de l'un des singes anthropoïdes contemporains ;elle pense que le genre humain provient d'une ou de plusieurs souches communes à l'homme et à ces anthropoïdes, et que cette forme ou ces formes intermédiaires sont inconnues et depuis longtemps éteintes.

Sayfa 161

Darwin ekolünün veya transformist ekolün tamamı, insanın doğrudan günümüzdeki antropoid maymunlardan gelmediğini kabul etmektedir; insan türünün, insan ve bu antropoidlere ait ortak kökenlerden geldiğini ve bu aracı şekil veya şekillerin bilinmediğini ve soylarının ise uzun süre önce tükenmiş olduğunu düşünmektedir.

Sayfa :162

Là, ou bien en Afrique, ou encore dans les îles de l'archipel malais, on doit trouver un jour cet homme-singe, ce singe-homme, cette forme intermédiaire à l'homme et à l'animal, inconnue jusqu'ici, mais dont tant d'indices probants révèlent l'antique existence [2].

Sayfa 162

Orada veya Afrika'da veya Malezya takımadalarında, bir gün bugüne kadar bilinmeyen ancak çok sayıdaki ispatlayıcı göstergenin eski çağlarda mevcut olduğuna işaret ettiği bu insan-maymun veya maymun-insan, yani insan ve hayvan arasındaki bu ara şekil bulunacaktır.

Sayfa :163

Dans un certain laps de temps, elles auront complètement disparu. Il en est de même pour les races humaines inférieures, surtout pour les plus basses, si voisines de l'animalité, celles qui, d'année en année, on le sait, s'acheminent vers leur anéantissement.

Sayfa 163

Belli bir zaman diliminde, tamamen ortadan kalkmış oldukları sanılmaktadır [maymunsu türler]. **Düşük düzeyli insan ırkları, özellikle de en düşük düzeyli ve hayvana en yakın olanlar için de aynı şekilde olmuştur; bilindiği gibi geçen her yıl bu ırklar yok olmaya yaklaşmışlardır.**

Sayfa :165

Ce débat est une affaire de principe, affaire capitale seulement pour les théologiens ou les naturalistes théologiens, qui, contre toute raison, invoquent les fabuleux récits de la Bible

Sayfa 165

Bu tartışma sadece her türlü mantığa karşın masalsı İncil metinlerini dile getiren dinbilimciler veya dinbilimci natüralistler açısından bir prensip meselesidir ve sadece onlar için önemli bir meseledir.

Sayfa :166

L'orang-outang de l'archipel malais a, comme le Malais, la peau jaune-rouge et la tête courte ou brachycéphale, tandis que le chimpanzé et le gorille, tous deux habitants de l'Afrique, ont, comme le nègre, la peau noire et le crâne allongé ou dolichocéphale. Ces similitudes semblent indiquer pour les uns et les autres une commune origine.

Sayfa 166

Malezya'da olduğu gibi Malezya Takımadaları'ndaki orangutanlar da sarımsı-kırmızı cilde ve kısa veya brakisefal kafa yapısına sahiptir, ancak her ikisi de Afrika'da yaşayan şempanze ve goriller, zenciler gibi siyah deriye ve uzun veya dolikosefal kafa yapısına sahiptirler. Bu benzerlikler neden bunların ve diğerlerinin ortak bir kökene sahip olduklarını açıklıyor gibi görünmektedir.

Sayfa :168

Selon lui, toute cette doctrine est tellement importante « qu'un jour on célébrera cet immense progrès scientifique, comme le point de départ d'une nouvelle phase de développement pour l'humanité. » Häckel induit, d'après des comparaisons zoologiques, que tous les singes de l'ancien continent doivent descendre d'une seule et même souche, que ce type primitif avait la conformation nasale et la dentition de tous les catarrhiniens actuels, que l'homme provient de ces catarrhiniens, c'est-à-dire que le genre humain est un rameau du groupe des catarrhiniens et qu'il s'est détaché de singes de ce groupe depuis longtemps disparus, à une époque infiniment reculée.

Sayfa 168

Bu şahsa göre [Profesör Hackel], bu doktrinin tamamı öylesine önemlidir ki "Bir gün bu büyük bilimsel gelişme, insanlık gelişiminin yeni aşamasının başlangıç noktası gibi kutlanacaktır." Hackel, zoolojik karşılaştırmaları göz önünde bulundurarak, eskiden yaşamış olan tüm maymunların tek ve aynı kökenden gelmesi gerektiği ve bu ilkel tipin günümüzde yaşayan tüm katarinienlerle benzer burun ve diş yapısına sahip olduğu ve insanın da bu katarinienlerden geldiği, yani insan türünün katarinien grubunun

bir dalı olduğu ve bilinmeyen çok uzun bir zaman önce bu grubun maymunlarından ayrılmış olduğu sonucuna varmıştır.

Sayfa : 169

Peut-être n'est-ce pas l'Asie méridionale qui a été le berceau de l'humanité, mais bien un continent situé plus au sud et submergé plus tard sous les flots de l'océan Indien.

Sayfa 169
Belki de insanlığın beşiği Güney Asya yerine, daha güneyde bulunan ve daha sonra Hint Okyanusu'nun dalgaları altında kalarak batmış olan bir kıtadır.

Sayfa : 170

Bien des raisons autorisent à supposer, selon Häckel, que cet homme primitif avait des cheveux laineux, était prognathe, que sa tête était allongée, sa peau de couleur brun foncé ou noire.

Sayfa 170
Hackel'e göre, pek çok neden bu ilkel insanın yünü andıran saçlara sahip olduğunu, çıkık çeneli, uzun kafalı, koyu esmer veya siyah tenli olduğunu düşündürmektedir.

Sayfa : 171

De l'homme primitif sortit, grâce sans doute à l'influence de la sélection naturelle dans la lutte pour l'existence, un dernier, un suprême rameau, celui de l'homme vrai, de l'homme pourvu de la parole; celui-ci se distinguait de son prédécesseur par des traits multiples, surtout par la différenciation, le perfectionnement des extrémités, du larynx, des hémisphères cérébraux; il était en possession du langage humain, du langage articulé.

Sayfa 171
Şüphesiz varoluş mücadelesinde doğal seleksiyonun etkisiyle, ilkel insandan yola çıkarak en üst düzeydeki kol ortaya çıkmıştır; gerçek insan yani konuşabilen insan söz

konusudur; bu insan kendinden öncekilerden belirgin özelliklerle ayrılır; özellikle uç noktaların gelişmişliği, gırtlak, beyin yarım küreleri farklılık arz eder; bu insan türü boğumlu dili yani insanın kullandığı dili konuşmaktadır.

Sayfa :171

Ce dernier progrès, l'apparition du langage articulé, se fit conjointement avec l'achèvement, le perfectionnement du larynx, qui, de son côté, correspondait au développement cérébral;

Sayfa 171

Bu son gelişme, yani boğumlu dilin ortaya çıkışı gırtlağın oluşumunun tamamlanması ve mükemmel hâle gelmesiyle bir arada gerçekleşmiştir; gırtlağın gelişimi ise beyin gelişimine tekabül etmektedir.

Sayfa :173

Du reste, cette espèce blanche elle-même se scinda de bonne heure en deux rameaux : d'une part le rameau sémitique, qui s'étendit vers le sud et d'où provinrent les Juifs, les Arabes, les Phéniciens, les Abyssiniens, et d'autre part le rameau indo-germanique, qui s'avança surtout à l'ouest et au nord, et d'où sortirent les peuples les plus civilisés, les Indous, les Perses, les Grecs, les Romains, les Germains, les Slaves, etc. [1].

Sayfa 173

Daha sonra, bu beyaz ırk da kendi içinde iki kola ayrılmıştır: Bir taraftan güneye doğru yayılan ve Yahudi, Arap, Finikelilerin türediği Semitik (Sami) **kol, diğer taraftan ise özellikle batı ve kuzeye doğru ilerleyen ve Hindular, Persler, Yunanlılar Romenler, Germenler ve Slavlar vs. gibi en medenî halkların ortaya çıktığı İndo-Germanik kol söz konusudur.**

Sayfa :174

Trois autres types humains soutiendront longtemps encore et avec succès la lutte pour l'existence contre l'homme blanc : ce sont l'homme éthiopien dans l'Afrique moyenne, l'homme polaire ou arctique dans les régions polaires, l'homme mongolique en Asie;

Sayfa 174

Başka üç insan tipi uzun süre beyaz insan karşısındaki varoluş mücadelesini başarıyla sürdürecektir: Orta Afrika'dan Etiyopyalı insan, Kutup bölgelerindeki kutup insanı veya arktik insan, Asya'daki Moğol insanı söz konusudur.

Sayfa :176

Cette conjecture s'appuie évidemment sur ce fait d'observation que les jeunes de la plupart des animaux, et spécialement des grands singes, sont relativement mieux développés intellectuellement et corporellement que les animaux adultes, qu'ils possèdent notamment une meilleure conformation crânienne. Avec la maturité de l'âge cet avantage s'évanouit;

Sayfa 176

Genç hayvanların, özellikle de büyük maymunların daha genç olanlarının zihinsel ve bedensel açıdan yetişkin hayvanlara nazaran daha gelişmiş olduklarına ilişkin gözlem, bu tahmini desteklemektedir; çünkü daha genç hayvanlar daha iyi bir kafatası yapısına sahiptirler. Yaşın olgunlaşmasıyla bu avantaj ortadan kalkar.

Sayfa :177

Mais ces phénomènes, dans les limites de l'expérience humaine, ne s'observent plus. Qu'y a-t-il d'étonnant? Sans doute les espèces simiennes contemporaines, comme nous l'avons remarqué, sont à un certain degré parentes de l'homme, mais elles ne lui sont point unies par un lien généalogique direct.

Sayfa 177

Ancak, insan deneyinin sınırları içinde yer alan bu olgular artık gözlemlenmemektedir. Bunda şaşırtıcı bir şey yoktur. Şüphesiz günümüzdeki maymun türleri, fark ettiğimiz gibi insanla belli bir derecede akrabalığa sahiptir; bununla birlikte, insanla aralarında doğrudan soyla ilgili bir bağ mevcut bulunmamaktadır.

Sayfa :178

Dans le cours de cette étude rien ne nous étonne plus que de rencontrer chez ces animaux, surtout chez les jeunes, leurs enfants, des traits vraiment étonnants d'intelligence étendue, des habitudes, des besoins ayant à un degré extraordinaire le caractère humain.

Sayfa 178

Bu araştırma esnasında, hiçbir şey bizi, bu hayvanlarda, özellikle de genç olanlarında ve yavrularında son derece büyük zekâ göstergelerine ve olağanüstü derecede insana özgü alışkanlık ve ihtiyaçlara rastlamaktan daha fazla şaşırtmamıştır.

Sayfa :179

Pour le lion nous éprouvons de l'admiration, même un certain respect; nous le regardons comme le roi des animaux; combien pourtant il l'est moins que le singe! Ce dernier, s'il n'était pas notre plus proche parent animal, aurait, par son intelligence, sa finesse, son adresse, par le dévouement dont il fait preuve, par sa forme si voisine de la nôtre, par son allure humaine, bien plus de droits que tout autre animal à notre sympathie, à notre intérêt.

Sayfa 179

Aslana hayranlık, hatta saygı beslemekteyiz; onu hayvanların kralı olarak görmekteyiz; oysa maymundan ne kadar düşük düzeydedir. Eğer maymun bize en yakın hayvan olmasaydı, zekâsıyla, kurnazlığıyla, aklıyla, gösterdiği sadakatle, insana son derece yakın şekli ve insansı tutumuyla, diğer tüm hayvanlardan daha fazla ilgimizi çeker ve sempatimizi kazanırdı.

Sayfa :184

Quelle fut la marche de ce progrès? On commença peut-être par proférer des sons inspirés par les sentiments, les impressions; bientôt vinrent des sons imitatifs (onomatopées), copiant les bruits de la nature et qui enrichirent le trésor des mots, si pauvre encore. C'est pourquoi dans toutes les langues, si nombreuses et si diverses pourtant (on compte environ 3,000 langues sur la terre), se trouve un nombre assez considérable de mots équivalents et même plus ou moins analogues.

Sayfa 184

Bu gelişimin seyri nasıl olmuştur? Belki duyguların, izlenimlerin ilham verdiği sesler haykırılarak başlanmıştır; daha sonra ise doğadaki gürültüleri kopyalayan ve henüz son derece fakir olan kelime hazinesini zenginleştiren taklit edici sesler gelmiştir. Bu nedenle, yeryüzündeki bu denli çok sayıdaki ve çok çeşitli dillerin tamamında oldukça büyük sayıda birbirine denk ve hatta az çok benzer kelimeler bulunmaktadır.

Sayfa :187

Le langage, dans le sens le plus large du mot, dit Jäger, était trouvé bien longtemps avant qu'il y eût des hommes. Le cri de l'accouplement, si varié chez les animaux, est déjà un langage. Mais il faut placer bien au-dessus de ce cri celui qui en est né par imitation, le cri d'appel,

Sayfa 187
Jüger'e göre, dil kelimenin en geniş anlamıyla ele alındığında, insanların varoluşundan daha da önce bulunmuştur. Hayvanlarda çok çeşitlilik gösteren çiftleşme esnasında çıkarılan sesler zaten bir dil teşkil etmektedir. Ancak taklitle doğmuş olan bağırma sesini bu sesten daha üstün olarak ele almak gerekir.

Sayfa :189

Dans les inscriptions égyptiennes on reconnaît très facilement les transitions, les mélanges de ces trois formes. H. Brugsch, dans une leçon sur l'origine de l'écriture (Berlin, 1868), désigne comme premier degré de l'écriture le fait de dessiner ou de creuser les contours d'objets connus, esquisses que nous trouvons sur les os et schistes laissés par les plus anciens habitants des cavernes.

Sayfa 189
Mısır kayıtlarında bu üç şeklin geçiş aşamalarına veya karışımlarına kolaylıkla rastlanmaktadır. H. Brugsch, Yazının Kökeni ile ilgili bir Ders Notu'nda (Berlin, 1868), bilinen objelerin çizilmesinden veya hatlarının kazınmasından, mağaraların en eski sakinleri tarafından kemik ve şistler [yaprak-kayaç] üzerinde çizilmiş olan eskizlerden yazının ilk aşaması olarak bahsetmektedir.

Sayfa :190

Dès lors, la place de l'homme dans la nature, ses rapports avec l'univers ambiant, c'est-à-dire la réponse à la question « qui sommes-nous? » sera comprise bien autrement que jadis et d'une manière bien plus conforme à la réalité.

Sayfa 190
Bundan böyle, insanın doğadaki yeri, çevresindeki evrenle ilişkileri yani "biz kimiz" sorusunun cevabı daha eski zamana nazaran oldukça farklı ve gerçeğe daha uygun şekilde ele alınacaktır.

Sayfa :190

« Mieux vaut être un singe perfectionné qu'un Adam dégénéré, »

Sayfa 190
"Mükemmel bir maymun olmak, dejenere bir Adem olmaktan iyidir" [Claparède'in (Klapared) sözü].

Sayfa :197

Quelles formes plus élevées, plus parfaites que la notre sommeillent encore dans le giron du temps et en pourront émerger à la fin par la continuation de cette évolution? Nous n'en savons rien. Mais un point sur lequel notre science ne nous permet pas le doute, c'est que jusqu'ici la nature n'a rien produit de plus élevé, de plus parfait que l'homme,

Sayfa 197
Bizimkinden daha üst düzey ve daha mükemmel hangi şekiller hâlen uyuklama hâlindedir ve bu evrimin sonucunda hangi şekiller ortaya çıkacaktır bilmiyoruz. Ancak bilimin bizim kesin olarak bilmemize olanak tanıdığı bir husus, bu zamana kadar doğanın insandan daha üst düzeyde, daha mükemmel hiçbir şey üretmemiş olmasıdır.

Sayfa :201

Grâce à cet organe, à son activité, l'homme a facilement contre-balancé tous les anciens désavantages de son organisation comparée à celle des animaux, et peu à peu il s'est élevé jusqu'au rang de maître incontesté de la création.

Sayfa 201
Bu organ sayesinde, insan faaliyetlerinde, hayvanların dezavantajlarıyla karşılaştırıldığında organizasyonu açısından dezavantaj teşkil eden tüm unsurların aksine bir denge kurmuş ve yavaş yavaş, tartışılmaz şekilde yaradılışın efendiliğine yükselmiştir.

Sayfa :201

Ne voyons-nous pas, en réalité, combien, grâce à leur outillage perfectionné et à leurs connaissances, l'Européen et l'Américain policés peuvent résister aux intempéries, aux conditions plus ou moins défavorables, et même lutter avec succès contre les indigènes, résidant dans leur pays et mieux adaptés au climat et aux localités?

Sayfa 201

Gerçekte, mükemmel aletleri ve sahip oldukları bilgiler sayesinde, uygarlaşmış Avrupalılar'ın ve Amerikalılar'ın bozuk havalara ve nispeten kötü koşullara ne kadar dayanabileceğini ve hatta ülkelerinde ikâmet eden ve iklim ve bölge özelliklerine son derece iyi adapte olmuş olan yerlilerle nasıl başarıyla mücadele edebileceklerini görmekteyiz.

Sayfa :204

Si notre raisonnement est fondé, la formation dans l'avenir d'une nouvelle race humaine mieux donée n'est guère probable. Il est donc inutile d'invoquer cette éventualité au point de vue du développement progressif de l'humanité et du genre humain.

Sayfa 204

Mantığımızı bir temele dayandırdığımızda, gelecekte daha yetenekli yeni bir insanın ortaya çıkma ihtimalinin olmadığı görülür. Dolayısıyla bu olasılığı insanlığın kademeli gelişimi ve insan türü açısından ele almak gereksizdir.

Sayfa :206

La suppression des races ou des peuples inférieurs par les races supérieures ou plus puissantes a toujours eu pour conséquence une telle somme de misère et d'iniquité, que la répétition de tels événements ne pourrait provoquer que les émotions les plus tristes chez le philanthrope.

Sayfa 206

Daha düşük düzeyli ırkların veya halkların, daha üst düzeydeki veya daha güçlü ırklar tarafından yok edilmesi daima bir sefalet ve büyük haksızlıkla sonuçlanmıştır; bu tip olayların tekrarlanması insanseverlerde ancak en üzücü duyguları doğurabilir.

Sayfa : 208

La lutte pour l'existence est chez l'homme bien autrement pénible que chez l'animal; car habituellement l'homme, pris individuellement ou en masse, sent lourdement, douloureusement les suites de l'humiliation, de l'oppression, de la défaite; au contraire, l'animal y voit seulement une fatalité naturelle, à laquelle il se soumet sans conscience et sans résistance.

Sayfa 208
İnsanda varoluş mücadelesi hayvandakine nazaran farklı açılardan güçlükler arz eder çünkü alışılagelmiş olarak insan, bireysel veya kitlesel olarak küçük düşme, zulüm, başarısızlık gibi durumların sonuçlarını ağır şekilde ve acı çekerek hisseder; aksine bu durum hayvan için sadece doğal kaderden ibarettir ve bu kadere bilinçsiz olarak ve direniş göstermeksizin boyun eğer.

Sayfa : 210

En d'autres termes : au lieu de la lutte pour vivre, la lutte pour la vie en général; au lieu de l'homme, l'humanité; au lieu de la guerre intestine, l'harmonie générale; au lieu du malheur personnel, le bonheur universel; au lieu de l'universelle haine, l'amour universel!

Sayfa 210
Başka bir deyişle şöyle söyleyebiliriz: Yaşam mücadelesi yerine yaşamda genel bir mücadele söz konusudur; insan yerine insanlık, iç savaş yerine genel uyum, şahsi mutsuzluk yerine evrensel mutluluk, evrensel nefret yerine evrensel sevgi olmalıdır.

Sayfa : 211

Le but de l'État est d'arriver à la plus grande somme possible de prospérité pour tous. Comme de notre temps une telle prospérité ne se peut même pas concevoir sans la plus grande somme de liberté possible pour tous, toute constitution politique future devra avoir pour premiers principes la complète indépendance des peuples et l'égalité des droits pour tous les citoyens.

Sayfa 211
[DEVLET]
Devletin amacı herkes için mümkün olan en büyük refah katsayısına ulaşmaktır. Çağımızda böyle bir refahın, hepimiz için mümkün olan en fazla özgürlük söz konusu olmadığı sürece tasarlanmasının dahi mümkün olamayacağı göz önünde bulundurulduğunda, gelecekteki tüm siyasi anayasaların ilk ilkesinin, halkların tam bağımsızlığı ve tüm vatandaşların haklarının eşitliği olması beklenmektedir.

Sayfa :212 En outre, la liberté politique est chose si simple, si naturelle, que déjà plusieurs des peuples les plus anciennement civilisés, et justement les plus éminents d'entre eux au point de vue intellectuel, possédaient cette liberté dans une large mesure;

* Les grecs & les Romains

* *Yunanlılar ve Romalılar*

Sayfa 212
Öte yandan, siyasi özgürlük öyle doğal ve sade bir şeydir ki ilk olarak uygarlaşmış olan pek çok halk ve bunların en ileri gelenleri, zihinsel açıdan geniş ölçüde siyâsi özgürlüğe sahipti.

Sayfa :213 Mais de tout temps la minorité a devancé, par la justesse de ses vues, la majorité déraisonnable;

Sayfa 213
Ancak **azınlık** her zaman görüşlerini doğruluğu sayesinde **mantıksız** çoğunluğun önüne geçmiştir.

Sayfa :213 Beaucoup objecteront, et à bon droit, qu'en politique il s'agit moins de la forme que de l'essentiel, et que parfois, comme le démontre l'histoire, on peut vivre moins libre sous un régime politique républicain que sous tel autre que l'on voudra. Mais l'abus d'une chose ne suffit pas pour justifier tout le blâme que peut entraîner cet abus;

* La révolution française.

* *Fransız Devrimi*

Sayfa 213

Pek çok kişi, haklı olarak siyasette olayın şeklinden ziyade özünün söz konusu olduğunu ve kimi zaman tarihin de ortaya koyduğu gibi cumhuriyetçi bir siyasî rejimde, arzu edilen başka bir rejime nazaran özgürlüğün daha kısıtlı olacağını ileri sürecektir. **Ancak bir şeyin suiistimal edilmesi, bu suiistimalin yol açabileceği her türlü cezalandırmayı haklı göstermez.**

Sayfa :214

Parmi les républicains contemporains il existe une assez profonde dissidence au sujet des avantages du *fédéralisme* • et du *centralisme*, c'est-à-dire d'une république fédérée ou d'une république unitaire.

Sayfa 214

Çağdaş cumhuriyetçiler arasında federalizm ve merkeziyetçiliğin, başka bir deyişle federe bir cumhuriyet ile üniter bir cumhuriyetin sunduğu avantajlar hususunda büyük bir uyuşmazlık mevcuttur.

Sayfa :214

Dans la liberté de l'administration communale, telle que la possédèrent déjà nos ancêtres germaniques, réside le plus solide appui, la base de la liberté individuelle du citoyen; *

* président et ministres

** Cumhurbaşkanı ve Bakanlar*

Sayfa 214

Vatandaşın bireysel özgürlüğünün temel destek noktası, daha önceki dönemlerde Germanik atalarımızın sahip olduğu **idarî komün özgürlüğünde** yatar.

Sayfa :215

De même, dans l'organisme animal, que nous pouvons citer comme un excellent modèle d'organisme politique, chaque partie, bien plus chaque cellule ou groupe de cellules jouit de son indépendance, et pourtant, par son activité, chacun de ces éléments contribue pour sa large part à la conservation de l'ensemble.

Sayfa 215

Yine mükemmel bir siyasî organizma modeli olarak sayabileceğimiz hayvan organizmasının her bölümü, hatta her hücre veya hücre grubu bunları bağımsızlığından faydalandırır; ancak faaliyeti sonucu bu unsurların her biri, bütünün muhafaza edilmesine geniş ölçüde katkıda bulunur.

Sayfa :216

Dans les temps modernes, chaque État s'efforce évidemment d'éviter autant que possible les complications guerrières et de les remplacer par les œuvres de la paix, par le salutaire effet de mutuelles explications. Cet état de choses toutefois n'est que provisoire, et il peut être troublé à chaque instant par l'ambition de potentats insensés ou par l'ardeur batailleuse des énormes armées

* *Taht, ingiltere ve ABD Amerika tartışıyor......*

* + La Trone, l'Angleterre et les États-Unis d'Amérique négocient en ce moment un [illegible] d'arbitrage

Sayfa 216

Modern çağlarda, her devlet savaşın yol açtığı güçlüklerden mümkün olduğunca kaçınmaya ve bunların yerine barışın eserlerini, karşılıklı açıklamaların sonucu olan iyileştiriciliği koymaya çalışır. Bu sadece geçici bir durumdur ve sağduyudan yoksun zorba hükümdarların ihtirasından veya büyük orduların savaşçı isteklerinden dolayı her an bozulabilir.

Sayfa :217

Tout peuple doué d'une vitalité assez grande pour s'être donné une langue, une histoire, une littérature propres, tout peuple qui n'est pas un simple accessoire et ne peut être regardé comme un rameau détaché d'une grande race et incapable de vivre seul, a droit à une existence indépendante;

Sayfa 217

Bir dile, tarihe, kendine özgü bir edebiyata sahip olabilecek düzeyde bir hayatiyete sahip olan ve bir aksesuardan ibaret olmayan tüm halkların, büyük bir ırktan ayrılmış olan ve yalnız başına yaşama yetisine sahip değilmiş gibi görülmeyen halkların tamamının bağımsız olarak varolmaya hakkı vardır.

Sayfa :217

Cette ridicule haine internationale de l'antiquité, qui jadis a causé tant de désastres, est déjà éteinte dans le cœur des gens éclairés des grandes et puissantes nations;

Sayfa 217
Büyük ve güçlü ulusların aydın insanlarının kalplerinde artık İlk Çağ'a karşı duyulan ve vaktiyle felâketlere yol açmış olan bu gülünç uluslararası nefret yer almamaktadır.

Sayfa :218

De quelle utilité, en effet, de quel secours sont à l'individu toutes les libertés politiques ou bien la satisfaction de son orgueil national, si l'oppression sociale lui rend tout cela amer ou l'empêche d'en jouir? Tout progrès politique est et demeure une chimère tant que la société ressent du malaise et de la douleur jusque dans ses entrailles,

Sayfa 218
Ulusal gururunun sağladığı tüm siyasî özgürlüklerin veya tatminin, **toplumsal baskının** bunları ağırlaştırmasıı veya bunlardan faydalanılmasını engellemesi hâlinde bireye ne faydası vardır? Tüm **siyasî gelişmeler, toplum** kalbinin derinliklerinde **rahatsızlık ve acı hissettiği** sürece kuruntudan ibarettir ve böyle kalmaya da devam edecektir.

Sayfa :219

Nous avons dû reconnaître tout à l'heure les grands principes d'égalité et de liberté, comme devant être les bases certaines et presque inattaquables de la politique future; il n'est donc nullement douteux que la constitution sociale doive s'appuyer aussi sur ces mêmes fondements.

Sayfa 219
Kısa süre önce, eşitlik ve özgürlük ilkelerinin gelecekteki siyasetin mutlak ve neredeyse dokunulmaz temeli olacağını kabul etmek zorunda kaldık; sosyal anayasanın da yine aynı temellerden destek alması gerektiği kesinlikle şüphe götürmez.

Sayfa :222

L'état social de notre temps, la répartition actuelle de la propriété ne sont pas, comme tant de gens le croient, les résultats de la seule évolution naturelle, mais bien d'un enchaînement de circonstances et de causes parmi lesquelles le travail honnête et la diligence de chacun ont joué un rôle important sans doute, mais néanmoins généralement secondaire.

Sayfa 222
Günümüzün sosyal devleti, günümüzdeki mülk paylaşımı çok kişinin sandığı gibi sadece doğal evrimin sonucu değildir; aynı zamanda insanların dürüst çalışmasının ve özeninin şüphesiz önemli rol oynadığı ancak bununla birlikte artık ikinci plânda kalmış olan bir sebep sonuç zincirinin de sonucudur.

Sayfa :223

Mais ces vérités et d'autres analogues une fois confessées, on ajoute aussitôt, avec un dédaigneux haussement d'épaules, qu'il n'y a, pour remédier à cet état de choses, aucun moyen raisonnable ni acceptable; que de tout temps il y a eu des pauvres et des riches, que l'inégalité de situation, de biens, que la différence des conditions, de l'éducation, etc., sont des attributs nécessaires et indispensables de la société humaine, et sans lesquels cette société ne saurait subsister.

Sayfa 223
Ancak bu gerçekler ve buna benzeyenler itiraf edildiklerinde, kibirli bir edayla bu tip durumlara çare bulmak için mantıklı veya kabul edilebilir herhangi bir olanağın mevcut bulunmadığı da ilâve edilir; fakirlerin ve zenginlerin her zaman varolduğu, durumun, mülklerin eşitsizliği ve koşulların, eğitimin vs. farklılığının insan toplumunun gerekli ve kaçınılmaz niteliği olduğu ve bunlar olmaksızın toplumun varlığını sürdüremeyeceği de eklenir.

Sayfa :224

On peut prétendre que par une meilleure direction, par une meilleure éducation donnée à l'esprit humain et surtout à l'esprit social dans le sens de la réciprocité et de la fraternité, on obtiendrait des résultats tout autres et étonnants.

Sayfa 224

Daha iyi bir yönetimle ve insan zihnine, özellikle de toplumsal zihne mütekabiliyet ve kardeşlik doğrultusunda daha iyi bir eğitim verilerek tamamen farklı ve şaşırtıcı sonuçlar elde edilebilir.

Sayfa :227

Henreusement que la plupart de ces parias de la société n'ont ni une conscience bien nette de leur situation, ni une notion exacte des causes déterminantes de cette situation, ni même le sentiment de son horreur. S'ils avaient cette conscience et ce sentiment, la révolution sociale, tant de fois prophétisée et si redoutée, serait depuis bien longtemps réalisée

Sayfa 227

Neyse ki toplumun bu paryaları [parya; herkesçe küçümsenen kimse], ne durumlarına ilişkin net bir bilince, ne de bu durumu belirleyen bir bilince hatta buna ilişkin korku duygusuna sahip değillerdir; bu bilince ve korkuya sahip olsalardı çoğu zaman kutsallaştırılan ve korkulan sosyal devrim çok daha uzun süre önce gerçekleşmiş olurdu.

Sayfa :229

Le véritable État populaire, où la collectivité est seulement l'expression de tous et où tous ne sont que l'expression de la collectivité, est bien différent de ce régime violent et féodal qui semble un débris du moyen âge.

Sayfa 229

Kollektivitenin [topluluğun] her şeyin ifadesi olduğu ve her şeyin ise kollektivitenin ifadesi olduğu gerçek halk devleti, Orta Çağ kalıntısını andıran bu şiddetli ve feodal rejimden oldukça farklıdır.

Sayfa :231

De nombreux exemples montrent déjà que le désir d'augmenter sa fortune n'est nullement altéré ou atténué par l'absence d'héritiers directs ou pauvres;

Sayfa 231
Pek çok örnek, servet arttırma arzusunun kişinin doğrudan veya fakir mirasçıların mevcut bulunmamasından dolayı kesinlikle ortadan kalkmadığını veya azaltmadığını göstermektedir.

Sayfa :232

On voit assez rarement les grandes fortunes privées se consacrer à l'utilité générale, à des projets, à des institutions ayant pour objet le bien commun, ou encore à soutenir le talent naissant.

Sayfa 232
Büyük özel servetlerin genel kullanıma, ortak faydayı hedefleyen proje ve kurumlara veya gelişmekte olan yeteneğe tahsis edildiği nadirdir.

Sayfa :234

Le cri de guerre du travailleur ne devrait pas être : « A bas le capital! » mais bien : « Vive le capital! » S'il était en notre pouvoir d'anéantir aujourd'hui d'un seul coup tout le capital du monde, nous nous rejetterions volontairement dans cet état grossier et misérable où nos premiers ancêtres traînaient, telle quelle, une existence à demi bestiale; car le progrès de la civilisation consiste principalement dans l'accumulation graduelle des innombrables engins et connaissances

Sayfa 234
Çalışanın savaş narası "Kahrolsun sermaye!" yerine "Yaşasın sermaye!" olmalıydı. Bugün, dünyanın tüm sermayesini bir anda ortadan kaldırma yetkimiz olsaydı kendimizi kasten, ilk atalarımızın içinde bulunduğu yarı hayvansı bir varoluş olan ilkel ve sefil bir duruma sokmuş olurduk. Çünkü uygarlığın gelişimi temel olarak sayısız alet ve bilginin kademeli olarak biriktirilmesine dayalıdır.

Sayfa :235

d'une saine économie sociale. Tous les reproches, toutes les malédictions contre le capital paraissent sans fondement tant que l'on considère le capital en soi et pour soi ; mais on les trouve plus ou moins fondés dès que l'on substitue au mot « capital » l'expression « capital privé ».

Sayfa 235
Sermayeyi hedef alan tüm suçlama ve lanetler, sermaye kendi içinde ve kendi için ele alındığında temelsiz gibi görünmektedir. Ancak "sermaye" yerine "özel sermaye" kelimesi kullanıldığında bunlar daha dayanaklı hâle gelmektedir.

Sayfa :237

En réalité tous les hommes travaillent, si l'on excepte le nombre relativement restreint de ceux qui vivent soit du riche embonpoint de leurs ancêtres, soit aux dépens du travail d'autrui.

Sayfa 237
Atalarından kalan zenginlik veya başkaları sayesinde yaşayan nispeten sınırlı sayıdaki insan istisna olarak ele alınırsa, gerçekte tüm insanlar çalışmaktadır.

Sayfa :243

Sur aucun terrain, religieux ou politique, scientifique ou social, l'homme ne doit plus avoir d'idoles. Laissons l'idolâtrie au moyen âge, aux piétistes, à la sottise, à la stupidité.

Sayfa 243
İnsan, dinî veya siyasî, bilimsel veya toplumsal hiçbir alanda hiçbir idole sahip olmamalıdır. Putperestliği Orta Çağ'a, piyetistlere [protestanlığın gizemci bir koluna mensup kişiler], budalalara, aptallara bırakalım.

Sayfa :245

La famille, dans sa vraie forme, existe seulement pour le riche ou l'homme aisé; mais la famille du pauvre, du prolétaire, est habituellement le contraire de ce qu'elle devrait être.

Sayfa 245
Aile, gerçek şekliyle sadece zengin veya rahat yaşayan insanlar için mevcuttur; fakirlerin veya işçi sınıfının ailesi alışılagelmiş olarak olması gerektiğinin tam tersidir.

Sayfa :245

En effet, pendant la meilleure partie de la journée, les parents sont absents de la maison pour gagner leur vie, et, quand les enfants, après une éducation domestique et des soins insuffisants, ont atteint un certain âge, ils sont regardés par le père et la mère comme des instruments de travail plutôt que comme des êtres humains confiés à leur sollicitude.

Sayfa 245

Ebeveynler, günün en iyi saatlerini hayatlarını kazanmak amacıyla dışarıda geçirirler; çocuklar ise bu esnada, evde aldıkları eğitimin ve yetersiz bir bakımın ardından belli bir yaşa ulaşırlar ve anne ve baba ise çocukları kendilerine şefkat göstermeleri için bahşedilmiş birer insandan ziyade bir iş aracı olarak görürler.

Sayfa :248

L'ÉDUCATION.

Le devoir et l'intérêt prescrivent à l'État futur de prendre pour objet capital de ses préoccupations l'organisation d'un système d'éducation publique, générale, uniforme et répondant aux exigences de la science contemporaine.

Sayfa 248

EĞİTİM

Ödevler ve çıkarlar, geleceğin devletinin, çağdaş bilimin taleplerine cevap veren, genel ve tek düzenli bir kamu eğitim sisteminin organize edilmesini en önemli kaygı olarak görmesini gerektirmektedir.

Sayfa :249

Tout l'avenir de l'État et de l'humanité est dans les écoles primaires. Quiconque serait sûr, dans un État donné, de diriger pendant vingt ou trente ans, ce qu'on appelle le ministère de l'instruction publique, pourrait garantir d'avance dans cet État un changement quelconque dans le sens de la civilisation, de la liberté et du progrès.

Sayfa 249
Devletin ve insanlığın tüm geleceği ilk okullardadır. Herhangi bir şahıs, herhangi bir devlette yirmi veya otuz yıl boyunca Kamu Eğitim Bakanlığı'nı yöneterek, söz konusu devlette şimdiden uygarlık, özgürlük ve gelişme doğrultusunda herhangi bir değişimin gerçekleşmesinin garanti altına alacağından emin olabilir.

Sayfa :249

Les crimes diminuent à mesure que grandissent l'instruction, le bien-être, la moralité; et tellement, que, le temps aidant, ils disparaîtront comme les grandes épidémies du passé. Le crime est dans la vie sociale ce qu'est la maladie dans la vie physique,

Sayfa 249
Eğitim, iyilik, ahlâkî değerler arttıkça suçlar azalır ve zaman öylesine yardımcı bir unsurdur ki suçlar da bu şekilde geçmişteki büyük salgın hastalıklar gibi ortadan kalkacaktır. Toplumsal hayatta suç, fiziksel hayattaki hastalıklara denktir.

Sayfa :250

Quant aux établissements d'instruction supérieure, ils doivent être au moins gratuitement ouverts à quiconque en veut user.

Sayfa 250
Yüksek öğrenim kurumları ise, bunlardan faydalanmak isteyen herkese ücretsiz olarak açık olmalıdır.

Sayfa :251

C'est un fait statistiquement démontré et vraiment épouvantable que, parmi les classes inférieures et intimes de la société, spécialement parmi les classes laborieuses, la durée ordinaire de la vie est seulement de la moitié ou des deux tiers de ce qu'elle est chez les classes plus élevées;

Sayfa 251
Toplumun **daha düşük düzeyli ve en aşağı sınıflarında,** özellikle de işçi sınıflarında **olağan yaşam süresinin,** daha üst düzey sınıflara mensup insanların yaşam süresinin neredeyse **yarısı veya üçte ikisi** kadar olduğu istatistiksel olarak kanıtlanmış ve tüyler ürperten bir olgudur.

Sayfa :251

Pour améliorer cette situation, il est encore besoin que la durée de la journée de travail soit abrégée par une loi; de là résultera une alternative de labeur et de repos, dont l'effet sera extrêmement bienfaisant.

LA FEMME.

C'est un fait historiquement bien fondé que le respect et la considération pour la femme ont grandi en même

Sayfa :252

temps que s'élevait le niveau de l'instruction générale et des bonnes mœurs. De même nous voyons la position actuelle de la femme d'autant plus considérable chez une nation, que cette nation s'élève davantage à l'étage de la civilisation, tandis que chez les peuples sauvages la femme remplit encore la fonction infime d'esclave et de bête de somme. C'était le rôle qui lui était généralement assigné au début de la civilisation, et aujourd'hui encore, chez les peuples à demi civilisés, ceux de l'Orient, par exemple, la position de la femme n'est qu'un peu améliorée ; elle est esclave à demi.

Sayfa 251

Bu durumu iyileştirmek amacıyla, çalışma günü süresinin bir yasa ile belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır; buradan sonuç olarak bir çalışma ve dinlenme alternatifi çıkacaktır; bunun etkisi ise son derece olumlu olacaktır.

[sayfa 252] **KADIN**

Genel eğitim düzeyi ve iyi gelenekler arttıkça, kadına duyulan saygının ve verilen değerin de arttığı tarihi açıdan iyi bilinen bir olgudur. Aynı şekilde, bir ulusta, söz konusu ulus uygarlığın doruğuna yaklaştıkça kadının hâlihazırdaki konumunun giderek daha saygın hâle geldiğini görmekteyiz; vahşi toplumlarda ise kadın hâlen aşağılık bir köle ve yük hayvanı işlevi görmektedir. Bu rol kadına uygarlığın başlangıcında verilen ve hâlen yarı uygarlaşmış halklarda kadının oynamakta olduğu roldür; örneğin Doğu halklarında kadının konumu sadece biraz düzelmiştir ve âdeta yarı köle durumundadır.

Sayfa :252

Il n'y a pas non plus la moindre raison pour que le principe de l'égalité des droits, aujourd'hui si généralement reconnu, ne soit pas aussi appliqué à la moitié féminine du genre humain. En effet, les devoirs et les travaux qui incombent à la femme dans l'organisme social, ne le cèdent à ceux de l'homme ni en importance ni en difficulté, et cette tâche pourrait s'agrandir encore considérablement, si on lui accordait un champ plus vaste et plus libre.

Sayfa 252

Bugün genel olarak kabul edilmiş olan hakların eşitliği ilkesinin insan türünün dişi olan diğer yarısı için uygulanmaması için en ufak neden yoktur. Toplumsal organizmada kadına düşen görev ve çalışmalar ne önem ne de güçlük bakımından erkeğinkinden aşağı değildir ve bu görev, kadına daha geniş ve serbest bir alan verilmesi hâlinde gözle görülür ölçüde artabilir.

Sayfa :253

On sait d'ailleurs que, pour nombre de branches de l'activité humaine, la femme vaut autant, sinon mieux que l'homme,

Sayfa 253

Öte yandan, insanın faaliyet gösterdiği çok sayıdaki branşta kadın, erkek kadar hatta erkekten daha başarılıdır.

Sayfa :253

Qu'elles ne s'acquittent pas de tous ces travaux exactement comme les hommes et aussi bien qu'eux, cela ne doit pas seulement être imputé à la faiblesse de leur nature, à un défaut de capacité, mais tout autant à l'imperfection de leur éducation et à l'oppression sociale qui pèse sur elles.

Sayfa 253

Kadınların tüm işleri erkekler gibi ve erkekler kadar iyi yapamamalarının sebebi sadece **yapılarının zayıflığına ve kapasitelerinin yetersizliğine** değil, aynı zamanda **eğitim düzeylerinin daha düşük oluşuna** ve kadınlara zarar veren toplumsal baskıya da bağlıdır.

Sayfa :254

L'état d'esclavage adouci qui, aujourd'hui encore, est, en général, celui de la femme vis-à-vis de l'homme, est simplement un reste de ce temps barbare où l'homme, plus fort, attelait à la charrue la femme plus faible et, en dépit de sa moindre vigueur physique, lui imposait les travaux les plus pénibles et les plus humbles pendant qu'il dormait lui-même sur une peau d'ours. Si l'Européen d'aujourd'hui exclut la femme de tant de carrières utiles, sous prétexte que sa nature n'est pas faite pour elles, cette logique ressemble à la maxime esclavagiste, trop bien connue, qui refuse à l'esclave ou à l'opprimé, en général, l'aptitude à être libre, et conséquemment la liberté, dans l'intérêt de l'oppresseur.

Sayfa 254

Bugün hâlen, genel olarak kadının erkek karşısındaki durumuna tekabül eden hafif kölelik durumu sadece, daha güçlü olan erkeğin, kendisi bir ayı postu üzerinde uyurken, fiziksel yapısı daha güçsüz olmasına rağmen kadının sırtına yüklediği ve kadına en güç ve önemsiz işleri empoze ettiği barbar dönemlerin bir kalıntısıdır. Bugünün Avrupalısının, yapısının bu işler için uygun olmadığı bahanesiyle kadını en gerekli mesleklerden dışlamasına dayalı bu mantık, köle veya zulüm gören kişinin, zulmedenin çıkarına olmak üzere genel olarak özgürlüğe olan eğilimini, sonuç olarak ise özgürlüğünü engelleyen bu tanınmış kölelik yanlısı özdeyişe benzemektedir.

Sayfa :255

Que de femmes, mariées ou non, s'étiolent et se dégradent physiquement ou intellectuellement sous la pression mortelle d'une perpétuelle oisiveté imposée, soit par le chimérique souci de leur position mondaine, soit par l'obligation de la paresse et de l'inactivité!

Sayfa 255

Evli veya bekar pek çok kadın, gerek dünyadaki konumlarının yarattığı kuruntu ve kaygının, gerekse tembellik ve faaliyetsizlik zorunluluğunun kendilerine empoze ettiği daimi işsizliğin ölümcül baskısı altında solmakta ve fiziksel ve zihinsel olarak bozulmaktadır.

Sayfa :257

L'inégale direction de l'instruction pour les deux sexes, pendant les jeunes années où l'éducation est possible, est une énorme injustice qui devient plus tard, pour la femme, pour le mariage, pour

Sayfa :258

la famille, un dommage que rien ne peut compenser; une femme instruite et une femme grossière sont pour la maison l'une une bénédiction, l'autre une malédiction égales.

Sayfa 257-258

Her iki cinsiyetin eğitiminin eşit olmayan bir biçimde gerçekleştirilmesi, eğitimin mümkün olduğu gençlik yılları için büyük bir adaletsizlik teşkil eder ve daha sonra ise kadın, evlilik, aile için hiçbir şeyin telafi edemeyeceği bir hasar hâline gelir; eğitimli bir kadın aile için bir lütuf, cahil bir kadın ise aynı ölçüde bir felâkettir.

Sayfa :259

progrès. Loin de nous la pensée de prétendre que les femmes ne puissent exceller en politique. L'histoire apprend, au contraire, jusqu'à l'évidence, qu'il y a eu parmi les femmes d'aussi bons politiques qu'il y en a eu de détestables parmi les hommes.

Sayfa 259

Kadınların siyasette çok başarılı olamayacağını ileri süren fikir bize uzaktır. Aksine, tarih neredeyse kesin olarak göstermiştir ki erkeklerden ne kadar nefret edilen siyasetçi çıktıysa kadınlar arasından da o kadar iyi siyasetçiler çıkmıştır.

Sayfa :261

Quoiqu'il existe aussi chez les animaux, notamment chez les cigognes, le mariage, dans sa forme, dans son organisation actuelle, est le produit essentiel de la civilisation humaine. Ce n'est pas un don de la nature, à jamais fixe, immuable; il doit changer et se perfectionner dans la mesure des progrès de la civilisation.

Sayfa 261
[EVLİLİK]
Hayvanlarda, özellikle de leyleklerde de görülmesine karşın evlilik, mevcut şekli ve organizasyonuyla ele alındığında insan uygarlığının temel ürünüdür. Doğanın sabit ve değişmez bir bağışı değildir; uygarlık geliştiği ölçüde değişmeli ve mükemmelleşmelidir.

Sayfa :262 Le libre choix amoureux qui jusqu'ici a été, contre tout droit et toute raison, accordé à l'homme seul, devra être aussi à l'avenir un privilège de la jeune fille[1]. A l'avenir, la jeune fille, devenue indépendante, ne sera plus forcée de se laisser vendre comme une marchandise

Sayfa 262
Bu güne kadar tüm hakların ve her türlü mantığın karşısında olan ve sadece erkeklere tanınan aşk tercihinin gelecekte genç kızlara da tanınacak bir imtiyaz olması beklenmektedir. Gelecekte, bağımsızlık kazanan genç kız, âdeta bir mal gibi satılmaya zorlanmayacaktır.

Sayfa :264 Le seul principe de morale juste et solide repose sur l'idée de réciprocité. Donc point de meilleure règle en morale que la vieille maxime : « Ne fais pas aux autres ce que tu ne veux pas qu'on te fasse. » En complétant cette maxime par la suivante : « Fais aux autres ce que tu voudrais qu'on te fît. », on a tout le code de la vertu et de la morale mieux et plus simplement formulé

Sayfa 264
[AHLÂK]
Doğru ve sağlam olan yegane ahlâk ilkesi mütekabiliyet ilkesine dayanır. Dolayısıyla, şu eski özdeyişten daha iyi ahlâk kuralı yoktur: **"Kendine yapılmasını istemediğini başkalarına yapma."** Bu özdeyiş, **"sana yapılmasını istediğini başkalarına yap"** cümlesi ile tamamlanarak erdemin ve ahlâkın en iyi ve en basit şekilde dile getirilmiş olan kuralı elde edilebilir.

Sayfa :265 Comme individu, comme être primitif, l'homme est étranger à toute morale : il suit en aveugle les impulsions de la passion, de la faim, de la barbarie, qui lui sont communes avec les animaux : ses facul-

Sayfa :265

tés morales commencent à se développer par la cohabitation avec d'autres hommes au sein d'une société soumise à certains principes de réciprocité, et par la connaissance des lois nécessaires au maintien d'une telle communauté.

Sayfa 265
İnsan, birey olarak ve ilkel bir varlık olarak her türlü ahlâkî yargıya yabancıdır. Hayvanlarla ortak özelliği olan tutkunun, açlığın, barbarlığın yarattığı içgüdüleri körü körüne izler. Ahlâkî özellikleri, bazı mütekabiliyet ilkelerine tabi olan toplum bünyesinde diğer insanlarla birlikte yaşamasıyla ve böyle bir topluluğun sürdürülmesi için gerekli yasaların öğrenilmesiyle gelişmeye başlar.

Sayfa :266

Les Phéniciens, les Carthaginois, les Perses, etc, quoique figurant parmi les peuples civilisés de l'antiquité, ne se sentaient pas retenus par leur conscience alors qu'ils brûlaient vifs leurs propres enfants ou enterraient vivants les innocents.

Sayfa 266
Fenikeliler, Kartacalılar, Persler vs.., İlk Çağ'ın uygarlaşmış halkları arasında yer almalarına rağmen, kendi çocuklarını canlı canlı yakarken veya masum insanları canlı canlı toprağa gömerken bilinçleri kendilerine engel olmuş gibi hissetmemişlerdi.

Sayfa :267

La conscience est aussi entièrement indépendante de la croyance en Dieu et des notions religieuses en général ; elle change peu ou point avec le degré de foi de chacun : elle a pour unique guide l'entendement ou le degré de civilisation de chacun.

Sayfa 267
Bilinç, tanrı inancından ve genel dinî kavramlardan tamamen bağımsızdır; insanların inanç derecesine göre çok az değişkenlik arz eder veya hiç değişmez. Bilincin tek rehberi herkesin kendi uygarlık derecesi ve aklıdır.

Sayfa : 268

En général, pour pratiquer la vertu, l'homme a besoin d'être heureux, et toutes les transgressions, tous les vices donnent la main à la faim, à la misère, à la maladie, à l'oisiveté.

Sayfa 268
Genel olarak, erdemli olmak için, insanın mutlu olmaya ihtiyacı vardır ve tüm ihlaller ve kötülükler açlığa, sefalete, hastalığa, aylaklığa yol açar.

Sayfa : 270

ce doit être la principale tâche de l'éducation publique et générale que d'éveiller, de fortifier chez le jeune homme les bonnes aptitudes, les bons penchants utiles à la société, et en même temps d'affaiblir et d'anéantir les penchants mauvais et nuisibles. Ainsi s'élèvera, peu à peu, une race toute nouvelle, toute morale, autrement constituée ou organisée, et le crime, la faute, le vice disparaîtront

Sayfa 270
Halk eğitiminin ve genel eğitimin temel görevi, genç insanda iyi yetenekleri ve topluma faydalı iyi eğilimleri uyandırmak ve güçlendirmek, aynı zamanda da kötü ve zararlı eğilimleri zayıflatmak ve ortadan kaldırmaktır. Böylece, yavaş yavaş tamamen yeni, tamamen ahlâklı ve farklı şekilde oluşturulmuş veya organize edilmiş bir ırk ortaya çıkacaktır ve suç, hata, kötülük ise ortadan kaybolacaktır.

Sayfa : 270

LA RELIGION.

Moins l'homme est familier avec l'histoire, la nature, la philosophie, plus il est enclin, aussitôt qu'il a commencé à réfléchir sur les phénomènes ambiants, à croire à des influences surnaturelles, extrahumaines et mystérieuses, et à leur rapporter tout ce qui lui semble énigmatique dans la vie de la nature et dans celle de l'homme. En conséquence, plus un homme est religieux, moins il sent en lui le besoin de se perfectionner et de connaître ;

Sayfa 270
DİN
İnsan tarihle, doğayla, felsefeyle daha az haşır neşir oldukça, çevredeki olaylar hakkında düşünmeye, doğaüstü, insanlık dışı ve esrarengiz etkilere inanmaya ve bunları kendisine doğa hayatında ve insan hayatında bilmece gibi görünen her şeyle ilişkilendirmeye başlar. Sonuç olarak, bir insan ne kadar dindarsa kendinde o kadar az kendini mükemmelleştirme ve tanıma ihtiyacı hisseder.

Sayfa :271

Les plus récents travaux de MM. Renan et Burnouf mettent hors de doute que, chez les peuples ariens, la morale ne faisait nullement partie intégrante de la religion, et que, dans les vieilles religions de ces peuples, on rencontre seulement deux éléments, l'idée de Dieu et le rit.

Sayfa 271
Renan ve Burnouuf'un en son çalışmaları, Ari halklarında ahlâkın kesinlikle dinin ayrılmaz bir parçası olmadığını ve bu halkların eski dinlerinde ise, tanrı fikri ve ayin olmak üzere sadece iki unsura rastlandığını kesinleştirmiştir.

Sayfa :272

L'histoire démontre aussi sans réplique que la religion et la morale ne se fortifient point, ne se développent point ensemble, mais qu'au contraire les époques et les contrées les plus religieuses ont été et sont souvent, d'après l'expérience de tous les jours, le théâtre des plus nombreuses infractions morales, des crimes les plus nombreux. L'histoire de presque toutes les religions est remplie de tant d'actes sanglants, de tant de faits si effroyablement pervers,

Sayfa 272
Tarih, din ve ahlâkın birbirlerini pekiştirmediğini ve hiçbir şekilde birlikte gelişme göstermediklerini, ancak aksine dinin en yoğun olduğu dönem ve bölgelerin çoğunlukla, tarihten gelen deneyimlere göre, çok sayıda ahlâkî suçun sahasını teşkil etmiş ve etmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Neredeyse tüm dinlerin tarihleri çok sayıda kanlı eylemle, son derece tüyler ürpertici sapkın olaylarla doludur.

Sayfa :272

[1] En Chine, où l'on est fort indifférent ou fort tolérant en matière religieuse, a cours cette belle maxime : « Les religions sont diverses, la raison est une, nous sommes tous frères. »

Sayfa 272
İnsanların dinî açıdan son derece kayıtsız veya son derece hoşgörülü oldukları Çin'de şu güzel özdeyiş mevcuttur: "Dinler çeşitlidir, akıl ise tektir; hepimiz kardeşiz."

Sayfa :273

En effet, la religion ne tolère nul doute, nulle discussion, nulle recherche contradictoire, et pourtant ce sont là les pionniers éternels de la science future et de l'intelligence.

Sayfa 273
Sonuçta, din hiçbir şüpheyi, hiçbir tartışmayı ve hiçbir çelişkili araştırmayı hoş görmez; oysa bunlar, zekânın ve geleceğin biliminin ebedî öncüleridir.

Sayfa :273

Éternellement ballottée entre la religion et la science, l'humanité progresse intellectuellement, moralement et physiquement d'autant plus qu'elle s'applique davantage à la science.

Sayfa 273
Sürekli din ve bilim arasında bocalayan insanlık, bilime yakınlaştığı ölçüde, zihinsel, ahlâkî ve fiziksel gelişme göstermektedir.

Sayfa :274

L'éducation doit avoir pour base la science et non la foi ; dans les écoles publiques, la religion ne doit apparaître que sous la forme historique ;

Sayfa 274
Eğitimin temeli din değil bilim olmalıdır; kamu okullarında din sadece tarihi şekilde ele alınmalıdır.

Sayfa :275

C'est, on le sait, à une époque de décadence générale des mœurs, d'excessive corruption morale et politique, que se placent la naissance et les progrès du christianisme;

Sayfa 275
Hristiyanlığın doğuşunun ve gelişiminin, geneleklerin genel olarak çöktüğü, ahlâkî ve siyasî çürümüşlüğün aşırı boyutlara ulaştığı bir döneme rastladığı bilinmektedir.

Sayfa :275

Une fois le christianisme de plus en plus triomphant, un de ses premiers actes d'hostilité contre le progrès humain fut la destruction fanatique de la célèbre bibliothèque d'Alexandrie, qui renfermait tous les trésors intellectuels de l'antiquité, — irréparable dommage pour la science!

Sayfa 275
Hristiyanlık giderek egemen hâle geldiğinde, insan gelişimini hedef alan ilk düşmanlık hareketi, İlk Çağ'a ait entelektüel hazineleri barındıran meşhur İskenderiye Kütüphanesi'nin fanatik şekilde tahrip edilmesi olmuştur; bu, bilim için onarılmaz bir hasar teşkil etmiştir.

Sayfa :276

Les précieux trésors littéraires contenus dans les bibliothèques des cloîtres, étant écrits sur parchemin, furent souvent détruits quand les moines, ayant besoin d'argent, vendaient les livres comme parchemin simple ou en arrachaient des feuillets pour y écrire des psaumes. Souvent ils effaçaient entièrement les lignes des vieux livres classiques pour écrire à la place leurs légendes et leurs homélies,

Sayfa 276
Manastırların kütüphanelerinde yer alan değerli edebî hazineler, parşömen üzerine yazılmışlardır ve keşişler çoğunlukla paraya ihtiyaç duyduklarında bu kitapları adî parşömen gibi satıklarından veya üstlerine mezamirler [Zebur sureleri] yazmak amacıyla yapraklarını yırttıklarından dolayı tahrip olmuşlardır. Çoğunlukla yerlerine kendi efsane ve dinî söyleşilerini yazmak üzere, klasik kitapların eski satırlarını tamamen silmekteydiler.

Sayfa : 304

Lors de la découverte de l'Amérique et longtemps après, on crut que cette partie du monde n'avait jamais connu de civilisation ancienne analogue à celle de l'Europe. Aussi fut-on surpris quand les recherches de MM. Squier et Davis *Sur les antiques monuments de la vallée du Mississipi* prouvèrent le contraire et montrèrent que les plaines de cette contrée avaient dû, longtemps avant l'époque de l'Indien peau-rouge, être le théâtre d'une civilisation importante.

Sayfa 304

Amerika keşfedildiği esnada, hatta bundan uzun süre sonra dahi, dünyanın bu bölümünde hiçbir zaman Avrupa'dakine benzer bir uygarlık yaşamadığına inanılmıştır. Squier [Skie] **ve Davis'in, Missisipi Vadisi'nin Antik Anıtları hakkındaki araştırmaları, bunun aksini kanıtlamış ve bu bölgedeki ovaların, Kızılderili yerliler döneminden önce, uzun süre boyunca önemli bir uygarlığın sahasını teşkil ettiğini göstermiştir.**

Sayfa : 311

« D'après Lepsius, l'Égypte ancienne était déjà sous la quatrième dynastie, vers l'an 3400 avant Jésus-Christ, un État bien ordonné. Arts et sciences y florissaient. L'écriture hiéroglyphique y était déjà connue, et les inscriptions de ce temps reculé sont aujourd'hui les documents les plus anciens et les plus sûrs, appartenant au domaine de l'archéologie.

Sayfa 311

Lepsius'a göre, eski Mısır, İ. Ö. 3400 yılına doğru dördüncü hanedanlık döneminde yeydi ve oldukça düzenli bir devlet yapısına sahipti. Sanat ve bilim gelişmekteydi. Hiyeroglif yazısı bilinmekteydi ve bu eski dönemdeki kayıtlar günümüzde arkeolojik alandaki en eski ve en güvenilir belgeleri teşkil etmektedir.

Sayfa 312

De quel étonnement, de quelle admiration ne devons-nous pas être saisis en songeant qu'au temps où l'aborigène européen, avec ses pauvres armes de pierre, poursuivait les bêtes fauves, ou bien habitait des huttes de bois au-dessus des eaux, ayant pour toute nourriture les produits de sa chasse ou de sa pêche, déjà de l'autre côté de la Méditerranée, dans l'heureuse contrée que le Nil arrose, des villes puissantes et splendides florissaient ; les arts et les sciences de toute espèce étaient cultivés;

Sayfa 312
Avrupalı yerlilerin, basit taş silâhlarıyla vahşi hayvanları takip ettiği veya suların üstündeki ağaç kulübelerde yaşadığı, avladığı ürünlerle veya balıklarla beslendiği dönemde, Akdeniz'in öbür kıyısında, Nil'in suladığı mutlu topraklarda, güçlü ve muhteşem şehirlerin kurulduğu, her çeşit bilim ve sanatın öğretildiğini düşündüğümüzde nasıl şaşkınlık ve hayranlık duymayız?

Sayfa :313

« Que le laboureur de la vieille Égypte ait mené une vie heureuse, tranquille, souvent joyeuse, cela est évident; car les parois des tombeaux dans l'antique Memphis sont couvertes de peintures représentant des fêtes, des jeux, des danses, des régates, des divertissements analogues à ceux qui récréent aujourd'hui souvent le peuple de Paris. Des poètes récitent des vers; des jeunes filles dansent avec des plaques d'or dans leur chevelure. On chercherait vainement un signe belliqueux quelconque. Pas la plus petite trace d'une existence guerrière sur tout monument antérieur à la douzième dynastie; à peine aussi quelque trace de religion. La divinité n'a ni image, ni nom.

Sayfa 313
Eski Mısır'da, işçilerin mutlu, sakin ve çoğu zaman neşeli bir yaşam sürdüğü kesindir; çünkü eski Memfis mezarlarının duvarları bayramları, oyunları, dansları, kayık yarışlarını, bugün Paris halkına sıklıkla hoşça vakit geçirten eğlenceleri andıran eğlenceleri temsil eden resimlerle kaplıdır. Şairler dizeler söylemekte, genç kızlar saçlarında altın takılarla dansetmektedir. Burada herhangi bir savaşçı işaret aramak yersizdir. Özellikle de On ikinci Hanedan'dan önceki dönemlere ait anıtlarda en ufak savaşçı bir unsur dahi yer almamaktadır; yine dine ait de çok az iz bulunmaktadır. Tanrısallığın ise ne imajı ne de ismi mevcut değildi.

Sayfa :315

C'est une opinion très répandue et pourtant fausse, que la culture, la civilisation affaiblit et amoindrit l'homme corporellement. En général, c'est le contraire qui se produit. De meilleures habitations, une meilleure nourriture, plus d'abri contre les maladies et les nombreuses injures de la nature extérieure, tout cela ne peut préjudicier, mais doit au contraire influer favorablement sur l'homme et sur son développement physique.

Sayfa 315
Kültürün, uygarlığın insanı bedenen zayıflattığı çok yaygın ancak yanlış bir görüştür. Genellikle bunun tersi meydana gelir. İnsanın daha iyi yaşam yerlerine sahip olma-

sı, daha iyi beslenmesi, dış doğanın sayısız güçlüğünden ve hastalıklardan daha iyi korunması söz konusudur; tüm bunlar zarar vermemekte, tam aksine insanın ve insanın fizikî gelişimi üzerinde olumlu etkilere sahip bulunmaktadır.

Sayfa :339

De ces extraits il ressort qu'en écartant les récits mythologiques, la première mention sérieuse de ces animaux date du dix-septième siècle et a été faite par un Anglais (Andrew Battle) dans un vieux livre fameux ayant pour titre : *Purchas his pilgrimage* (1613). D'après ce livre, A. Battle, qui avait vécu de longues années dans le royaume du Congo et neuf ou dix mois dans les forêts de ce pays, signale à Purchas l'existence de grands singes, si l'on peut les appeler ainsi. Ils n'ont pas de queue, sont de la taille d'un homme, mais leurs membres ont une longueur double et une force proportionnelle. Il sont velus sur toute la surface du corps, mais à d'autres égards en tout semblables aux hommes et aux femmes dans leur conformation physique, avec cette exception que leurs jambes n'ont pas de mollets

Sayfa 339

Mitolojik yazıları göz önünde bulundurmazsak, bu alıntılardan bu hayvanların ciddî olarak ilk kez on yedinci yüzyılda, bir İngiliz (Andrew Battle) tarafından, Purchas his pilgrimage (1613) isimli meşhur eski bir kitapta ele alındığı ortaya çıkar. Söz konusu kitaba göre, uzun yıllar Kongo Krallığı'nda yaşamış ve 9 veya 10 ay boyunca ise bu ülkenin ormanlarında kalmış olan A. Battle, Purchas'ta büyük maymunların varlığını belirtmiştir: "Kuyrukları yoktur, insanla aynı boydadır, ancak vücut uzuvları insanınkilerden iki kat daha uzundur ve orantılı bir güce sahiptir. Tüm vücutları tüylerle kaplıdır, ancak diğer açılardan, fiziksel özellikleriyle tamamen erkeklere ve kadınlara benzemektedirler. Bunun tek istisnası bacaklarında baldır bulunmamasıdır..."

Sayfa :340

Puis on signala, d'abord sous une forme mythique, l'existence d'un autre singe anthropoïde asiatique, et, en 1699, la Société royale publia un travail très remarquable sur l'anatomie comparée d'un pygmée (chimpanzé jeune d'Angola en Afrique), d'un singe à queue, d'un singe sans queue et d'un homme. Ce travail servit de modèle à de nouveaux investigateurs.

Sayfa 340

Ardından, önce efsanevî bir şekilde olmak üzere, Asya kökenli başka bir antropoid maymunun mevcudiyeti belirtilmiştir ve 1699 yılında, Kraliyet Şirketi, bir pigmenin, kuyruklu bir maymunla, kuyruksuz bir maymunla ve bir insanla anatomik olarak karşılaştırılmasına ilişkin son derece önemli bir çalışma yayınlamıştır. Söz konusu çalışma yeni araştırmalara model teşkil etmiştir.

Sayfa :353

la substance blanche est simplement la conductrice des activités nerveuses émanant du cerveau. De là résulte la grande valeur, la grande importance des fentes, des circonvolutions cérébrales, car plus elles sont nombreuses et profondes, plus la substance grise est développée.

Sayfa 353

Beyaz madde sadece beyinden gelen sinirsel faaliyetlerin yöneticisidir. Buradan da, beyindeki yarık ve kıvrımların son derece önemli olduğu sonucuna varılır, çünkü gri madde, bunlar derinleştiği ve sayıları arttığı oranda gelişmiştir.

Sayfa :356

— Cette partie de l'œuf de poule, qui, à cause de sa petitesse, échappe habituellement à l'attention du vulgaire et de la ménagère, est réellement la plus importante, car elle sert de point de départ à l'évolution du jeune être. Aussitôt que ce petit œuf, l'œuf véritable, s'est constitué dans l'ovaire, les autres substances, le jaune, l'albumine, la coquille, qui forment le reste de l'œuf, commencent à apparaître peu à peu autour de cet

Sayfa :357

ovule. Ces substances contiennent tous les matériaux nécessaires à la formation du jeune poulet, des corps gras, du blanc d'œuf, des sels calcaires, etc.; de ces matériaux sortiront les muscles et les nerfs, les os et les plumes. Quant à la coquille calcaire enveloppant le tout, elle permet, par sa porosité, l'entrée et la sortie des gaz nécessaires.

Sayfa 356

Tavuk yumurtasının bu bölümü, küçüklüğünden dolayı, alışılagelmiş olarak halkın ve ev kadınlarının gözünden kaçar, ancak gerçekte en önemli bölümdür, çünkü genç varlığın evrimindeki başlangıç noktasını teşkil etmektedir. Böylece, gerçek yumurtayı teşkil eden bu küçük yumurta, yumurtalık içindeyken diğer maddeleri yani yumurtanın geri kalanını meydana getiren sarıyı, albümini, kabuğu oluşturur; bunlar bu ovülün [yu-

murtacık] etrafında yavaş yavaş oluşmaya başlar.[sayfa 357] Bu maddeler genç bir tavuğun oluşumu için gerekli olan tüm maddeleri, yağlı kütleleri, yumurtanın sarısını, kalsiyum tuzlarını vs... içinde barındırır. Bu maddelerden kaslar, sinirler, kemikler ve tüyler meydana gelecektir. Her şeyi çevreleyen kireç kabuk ise, gözenekli yapısıyla, gerekli gazların giriş ve çıkışına olanak tanır.

Sayfa :374

Si des terres australes nous pasons en Afrique, nous y rencontrons, chez les races indigènes les plus basses, la même dégradation animale, le même manque de raison. « Il suffit, dit M. d'Eichthal (*Lettres sur la race nègre*, 1839), d'avoir vu les noirs, d'avoir vécu quelque temps avec eux, pour acquérir la conviction qu'il y a là une nature différente de celle de l'homme blanc. »

Sayfa 374

Güneydeki topraklardan Afrika'ya geçildiğinde, en düşük düzeyli yerlilere, aynı hayvansı düzeye ve aynı mantık eksikliğine rastlanmaktadır. D'Eichthal [Eihtal], (Siyah Irkla İlgili Yazılar, 1839) düşüncelerini "Orada beyaz insanınkinden daha farklı bir doğanın mevcut bulunduğu kanaatine varmak için siyahları görmüş, onlarla bir müddet yaşamış olmak yeterlidir" şeklinde ifade etmektedir.

Sayfa :374

Tout à fait infécond au point de vue intellec-

Sayfa :375

tuel, il peut bien observer, mais ne sait rien tirer de l'observation. Aussi s'est-il arrêté tout à fait au début de la civilisation, et depuis des siècles n'a-t-il accompli aucun progrès, quoiqu'il ait été suffisamment en contact avec des peuples civilisés. Menteur, même sans but et sans utilité,

Sayfa 374-375

[Burton isimli deneyimli bir İngiliz gezgine göre Doğu Afrika'da yaşayan zencilerin özellikleri] Zihinsel açıdan tamamen kısır olan bu insan gayet iyi gözlem yapabilmesine karşın gözlemlerinden hiçbir sonuca varamamaktadır. Uygar halklarla yeterince temas hâlinde olmasına rağmen, uygarlığın başlangıcında kalmış ve yüzyıllarca hiçbir gelişme kaydetmemiştir. Amaçsız ve faydasız olsa bile yalan söyler.

Sayfa :382

Le 19 septembre 1868, dans la quatrième séance du congrès international d'archéologie et d'histoire tenu à Bonn, M. Otto Schmitz (section d'histoire primitive) lut un rapport détaillé sur les sauvages indiens Apaches, habitant entre les fleuves Rio-Grande del Norte et Rio-Colorado, qui sont encore au dernier degré de grossièreté bestiale. L'auteur avait été forcé de séjourner quelques mois parmi eux. Ils sont tout nus, et leur peau coriace leur sert de vêtement; ils dorment dans des grottes, se nourrissent de fruits, de baies, d'insectes, de chevaux ou d'ânes volés; les seuls produits de leur industrie sont l'arc et les flèches; ils vivent isolément ou par petites troupes sans chefs. Ils ne se réunissent sous la direction d'un chef que lorsqu'il s'agit d'un vol important. Chez eux point de mariage, seulement des accouplements plus ou moins longs, d'où naissent des enfants qui se confondent promptement avec le reste de la horde; ils n'ont pas idée de leur âge; ils n'ont pas de médecin; ils ne lavent pas leurs enfants, mais les saupoudrent de sable; ils abandonnent sur les routes leurs malades et leurs morts et n'ont presque pas de cérémonies funéraires. Chez eux on ne rencontre point ces idées communes à beaucoup d'Indiens, d'une autre vie après la mort, dans une autre région où l'on peut être plus heureux; aucune représentation d'un grand Esprit. Leur seule fête est celle de la pleine lune. On ne tue pas les animaux, on les dépèce tout vifs. Pendant les expéditions, on massacre les faibles, les estropiés, ou on les abandonne, et les laisse mourir de faim.

Sayfa 382

19 Eylül 1868 tarihinde, Bonn'da gerçekleştirilen Uluslararası Arkeoloji ve Tarih Kongresi'nin dördüncü oturumunda, Otto Schmitz [Otto Şmitz] (ilkel tarih bölümü), **vahşî Kızılderililer olan ve Rio Grande del Norte ve Rio-Colorado Irmakları arasında yaşayan Apaçiler hakkında detaylı bir rapor okumuştur; yazar birkaç ay onlarla yaşamak zorunda kalmıştır. Hepsi çıplak yaşamaktadır ve sert derileri giysi görevini görmektedir; mağaralarda uyumakta ve meyve, meyve taneleri, böcek, çalıntı at veya eşeklerle beslenmektedirler. Yegane sanayi ürünleri ok ve yaydan ibarettir; izole şekilde veya lideri olmayan küçük sürüler hâlinde yaşamaktadırlar. Önemli bir hırsızlık esnasında bir liderin yönetiminde bir araya gelmektedirler. Bu insanlarda evlilik mevcut değildir; sadece kimi daha uzun, kimi ise daha kısa çiftleşmeler söz konusudur; bu çiftleşmelerden ise sürünün geri kalanına karışan çocuklar doğmaktadır; yaşlarını bilmemektedirler ve doktorları yoktur; çocuklarını yıkamazlar, ancak kumla ovarlar. Hastalarını ve ölülerini yollara ter kederler ve neredeyse hiçbir cenaze töreni yapmazlar. Bu insanlarda pek çok Kızılderili'de ortak olarak mevcut bulunan ölümden sonraki başka bir hayata veya daha mutlu olunabilecek başka bir bölgeye dair hiçbir fikre rastlanmamaktadır. Tek bayramları dolunaydadır. Hayvanları öldürmezler; diri diri derisini yüzerler. Baskınlar esnasında zayıflar ve sakatlar katledilir, bırakılır veya ölüme terk edilir.**

Sayfa :383

A voir de tels êtres, dit Darwin (*Voyage de Circumnavigation du* Beagle), on a peine à croire qu'ils soient nos semblables et habitent la même planète. »

Sayfa 383

Darwin, "İnsan böyle yaratıkları gördüğünde, bunların bizim benzerlerimiz olduğuna ve bizimle aynı gezegende yaşıyor olmalarına inanmakta güçlük çekmektedir." sözlerini sarf etmiştir [Amerika'nın güney ucunda yaşayan yerlileri kastetmektedir].

Sayfa :386

Les termites ou fourmis blanches ont un État parfaitement organisé, avec roi, reine, travailleurs, soldats, serviteurs, etc.; elles construisent des édifices hauts de dix pieds et plus, avec des dômes, des tours, des myriades de chambres, des corridors, des passages souterrains, des ponts et des arceaux de pierre, des magasins, etc. La solidité, la hardiesse de ces constructions, leur adaptation au but, rivalisent avec les œuvres des hommes. Dans l'intérieur de ces édifices, il y a une habitation royale, entourée de chambres et de passages pour le service, ainsi que des chambres pour l'incubation et l'élevage des jeunes; enfin, une grande place publique.

Sayfa 386

Termitler veya beyaz karıncalar, mükemmel şekilde organize edilmiş bir devlete sahiptirler; burada kral, kraliçe, işçiler, askerler, hizmetkârlar vs.. bulunmaktadır ve on veya daha fazla ayak uzunluğa sahip büyük yapılar inşa etmekte ve üstelik bunlara kubbeler, kuleler, sayısız odalar, koridorlar, yer altı geçitleri, köprüler, taş kemerler, dükkanlar vs. ilâve etmektedirler. Bu yapıların sağlamlığı, atakliğı ve amaca uygunluğu insan eserleriyle yarışmaktadır. Bu yapıların içinde, etrafında odaların ve hizmet için yapılmış geçitlerin yer aldığı bir kraliyet konutu yer alır; bunun yanı sıra, kuluçka ve gençlerin yetiştirilmesi için odalar ve kamuya ait büyük bir meydan mevcuttur.

Sayfa :387

la pudeur. — Les naturels de la Nouvelle-Angleterre, en Australie, sont dépourvus de tout sentiment de pudeur et ne songent pas même à couvrir les organes génitaux. Les Australiens, selon G. Pouchet, si la police ne les en empêchait, offenseraient chaque jour la pudeur publique dans les villes de la colonie anglaise, comme le font les singes dans les menageries.

Sayfa 387
Edep – Yeni İngiltere'nin, yani Avustralya'nın yerlileri her türlü edep duygusundan yoksundurlar ve jenital organlarını dahi örtmeyi düşünmemektedirler. G. Pouchet'e göre Avustralyalılar, eğer polis onlara engel olmasaydı her gün, tıpkı maymunların bahçelerde yaptığı gibi, İngiliz koloni şehirlerinde halkın hayasıyla oynayacaklardı.

Sayfa :480

— Le christianisme n'est nullement une religion universelle, bien qu'on ait toujours vanté cette qualité comme un de ses principaux mérites. Ainsi il ne convient point à l'Orient et, malgré tous les efforts des missionnaires, il n'y fait absolument aucun progrès, tandis que l'Islam en fait beaucoup. L'Islam se propage de plus en plus en Asie et en Afrique: c'est une religion tout à fait convenable pour des nomades et des demi-nomades. Presque la moitié de l'Asie a peu à peu accepté l'Islam, quoiqu'on n'en puisse, pas plus que du christianisme, espérer quelque chose de favorable pour la civilisation. En effet, les pères même de l'Islam, les Arabes, sont tombés par lui dans une profonde décadence;

Sayfa 480
Hristiyanlık, bu özelliği ile daima en önemli değerlerinden biri olarak övünmüş olmasına rağmen, kesinlikle evrensel bir din değildir. Doğu'ya hiç uygun değildir ve misyonerlerin tüm çabalarına rağmen, İslâm oldukça geliştiği hâlde Hristiyanlık hiçbir gelişme kaydetmemiştir. İslâmiyet, Asya ve Afrika'da giderek yayılmaktadır; bu din, göçebelere ve yarı göçebelere çok uygundur. Asya'da yaşayanların neredeyse yarısı yavaş yavaş Müslüman olmuştur, oysa bu dinde de medeniyet adına Hristiyanlık'tan daha fazla şey umulamaz. İslamiyet'in ataları olan Araplar bile bundan dolayı büyük bir gerileme yaşamışlardır.

Sayfa :480

Les Romains avec leur civilisation classique considéraient les juifs et les chrétiens comme des athées; croire à un dieu unique, sans forme, abstrait, c'était pour eux nier la Divinité ou croire à une doctrine ténébreuse, dépouillée du caractère divin.

Sayfa 480
Klasik medeniyete sahip olan Romalılar, Yahudi ve Hristiyanları ateist gibi görmekteydiler; tek ve şekli olmayan bir tanrıya inanmak onlar için tanrısallığı inkâr etmek ve ilâhî özelliği olmayan karanlık bir doktrine inanmak anlamını taşımaktaydı.

Sayfa :481

Les religions monothéistiques sont ordinairement des religions de zélateurs; elles sont intolérantes et par suite hostiles au progrès, à la civilisation, à la science; tandis que dans le paganisme et le polythéisme il y a une force d'expansion et une tolérance infinies.

Sayfa 481

Tek tanrılı dinlerde, alışılagelmiş olarak ateşli bir savunuculuk görülür; gelişmeye, uygarlığa, bilime karşı hoşgörüsüz hatta düşman bir tutum sergilerler; oysa paganizm ve çoktanrılıkta bir yayılma gücü ve sınırsız bir hoşgörü mevcuttur.

L'ÉVOLUTION DE L'HUMANITÉ

SYNTHÈSE COLLECTIVE

Dirigée par HENRI BERR

LES RACES ET L'HISTOIRE

INTRODUCTION ETHNOLOGIQUE A L'HISTOIRE

PAR

Eugène PITTARD
PROFESSEUR D'ANTHROPOLOGIE A L'UNIVERSITÉ DE GENÈVE

LA RENAISSANCE DU LIVRE
78, BOULEVARD SAINT-MICHEL, PARIS

1924

KOLLEKTİF SENTEZ
HENRI BERR tarafından yönetilmiştir.

IRKLAR VE TARİH
TARİHE ETNOLOJİK GİRİŞ

EUGENE PITTARD
CENEVRE ÜNİVERSİTESİ ANTROPOLOJİ PROFESÖRÜ

LA RENAISSANCE DU LIVRE (KİTABIN RÖNESANSI)
78, BOULEVARD SAINT MICHEL, PARIS
1924

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri	
Envanter No	: 729
Yazar	: Eugene Pittard
Cild	: Siyah
Ebadı	:
	En : 14 cm.
	Boy : 20 cm.
Sayfa Adedi	: XX + 619
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Orhan ÖZTAŞKIN tarafından tercüme edilmiştir.

Sayfa: VI

« Il y a déjà longtemps, déclare-t-il, qu'en France, de bons esprits, dans le camp des historiens comme dans celui des naturalistes, ont insisté sur ce que la confusion des mots race, peuple, nation, langue, culture ou civilisation, présente d'extrêmement fâcheux.

Sayfa VI

Fransa'da uzun zamandan beri, tarihçiler ve tabiat bilimciler gibi düşünen insanlar, ırk, halk, millet, dil, kültür ve uygarlık arasındaki **karışıklığın üzücü olduğunu ifade etmektedirler.**

Sayfa: VI

C'est véritablement à tort et à travers qu'aujourd'hui encore, les auteurs les plus éminents et les plus académiques, quand ils traitent des groupements humains, se servent du mot race dans un sens totalement faussé.... Il faut bien se pénétrer que la race, représentant la continuité d'un type physique, représente un groupement essentiellement naturel, pouvant n'avoir et n'ayant généralement rien de commun avec le peuple, la nationalité, la langue, les mœurs, qui répondent à des groupements purement artificiels, nullement anthropologiques, et ne relevant que de l'histoire dont ils sont des produits. C'est ainsi qu'il n'y a pas une race bretonne, mais un peuple breton ; une race française, mais une nation française ; une race aryenne, mais des langues aryennes ; une race latine, mais une civilisation latine (2). »

Sayfa VI

Bugün dahi, en etkili ve en akademik yazarlar bile, ırk sözcüğünü tamamen yanlış olarak kullanmaktadırlar. **Irk bir fiziki tipi, temel olarak doğal bir grubu temsil etmektedir. Bu kavramın, tamamen yapay gruplamalar olan halk, milliyet, dil, gelenekler gibi kavramlarla genellikle hiçbir ilgisi yoktur. Bu kavramlar antropolojik kavramlar değillerdir. Sadece ürünü oldukları tarihle ilgilidirler. İşte bunun içindir ki; bir Bröton ırkı yoktur, fakat bir Bröton halkı vardır. Bir Fransız ırkı yoktur, bir Fransız halkı vardır. Bir Aryan ırkı yoktur, Aryan dilleri vardır. Bir Lâtin ırkı yoktur, Lâtin uygarlığı vardır.**

Sayfa:VII

cismani

* Cismani

Il a affaire, avant tout, aux caractères somatiques qui différencient les groupements humains, aux plus importants de ces caractères : taille du corps, couleur des yeux, des cheveux, forme du crâne, de la face.

Sayfa VII
Herşeyden önce, insan gruplarını birbirinden ayıran fiziksel özellikler, boy, göz rengi, saç rengi, kafatası ve yüzün biçimi gibi özelliklerdir.

Sayfa:VII

Les mêmes conditions de milieu géographique — chaleur, humidité, altitude, voisinage de la mer, alimentation — qui exercent, aux origines (3), une action capitale sur la morphologie des êtres humains et qui ont différencié blancs, noirs et jaunes, ont agi sur le cerveau, soit directement, soit par l'intermédiaire des conditions

Sayfa:VIII

sociales. Il y a donc des différenciations internes en rapport avec ces différenciations externes.

Sayfa VII-VII
Coğrafi ortamın, **sıcaklık, rutubet, yükseklik, denize yakınlık, beslenme gibi kökenlerde, insanların morfolojilerine** [fiziksel yapılarına] **etki eden aynı şartları, onları beyaz, siyah ve sarı olarak farklılaştırmıştır. Aynı şartlar beyinleri üzerine de gerek doğrudan, gerekse sosyal şartlar aracılığıyla etki etmiştir. Dolayısıyla, dış değişikliklere bağlı olarak, iç değişiklikler de meydana gelmektedir.**

Sayfa: VIII

Et l'on peut dire que le facteur race se défait constamment, qu'il est attaqué par cela même qui l'a produit : le milieu et l'hérédité.

Ici se présente à nous une question que déjà nous avons rencontrée (2), mais que précisément nous avons réservée pour le présent volume : celle des migrations.

Sayfa VIII

Denilebilir ki ırk ögesi, kendi ürettiği **ortam ve irsiyet** tarafından dahi saldırıya uğrayarak zayıflamaktadır.

Burada, daha önce de rastladığımız, fakat bu cildde ele almak için ayrı tuttuğumuz bir sorun ortaya çıkmaktadır; **göçler sorunu.**

Sayfa: IX

Selon lui, on a cru trop facilement que « les conquêtes ont été suivies de transformations ethniques » (p. 12). « Et les invasions elles-mêmes?... Quelles peuvent être leurs influences anthropologiques sur les régions envahies? Je crois qu'on a beaucoup exagéré certaines d'entre elles » (p. 14). Ailleurs encore : il semble, dit-il, que, dans le peuplement de l'Europe, « ces populations, arrivant... les unes à la suite des autres, ont dû causer de profondes perturbations ethniques parmi les plus plus anciens occupants.*

* Irkî

Sayfa IX

Eugene Pittard'a göre "fetihleri **ırkî dönüşümün** takip ettiğine" çok kolay inanılmaktadır. "Ya işgallerin bizzat kendileri? İşgal ettikleri bölgeler üzerinde ne gibi bir antropolojik etkileri olabilir? **Bunlardan bazılarının çok abartıldığını düşünüyorum." Eugene Pittard, bu konuyla ilgili olarak: "Avrupa'nın nüfus kazanmasında "birbiri ardı sıra gelen bu halklar,** buraların en eski sakinleri üzerinde, derin çalkalanmalar meydana getirmiştir.

Sayfa : IX

La thèse, on le voit, n'a rien d'absolu. Si bien des envahisseurs n'ont pu laisser d'empreinte ethnique importante, Pittard ne nie pas que, « dans certains cas particulièrement favorisés », les invasions aient pu jouer un rôle modificateur » (p. 16). C'est depuis que les circulations humaines sont devenues intensives au travers des continents, déclare-t-il, que les races primitives se sont mélangées. Jusqu'au mésolithique, l'Europe occidentale ne connut que des Dolichocéphales — de types divers, il est vrai. L'arrivée des premiers Brachycéphales troubla profondément cette relative unité. A partir de ce moment-là, — et les mélanges iront toujours en s'accentuant, — il n'est plus possible, en Europe, de parler de races pures » (p. 20; cf. p. 102).

La lecture de ce livre invite et aide à mettre quelques précisions dans l'étude de ces divers phénomènes. migration, conquête, colonisation, émigration, *et à chercher les rap-*

Sayfa : X

ports du nomadisme *avec les divers phénomènes précédents.*

La migration *est un phénomène originel, qui a joué dans la préhistoire et la protohistoire un rôle capital.*

Sayfa IX

Her ne kadar işgalciler, önemli "ırki" etkiler bırakmasalar da, Pittard "özel olarak uygun bazı durumlarda işgallerin, değiştirici bir rol oynayabileceğini" inkar etmemektedir. İnsan dolaşımlarının kıtalar boyunca yoğunlaşmasından itibaren, ilkel ırklar karışmışlardır. Mezolitik Döneme kadar, Batı Avrupa'nın, sadece Dolikosefal ırkın farklı tiplerdeki üyelerini tanıyordu. Gerçek Brakisefal'lerin gelişi, bu göreceli birliği derin bir şekilde sıkıntıya sokmuştu. Bu andan itibaren, karışmalar artarak süregelmiştir. Artık Avrupa'da saf ırklardan söz edilemez.

Bu kitabın okunması, bu farklı olayların incelenmesinde bazı hassasiyetlerin uygulanmasını getirmekte ve kolaylaştırmaktadır. Bu olaylar; göç, fetih, kolonileştirme, iltica ve göçebeliğin de daha önceki olaylarla ilişkisi araştırılmalıdır.

[sayfa X]

Göç, tarih öncesinde ve tarih sonrasında önemli bir rol oynayan orijinal bir olaydır.

Sayfa: XI

« Vaste Cosmopolis », dit en d'autres termes Eugène Pittard, où, dès les temps néolithiques, « les races se mêlent, se superposent et s'enchevêtrent » (pp. 89, 93, 102).

Sayfa XI

Eugene Pittard, neolitik çağlardan beri "ırkların karışarak, üstüste gelerek birbirine karıştığı" "geniş bir uluslararası karışım" meydana geldiğini ifade etmektedir.

Sayfa: XII

Sous la pression de forces externes et internes, ce sont donc, aux origines humaines, de perpétuels mouvements — dont personne, mieux que J. de Morgan, n'a donné une idée.

Sayfa XII

İnsan kaynaklı, sürekli hareketlerden oluşan, dış ve iç güçlerin baskısıyla, hiç kimse J. de Morgan'dan daha iyi bir fikir veremedi.

Sayfa: XII

Et le mélange des races apparaît comme un facteur de développement, d'enrichissement, — en sorte que les groupes isolés, comme les familles qu'isole leur grandeur, s'appauvrissent et dégénèrent. La France, « synthèse ethnique », doit peut-être à ses « richesses anthropologiques » son « génie multiforme » (p. 165).

A mesure que les groupes sont devenus plus sédentaires, ont poussé de plus profondes racines dans les milieux particulièrement favorables, l'invasion a joué son rôle historique:

Sayfa XII

Eugene Pittard'a göre, ırkların karışımı, bir gelişme, zenginleşme ögesi olarak görülmektedir. Tecrit edilmiş gruplar, büyüklüklerini koruyan aileler gibi fakirleşirler ve dejenere olurlar.

Gruplar, daha yerleşik hâle geldikçe, özellikle daha uygun ortamlarda, daha derin kökler saldılar. İşgal, tarihi rolünü her zaman oynamaktadır.

Sayfa:XIII

La protohistoire nous laisse voir assez nettement, — surtout en Orient : Mésopotamie, Égypte, Crète, Grèce, — des irruptions subites de masses barbares, qui disloquent des Empires naissants (1).

La conquête, la colonisation (2), *l'émigration, ce sont des formes atténuées de l'invasion et de la migration et les modes divers d'action d'un groupe sédentaire sur un autre groupe qui, généralement, l'est aussi. L'ambition politique, l'appétit économique, la surabondance de population, les persécutions politiques ou religieuses peuvent établir entre des groupes différents un contact, violent ou pacifique, qui retentit plus ou moins profondément sur leur vie sociale, psychique, et même sur leur constitution ethnique. J. Brunhes, à la suite de Haddon, distingue, parmi les mouvements de peuples, ceux qui modifient le caractère des races, parce qu'ils agissent en masse* (racial drift), *et ceux qui modifient seulement leur civilisation* (cultural drift), *parce que les nouveaux venus ne font que s'infiltrer, se diluer dans la population antérieure d'un pays* (3); *mais l'infiltration même n'est pas sans exercer quelque influence « raciale »* (4).

Quant au nomadisme, il est la survivance, au stade de la

Sayfa:XIV

sédentarité dominante, de l'état primitif de migration.

Sayfa XIII-XIV

Tarih sonrası, bize, özellikle Mezopotamya, Mısır, Girit, Yunanistan gibi doğu ülkelerinde barbar kitleleri tarafından girişilen işgaller, doğmakta olan imparatorlukları tıkamaktadır.

Fetih, kolonileşme ve dış göç, işgalin ve göçün zayıflatılmış şekli ve aynı zamanda, yerleşik bir grubun, genellikle gene yerleşik olan başka bir yerleşik grup üzerindeki hareketleridir. Siyasî arzu, ekonomik iştah, nüfusun fazlalığı, siyasî veya dinî infazlar, farklı gruplar arasında şiddetli veya yumuşak ilişkiler yaratabilir. Bunlar da sosyal, psikolojik hayatlarında ve hatta ırkî yapılarında az çok değişimlere sebep olur. Haddon'a göre, J. Brunhes, ırkların özelliğini değiştiren halkların hareketleri arasında, kitlesel kay-

mayı ve sadece uygarlıkların değiştiren kültürel kaymayı ayrı tutmaktadır. Zira, yeni gelenler, bir ülkenin daha önceki nüfusundan süzülerek geçmiş ve onun içinde seyrekleşmişlerdir. Fakat bu süzülme bile, bazı "ırki" etkilerde bulunmaksızın gerçekleşmiştir.

Göçebeliğe gelince, hâkim olan yerleşikliğin içinde, göçlerin ilkel hâli olarak varlığını sürdürmüştür.

> Sayfa: XIV
>
> *L'Arabe est resté nomade* (1). »
>
> L. *Cahun, dans son excellente* Introduction à l'Histoire de l'Asie, *a montré quelle ivresse trouvaient les Turcs et les Mongols aux galopades à travers la Puszta, la lande « verdoyante et barioléé de fleurs ».*

Sayfa XIV

Arap, göçebe kalmıştır.

L. Cahun, çok kaliteli bir eser olan "Asya Tarihine Giriş" isimli kitabında, **Türklerin** ve Moğolların, yeşillikler ve çiçeklerle bezenmiş Puszla'ya dört nala inerlerken nasıl bir sarhoşluk içerisinde bulunduklarını göstermektedir.

> Sayfa: XV « *Dans toute l'histoire des anciens peuples de l'Orient, les nomades ont vécu... en marge des sédentaires, élément de trouble, d'insécurité perpétuelle, mais aussi source vive de renouvellement et de rajeunissement pour la population des villes. Or, s'ils persistent dans cette vie élémentaire jusqu'à notre époque, survivant à de grands empires, cette durée même prouve qu'ils sont un élément nécessaire dans les conditions de vie offertes par la nature aux peuples orientaux* (1). »
>
> *Le nomade, agent efficace dans les rapports des groupes humains, a la mobilité de tous les germes fécondants* (2).

Sayfa XV

"Doğu'nun eski halklarının bütün tarihi içinde yerleşiklerin yanısıra, sıkıntı kaynağı, sürekli güvensizlik kaynağı, fakat aynı zamanda şehirlerin nüfusu için canlı bir yenilenme ve gençleşme kaynağı olan göçebeler de yaşamıştır. Bunlar devrimize kadar büyük

imparatorluklar içerisinde varlıklarını devam ettirebildiklerine göre, bu geçen süre, onların, tabiatın doğulu halklara sunduğu şartların bir ögesi olduğunu kanıtlamaktadır. Göçebe, bütün verimli çekirdeklerin hareketliliği için etkili bir aracıdır.

Sayfa:XV

Les phénomènes divers que nous venons de passer en revue constituent un brassage perpétuel de l'humanité (3). De ce brassage — qui s'ajoute et aux transformations du milieu et au changement de milieux — on ne saurait nier l'action considérable sur la race. La guerre et aussi la paix, la lutte et aussi l'entr'aide ont, pour reprendre les termes de Paul Lacombe, « sassé et ressassé la pâte humaine » (4). Il n'en résulte pas seulement un mélange des sangs, mais encore, et peut-être surtout, des modifications psychiques.

Sayfa XV

Gözden geçirdiğimiz farklı olaylar, insanlığın sürekli bir **karışımını oluşturmaktadır.** Ortama katkıda bulunan ve değiştiren bu karışmanın, ırk üzerindeki hatırı sayılır etkisi göz ardı edilemez. Savaş ve barış, mücadele ve karşılıklı yardımlaşma, Paul Lacombe'un "insanlık hamurunun elenmesi ve yeniden elenmesi" sözlerini anlayabilmek için gereklidir. Bu sadece kanların karışmasıyla sonuçlanmamakta, fakat, aynı zamanda psikolojik değişikliklerle sonuçlanmaktadır.

Sayfa:XVI

Mais un autre élément joue son rôle dans cette élimination du facteur racial, — le progrès de l'esprit. «

Sayfa XVI

Fakat, bu ırk ögesinin bertaraf edilmesi için başka bir öge olan düşüncenin gelişmesi rol oynamaktadır.

Sayfa:XVI

La forme de la lête, au cours de l'évolution, perd tout rapport avec son contenu : le progrès logique, la pensée pure, dans la mesure où elle intervient, où elle triomphe de la poussée des instincts, où elle préside aux transformations sociales et à la vie civilisée, assimile les hommes, « humanise » de plus en plus l'humanité (1).

Sayfa XVI

Gelişme esnasında, başın gelişmesi, sürekliliğiyle bütün ilişkisini kesmiştir. Mantıksal gelişme, saf düşünce, içgüdülerin itmesiyle zafer kazandığı, sosyal değişimlere ve medenî hayata başkanlık ettiği ölçüde, insanları içinde özümser ve uygarlığı giderek daha "insani" hâle getirir.

Sayfa: XVII

Le milieu ne se modifie que lentement, que relativement, sous l'action surtout — dans les temps historiques — des groupes humains. Les possibilités qu'il offre à la vie des sociétés peuvent dormir, s'assoupir, et s'éveiller ou se réveiller tout à coup. La race s'efface irrévocablement, sauf dans les cas exceptionnels d'atavisme. Sans doute il y a, selon le mot célèbre, plus de morts que de vivants;

Sayfa XVII

Ortam, tarih devirleri boyunca, insan gruplarının etkisiyle, ancak yavaşça ve göreceli olarak değişir. Toplulukların hayatına sağladığı olanaklar yavaşlayabilir, bekleyebilir veya birden uyanıp kendine gelebilir. Irk, bazı miras durumları istisna olmak üzere, geri dönülemez bir şekilde ortadan kalkar. Hiç şüphesiz ki çok kullanılan terimiyle, ölüler yaşayanlardan fazladır.

Sayfa: XVII

On pourrait dire que l'histoire fait la race beaucoup plus que la race ne fait l'histoire : mais la formule aurait quelque chose d'équivoque ; elle donnerait un double sens au mot race. Il faut dire plutôt que les races anthropologiques *se décomposent et se multiplient en races historiques ou groupes ethniques ; que les groupes ethniques se mêlent et se transforment dans les peuples et les* nations.

Sayfa XVII

Irkın tarihi yaratmasından fazla, tarihin ırkı yarattığından söz edilebilir. Fakat bu formül, ikili bir anlam ifade etmekte olup, ırk kelimesine ikili bir anlam yüklemektedir. Antropolojik ırkların tarihi ırklar hâlinde çözündükleri ve tarihi ırklar veya etnik gruplar hâlinde çoğaldıkları, etnik grupların ise birbirine karıştıkları ve halklar ve milletler hâline dönüştüklerini ifade etmek gerekmektedir.

Sayfa:XVII

L'humanité se fait, — ou se refait : l'unité physique, si elle a existé, est remplacée peu à peu par l'unité psychique, l'unité de ressemblance par l'unité de conscience.

Tel serait, en ce qui concerne la race, le sens de l'évolution humaine ; telle est l'hypothèse que notre œuvre doit vérifier.

*En somme, entre l'*anthropologie préhistorique *(à laquelle sont, en grande partie, consacrés, dans ce livre, les chapitres de considérations préliminaires)* et l'éthologie collective, *ou étude psychologique de groupements historiques déterminés, — peuples anciens, nations modernes, — (qui se trouvera méthodiquement traitée dans la succession des volumes), se place l'*ethnologie, *qui s'attache surtout aux caractères anthro-*

Sayfa:XVIII

pologiques des familles ethniques (1) *: c'est l'ethnologie qui remplit les trois quarts du présent volume.*

Sayfa XVII-XVIII

İnsanlık yapılanmakta veya yeniden yapılanmaktadır. Fizikî birlik, eğer mevcutsa, yavaş yavaş psikolojik birlikle yer değiştirmekte, **benzeşme birliği ise, inanç birliği ile yer değiştirmektedir.**

Bu da, eserimizin hipotezinin kanıtlamasının gerektiği bir şekilde, ırkla ilgili olarak, insanî gelişmenin yönüdür.

Toplam olarak, tarih öncesi antropolojisi'yle **(bu kitapta, ilkel görüşlerin başlıkları olarak ele alınmışlardır)** kollektif gelenekler bilimi veya belirlenmiş tarihî gruplaşmaların psikolojik gruplanmalarının tetkiki, - eski halklar, modern milletler, - (takip eden ciltlerde metodik olarak incelenecektir), daha ziyade etnik ailelerin antropolojik özelliklerine etnolojiyi yerleştirir. Bu etnoloji bu cildin dörtte üçünü doldurmaktadır.

Sayfa:XVIII

On ne trouve plus ici les divisions traditionnelles: Argens, Sémites, Mongols, — qui ne sont pas exclusivement anthropologiques.

Sayfa XVIII
Artık burada geleneksel bölünmeler olan Aryanlar, Samîler, Moğollar bulunmamaktadır. Zira bunlar tamamen antropolojik değillerdir.

Sayfa:XIX

Les *classifications, les généalogies ont un caractère provisoire, une « physionomie changeante » : le propre de la science est de « défaire sans cesse pour accomplir un nouveau progrès » (2).*

Sayfa XIX
Sınıflandırmalar, soy ağaçları geçici birer karaktere, "değişen bir fizyonomiye" sahiptir. Bilimin kuralı, "yeni bir gelişme yaratmak için sürekli eskiyi bozmaktır."

Sayfa:4

: la réunion d'individus semblables, issus de parents de même sang.

Sayfa 4
[Irk, bir tanıma göre] Aynı kandan gelen bireylerin birliğidir.

Sayfa:4

Voici une définition de la race, donnée par Boule (1), qui convient parfaitement à ce volume : « On doit entendre par race, la continuité d'un type physique, traduisant les affinités de sang, représentant un groupement essentiellement naturel, pouvant n'avoir, et n'ayant généralement rien de commun avec le peuple, la nationalité, la langue, les mœurs qui répondent à des groupements purement artificiels, nullement anthropologiques et ne relevant que de l'histoire dont ils sont les produits. »

Sayfa 4

Boule tarafından verilen bu cilde uygun bir tanım şu şekildedir: **"Irk kavramından, kan bağlarını içeren, temel olarak doğal olan bir gruplamayı temsil eden, temelde yapay olan halk, milliyet, dil, gelenekler gibi sadece kendilerini yaratan tarihle ilişkili gruplamalarla hiçbir ilgisi olmayan, tamamen antropolojik bir fiziki tipin devamlılığını anlıyoruz."**

Sayfa:6

A toutes les époques de l'histoire, il y a eu des grandes nations, des grandes civilisations, côte à côte avec des nations sans éclat et des civilisations médiocres. Peut-on dire que les unes et les autres sont les simples résultats de leur composition raciale?

Existe-t-il dans l'univers des groupes ethniques — leur diversité dans l'espace n'a pas à être envisagée — qu'on pourrait diviser en races fortes et en races faibles et dont les premières,

Sayfa:7

fatalement, prendraient la direction des événements ? Le « cours des âges » serait-il, obligatoirement, réglé par elles? D'un autre côté, si les races fortes ont pu créer de grandes choses et les entretenir pendant longtemps, quelles raisons plausibles faut-il invoquer pour expliquer leur faiblesse, leur décadence, et leur inexorable chute? Pourquoi la Chaldée, la Perse, l'Égypte, la Grèce, Rome, après avoir resplendi sur le monde, se sont-elles évanouies?

Sayfa 6

Tarihin her döneminde, pırıltısız ve zayıf uygarlıklara sahip milletler yanında büyük milletler, büyük uygarlıklar da var olmuştur. Bunlardan birinin veya öbürünün, ırki bileşimlerinin basit sonuçları olduğunu söyleyebilir miyiz?

Dünya üzerindeki farklılıkları belirlenmemiş olan etnik gruplar dünyasında, kuvvetli ırklar ve zayıf ırklar olarak ayırabileceğimiz gruplar var mıdır? Böyle olduğu takdirde bunların arasından kuvvetli ırklar, olayların yönetimini ellerine alacaktır. [sayfa: 7] **"Çağların akışı", mecburi olarak onlar tarafından mı düzenlenecektir? Diğer taraftan, eğer kuvvetli ırklar, büyük şeyler yaratabilirler ve uzun süre devam ettirebilmişse, hangi muhtemel nedenler zayıflıklarını, gerilemelerini ve engellenemez düşüşlerini açıklayabilir? Niye Kalde, Pers İmparatorluğu, Mısır, Yunanistan, dünya üzerinde o kadar parladıktan sonra, ortadan kaybolmuşlardır?**

Sayfa:11

Et comme pendant longtemps le contrôle a manqué, on voit le chemin parcouru par les inexactes définitions: des noms de lieux, plus ou moins déformés, permettant certains parallèles linguistiques, ont été le point de départ d'invraisemblables tentatives de parentés ethniques. N'a-t-on pas voulu faire venir du Caucase les populations qui apportèrent le bronze en Occident (1), simplement sur un rapprochement linguistique du mot servant à représenter l'étain ? On est allé même, pour donner plus de certitude à cette filiation, jusqu'à décrire des mines de ce précieux métal!

Sayfa 11

Uzun süreyle kontrol eksik kaldığı için, doğru olmayan tanımlamalarla yol alındığını görüyoruz. Benzer paralel dilbilimsel söyleyişlere olanak veren az veya çok deforme edilmiş yer isimleri, inanılmaz ırkî akrabalık iddialarının ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. "Kalay" anlamına gelen kelimeye, dilbilimsel [linguistik] açıdan yapılan bir yaklaşım nedeniyle, bronz'un Kafkasya'dan gelen halklar tarafından batıya getirildiğine inanmadık mı? Hatta, bu kıymetli madenin çıkarıldığı maden ocaklarını bile tanımladık.

Sayfa:13

Voyez ce qui s'est passé en Roumanie, où le dernier des pâtres, parce qu'il parle une langue dérivée du latin, ou parce qu'il se rappelle que ses aïeux furent vaincus par Rome (cette victoire ne fut pas facile, certes, et il y aurait lieu d'être fier de l'admirable résistance des Daces), s'imagine qu'il a, dans les veines, le plus pur sang de Trajan! Les autres races dites latines, en proclamant, — ça fait toujours bien dans les discours et le thème est facile, — avec un orgueil un peu naïf, leur caractéristique linguistique, pleine de sous-entendus soi-disant flatteurs, imitent bien un peu le pâtre roumain!

Sayfa 13

Lâtince'den türemiş bir lisan konuşan, son çobanlar ülkesi Romanya'da neler olduğuna bir bakalım. **Romanyalılar'ın ataları Romalılar tarafından mağlup edilmişti (bu zafer, gene de o kadar kolay bir zafer olmadı ve Romanyalılar Dace'ların direnişleri ile gurur duyabilirler). Romanyalılar'ın damarlarında, Trajan'ın en saf kanı dolaşmaktadır.** Lâtin denilen diğer ırkların mensupları, nutuklarında oldukça kolay bir şekilde, biraz doğaçlama bir böbürlenmeyle Romanyalı çobanı taklit etmektedirler.

Sayfa: 13

Sans hésitation, je préfère me représenter que je suis le descendant d'un Dace ou d'un Celte, ou d'un Gaulois. C'est au moins aussi honorable; et, surtout, c'est plus conforme à la vérité.

Pour donner une empreinte ethnique, la conquête doit être suivie par la colonisation. Et encore là, il faut s'entendre. Les colonisations grecques en Asie Mineure et en Italie ne furent pas opérées avec des hommes appartenant à la « race grecque ». Les seules statistiques démographiques s'y opposeraient. Celles de Carthage, ou celles des Arabes, non plus. Il faut absolument dépouiller les manuels de ces lieux communs qui peuvent conduire à de graves confusions. Et si j'insiste, c'est qu'on retrouve constamment dans nos lectures, c'est qu'on entend constamment dans les conversations, répéter de telles inexactitudes.

Sayfa 13

Hiç şüphesiz, kendimi bir Dace veya bir Kelt'in, ya da bir Galyalı'nın halefi olarak takdim etmeyi tercih ederdim. Bu, en azından Sezar'ların halefi olmak kadar onurlu ve hiç şüphesiz çok daha gerçekçi olurdu.

Irkî bir iz bırakmak için, fethi kolonileşme takip etmelidir. Fethedilen yerlerde, fetheden toplumun kendi dilini de duyurması gerekmektedir. Küçük Asya'daki ve İtalya'daki kolonileşmeler "Yunan ırkı"na mensup olan insanlar tarafından gerçekleştirilmemiştir. Sadece nüfus istatistikleri bunun tersini göstermektedir. Kartaca'nın ve Araplar'ın kolonileri de kendi insanları tarafından gerçekleştirilmemiştir. Bu ortak yerlerle ilgili kayıtları, ciddî karışıklıklara neden olmamak için, ciddiyetle incelemek gerekmektedir. Ben bütün konuşmalarımda ve yazılarımda hep bu yanlışlıkları vurguladım.

Sayfa: 20

Avant de discuter des œuvres humaines, de leurs origines, de leurs états divers, de leurs changements possibles, de leur avenir favorable ou défavorable, ne faut-il pas d'abord connaître les hommes qui ont créé ces œuvres, qui les ont vécues, modifiées, qui les vivent et les transforment chaque jour!

Le degré de pureté ethnique d'une race humaine est, en première ligne, fonction de son isolement géographique.

Sayfa 20
İnsan eserlerini, kökenlerini, farklı durumlarını, muhtemel değişmelerini, arzuladıkları veya arzulamadıkları gelecekleri tartışmak için, önce bu eserleri yaratan insanları, bu eserleri yaşayanları, değiştirenleri, bu eserleri her gün yaşayarak değiştirenleri tanımak gerekmemekte midir?
Bir insan ırkının ırkî saflığı, birinci derecede, coğrafi tecrit edilmişliğinin bir fonksiyonudur.

Sayfa:20

Jusqu'au mésolithique, l'Europe occidentale ne connut que des Dolichocéphales, de types divers, il est vrai. L'arrivée des premiers Brachycéphales troubla profondément cette relative unité. A partir de ce moment-là, — et les mélanges iront toujours en s'accentuant, — il n'est plus possible, en Europe, de parler de races pures.

Sayfa 20
Mezolitik döneme kadar, Batı Avrupa'nın sadece farklı tiplerdeki dolikosefalleri tanıdığı doğrudur. İlk brakisefallerin gelişi, bu nisbî birliği derinlemesine bozmuştur. Bu andan itibaren Avrupa'da saf ırklardan bahsetmek olanaksız hâle gelmiştir. Irklar arasındaki karışmalar da giderek artmıştır.

Sayfa:28

Au surplus, des faits d'une importance capitale pour la marche de la civilisation semblent avoir été inventés et propagés par ces Brachycéphales méprisables, ces représentants de la race inférieure de l'*Homo alpinus* ! Peut-être, en effet, leur devons-nous tout simplement la culture des céréales et la domestication des animaux ? Ce n'est pourtant pas là un mince apport! Ne peut-il pas être mis, avantageusement, en contre-partie de quelques pillages et de quelques massacres ? Et ces inventions n'ont-elles pas déterminé plus de progrès sociaux, et de plus longue durée, et de plus grands rayonnements, que toutes les agitations batailleuses des Nordiques?
Et si encore, nous sortions des limites ethniques de l'Europe actuelle, ne pourrions-nous pas trouver des civilisations qui

Sayfa:28

paraissent être l'apanage exclusif de Brachycéphales, dont on pourrait chercher la parenté avec notre *Homo alpinus?* Nous disons : qui paraissent, car est-on jamais sûr, à propos d'événements aussi complexes que ceux composant l'Histoire, du

Sayfa:29

rôle déterminant, certain, indiscutable, dans une masse hétérogène, de tel ou tel groupe?

Sayfa 28-29

Bunun da ötesinde, uygarlığın ilerlemesi için çok önemli bir role sahip olan olaylar, düşük özellikli Homo Alpinus ırkının temsilcileri olan zavallı Brakisefal'ler tarafından yaratılmışa benzemektedirler. Belki de aslında onlara sadece tahıl yetiştirilmesi ve hayvanların evcilleştirilmesini borçluyuz. Bu da aslında hiç de küçük bir katkı değildir. Bunu bazı talan ve bazı katliamların fazlasıyla karşılığı olarak düşünemez miyiz? Bu keşifler, Kuzeyliler'in savaşçı çalkantılarından daha uzun süreyle ve fazla sosyal gelişme sağlamamışlar mıdır?

Şu anki Avrupa'nın ırkî sınırlarından dışarı çıkarsak, bizim Homo Alpinus'umuza akrabalığını aramamızı da gerektiren, Brakisefal'lere özel gibi gözüken uygarlıklar bulmaz mıyız? Hiçbir zaman emin olamayacağımız için, "tarihi oluşturan bu kadar karışık olayların oluşumunda, düzensiz bir kitlenin içinde, şu veya bu grubun etken öge olduğu ancak gözüküyor gibi"dir diyebiliriz.

Sayfa:29

Pourquoi, par exemple, un sociologue ne prétendrait-il pas que la merveilleuse floraison de connaissances de la fin du siècle dernier et du commencement du XXe siècle est en corrélation étroite, d'une part avec la diminution des éléments remuants dolichocéphales, et, d'autre part, avec cette augmentation, constatée dans certaines parties de la population européenne, des individus à têtes courtes et larges!

Quel est, dans l'état actuel de nos connaissances, le continent qui renferme les restes humains les plus anciens? Autrement dit, en nous plaçant, momentanément, sur le terrain du monogénisme, quelle est la partie de la terre qui a vu naître le premier couple d'hommes?

Il est impossible de répondre à une telle question; et on se rendra mieux compte de cette impossibilité, au fur et à mesure qu'on avancera dans la lecture de ce volume.

Sayfa 29

Örneğin; niye bir sosyolog, geçen asrın sonu ile bu asrın başındaki muhteşem bilgi artışının, bir taraftan Dolikosefal ögelerin dengesiz azalmasıyla, diğer taraftan, Arupa nüfusunun bir kısmında ortaya çıkan kısa ve geniş kafalı kişilerin artışıyla korelasyon [katsayısal ilişki] içinde olduğunu ileri sürmemektedir?

Bilgilerimizin bugünkü durumunda, en eski insan eserlerini barındıran kıta hangisidir? Başka bir deyişle, ilk insan çiftinin ortaya çıktığını, dünyanın hangi kısmı görmüştür?

Böyle bir soruya yanıt vermek olanaksızdır. Bu cildi okudukça da bu soruya yanıt vermenin neden olanaksız olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Sayfa:30

De telles hypothèses, ayant pour base l'examen des outillages démontrant l'existence des hommes, sont, principalement, des hypothèses de préhistoriens. Mais quelle est l'opinion des paléontologistes, eux qui peuvent remonter beaucoup plus loin dans le « cours des âges »?

Sayfa 30

İnsanların varlığını gösteren aletlerin incelenmesine dayanan bu tip hipotezler, temelde prehistoryen [tarih öncesi] tarihçilerinin hipotezleridir. Fakat, tarih içerisinde çok daha geriye gidebilen paleontologların bu konudaki görüşü nedir?

Sayfa:30

C'est donc dans l'ancien continent qu'il faut chercher notre berceau. L'Humanité est un produit du Vieux Monde » (1).

Sayfa:31

Parmi ceux qui tentent la résolution de ce problème — pour la compréhension duquel on ne fera jamais assez de réserves préliminaires, — il y a des fanatiques. Il y a ceux qui croient encore que « tout est venu d'Asie ». Persistance des anciennes théories linguistiques qui, par la simplicité de leurs moyens, ont si fort attiré nos prédécesseurs ? Peut-être ! Il faut toutefois reconnaître que la découverte du *Pithecanthropus erectus*, le fait que l'Asie méridionale a connu une remarquable évolution des Primates, qu'elle possède les outillages du Paléolithique

Sayfa:31

ancien, militent en faveur de ce continent. Et l'Afrique? Pourquoi notre berceau ne s'y trouverait-il pas? Les hypothèses émises à cet égard par M. Peringuey sont très attirantes. Peut-être, en Asie, la chance a-t-elle particulièrement favorisé les chercheurs, alors qu'en Afrique ils travaillèrent sans grands bénéfices... actuels! Et les continents effondrés sous la mer à la fin du Tertiaire et dont nous ne saurons jamais rien! Et l'Europe?

Sayfa 30

İşte bunun için, ilk beşiğimizi eski kıtada aramak gerekmektedir. İnsanlık eski dünyanın bir ürünüdür.

[sayfa 31]

Bu meselenin çözümünü bulmaya girişenlere göre – durumu anlamak için asla yeterince ön bilgiye sahip olamayacağız – bazı fanatikler bulunmaktadır. Her şeyin Asya'dan geldiğine inananlar da vardır. Eski dilbilimsel [linguistik] teorilerin, olanaklarının basitliğiyle varlıklarını sürdürmeleri mi, seleflerimizi bu kadar kendine çekmiştir? Belki de! Pithecanthropus erectus'un ortaya çıkarılması, Güney Asya'nın, Primat'ların yüksek derecede gelişmesine şahit olduğunu, bu kıtaya avantaj sağlayacak şekilde eski Paleolitik Dönem'den kalma aletlere sahip olduğunu göstermektedir. Ya Afrika? Niye ilk beşiğimiz bu kıtada bulunmasın? Bu konuyla ilgili olarak Bay Peringuey tarafından yayınlanmış hipotezler çok ilgi çekicidir. Belki de araştırmacıların teşvik edildiği Asya'nın şansı, pek de teşvik edilmedikleri Afrika'ya nazaran daha fazladır. Ya Tersiyer Dönem'in sonunda suların altına gömülmüş olan kıtalar? Maalesef onlar hakkanda hiçbir şey bilemiyoruz. Ya Avrupa?

Sayfa:31

Aujourd'hui encore, c'est le doute qui doit être notre attitude la plus sage. S'il fallait répondre à la question posée, nous devrions dire honnêtement que nous ne savons pas.

Mais, de cette réponse négative il ne faudrait pas inférer que tout ce qui touche aux origines premières de l'homme nous est complètement inconnu. Nous ne savons pas où l'humanité

Sayfa:32

est apparue et nous ne savons pas, non plus, sous quelle forme elle est apparue; c'est entendu! Mais, tout de même, nous pouvons affirmer que les hommes du Quaternaire n'ont pas eu, au

Sayfa:32

début de leur existence, dans leur complexité anatomique, les formes exactes que possèdent les hommes d'aujourd'hui. Et, d'autre part, nous apercevons, très haut dans le passé, et avec de surprenants détails, les étapes par lesquelles a passé l'Humanité dans ses manifestations matérielles. Ce sont là, tout de même, de magnifiques acquisitions, que le troisième quart du XIXᵉ siècle ignorait complètement.

Sayfa 31

Bugün hâlâ, şüphe, en akılcı davranışımız olmalıdır. Yöneltilen soruya yanıt vermemiz gerekirse, söyleyebileceğimiz en doğru şey, bilmediğimizdir.

Fakat bu olumsuz yanıt, insanın ilk kökenleri hakkında hiçbir şey bilmediğimiz anlamına gelmemektedir. İnsanlığın nerede ortaya çıktığını ve ne şekilde ortaya çıktığını bilmiyoruz. [sayfa 32] Bu açık. Fakat, buna rağmen Kuaterner Devir insanının varoluşlarının başlangıcından beri anatomik bütünlüklerine, yani bugünkü insanın tam biçimlerine sahip olmamışlardı. Diğer taraftan, geçmişteki çok eski zamanlarda, ve şaşırtıcı detaylarla, insanlığın maddî görünümlerindeki değişmeleri görüyoruz. Bununla birlikte, XIX. yüzyılın üçüncü çeyreğinin tamamıyla yabancısı olduğu muhteşem görünümlere sahiptiler.

Sayfa:33

CHAPITRE II

LA CLASSIFICATION DES RACES HUMAINES

I

QUELQUES MOTS SUR L'ÉVOLUTION DES INDUSTRIES ET LA CLASSIFICATION DU PRÉHISTORIQUE.

Ces observations étant formulées, rappelons que l'homme a très probablement existé à la fin de l'ère tertiaire, dans le Pliocène, au moins. On a prétendu, à diverses reprises, avoir découvert des débris de squelettes humains dans des terrains appartenant à plusieurs subdivisions du Tertiaire.

Sayfa 33

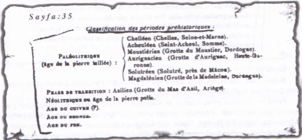
BÖLÜM II

İNSAN IRKLARININ SINIFLANDIRILMASI

I

TARİH ÖNCESİ SANAYİNİN [ÜRETİMİN] GELİŞİMİ VE TARİH ÖNCESİ ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ

Bu gözlemleri oluştururken, insanın muhtemelen, Tertiyer Dönem'in sonunda, en azından Pliosen Dönem'de mevcut olduğunu hatırlayalım. Birçok kereler, Tersiyer Dönem'in birçok alt bölümlerine ait arazilerde insan iskeletleri kalıntılarına rastlanmıştır.

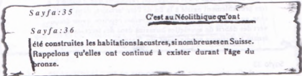

Sayfa:35

Classification des périodes préhistoriques :

PALÉOLITHIQUE (âge de la pierre taillée) :
- Chelléen (Chelles, Seine-et-Marne).
- Acheuléen (Saint-Acheul, Somme).
- Moustiérien (Grotte du Moustier, Dordogne).
- Aurignacien (Grotte d'Aurignac, Haute-Garonne).
- Solutréen (Solutré, près de Mâcon).
- Magdalénien (Grotte de la Madeleine, Dordogne).

PHASE DE TRANSITION : Azilien (Grotte du Mas d'Azil, Ariège).
NÉOLITHIQUE ou âge de la pierre polie.
AGE DU CUIVRE (?).
AGE DU BRONZE.
AGE DU FER.

Sayfa 35
Tarih Öncesi Dönemlerin Sınıflandırılması
Paleolitik (Yontma Taş Devri): Chelleen (Chelles, Seine et Marne).
Acheuleen (Saint Acheul, Somme)
Moustierien (Moustier Mağarası, Dordogne)
Aurignacien (Aurignac Mağarası, Yukarı Garonne)
Solutreen (Solutre, Macon yakınları)
Magdalenien (Madeleine Mağarası, Dordogne).
GEÇİŞ DÖNEMİ: Azilien (Azil kitlesi mağarası, Ariege)
NEOLİTİK veya Cilâlı Taş Devri.
BAKIR ÇAĞI (?)
BRONZ ÇAĞI.
DEMİR ÇAĞI.

Sayfa:35

C'est au Néolithique qu'ont

Sayfa:36

été construites les habitations lacustres, si nombreuses en Suisse. Rappelons qu'elles ont continué à exister durant l'âge du bronze.

Sayfa 35-36
İsviçre'de bol miktarda bulunan göl yerleşimleri, Neolitik Çağ'da inşa edilmiştir. Bronz Devri'nde de var olmaya devam ettiklerini hatırlamamız gerekmektedir.

Sayfa: 36

LA CLASSIFICATION DES RACES HUMAINES.

Plus nous remontons vers le passé, plus les documents de morphologie humaine sont rares. Il y a quelques années, nous ne possédions pas un seul débris squelettique antérieur au Moustiérien. Deux trouvailles appartenant à la période chelléenne sont venues, — chichement d'ailleurs, — nous renseigner sur les types humains de cette époque reculée. Nous en parlerons plus tard, avec les détails nécessaires. Les restes humains du Moustiérien sont beaucoup plus abondants; ils le sont davantage encore pour ce qui concerne l'âge du renne. Aussi, dès aujourd'hui, nous pouvons nous faire une idée assez juste des types humains du Paléolithique.

De la période néolithique, les squelettes sont nombreux. A leur sujet, nous signalons immédiatement ce fait intéressant: tandis que le Paléolithique européen n'a connu que des populations dolichocéphales (1), le Néolithique verra d'abondants Brachycéphales. Ceux-ci apparaîtront déjà à l'Azilien.

* A l'âge du bronze et à l'âge du fer, se succéderont, dans les mêmes lieux, des types ethniques différents. Alors, plusieurs masses humaines sont en marche. Il semble que certains changements industriels vont de pair avec des changements de populations. Ainsi, en Angleterre, les Dolichocéphales néolithiques, ensevelis dans les « longs-barrows » (tumuli allongés), ne maintiennent pas la pureté de leur race : à l'âge du bronze, des Brachycéphales leur succèdent.

* *Okunamadı*

Sayfa 36

II

İNSAN IRKLARININ SINIFLANDIRILMASI

Geçmişe doğru ne kadar geri gidersek, insanın yapısıyla ilgili belgeler o kadar azalmaktadır. Birkaç sene öncesine kadar, Moustierine Dönem'in öncesine ait bir tek iskelet kalıntısına bile sahip değildik. Cheleenne Dönem'ine ait iki buluntu gelmiş, daha sonra az da olsa bize buldukça eski dönem hakkında bilgi vermişlerdir. Daha sonra, bu konudan gerekli detaylarla söz edeceğiz. Moustierien Dönem'in insan kalıntılar, çok daha fazla miktarda bulunmaktadır. Bunlar Ren Dönem'inde bulunanlardan fazladır. Aynı şekilde, bugünden itibaren, Paleolitik Dönem'in insan tipleriyle ilgili, yeterince doğru bir fikir oluşturabiliriz.

Neolitik Dönem'den kalan iskeletler yüksek sayıdadır. Bunlarla ilgili olarak, bu ilgi çekici olayı hemen belirtelim. Avrupa Paleolitik Dönemi, sadece Dolikosefal kitleleri ta-

nımışlardır. Neolitik Dönem, çok miktarda Brakisefal'leri görecektir. Bunlar zaten Azilien'de ortaya çıkmışlardır.

Bronz Çağı'nda ve Demir Çağı'nda, aynı bölgelerde, farklı etnik tipler birbirini takip edecektir. Bu dönemde, birçok insan kitleleri, yürüyüş hâlindeydi. Birçok endüstriyel değişim, nüfus değişimleriyle birlikte ortaya çıktı. Aynı şekilde, bazı tümülüslerde gömülü Neolitik Dolikosefal'ler ırklarının saflığını korumamaktadırlar. Bronz Çağı'nda, Brakisefaller onların yerini aldılar.

Sayfa:37

La race ne doit pas être confondue avec la langue ou la nationalité. Il n'existe pas de « race latine » ni de « race germanique » ni de « race slave ». Ayons toujours devant nos yeux cet aphorisme : la race est un fait zoologique; la langue est un fait social. Les hommes d'une même race ont pu, dans le cours de leur histoire, changer de langue — les exemples ne manquent pas — sans, pour cela, modifier, en quoi que ce soit, leurs caractères anatomiques. Si nous devions accepter cette confusion, causée par le langage unificateur, les cartes linguistiques nous assureraient, comme elles en donnent l'apparence dans les manuels, de singulières parentés ethniques! Une même nuance recouvrirait, en Allemagne, les Bavarois et les Prussiens; en France, les Normands et les Méditerranéens; en Italie, les Vénitiens et les Calabrais, etc., et Dieu sait si ces groupes sont différents les uns des autres!

Sayfa 37

Irk, dil veya milliyetle karıştırılmamalıdır. Ne "Lâtin ırkı", ne "Cermen ırkı", ne de"Slav ırkı" vardır. Gözümüzün önünde daima şu düşünceyi tutmamız gerekmektedir: Irk, doğayla ilgili bir olaydır. Dil ise sosyal bir olaydır. Aynı ırktan insanlar, tarihleri boyunca, dillerini değiştirebilmişlerdir. Örnekler eksik değildir. Bunun için de, anatomik özelliklerini değiştirmemişlerdir. Birleştirici dilden kaynaklanan bu karışıklığı kabul edersek, dilbilimsel haritalar, bize, müracaat kitaplarında yaptıkları gibi, şaşırtıcı ırkî akrabalıkları göstermektedirler. Aynı ayrıntı, Almanya'da Bavyeralıları ve Prusyalıları, Fransa'da Norman'ları ve Akdenizlileri, İtalya'da Venediklileri ve Kalabriya'lıları vs. kapsamamaktadır. Oysa, Tanrı da, bu grupların birbirlerinden farklı olduğunu bilmektedir.

Sayfa:38

Ainsi donc, les principaux caractères descriptifs — ceux qui frappent immédiatement la vue (on n'utilise pas encore à ce moment-là les documents anthropométriques) — sont déjà mis en valeur : la stature, la couleur de la peau, la forme et la couleur du cheveu.

Sayfa 38

Bizim tarafımızdan kabul edilebilecek akılcı bir sınıflandırma için, sadece yapısal karakterlerin öngörülmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, görünümü doğrudan doğruya vuran tanımlayıcı karakterler (bu dönemde henüz antropometrik belgeler kullanılmamaktaydı) zaten değerlendirmeye alınmıştı: **Bunlar, boy, derinin rengi, saçların biçimi ve rengidir.**

Sayfa:38

A la fin du XIIIe siècle, Marco Polo, abordant l'Indou-Koush, y signale la présence des Sia-Pouch, Kaffirs blonds.

Sayfa 38

XIII. yüzyılın sonunda, Hindi – Kuş dağlarına ulaşan Marco Polo, sarışın Kaffir'ler olan Sia-Pouch'ların varlığını belirlemiştir.

Sayfa:39

Et malgré un décret papal déclarant que les Indiens découverts par Colomb descendaient d'Adam et d'Ève — comme les habitants de l'Europe, — la notion de la pluralité des races faisait doucement son chemin.

Devant cette diversité des couleurs et des formes, que successivement on enregistrait, il fallut bien songer à établir une classification. On employa d'abord (l'Anglais Bradley) la méthode dichotomique, la couleur de la peau représentant l'élément premier de distinction.

Sayfa 39
Kolomb tarafından keşfedilen yerlilerin, Avrupa'nın sakinleri gibi Adem ve Havva'dan geldiklerine dair bir papalık kararnamesine rağmen, **ırkların çokluğu kavramı kendi yolunu çiziyordu.**

Bu, arka arkaya belirlenen renklerin ve biçimlerin çeşitliliği karşısında, bir sınıflandırma yapmayı düşünmek gerekmektedir. Önce (İngiliz Bradley'in), ilk ayrım ögesini deri renginin oluşturduğu sınıflandırma sistemi kullanılmıştır.

Sayfa:39

Ainsi Geoffroy Saint-Hilaire, en 1860, reconnatt quatre races principales : la Caucasique, la Mongolique, l'Éthiopique, la Hottentote, subdivisées en treize races secondaires.

Sayfa 39
Aynı şekilde Geoffroy Saint Hilaire, 1860 yılında, dört temel ırk tanımlamıştır: **Kafkas ırkı, Mongol ırkı, Etyopya ırkı, Hottento ırkı.** Bu ırklar da onüç ikincil ırka ayrılmıştır.

Sayfa:40

En 1887, de Quatrefages institue trois troncs primitifs : Nègre, Jaune, Blanc, subdivisés en de nombreuses branches.

Sayfa 40
1887 yılında, Quatrefages, birçok alt dala ayrılan şu üç temel insan ırkını belirlemiştir: Zenci, sarı, beyaz.

Sayfa:40

Et nous ne sommes pas encore au bout de nos peines. Toutefois j'ai le sentiment que plusieurs de ces complexités actuelles ne sont qu'apparentes et que des enquêtes plus largement conduites nous permettront de les réduire, en autorisant certains décalages et de nouveaux regroupements (2).

Sayfa 40
Acılarımızın sonuna varmış değiliz. Bununla birlikte, bu hâlihazırdaki karışıklıkların, ancak görünürde olduğunu düşünüyorum ve daha geniş yürütülen araştırmaların, bazı kaymalara ve yeni gruplandırmalara müsaade ederek bunları azaltmaya olanak sağlar.

Sayfa:40

Mais la description n'est pas la dernière étape de la science.

Sayfa 40
Fakat, tanım, bilimin son aşaması değildir.

Sayfa:40

Les mesures n'auront-elles pas, en effet, cette vertu cardinale d'éliminer, *ipso facto*, toutes les erreurs provenant de nos sentiments, de nos insuffisantes qua-

Sayfa:41

lités d'observateurs, de la fragilité de nos témoignages?

Sayfa 40-41
Aslında, tedbirler, bu, hislerimizden ileri gelen, gözlemci özelliklerimizden ileri gelen, tanıklıklarımızın kırılganlığını bertaraf etme özelliğine sahip olmayacaklar mı?

Sayfa:41

A la morphologie descriptive s'ajoutera une morphométrie; à la craniologie descriptive une craniométrie.

Sayfa 41
Tanımlayıcı morfolojiye [insanın vücut yapısı ile ilgili bilim], bir morfometri [insan vücudunun ölçümlenmesi ile ilgili bilim] **ilâve edilmiş, tanımlayıcı kraniyoloji** [kafatası bilimi]**'ye bir kraniyometri** [kafatası ölçüm bilimi] **ilâve edilmiştir.**

Sayfa:41

Avec une intelligence admirable desbesoins, une patience incomparable, une virtuosité de technicien extraordinaire, il étudie, accepte ou réforme les moyens employés, invente de nouveaux procédés de recherches. Et lorsque les Congrès eurent pour tâche d'unifier internationalement toutes les mesures à prendre sur le vivant et sur le squelette (Monaco, 1906; Genève, 1912) (1), l'œuvre de Broca fut la base de toutes les délibérations.

Sayfa 41

İhtiyaçların şahane bir akıllılığı, karşılaştırılamaz bir sabrı, olağanüstü bir teknisyen yaratıcılığıyla, **araştırır, kullanılan metodları kabul eder veya geliştirir, yeni araştırma işlemleri yaratır. Kongreler, yaşayan ve iskelet üzerinde bütün ölçümleri yapma amacına sahip olduğunda (Monaco 1906, Cenevre 1912), Broca'nın eseri bütün tartışmalarını temeli olmuştur.**

Sayfa:42

En 1889 (1), puis en 1900 (2), Deniker a tenté une classification des races humaines, basée uniquement sur les caractères physiques (couleur de la peau, nature des cheveux, stature, forme de la tête, du nez, etc.). Sous « six chefs » établis selon la nature des cheveux, Deniker institue vingt-neuf races (ou sous-races).

Sayfa 42

1889'da, daha sonra 1900'da, **Deniker, insan ırklarının, sadece fiziksel karakterlere dayalı (derinin rengi, saçların tipi, boy, başın ve burnun biçimi vs.) bir sınıflandırmasını yapmayı denemiştir. Saçların yapısına göre belirlenmiş "altı özellik"e göre, Deniker yirmi dokuz ırk (veya alt ırk) oluşturmuştur.**

Sayfa:42

Couleur de la peau. — Broca (3) avait donné une gamme de la couleur de la peau, que les anthropologistes, travaillant en dehors des laboratoires, ont été contraints de simplifier.

Sayfa 42

Derinin rengi. – Broca, laboratuar dışında çalışan antropologların basitleştirmede zorlandıkları bir dizi deri rengi belirlemiştir.

Sayfa: 44

connait guère d'yeux bleus et gris que chez les Européens et, fait d'une grande importance, chez certaines populations de l'Asie centrale et antérieure. En Europe même, les deux types fondamentaux sont bien représentés, avec une distribution géographique assez nette entre le Nord et le Sud. Toutefois, dans la péninsule des Balkans qui, *a priori*, semble ne devoir renfermer que des hommes aux yeux foncés, les iris clairs — gris surtout — sont communs.

Sayfa 44

Avrupalılar'da sadece mavi ve gri göz renklerine rastlanmakta ve bu göz renkleri bazı Orta Asya toplumlarında ve daha öncekilerde büyük bir öneme sahiptir. Avrupa'da bile, bu göz renkleri, Kuzey ve Güney arasındaki yeterince net coğrafi dağılımlı iki temel tip bulunmaktadır. Bununla birlikte, sadece koyu renkli gözlü insanlara sahip Balkan Yarımadası'nda, açık renk, daha ziyade gri irisli insanlara çok rastlanmaktadır.

Sayfa: 44

Dikkat

Les races ayant les yeux bleus représentent, en Anthropologie (pour l'Asie surtout) — et peut-être en Histoire — un problème du plus haut intérêt. Les individus qui possèdent ces caractères sont-ils en place? ou sont-ils les descendants d'immigrés d'un pays où ces colorations sont habituelles? Plusieurs ethnologues — pangermanistes, si l'on peut dire, — se sont imaginé qu'on pouvait retrouver, dans ces populations, les petits-neveux des Kimriques préhistoriques. C'est possible. Nous dirons quelques mots de ces hypothèses.

Sayfa 44

Mavi gözlere sahip ırklar, antropoloji'de (özellikle Asya için) – ve belki de tarihte, büyük bir meseledir. Bu özelliklere sahip insanlar, bulunulan yerin yerlisi midirler, yoksa bu renklerin olağan olduğu bir ülkeden göçenlerin halefi midirler? Birçok etnoloji uzmanı, daha doğrusunu da söylemek gerekirse, Pancermenist'ler, bu kitlelerin arasında, ta-

rih öncesi Kimrik'lerin küçük kuzenlerinin olabileceklerini düşünmektedirler. Bu olasıdır. Bu hipotezler hakkında birkaç söz söyleyelim.

Sayfa:45

En plusieurs parties de son territoire, l'Asie se présente comme le continent des petites statures (il y a aussi quelques cantons où la taille est très haute).

Sayfa 45
Arazisinin birçok bölgesinde, Asya, kısa boyluların (boyun çok uzun olduğu bazı bölgelerde vardır) kıtasıdır.

Sayfa:45

l'Asie est certainement inférieure à la taille moyenne des autres continents.

Sayfa 45
Asya'da ortalama boy, diğer kıtaların ortalama boyundan daha kısadır.

Sayfa:46

La nomenclature des tailles est la suivante :

Petites tailles..............................	moins de $1^m,60$
Tailles au-dessous de la moyenne...........	$1^m,60$ à $1^m,649$
Tailles au-dessus de la moyenne............	$1^m,65$ à $1^m,699$
Grandes tailles..............................	$1^m,70$ et au-dessus

Sayfa 46
Boyların listesi şu şekilde verilmektedir:
Kısa boylular: . . . . .160cm'in altında.
Ortanın altında boylular: . . . . .160 cm ile 164,9 arası.
Ortanın üstünde boylular: . . . . .165 cm ile 169.9 cm arası.
Uzun boylular: . . . . 170cm ve üstü.

Sayfa:46

D *L'indice céphalique.* — L'étude du crâne est l'une des premières à laquelle les anthropologistes se soient attachés; c'est que le crâne renferme cet organe noble, le cerveau, duquel dépend toute notre vie de relation. Aussi, dans l'ensemble des travaux anthropométriques, une part immense a-t-elle été réservée à la craniométrie. Il ne sera pas question de donner ici les résultats de ces études particulières, dont plusieurs, cependant, pourraient être utilisées pour une classification des races humaines. Nous n'en retiendrons qu'un seul, celui qui nous permet de nous représenter, *grosso modo*, la forme de l'ovoïde cranien : l'indice céphalique, imaginé par le Suédois Retzius, en 1845.

Sayfa 46

Sefalik katsayı [kafatası katsayısı] **– Kafatasının araştırılması, antropologların en önem verdikleri hususlardan biridir. Bu da kafatası, en asil organ olan ve bütün hayatımızın bağlı olduğu beyini muhafaza ettiği içindir. Antropometrik çalışmaların bütünlüğü içersinde, geniş bir kısım kraniyometri** [kafatası ölçüm bilimi]**'ye ayrılmaktadır. Burada bu özel çalışmaların sonuçlarını vermenin bir anlamı olmayacaktır. Bununla birlikte bunlardan birçoğu, insan ırklarının bir sınıflandırması için kullanılabilir. Biz, bunlardan bizi temsil eden bir tane ovoid** [yumurta biçimli şekil] **biçimli kafatasını alacağız: Bunun sefalik endeksi** [kafatası katsayısı]**, 1845 yılında İsveçli Retzius tarafından düşünülmüştür.**

Sayfa:47

Sans remonter si loin que la description, par Hippocrate, des Macrocéphales, on sait que Vésale avait remarqué que « la tête des Génois, des Grecs et des Turcs donne l'idée d'un globe, tandis que celle des Belges est oblongue », — ce qui d'ailleurs n'est que d'une exactitude très relative. D

Sayfa 47

Hippocrate tarafından yapılan tanımlamadan pek uzağa gitmeksizin, **Cenevizliler, Yunanlılar ve Türkler,** Vesale'e göre Makrosefal'dir ve kafaları küreseldir, Belçikalıların kafası ise uzuncadır. Bu da çok göreceli bir gerçekliktir.

Sayfa:47

Les deux figures que nous mettons en comparaison montreront nettement la différence. Ces caractères de brachycéphalie ou de dolichocéphalie sont des caractères héréditaires, qui donnent à un groupe humain une physionomie ethnique parfaitement nette. Les Scandinaves, les Esquimaux, les Papous, la plupart des Nègres sont dolichocéphales; les Lapons, les Bavarois, les Auvergnats, les Toungoux les Arméniens, sont brachycéphales.

Sayfa 47

Karşılaştırdığımız iki şekil, net olarak aradaki farkı bize göstermektedir. **Bu brakisefal'lik veya Dolikosefal'lik özellikleri, irsî olarak geçen özelliklerdir. Bunlar, bir insan grubuna, tamamıyla net bir ırkî görünüm verirler. İskandinavlar, Eskimolar, Papou'lar, Zencilerin büyük bir çoğunluğu Dolikosefaldirler. Laponlar, Bavyeralılar, Auvergnat'lar, Tunguz'lar, Ermeniler brakisefal'dirler.**

Sayfa:51

Deux caractères particuliers de la face nous retiendront encore un instant : celui du nez et celui du prognathisme.

(kısa-geniş) (dar-uzun)

Fig. 3. — Face chamæprosope. Fig. 4. — Face leptoprosope.
(D'après Kollmann-Bâle.)

Sayfa 51

Yüzün iki özel karakteri, bizi bir an tutacaktır: Burnun ve uzun çeneliliğin işaretleri incelenecektir.

Sayfa ortası resim altı:

Şekil. 3: Chamaeprosope yüz.

Şekil. 4: Leptoprosope yüz.

Sayfa:52

Fig. 5. — Ouverture nasale leptorrhinienne.

Fig. 6. — Ouverture nasale platyrrhinienne.

Indice nasal.

	Squelette (Broca).	Vivant (Deniker).
Leptorrhiniens..........	moins de 47,9	moins de 70
Mésorrhiniens..........	de 48 à 52,9	de 70 à 84,9
Platyrrhiniens..........	dès 53	de 85 à 99,9
Ultraplatyrrhiniens......		plus de 100

Sayfa 52

Resim altı:

Şekil. 5. Leptorrhinienneburun açıklığı.

Şekil. 6. Platyrrhinienne burun açıklığı.

Burun Endeksi

	İskelet (Broca)	Yaşayan (Deniker)
Leptorrhiniens	47,9'un altında	70'in altında
Mesorrhiniens	48'den 52,9'a	70'den 84,9'a
Platyrrhiniens	53'ten itibaren	85'ten 99,9'a kadar
Ultraplatyrrhiniens		100'den fazla.

Sayfa:53

Le prognathisme. — On appelle ainsi la saillie de la face en avant du crâne.

Sayfa 53
Prognathisme: Yüzün, kafatasının ön tarafından sarkmasıdır.

Sayfa:53

Sans entrer dans trop de détails, disons que le prognathisme peut être maxillaire et dentaire ; ou seulement maxillaire, ou seulement dentaire. Les populations dites inférieures sont d'un prognathisme plus ou moins accusé; les populations dites supérieures sont orthognathes. Chez ces dernières, au fur et à mesure que le crâne s'est développé, pour loger un cerveau plus volumineux, les organes servant à la vie végétative se sont, par compensation, rapetissés ;

Sayfa 53
Detaylara fazla girmeden, prognathisme'in **çeneyle ve dişle ilgili** olduğunu veya sadece çeneyle ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Aşağı topluluklar denilen topluluklar, az veya çok yüz sarkmasına sahiptirler. Üstün topluluklar denilen topluluklar orthognathes'tırlar. **Bu üstün topluluklarda, kafatası daha hacimli bir beyni muhafaza edebilmek için daha gelişmiştir. Bitkisel hayata hizmet eden organlar buna bağlı olarak küçülmüşlerdir.**

Sayfa:53

Autrefois, les artistes, ayant à représenter des Nègres, les ont peints comme s'ils étaient des Blancs noircis. Albert Dürer a fait exception. Et c'est après avoir constaté cette morphologie arbitraire des peintres, ces Nègres « faits de chic », que Pierre Camper chercha un moyen précis pour représenter les différents types de faces et inventa l'angle facial.

Sayfa 53
Eskiden, ressamlar, Zencileri çizerlerken, onları kararmış Beyazlar gibi çizerlerdi. Albert Dürer ise bir istisna oluşturdu. **İşte, ressamların bu kaprisli morfolojilerini** [vücut yapısı çizimlerini] **ve "şıklaşmış" Zencileri belirledikten sonra, Pierre Camper, farklı yüz tiplerini temsil edebilmek için, yüz açısını bulmuştur.**

Sayfa:54

Beaucoup d'autres caractères mesurables et observables — sur le squelette et sur l'individu vivant — sont encore invoqués par les anthropologistes : les grandeurs relatives des différents segments composant la taille (il y a des races macroskèles et des races brachyskèles); la grandeur du cerveau et le dessin des circonvolutions ; la forme de l'œil (par exemple, l'œil mongoloïde, comparé à l'œil européen), etc. Les lecteurs qui voudraient s'intéresser à ces détails les trouveront dans les manuels d'Anthropologie.

Sayfa 54
İskelet ve yaşayan birey üzerindeki ölçülebilir ve gözlenebilir diğer özellikler, antropologlar tarafından şu şekilde öngörülmektedir: Boyu oluşturan muhtelif kısımların göreceli büyüklükleri (büyük iskeletli ırklar ve küçük iskeletli ırklar bulunmaktadır), beynin büyüklüğü ve vücut çizgilerinin şekli, gözün biçimi (örneğin, Avrupa tipi göze karşı Mongoloid göz), vs. Bu detaylarla ilgilenmek isteyen okuyucular, bunları Antropoloji el kitaplarında bulabilirler.

Sayfa:56

Dans l'Asie antérieure septentrionale et dans l'Iran, des gens de même race — au sens zoologique — ne parlent-ils pas des langues différentes? Et ce phénomène n'a-t-il pas lieu également dans la Péninsule des Balkans et dans maints autres lieux?

Sayfa 56
Kuzey Ön Asya ve İran'da, biyolojik olarak aynı ırktan insanlar, farklı dilleri konuşmamakta mıdırlar? Bu olay, Balkan Yarımadası'nda ve daha birçok yerlerde de cereyan edilmemiş midir?

Sayfa:57

L'exemple moderne le plus remarquable du recouvrement de la race par la langue et de l'apparente absorption de la première par la seconde, nous est fourni par les États-Unis. Sur ce grand territoire, 120 millions d'hommes, arrivés de tous les points de l'horizon, appartenant à de nombreuses races, sont venus se fondre pour constituer ce type nouveau : le Yankee.

Sayfa 57

Irkın dil tarafından kapsanmasının ve birincisinin ikincisi tarafından görünür asimilasyonunun en dikkati çeken modern örneği Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu büyük toprak üzerinde, **ufkun her tarafından gelmiş, birçok ırka mensup 120 milyon insan,** yeni bir tip olan Yankee'yi oluşturmak için ergiyerek karışmışlardır.

Sayfa:57

Si, en grand nombre, les représentants de ces races se mélangent par des mariages, et troublent ainsi les physionomies ethniques primitives, il n'en reste pas moins que, parmi les autres, une certaine quantité, portés vers la consanguinité, peuvent garder plus ou moins intacts les caractères de la race à laquelle ils appartiennent. Mais tous parlent anglais.

Sayfa 57

Şayet, ırkların temsilcileri evlilikler vasıtasıyla büyük rakamlarla birbirlerine karışıyorlarsa ve ırkî temel fizyonomiler olarak kalmakta sıkıntı çekiyorlarsa da, bu karışan kitleleler arasında, kan birliğine dayanan bir kısım insan, **mensup olduğu ırkın özelliklerini az veya çok sıkı bir şekilde korumaktadır. Fakat, hepsi İngilizce konuşmaktadır.**

Sayfa:57

Le pangermanisme, le panslavisme, le pantouranisme, « sont des formules nées de cerveaux intellectuels ou poli-

Sayfa 57

Pancermenizm, Panslavizm, Panturanizm entelektüel veya siyasî beyinlerden türeyen formüllerdir.

Sayfa:60

Concrétons le contenu de ce paragraphe par l'examen des races latines. Sept pays parlent, en Europe, des langues dérivées du latin : la France, la Belgique wallone, la Suisse romande, l'Italie, l'Espagne, le Portugal et, à l'est du continent, la Roumanie. Il faut y ajouter quelques petits groupes en

Sayfa: 60

terres germaniques : Roumanches, etc. Cet ensemble, qui n'est pas bien considérable comme étendue, comprend au moins les représentants des races suivantes (1) : Nordique (Belgique-France); Atlanto-Méditerranéenne (Péninsule ibérique, France, Italie), Adriatique (Italie, Suisse, France); Ibéro-Insulaire (Péninsule ibérique, France, Italie), Cévenole (Italie, Suisse, France, Péninsule ibérique septentrionale).

Sayfa 60

Bu paragrafın içeriğini, Lâtin dillerinin incelenmesi ile özetleyelim. Avrupa'da yedi ülke Lâtince'den türemiş diller konuşmaktadır: Fransa, Valon Belçikası, Roman İsviçresi, İtalya, İspanya, Portekiz ve kıtanın doğusunda Romanya. Buna Cermen topraklarındaki Roumanche'lar gibi bazı küçük gruplar gibi toplulukları da katmak gerekmektedir. Bu, toplam olarak pek yaygın olmayan bütünlük, en azından şu ırkları kapsamaktadır:.Nordique [Nordik – Kuzeyli] **(Belçika – Fransa), Atlanto – Mediteraneen** [Atlantikli – Akdenizli] **(İber Yarımadası, Fransa, İtalya), Adriyatikli (İtalya, İsviçre, Fransa), İbero – Insulaire (İber yarımadası, Fransa, İtalya), Cevenole (İtalya, İsviçre, Fransa, İber Yarımadası kuzeyi).**

Sayfa: 61

La France, puisqu'en ce moment-ci nous prenons ce pays comme exemple, n'a jamais cessé d'être peuplée depuis le quaternaire ancien.

Sayfa 61

Fransa, eğer örnek olarak almamız gerekirse, **eski Quaterner Devir'den beri her zaman insanla iskân edilmiştir.**

Sayfa: 61

Le Valais certainement celtique, est devenu, au cours d'une histoire qui n'est pourtant pas bien longue, roman, puis germanique, puis, en partie, il est revenu à une langue latine. Le fonds roman des cantons primitifs de la Suisse aurait été germanisé à partir du ve siècle. La superposition germanique mit longtemps à se manifester. Elle paraît — dans la Suisse centrale — achevée vers la moitié du IXe siècle (1).

Sayfa 61
Gerçekten Keltli olan Valais, uzun olmayan bir sürede önce Romalı, daha sonra Cermenik, daha sonra kısmen bir Lâtin diline dönüştü. İsviçre'nin ilkel Romalı temeli, V. yüzyıldan beri Cermenleşmiştir. Cermen birikimi uzun süre devam etti. İsviçre'nin ortasında IX. yüzyılın ortasında ortaya çıkmış gibi görünmektedir.

Sayfa:61

Malgré qu'elle a été recouverte par trois ou quatre stratifications linguistiques, cette région de l'Europe centrale n'en a pas moins conservé ses caractères anthropologiques.

Sayfa 61
Üç veya dört linguistik [dilbilimsel] katmanlaşma arasında bulunmuşsa da, Orta Avrupa'nın bu bölgesi, **antropolojik özelliklerini** daha az korumamıştır.

Sayfa:63

Il ne faut pas confondre les caractères ethniques qui ne peuvent s'acquérir qu'avec le sang, et les institutions — langue, religion culture — qui sont les biens éminemment transmissibles, qui se prêtent et qui s'échangent. Nous voyons, en jetant un coup d'œil sûr une carte linguistique de l'Europe actuelle, que sous l'uniformité d'une même langue se dissimulent des races fort mêlées (2). »

Sayfa 63
Ancak kanla sahip olunabilen ırkî özelliklerle, dil, din, kültür gibi, tamamen naklolabilen, verilebilen ve değişebilen ürünleri karıştırmamak gerekir. Avrupa'nın dilbilimsel haritasına bir göz atarsak, bir tek dilin altında birbirine iyice karışmış birçok ırkın bulunduğunu görürüz.

Sayfa:64

CHAPITRE IV

LES RACES HUMAINES PRIMITIVES

Les populations actuelles de ces continents sont les descendants — il ne peut en être autrement — des populations qui occupèrent l'Europe, l'Asie et l'Afrique aux plus lointains moments de notre passé. Mais les types variés dont nous apercevons si nettement la présence ont-ils, tous, un arbre généalogique distinct ?

Sayfa 64

BÖLÜM IV
TEMEL İNSAN IRKLARI

Bu kıtaların şu anki nüfusları, geçmişimizin en eski dönemlerinde Avrupa'yı, Asya'yı ve Afrika'yı işgal eden kitlelerin halefleridir. Zaten başka bir şey de olamaz. Fakat varlıklarını o kadar net olarak gördüğümüz farklı tiplerin hepsi farklı soy ağaçlarına mı sahiptirler.

Sayfa:65

Les recherches d'anthropologie ethnogénique conduisent à un double résultat : établir les caractères morphologiques des populations vivantes disséminées à la surface de la terre, de façon à permettre de les grouper selon leurs affinités naturelles; nous faire connaître les caractères des populations disparues — à toutes les périodes de l'Histoire — et l'Histoire, telle que nous l'entendons, commence avec la vie humaine.

Sayfa 65

Irksal antropoloji araştırmaları ikili bir sonuca götürmektedir: Dünyanın üzerine dağılmış olarak yaşayan kitlelerin doğal köklerine göre sınıflandırılabilmesini sağlayan yapısal özellikleri oluşturabilmek ve bütün tarih dönemleri boyunca kaybolmuş kitlelerin özelliklerini bize tanıtmak. **Tarih, derken onun insan hayatıyla birlikte başlayan bir tarih olduğunu kabul ediyoruz.**

Sayfa:75

Devrons-nous les compter, ces artistes, parmi les autochtones européens? Sont-ils, selon les vieilles doctrines linguistiques, des émigrants asiatiques arrivés par on ne sait encore quels vagues chemins, — routes faciles à discerner seulement dans un cabinet de travail, sur le plan des atlas?

Sayfa 75
Bu sanatçıları, yerli Avrupalılar'dan sayabilir miyiz? Eski dilbilimsel doktrinlere göre, sadece çalışma odalarında, Atlas üzerinde belirlenmesi kolay, hangi belirsiz yollardan geldikleri bilinmeyen Asyalı göçmenler midirler?

Sayfa:75

Les Dolichocéphales de petite taille — race de Laugerie-Chancelade — ont été immédiatement rapprochés des Esquimaux.

Sayfa 77
Kısa boylu Dolikosefaller – Laugerie – Chancelade ırkı – Bunlar **Eskimolara** son derece yakındırlar.

Sayfa:77

Au moment de la fonte définitive des glaciers, les Magdaléniens auraient suivi les troupeaux de rennes dans leur marche vers le nord.

Sayfa 77
Buzulların kesin olarak erime zamanında, Magdalen'liler, kuzeye doğru yürüyüşlerinde Ren geyiklerini takip etmişlerdir.

Sayfa:79

Des anthropologistes de la valeur de Broca, de Quatrefages, de Hamy, de Collignon, de Verneau, n'ont pas craint de considérer certaines populations de la France, de l'Espagne, de l'Afrique, comme étant les descendants de cette race : le sud-ouest de la France, la Dordogne, les Landes et

Sayfa:80

les territoires basques, seraient, en partie, peuplés par des hommes du type Cro-Magnon. Mais les meilleurs représentants de cette race, nous devrions les aller chercher de l'autre côté de la Méditerranée, dans l'Afrique septentrionale et sur les côtes océaniques du Nord-Ouest africain.

Sayfa 79

Broca'nın, Quatrefages'ın, Hamy'nin, Collignon'un, Verneau'nun değerli antropologları **Fransa'nın, İspanya'nın, Afrika'nın bazı topluluklarını bu ırkın halefleri olarak göz önünde tutmaktan çekinmemektedirler: Fransa'nın güneybatısı, Dordogne, Landes ve** [sayfa 80] Bask bölgesi kısmen Cro-Magnon insanı ile iskân edilmiştir. Fakat bu ırkın en iyi temsilcilerini, Akdeniz'in öbür tarafında, **Kuzey Afrika'da ve Kuzey Batı Afrika'da** aramak gerekmektedir.

Sayfa:80

De bons esprits ont pensé que cette race nordique et une partie au moins de la race des Berbères n'étaient que deux branches du même tronc anthropologique, séparées dès les temps préhistoriques.

En résumé, lorsque se terminent les temps paléolithiques, nous constatons la présence, en Europe — la survivance pourrait-on dire, — de deux races (il sera question d'une troisième race dans un instant) : la race de Cro-Magnon de haute stature et la race de Laugerie-Chancelade de petite taille. Toutes deux sont dolichocéphales. L'une d'entre elles descend vraisemblablement de la race de Piltdown. Mais laquelle ? La grandeur cranienne comparée, qui, dans d'autres circonstances, pourrait être utilisée, ici ne suffit pas. Il faut attendre de

Sayfa:80

nouvelles trouvailles dans les foyers du Paléolithique inférieur. Des deux autres races qui ont vécu en même temps — ou qui ont précédé les deux races ci-dessus — l'une est considérée comme éteinte : l'*Homo Neanderthalensis*. Le rameau qui la figure, dans l'arbre généalogique, apparaît comme flétri dès la fin du Moustiérien.

Nous n'avons pas encore parlé de la quatrième race qui n'a été que faiblement représentée, semble-t-il, sur le sol de l'Europe, et dont l'origine géographique parait devoir être cherchée de l'autre côté de la Méditerranée, sur les terres du

Sayfa:81

vieux bloc africain, si propice au développement de l'espèce humaine.

Sayfa 80

Akıllı kişiler, bu kuzeyli ırkın ve en azından Berberî ırkının bir kısmı, aynı antropolojik gövdenin tarih öncesi çağlarda ayrılmış iki dalından başka bir şey değildir.

Özet olarak, paleolitik çağlar bittiği zaman, Avrupa'da iki ırkın (bir an üçüncü bir ırkın varlığı söz konusu olacaktır), yani uzun boylu Cro-Magnon ile, kısa boylu Laugerie-Chancelade ırkın varlığını sürdürmektedir. Her iki ırk da Dolikosefaldir. Bunlardan biri gerçekten Piltdown ırkından gelmektedir. Ama hangisi? Diğer şartlar altında karşılaştırılan, kafatası büyüklüğü, burada yeterlsiz kalmaktadır. Alt Paleolitik Dönem'in sığınaklarından çıkacak yeni bulguları beklemek gerekmektedir. Aynı dönemde yaşamış iki ırktan bir tanesi, yani yukarıdaki iki ırktan önce gelen iki ırktan bir tanesi olan Homo Neanderthalensis ortadan kalkmış gibi gözükmektedir. İnsanlığın soy ağacındaki bir dalcık, Moustierien Dönem'den sonra çok zayıflamış gibi gözükmektedir.

Avrupa kıtasının üzerinde ancak çok zayıf olarak temsil edilmiş olan, coğrafi kökeninin Akdeniz'in ötesinde, insan cinsinin gelişmesine çok elverişli [sayfa 81] olan yaşlı Afrika bloku topraklarında olduğu umulan dördüncü ırktan henüz bahsetmedik.

Sayfa:81

Nous devrions donc considérer les Négroïdes de Grimaldi comme des Aurignaciens ensevelis dans la terre moustiérienne.

Sayfa 81
[GRİMALDİ IRKI]
Grimaldi'nin **Zencileri de,** Aurignacien'ler gibi moustierien toprağında gömülüdür.

Sayfa: 81

Que signifiait, sur le sol européen, la présence de ces individus dont la morphologie

Sayfa: 82

était si différente de celle des Hommes fossiles jusqu'alors découverts ?

Sayfa 81-82
Avrupa toprağında, bugüne kadar bulunan insan fosillerinden farklı bu kişilerin varlığı neyi ifade etmektedir?

Sayfa: 82

« Un fait reste acquis; c'est que, antérieurement à la race de Cro-Magnon (âge du Renne) et postérieurement à la race de Spy (*Homo Neanderthalensis*), un autre élément ethnique comptait des représentants dans nos régions et que cet élément offrait des caractères négroïdes. Si je suis parvenu à le démontrer, j'aurais atteint le but que je me proposais en écrivant cette petite note (1). » Des découvertes heureuses allaient bientôt éclaircir la question.

Sayfa 82
Bir gerçeğe ulaşılmıştır, bu da Cro-Magnon'dan önce (Ren çağı) ve Spy (Homo Neanderthalensis) ırkından sonra, bölgelerimizde başka bir ırkî unsur bulunmakta ve bu öğe zenci özellikleri sunmaktadır. Şayet bunu gösterebilmek noktasına gelseydim, şu küçük notu yazardım; Mutlu keşifler, bu sorunu aydınlatacaktır.

Sayfa:83

Et rien qu'avec ces sortes de documents, nous arrivons à penser qu'au Paléolithique, — au moins durant le stade aurignacien, — il y eut, sur le sol de l'Europe, des représentants d'une population dont les caractères morphologiques ne peuvent appartenir qu'à une race stéatopyge.

Sayfa 83

Bu belgelerle, en azından Aurignacien Dönem'inde, Paleolitik Çağ'da, **Avrupa toprakları üzerinde,** morfolojik özellikleri ancak Steatopyge olan bir ırka mensup insanlar bulunuyordu.

Sayfa:84

Plusieurs questions, dont l'importance pour l'Histoire primitive saute aux yeux, se posent alors. La première est la suivante : dans quelle région du monde trouve-t-on des populations à la fois négroïdes et stéatopyges?

La réponse ne sera pas compliquée. Nous ne connaissons de tels individus qu'en Afrique.

Sayfa 84

İlkel tarihin önemiyle ilgili birçok sorunlar göze çarpmaktadır. İlk sorun ise, aynı zamanda hem Zenci, hem de Steatopyges olan kitleler nerede bulunmaktadır?

Yanıt karışık değildir. Bu tip şahısları **ancak Afrika'da** bulmaktayız.

Sayfa:84

Chaque jour davantage, l'Afrique apparaît comme ayant possédé l'ensemble de nos civilisations paléolithiques et néolithiques. Partout, sur l'immense continent, les trouvailles se sont multipliées, qui ont fourni, aux préhistoriens, un matériel comparatif abondant. Le Pléistocène ancien et moyen de l'Afrique a connu, comme en Europe, les formes lithiques chelléennes, acheuléennes et moustiériennes (1).

Sayfa 84

Her geçen gün, Afrika, bizim Paleolitik ve Neolitik medeniyetlerimizi bir toplamına daha fazla sahipmiş gibi gözükmektedir. Geniş kıtanın üzerinde, buluntular, tarih öncesi uzmanlarına, karşılaştırmada kullanılabilecek, çok miktarda malzeme sağlamaktadırlar. Afrika'nın eski ve orta dönem Pleistocene'i, Avrupa'daki gibi, Chelleenne, Acheuleenne ve Moustierienne dönemlerin taşsı biçimlerini göstermektedir.

Sayfa:85

La région méridionale de l'Afrique paraît avoir été un vaste foyer de civilisation paléolithique.

Sayfa 85

Afrika'nın Güney bölgesi, paleolitik medeniyetin geniş bir yuvası gibi gözükmektedir.

Sayfa:85

Cette ressemblance — qui va quelquefois jusqu'à l'identité — entre les industries de la pierre en Afrique (1) et en Europe, peut-elle être invoquée comme un argument en faveur de l'unité, au Pléistocène, d'une race eurafricaine? L'heure n'est pas encore venue de l'affirmer, mais les chances en faveur d'un tel rapprochement se précisent de jour en jour (2).

Çok D.

Sayfa 85

Bazen "aynı olmaya kadar giden", Afrika'daki ve Avrupa'daki taş aletler endüstrisi arasındaki bu benzerlik, Pleistocene'de, bir tek Avrupa - Afrika ırkının bulunduğuna bir kanıt olarak kullanılabilir mi? Bunu doğrulayabilmenin vakti henüz gelmemiştir. Fakat, böyle bir yaklaşım, günden güne kuvvetlenmektedir.

Sayfa: 86

CHAPITRE III

LA FRANCE

Jamais, peut-être, les hommes d'avant la culture des céréales n'ont eu à leur disposition de pareilles ressources alimentaires.

Sayfa 86

BAŞLIK III

FRANSA

Hububat ekiminin başlamasından önce insanlar, benzeri gıda kaynaklarına, belki de hiç erişememişlerdir.

Sayfa: 86

N'oublions pas, enfin, que les Hottentots-Boshimans ont la peau jaune. Cette faible pigmentation pourrait expliquer s'il y a lieu — le passage graduel du type jaune au type blanc dans les temps préhistoriques.

Si nous acceptons donc la parenté des Aurignaciens européens — ou d'une partie d'entre eux — avec les Aurignaciens africains — parenté basée sur les caractères morphologiques et ethnographiques, — il ne reste plus qu'à poser cette question: lequel des deux est l'ancêtre de l'autre?

Plusieurs raisons ont semblé militer en faveur d'une civilisation lithique plus ancienne en Afrique, entre autres celle-ci : une partie de la faune holocène de l'Afrique du Nord est fossile tandis qu'elle ne l'est pas en Europe. Le *Bubalus antiquus*, si bien représenté par les Préhistoriques africains dans leurs gravures rupestres, est une espèce éteinte. Flamand a retrouvé, sur le même panneau, des images de Bubalus, et d'hommes maniant des haches en pierre polie.

Sayfa 86

Aslında, Hottento – Boshiman'ların sarı derili olduklarını unutmayalım. Bu zayıf renklenme, tarih öncesi devirlerde sarı tipten beyaz tipe kademeli olarak geçişi açıklamaktadır.

Şayet, Avrupalı Aurignacienler'in veya bunların bir kısmının, Afrikalı Aurignacien'lerle akrabalığını kabul edersek – ki bu akrabalık yapısal ve etnografik özelliklere dayanmaktadır – şu soruyu sormak gerekmektedir; bunlardan hangisi diğerinin atasıdır.

Afrika'nın Taş Devri medeniyetlerinin daha eski olduğu konusunda birçok kanıt bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır; Kuzey Avrupa'nın faunası [hayvan dünyası], Avrupa'da olmadığı şekilde eskidir. Bubalus antiquus [lâtince bir hayvan adı], tarih öncesi kaya resimlerinde yer almakta olup, nesli sona ermiş bir türdür. Flamand, aynı panoda, Bubalus resimleri ve cilâlı taştan baltalar kullanan insan şekilleri bulmuştur.

Sayfa:87

On sait qu'au Pléistocène ancien l'Europe et l'Afrique formaient un bloc avec l'Asie. La Méditerranée était d'une étendue moins grande qu'aujourd'hui, puisque ses mers secondaires n'étaient pas encore formées. L'Homme a été contemporain de plusieurs des effondrements qui constituèrent la géographie actuelle dans l'Europe méridionale. Aucune barrière ne se serait opposée au passage des Africains des vieilles périodes paléolithiques. La route était continue, notamment par le large pont tuniso-sicilien (1).

Le centre de la civilisation aurignacienne de l'Afrique pourrait être cherché dans la région des grands lacs, un peu au nord de l'endroit où, dans les siècles derniers, habitaient encore les Hottentots-Boshimans. De là, cette civilisation aurait marché : d'un côté vers le sud de l'Afrique, où l'on trouve, dans certaines grottes, des peintures pariétales qui rappellent les nôtres; de l'autre, vers les rivages de la Méditerranée. L'outillage gétulien marquerait, comme les cailloux du Petit Poucet, les chemins des migrations dans les deux sens. L'Aurignacien européen et le Gétulien africain ne seraient ainsi que deux aspects géographiques d'une même culture. Les Négroïdes (et les Stéatopyges) de l'Europe représenteraient les types — les seuls actuellement retrouvés —

Sayfa:87

des hordes africaines ayant passé, peut-être vers la fin du Quaternaire moyen, peut-être même avant, sur le sol de notre continent ?

Évidemment, nous n'avons pas le droit de considérer le problème comme résolu. Mais on saisit l'importance que les

Sayfa:88

trouvailles modernes nous permettent d'entrevoir pour expliquer nos origines.

Sayfa 87

Fakat, iki kıta arasındaki iletişim problemi ortada kalmıştır. Pleistocene Devri'nde, eski Avrupa ile Afrika'nın Asya ile bir blok oluşturduğu bilinmektedir. Akdeniz, bugünkünden daha küçük bir genişliğe sahipti. Zira ikincil denizleri henüz oluşmamıştı. İnsan, bugünkü Güney Avrupa coğrafyasını oluşturan çözünmelerin çağdaşıdır. Afrikalıların eski Paleolitik devirlerde Avrupa'ya geçişini engelleyen hiçbir şey yoktu. Yol, özellikle geniş Tunus – Sicilya köprüsüyle devam edip gidiyordu.

Afrika'nın Aurignacienne medeniyeti merkezi, geçen yüzyıllarda Hottento – Boshiman'ların oturduğu bölgenin biraz daha kuzeyinde, büyük göller bölgesinde aranmalıdır. Burada, medeniyet, bir yandan mağaralarda bizimkileri hatırlatan resimler bulunan Güney Afrika'ya doğru, diğer yandan da Akdeniz kıyılarına doğru ilerlemektedir. Getulien aletleri, işaret taşları gibi, her iki yönde göç yollarını işaretlemektedir. Avrupa Aurignacien'iyle, Afrika Getulien'Di aynı kültürün iki coğrafi görünümünden başka bir şey değildir. Avrupa'nın Zencileri ve (Steatopyges)'ler, aslında orta Kuaterner Çağı'nın sonuna kadar bizim kıtamızın topraklarından gelip geçen Afrika kabilelerini mi temsil etmektedir?

Gayet doğaldır ki meseleyi çözümlenmiş olarak kabul edemeyiz. Fakat, bize **kökenlerimizi açıklayabilmeyi sağlayan** [sayfa 88] modern bulguların önemini de kavrıyoruz.

Sayfa:89

Les races humaines dès le Mésolithique.

Si les squelettes (encore en trop petit nombre), retrouvés ans les divers horizons paléolithiques, nous permettent de oir à peu près clair dans notre histoire ethnique de ces moments-

Sayfa:89

là, les difficultés les plus grandes vont commencer dès que nous abordons les temps néolithiques. Les populations deviennent plus variées et plus abondantes en Europe — le seul continent au sujet duquel nous ayons, quant à ses peuplements successifs, quelques connaissances certaines. Les migrations réelles sont commencées, les races se mêlent, se superposent et s'enchevêtrent (1).

Sayfa 89
MEZOLİTİK ÇAĞDAN BERİ İNSAN IRKLARI
Şayet farklı paleolitik ufuklarda bulunan iskeletler (hâlâ çok küçük sayıdadır), bu devirlerle ilgili ırkî tarihimizde, aşağı yukarı açık olarak, Neolitik çağlara girdiğimizde karşılaşacağımız güçlükleri gösterir. Avrupa'da kitleler çok çeşitlenmiş ve çok artmıştır. Bu Avrupa, birbirini takip eden kitleler sayesinde, kesin bazı bilgilere sahip olduğumuz tek kıtadır. Gerçek göçler başlamış, ırklar karışmış, üstüste gelmiş ve birbirlerinin içinde erimişlerdir.

Sayfa:90

Un fait ethnique, d'une importance considérable, intervient, avant même le début du Néolithique, dans la période intermédiaire de l'Azilien : l'apparition d'une population brachycéphale ! Un tel type morphologique était, jusqu'alors, inconnu sur notre continent (1). D'où vient cette nouvelle race? Les fouilles du Paléolithique insuffisamment poursuivies ne l'ont-elles pas encore montré ? Ou cet homme nouveau, réellement inconnu à l'Europe de l'âge de la pierre taillée, est-il venu d'un continent voisin ? L'Asie, en ce cas, se présente tout naturellement à notre pensée, à cause de son grand bloc brachycéphalique, et aussi à cause de sa proximité géographique.

Dans ses lignes principales, la civilisation néolithique est un ensemble très différent des civilisations paléolithiques. On a aussitôt imaginé que cette nouvelle civilisation avait été apportée par cette race brachycéphale et qu'elle était apparue à notre orient.

Sayfa:90

La chronologie comparative des temps préhistoriques et protohistoriques en Égypte, en Asie occidentale et en Europe, semble bien confirmer, comme venue de l'Est, cette double et profonde modification dans la race humaine et dans la manière de vivre.

Nous n'avons pas à rappeler ici les caractéristiques du Néolithique, non plus que celles de la curieuse et si importante période qui la précède, l'Azilien. Les lecteurs n'ont qu'à se reporter, pour en connaître les détails, au volume de M. de Morgan paru dans cette même œuvre : changements dans la climatique, dans l'état de la faune, dont plusieurs représentants s'éteignent, alors que d'autres émigrent soit vers les contrées septentrionales (Rennes, Gloutons, Lemmings), soit vers les hautes altitudes (Bouquetins, Chamois, Marmottes, etc.); profonde révolution économique, sociale, religieuse; modifications ethniques. Ces transformations sont si considérables, que les anciens anthropologistes ne voyaient, pour les expliquer, d'autre hypothèse que celle d'une invasion.

(1) Voir Appendice.

Sayfa 90

Hatırı sayılır öneme sahip ırkî bir olay, hatta Neolitik Çağ'ın başlamasından da önce, Azilien ara döneminde, brakisefal bir kitle belirmiştir. Böyle morfolojik (yapısal) yapıya sahip bir tip, kıtamızda tanınmamaktaydı. Bu yeni ırk, nereden gelmişti? Yetersiz olarak yürütülen Paleolitik kazıları, bunu şu ana kadar göstermemiş midir? Ya da bu, Avrupa'da Yontma Taş Devri'nde bilinmeyen insan, komşu bir kıtadan mı gelmiştir? Bu durumda da, Asya, doğal olarak, büyük brakisefal nüfusu ve coğrafi bitişikliği ile aklımıza gelmektedir.

Neolitik medeniyeti, ana hatlarıyla paleolitik medeniyetlerden çok farklı bir bütün teşkil eder. Bu yeni medeniyetin, bu brakisefal ırk tarafından getirildiği ve doğu tarafımızda belirdiği düşünülmektedir.

Tarih öncesi ve sonrası çağların Mısır'daki, Batı Asya'daki ve Avrupa'daki karşılaştırılmalı kronolojisi, doğudan geldiğinden dolayı, insan ırkında ve yaşama tarzındaki çifte ve derin değişikliği doğrulamaktadır.

Burada, Neolitik'in özelliklerini ve ondan önce gelen Azilien'in özelliklerini hatırlatmaya gerek duymuyoruz. Okuyucular, detayları tanımak için, bu eserdeki Bay Morgan'ın cildine bakmaktadırlar. Bu suretle, iklimdeki ve fauna'daki (hayvansal çevre) bir-

çok türün ortadan kalkmasını ve diğerlerinin de ya kuzey bölgelere (Ren geyikleri, kutup porsukları, lemming [bir cins kemirgen]**ler), ya da yüksek irtifalara (dağ keçisi, çengel boynuzlu dağ keçisi, marmot** [dağlarda yaşayan bir cins kemirgen] **) kaçışını ve derin ekonomik, sosyal, dinî devrimleri ve ırkî değişiklikleri görebilirsiniz. Bu değişiklikler o kadar büyüktür ki eski antropologlar, bunları açıklayabilmek için, ancak bir işgal hipotezini ortaya koyabiliyorlardı.**

Sayfa:91

Déjà, avons-nous dit, avant le Néolithique même, à cette époque intermédiaire de l'Azilien, les antiques caractéristiques ethniques de l'Europe se modifient profondément. Aux types dolichocéphales, jusqu'alors les seuls habitants du Paléolithique, la station bavaroise d'Ofnet vient adjoindre des individus brachycéphales.

Sayfa 91

Neolitik Dönem'den önce bile, bu ara Azilien döneminde, Avrupa'nın eski ırkî özellikleri derinlemesine değişmişti. O ana kadar Paleolitik Dönem'in yegane sakinleri olan dolikosefallerde, Ofnet Bavyera İstasyonu'nda brakisefal bireyler sakinlere katılmıştır.

Sayfa:91

On ne pouvait rêver pareil mélange!

C'est déjà, en raccourci, en miniature, une image anthropologique de ce que sera, dès cette heure, la population du continent européen. Un nouveau chapitre de l'histoire universelle est commencé.

Sayfa 91

Bundan sonra, Avrupa nüfusunun bu andan itibaren, kısaltılmış, küçültülmüş bir antropolojik görüntüsü verilecektir. **Evrensel tarihin yeni bir bölümü başlamıştır.**

Sayfa:91

Et si nous disons des races, c'est que, non seulement les Brachycéphales et les Mésaticéphales d'Ofnet sont des faits nouveaux dans nos inventaires de l'Humanité, mais les Dolichocéphales mêmes de cette station paraissent différents des vieux Dolichocéphales du Paléolithique, aussi bien de ceux de Laugerie-Chancelade que de ceux de Cro-Magnon.

Sayfa 91

Şayet, ırkların, sadece brakisefallerin ve Ofnet'in mesatisefallerinin insanlık envanterinde yeni olaylar olduğunu söylemekle kalmıyoruz, fakat aynı zamanda bu istasyonun Dolikosefallerinin bilep paleolitiğin yaşlı Dolikosefallerinden, Laugeri Chancelade'ın ve Cro-Magnon'un dolikosefallerinden farklı olduğunu ifade ediyoruz.

Sayfa:92

Il restera tout de même à expliquer la présence, dans le sud-ouest de l'Europe, à Mugem, au cours de cette période intermédiaire, des Brachycéphales de « type mongoloïde » qui y ont été rencontrés, mêlés à la population dolichocéphale. Existe-t-il une parenté entre ces antiques Portugais et ces antiques Bavarois, vivant approximativement à la même époque? S'il y en a une, et si, d'autre part, les hommes d'Ofnet peuvent être apparentés aux Brachycéphales d'Asie, comment se représenter, à une telle distance de la Bavière, la trouvaille de Mugem?

Sayfa 92

Bununla birlikte, Avrupa'nın güneybatısında, Mugem'de bu ara dönem esnasında, dolikosefal nüfusa karışmış olarak **"mongoloid tipte"** brakisefallerin varlığını ispatlamak gerektir. Hemen hemen aynı dönemde yaşayan bu eski Portekizlilerle, bu eski Bavyeralılar arasında bir akrabalık olması bulunmakta mıdır? Şayet bir akrabalık varsa, diğer taraftan da **Ofnet insanları Asya'nın brakisefallerine akraba olabilirler,** öyleyse Bavyera'dan bu kadar uzakta bulunan Mugem bulgularını nasıl açıklayabiliriz?

Sayfa:93

C'est elle qui doit nous livrer les secrets de notre histoire, puisqu'elle voit apparaître, sur notre sol, les hommes nouveaux qui, transformant profondément la vieille civilisation, feront succéder au mode d'existence des chasseurs et des pêcheurs, celui des agriculteurs et des éleveurs d'animaux domestiques.

Sayfa 93

[Azilienne – tardenoisienne" Dönemi] **toprağımızın üzerinde, eski medeniyeti değiştirerek, avcıların ve balıkçıların varlığını, ziraatçi ve evcil hayvan yetiştiricilerle değiştiren yeni insanların ortaya çıktığını gördüğünden dolayı bize tarihimizin sırlarını da verecektir.**

Sayfa:93

L'âge des métaux, plus encore que les périodes précédentes, nous montrera des mouvements de populations.

Beaucoup de voies, au travers de l'Europe, ont été tracées par les prédécesseurs néolithiques. Sur ces routes qui ont conduit, en particulier, les Brachycéphales de la pierre polie, et déjà les avants-gardes des Nordiques, à peu près partout dans

Sayfa:94

le continent; et sur d'autres chemins encore, qu'on découvre sans cesse, et qui ne sont pas toujours ceux qu'on pourrait imaginer, vont s'avancer les nouvelles civilisations.

Sayfa 93

Maden Çağı, daha önceki çağlardan daha fazla bir şekilde, bize kitlelerin **hareketlerini gösterecektir.**

Avrupa'da birçok yol, Neolitik seleflerimiz tarafından çizilmiştir. Bu özellikle **Cilâlı Taş Devri'nin brakisefalleri** ve Kuzeyliler'in öncüleri tarafından kullanılmış yollar üzerinde, [sayfa 94] hemen hemen Avrupa'nın her tarafında, sürekli olarak, her zamanda hayal edilebilecek bir şekilde olmayarak, yeni medeniyetler gelişmiştir.

Sayfa: 94

Par contre, il paraît évident que, principalement à l'âge du fer, une expansion considérable de la race nordique a eu lieu, à peu près partout en Europe.

Anlayamadım!

* *Anlayamadım*

Sayfa 94
Tersine, özellikle Demir Çağı'nda, kuzeyli ırkların, önemli bir oranda Avrupa'nın hemen hemen her yerine yayılması gözükmektedir.

Sayfa: 94

Elle pénétrera par l'Espagne, jusque dans l'Afrique du Nord, et, par la Péninsule des Balkans, jusqu'en Asie Mineure. Peut-être retrouverons-nous ses traces beaucoup plus loin encore, jusque dans les montagnes qui bordent le Turkestan chinois septentrional?

Nous arrivons ainsi au seuil des temps historiques.

Sayfa 94
[Bu kuzeyli ırk] İspanya'dan Kuzey Afrika'ya ve Balkan Yarımadası'na kadar girerek, Küçük Asya'ya kadar gitmiştir. Hatta izlerini çok daha uzakta, Kuzey Çin'in Türkistanı'nı sınırlayan dağlarda bile bulabiliriz.
Bu şekilde tarihî devirlere de geçmiş oluruz.

Sayfa:95

DEUXIÈME PARTIE

LES RACES DE L'EUROPE

CHAPITRE PREMIER

ESSAI DE CLASSEMENT GÉNÉRAL

Nous ne savons encore exactement à quelle epoque sont apparus les premiers Européens.

Sayfa 95

İKİNCİ KISIM
AVRUPA'NIN IRKLARI
BÖLÜM BİR
GENEL SINIFLANDIRMA DENEMESİ

İlk Avrupalılar'ın hangi dönemde ortaya çıktıklarını henüz tam olarak bilemiyoruz.

Sayfa:96

Les populations actuelles de l'Europe centrale et occidentale sont, en partie, les descendants de ces populations préhistoriques, comme, en partie aussi, elles sont les descendants des populations qui, plus tardivement, au cours de l'histoire, s'ébranlèrent des régions septentrionales et orientales du continent. Celles-là provenaient peut-être de l'Asie occidentale; quelques-unes sûrement.

Sayfa 96

Orta ve Batı Avrupa'nın şu anki kitleleri, kısmen tarih öncesi kitlelerin, kısmen de, kıtanın **kuzey ve doğu** bölgelerinden gelen kitlelerin halefleridir. Bunlar belki de **Batı Asya'dan** gelmişlerdir, bir kısmının geldiği de kesindir.

Sayfa:96

Si nous prenons seulement le moment des grandes invasions, que voyons-nous? des hordes, de noms divers, qui se succèdent comme des avalanches au printemps; mais leurs origines ethniques sont-elles si diverses? Il y a les Germaniques et les Huns, deux races!

Sayfa 96
Sadece büyük işgallerin zamanını ele alırsak, ne görürüz? Kitleler, bahardaki çığlar gibi gelen farklı isimler bulunmaktadır. Ama ırkî kökenleri bu kadar çeşitli midir? **Cermenler ve Hunlar olmak izere iki ırk bulunmaktadır.**

Sayfa:96

Ces masses en mouvement qui, sans réserves, sont appelées germaniques, appartenaient-elles, sans contestation possible, à des races germaniques?

Sayfa 96
Hareket hâlinde olan ve istisnasız olarak Cermen olarak adlandırılan bu kitleler, gerçekten de **Cermen ırklarına mı mensuptur?**

Sayfa:96

Les Alamans (*Alemanni*), cette confédération de peuples

Sayfa:97

« germaniques », qui, après avoir habité les deux rives du Rhin, finirent par s'établir dans l'Alsace, la Souabe et la Suisse, sont considérés, — bien téméraires ceux qui oseraient penser autrement — comme un type authentique des Germains. N'ont-ils pas donné leur nom à une grande partie de ceux-ci? Étudions ce cas.

Sayfa:97

Si les Alamans étaient réellement de race germanique, ils devraient posséder les caractéristiques morphologiques et descriptives bien connues de cette race : la haute stature, la dolichocéphalie, les yeux clairs, les cheveux blonds.

Sayfa 96-97

Alamanlar **(Alemanni)**, Bu "Cermen" halkları konfederasyonu, Ren'in iki yakasında oturduktan sonra, Alsace'da, Souabe'da ve İsviçrede yerleştiler. Cermenler'in gerçek bir örneği gibi çok maceracıydılar. Zaten, Cermenler'in önemli bir kısmına isimlerini vermemişler miydi?

Şayet Alamanlar, gerçekten Cermen ırkından iseler, ırkın iyi bilinen yapısal ve tanımlayıcı özelliklerine sahip olmaları gerekir; **uzun boy, Dolikosefal kafatasına sahip olmak, açık renk gözler, sarı saçlar.**

Sayfa:97

Ces antiques groupes ont poussé des pointes dans certaines régions de l'Allemagne, dont les majorités humaines ne sont pas « germaniques », mais brunes et brachycéphales (type celtique de Broca).

Sayfa 97

Bu eski gruplar, Almanya'nın bazı bölgelerinde uçlara sürülmüşlerdir: Bu grupların insan olarak çoğunluğu "Cermen" değillerdir, **fakat esmer ve brakisefallerdir (Broca'nın Kelt tipi).**

Sayfa:98

Dès lors, quels sont les caractères morphologiques des Burgondes et des Alamans? Sont-ils, comme ils le doivent, apparentés au type Kymrique de Broca? Pour ce qui concerne les premiers de ces « Germaniques », la réponse est positive. Nous savons que, chez eux, dominent la dolichocéphalie et la haute stature. Les squelettes burgondes, étudiés jusqu'à présent, partout nous autorisent pleinement à les rattacher à ce groupe Nordique, Kymrique, Germanique (2).

Sayfa:98

Les mêmes conclusions sont impossibles pour ce qui concerne les Alamans.

Sayfa 98

O andan itibaren, **Burgond'ların ve Alamanlar'ın** yapısal özellikleri nelerdir? Bu özellikler, olması gerektiği gibi Broca'nın Kymrique'lerinden midir? Bu "Cermenler'in" ilkleri için bu doğrudur. Onlarda Dolikosefali'nin ve uzun boyun hâkim olduğunu biliyoruz. Bugüne kadar incelediğimiz Burgond iskeletleri, onları bu Nordik (kuzeyli), Kymrique, Cermen gruba bağlamamıza neden olur.

Alamanlar için ise aynı neticelere varmak olanaksızdır.

Sayfa:99

Or tous les ossuaires valaisans ont fourni une proportion considérable de crânes brachycéphales, et un très petit nombre de dolichocéphales.

Sayfa 99

Bütün Valaisan mezarlıkları, önemli bir miktarda **brakisefal kafatası** ve çok az miktarda dolikosefal kafatası içerirler.

Sayfa:99

Et dans cette hypothèse (elle nous paraît la plus vraisemblable), on pourrait imaginer que les Alamans (groupe celtique) venus primitivement on ne sait d'où, furent englobés, aux plus anciennes périodes de l'histoire, parmi les contingents de la race nordique. Aux premiers siècles de notre ère ils étaient mêlés à eux, parlaient la même langue, suivaient les mêmes destinées politiques. Arrivés dans les divers pays de l'Europe centrale, ils s'y sont fixés. Ils ont constitué un morceau de la vaste province brachycéphale — le reste étant formé par les

Sayfa:100

Brachycéphales préhistoriques de la période néolithique et de l'âge du bronze — dont les Bavarois, les Suisses alpins, les Tyroliens, les Italiens du Nord, une partie des Français, d'autres encore, font partie aujourd'hui.

Enfin, rien n'empêcherait de supposer que les Alamans n'aient été une portion même de ce grand groupe brachycéphale d'origine inconnue — on l'a dit ouralo-altaïque (?) — qui apparaît en Europe dès le Mésolithique. Ces Brachycéphales primitifs, comme on pourrait les appeler, n'auraient pas tous, au même moment, effectué une invasion qui les aurait portés dans le massif alpin. Une partie d'entre eux serait demeurée en dehors des régions que connaîtront plus tard les historiens romains. Bien des siècles après, une fraction de cette masse primitive, occupant les terres de la Germanie, aurait porté le nom d'Alamans.

Après le Mésolithique, à l'âge de la pierre polie, l'Europe possède, en nombres imposants, des populations brachycéphales. Nouvelles venues sous cet état, pour la partie occidentale de ce continent, elles vivent côte à côte avec des populations dolichocéphales. Selon la proportion des types brachycéphales dans les sépultures de l'Europe centrale et occidentale, Hervé a tenté de retrouver le chemin suivi par ces Néolithiques à crâne arrondi. Venus de l'est, semble-t-il, par la vallée du Danube et les plaines de Hongrie, ils auraient atteint le massif alpin. Alors, ils se seraient divisés en deux masses, l'une passant au nord, l'autre au sud du massif. Le groupe septentrional peuplait la Suisse, l'Allemagne du Sud, notamment la Bavière; le groupe méridional s'installait dans le Tyrol, l'Italie du Nord, la France orientale (les Alpes, les Cévennes, le Massif central)

Sayfa 99

Bu hipotezde (bu bize daha gerçekçi gibi gözükmektedir), **Alamanların (Kelt grubu)** tarihin en eski dönemlerinde, Nordik (kuzeyli) grupların arasında nereden geldikleri belli değildir. Çağımızın ilk yüzyıllarında, bu gruplara karışmışlar, aynı dili konuşmuşlar, aynı siyasî kaderleri izlemişlerdir. Orta Avrupa'nın farklı ülkelerine gelerek, buralara yerleşmişlerdir. Buralarda, geniş **brakisefal** prensliğinin bir kısmını oluşturmaktadırlar. Brakisefaller'in geri kalan kısmı, (sayfa 100) **Neolitik Çağı'n ve Bronz Çağı'nın, tarih öncesi brakisefalleridir. Bugün Bavyeralılar, Alp İsviçrelileri, Tirollü'ler, Kuzey İtalyanlar, Fransızlar'ın bir kısmı ve diğer bir kısım gruplar bu brakisefalleri oluştururlar.**

Gene de hiçbir şey, Alamanlar'ın bu bilinmeyen ve Ural - Altay grubuna mensup oldukları söylenen büyük brakisefal gruba dahil olmadıklarını öngörmemizi engelleyemez. Bu ilkel brakisefallerin hepsi birden aynı anda, kendilerini dağlık kitleye getiren bir işgalde bulunmamışlardır. Bunların bir kısmı, Romalı tarihçilerin daha sonra tanıyacakları bölgelerin dışında yaşamışlardır. Birçok asır sonra, bu ilkel kitlenin bir kısmı Cermen topraklarını işgal etmiş ve Alaman isimlerini de almıştır.

Mezolitik'ten sonra Cilâlı Taş Devri'nde, Avrupa, ciddî miktarlarda brakisefal nüfusuna sahiptir. Buralara yeni gelenler, Avrupa'nın batısında Dolikosefal kitlelerle yan yana yaşadılar. Brakisefaller'in, Orta ve Batı Avrupa mezarlarındaki oranına göre, Herve, bu yuvarlak kafalı Neolitikler tarafından izlenen yolu bulmayı denemiştir. Bu gruplar, doğudan Tuna vadisi ve Macaristan ovaları üzerinden gelerek, Alp kitlesine ulaşmıştır. Burada, iki ayrı kitleye ayrıldılar. Bir tanesi dağlık kitlenin kuzeyinden, diğeri ise güneyinden geçiyordu. Kuzey grubu **İsviçre'yi, Güney Almanya'yı, özellikle Bavyera'yı, güney grup ise Tirol'u, Kuzey İtalya'yı, Doğu Fransa'yı (Alpler, Cevennes, Massif Central) iskân etti.**

Sayfa: 100

Faut-il admettre, ainsi qu'on l'a pensé — mais je ne voudrais

Sayfa: 101

pas aider à construire le roman préhistorique! — que, s'étant d'abord cantonnés dans les massifs montagneux de l'Europe centrale, les Brachycéphales néolithiques s'abattirent ensuite, brutalement, sur les populations dolichocéphales de la France? Pourquoi imaginer de tels « cataclysmes »? Il est parfaitement possible que le passage en France s'effectua paisiblement, pacifiquement. Ces populations, dont la civilisation était si différente de celle des occupants de la France d'alors, furent peut-être accueillies favorablement, parce qu'elles apportaient dans la vie journalière des éléments nouveaux. Il est bien certain que, dès ce moment-là, on constate un singulier change-

Sayfa:101

ment dans la physionomie ethnique du pays qui deviendra la Gaule, et certaines faces de cette transformation nous laissent songeurs.

Sayfa 100

Düşünüldüğü gibi kabul etmek gerekir mi, bilemiyorum, [sayfa 101] **fakat tarih öncesinin romanının yazılmasına yardımcı olmak istemiyorum. Önce Orta Avrupa'nın dağlık kitlelerine yerleşen Neolitik Brakisefaller, daha sonra birden Fransa'nın Dolikosefal nüfuslarının baskısıyla ortadan kayboldular. Niye bu tip "karışıklıkları" düşünmemiz gerekiyor? Fransa'dan geçişin sakin bir şekilde cereyan etmiş olması çok mümkündür. Uygarlıkları, Fransa'yı ellerinde tutanlardan çok farklı olan bu kitleler, günlük hayata yeni unsurlar getirdiklerinden dolayı belki olumlu bir şekilde karşılanmışlardır. Bu andan itibaren, daha sonra Galya hâline gelecek bu ülkenin ırkî fizyonomisinde önemli bir değişiklik belirlenmiş ve bu değişikliğin getirdiği bazı yüzler bizi düşünceye sevketmektedir.**

Sayfa:101

La série bien connue de Thurnam échelonne ses indices de 63 à 77. Ces Dolichocéphales néolithiques sont-ils les descendants des Dolichocéphales paléolithiques restés en place, ayant accepté la civilisation nouvelle?

Sayfa 101

Thurnam'ın iyi bilinen serisi, katsayılarını 63'den 77'ye kadar sıralamaktadır. Bu Dolikosefal Neolitikler, yeni uygarlığı kabul ederek yerlerinde kalan paleolitik Dolikosefallerin halefleri midir?

Sayfa:101

Dans les *round barrows*, Thurnam trouve une très grande majorité de types brachycéphales (les indices s'échelonnent de 74 à 89).

Sayfa 101

Thurnam, yuvarlak tümülüslerde, büyük miktarda **brakisefal** tipler bulmuştur (katsayılar 74 ila 89 arasında değişmektedir.

Sayfa:103

Dans l'ancien empire allemand : le Brandebourg, dolichocéphale; la Bavière, brachycéphale; en Italie, le sud, dès la latitude de Rome, est complètement dolichocéphalisé; le nord, voisin de la France, de la Suisse et du Tyrol, nettement brachycéphalisé.

Et si nous considérons ces trois États plutôt que d'autres régions européennes, c'est qu'ils sont parmi ceux qui paraissent les moins aptes à nous permettre de telles observations. En effet, ces territoires n'ont-ils pas été les champs de bataille de toujours? Les masses humaines, venues de tous les côtés, à toutes les époques, les ont traversés, s'y sont heurtées ou s'y sont pacifiquement établies.

Sayfa 103

Eski Alman İmparatorluğu'nda, Brandebourg dolikosefaldir, **Bavyera brakisefaldir**, İtalya'da Roma enleminden itibaren güney, tamamen dolikosefalleşmiştir, **Fransa'nın, İsviçre'nin ve Tirol'ün komşusu** olan kuzey ise net bir şekilde brakisefalleşmiştir.

Bu üç devleti Avrupa'nın diğer bölgelerinden ayrı tutuyorsak, bu tip belirlemeleri yapmaya daha az uygun olduğu içindir. **Aslında, bu topraklar, her zamanki savaş alanları değiller midir? Her taraftan gelen insan kitleleri, bu toprakları her zaman geçmişler, yerleşiklerle tartışmışlar veya sakin bir şekilde yerleşmişlerdir.**

Sayfa:104

L'analyse anthropologique de l'Europe a été commencée. Elle est loin, très loin, d'être achevée. De vastes enquêtes ont eu lieu en divers pays : la France, l'Italie, l'Espagne, la Scandinavie, etc. Mais ailleurs, ces enquêtes ont à peine débuté ; et même, sur d'immenses territoires, nous ne constatons aucune recherche.

Sayfa 104

Avrupa'nın antropolojik analizi başlamıştır ve henüz tamamlanmaktan çok, ama çok uzaktır. Fransa, İtalya, İspanya, İskandinavya vs. gibi farklı ülkelerde, geniş araştırmalar yapılmıştır. Fakat, bu araştırmalar ancak başlatılmış olup ve hatta geniş topraklar üzerinde hiçbir araştırmaya rastlanmamaktadır.

Sayfa:106

Le manuel de Deniker étant dans toutes les mains, nous renverrons, pour tous les détails, à ce volume. Et dans le court exposé qui va suivre, c'est la classification de cet auteur que nous utiliserons.

Sayfa 106

Deniker'in el kitabı herkesin elinde bulunduğu için, her türlü detay için bu cilde referansta bulunacağız. Bunu takip edecek kısa sunumda da, bu yazarın sınıflandırmasını kullanacağız.

Sayfa:107

Il est impossible de dire aujourd'hui ce que l'avenir fera de ces subdivisions. J'ai l'impression que, dans certains territoires, un regroupement des mêmes « documents humains » fournirait d'autres résultats. Je ne puis donner qu'une impression ; mais elle n'est pas énoncée à la légère, j'en ai pris conscience après avoir manié des milliers et des milliers de mensurations provenant de l'Europe orientale.

Jetons un rapide coup d'œil sur les races actuelles de l'Europe, telles que Deniker les entendait (1) :

I. Race blonde, dolichocéphale, de grande taille. Stature très élevée : moyenne 1m,72 à 1m,73; cheveux blonds, ondulés ; yeux généralement bleus ; peau claire ; face longue ; nez droit; crâne dolichocéphale (indice 76 à 79).

Sayfa 107

Bugün, geleceğin bu alt bölünmeleri yapacağını söylemek olanaksızdır. Benim, bazı topraklarda, aynı "insanî belgelerin" farklı sonuçlar vereceğine dair hislerim var. Ben ancak bir hissi belirtebiliyorum, fakat bunu da hafife almamak gerekmektedir. Bu hisse, Orta Avrupa'dan gelen binlerce ve binlerce antropolojik ölçümü işledikten sonra vardım.

Avrupa'nın, Deniker'in tanımladığı şekliyle, şu andaki ırklarına bir göz atalım.

1. Sarı Irk, Dolikosefal, iri yapılı. Boy çok uzun: Ortalama 1 m 72 cm ile 1m 73 cm arası, saçlar sarı, dalgalı, gözler genellikle mavi, ten açık renk, yüz uzun, burun düz, kafatası Dolikosefal (katsayı 76 ila 79).

Sayfa:108

II. Race blonde, sous-brachycéphale, de petite taille. Stature : 1m,63 à 1m,64 ; cheveux d'un blond cendré ou de filasse, droits ; yeux bleus ou gris ; le crâne est modérément court (indice céphalique 82 à 83 sur le vivant).

III. Race brune, dolichocéphale, de petite taille (ou Ibéro-Insulaire). Stature petite : 1m,61 à 1m,62; cheveux noirs; yeux très foncés ; peau basanée; nez ordinairement droit. L'indice céphalique moyen est compris entre 73 et 76, sur le vivant.

Sayfa 108

2. Sarı Irk, alt-brakisefal, küçük yapılı, boy: 1 m 63 cm ile 1 m 64 cm arası, kül rengi bir sarı renk veya soluk sarı, düz, gözler mavi veya gri, kafatası orta derecede kısa (kafatası katsayısı yaşayan üzerinde 82'den 83'e kadar).

3. Esmer Irk, Dolikosefal, küçük yapılı (veya İbero İnsulaire). Kısa boy: 1 m 61 cm ile 1 m 62 cm arası, siyah saçlı, gözler çok koyu, esmer tenli, burun normal olarak düz. Kafatası katsayısı ortalamada ve yaşayanda 73 ila 76 arasında.

Sayfa:110

IV. Race brune, très brachycéphale, de petite taille. C'est l'ancienne race celtique des anthropologistes (le mot *celtique* est pris comme un terme conventionnel). Stature 1m,63 à 1m,64. Cheveux foncés, bruns ou noirs; yeux bruns. La brachycéphalie est marquée par un indice céphalique de 85 à 87, sur le vivant.

Sayfa 110

4. Esmer Irk, çok brakisefal, küçük yapılı. Bu, antropologların eski Kelt ırkıdır (Kelt ismi geleneksel bir terim olarak kullanılmaktadır). Boy 1 m 63 ile 1 m 64'dür. Saçlar koyu renk, kahverengi veya siyah, gözler kahverengi. Brakisefali, yaşayan üzerinde 85 ile 87 arasındadır.

Sayfa:110

Dès maintenant, je puis dire une opinion au sujet de cette race. Je la crois descendante de celle qui apparut dès le Mésolithique, mais surtout au Néolithique, dans l'Europe centrale. Peut-être ses ancêtres ont-ils construit les habitations lacustres de la Suisse?

V. Race brune, mésocéphale, de grande taille (race littorale ou Atlanto-Méditerranéenne).

Sayfa 110

Bugünden itibaren, bu ırk konusunda bir fikir söyleyebilirim. Bu ırkı, Orta Avrupa'da Mezolitik Dönem'de, fakat özellikle Neolitik Dönem'de ortaya çıkan ırkın halefi olarak düşünüyorum. Belki de ataları, İsviçre'nin göl evlerini inşaa etmişlerdi.

5. Esmer ırk, Mezosefal, iri yapılı (kıyı veya Atlantik – Akdeniz ırkı).

Sayfa:111

VI. Race brune, brachycéphale, de grande taille (Adriatique ou Dinarique).

Sayfa 111

6. Esmer ırk, Brakisefal, iri yapılı (Adriyatik veya Dinarik).

Sayfa:119

Les squelettes provenant des kjökkenmöddings de Mugem (ils sont rassemblés dans le Musée géologique de Lisbonne) (2), montrent deux types ethniques bien distincts : l'un est dolichocéphale, l'autre brachycéphale, ou sous-brachycéphale. Et, tout de suite, il faut souligner l'intérêt de cette première constatation. Nous savons déjà que les hommes du Paléolithique étaient des Dolichocéphales.

Sayfa 119

Mugem'in kjökkenmoddings'inden gelen iskeletler (Lizbon Jeoloji Müzesi'nde bir araya gelmişlerdir), oldukça farklı iki ırksal tipi göstermektedir: **Bunlardan biri dolikosefal, diğeri brakisefal, veya alt-brakisefaldir. Bu ilk belirlememizin önemini de belirtmek gerekmektedir. Paleolitik insanlarının Dolikosefaller olduğunu biliyorduk.**

Sayfa:121

Le second type de cette période mésolithique est, avons-nous dit, brachycéphale.

Sayfa 121
Bu Mezolitik Dönem'in ikinci tipi'nin **brakisefal** olduğunu söylemiştik.

Sayfa:121

La face de ces individus est large, aplatie, très prognathe; les os malaires, volumineux, sont projetés en avant. Le premier descripteur de ces squelettes (de Paula e Oliveira), frappé par ces caractères, a cru pouvoir écrire à leur sujet : « Je ferai remarquer que ce crâne globuleux, cette face large et prognathe rappellent les types craniens de quelques races du groupe mongolique. » Mais, pour l'heure, il ne faudrait pas s'aventurer dans une telle généalogie. Cette observation s'applique à un simple rapprochement morphologique.

Sayfa 121
Bu bireylerin yüzü, geniş, düz, aşırı uzun çeneli, hacimli çene kemikleri öne doğru çıkmıştır. Bu iskeletlerin ilk tanımlayıcısı (Paula e Oliveira), bu özelliklerden etkilenerek, onlarla ilgili olarak "bu hacimli kafatası, bu geniş ve uzun çeneli tip, bazı Moğol gruplara mensup ırkları hatırlatmaktadır" yazmıştır. Fakat, bugün için, böyle bir soy ağacı oluşturarak, macera aramamak gerekmektedir. Bu gözlem, basit bir yapısal yaklaşıma uygulanmaktadır.

Sayfa:121

Le type dolichocéphale est vraisemblablement le plus ancien des deux sur les territoires ibériques.

Sayfa 121
Dolikosefal tip, gerçekten İber toprakları üzerindeki en eski tiptir.

Sayfa: 122

Si les dépôts portugais sont véritablement antérieurs à ceux des côtes du Nord européen, d'où sont venus les Brachycéphales qui y sont ensevelis ? Je ne veux pas édifier des théories prématurées. Mais il est impossible de ne pas faire remarquer que, de l'autre côté du détroit de Gibraltar, sur le sol de l'Afrique mineure, on a exhumé, des strates néolithiques, des crânes

Sayfa: 123

également brachycéphales. Je sais bien que tout n'est pas encore très clair au sujet de ces Africains brachycéphales néolithiques (jusqu'à présent ils paraissent provenir des sépultures dolméniques); mais n'oublions pas le prognathisme des crânes de Mugem. Dans leur généralité, les Brachycéphales néolithiques de la Suisse, constructeurs probables des palafittes, ne présentent pas ce caractère et ils ont été trouvés sur un des chemins conduisant de l'habitat des Nordiques ou des Orientaux néolithiques vers le sud-ouest de l'Europe ! Alors avons-nous déjà le droit de conclure que nous sommes à Mugem devant les restes d'une migration africaine apportant, pour la première fois, sur le sol de l'Europe méridionale, des types brachycéphales ? Je ne le pense pas encore. Mais on voit qu'il faudra considérer très attentivement les découvertes de squelettes humains qui seront faites dans le vieux Néolithique de l'Afrique du Nord et dans celui de la péninsule Ibérique.

› Les kjökkenmöddings de Mugem, suite naturelle du Magdalénien, nous conduiraient ainsi, sans transition aucune, à la période néolithique proprement dite.

Sayfa 122

Portekiz'de ortaya çıkan bulgular, Kuzey Avrupa kıyılarında ortaya çıkanlardan çok daha eskiyseler, buralara gömülmüş olan Brakisefaller nereden gelmişlerdir? Erken ortaya çıkmış [prematüre] teorileri ortaya koymak istemiyorum. Fakat, Cebelitarık Boğazı'nın diğer yakasında, Küçük Afrika'da topraklarında, neolitik katmanlar, aynı oranda brakisefal kafatasları çıkarıldığını da belirlememek olanaksızdır. [sayfa 123] Ben bu Af-

rikalı brakisefal neolitikler hakkındaki her şeyin çok açık olmadığını da biliyorum (bugüne kadar bilinen her husus, dolmen yapılarından öğrenilmiştir). Fakat, Mugem kafataslarının uzun çeneli olmalarını da unutmayalım. Genel yapıları içinde İsviçre'nin muhtemel göl evleri inşaatcıları bu özelliği göstermiyorlardı ve Kuzeyli [Nordik] hayat çevresini [habitat] veya Neolitik Doğuluları Avrupa'nın güneybatısına taşıyan bir yol üzerinde bulunmuşlardı! Öyleyse artık, Mugem'de, Afrika'dan gelen bir göçün ilk defa Güney Avrupa'ya brakisefal tipleri taşıması ile karşı karşıyayız deyebilir miyiz? Bunu hâlâ düşünemiyorum. Fakat, Kuzey Afrika'nın eski neolitiğinde yapılan iskelet keşiflerinin ve İberik Yarımdası'nda yapılan iskelet keşiflerinin çok dikkatli olarak göz önüne alınması gerekmektedir. Magdalenien Dönem'in doğal sonucu olan Mügem Kjökkenmödding'leri de, doğruyu söylemek gerekirse, aynı şekilde bizi, hiçbir ara geçişe gerek kalmaksızın, Neolitik Dönem'e götürmektedir.

Sayfa:135

Les premiers habitants signalés par les auteurs anciens sont les Ibères et les Celtes, puis les Phéniciens, les Grecs, les Carthaginois, les Romains. En 410, les invasions commencent. Elles amènent des Vandales, des Suèves, des Alains, des Visigoths surtout.

Sayfa 135
Eski yazarlar tarafından belirtilen ilk sakinler, İber'ler ve Keltler'dir. Daha sonra Fenikeliler, Yunanlılar, Kartacalılar, Romalılar gelmiştir. 410 yılında, işgaller başladı. Bu sefer, Vandallar, Suev'ler, Alan'lar ve hepsinden fazla da Vizigotlar geldiler.

Sayfa:135

Il paraît évident que de deux choses l'une : ou bien nous devons retrouver, chez leurs descendants la physionomie générale du type germanique auquel appartenaient les Goths, ou bien ces envahisseurs n'étaient Goths que de nom! Or, l'Espagne ne nous montre pas de populations ayant conservé le type germanique.

Sayfa 135
İki husus gayet açıktır. Bunlardan birincisi, bunlar ya **Got adı verilen Cermen tipine ait**tirler veya bu **işgalciler sadece Got adını almışlardır. Ya da, İspanya, Cermen tipli kitleleri bize göstermemektedir.**

Sayfa:135

Les Ibères, alors, devraient-ils être considérés comme la souche de ces hommes de petite taille, dolichocéphales et bruns?

Sayfa 135
Dolayısıyla, **İber'ler**, bu kısa boylu, dolikosefal ve esmer insanların bir dalımıdır?

Sayfa:136

Mais, remontons plus loin dans le passé. Nous rencontrons les populations protohistoriques et préhistoriques dont nous avons parlé.

Sayfa 136
Geçmişte, daha geriye gidelim. Sözüne ettiğimiz tarih sonrası ve tarih öncesi kitlelere rastlıyoruz.

Sayfa:136

Mais on a trouvé aussi des types brachycéphales. La population espagnole dérive-t-elle, pour sa plus grande masse, de ce type préhistorique dolichocéphale?

Sayfa 136
Fakat, **brakisefal tiplere de rastlıyoruz.** İspanyol nüfusu, kitlesinin büyük kısmıyla, bu tarih öncesi dolikosefallerden mi gelmektedir?

Sayfa:136

Il serait alors possible d'imaginer qu'au moment de l'invasion ou des invasions — car il y en eut plusieurs — les contingents « arabes » envahisseurs avaient été, par le fait d'un hasard, plus spécialement composés d'individus appartenant à des groupes ethniques de moins grande taille que leurs congénères!...

Sayfa:136

D'autre part, il est bien certain que le type humain qualifié de celtique par les anthropologistes—hommes de taille moyenne, très brachycéphales et bruns – n'a joué aucun rôle important

Sayfa:137

dans la composition de la nation espagnole.

Sayfa 136-137
Öyleyse, işgal veya işgaller sırasında, **işgalci "Arap" grupları, tesadüfün etkisiyle, kendi ırklarından daha küçük boydaki etnik gruplara mensuptular.**
Diğer taraftan, antropologlar tarafından Kelt olarak tanımlanan insan tipi – orta boylu, çok brakisefal ve esmer olup, İspanyol milletinin oluşumunda hiçbir rol oynamamıştır.

Sayfa:137

Peut-être les Suèves n'étaient-ils pas de race germanique?... X?

Sayfa 137
Suev'ler Cermen ırkından olamazlar mı?

Sayfa:145

Les Esquimaux seraient, selon cette hypothèse, les descendants des Français de l'âge magdalénien. Ils ont « conservé le même crâne, le même corps trapu et large, les mêmes instruments de chasse, harpons et propulseurs, les mêmes mœurs douces et pacifiques, le sentiment artistique et l'indifférence pour les morts, qui caractérisaient les Magdaléniens français » (1).

Sayfa 145
Eskimolar, bu hipoteze göre, Magdalenien Devri Fransızları'nın halefleridir. Aynı

"Fransız Magdalenien'lerini karakterize eden kafatasını, aynı kuvvetli ve geniş gövdeyi, aynı av aletlerini, üçlü mızrakları, mızrak atıcı aletleri, aynı yumuşak ve sakin gelenekleri, aynı sanatsal hissi, ölülere karşı aynı duyarsızlığı muhafaza etmektedirler."

Sayfa:145

Et puis, il faudrait démontrer que le passage, exactement à ce *momenl-là*, était possible entre l'Europe du nord-ouest et l'Amérique septentrionale.

Sayfa 145
Üstelik, tam bu anda, Kuzey Batı Avrupa ve Kuzey Amerika arasındaki geçişin mümkün olduğunu göstermek gerekmektedir.

Sayfa:151

C'est la race Celtique de Broca (le terme de Celtique n'étant considéré que comme une convention ethnologique) ou Ligure ou Celto-Ligure ou Rhéto-Ligure, ou encore, pour quelques-uns, l'*Homo alpinus*.

Sayfa 151
Broka'nın **Kelt** ırkı (Kelt terimi ancak bir ırkî birleştirme tarifi olarak kabul edilmelidir) veya **Ligure** veya **Celto Ligure** veya **Reto Ligure** veya bazıları için **Homo alpinus'tur.**

Sayfa:151

L'origine de ces Brachycéphales est inconnue. Nous avons toute raison de croire qu'ils sont venus d'Asie, probablement par les bords de la mer Noire et la vallée du Danube. Et malgré la répugnance instinctive qu'on peut éprouver à l'égard des mirages orientaux, je crois qu'il est difficile, dans l'état actuel de nos connaissances, d'envisager une autre origine. Il faut, en l'occurrence, suivre la pensée du géographe Schrader lorsqu'il écrit : « C'est aujourd'hui un lieu commun de répéter que l'Europe est une simple péninsule asiatique, la plus délicate, la plus affinée, la mieux équilibrée, mais rien de plus. C'est de l'Asie que l'Europe est née. *

suret

* Suret

Sayfa 151

Bu Brakisefaller'in kökeni bilinmemektedir. Bunların Asya'dan, olası olarak Karadeniz ve Tuna Vadisi yoluyla geldiklerine inanmak için her türlü nedene sahibiz. Doğulu görüntülerle ilgili olarak ispatlayabileceğimiz içgüdüsel ürkekliğe rağmen, bilgilerimizin bugünkü durumunda başka bir köken bulmak zordur. Bu durumda, coğrafyacı Schrader'in düşüncesini izlemek gerekmektedir. Schrader: "Bugün, Avrupa'nın Asya'nın basit bir yarımadası olduğunu, aslında en güzel, en uygar, en dengeli yarımadası olduğunu, fakat başka da bir şey olmadığını tekrar etmek gerekmektedir. Avrupa, Asya'dan doğmuştur.

Sayfa:151

« Quelle que soit l'origine ethnographique des populations de l'Europe, il est à peu près certain qu'une forte partie de ces populations s'est multipliée en Europe même, bien que toutes les probabilités géographiques nous conduisent à admettre qu'un afflux de populations asiatiques est venu les modifier à plusieurs reprises (1). »

Mais si ces Brachycéphales néolithiques sont réellement venus d'Asie, il n'est guère probable qu'ils aient jamais fait partie d'une race jaune. A leur arrivée sur les terres d'Europe, ils possédaient déjà les caractères que nous leur connaissons encore aujourd'hui, — là où les mélanges ont été les moins puissants. Naturellement on a cherché en Asie le lieu de formation de cette race. Héritiers de vieilles traditions, dominés par

Sayfa:152

des souvenirs classiques et par des apparences de déterminismes géographiques, nous les avons appelés d'un nom vague — pouvait-il en être autrement? — les Ouralo-Altaïques.

* Suret

Sayfa 151

"Avrupa'nın ırkî kökenleri ne olursa olsun, **Asyalı kitleler, birçok nedenle onları değiştirmeye, birçok kereler gelseler de bu kitlelerin önemli bir kısmının burada çoğalmış olmaları için birçok coğrafi neden vardır."**

Fakat, şayet bu Neolitik Brakisefaller gerçekten Asya'dan gelmişse bile, hiçbir zaman bir sarı ırkın parçasını oluşturmamıştır. Avrupa topraklarına gelişlerinde, bugün hâlâ onları tanıdığımız özelliklere sahiptiler. Burada karışma **en az** olmuştur. **Doğal olarak,**

Asya'da bu ırkın oluştuğu yerin bulunmasına çalışılmıştır. Klasik gelenekler ve [sayfa: 152] coğrafî determinizm tarafından hâkim olunan eski geleneklerin halefleridirler ve biz onları çok belirsiz bir isim olan "Ural – Altay'lı" olarak adlandırmaktayız.

Sayfa:152

N'avons-nous pas constaté que les sépultures qui renferment les types les moins homogènes, que les pourcentages les plus faibles des Dolichocéphales de Baumes-Chaudes sont à l'est, dans la région alpine (Isère); au nord-est, dans les départements proches de l'Alsace-Lorraine et de la Belgique? C'est par ces deux régions que les courants brachycéphales sont arrivés en France.

Sayfa 152

En az homojen tipleri kapsayan Baumes Chaudes bölgesindeki Dolikosefal mezarların en az olduğu bölge doğuda, Alp bölgesinde (Isere), kuzeydoğuda, **Alsace Lorraine'in ve Belçika'nın yakın bölgeleridir. Bugünkü brakisefaller bu iki bölgeden Fransa'ya gelmişlerdir.**

Sayfa:154

Le bronze, de plus en plus, apparaît comme une découverte des Orientaux.

Sayfa 154

Bronz, giderek daha fazla, Doğulu'ların bir keşfi gibi gözükmektedir

Sayfa:155

Je dis semble, parce que nous avons vu que les documents relatifs à la « race » française d'alors sont, malheureusement, assez rares.

Sayfa 155
"Benziyor" diyorum, zira, Fransız "ırkı"yla ilgili belgeler, maalesef son derece az bulunuyor.

Sayfa: 155

D'une statistique dressée par Salmon, et qu'on peut étendre jusqu'à plus ample informé à la France entière, il appert que, dans les sépultures néolithiques, il y avait encore 57,7 p. 100 de Dolichocéphales contre 22 p. 100 de Brachycéphales.

Sayfa 155
Salmon tarafından hazırlanan bir istatistikten ve bütün Fransa'dan daha geniş bir şekilde elde edilen bilgilerden, Neolitik mezarlardan yüzde **22'sinin Brakisefal, yüzde 57,7'sinin** Dolikosefal oduğu anlaşılmaktadır.

Sayfa: 155

Plusieurs ethnologues ont pensé que les arrivants étaient d'une race un peu différente de celle qui avait apporté la civilisation de la pierre polie.

Sayfa 155
Birçok etnolog, gelenlerin, Cilâlı Taş Devri uygarlığını getirenlerden biraz farklı olduğunu düşünmektedirler.

Sayfa: 156

Ainsi donc, au moment où l'Histoire va commencer à écrire ses annales, la population française montre une image ethnique hétérogène. Elle est composée : en premier lieu des descendants des Dolichocéphales paléolithiques et néolithiques (généalogies chelléenne-Cro-Magnon-Laugerie-Baumes-Chaudes), puis des descendants des Dolichocéphales nordiques de haute stature, enfin des descendants des Brachycéphales (Proto et Néobrachycéphales ?) de l'âge de la pierre polie et de l'âge du bronze (1).

Sayfa 156
Aynı şekilde, tarih kendi yıllıklarını yazmaya başladığında, Fransız kitlesi, hetereojen bir ırkî görüntü gösteriyordu. Birinci derecede, Paleolitik ve Neolitik Doliksefaller'in (Cheleenne – Cro Magnon – Laugerie – Baumes –Chaudes soyağaçları), daha sonra iri yapılı Dolikosefal Kuzeyli'lerin, en sonunda Cilâlı Taş Devri ve Bronz Devri Brakisefalleri'nin (Proto ve Neobrakisefaller - [Brakisefal sonrası ve Yeni Brakisefaller]) haleflerinden oluşmaktadır.

Sayfa:156

On sait que certains sociologues ont cru pouvoir affirmer que le groupe dolichocéphale — les descendants des Dolichocéphales néolithiques d'origine nordique — était celui qui avait fait les plus grandes choses, alors que les pauvres Brachycéphales demeuraient humblement dans leur coin! Cette hypothèse — elle a été singulièrement goûtée par les impérialistes de tous poils, particulièrement par les auteurs germaniques a déjà été rapidement examinée dans l'Introduction générale Il est inutile d'y revenir.

Sayfa 156
Bazı sosyologlar, Dolikosefal grubun, kuzey kökenli Neolitik Dolikosefaller'in halefleri olduğunu kabul etmektedirler. Bütün büyük olayları bunlar gerçekleştirmişlerdir. Zavallı Brakisefaller ise kendi köşelerinde mütevazî bir şekilde yaşıyorlardı! Bu hipotez, bütün emperyalist yazarlar tarafından, özellikle Alman yazarlar tarafından kabul edilmiştir. Bu da Genel Giriş'de hızlıca incelenmiş olup, bunlara geri dönmek gerekmemektedir.

Sayfa:156

(1) Ces derniers sont des individus de stature moyenne et ne peuvent pas être apparentés avec les Brachycéphales de haute taille tels qu'en montre la race Dinarique.

Sayfa 156
Dipnot (1) Bunlar, orta boylu insanlardı ve Dinarik ırk gibi uzun boylu Brakisefallerle akrabalıkları ileri sürülemezdi.

Sayfa:157

Dans ce tableau, nous lisons entre autres les noms des Ibères, des Ligures, des Aquitains et des Basques, des Celtes, des Phéniciens et des Carthaginois, des Sarrasins. De ces premières masses, les Ibéro-Ligures et les Celtes sont principalement retenus par tous ceux qui se sont occupés des origines du peuple français.

Ensuite viendra la conquête romaine. Quelle a été son action ethnogénique? Je la crois, pour ma part, quasiment nulle.

Mais un autre contingent — singulièrement remuant — apparaît à l'horizon. Il est composé par les races « germaniques » : Galates, Cimbres, Belges, Suèves, Alamans, Visigoths, Burgondes, Lombards, Franks, Saxons, Nordmanns (Normands).

Sayfa 157

Bu tabloda, diğerlerinin arasında **İber'ler, Ligür'ler, Akitanyalı'lar ve Bask'lar, Kelt'ler, Fenikeli'ler ve Kartacalı'lar, Sarrasin'ler sayılabilir.** Bu ilk kitlelerden itibaren, İbero Ligür'ler ve Kelt'ler, Fransız halkının kökenleriyle uğraşanlar tarafından tespit edilmişlerdir.

Daha sonra Roma yönetimi devri gelmiştir. Bu dönemin antropolojik sonuçları ne olmuştur? Kendi namıma, ben hiçbir sonucu olmadığını düşünüyorum.

Fakat, özellikle hareketli bir grup ufukta görülmüştü. Bu grup şu Cermen ırklarından oluşuyordu; **Galate'lar, Cimbre'ler, Belçika'lılar, Sueve'ler, Alaman'lar, Vizigot'lar, Burgonde'lar, Lombard'lar, Frank'lar, Sakson'lar, Norman'lar.**

Sayfa:157

Peut-être quelques Alains ont-ils subsisté dans les environs de Valence et à l'est du Rhône? dans la région d'Orléans et en Armorique?

Sayfa 157

Belki de bazı **Alan'lar,** Valensiya'nın çevrelerinde ve Rhone'un doğusunda, Orleans bölgesinde ve Armorique'de yerleşmiş olabilirler mi?

Sayfa:158

Plusieurs ont été puisées aux mêmes fonds que les Dolichocéphales néolithiques et les Brachycéphales de la même époque — venus tous deux du Nord-Est et de l'Est. — et à ces deux types, poursuivant leurs destinées dans l'âge du bronze. Il faut se garder de croire qu'il existait « quelque part », en Asie ou en Europe orientale, autant de centres d'apparitions (Agassiz les appelait des berceaux humains), desquels se seraient écoulés, comme des fleuves aux eaux pures — mais de qualités dissemblables les unes et les autres, — des courants ethniques, le fleuve ligure, le fleuve celte, le fleuve galate, le fleuve normand, etc. Plusieurs de ces courants, qui portent des noms différents, roulaient des flots anthropologiquement semblables.

Il est certain que beaucoup de Dolichocéphales et de Brachycéphales figurant dans les invasions historiques ont rejoint, sur le sol français, les descendants d'ancêtres communs. Ces hommes, issus de souches primitives identiques, se sont souvent traités en ennemis; les uns, à de certains moments, furent les conquérants; les autres, leurs victimes. Et les uns et les autres étaient trop éloignés de leurs origines premières pour avoir conservé le souvenir même de cette communauté raciale.

Sayfa 158

Bunların pekçoğu, aynı dönemin Neolitik Dolikosefalleri ve Brakisefalleri'yle aynı köklerdendir. Bunların her ikisi de, Kuzeydoğu ve doğudan gelmişlerdir. Bu iki tip, Bronz Çağı'nda da kaderlerini izlemeye devam etmiştir. Asya'da veya Doğu Avrupa'da da, özellikleri birbirlerine benzemeyen, temiz sulu nehirler gibi akan, Ligür Nehri, Kelt Nehri, Galate Nehri, Norman Nehri vs.'nin aktığı bazı ortaya çıkma merkezleri (Agassiz onları insanın beşikleri olarak adlandırmaktadır) bulunmaktadır. Bu akıntıların farklı isimler taşıyan pek çoğu, antropolojik olarak benzer kitleleri taşımaktadırlar.

Tarihî işgallerde ortaya çıkan birçok dolikosefal ve brakisefal, Fransız toprağı üzerinde ortak ataların halefleri olarak bir araya gelmişlerdir. Ortak ilk kökenlerden gelen bu insanlar, her zaman birbirlerini düşman olarak görmüşler ve bazı anlarda bunlardan birisi fatih, diğeri kurban, bazı anlarda ise diğeri fatih, öbürü kurban olmuştur. Daha sonra, giderek, bunlar, bu ırkî birliğin hatırasını bile muhafaza edemeyecek kadar, ilk kökenlerinden çok uzaklaşmışlardır.

Sayfa:158

Quant aux Ligures, — il faudrait s'entendre sur la valeur

Sayfa:159

anthropologique que doit représenter ce terme, — il est possible qu'ils aient joué un rôle important dans l'ethnogénie de la France. On a beaucoup publié, jadis, au sujet du crâne ligure. Généralement on est d'accord pour le faire figurer dans le groupe brachycéphale dit celtique : Celto-Ligure, Rhétien, Rhéto-Ligure, etc. Ils seraient venus, ces Ligures, rejoindre les Brachycéphales néolithiques, qui représenteraient une de leurs avant-gardes, sur les territoires de la France.

D

Sayfa 158

Ligure'lere gelince, - Bu terimin ifade ettiği **[sayfa 159]** antropolojik değeri üzerinde anlaşmak gerekmektedir. Bunların, Fransa'nın antropolojisinde önemli bir rol oynamış olması mümkündür. Bir zamanlar, Ligure kafatası üzerine çok şey yayınlanmıştır. **Genel olarak Celto Ligure'leri, Rhetien'leri, Reto Ligurle'leri vs. Kelt denilen grupta göstermede fikir birliğine varılmıştır.**

Sayfa:159

Aujourd'hui, dans les classifications anthropologiques, il existe une race Ibéro-Insulaire, le type de l'*Homo meridionalis*. Il est caractérisé, nous l'avons vu, par une petite stature et un crâne dolichocéphale.

Sayfa 159

Bugün, antropolojik sınıflandırmalarda, **bir İbero İnsü'ler ırk olan, Homo meridionalis** vardır. **Bu ırk, küçük bir yapı ve dolikosefal bir kafatası ile karakterize edilmektedir.**

Sayfa:159

Quant aux Celtes, ils sont, pour les anthropologistes, ce que sont les Aryens, c'est-à-dire un simple terme convenu. Après des démêlés sans nombre, qui ont duré près de cinquante ans, et dont on pourra retrouver les traces dans les Bulletins des

Sayfa:159

Sociétés anthropologiques de toute l'Europe, notamment dans ceux de la Société de Paris, on a fini par se mettre d'accord pour considérer le type celtique français — le type conçu par les anthropologistes — comme le type brachycéphale, celui qui habite le Plateau central, le Morvan, etc.

Sayfa:160

Au point de vue de leurs origines premières, les Celtes devraient être rapprochés des Ligures. Ils constitueraient les deux branches principales du tronc brachycéphale apparu à la période néolithique.

Pour beaucoup d'auteurs contemporains, Celtes et Galates ne font qu'un. Pour les anthropologistes, les Galates appartiennent au groupe Kymrique de grande taille, dolichocéphale et blond. Ces qualités descriptives nous sont indiquées par tous les auteurs anciens. Diodore de Sicile, Ammien Marcellin nous ont laissé, à cet égard, des portraits concordants. De même Tite-Live, pour ce qui concerne les Galates d'Italie et d'Asie mineure.

Sayfa 159

Keltlere gelince, antropologlara göre bunlar basit söyleyişiyle **Aryen'di.** Yaklaşık elli yıl süren ve izlerini bütün Avrupa'nın antropoloji cemiyetlerinin, özellikle Paris Cemiyeti'nin bültenlerinde bulabileceğimiz sayısız karışıklıktan sonra, Fransız Kelt tipinin antropolojik özellikleri üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Antropologlar tarafından bundan anlaşılan, orta plâtoda, Morvan'da yaşayan **brakisefal tiptir.** [sayfa 160] **İlk kökenleri açısından bakıldığında, Kelt'ler Ligür'lere yakın olmalılar. Bunlar, brakisefal gövdenin Neolitik Dönem'de ortaya çıkmış iki dalını oluşturmaktadırlar.**

Birçok çağdaş yazar için, Kelt'ler ve Galat'lar aynı şeydir. Antropologlar için, Galat'lar, uzun boylu, Dolikosefal ve sarışın Kimrik'lere aittirler. Bu tanımlayıcı özellikler, bize eski yazarlar tarafından bildirilmiştir. Sicilya'lı Diodore ve Amien Marcellin bize bu konuda, uyumlu bilgiler bırakmışlardır. Aynı şekilde Tite-Live de, İtalya ve Küçük Asya Galate'lan hakkında düzgün eserler bırakmıştır.

Sayfa:160

Ainsi donc, les peuples qui ont participé le plus activement aux invasions peuvent se rattacher à trois groupes ethniques principaux qui, tous les trois, ont déjà des représentants en France dans les périodes préhistoriques. A la race brachycéphale néolithique appartiendraient les Ligures et les Celtes; à la race dolichocéphale de petite taille, dite de Laugerie-Chancelade, se rattacheraient les Ibéro-Insulaires (Ibères de l'histoire); à la race des Dolichocéphales néolithiques appartiendraient les Galates et la plupart des autres « Germaniques ».

Sayfa 160

Aynı şekilde, işgallere en faal bir şekilde katılan halklar, üç ana etnik gruba bağlanabilir. Bu üç grubun da, Fransa'da tarih öncesi dönemde temsilcileri bulunmaktadır. Ligür'ler ve Kelt'ler Neolitik Brakisefal ırka aittirler. İbero İnsü'lerler (tarihî İberler) Laugerie Chancelade denilen kısa boylu Dolikosefal ırka aittirler. Galate'lar ve diğer "Cermenler"in önemli bir kısmı Neolitik Dolikosefallere aittirler.

Sayfa:161

Nous constatons d'abord la présence, depuis le département de la Meurthe-et-Moselle jusqu'au département de la Haute-Garonne, d'une immense écharpe de Brachycéphales.

Sayfa 161

Meurthe et Moselle bölgesinden, Yukarı Garonne bölgesine kadar geniş bir **Brakisefal** kuşağının önce varlığı belirlenmiştir.

Sayfa:161

C'est ce groupe humain qui est consi-

Sayfa:162

déré par les « Gobinistes » comme représentant la qualité la plus inférieure de la population française! Vagues ilotes, vivant à côté des aristocrates populations dolichocéphales, d'origine « germanique », lesquelles auraient toujours été les instigatrices des plus brillantes périodes de l'histoire!

Sayfa 161-162
Bu Gobinist'ler tarafından, Fransız toplumunun en alt kalitesinin temsilcisi olarak tanımlanan insan grubudur! Bunar aristokrat dolikosefal kitlelerinin kenarında yaşayan, Cermen kökenli belirsiz hayvanlardır. Bunlar, her zaman tarihin en parlak dönemlerinin kaynakları olmuşlardır.

Sayfa:162

Ils seraient le résultat d'un croisement des Dolichocéphales de haute stature avec les Brachycéphales de petite taille.

Sayfa 162
Bu iri yapılı Dolikosefallerle, kısa boylu Brakisefallerin bir melezlemesi olacaktır.

Sayfa:163

Je sais bien que ces Dolichocéphales néolithiques — nous l'avons déjà dit — ont pu être puisés aux mêmes sources que celles qui fourniront, plus tard, les peuplades germaniques. Les uns et les autres appartiendraient donc à la même race.

Sayfa 163
Ben bu Dolikosefal Neolitikler'in, daha önce dediğimiz gibi, Cermen halklarıyla aynı kökenlerden gelmiş olabileceğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla, bunlardan her ikisi de aynı ırka mensuptur.

Sayfa:165

C'est peut-être à ces richesses anthropologiques que la France doit son génie multiforme

Sayfa 165
Belki de Fransa bu çoklu düşünce yapısını bu antropolojik zenginliklerine borçludur.

Sayfa:165

Cette synthèse ethnique qui, par les éléments utilisés, semble unique — parce qu'elle apparaît sous une tout autre image que celle des États-Unis par exemple — donne à la France une place particulière dans l'ensemble des populations européennes.

Sayfa 165
Bu ırkî sentez, kullanılan ögelere bakılırsa eşsiz bir durumdadır. Zira, örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nin resimlerinden tamamen farklı bir resim gibi gözükmektedir. Bu da Fransa'ya, Avrupa kitleleri arasında özel bir yer vermektedir.

Sayfa:168

A l'époque néolithique, puis à l'âge du bronze, la Péninsule apparaît comme largement habitée. Les stations lacustres de la Haute-Italie (lacs de Varèse, de Garde, Varano, etc.), et les terramares, par leur abondance relative et la richesse de leurs matériaux archéologiques, marquent l'état de densité de la population.

Sayfa 168
Neolitik Dönem'de, daha sonra Bronz Çağı'nda, Yarımada, çoğunlukla iskân edilmiş gibi görünüyordu. Yukarı İtalya'nın göl merkezleri **(Varese, Garde, Varano vs. Gölleri)** ve bataklık alanları, göreceli çoklukları ve arkeolojik malzeme açısından zenginlikleriyle, nüfusun yoğunluğuna işaret ederler.

Sayfa:168

Les grottes des Baoussé-Roussé sont situées dans la commune de Vintimille, à une petite distance du territoire français. Elles sont creusées dans le calcaire nummulitique.

Sayfa 168

Baousse Rousse mağaraları, Fransız topraklarına pek yakın olan Vintimille beldesinde bulunmaktadır. Bunlar, nummulitique kalkere kazılmış mağaralardır.

Sayfa:169

L'Italie, habitée depuis les débuts du Paléolithique, doit avoir fixé ses caractères anthropologiques généraux, au moins pour ce qui touche à la partie péninsulaire, dès l'âge du bronze.

Sayfa 169

Paleolitik Dönem'in başlarından beri iskân edilmekte olan İtalya, Bronz Çağı'ndan itibaren genel antropolojik özelliklerine, en azından yarımada kısmında kavuşmuş olmalıdır.

Sayfa:169

Lorsqu'on examine simultanément la carte de la taille et celle de l'indice céphalique, on voit que la Péninsule est divisée — c'est, bien entendu, une image schématique — en

Sayfa:170

deux parties qui sont presque égales. La séparation se fait, approximativement, selon une ligne oblique, qui couperait la botte italienne à la hauteur d'Ancône et, de là, irait au moyen Tibre et à Rome. Le midi de l'Apennin toscan et les Monts Sibyllins semblent renfermer des individus brachycéphales et bruns, apparentés à la race Celtique, tandis que le sud de la Péninsule, la Corse et la Sardaigne, sont peuplés par des hommes appartenant à la race Ibéro-Insulaire.

Sayfa:170

La carte orographique de l'Italie n'est pas loin d'expliquer une bonne partie de la carte anthropologique de ce pays; la géographie humaine semble ici trouver son compte. Les vastes plaines du Pô et de l'Adige ont arrêté, grâce à la fertilité de leur sol et à la facilité des communications qu'elles offraient, les habitants brachycéphales — probablement de deux races différentes — qui, après avoir peuplé les bases des Alpes Pennines, s'étendirent ensuite sur tous les territoires de l'Émilie.

Sayfa 169

Boy ve sefalik katsayı haritalarını aynı anda incelediğimiz takdirde, Yarımadanın – şematik bir şekilde – **hemen hemen eşit olarak ikiye bölündüğünü görürüz.** [sayfa 170] **Bu ayrılma, İtalya çizmesini, Ankona'dan başlayarak, Tiber ve Roma üzerinden geçen bir yamuk çizgiyle gerçekleşmektedir. Toskana Apeninleri'nin güneyi ve Sibyllins Tepeleri, Keltlere akraba olan esmer tenli brakisefal bireyleri içeriyor gibi gözükmektedir. Buna karşılık, Yarımada'nın güneyi, Korsika ve Sardinya, İbero İnsulaire ırka mensup insanlar tarafından iskân edilmiştir.**

İtalya'nın dağ haritası, bu ülkenin antropolojik yapısının önemli bir kısmını izah etmekten pek uzak değildir. Burada beşeri coğrafya da anlamını bulmaktadır. Po'nun ve Adige'in geniş ovaları, topraklarının verimliliği ve ulaşım olanaklarının kolaylığı, Apeninler'in eteklerini iskân ettikten sonra, Emilie'nin topraklarına doğru yayılan muhtemelen iki farklı ırktan gelen brakisefalleri durdurmuştur.

Sayfa:170

Ainsi, maîtres de la plaine, assurés des chemins vers les deux mers, retenus sous un ciel favorisé, moins ardent que le ciel méridional d'au delà de l'Ombrie, les Brachycéphales et Sous-brachycéphales italiens purent enclore assez nettement leur domaine géographique. Et c'est dans cette portion de la Péninsule, limitée entre le haut Tibre et le Pô, que s'élaborèrent les destinées de la plus noble Italie. C'est là que, plus tard, Lucques et Florence, Pise et Bologne, Sienne et Pérouse, édifièrent leurs civilisations rayonnantes.

Sayfa:170

Ce ne sont pas les Dolichocéphales italiens, habitant le sud de la presqu'île, qui ont joué le rôle déterminant dans la

Sayfa:171

grandeur intellectuelle de l'Italie. Il y a, pour expliquer cette relative abstention, des raisons diverses, probablement indépendantes de la race. Et pour le surplus de l'histoire de l'Italie des derniers siècles, on peut demander aux Brachycéphales piémontais si, pour ce qui concerne la Péninsule, ce n'est pas dans leurs rangs que se développa principalement la valeur militaire et, plus tard, le souci constant de l'unité italienne? Cavour et Garibaldi n'étaient-ils pas des Brachycéphales de l'Italie du Nord?

? Çok Dikkat

Sayfa 170

Aynı şekilde, ovanın efendisi olan, iki denize doğru giden yollarla donatılmış, Ombrie'nin ötesindeki güney göğünden daha az vahşî daha destekleyici bir göğe sahip **İtalyan Brakisefalleri ve Alt Brakisefalleri, yeterince açık bir şekilde coğrafi bölgelerini belirliyorlardı.**

Yukarı Tiber ve Po arasında kalan, Yarımada'nın bu kısmında, İtalya'nın en asil kaderi gelişiyordu. Daha sonraları, gene burada Lucques ve Floransa, Pisa ve Bologna, Siena ve Perousa, ışıltılı uygarlıklarını kurdular.

İtalya'nın entelektüel büyüklüğünde belirleyici rol oynayan, İtalya Yarımadası'nın güneyinde oturan Dolikosefaller değildir. [sayfa 171] **Bu göreceli çekinmeyi açıklayabilmek için, olasılıkla ırktan bağımsız farklı nedenler bulunmaktadır. Son yüzyılların İtalya tarihi ile ilgili daha fazla bilgi edinmek için, Piyemonte'li brakisefallere, askerî değerlerin kendi saflarında gelişip gelişmediğini ve daha sonra da, İtalyan birliğinin sürekli sıkıntısını sormak gerekir. Cavour ve Garibaldi de Kuzey İtalya'nın Brakisefaller'inden değiller mi?**

Sayfa:171

On se rappelle que les Dalmates, les Bosniaques, les Herzégoviniens, les Monténégrins, les Albanais du Nord, en sont les meilleurs représentants.

Sayfa 171
Dalmaçyalılar, Bosnalılar, Hersekliler, Karadağlılar, Kuzey Arnavutlar en iyi temsilciler olduğu hatırlanmalıdır.

> *Sayfa:174*
>
> **L'indice céphalique moyen de l'Italie (d'après l'étude de 300000 individus) est 81,7. Il indique la mésaticéphalie.**
>
> **L'indice céphalique des Piémontais est de 85,9, tandis que celui des Calabrais est 78,4."**

Sayfa 174
İtalya'nın kafatası endeksi ortalaması (300.000 fert üzerinde yapılan bir incelemeye göre) **81,7'dir. Bu da mezatisefali'ye işaret eder.**
Piyemonteliler'in kafatası katsayısı **85,9'dur.** Kalabriyalılar'ınki ise 78,4'dür.

> *Sayfa:175*
>
> **Ce fait accentue encore l'intérêt que présente pour nous cette population. Les Lucquois se prétendent-ils pas que leur ville fut fondée par les Lydiens?... Les légendes de la Lydie ne disent-elles pas qu'une de leurs tribus, les Tyrrhènes, émigrèrent en Italie?... Imaginations, sans doute**

Sayfa 175
Bu olay, bu kitlenin bizim için ortaya koyduğu önemi vurgular. Lüklü'ler, şehirlerinin Lidyalılar tarafından kurulmuş olduğunu söylemiyorlar mı?... Lidya efsaneleri, kabilelerinden biri olan Tyrrhen'lerin İtalya'ya göç ettiklerini söylemiyor mu?... Hiç şüphesiz bunlar hep düşünce.

> *Sayfa:176*
>
> A ✗ **La race Adriatique ou Dinarique, grande, brachycéphale et brune, habite le nord-est. Pour arriver dans cette région, elle a (si son habitat légitime le plus ancien doit être indiqué dans**

Sayfa:176

la péninsule des Balkans), longé le Karst et s'est établie en premier lieu dans la région d'Udine et de Bellune. Puis, suivant les côtes, et traversant les bras de l'Adige et du Pô, elle s'est écoulée le long du littoral, gardant le contact avec la mer. Vers l'intérieur du pays, elle paraît s'être arrêtée au pied de toutes les chaînes de montagnes. Elle a fait halte devant la barrière de l'Apennin ligurien et toscan. Les golfes de Venise et de Trieste séparaient donc — jusqu'à la guerre — des hommes qui sont d'une commune origine ethnique.

B× La race Occidentale ou Cévenole, brune, brachycéphale, et de petite taille, s'est installée à l'ouest de ces Dinariques. Son domaine est limité au nord par les contreforts des montagnes suisses ; à l'ouest par les massifs des Alpes françaises ; au sud par l'Apennin ligurien. Mais ces représentants de *l'Homo alpinus* ne semblent pas constituer un bloc aussi homogène que leurs voisins de l'est. Il paraît fort probable que cette race est formée, en grande partie, par les descendants des populations de l'âge de la pierre polie et de l'âge du bronze, de celles qui édifièrent sur les lacs de la Suisse — en même temps que sur les lacs de la Haute-Italie — les habitations palafittiques.

C× La race Ibéro-Insulaire — *Homo meridionalis* de certains auteurs — est répandue dans le midi de l'Italie ; elle paraît être d'autant plus pure qu'on s'avance davantage vers les pays accidentés de la Basilicate et de la Calabre. Ce type ethnique de petite taille, aux cheveux foncés, au crâne dolichocéphale, peuple en même temps les îles italiennes.

A ces trois races principales, il faut ajouter le groupe si intéressant, encore énigmatique quant à ses origines, de l'Apennin ligurien et du littoral de la Riviera di Levante, caractérisé par sa haute stature et sa dolichocéphalie. Faut-il le rattacher, zoologiquement, à la race Atlanto-Méditerranéenne de Deni-

Sayfa:177

ker — qui, avec des interruptions, habite depuis le littoral français jusque vers l'embouchure du Tibre?

Sayfa 176

İri, brakisefal ve esmer Adriyatik ırk, kuzeydoğuda oturmaktadır. Bu bölgeye gelmek için (asıl vatanının Balkanlar'da olduğu düşünülürse) Karst'ın hududuna geldiler ve önce Udine ve Bellune'de yerleştiler. Daha sonra kıyıları takiben ve Adige ile Po'nun kollarını aşarak, denizle teması koruyarak kıyı boyunca ilerlediler. Ülkenin içlerine doğru, her dağ sırasının eteklerinde durdular gibi gözükmektedir. Ligurien ve Toscana Apeninleri'nin önünde durakladıkları görülmektedir. Venedik ve Trieste körfezleri, savaşa kadar, ortak ırkî kökenlerden gelen insanları ayırıyor durumdaydı.

Kısa boylu, esmer, brakisefal, Batı veya Cevenole ırkı, Dinar ırkının batısına yerleşmişti. Bunların bölgesi, kuzeyde İsviçre dağlarının uzantıları ile, batıda Fransız Alpleri'nin kitleleriyle, güneyde Apennin Ligurien'leriyle sınırlanıyordu. Fakat Homo Alpinus'un temsilcileri, doğudaki komşuları kadar homojen bir blok oluşturmuyorlardı. Bu ırkın, büyük bir çoğunlukla, Cilâlı Taş Devri'nin ve Bronz Devri'nin, İsviçre'nin ve aynı zamanda Kuzey İtalya'nın gölleri üzerinde göl köylerinde yerleşen kitlelerinin halefi olması kuvvetle muhtemeldir.

Bazı yazarların Homo Meridionalis de dediği İbero Insulaire ırkı, İtalya'nın güneyinde yayılmıştır. Bu ırk, Basilicate ve Kalabriya'nın arızalı coğrafyaya sahip topraklarına doğru ilerledikçe, daha da saf bir durumda gözükmektedir. **Bu kısa boylu, koyu renk saçlı, Dolikosefal kafataslı halk,** aynı zamanda İtalyan adalarının da sakinleriydi.

Bu üç ana ırka, iri yapısıyla ve Dolikosefal olmasıyla karakterize edilen Ligurien Apeninleri'nin ve Riviera di Levante'nin ilgi çekici ve esrarengiz grubunu da ilâve etmek gerekmektedir. Bunları, Fransa kıyılarından Tiber ağzına kadar [sayfa 177] kesintilerle devam eden, Deniker'in Atlantik – Akdeniz ırkına bağlamak gerekmekte midir?

Sayfa : 177

Quant aux Slaves des Abruzzes, qui reconnaissent pour ancêtres les Dalmates venus de l'autre côté de l'Adriatique, je crois qu'il serait difficile d'imaginer que ce sont véritablement des hommes de « race » Yougo-Slave. Ils sont loin, bien loin de présenter les caractères de la race Dinarique à laquelle il faudrait alors les apparenter.

Sayfa 177

Adriyatik'in diğer tarafından gelen Dalmaçyalılar'ın halefleri olan Abruzzes Slavları'na gelince, **bunların gerçekten "Yugo-Slav" ırkından insanlar olduklarını düşünmenin zor olduğu inancındayım.** Bunlar, "Yugo-Slav" olmaları için ilişkilendirilmeleri gereken, Dinar ırkının özelliklerini göstermekten çok, ama çok uzaktırlar.

Sayfa:179

CHAPITRE V

LA SUISSE

L'architecture générale de la Suisse présente, aux hommes qui l'habitent, les trois régions principales, devenues classiques dans les manuels: le Jura, le Plateau et les Alpes.

Sayfa 179

BÖLÜM V

İSVİÇRE

İsviçre'nin genel genel coğrafyası, burada oturan insanlara, el kitaplarında bir klasik hâline gelen üç ana bölge sunmaktadır. Bunlar; **Jura, Plato ve Alpler bölgeleridir.**

Sayfa:179

Pendant la presque totalité du Paléolithique, la Suisse était quasiment inabordable. Les glaciers recouvraient une grande partie de son étendue. Sur cet inlandsis qui, des massifs

Sayfa:180

centraux, se répandait dans toutes les directions, quelques groupes de chasseurs ont poursuivi le gibier, notamment l'ours des cavernes.

Sayfa 179

Hemen hemen Paleolitik Dönem'in tamamında, İsviçre hemen hemen ulaşılamaz bir yerdi. Buzullar, yüzölçümünün büyük bir kısmını örtüyordu. Bu, her tarafa uzanan orta dağlık kitleyi örten buzul üzerinde, [sayfa 180] bazı avcı grupları, özellikle ayı mağaralarında avlanını takip ettiler.

Sayfa:180

Durant la période postglaciaire, alors que les masses de glaces fondaient graduellement, la périphérie septentrionale et occidentale de la Suisse a été occupée par plusieurs stations magdaléniennes et aziliennes.

Sayfa 180
Buzul Çağı Sonrası Dönem'de, buzullar yavaş yavaş erirken, İsviçre'nin kuzey ve batı çevresi, birçok **Magdalenien ve Azilien** yerleşim merkeziyle dolmuştur.

Sayfa: 180

X A la période néolithique la Suisse est abondamment peuplée. Comme dans les autres pays, les Néolithiques occuperont les cavernes, et, surtout, ils s'établiront sur les lacs.

Sayfa 180
Neolitik Dönem'de, İsviçre aşırı miktarda nüfus kazanmıştır. Diğer ülkelerde olduğu gibi, Neolitikler, mağaraları iskân edecekler ve daha ziyade de göller üzerinde yerleşecekler.

Sayfa: 181

Les squelettes néolithiques en Suisse ne sont pas encore très abondants. Pourtant la liste augmente chaque année. On les trouve dans des tombeaux (souvent repliés, dans des caissons de pierre); mais on en rencontre également dans les vases des lacs, au milieu des débris palafittiques, entre les pilotis.

L'analyse de tous ces crânes semble démontrer qu'à la période néolithique, et pour la première fois peut-être, la Suisse a vu arriver sur son sol des bandes de Brachycéphales. Ils franchirent très probablement les cols alpins de l'est et du sud — surtout de l'est — pour parvenir jusqu'au Plateau. Il apparaît bien que ce sont ces Brachycéphales qui construisirent les habitations lacustres, manifestation matérielle jusqu'alors inconnue dans le monde occidental. Ils apportèrent avec eux la culture des céréales et les animaux domestiques (chien, bœuf, mouton, chèvre, cochon, — le cheval ne sera domestiqué qu'à l'âge du bronze); ils instituèrent la navigation. On peut dire qu'ils apportèrent la plus grande des révolutions sociales.

Les restes squelettiques retrouvés dans les habitations lacustres nous permettent d'imaginer comme suit la succession des événements humains qui s'accomplirent alors.

Dans un pays qui paraît avoir été timidement habité par quelques Paléolithiques — si timidement, que nous n'en possé-

suret

* Suret

Sayfa:181

dons quasiment aucun souvenir anatomique — un flot brachycéphale — d'origine probablement asiatique — le même que nous avons connu en étudiant la France — se répand largement. Il gagne à peu près tout le pays; mais ses plus forts contingents se concentrent sur les lacs. Et c'est parmi les débris venus des esplanades palafittiques que nous retrouverons surtout leurs restes.

Que deviennent alors, devant ce flot d'envahisseurs, les descendants des Dolichocéphales paléolithiques qui, même sous la forme de très petits contingents de chasseurs, devaient

Sayfa:182

continuer à parcourir la Suisse? Ont-ils reculé vers l'ouest? Se sont-ils mêlés aux envahisseurs? Ce qui semble résulter de nos trouvailles c'est que, vers le milieu de la période néolithique, des Dolichocéphales nouveaux sont venus se mêler aux Lacustres brachycéphales. Quelle est leur provenance? Appartiennent-ils aux avant-gardes des Nordiques dolichocéphales, de ceux qui envahirent la France à peu près à la même époque? Ou peuvent-ils réclamer pour ancêtres, également comme en France, les Paléolithiques magdaléniens du type Laugerie-Chancelade? Nous n'avons pas encore les moyens d'en rien savoir.

Au moment où l'âge du bronze va succéder à l'âge de la pierre polie, les Dolichocéphales paraissent encore plus nombreux.

Sayfa 181

Neolitik iskeletler, İsviçre'de hâlâ bol miktarda bulunmamaktadırlar. Buna rağmen, liste her yıl artmaktadır. Bunlar mezarlarda (genellikle taş sandıklarda iki büklüm olarak) bulunmaktadır. Fakat bunları aynı şekilde, göllerin çamurları arasında, göl köylerinin kalıntıları arasında, göl evlerinin kazıkları arasında da bulmaktayız.

Bütün bu kafatasların analizi, bize, İsviçre'nin Neolitik Dönem'de, belki de ilk defa Brakisefal kabilelerini topraklari üzerinde gördüğünü belirtmektedir. Plato'ya gelmek için, çok muhtemelen doğudaki ve güneydeki - daha ziyade doğudaki dağ yamaçlarını geçmişlerdi. Bu o vakte kadar batı dünyası tarafından bilinmeyen göl yerleşimlerini kuranlar, çok muhtemelen bu Brakisefallerdir. Bunlar, kendileri ile beraber, tahıl tarımını ve evcil hayvanları da (köpek, sığır, koyun, keçi, domuz, - at, ancak Bronz Çağı'nda evcilleştirilecektir) getirmişlerdir. Bunlar yerel halka navigasyon (güneş, ay ve diğer gök

cisimlerine dayanarak yön ve yol bulmaJ'u **öğretmişlerdir. En büyük sosyal devrimleri getirdikleri de söylenebilir.**

Göl yerleşimlerinde bulunan iskelet kalıntıları, daha sonraki beşerî olayların şu şekilde geliştiğini bize düşündürmektedir.

Zayıf bir şekilde bazı Paleolitikler tarafından iskân edilen – o kadar zayıf bir şekilde ki hemen hemen hiçbir anatomik hatıraya sahip değiliz - bir ülkede, muhtemelen Asya kaynaklı – muhtemelen Fransa'yı incelerken tanıdığımızın aynısı olan - bir Brakisefal kitle geniş olarak yayılmıştır. Hemen hemen bütün ülkede mevcutturlar. Fakat en kuvvetli grupları, göller civarında yoğunlaşmaktadır. Bunların kalıntılarını, daha ziyade göl evlerinin duvar kalıntıları arasında buluyoruz.

O takdirde, ne oldu da, bu işgalci kitlesinin karşısında, küçük avcı grupları hâlinde olsalar da, paleolitik Dolikosefaller'in halefleri bütün İsviçre'yi geçmek zorunda kaldılar?

[sayfa 182] **Batıya doğru mu çekildiler? İşgalcilerle mi karıştılar? Bulgularımızın sonucuna göre, Neolitik Dönem'in ortalarına doğru, yeni Dolikosefaller, Brakisefal Gölevleri sakinlerine katıldılar. Bunlar nereden geldiler? Bunlar, aynı dönemde Fransa'yı işgal eden Kuzeyli Dolikosefaller'in öncüleri miydiler? Yoksa, bunlara ata olarak, Fransa'da olduğu gibi, Laugeri Chancelade tipinde, Paleolitik Magdalenien'ler gösterilebilir mi? Bunlar hakkında, hâlâ bir şey bilmek olanağına sahip değiliz.**

Bronz Çağı, Cilâlı Taş Devri'nin yerini almaya başladığında, Dolikosefaller hâlâ daha kalabalık gözüküyordu.

Sayfa: 183

Vers la fin de l'âge du bronze, les Néobrachycéphales (voir le paragraphe consacré à la France) paraissent devenir prépondérants.

Sayfa 183

Bronz Çağı'nın sonuna doğru, Neobrakisefaller (Fransa'ya ayrılan paragrafa bakınız) baskın hâle geldiler gibi gözükmektedir.

Sayfa: 183

Quoi qu'il en soit, ce sont les Brachycéphales de la période néolithique et de l'âge du bronze qui ont donné à la majorité de la population suisse actuelle son expression ethnique.

A l'âge du fer, les Dolichocéphales sont encore très abondants en Suisse; de nouveaux contingents de ce type, certainement, sont arrivés.

Sayfa 183

Bunlar, Neolitik Çağ'ın ve Bronz Çağı'nın, İsviçre'nin bugünkü halkının çoğunluğuna ırkî kimliğini veren Brakisefalleridir.

Demir Çağı'nda, Dolikosefaller, İsviçre'de hâlâ çok kalabalıktılar. Kesinlikle bu tipte yeni gruplar gelmişti.

Sayfa:190

CHAPITRE VI

L'ALLEMAGNE

On a prétendu que si de plus amples publications n'ont pas eu lieu, si l'Allemagne n'a pas fait paraître ses cartes anthropologiques, c'est par suite d'un veto du dernier empereur (??), qui ne voulait pas laisser voir que l'Empire n'était pas une unité anthropologique!

Sayfa 190

BÖLÜM VI

ALMANYA

Daha fazla yayının olmayışı, Almanya'nın antropolojik haritalarının olmayışıyla ilgili olarak, **imparatorluğun bir antropolojik birlik olmadığının görülmesini istemeyen son imparatorun** (??) son vetosunu neden olarak gösterebiliriz.

Sayfa:190

Sans aller trop loin dans le passé, les conquêtes du XIXe siècle n'ont-elles pas ajouté à l'Empire des portions d'États voisins qui, de prime abord, ne paraissent guère appartenir à la même souche que les Allemands eux-mêmes : Lorrains de France, Polonais, Danois du Schleswig!

Sayfa 190

Geçmişte çok uzaklara gitmeksizin, XIX. yüzyılın fetihleri, komşu ülkelerin **Almanlarla bizzat aynı kökten** gelen Fransa'nın Lorrain'lerini, Polonyalıları, Schleswig Danimarkalılarını ihtiva eden topraklarını, İmparatorluğa katmadı mı?

Sayfa:191

La mâchoire inférieure découverte en cet endroit est, malheureusement, le seul organe retrouvé de cette race peu évoluée, dite de l'*Homo Heidelbergensis*, dont vraisemblablement descendra, au Moustiérien, l'homme du Neanderthal, rencontré également sur le sol de l'Allemagne.

Sayfa 191
Bu noktada bulunan alt çene, maalesef, bu **Homo Heidelbergensis** denilen az gelişmiş ırktan bulunan tek organdır. Bu ırk, büyük olasılıkla Moustierien Dönemi'ne kadar inmektedir. Neanderthal insanı da, aynı şekilde bu dönemde Almanya topraklarında görülmüştür.

Sayfa:191

Tous deux sont nettement dolichocéphales, comme tous les Européens de cette période. La station d'Ofnet, dans la Bavière, a montré qu'à la période mésolithique, par l'adjonction d'un type brachycéphale, il y avait déjà, sur le sol de l'Allemagne méridionale, les représentants d'au moins deux races humaines, très divergentes.

Sayfa 191
Her ikisi de, bu dönemin bütün Avrupalıları gibi açık olarak **dolikosefaldir.**
Bavyera'daki Ofnet istasyonu, Mesolithique Döneme kadar, **bir brakisefal** tipin de katılmasıyla, Güney Almanya topraklarında, en azından birbirinden çok farklı iki insan ırkının bulunduğunu göstermektedir.

Sayfa:192

Nous avons vu que dans la curieuse sépulture d'Ofnet les Brachycéphales apparaissaient (1). Rien d'étonnant, dès lors, que dans tout le cours de la période néolithique, on trouve leurs représentants associés aux types dolichocéphales; ce phénomène est d'ailleurs commun au reste de l'Europe de ce moment-là. Mais ces Brachycéphales n'arrivent pas d'abord en grandes masses.

Sayfa 192
Garip Ofnet mezarında, Brakisefaller'in ortaya çıktığını görüyoruz. Bundan sonra da, bütün Neolitik Dönem'de, **Dolikosefallerle birlikte onların temsilcilerini de bulmamız hiç şaşırtıcı olmamaktadır.** Bu gerçek, bu esnada Avrupa'nın diğer bölgelerinde de yaygındır. **Fakat bu Brakisefaller, ilk önceleri büyük kitleler hâlinde gelmediler.**

Sayfa:192

X A l'âge du bronze, les Dolichocéphales forment encore une réelle majorité et leur type physique semble revêtir, dans la plupart des lieux, une homogénéité remarquable.
X A l'âge du fer, à la période de Hallstatt, la population est beaucoup plus dolichocéphale encore qu'à l'âge suivant, dit de la Tène.

Sayfa 192
Bronz Çağı'nda, Dolikosefaller, hâlâ gerçek bir çoğunluk oluşturmaktaydılar ve fiziksel tipleri, birçok bölgede farkedilebilir bir homojenlik göstermektedir.
La Tene **"Demir Çağı'nda,** Hallstatt Dönemi'nde, nüfus, bir önceki döneme nazaran çok daha dolikosefaldir" demektedir.

Sayfa:193

C'est le grand Dolichocéphale blond, mis à la mode par les Gobinistes, et à qui étaient dévolues, de par sa race même, de si nobles destinées! (?!)
De tels caractères morphologiques sont abondamment exprimés par les régions septentrionales du pays. Mais il existe aussi des millions et des millions d'Allemands qui n'appartiennent nullement à un tel type. X

Sayfa 193
Bu, Gobiniste'ler tarafından gündeme getirilmiş olan iri yapılı, sarışın, kendi ırkı tarafından da asil hedeflere tahsis edilmiş Dolikosefal'dir.
Bu tip özellikler, ülkenin kuzey bölgeleri tarafından bol miktarda ifade edilmektedir. **Fakat, böyle bir tipe mensup olmayan milyonlarca ve milyonlarca Alman da bulunmaktadır.**

Sayfa:194

D Hérodote lui-même signale les Budins de la Caspienne, aux cheveux rutilants, aux yeux bleus. Au IIe siècle, le roi de Macédoine Persée prend à sa solde 10000 Barbares qui, « d'après Polybe, Tite-Live et Plutarque, étaient des Galates et des Bastarnes, des Gètes d'après Appien, en tout cas des Germains » (1).

Sayfa 194
Herodot, Caspienne'in parlak saçlı, mavi gözlü Budin'lerini işaret etmektedir. II. yüzyılda, Makedonya Kralı Persee, "Polybe'e, Tite-Live'e ve Plutarque'a göre Galate'lar ve Bastarne'lar, Appien'e göre ise Gete'ler, her iki durumda ise Cermenler" olan 10.000 Barban paralı asker olarak kullanmıştır.

Sayfa:195

A ce moment, les Germains ont un degré de civilisation qui paraît assez inférieur à celui de leurs voisins du midi.

Sayfa 195
Bu anda, Cermenler, güneyli komşularından oldukça aşağı derecedeki bir uygarlık düzeyindeydiler.

Sayfa:197

Qui nous autoriserait à affirmer que les Allemands sont des Germains de race (nous savons qu'ils ne le sont pas tous d'ailleurs) ? XD

Sayfa 197
Almanlar'ın, ırken Cermen olduğunu doğrulamamıza kim izin verdi ki (daha sonra, hiç de öyle olmadıklarını öğrenmiş durumdayız)?

Sayfa:197

La diagnose, toujours, reste la même : haute stature cheveux roux, yeux bleus... et féroces (ce dernier qualificatif s'adresse sans doute à l'ennemi!).

Sayfa 197
Görünüm daima aynı kalmaktadır: **Uzun boy, kızıl saçlar, mavi ve... vahşi bakışlı gözler** (bu son tanımlama, hiç şüphesiz bir düşmanın yaptığı tanımlamadır!).

Sayfa:208

Au milieu, une forte pointe polonaise (sous-race Vistulienne) s'est avancée, au moins jusqu'au centre du royaume de Saxe.

Sayfa 208
Ortada, kuvvetli bir **Polonyalı grubu (Vistül'lü alt ırkı)**, en azından Saks Krallığı'nın ortasına kadar ilerlemiştir.

Sayfa:208

Ici nous pourrions écrire, à propos de la forme du crâne, les mêmes observations que celles faites à propos de la taille, et relatives à l'influence « slave » de la sous-race Vistulienne.

Sayfa 210
Burada, kafatası yapısı ile ilgili olarak, boy açısından **Vistül alt ırkına "Slav"** etkisine dair gözlemlerle aynı olan gözlemleri belirtebiliriz.

Sayfa: 210

Dans l'ancien grand-duché de Bade (1), les indices céphaliques, exprimés par régions, vont de la sous-brachycéphalie (83), à la brachycéphalie la plus nette 85,5 (zone de la Forêt Noire).

(1) L.

Sayfa 210
Eski Bade Büyük Dükalığı'nda, kafatası katsayıları (83)'lük bir alt brakisefaliden, en net bir **85,5'luk brakisefali'ye gitmektedir (Kara Orman bölgesi).**

Sayfa: 211

Mais la mésaticéphalie, abondante dans les différents cercles de cette région, montre que la race germanique a laissé quelques souvenirs de sa présence. Dans le sud, au contraire, que ce soit dans les prolongements orientaux de la Forêt Noire ou proche de la frontière suisse, les types brachycéphales sont de beaucoup les plus abondants.

Sayfa 211
Fakat mesaticephalie, bu bölgenin farklı **çevrelerinde bol miktarda bulunmaktadır. Bu da Alman ırkının kendi varlığından bazı izler bıraktığını göstermektedir. Güney'de ter-sine, Kara Ormanlar'ın doğu uzantılarında veya İsviçre hududu yakınlarında, brakise-fal tipler en bol bulunanlardır.**

Sayfa: 212

Il aura vu que l'Allemagne actuelle, pas plus que la plupart des États européens, ne peut se targuer de contenir, à l'intérieur de ses frontières, une race pure.

Sayfa 212
Bugünkü Almanya, **hudutlarının içerisinde saf bir ırk bulundurduğu konusunda,** her hangi bir Avrupa ülkesinden daha fazla böbürlenme hakkı yoktur.

Sayfa: 212

En envisageant le problème dans ses grandes lignes, voici ce qui s'impose à notre regard : la population de l'Allemagne septentrionale doit être rattachée aux autres populations septentrionales de l'Europe, répandues des îles Britanniques à la Finlande.

Sayfa 212
Meseleyi, ana çizgileriyle ortaya koyarsak, önümüze şu çıkacaktır: Kuzey Almanya nüfusu, Kuzey Avrupa'nın, Britanya adalarından Finlandiya'ya kadar yayılmış diğer nüfuslarıyla bağlantılıdır.

Sayfa: 212

On sait qu'Ammon, Lapouge et autres ont fait, de cette catégorie d'individus, le type de l'*Homo Europœus*.

Sayfa: 213

Ces hommes parlent le bas-allemand (*platt-deutsch, nieder-deutsch*).

Quant à l'Allemagne du Sud, elle est peuplée par un tout autre type. A une taille modérée, cette race associe un crâne dans certains cas très nettement brachycéphale (la Bavière); dans d'autres, sous-brachycéphale (Wurtemberg, Bade), et des cheveux qui, dans une proportion assez forte, sont bruns ou châtains.

Sayfa 212

Ammon'un, Lapouge'un ve diğerlerinin, bu bireyler kategorisini **Homo Europaeus** olarak adlandırdıklarını biliyoruz. **[sayfa 213]** Bu insanlar alt-Almanca (platt-deutsch, nieder-deutsch) konuşuyorlardı.

Güney Almanya'ya gelince, tamamen bambaşka bir tipteki insanla iskân edilmiştir. Bu ırk daha orta boylu olup, bazı durumlarda çok net olarak brakisefal (Bavyera), diğer bazı durumlarda brakisefal – altı (Wurtemberg, Bade) kafatasına, daha ziyade siyah veya kestane rengi saçlara sahiptir.

Sayfa:215

Par quels endroits les Brachycéphales néolithiques ont-ils pénétré dans la Belgique?

Il est fort vraisemblable — nous reprenons ici les hypothèses

Sayfa:216

de G. Hervé—que cette race, probablement asiatique, a remonté la vallée du Danube.

Sayfa 215

Neolitik **Brakisefaller**, hangi noktalardan Belçika'ya girmiştir?

Herve'nin hipotezlerine [sayfa 216] göre **muhtemelen Asyalı** olan bu ırk, Tuna vadisinden ulaşmıştır.

Sayfa:218

Mais dès maintenant nous pouvons nous représenter qu'elle n'a pu faire disparaître les populations héritières des Dolichocéphales du Quaternaire et des Brachycéphales de l'âge de la pierre polie qu'elle trouva sur le sol belge. L'intérêt primordial d'un peuple guerrier n'est-il pas de conserver la population sédentaire chez laquelle il vient s'établir? et de s'entendre si possible avec elle? Autrement, comment lui-même vivrait-il? A ces époques lointaines le pillage ne devait pas fournir beaucoup de biens à l'envahisseur. Il paraît donc évident que, sans rien

Sayfa: 218

savoir encore des caractéristiques anthropologiques de la Belgique, nous devons retrouver, en certaine abondance dans ce pays, avec des variations quantitatives plus ou moins étendues

Sayfa: 219

selon les lieux, des descendants des Brachycéphales néolithiques.

On sait que la Belgique est divisée, linguistiquement, en deux zones principales : les provinces septentrionales parlent le flamand, les provinces méridionales, le wallon.

Sayfa 218

Fakat bu andan itibaren, [Belçika'daki Cermen ırkının] Belçika toprakları üzerinde bulunan Kuaterner Dönem'in Dolikosefalleri'nin ve **Cilâlı Taş Devri'nin Brakisefalleri'nin** haleflerini ortadan kaldıramadığını kabul etmemiz gerekir. **Savaşçı bir halkın hayatî çıkarı, kendisinin yerleşmeye geldiği yerdeki varlığını korumak ve mümkünse onunla anlaşmak değil midir? Aksi takdirde, kendisi nasıl yaşayabilecektir ki? Bu uzak dönemlerde yağma, işgalciye fazla bir şey sağlamayacaktı. Belçika'nın antropolojik özellikleri hakkında çok fazla bir şey bilmeksizin, bu ülkede Neolitik Brakisefaller'in, yerlere göre değişen miktar değişiklikleri ile az çok bir yaygınlığı görülmektedir.** [sayfa 219] Belçika'nın, iki ana bölgeyle dilbilimsel olarak ikiye ayrıldığını biliyoruz: Kuzey bölgeleri **Flamanca,** güney bölgeleri ise **Wallon'ca** [Fransızca'nın bir lehçesi] **konuşulmaktadır.**

Sayfa: 219

En ne considérant que les valeurs des indices céphaliques moyens, la différence est même très nette. J'ai sous les yeux les chiffres de deux séries, non pas très importantes numériquement, mais suffisamment indicatrices cependant : l'indice céphalique des Flamands (il y a là des hommes provenant de diverses provinces flamingantes) est de 78,8; celui des Wallons, 83,3.

Sayfa 219
Sadece ortalama kafatası katsayılarını göz önüne alaraktan bile, fark çok belirlidir. Gözlerimin önünde, rakamsal olarak çok önemli olmayan, bununla birlikte yeterince belirtici olan, her iki serinin rakamları bulunmaktadır: Flamanların kafatası katsayısı [burada, muhtelif Flaman bölgelerinden gelen insanlar bulunmaktadır] 78,8'dir, **Wallonlar'ın kafatası katsayısı ise 83,3'dür.**

Sayfa:219

Les Brachycéphales de langue latine ont atténué les caractères des Dolichocéphales germains et réciproquement; mais les couleurs ethniques primitives se retrouvent dans chacun de ces groupes.

Sayfa 219
Lâtin dilinin Brakisefalleri, Cermen Dolikosefaller'in özelliklerini taşımakta, buna karşılık Cermen Dolikosefaller de Lâtin dilinin Brakisefalleri'nin bazı özelliklerini taşımaktadır. Fakat temel ırkî renkler, grupların her birinde bulunmaktadır.

Sayfa:220

Au pied des montagnes de Lorraine, le grand-duché du Luxembourg est un compartiment géographique habité par des hommes à tête courte et large. Le couloir de la Meuse, qui durant la période de la pierre polie aurait servi de chemin aux Brachycéphales pour s'avancer vers le nord-ouest,

Sayfa 220
Lorraine dağlarının eteklerinde, Lüksemburg Grand Dükalığı, kısa ve geniş kafalı insanların oturduğu bir coğrafi bölgedir. Meuse koridoru, Cilâlı Taş Devri'nde Brakisefallere kuzeybatıya doğru ilerlemek için bir yol vazifesi görmüştür.

Sayfa:223

Le fait que les Brachycéphales belges sont de stature plus élevée que les Brachycéphales français pourrait s'expliquer de la même façon. Il est évident que la population belge, qui est caractérisée par la forme arrondie de son crâne, est de même origine — puisque ses autres caractères sont concomitants — que la population française brachycéphale.

Sayfa 223
Belçikalı Brakisefaller'in, Fransız Brakisefaller'den daha uzun boylu olması da aynı şekilde izah edilebilir. Kafatasının yuvarlaklığı ile karakterize olan Belçika nüfusunun, aynı kökenden olduğu açıktır. Zira diğer özellikleri de aynıdır.

Sayfa:229

Au moment où la civilisation de la pierre polie appa-

Sayfa:230

rait, le peuple anglais d'alors, dont le type est dolichocéphale, — tel à la même époque, le peuple de France, ne sera pas envahi, comme ce dernier, par les Brachycéphales.

Sayfa 229
Cilâlı Taş Devri uygarlığı ortaya çıktığı zaman, [sayfa 230] aynı dönemin Fransız halkı gibi, tipi **dolikosefal olan** İngiliz halkı, Fransızlar gibi **Brakisefaller tarafından** işgal edilmemiştir.

Sayfa:230

C'est seulement lorsque survient l'âge du bronze que l'Angleterre possède, en quantité notable, ses Brachycéphales.

Sayfa 230
Sadece Bronz Çağı geldiğinde, İngiltere, önemli miktarda Brakisefale sahipti

Sayfa:230

Voici une démonstration empruntée à Thurnam (1): soixante-cinq squelettes trouvés dans les tumuli allongés ont tous fourni des indices céphaliques relativement très faibles (de 63 à 77), dont la moyenne est 71. Ce dernier chiffre marque une dolichocéphalie particulièrement accentuée. Au contraire,

Sayfa:230

septante crânes exhumés des tumuli arrondis n'ont donné aucun indice inférieur à 74 ; les plus brachycéphales atteignent 89.

Sayfa 230

İşte **Thurnam'dan** alınan bir gösterim; Beyzi tümülüslerden çıkan altmışbeş iskeletin hepsi, ortalaması 71 olan göreceli olarak çok zayıf kafatası katsayıları (63'den 77'ye kadar) vermektedir. Bu en son rakam, özellikle vurgulanmış bir Dolikosefal özelliği sunmaktadır. Tersine, yuvarlak tümülüslerden çıkan yetmiş kafatasından hiçbiri 74'den daha küçük kafatası katsayısı vermemektedir. En fazla Brakisefal özellikleri gösterenler ise **89**'a ulaşmaktadır.

Sayfa:230

On a l'image d'une véritable succession d'éléments-étrangers. Et si la série des *round barrows* renferme une certaine quantité de squelettes dolichocéphales, l'explication en est toute simple : les Brachycéphales, arrivés sur le sol de l'Angleterre, n'ont pas exterminé

Sayfa:231

la population qui les précédait (peut-être d'ailleurs venaient-ils pacifiquement). Ils n'avaient aucun intérêt à une telle extermination ; ils se sont simplement mêlés à l'ancienne population. Et les tombeaux de l'âge du bronze* donnent, pour la première fois, l'image du groupe anthropologiquement composite — avec prédominance des Dolichocéphales — que deviendra, dès ce moment, le peuple anglais. D'ailleurs ces Brachycéphales ne constituèrent, à aucun moment de l'histoire, et nulle part dans les Iles Britanniques, une puissance numérique assez grande pour pouvoir s'imposer ethniquement. Aujourd'hui encore, la physionomie ethnique de l'Angleterre, considérée dans son ensemble, est nettement dolichocéphalique.

Bronz der. D. İngiliz kavmi olacak.

* *Bronz Devri*

Sayfa 230

Yabancı unsurların önemli bir etkisi varmış gibi gözükmektedir. **Şayet yuvarlak tümülüsler, bir dizi Dolikosefal iskeleti barındırıyorsa, açıklaması çok kolaydır: İngiltere toprağına geldiğinde,** [sayfa 231] **kendisinden daha önceki kitleyi ortadan kaldırmamıştır (belki de barışçı bir şekilde geldikleri için).**

Böyle bir ortadan kaldırmada hiçbir çıkar bulunmamaktadır. Bunlar basit bir şekilde eski kitleye karışmışlardır. İlk defa olarak, Bronz Devri'nin mezarları, Dolikosefaller'in baskın olduğu, bileşik bir antropolojik grubun resmini vermektedir. Bu grup da İngiliz halkını oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bu Brakisefaller, tarihin hiçbir devrinde ırkî olarak etkili olacak sayısal kuvvete ulaşmamışlardır. Bugün, hâlâ İngiltere'nin ırkî fizyonomisi, bütünlüğü içerisinde açık olarak Dolikosefal olarak gözükmektedir.

Sayfa:231

Un premier fait : à ne considérer que les ensembles, à voir d'un coup d'œil le pays tout entier, il apparaît — à cause de leur haute taille, de leur dolichocéphalie et de leurs cheveux blonds —

Sayfa:232

— que les Anglais doivent être classés dans la race Nordique (ou Germanique).

Sayfa 231

Bir ilk gerçek şudur: Sadece birlikleri görmek için ülkeye genel bir bakış atıldığında, **yüksek boylarıyla, Dolikosefal olmalarıyla ve sarı saçlarıyla İngilizler görülmektedir.** [Sayfa 232] Bu yapılarıyla İngilizler'in, Kuzey (veya Cermen) ırkı içerisinde sınıflandırılmaları gerekmektedir.

Sayfa:232

Dans sa carte de l'indice céphalique, Ripley (1) ne mentionne aucun indice — il s'agit d'indices moyens — au-dessus de 80,4 (dans l'ouest de l'Irlande); et le chiffre le plus bas (76 et fractions) se rencontre aussi bien en Irlande qu'en Écosse et en Angleterre. Dans la carte publiée par Deniker (2), une grande partie des Iles Britanniques reste en blanc. Les territoires colorés le sont tous (Écosse, Angleterre, pays de Galles, Irlande) par les teintes de la dolichocéphalie et de la sous-dolichocéphalie.

Sayfa 232

Kafatası katsayısında, Ripley, hiçbir katsayıya atıfta bulunmamaktadır. **80,4'**den büyük orta büyüklükte katsayılar (İrlanda'nın batısında) vardı ve en düşük katsayı ise **(76** ve küsuratları) İrlanda, İskoçya ve İngiltere'de görülmekteydi. Deniker tarafından yayınlanan haritaya göre, İngiliz adalarının büyük bir kısmı beyaz kaldı. Renkli topraklar (İskoçya, İngiltere, Galler ülkesi, İrlanda), dolikosefali'nin ve **alt dolikosefali'nin** renkleriyle renklendirilmiştir.

Sayfa:234

Mais, quoique de moindre grandeur sur ces territoires occidentaux, la stature des Écossais n'en demeure pas moins excessivement élevée, si nous la comparons à la moyenne universelle. Ces hommes de grande taille furent toujours de redoutables soldats : les Romains ne purent pénétrer dans leurs cantons montagneux.

Sayfa 234

Fakat, her ne kadar bu batı toprakları üzerinde uzun boylu değillerse de İskoçyalılar, beynelmilel ortalamalara göre kısa boylu değillerdi. İri yapılı bu insanlar, her zaman korkusuz askerler oldular: Romalılar, onların dağlık bölgelerine giremediler.

Sayfa:235

Or, on le sait déjà d'après les pages qui précèdent, dans les centres urbains, la taille est, presque partout, plus élevée que dans les régions rurales avoisinantes. Les villes anglaises feraient-elles exception à cette règle?

Sayfa 235

Kentsel bölgelerde, boyun, komşu kırsal bölgelere göre, hemen hemen her yerde daha uzun olduğunu, önceki sayfalardan biliyoruz. İngiliz şehirleri bu kurala istisna mı oluşturacaktı?

Sayfa:236

Là où les Angles et les Saxons prirent pied, la taille moins haute des populations actuelles (l'est-elle réellement ou est-ce une apparence due aux moyennes?) permet de supposer que ces envahisseurs étaient moins grands. D'une manière générale également, les lieux à noms celtiques renferment des populations de stature moins élevée (1).

Sayfa 236
Angıllar'ın ve Saksonlar'ın ayak bastığı bu yerde, boy, şu anki kitlelerin boyundan daha kısaydı (gerçekten öyle mi, yoksa ortalamalardan ileri gelen bir görünüm mü?), bu da bu işgalcilerin daha ufak yapılı olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde daha genel bir tarzda, Kelt isimli yerleşim yerleri, daha kısa boylu kitleleri içermektedir.

Sayfa:237

Ce petit canton, tourné vers l'Atlantique, possède à la fois la stature la plus basse des Iles Britanniques, les crânes les plus rapprochés, par leurs caractères moyens, de la brachycéphalie. Et, par surcroît, les hommes de cette région présentent, en abondance, des cheveux foncés.

Sayfa 237
Atlantiğe bakan bu küçük bölge, aynı anda İngiliz adalarının en ufak yapılı, kafatası yapıları Brakisefali'ye en fazla yaklaşan insanlarını barındırmaktadır. Bu bölgenin insanları, baskın olarak koyu renkli saçlara sahiptirler.

Sayfa:238

Les auteurs anglais ont montré, dernièrement, la présence de nombreux Brachycéphales en Irlande, et, chose beaucoup plus intéressante parce qu'on s'y attendait moins, de Mésaticéphales et de Sous-Brachycéphales en divers points de l'Écosse septentrionale et en Angleterre.

Sayfa 238
İngiliz yazarlar, son olarak, İrlanda'da çok sayıda Brakisefal'in mevcudiyetini göstermişlerdir. Pek beklemediğimiz için, daha da ilgi çekici olan, Kuzey İskoçya'nın ve İngiltere'nin muhtelif noktalarındaki Mesaticephale ve Alt Brakisefaller'dir.

Sayfa:238

Il suffit de se rappeler les caractéristiques des races dolichocéphales de l'âge de la pierre taillée et de la pierre polie, de se souvenir des populations brachycéphales qui leur ont succédé à l'âge du bronze et vraisemblablement à l'âge du fer.

Sayfa 238
Yontma Taş Devri ve Cilâlı Taş Devri Dolikosefal ırklarının özelliklerini hatırlamak, onları Bronz Çağı'nda ve daha ziyade Demir Çağı'nda takip eden **Brakisefaller'in** özelliklerini anlamak için yeterlidir.

Sayfa:238

On remarquera toutefois que les uns et les autres sont des individus presque toujours de haute stature.

Sayfa 238
Bununla birlikte, bunlardan her iki grubun da **hemen hemen her zaman iri yapılı** bireyler oldukları belirlenecektir.

Sayfa:238

On nous dit que, dans l'Irlande, avaient vécu des Celtes et des Gaëls, des Ibères, et qu'une des tribus irlandaises d'alors, les Scots, envahit la Calédonie! Ne donnèrent-ils pas leur nom à l'Écosse?

Sayfa 238
Bize İrlanda'da Keltler'in ve Gael'lerin, İberler'in yaşadığı söylenmiştir. Bir İrlanda boyu olan Scot'lar da Kaledonya'yı işgal etmişlerdir! İsimlerini İskoçya'ya vermemişler midir?

Sayfa:239

Peut-être faut-il, selon des idées toutes nouvelles, le considérer comme une avant-garde des Bretons du Hallstattien ?

Sayfa 239
Tamamen yeni fikirlere göre, bunlar **Hallstattien'in Bretonları** olarak kabul edilebilirler mi?

Sayfa:240

Les Angles, peuples de l'ancienne Germanie, au contraire de plusieurs autres tribus de cette contrée, appartenaient réellement à la race qui porte ce nom.

Sayfa 240
Eski Almanya'nın halkları olan Angıl'lar, bu bölgenin birçok boyunun aksine, bu adı taşıyan ırka gerçekten mensupturlar.

Sayfa:242

Une grande partie du Sud-Ouest hollandais est peuplée par des Brachycéphales, très fréquemment bruns.

Sayfa 242
Güneybatı Hollandalılar'ın büyük bir kısmı, çok sıklıkla esmer olan Brakisefaller'den oluşmaktadır.

Sayfa:242

Sud-Ouest, où les inondations ont été si fréquentes et si destructives, et où le travail humain de défense est une si grande merveille, les villes englouties dont on a pu retrouver les cimetières, notamment plusieurs cités submergées au XVIe siècle, ont aussi, nous allons le constater, livré de très nombreux et de très nets Brachycéphales. Il est donc certain que lorsque les Romains connurent pour la première fois les Bataves, — pour le moment nous donnons ce terme à tous les Hollandais, — ceux-ci n'étaient pas seulement ces hommes de haute stature, aux yeux bleus, qui étonnèrent si fort les légions. Il y avait déjà, avec eux, dans des quantités impossibles à imaginer par nos statistiques modernes, des hommes de la race Celtique, des Brachycéphales aux yeux et aux cheveux bruns.

Sayfa 242

Su baskınlarının çok sık ve yıkıcı olduğu güneybatıda, insanın koruma çalışması muhteşemdir. Buralarda su basmış olan şehirlerin mezarlıkları bulunmuştur. Bu mezarlıklar, çok fazla sayıda ve net bir şekilde **Brakisefalleri** içermektedir. Onun için Romalılar'ın, **Bata-ve'ları** ilk defa burada tanıdıkları kesin gibidir. Bugün için, bütün Hollandalılara bu ismi vermekteyiz. Bunlar, sadece lejyonları son derece şaşırtan iri yapılı, mavi gözlü insanlar değildi. Bunlarla birlikte, modern istatistiklerimiz tarafından hayal edilmesi olanaksız miktarlarda, **Kelt ırkından** insanlar, kahverengi gözlü ve saçlı **Brakisefal insanlar** da vardı.

Sayfa:244

En effet, même lorsqu'elle a été simplement indiquée par le procédé insuffisant des moyennes, nous voyons que la taille augmente en allant du sud vers le nord.

Sayfa 244

Aslında, sadece olanakların elverdiği yetersiz işlemle basitce gösterildiği zaman bile, güneyden kuzeye doğru gidildiğinde boyun uzadığı görülmektedir.

Sayfa:244

Ainsi, ce seul élément de discrimination raciale, la stature, nous permet d'affirmer que la Hollande ne contient pas une race pure, mais que deux races, au moins, se sont rencontrées sur son territoire.

Sayfa 244

Aynı şekilde, bu tek ırkî ayrım ögesi olan vücut yapısının büyüklüğü, **Hollanda'nın saf bir ırk içermediğini, fakat en azından, bu topraklar üzerinde karşılaşmış iki ırk barındırdığını bize doğrulamaktadır.**

Sayfa:244

A l'exemple de Bolk (1), nous pouvons tout de suite appeler ces deux races : l'une Kymrique, l'autre Celtique.

Sayfa 244

Bolk'un örneğinde, bu iki ırkı doğrudan doğruya isimlendirebilirsiniz: **Kymrique ırk ve Kelt ırkı.**

Sayfa:246

Tout le nord de ce pays, toutes les terres qui sont bordées par le Zuyderzee, ont des habitants dont les crânes sont beaucoup plus allongés que ceux des hommes vivant au sud de la Hollande. Toutefois les provinces septentrionales ne montrent pas une dolichocéphalie aussi nette que celle des Scandinaves : Norvégiens du nord et Suédois.

Sayfa 246

Bu ülkenin bütün bir kuzeyinde, **Zuyderzee ile sınırlanmış bütün topraklar, Hollanda'nın güneyinde yaşayan insanlardan çok daha uzunca kafataslarına sahip insanlarla iskân edilmiştir. Bunun birlikte, kuzey bölgelerin insanları, İskandinavlar'ın, yani Kuzey Norveçliler'in ve İsveçliler'in gösterdiği kadar kesin bir Dolikosefali göstermezler.**

Sayfa:246

Elle doit vraisemblablement ce caractère à la ville d'Amsterdam, qui groupe les représentants des deux races principales et dont l'indice céphalique (le sud-ouest du royaume mis à part) est le plus élevé : 80,7.

Sayfa 246
[Kuzey Hollanda] bölgesi, bu karakteristiğini, ciddî olarak, bu iki ana ırkın temsilcilerini bir araya getiren Amsterdam şehrine borçludur. Dolayısıyla kafatası katsayısı (krallığın güneybatısında) **80,7'lik** daha yüksek bir değer göstermektedir.

Sayfa:246

On peut croire qu'au cours de son histoire, la Hollande s'est brachycéphalisée.

Sayfa 246
Tarihi boyunca, Hollanda brakisefalleşmiştir.

Sayfa:248

Et les cantons contenus dans ces embouchures divagantes n'ont été créés que par un prodige de courage, de constance dans l'adversité, de travail acharné. On a dit que l'Égypte est un présent du Nil, la Hollande un présent du Rhin. La comparaison est inexacte. Dans les Pays-Bas, l'effort humain est seul en jeu.

Sayfa 248
Bu gezgin deltalarda yer alan insan grupları, sadece bir cesaret mucizesi, zıtlık içindeki bir inatla, gayretli bir çabayla kurulabilirdi. Mısır'ın Nil'in, Hollanda'nın ise Ren'in hediyesi olduğu söylenmektedir. Karşılaştırma yanlıştır. Hollanda'da ise insan gayreti en büyük rolü oynamıştır.

Sayfa:248

Nous retrouvons parfois le contenu de leurs cimetières que le flot rejette; et nous pouvons ainsi savoir qu'elles étaient les

Sayfa:249

anciennes populations de la Zélande. Les crânes provenant de la ville de Saaftingen, submergée en 1540, étaient d'une extrême brachycéphalie (indice céphalique: 86,8); ceux du cimetière de Colynsplaat, davantage encore (88,2).

Sayfa 248
Bazen, mezarlıklarından ana kitlelerine uymayan kalıntıları buluyoruz. Bunların da, Zelanda'nın eski kitlelerinden olduğunu bilebilmekteyiz. [Sayfa 249] **1540'da denizin altına batan Saaftingen şehrinden bulunan kafataslarında, aşırı bir Brakisefali (kafatası katsayısı 86,8'dir), Colynsplaat mezarlığında ise daha da yüksek bir 88,2'lik değer bulunmaktadır.**

Sayfa:249

On a dit que le nom de Zélande signifie *hal Zeeuwen land*, le pays des Suèves.

Sayfa 249
Zelanda adının, "hat Zeeuwen land", yani "Süev'ler Ülkesi" adından geldiği söylenmektedir.

Sayfa:251

Si l'on me demandait ce que je pense des Brachycéphales du Sud-Ouest hollandais, je renverrais le lecteur au chapitre de ce volume consacré à l'Anthropologie de l'Allemagne.

Sayfa 251
Bana, Güneybatı Hollanda'nın bu Brakisefalleri hakkında ne düşündüğüm sorulacak olursa, okuyucuyu, Almanya'nın antropolojisiyle ilgili bölüme gönderebilirim.

Sayfa:252

Il est possible que nous trouvions, dans la Zélande, un reliquat de cette race ayant séjourné à l'ouest du Rhin et que des mouvements d'invasions, venus de l'Est, ont pu pousser entre le Rhin et l'Escaut, dans les territoires du Brabant. Au milieu des cours d'eau et des marécages immenses, ils ont édifié ces monticules de terre, les *terpen*, pour se garantir contre les débordements des fleuves et les attaques de la mer.

Tepe Çok D.

* *Tepe Çok Doğru*

Sayfa 252
Zelanda'da, bu ırkın, Ren nehri'nin batısında kalan ve **Doğudan gelen** işgal hareketlerinin Ren ve Escaut arasındaki Brabant topraklarına itmiş olabileceği kalıntılarını bulmamız mümkündür. Su akıntılarının ve geniş bataklıkların ortasında, nehirlerin taşmalarını ve denizin hücumunu engellemek için **"terpen"** denilen bu toprak tepeciklerini inşa etmişlerdir.

Sayfa:252

Peut-être aussi que ces Brachycéphales préhistoriques, comme une partie des anciens Belges, choisissant les régions les plus méridionales du Rhin, pour le franchir, empruntèrent-ils ensuite le couloir de la Meuse?

L'Anthropologie des Pays-Bas est loin d'avoir dit son dernier mot. Un seul exemple pour finir : Bolk a signalé, dans les provinces de la Frise et de la Drenthe, dans la partie septentrionale de la Hollande du nord, un type blond très bien conservé, qu'il ne rattache pas à la race Nordique. Ces blonds ont des yeux bleus, mais ils ont une stature plus petite que celle qui caractérise l'*Homo Europæus*, et leur crâne tend vers la brachycéphalie. En outre, leur face est large et courte. Que faut-il penser de ce type?

Sayfa 252

Belki de, bu tarih öncesi **Brakisefaller de,** eski Belçikalılar'ın bir kısmı gibi, onu daha rahat geçebilmek için Ren nehrinin daha güney bölgelerini seçmişler ve daha sonra Meuse koridorunu kullanmışlardır.

Hollanda antropolojisi henüz son noktasına ulaşmamıştır. Bu konuyu sona erdirmek için bir tek örnek daha vermek gerekmektedir: Bolk, Frise ve Drenthe eyaletlerinde, yani Kuzey Hollanda'nın kuzey kısmında, Kuzeyli ırka mensup olmayan **çok iyi muhafaza edilmiş bir sarışın tipin varlığına** işaret etmiştir. Bu sarışın insanlar, mavi gözlüydüler. Fakat **Homo Europaeus'u** karakterize eder bir şekilde daha ufak yapılıydılar ve kafatasları **brakisefali'ye** eğilim gösteriyordu. Bunun da ötesinde yüzleri geniş ve kısaydı. Bu tip hakkında ne düşünmek gerekmektedir?

Sayfa:253

CHAPITRE X

LES PAYS SCANDINAVES

Dans le Nord européen, la civilisation est beaucoup moins ancienne que dans le centre et le sud du continent.

Sayfa 253

BÖLÜM X

İSKANDİNAV ÜLKELERİ

Kuzey Avrupa'da, uygarlık, kıtanın ortasında ve güneyinde olduğundan çok daha yenidir.

Sayfa:258

Une telle supposition paraît d'autant moins légitime, si l'on se rappelle l'important chapitre de civilisation représenté par le bel âge nordique de la pierre. Alors, avec chaque culture nouvelle, il faudrait admettre l'arrivée d'un peuple nouveau? C'est insensé! J'ai vu introduire, dans une oasis du Sud tunisien, les objets en fer-blanc qui servent à la vie journalière de nos populations européennes les moins fortunées; ils venaient, hélas! remplacer les beaux objets indigènes que, précieusement, les musées d'ethnographie, aujourd'hui, essaient de recueillir.

Sayfa 258

Böyle bir varsayım, kuzeyin Taş Devri'nin zirvesinin temsil edildiği bölüm hatırlandığı takdirde daha az hukuki gibi gözükmektedir. Dolayısıyla her yeni kültürle, yeni bir halkın gelişini kabul etmek mi gerekmektedir? Bu anlamsızdır! Güney Tunus'un bir vahasında, maalesef, beyaz demirden, bugünkü en az zengin Avrupalı topluluklarımızın günlük kullandığı demirden eşyaların, bugünkü etnografya müzelerinin toplamaya çalıştığı, mahallî güzel eşyaların yerini almaya başladığını gördüm.

Sayfa:260

A l'âge de la pierre, la population est très franchement de

Sayfa:261

caractère dolichocéphalique. En additionnant les Dolichocéphales et les Sous-Dolichocéphales, nous atteignons une proportion d'environ 67 p. 100. Par contre, les types brachycéphales sont rares (6 p. 100). La population de cette époque est déjà métissée (26 p. 100 de types mésaticéphales). En surplus, les Dolichocéphales de l'âge de la pierre scandinave sont, en majorité, des leptoprosopes.

A l'âge du bronze, la masse dolichocéphale augmente ses effectifs jusqu'à compter 75 p. 100 de représentants. A l'âge du fer, elle en comptera plus de 87 p. 100. Quelques Sous-Brachycéphales existent à côté d'eux : 10 p. 100 à l'âge du bronze et 12 p. 100 à l'âge du fer. Et tous ces crânes sont aussi en majorité leptoprosopes.

Sayfa 260

Taş Devri'nde, nüfus, çok aşırı olarak Dolikosefal karakterlidir. [sayfa 261] Dolikosefalleri ve Alt Dolikosefalleri toplarsak, yaklaşık yüzde 67'lik bir orana ulaşırız. **Buna karşılık, brakisefal tipler nadirdir (Yüzde 6).** Bu dönemin nüfusu zaten o zamana kadar karışarak melezlenmişti (yüzde 26 **mesatiçephale** tipte birey vardır). Buna ilâveten, İskandinavya'daki Taş Devri'nin Dolikosefalleri, çoğunlukla melezlenmişti.

Bronz Çağı'nda, Dolikosefal kitlesi yüzde 75'e kadar çıkmıştı. **Demir Çağı'nda, yüzde 87'nin üzerine ulaştı. Bronz Çağı'nda yüzde 10 oranıyla, Demir Çağı'nda ise yüzde 12 oranıyla bazı Alt Brakisefaller de mevcuttu. Bütün bu kafatasları da, çoğunlukla melezlenmişti.**

Sayfa:266

Leurs descendants, mêlés aux Dolichocéphales, n'ont pas cependant effacé complètement leurs caractères d'autrefois.

Sayfa 266

(Orta Almanyayı iskân eden yuvarlaklaşmış kafalıların) **Dolikosefallere karışmış hâlefleri, gene de eski özelliklerini tamamen silip atmamışlardır.**

Sayfa:267

Considérée dans son ensemble, la Suède est dolichocéphale. Ses indices céphaliques, groupés par provinces, varient très peu: de 74,8 dans le Södermanland (au midi du lac Mälar), à 77 5 dans le Lappland, où nous saisissons immédiatement l'influence brachycéphalique des Lapons. La région moyenne du pays, qui s'étend au sud des territoires des grands lacs, et jusqu'au delà du 64°, au nord, forme un bloc dolichocéphale presque continu, n'arrivant jamais à dépasser l'indice céphalique 76. Il n'y a guère que le district Uppland, au nord de Stockholm, et celui, plus septentrional encore, de Halsingland, qui rompent cette homogénéité par des indices un peu moins dolichocéphaliques.

Sayfa 267

Bütünlüğü içinde ele alındığında, İsveç dolikosefal değildir. Eyaletlere göre kafatası katsayıları pek az değişmektedir: Södermanland'da 74,8 (Malar gölünün güneyi), **Laponların brakisefalik** etkisini belirlediğimiz Lappland'da 77,5'dur. Büyük göller bölgesinin güneyinde uzanan ülkenin orta bölgesi ve kuzeyde 64. derece'nin ötesine kadar uzanan bölge, hemen hemen düzenli, hiçbir zaman 76'yı geçmeyen bir kafatası katsayısı veren bir blok oluşturmaktadır. Ancak Stockholm'ün kuzeyindeki **Uppland ilçesi** ve daha da kuzeydeki **Halsingland,** biraz daha zayıf dolikosefal katsayılarıyla bu homojenliği bozmaktadır.

Sayfa:274

Les géographes, dans le but unique de la commodité, ont classé les peuples slaves en trois groupes: occidental, méridional et oriental. Ce sont là, bien entendu, seulement des groupements linguistiques. Le groupe slave occidental comprend principalement les Polonais — des trois anciennes Polognes — les Tchèques de la Bohême, les Slovaques de la Moravie et de quelques parties de la Hongrie.

Le groupe méridional est, anthropologiquement, le plus hétérogène. Il est composé, de l'ouest à l'est, par les Slovènes (Carniole, Istrie), les Serbo-Croates de la Dalmatie, de la Bosnie-Herzégovine, de la Serbie, et, parmi les derniers des slavisés, par les Bulgares.

Sayfa 274

Coğrafyacılar, kolaylık için Slavlar'ı üç grupta toplamışlardır. Batı slavları, Güney Slavları ve Doğu Slavları. Burada, unutulmamalıdır ki bu sınıflama, ancak bir dilbilimsel sınıflamadır. Batı Slavları, temel olarak Polonyalıları – üç eski grup Polonyalıları – Bohemya Çekleri'ni, Moravya Slovakları'nı ve Macaristan'ın bazı kısımlarını kapsamaktadır.

Güney Grubu, antropolojik olarak en heterojen olan gruptur. Batı'dan doğu'ya doğru, Slovenler'den (Carniole, Istrie), Dalmaçya'nın, Bosna Hersek'in ve Sırbistan'ın ki bunların arasında Bulgarlar tarafından Slavlaştırılmış olanlar da vardır - Sırb – Hırvatlar'ı içermektedir.

Sayfa:275

On a signalé une station moustiérienne, au-dessus de laquelle il existe un gisement magdalénien, à Wierzebow, dans l'ancienne Pologne russe.

Sayfa 275

Wierzebow'da, eski Rus Polonya'sında üzerinde bir Magdalenien Dönemi deposunun olduğu bir Moustirien istasyonuna işaret edilmiştir.

Sayfa:276

Ces Néolithiques orientaux — ceux du moins des kourganes russes — paraissent avoir été des Dolichocéphales de haute stature. Mais ils ne devaient pas former une race pure.

Sayfa 276

Bu doğulu Neolitik'ler – Rus rastlanılanlardan daha az olmak üzere – uzun boylu Dolikosefaller gibi gözükmektidir. Fakat saf bir ırk meydana getirmezler .

Sayfa:277

Les crânes ont donné 30 p. 100 de Brachycéphales. Le surplus échelonne les indices de 64 à 75. Zaborowski considère que les Dolichocéphales représentent la population la plus ancienne, celle de l'âge de la pierre. L'existence des Brachycéphales coïnciderait avec l'introduction des métaux et d'objets d'une industrie étrangère. En résumé, les Néolithiques de l'ancienne Russie méridionale auraient été, en majorité, des Dolichocéphales de taille élevée.

Sayfa 277

Kafataslarının yüzde 30'u Brakisefaldir. Bunların çoğunluğu 64'den 75'e kadar katsayılardadır. Zaborowski, Dolikosefaller'in, Taş Devri'ne dayanan en eski nüfusu temsil ettiklerini göz önüne almaktadır. **Brakisefaller'in varlığı, metallerin ve yabancı bir sanayinin nesnelerinin görülmesiyle çakışmaktadır. Özet olarak, eski Güney Rusya'nın Dolikosefalleri çoğunlukla uzun boyluydular.**

Sayfa:277

A côté de ces restes humains provenant des kourganes néolithiques, Talko-Hryncewicz a étudié les squelettes renfermés dans les tumuli scythes. Ceux-ci dans la plupart des cas se distinguent des plus anciens tertres par leurs dimen-

Sayfa:278

sions plus grandes (ils ont 7 à 8 mètres de haut); par leur type constructif; ils recouvrent des chambres en bois et, parfois, des catacombes; par l'aspect des squelettes qui ne sont jamais recouverts de poudre colorante et n'ont jamais les jambes repliées comme ceux des kourganes anciens. Ces tumuli se distinguent aussi par la richesse, quelquefois imposante, de leur mobilier funéraire. Ils renferment souvent des produits de la civilisation supérieure de la Grèce à côté de la barbare industrie indigène.

m.

Les crânes provenant de ces kourganes scythiques semblent présenter toutes les formes, depuis les Dolichocéphales à indices très bas, jusqu'aux Hyperbrachycéphales.

D

Sayfa 277

Bu Neolitik kurganlardan gelen insan kalıntılarının yanısıra, Talko Hryncewicz İskit tümülüslerinde kapalı iskeletleri incelemiştir. [sayfa 278] **Burada, vakaların pek çoğunda, boyutları açısından en büyük tepecikler (yüksekliği 7 ile 8 metre olan) bulunmakta, bunlar ahşap odalar ve bazen yer altı mezarlıkları içermektedir. İskeletler, eski kurganların tersine renkli bir tozla kaplı değildir ve hiçbir zaman bacakları bükülü bir vaziyette değildir. Bu tümülüsler, bazen cenaze mobilyalarıyla da ortaya çıktığı şekilde zenginlikleriyle ortaya çıkmaktadırlar.**

Bu mezarlar her zaman, mahalli barbar sanayinin yanısıra, Yunan uygarlığından daha üstün uygarlık eserlerini içermektedir.

Sayfa:278

Les uns les font originairement venir de l'est de la Caspienne, les autres du Danube inférieur... C'est ici la place de rappeler les considérations émises par Niederle. Pour cet auteur (1), les ancêtres des peuples aryens actuels — la plupart d'entre eux — habitaient, durant l'époque néolithique, le pays qui s'étend entre la Baltique et l'ancienne mer Aralo-Caspienne. Ils parlaient la même langue, et leur masse principale constituait un ensemble anthropologique homogène. A la fin du Néolithique, sous la pression des envahisseurs

Sayfa: 279

ougro-finnois, les tribus aryennes, qui se distinguaient déjà les unes des autres, se séparèrent.

Sayfa 278

[Slavların] Bunların bir kısmı, **Hazar Denizi'nin doğusundan, diğerlerin bir kısmı alt Tuna'dan gelmiştir...** Burada, Niederle'nin görüşlerini hatırlamak gerekmektedir. Bu yazıya göre, bugünkü Aryen halkların ataları, bunların arasından pek çoğu, **Neolitik Dönem boyunca Baltık Denizi ile eski Aral - Hazar Denizi arasında uzanan ülkede oturdular.** Aynı dili konuşuyorlardı ve ana kitleleri homojen bir antropolojik birlik oluşturuyordu. **Neolitik dönem'in sonunda,** [sayfa 279] **Fin - Ugor işgalcilerin baskısıyla, zaten birbirinden ayrılmış olan aryen boyları, birbirinden iyice uzaklaştılar.**

Sayfa: 279

La brachycéphalie était, aux yeux de Niederle, le trait commun des Slaves actuels, mais cette brachycéphalie, très prononcée, dit-il, chez les Slaves occidentaux et méridionaux, est beaucoup moins nette en Pologne, en Russie blanche, en Grande Russie.

Sayfa 279

Niederle'nin gözünde brakisefali, şu anki Slavlar'ın ortak çizgisidir. Fakat bu brakisefali, Batı ve Güney Slavları'nda çok ortaya konulmakta, fakat Polonya'da, Beyaz Rusya'da ve Büyük Rusya'da çok daha az ortaya konulmaktadır.

Sayfa: 280

Les conclusions générales de Niederle pourraient se résumer ainsi : A la période néolithique, « les ancêtres des peuples aryens actuels habitaient, pour la plupart, le vaste pays entre la mer Baltique et l'ancienne mer Aralo-Caspienne, au nord-est

Sayfa:280

des Brachycéphales de l'Europe centrale. Ils parlaient la même langue et présentaient, au moins dans leur noyau, un ensemble anthropologique homogène. Plus tard, sous la pression des envahisseurs ougro-finnois, les tribus aryennes qui, à la fin du Néolithique, se distinguaient déjà par leur idiome, ont commencé à se séparer ; les tribus occidentales pénétrèrent jusqu'à la France et l'Espagne, les tribus centrales se dirigèrent au sud vers les Balkans et l'Italie et même dans l'Asie Mineure d'où ils ont pénétré dans l'Iran et dans le Pendjab » (1).

N'est-ce pas là une vue théorique ? Ne semble-t-il pas que c'est faire intervenir, sans preuves, des influences au sujet desquelles nous sommes bien mal renseignés ? Les théories de Niederle peuvent apparaître séduisantes pour ceux qui n'ont pas le souci de rechercher dans leur contexture physique même, les origines d'une population. Imaginer que les races scandinaves et germaniques d'un côté, et les races slaves (brachycéphales) de l'autre, aient pu constituer, jadis, une masse anthropologiquement unique — peuples aryens aralo-baltiques, — cela paraît inacceptable à l'entendement d'un ethnologue. Et remarquons que, dans une telle hypothèse, on ne tient pas compte des populations antérieures au Néolithique occupant tous les territoires méridionaux des Slaves actuels ! La brachycéphalisation des Slaves de l'Ukraine, par le contact avec une population turque, ainsi que le veut Niederle, est-elle acceptable ? Et — si

Sayfa:281

nous devions croire à cette modification morphologique — ne faudrait-il pas dire tatare plutôt que turque ?

Sayfa 280

Niederle'nin ulaştığı genel sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Neolitik Dönem'de, "Aryen halkların ataları, daha ziyade Baltık Denizi ile eski Aral - Hazar Denizi arasındaki ülkede, Orta Avrupa'nın Brakisefalleri'nin kuzeydoğusunda yaşamaktadır. Aynı dili konuşmakta ve en azından çekirdeklerinde, homojen bir antropolojik birlik sunmaktadır-

lar. Daha sonraları, dilleri ile zaten farklılaşan Aryen boyları, Fin – Ugor işgalcilerin baskısıyla, Neolitik Dönemin sonunda birbirlerinden ayrılmaya başlamışlardı. Batılı boylar Fransa'ya ve İspanya'ya kadar girdiler. Merkez boyları, Balkanlar ve İtalya ve hatta üzerinden İran ve Pencap'a nüfuz ettikleri Küçük Asya yoluyla güneye doğru yöneldiler."

Burada teorik bir görüş yok mudur? Bu, hakkında kötü bir şekilde bilgi sahibi olduğumuz konular hakkında, delillere sahip olmaksızın müdahale etmek değil midir? Niederle'nin teorileri, fiziksel yapılarında bile, bir kitlenin kökenlerini aramak sıkıntısına girmeyenler için çekici olabilir. Düşünün ki bir taraftan İskandinav ve Cermen ırkları bir tarafta, Slav ırkları (Brakisefaller) bir taraftan, bir zamanlar antropolojik olarak tek – Aral – Baltık Aryen halkları – bir kitle oluşturuyorlardı. Bu bir etnologa kavram olarak kabul edilemez gibi gelmektedir. Böyle bir hipotezde, bugünkü Slavlar'ın bütün güney topraklarını işgal eden Neolitikler'den önceki kitleler göz önünde tutulmamadığını belirlemekteyiz. Ukrayna Slavları'nın bir Türk kitlesiyle temas ederek Niederle'nin istediği şekilde brakisefalleşmesi, kabul edilebilir bir şey midir? [sayfa 281] Şayet bu morfolojik [yapısal] değişikliğe inanacak olursak, bunlar **Türk'den** ziyade **Tatar** olamazlar mıydı?

Sayfa:281

Les slavistes enseignent, en général, que le peuple slave primitif doit avoir eu son berceau entre l'Oder et le Dniepr, dans cette région de fleuves et de marais qui, du nord des monts carpathiques, s'étend jusqu'à la Duna et à la mer Baltique. Ce noyau ethnique, par désagrégations successives, aurait envoyé, principalement vers le nord et vers l'est, des contingents qui créèrent les subdivisions que nous reconnaissons aujourd'hui. Au XIIe siècle, la chronique de Nestor signale cette variété des tribus constituant la collectivité des Russes (*Rous*).

Sayfa 281

Slavlarla ilgili bilim adamları, genellikle, ilk Slav halkının anavatanının **Oder ve Dnieper** arasında, bu Karpat dağlarının kuzeyindeki, Duna'ya ve Baltık Denizi'ne kadar uzanan bu nehirler ve bataklıklar ülkesi olması gerektiğini söylemektedirler. Bu ırkî çekirdek, bu birbiri ardına gelen çözünmelerle, temelde kuzeye ve doğya doğru, bugün tanıdığımız alt grupları oluşturan gruplar hâlinde gönderilmişlerdir. XII. yüzyılda, Nestor'un günlüğü, Rusların bütünlüğünü oluşturan bu çeşitliliğe işaret etmektedir.

Sayfa:282

Au moment où les Goths fondèrent leur empire, il est surtout question, dans la Russie méridionale, des Sarmates. De ceux-là, on a, historiquement, beaucoup parlé, et cependant, que savons-nous de leurs origines ethniques?... Et nous ne savons guère mieux quels étaient les caractères anthropologiques des Huns qui, au IVe siècle, renversèrent la puissance gothique; ni ceux, d'ailleurs, des Bulgares qui, cent ans plus tard, leur succédèrent (1).

Sayfa 282
Gotlar imparatorluklarını kurdukları zaman, Kuzey Rusya'da **Sarmate'lar** söz konusuydu. Bu topluluktan tarih boyunca çok söz edilmişti. Ama buna rağmen ırkî kökenleri hakkında ne bilebiliyorduk ki?... En azından, ne IV. yüzyılda Got gücünü geriye püskürten **Hun-lar'ın** antropolojik özelliklerini, ne de yüz sene daha sonra onların halefi olan **Bulgarlar'ın** antropolojik özelliklerini taşımamaktadırlar.

Sayfa:282

Il est même admis qu'au VIIe siècle les Khazares entraînèrent avec eux une certaine quantité de ces Slaves qui franchirent le Pruth et le Danube.

Sayfa 282
VII. yüzyılda, **Hazarlar'ın** kendileriyle birlikte, Prut ve Tuna'yı geçen bir miktar Slavı da harekete geçirmişlerdir.

Sayfa:283

L'étiquette ne correspondait pas à la marchandise. Cette « race » nouvelle, ayant élargi son territoire, constitua, vers le milieu du XIIIe siècle, un État sous la souveraineté du khan des Tartares.

Sayfa 283
Etiket mala ait değildi. Bu yeni "ırk" [Ukraynalılar], arazisini genişletirken, XIII. yüzyılın ortalarına doğru **Tatar Hanı'nın** hükümdarlığı altında bir devlet oluşturmuştur.

Sayfa:283

Annexé,
après la chute de la domination tartare, au duché de Lithuanie,

Sayfa:284

ce pays, qui avait déjà commencé à porter le nom d'Ukraine (Oukraïna), était devenu, à la fin du XIVe siècle, une province, plus ou moins autonome, du royaume de Pologne, et restait ainsi dans la sphère de la civilisation européenne.

Sayfa 283
Tatar hakimiyetinin yıkılmasından sonra, Litvanya Dükalığı'na bağlanarak [sayfa 283] **Ukrayna** adını taşımaya bu devlet, XIV. yüzyılın sonunda, Polonya Krallığı'nın azçok muhtar bir eyaleti hâline gelmiş ve bundan sonra Avrupa uygarlığı çerçevesinde kalmıştır.

Sayfa:285

Tous les travaux parus jusqu'à présent assignent aux Slaves de l'Ukraine une plus haute stature, une brachycéphalie plus prononcée, un plus fort pourcentage de cheveux foncés. Mais il est impossible de suivre

Sayfa 285
Bugüne kadar ortaya çıkan bütün çalışmalar **Ukrayna Slavları'na daha iri bir yapıyı ve daha fazla belirgin bir brakisefali'yi,** daha yüksek oranda koyu renk saçlara sahip olmayı uygun bulmaktadır.

Sayfa:286

X

D

Les tableaux dans lesquels figurent les indices céphaliques des divers groupes de Ruthènes et d'Ukrainiens montrent une brachycéphalie modérée de ces peuples. Il est rare de trouver des chiffres supérieurs à 84 (observations sur le vivant). Mais il est certain que les têtes courtes et larges sont bien les plus nombreuses. Il suffit de voir, à défaut d'une sériation précise, le pourcentage des indices au delà de 80. Il dépasse presque toujours 70 p. 100, arrive plusieurs fois à 87 p. 100. C'est la région de Poltava qui donne la plus faible proportion de types brachycéphales; et ce sont, d'autre part, les Ukrainiens de Kharkov et les Ruthènes Houtzoules (Ruthènes des montagnes carpathiques) qui en montrent le plus. Les Podoliens du sud de la Podolie sont des Mésaticéphales (indice 80,6). Ce sont les régions montagneuses qui, partout, semblent avoir le mieux conservé la brachycéphalie.

Sayfa 286

Ruthene'ler ve Ukraynalı'ların farklı gruplarının kafatası katsayılarının yer aldığı tablolar, bu ırkların orta derecede bir brakisefali özelliğini göstermektedir. 84' (yaşayan birey üzerinde) den büyük bir kafatası katsayısı bulmak çok nadir bir olaydır. Fakat kısa ve geniş kafaların, en çok bulunan kafalar olduğu kesindir. Tam bir serinin eksikliğine rağmen, 80'in üzerindeki katsayıların yüzdesini görmek gene de yeterlidir. Hemen hemen her zaman 100'de 70'i geçer. Birçok defa da 100'de 87'ye ulaşır. Poltava bölgesi, brakisefal tiplerin en zayıf oranını veren bölgedir. Diğer taraftan, Kharkov'un Ukraynalıları ile Houtzoules Ruthene'ler (Karpat Dağlarının Ruthene'leri) daha yüksek değerler göstermektedir. Güney Podolie'nin sakinleri Mesaticephal'lerdir (kafatası katsayısı 80,6'dır). Brakisefaliyi en iyi koruyor gibi gözüken bölgeler, dağlık bölgelerdir.

Sayfa:287

D

Si, selon certaines doctrines, il fallait admettre que les Ukrainiens et les Ruthènes représentent les véritables « Slaves », la diagnose anthropologique de ceux-ci serait donc la brachycéphalie — peu accentuée, — une taille probablement au-dessus de la moyenne et une pigmentation foncée (1).

Sayfa 287
Şayet, bazı doktrinlere göre, Ukraynalılar ve Ruthene'lerin gerçek "Slavları" temsil ettiklerini kabul etmek gerekirse, bunların antropolojik incelenmesi, pek az vurgulanmış bir brakisefaliyi, muhtemelen ortanın biraz üstünde bir boyu ve koyu bir renklenmeyi göstermektedir.

> *Sayfa:289*
>
> **Les quelques crânes de Kachoubes, examinés jadis par Lissauer, étaient, en général, mésocéphales.**

Sayfa 289
Bir zamanlar Lissauer tarafından incelenmiş birkaç Kachoube kafatası genelde mesocephale'dir.

> *Sayfa:289*
>
> **Une étude récente de Stanislas Lencewicz (1), sur la région**
>
> *Sayfa:290*
>
> **de Kielce, fait monter l'indice céphalique de ces Polonais de la haute Vistule à 82,4 (84,4 dans la série féminine).**

Sayfa 289
Stanislas Lencewicz'in [sayfa 290] Kielce bölgesinde geçenlerde gerçekleştirilen bir araştırması, Yukarı Vistül bölgesindeki Polonyalılar'ın **82,4'lük** bir kafatası katsayısına sahip olduğunu göstermektedir **(kadın serisinde ise bu katsayı 84,4'dür).**

> *Sayfa:290*
>
> **L'auteur polonais signale, pour la première fois, dit-il, la présence sur ces territoires de représentants semblables à l'*Homo alpinus*, brachycéphale et brun.**

Sayfa 290
Polonyalı yazar, ilk defa, bu topraklar üzerinde **Homo Alpinus'a** benzer, brakisefal ve esmer temsilcilerin varlığına işaret etmektedir.

Sayfa:290

La noblesse polonaise semble posséder une brachycéphalie plus accentuée que les paysans, et, aussi, en général, que les autres habitants.

Sayfa 290
Polonyalı asil sınıfı, köylülerden ve genellikle diğer sakinlerden daha fazla bir brakisefaliye sahiptir.

Sayfa:291

D'une façon générale d'ailleurs, les montagnards polonais de la Galicie sont plus brachycéphales que leurs compat.'otes des avant-monts et que, surtout, ceux des plaines. Lorsqu'on compose deux groupes selon les deux milieux géographiques principaux, on trouve les moyennes suivantes : pour les montagnards, 84,2 ; pour les gens des plaines, 82,5.

Sayfa 291
Bundan dolayı daha genel bir şekilde, Galiçya'nın dağlı Polonyalıları, dağ önlerinde, daha ziyade de ovalarda yaşayanlardan daha fazla **Brakisefal'dir.** İki ana coğrafi ortama göre iki grup oluşturulduğunda, şu ortalamaları buluruz; dağlılar için **84,2**, ovalılar için **82,5.**

Sayfa:291

Ainsi donc, dans leur ensemble, les Polonais sont des individus légèrement brachycéphales, même plutôt mésaticéphales. L'étude de la stature nous aidera-t-elle à fixer plus nettement ce type humain?

Sayfa 291
Aynı şekilde, bütünlükleri çerçevesinde, Polonyalılar hafifçe brakisefal, hatta bunun da ötesinde mesaticephale'dir.

Vücut iriliğinin araştırılması, bu insan tipini belirleyebilmemize yardımcı olacak mıdır?

Sayfa:295

La plupart des indices céphaliques moyens indiqués jusqu'à présent nous montrent une population sous-brachycéphale, quelquefois mésaticéphale. Dans la région du Niémen moyen, il existe même une proportion élevée de Dolichocéphales. Tan-

Sayfa:296

dis qu'au sud, dans la région forestière et marécageuse du Pripet, la population montre un type tout différent : à un indice céphalique moyen d'environ 82, se substituent des indices de 84 et de 85, et la proportion des crânes allongés, tout de suite, devient beaucoup plus faible.

Sayfa 295
Bugüne kadar belirtilen ortalama kafatası katsayılarının büyük kısmı, bize **alt** brakisefal, bazen ise mezatisefal bir kitleyi göstermektedirler. Orta Niemen bölgesinde, **Dolikosefallerin** gene yüksek bir oranı görülmektedir. [sayfa 296] **Oysa güneyde, ormanlık ve bataklık Pripet bölgesinde, kitle tamamen farklı bir tip göstermektedir: ortalama 82'lik bir kafatası katsayısı, 84 ve 85'lik katsayıların yerini almış ve uzamış kafataslarının oranı, hemen çok daha zayıf bir hâle gelmiştir.**

Sayfa:297

Je crois que la première supposition est sur une meilleure voie. Il s'agit, selon toutes vraisemblances, d'un groupe initialement plus brachycéphale, mêlé, par les faits de l'Histoire, à des masses humaines issues d'une autre souche et que les circonstances ont fixé, en même temps que ces dernières, dans ce milieu particulier.

Sayfa 297
İlk önerinin iyi bir yolda bulunduğunu düşünüyorum. Büyük ihtimalle, ilk başta daha brakisefal, tarihi olaylar nedeniyle başka bir daldan gelen insan kitleleriyle karışmış ve bu diğer daldan insanlarla birlikte bu özel mekânda yerleşmiş bir grup söz

Sayfa:299

Les Malorousses et les Blancs-Russiens ont moins souffert des poussées asiatiques que les Vélikorousses, leurs voisins du nord et de l'est, ceux dont nous allons nous occuper maintenant pour achever l'étude des « Slaves » de l'ancienne Russie. Ces Vélikorousses sont quelquefois appelés Khazares par les Ukrainiens. Cette épithète, qui doit être prise dans un sens péjoratif, rappelle le long séjour que firent ces Asiates sur le sol de la Russie. Les Vélikorousses seraient-ils, en partie, les descendants de ces Touraniens?

Sayfa 299
Malorousse'lar ve Beyaz Ruslar, kuzey ve doğudaki komşuları Velikorousse'lara nazaran daha az acı çekmişlerdir. Bugün, Velikorousse'larla Eski Rusya'nın "Slavları"nı incelemek için ilgilenmekteyiz. Bu Velikorousse'lara, Ukraynalılar bazen Hazarlar demektedir. Aşağılayıcı bir anlamda kullanılan bu sıfat, bu Asyalılar'ın Rusya toprakları üzerindeki uzun mevcudiyetini hatırlatmaktadır. Velikorousse'lar kısmen Turanlılar'ın halefleri midir?

Sayfa:299

Les indices moyens de ces séries varient peu — de 80,6 à 82. Ils représentent, ces deux chiffres, des caractères de sous-brachycéphalie. La moyenne la plus brachycéphalique est celle de Landzert et concerne des crânes masculins provenant des provinces de Moscou, Jaroslav, Tver et Novgorod. Dans ces diverses séries, les crânes dolichocéphales sont rares; plusieurs séries même n'en montrent aucun. Celles qui en possèdent le plus en comptent 5 p. 100. Ces crânes ont donc bien appartenu à une race dont l'origine morphologique première devait être brachycéphalique. En regard de ces 5 p. 100 de dolichocéphales, on compte 60 p. 100 de crânes dont

Sayfa:300

les indices depassent 80. Deniker avait souligné la constance des indices entre 81,1 et 82,9 comme « remarquable pour les têtes russes » (1).

Sayfa 299

Bu serilerin ortalama katsayıları 80,6 ile 82 arasında pek az değişmektedir. Bu iki rakam, Alt Brakisefali'nin özelliklerini temsil etmektedir. En Brakisefalik ortalama, Landzert'in ortalamasıdır ve **Moskova, Joroslav, Tver ve Novgorod bölgelerinden gelen kafataslarını içermektedir. Bu farklı serilerde, Dolikosefal kafatasları nadirdir. Hatta birçok seri, bir tane bile Dolikosefal örnek içermez. En fazla bulunduranlarda ise bu oran yüzde 5'tir. Bu kafatasları, asıl morfolojik kökenleri brakisefal olması gereken kafataslarıdır. Bu yüzde 5'lik Dolikosefal oranına bakarsak, kafataslarının yüzde 60'ının katsayısının 80'i geçtiğini görüyoruz.** (sayfa 300) **Deniker, "Rus kafaları için anlamlı sayılabilecek" 81,1 ve 82,9 arasındaki bir katsayıya işaret etmektedir.**

Sayfa:300

C'est, en premier lieu, la région du nord de la Grande-Russie comprenant, en gros (quelques districts restent en dehors), les gouvernements d'Arkhangel, d'Olonetz et de Vologda: ces territoires immenses, dont la partie centrale est parcourue par la Dwina, et dont le nord se continue par la toundra. C'est un sol où les habitants, mesurés par Tarenetsky, sont rares. Les indices céphaliques sont respectivement, dans l'ordre géographique ci-dessus : 81,7; 83,3; 83,3; soit un indice mésaticéphale et deux indices brachycéphales.

Sayfa:301

Au sud-ouest de cette grande région, nous groupons les quatre gouvernements de Saint-Pétersbourg, Novgorod, Tver et Pskof. Leurs indices céphaliques sont compris entre 83,1 et 84,2. Il est intéressant de constater que la partie du gouvernement de Saint-Pétersbourg, qui comprend la ville de ce nom, ne fait pas exception à la règle.

Sayfa 300

İlk olarak, Büyük Rusya'nın kuzey bölgesi, kabaca (bazı bölgeler dışarda kalmaktadır), Arkhangel'i, Olonetz'i ve Vologda'yı içermektedir: Orta kısmı Dwina tarafından katedilmekte, kuzeyi ise tundra ile devam etmektedir. Burası, Tarenetsky tarafından ölçümlenen sakinleri pek ender olan topraklardır. Kafatası endeksleri, coğrafi sıralamaya göre şöyledir: 81,7, 83,3, 83,3. Bunların biri mesaticephale bir katsayı, ikisi ise brakisefal katsayıdır.

[sayfa 301] Bu büyük bir bölgenin güneybatısında, Sen Petersburg, Novgorod, Tver ve Pskov'un yönetimlerini gruplandırabiliriz. Bunların kafatası katsayıları 83,1 ile 84,2 arasındadır.

Sayfa:301

Dans le centre de l'ancien empire, les gouvernements de Kostroma, Jaroslav et Vladimir ont donné, à Zograf et Tarenetski, des indices moyens allant de 81,5 à 84,2. Les indices les plus brachycéphales se sont rencontrés dans le district de Galitch, dans le cours supérieur de la Kostroma et dans celui de Kinechma, situé plus au sud, sur les bords de la Volga (85,2).

Sayfa 301

Eski imparatorluğun merkezinde, Kostroma, Jaroslav ve Vladimir, Zograf'ta ve Tarenetski'de, **81,5'dan 84,2**'ye giden ortalama kafatası katsayıları vermektedir. En brakisefal katsayılara Galitch bölgesinde, Kostroma'nın üst bölgelerinde ve daha güneye yerleşmiş olan, Volga kıyılarındaki Kinechma'da **(85,2)** rastlanmaktadır.

Sayfa:301

En totalisant toutes les recherches, on peut dire que les

Sayfa:302

Vélikorousses sont, dans leur très grande majorité, des Sous-Brachycéphales; mais des territoires immenses de la Grande-Russie restent encore anthropologiquement inexplorés.

Cette relative unité dans la morphologie cranienne des

Sayfa:302

Vélikorousses se maintiendra-t-elle par l'étude de la stature? On peut le croire à voir les cartes publiées, avec, cependant, la réserve d'une pénétration en écharpe (du golfe de Finlande à la courbe la plus occidentale du fleuve Oural) par un autre groupe ethnique.

Sayfa 301-302

Bütün araştırmaları bir araya toplarsak, **Velikorousse'lar**, büyük çoğunlukla Alt Brakisefal'dir. Fakat, Büyük Rusya'nın geniş toprakları, hâlâ antropolojik olarak keşfedilmemiş bölgelerdir.

Velikorousse'ların bu göreceli birliği, vücut iriliğinin incelenmesiyle mi sınırlı kalacaktır? Bunu, bir eşarp hâlinde bölgeye doğru giriş yapan (**Finlandiya'dan Oural nehrinin en batı kıvrımına kadar**) başka bir ırkî grup hariç olmak üzere kabul edebiliriz.

Sayfa:302

En effet, les Permiaks, Votiaks et autres Ougriens de petite taille, d'un côté, les Finnois occidentaux de haute stature de l'autre, peuvent modifier la stature moyenne dans chaque sens.

Sayfa 302

Aslında, **Permiak'lar, Votiak'lar ve kısa boylu diğer Ougor'lar**, bir taraftan, **uzun boylu batı Fin'leri** diğer taraftan, ortalama boyu, her iki yönde değiştirebilir.

Sayfa:303

L'histoire des invasions venues de l'Ouest nous renseigne sur les hautes tailles que nous venons de constater. Nous nous rappelons qu'au IXᵉ siècle les Variagues (Varègues), conduits par Rurik, se fixèrent au sud du lac de Lagoda et fondèrent l'empire russe.

Sayfa 303
Batıdan gelen işgallerin tarihi, belirlediğimiz yüksek boylar hakkında bize bilgi vermektedir. IX. yüzyılda **Rurik tarafından yönetilen Variague'lar (Varegue'ler), Lagoda gölünün güneyinde yerleştiler ve Rus İmparatorluğu'nu kurdular.**

Sayfa:303

Et c'est une explication de même nature qui doit etre invoquée, lorsque, franchissant les monts Oural, nous consatons en Sibérie des îlots de stature élevée. Le fonds même des premières colonisations sibériennes a été puisé dans les gouvernements de l'Est, notamment dans celui de Perm,

Sayfa 303
Ural dağlarını aşarsak, Sibirya'da iri yapılı gruplara rastlarız izahatı ,aynı yapıda bir izahattır. Sibirya'daki ilk yerleşmelerin kökenleri de Doğu bölgelerinden özellikle Perm'den gidenlerdir.

Sayfa:306

La station de Schipka en Moravie, dans le cours supérieur de l'Oder, dans ce couloir étroit que limitent au sud les Beskides ; la station de Podbaba, dans le löss, dans les environs immédiats de Prague, au nord-ouest, au coude de la Moldau ; celle de Brux, dans les avant-monts qui s'appuient au pied oriental de l'Erz Gebirge, ont, toutes les trois, fourni, non seulement des outillages, mais des restes humains, considérés comme moustiériens.

Sayfa 306
Moravya'da Oder Nehri'nin üst çığırlarında, güneyde Beskide'lerin sınırladığı bu dar koridorda bulunan bulunan **Schipka** istasyonu, Prag yakınlarındaki Löss'de bulunan **Podbaba,** kuzeybatıda Moldau yakınlarında, Brux'de, Erz Gebirge'nin doğu eteklerine yaslanan tepelerde, bunların her üçü de, sadece aletler bulmamışlar, fakat Moustierien'den kaldıkları düşünülen insan kalıntıları da bulmuşlardır.

Sayfa:310

L'étude anthropologique générale de la Bohême et de la Moravie a déjà été esquissée. Les recherches de Gregr, de Zuckerkandl, de Weissbach en Bohême, d'Obolensky en Moravie, avaient montré que les crânes de ces régions étaient, dans la plupart des cas, brachycéphales. Puis, sont venues les études plus étendues de Niederle et de Matiegka sur la population vivante et sur plus de 300 têtes osseuses provenant, en grande partie, des ossuaires de la Bohême orientale. Elles ont confirmé la brachycéphalie indiquée par les auteurs plus anciens. La Bohême orientale paraît particulièrement brachycéphale. Plusieurs centaines d'écoliers, mesurés dans diverses parties de cette région ont même fourni des indices moyens d'hyperbrachycéphalie.

Cette constatation, relative à la forme cranienne des Bohémiens, nous la retrouvons en Moravie, où la brachycéphalie paraît aussi bien représentée à l'est qu'à l'ouest (indices moyens allant de 85,3 à 86).

Sayfa 310

Bohemya'nın ve Moravya'nın genel antropolojik incelenmesi, ana çizgileriyle belirlenmiştir. Gregr'in, Zuckerkandl'ın, Weissbach'ın Bohemya'daki, Obolensky'nin **Moravya'daki araştırmaları, bu bölgenin kafataslarının çoğunluğunun brakisefal olduğunu göstermektedir. Daha sonra, Niederle ve Matiegka'nın yaşayan nüfus üzerinde ve daha ziyade Doğu Bohemya'daki mezarlıklardan gelen 300 kafatasında yaptığı daha geniş araştırmalar yer almaktadır. Daha eski yazarlar tarafından işaret edilen brakisefaliyi onaylamaktadırlar. Doğu Bohemya, özel olarak brakisefal gibi gözükmektedir. Bu bölgenin farklı yerlerinde ölçümlenen yüzlerce öğrenci dahi, hiperbrakisefali'yi gösteren ortalama katsayılar göstermektedir.**

Bu Bohemyalıların kafatası biçimiyle ilgili belirlemeyi Moravya'da bulmaktayız. Brakisefali burada, hem doğuda hem batıda aynı biçimde temsil edilmektedir (85,3'den 86'ya kadar giden ortalama katsayılar).

Sayfa:311

Ce qu'il faudrait savoir pour d'utiles comparaisons, ce sont les caractères morphologiques des populations qui apportèrent successivement les civilisations de l'âge de la pierre polie, puis celles du bronze et des périodes protohistoriques.

Sayfa 311

Yararlı karşılaştırmalar için, Cilâlı Taş Devri ve daha sonra Bronz Devri ve tarih öncesi dönemlerin uygarlıklarının arka arkaya taşıdıkları kitlesel morfolojik özellikleri bilmek gerekmektedir.

Sayfa:313

De deux ou trois pauvres séries de crânes, étudiées jusqu'à présent (Quatrefages et Hamy dans leurs *Crania ethnica* ne purent utiliser qu'un seul crâne appartenant au Muséum de Paris), il semble bien résulter que les Slaves de la Lusace, les Wendes, sont des Brachycéphales.

Sayfa 313

Bugüne kadar incelenmiş iki veya üç fakir kafatası serisinden sonra (Quatrefages ve Hamy, Crania ethnica adlı eserlerinde, Paris Müzesi'ne ait bir tek kafatasını kullanabilmişlerdir), **Lusace** Slavları ve **Wende'lerin Brakisefal** oldukları anlaşılmaktadır.

Sayfa:314

A l'est des Slaves de Bohême et de Moravie, la chaîne, d'allure chaotique, que le Tatra domine au nord — région qu'on était convenu d'appeler la Haute-Hongrie, massifs primitifs dont les précipitations vont, par de nombreux cours d'eau, alimenter le Danube — renferme la patrie principale des Slovaques.

Sayfa 314

Bohemya ve Moravya Slavları'nın, kuzeyde Yukarı Macaristan olarak adlandırılan **Tatra** dağlık bölgesinin bulunduğu, engebeli ana bölgeler bulunmaktadır. Buralara düşen yağışlar, birçok su akıntısı vasıtasıyla, Slovakların ana ülkesinin muhafaza ettiği Tuna'yı beslemektedir.

Sayfa:315

Si nous laissons de côté les grandes villes, où ils vivent en fortes colonies, comme Vienne et Budapest, nous retrouvons

Sayfa:315

les Slovaques sous forme d'îlots, plus ou moins puissants, en Hongrie, non seulement dans les comitats de Gran et de Budapest, qui sont au débouché même de leurs vallées, mais dans les grandes plaines de la Theiss; en Slavonie, en Syrmie; près de Semlin, et jusqu'en Bulgarie, à Mitropolié, près de Plewna.

Sayfa 315

Viyana ve Budapeşte gibi kuvvetli kolonilerin yaşadığı büyük şehirleri bir kenara bırakırsak, Slovakları, Macaristan'da, az veya çok kuvvetli adacıklar hâlinde, **sadece vadilerinin ağzında bulunan Gran ve Budapeşte'de değil, fakat aynı zamanda Theiss'in büyük ovalarında, Slavonya'da, Syrmie'de, Semlin yakınlarında ve hatta Bulgaristan'da, Mitropolie'de, Plevne yakınlarında da bulmaktayız.**

Sayfa:315

Niederle (3) a mesuré quelques crânes slovaques, notamment ceux provenant d'un ossuaire du XVIIIe siècle à Ticha près de

Sayfa:316

Frankenstadt, affecté à des « Valaques », groupe d'origine « purement slovaque auquel a été donné le nom des Valaques roumains qui, du XIe au XIIe siècle, ont passé dans les Petites Karpathes et se sont assimilés aux indigènes ». Ces crânes sont brachycéphales (83,7). La même conclusion morphologique découlera de l'observation d'une faible série de crânes slovaques, mesurés par le même auteur (indice 84,9) à Allstadt près d'Ungarisch Hradisch, à l'ouest des Carpathes blanches, dans la vallée de la Morava.

Et cette caractéristique ethnique paraît bien être celle qu'on peut appliquer aux Slovaques en général, puisqu'un autre auteur, Weissbach, la retrouve en étudiant des crânes slovaques de la Hongrie nord-orientale et de la Moravie (indice 83,5).

Sayfa 316

Niederle, bazı Slovak kafataslarını ölçmüştü. Özellikle, Frankenstadt yakınlarındaki Ticha'daki bir XVIII. yüzyıl mezarlığından gelen, [sayfa 316] **"Valaque"lara** ait olduğu düşünülen kafataslarını ölçmüştü. Bu gruplara, XI. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar Küçük Karpatları geçerek gelen ve yerlilere karışan "Romanyalı Valaque'ların" adı verilmiştir. Bu kafatasları **Brakisefal'dir (83,7). Zayıf bir Slovak kafatası serisinin gözlemlenmesinden elde edilen aynı morfolojik netice, Ungarisch Hradisch yakınlarındaki Allstadt'da, Beyaz Karpatlar'ın batısında, Morava vadisinde aynı yazar tarafından ölçülmüştür.**

Bu ırkî özellik, genel olarak Slovaklara uygulanabilir, zira, başka bir yazar, yani Wissbach, Kuzeydoğu Macaristan ve Moravya Slovakları'nın kafataslarını inceleyerek aynı özelliği bulmuştur (katsayı: 83,5).

Sayfa:316

Nous rappelons leurs valeurs dans l'ordre géographique, du nord-ouest au sud-est : Lusaciens, 84,6 ; Tchèques,

Sayfa:317

SLAVES EN DEHORS DE L'ANCIENNE RUSSIE

environ 85 ; Moraves, 85,6 ; Slovaques, 84,6. Comparez-les, ces chiffres, à ceux des Polonais, proches voisins ! Et ne trouvez-vous pas, comme moi, qu'il y aurait une bien intéressante étude comparative à faire ? Jusqu'à ce qu'elle nous ait convaincus du contraire, nous pouvons croire que l'Anthropologie vient donner son appui aux conceptions historico-linguistiques, qui ont tenté d'affirmer que les hommes appartenant aux quatre groupes ci-dessus sont de la même race.

Sayfa 317

Değerlerini, kuzeybatıdan güneydoğuya doğru hatırlayalım: **Lusacien'ler 84,6, Çekler, yaklaşık 85,** [sayfa 317] **Moravalılar 85,6, Slovaklar 84,6. Bu rakamları, yakın komşular olan Polonyalılar'ın rakamları ile karşılaştırınız! Siz de benim gibi, incelenmeye değer bir karşılaştırmalı araştırma bulmadınız mı? Tersine, antropolojinin, yukarıdaki dört grupa mensup insanların aynı ırka mensup olduklarını doğrulayacak tarihi – dilbilimsel kavramlara destek verdiğine inanabiliriz.**

Sayfa:317

Absorbés par les Slaves, puis envahis par les Bavarois et les Francs, les Slovènes furent, petit à petit, germanisés par l'Église catholique.

Sayfa:318

Dans leur ensemble, ces crânes sont brachycéphales. Leur indice moyen, 83,5, n'est pas une apparence, car dans le détail, on ne trouve que 0,8 p. 100 de types dolichocéphales, tandis que les brachycéphales sont dans la proportion de 80 p. 100.

Sayfa 317
Slavlar tarafından **absorbe edilerek,** daha sonra **Bavyeralılar** ve Franklar tarafından işgal edilerek, **Slovenler,** Katolik Kilisesi tarafından yavaş yavaş Cermenleştirilmiştir. [sayfa 318] Bütünlüğü içersinde, bu kafatasları brakisefaldir. Ortalama katsayı **83,5** bir görünüm değildir. Zira detayda sadece **100'de 0,8'lik** bir Dolikosefal oranı bulunmaktadır. Oysa brakisefallerin oranı **100'de 80'dir.**

Sayfa:318

Cette région montagneuse, dominant l'extrême Adriatique septentrionale, ne me paraît pas non plus renfermer de véritables « Slaves ».

Sayfa 318
Bu, Kuzey Adriyatik'in ucundaki dağlık bölge, bana gerçek "Slavları" içeriyor gibi gözükmemektedir.

Sayfa:319

Les Slovènes de langue slave ne sont, vraisemblablement, que des slavisés. Nous n'avons pas encore assez de renseignements pour leur appliquer en bloc une étiquette.

Sayfa 319
Slav dilinin Slovenleri, aslında Slavlaştırılmış halklardı. Onlara blok olarak bir isim verebilmek için yeterince bilgiye sahip değiliz.

Sayfa: 319

Pour terminer l'étude des « Slaves », il resterait à examiner plusieurs groupes appartenant, comme les Slovènes, à la famille yougo-slave : les Croates et les Serbes, et enfin les Bulgares.

Sayfa 319
"Slavlar"ın incelenmesini bitirmek için, Slovenler gibi Yugoslavlar'a ait olan birçok grubu incelemek de gerekmektedir: **Hırvatlar ve Sırplar ve en sonunda Bulgarlar.**

Sayfa: 320

Est-on bien sûr de ce déterminisme géographique ? Il pourrait être invoqué, me semble-t-il, et encore ! pour la Croatie-Slavonie ; mais beaucoup moins pour la Bosnie, dont une grande partie du territoire tourne le dos à la mer, dirige toutes ses vallées vers l'Una et la Save, comme la Serbie le fait de son côté vers le Save et le Danube.

A première vue, en extension de ce que nous savons des Bosniaques et des Slovènes, les Croates — auxquels nous ajoutons les Dalmatiens — doivent appartenir à la race Dinarique, — au moins un grand nombre d'entre eux. Ces Slavisés seraient donc très éloignés, anthropologiquement, des Slaves du Nord.

Sayfa 320
Bu coğrafi determinizmden emin miyiz? Bu bana Hırvatistan – Slovenya için doğru olabilir gibi geliyor. Fakat, Sava ve Tuna'yla bir kenarını oluşturan Sırbistan gibi, toprakların büyük bir kısmının sırtı denize dönük, bütün vadileri Una ve Sava'ya dönük olan Bosna için bu çok daha az geçerlidir.
İlk bakışta, Bosnalılarla ve Slovenlerle ilgili olarak bildiklerimize ilâveten, Boşnaklı-

n ve Slovenleri sayabiliriz. Hırvatlar'ın, aslında bunlara Dalmaçyalılar da katabiliriz, en azından büyük bir kısmının Dinarik ırka mensup olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu Slavlaştırılmış toplulukların, antropolojik olarak, Kuzey Slavlar'ndan çok farklı olmaları olağandır.

Sayfa:320

TX Les Croates de la Croatie, de la Slavonie, de l'Istrie, les Dalmatiens en général, ont des crânes brachycéphales. Leur indice céphalique peut certainement dépasser 85. Mais divers ports maritimes semblent donner, à leur arrière-pays immédiat, une couleur moins pure : tel Raguse, tel Zara, sur lesquels nous avons quelques renseignements, et où le crâne des habitants est moins arrondi qu'ailleurs.

Sayfa 320

Hırvatistan'ın, Slovenya'nın, Istrie'nin Hırvatları, genellikle Dalmaçyalılar, brakisefal kafataslarına sahiptir. Kafatası katsayıları, kesinlikle 85'i geçebilir. Fakat birçok liman, arkalarındaki yakın hinterland [havza]'da daha az saf bir renk arz etmektedir: Raguse, Zara gibi bölgelerin sakinleri diğer bölgelerin sakinlerinden daha az yuvarlak kafataslarına sahiptir.

Sayfa:321

Les grandes îles du Quarnero : Veglia, Cherzo, Lussin, ont une population très brachycéphale.

Sayfa 321

Quarnero'nun büyük adaları: Veglia, Cherzo, Lussin **çok brakisefal** bir nüfusa sahiptirler.

Sayfa:321

Et le district de Cattaro est une des régions les plus brachycéphales qui soient (indice 87,2).

Sayfa 321
Cattaro bölgesi, mevcut en brakisefal bölgelerden biridir (kafatası katsayısı **87,2**).

Sayfa:322

Ces quelques renseignements complémentaires nous montrent à quel point les Croates, Slavons et Dalmates sont loin de ressembler aux Slaves qui habitent de l'autre côté du bloc hongrois. Et nous avons, avec ces Yougo-Slaves, un bel exemple des erreurs anthropologiques auxquelles peut conduire une étiquette linguistique.

Nous ne pouvons pas encore savoir à quel fonds ethnique ont été puisés les Slaves du Sud. Mais nous pouvons affirmer, et sur ce point il ne peut y avoir d'erreurs, que ce n'est pas à celui qui, aujourd'hui, porte le nom de Russes — des diverses nuances — et de Polonais. Ils n'ont, entre eux, aucune communauté d'origine.

Sayfa 322
Bu bazı tamamlayıcı bilgiler, Hırvatlar'ın, Slovenler'in ve Dalmaçyalılar'ın, Macar blokunun öbür tarafında oturan Slavlarla benzerlik göstermekten uzak olduklarını göstermektedir. Biz, bu Yugoslavlarla, bir linguistik (dilbilimsel) **etiketin sebep olabileceği antropolojik hatalara güzel bir örnek oluşturuyoruz.**
Güney Slavları'nın hangi etnik kökenlerden geldiğini hâlâ bilemiyoruz. Fakat, bugün Rus ve Polonyalı denilen grupların kökeninin farklı nüanslara sahip olduklarını doğrulayabiliriz. Bunların, aralarında hiçbir köken ortaklığı yoktur.

Sayfa:323

Malgré tous les efforts que pourraient faire les Chancelleries, il serait bien difficile aux Slaves du Nord, s'il leur plaisait de recommencer les guerres à prétextes ethniques, d'invoquer la fraternité du sang. L'image des « frères de race », qu'il faut délivrer du joug étranger (le Turc en sait quelque chose de cette formule), ne serait plus, aux yeux des gens informés, coloriée qu'à l'aide d'allégations inexactes. Elle n'aurait pas une valeur plus grande que celle d'un « chiffon de papier ». Je sais bien qu'on peut déclencher des guerres avec, encore, moins d'arguments que cela!

C
X
D

Sayfa 323

Büyükelçiliklerin sarfedebilecekleri bütün gayretlere rağmen, Kuzey Slavları için, şayet ırkî nedenli savaşlara başlamayı arzu ettikleri takdirde, kan kardeşliği yardımını almak oldukça zor olacaktır. Yabancı boyunduruğundan kurtaracak olan "Irk kardeşleri" görüntüsü (Türk, bu formül hakkında bir şeyler bilmektedir) bilgilendirilmiş insanlar nezdinde, doğru olmayan beyanlarla artık renklerini kaybetmiştir. Artık, bir "kağıt çaput"dan fazla değer vermemektedir. Ben gayet iyi biliyorum ki artık bundan çok daha az nedenle, savaşlar başlatılabilmektedir.

Sayfa:325

Un groupe ethnique cependant parmi les envahisseurs historiques, celui des Slovènes, paraît avoir joué un rôle important: le rôle qui, ethniquement, peut être dévolu à des colons stables.

Sayfa 325

Bununla birlikte **Slovenler'in** tarihi işgalcileri arasındaki etnik bir grup, önemli bir rol oynamışa benzemektedir; bu rol, ırkî olarak, istikrarlı kolonlara (koloniyi oluşturan kişiler) verilmektedir.

Sayfa:325

On a dit que les Autrichiens allemands étaient des Bavarois transplantés et transformés.

Sayfa 325

Avusturyalı Almanlar, nakledilmiş ve değiştirilmiş **Bavyeralılar'dır.**

Sayfa:327

Ce sont, en effet, les études anthropologiques en Autriche, qui, pour la première fois, ont disloqué l'édifice linguistico-ethnique de la race germanique. Zuckerkandl, constatant la brachycéphalie évidente des Autrichiens, concluait à l'« ébranlement du dogme de la dolichocéphalie des Allemands » ! Cet ébranlement est allé, ensuite, jusqu'au patatras !... C'est qu'en effet, il y a Allemands et Allemands !... Ici, comme en Bavière par exemple, l'on peut facilement démontrer que la langue ne crée pas la race.

Sayfa 327
Bunlar, aslında, Avusturya'da, Alman ırkının dilbilimsel – ırkî yapısını parçalarına ayıran ilk antropolojik incelemelerdir. Avusturyalılar'ın açık Brakisefalisini belirleyen Zuckerkandl, "Almanların Dolikosefali dogmasının sarsıldığına" karar vermiştir. Bu sarsılma, daha sonra patatras'a kadar yayılmıştır!... Aslında Almanlar var ve [farklı] **Almanlar var... Burada, örneğin Bavyera'da olduğu gibi, dilin ırkın oluşturmadığını kolaylıkla gösterebiliriz.**

Sayfa:329

L'Autriche actuelle compose une zone, en moyenne sous-brachycéphale, où les indices se tiennent entre 82 et 83. D

Sayfa 329
Bugünkü Avusturya, kafatası katsayıları **82 ile 83 arasında değişen, ortalama olarak alt brakisefal** bir bölgeye sahiptir.

Sayfa:329

Les Néolithiques d'Autriche étaient des Dolicho-céphales. ?!

Sayfa 329
Avusturya neolitikleri, **Dolikosefaldirler.**

Sayfa:330

En admettant provisoirement cette extension ethnique, il faudrait conclure que les Autrichiens d'aujourd'hui, au lieu d'établir, en une généalogie naturelle, leur filiation avec les Préhistoriques, doivent rechercher leurs origines parmi les peuples migrateurs, qui abordèrent, à maintes reprises, le massif alpin. Mais lesquels doivent être envisagés? Nous devons justifier les parentés autrichiennes, en nous basant sur les résultats des enquêtes anthropologiques, entreprises du côté d'une population qui est, en même temps, de haute stature et brachycéphale (ou sous-brachycéphale).

Sayfa 330

Bu ırkî uzantıya geçici olarak müsaade ederek, genel bir doğal soy ağacıyla, bugünkü Avusturyalılar'ın **tarih öncesiyle bağlarını oluşturmaktansa köklerini, köklerini birçok kereler ulaştıklara dağlık kitlede aramak gerekmektedir. Fakat bunların hangisi öngörülebilmektedir? Avusturyalılar'ın kimlerle akraba olduklarını, bir taraftan iri yapılı, bir taraftan brakisefal (veya alt brakisefal) bir kitlenin antropolojik araştırmalarını esas alarak bulabiliriz.**

Sayfa:330

Les plus anciens travaux, ceux de Zuckerkandl sur les crânes de Styrie et de Carinthie, ont donné les indices moyens 82,1 pour la première région; 81,3 pour la seconde; c'est-à-dire des signalements de sous-brachycéphalie. Mais lorsqu'on examine la répartition des diverses formes craniennes, on constate que les types brachycéphaliques représentent nettement les éléments majoritaires.

Sayfa 330

Zuckerkandl'ın Styrie ve Carinthie kafatasları üzerindeki en eski çalışmaları, ilk bölge için **82,1'lik**, ikinci bölge için 81,3'lük ortalama kafatası katsayıları vermiştir. Bunlar da, alt brakisefali'nin işaretleridir. **Fakat, farklı kafatası biçimlerini incelediğimiz zaman, Brakisefalik tiplerin, net bir şekilde çoğunluğu oluşturduklarını belirleriz.**

Sayfa:332

Nous savons la date à laquelle nous pouvons placer, avec quelque certitude, leur influence : c'est après l'âge du fer.

Sayfa 332

Belirli bir kesinlikle belirleyebildiğimiz tarihte, etkilerini bilebiliyoruz: Bu, **Demir Çağı'ndan sonradır.**

Sayfa:332

Parmi les groupes envahisseurs, plus tardifs, de l'Autriche, dont l'histoire nous a indiqué les noms, il en est un qui a maintenu, dans les régions mêmes que nous étudions, ses imposants contingents ; nous parlons des Slaves méridionaux : Tchèques et Moraves au nord, Slovènes au sud.

Sayfa 332

Tarihin bize isimlerini vermiş olduğu, Avusturya'nın daha geç tarihlerdeki işgalci gruplar arasında, incelediğimiz bölgelerde tutunmuş olan bazı etkili gruplar vardır. Bunlar, **kuzeyde Çekler ve Moravialılar, güneyde ise Slovenler** gibi güney Slavları'dır

Sayfa:334

CHAPITRE XIV

LA HONGRIE

Elle a perdu toutes ses régions montagneuses des Tatra, des Beskides, des Alpes de Transylvanie. Elle n'est plus guère qu'une plaine ; la vaste plaine magyare, l'Alföld. Et même, au sud-est, on en a sectionné un gros morceau au profit de la Yougo-Slavie et de la Roumanie.

Sayfa 334

BÖLÜM XIV

MACARİSTAN

[Macaristan] Tatra'nın bütün bu dağlık bölgelerini, Beskide'leri, Transilvanya Alpler'ini kaybetmiştir. **Artık, bir ovadan başka bir şey değildir. Burası geniş Macar ovası Alföld'dür. Hatta güneydoğuda, geniş bir parça Yugoslavya ve Romanya lehine olarak kaybedilmiştir.**

Sayfa:334

Daces, Yaziges, Bolens, s'établissent à l'ouest de la Theiss puis entre cette rivière et le Danube, et poussent, sans cesse, des pointes vers l'occident. Ils se butent alors aux populations « germaniques » de l'Autriche et de la Styrie. Au sud, on trouve des Celtes, des Illyriens, des Scordisques.

Sayfa 334

Daçlar, Yazige'ler, Boien'ler, Theiss'in batısında ve daha sonra bu dere ile Tuna arasına yerleşmişler ve hiç ara vermeksizin hudutlarını batıya doğru yaymışlardır. Dolayısıyla "Avusturya'nın ve Styrie'nin "Cermen" kitlelerine çarpmışlardır. Güneyde, **Keltler, İliryalılar ve Scordiskler bulunmaktadır.**

Sayfa:335

Ensuite, arrivent les Goths, les Vandales, les Gépides, les Huns. Ces derniers semblent tout balayer devant eux, paraissent s'installer en maîtres. Mais anéantirent-ils les groupes ethniques — dont plusieurs sont peut-être de même origine — établis auparavant sur les mêmes terres ? Du VIe au IXe siècle, les Avares dominent le pays. La partie occidentale de leur empire, que les Francs détruisirent en 803, les *Terra Avarorum*, *Terra Hunnorum*, dès lors, contiendra un peuple chrétien.

Au début du Xe siècle, venus, dit-on, des steppes sibériennes, les Magyars font des incursions jusqu'au cœur de l'Allemagne et en Italie. Ils y subissent des revers. Alors ils se rassemblent et se fixent dans la Hongrie actuelle.

On sait les débats qui ont mis aux prises Vambéry et Hunfalvy, relativement aux origines primitives des Magyars. Vambéry affirmait qu'ils étaient des Turco-Tatars ; Hunfalvy, des Finno-Ougriens. Les deux champions recherchaient leurs arguments respectifs, l'un dans l'histoire (Vambéry), l'autre dans la linguistique ; et tous les deux trouvaient, même chez l'adversaire, des documents à l'appui de leurs thèses. Il eût été, sans doute, intéressant, dans ce débat, de donner la parole aux anthropologistes !

Sayfa 335

Daha sonra, **Gotlar, Vandallar, Gepide'ler, Hunlar gelmiştir. Hunlar önlerindeki bütün kavimleri süpürmüşler ve buralara Efendi olarak yerleşmişlerdir.** Fakat, aynı topraklar üzerinde daha önceleri yerleşmiş olan ırkî grupları ortadan kaldırabilmişler midir? VI. yüzyıldan IX. yüzyıla kadar **ülkeye Avarlar hâkim olmuşlardır.** Frankların 803 yılında yakıp yıktıkları İmparatorluklarının batı bölümü, yani **Terra Avarorum, Terra Hunnorum,** o zamanlardan beri, Hristiyan bir kitle barındıracaktır.

X. yüzyılın başında, Macarlar Sibirya bozkırlarından, Almanya'nın kalbine ve İtalya'ya kadar saldırılarda bulunmuştur. Buralarda başarısızlığa uğramışlar ve bir araya gelerek bugünkü Macaristan'da yerleşmişlerdir.

Vambery ve Hunfalvy tarafından ortaya konulan, Macarlar'ın ilk kökenleri hakkındaki tartışmaların varlığını biliyoruz. Vambery bunların **Türk – Tatar olduğunu, Hunfalvy ise Fin – Ugor olduğunu söylüyordu. Bu iki şampiyonun her biri kendi delilleriniaraştırmışlardır. Bunlardan biri (Vambery) tezine tarihten, diğeri ise linguistik'ten delliller aramışlardır. Her ikisi de, rakiplerinde bile, kendi tezlerini destekleyen belgeler bulmuşlardır. Bu tartışmada, hiç şüphesiz, ilgi çekici olan, sözü antropologlara vermektedir.**

Sayfa:341

Il est probable, à voir les caractères morphologiques des habitants de la Hongrie, que parmi les peuples qui arrivaient de l'est, il y en avait plusieurs qui étaient puisés aux mêmes fonds ethniques que les Magyars eux-mêmes. Autrement nous aurions bien de la peine à comprendre l'unité anthropologique magyare que nous venons de constater. Ou bien ces peuples n'ont fait que passer dans l'Alföld !... On dit qu'en 1239, 40000 Koumanes, poussés par les envahisseurs mongols, étaient venus demander asile à Béla IV, roi de Hongrie, qui leur donna les terres que leurs descendants occupent encore aujourd'hui. Mais ces Koumanes n'étaient probablement qu'une fraction d'un plus grand groupe, lequel, à des époques antérieures, avait déjà fourni à la Hongrie des immigrants qui portaient d'autres noms.

On a dit aussi que les Koumanes étaient des Turcs. Je ne sais ce que vaut cette affirmation, envisagée selon d'autres points de vue que celui qui nous occupe ici. Anthropologiquement, elle paraît sans valeur ; surtout si, sous le nom de « race » turque, on assemble devant nous des Osmanli comme pouvant représenter le mieux l'image de ce groupe ethnique (1).

Il me semble de plus en plus évident que les invasions

Sayfa:341

avares et magyares, qui apparaissent comme, de beaucoup, les plus importantes, ne sont que deux détachements, sortis d'une masse unique; que deux émissaires, issus d'un même lac ethnique.

Sayfa 341

Doğudan gelen halkların arasında, pek çoğu Macarlarla aynı etnik kökene sahip olan Macaristan sakinlerinin morfolojik özelliklerini görebilmek mümkündür. Aksi takdirde, bugün belirlemiş olduğumuz Macar antropolojik birliğini anlamakta zorluk çekerdik. 1239'da, Moğol işgalciler tarafından itilen 40.000 Kuman, Macar Kralı IV. Bela'ya gelerek iltica hakkı talep ettiler. IV. Bela, onlara, haleflerinin bugün de oturdukları toprakları verdi. Fakat, bu Kumanlar, büyük olasılıkla daha önceki dönemlerde Macaristan'a farklı isimlerle göçmenler temin eden çok daha büyük bir grubun parçasıdırlar.

Kumanlar'ın Türk oldukları da söylenmektedir. Burada bizi ilgilendiren diğer görüş açılarından, bu kabulün ne değer ifade ettiğini bilmiyorum. Antropolojik olarak hiçbir değere sahip değilmiş gibi gözükmektedir. Özellikle de, Türk "ırkı" adı altında, karşımızda, bu ırkî grubu en iyi temsil edebilecek Osmanlı'lar varken bu böyledir.

Birçokları için en önemli gibi gözüken Avar ve Macar işgalleri, eş bir kitleden çıkan iki uzantı olup, iki kurye de, aynı ırkî gölden çıkmışlardır.

Sayfa:345

La vallée du Danube, chemin naturel, accessible presque partout, a établi le contact entre le monde asiatique et le monde européen. Les Brachycéphales néolithiques ont suivi cette route, la remontant jusqu'au massif alpin qu'ils franchirent et qu'ils contournèrent. Leurs traces ont été suivies plus tard, en partie par les Huns et les Ottomans, comme elles avaient été suivies aux âges du bronze et du fer par les marchands qui mettaient en communication l'Archipel et la Scandinavie. Les Barbares viendront, les uns de l'ouest, comme les Gaulois, les autres des étendues de la Scythie. A côté de ceux-là, beaucoup de noms sont encore prononcés par les historiens : Doriens, Thessaliens, Pélasges, Illyriens, Scythes, Thraces, Gètes, Daces, etc.

Sayfa 345

Hemen hemen her taraftan ulaşılabilen doğal yol Tuna Vadisi, Asya dünyası ile Avrupa dünyası arasında teması sağlamaktadır. Neolitik Brakisefaller, aştıkları ve etrafında yerleştikleri dağlık kitleye kadar bu yolu takip etmişlerdir. Onların izleri, daha sonra, kısmen Hunlar ve Osmanlılar tarafından takip edilmiştir. Bu yol, Bronz ve Demir Çağı'nda, Archipel (takımada) **ve İskandinavya'yı birbirine bağlayan tüccarlar tarafından da kullanılmıştır. Galyalılar gibi bazı barbarlar bahdan, diğer bazıları ise İskit ülkesinin uzantılarından gelmişlerdir.** Bunların yanısıra, tarihçiler tarafından: **Dorlular, Tesalyalılar, Pelasges'lar, İliryalılar, İskitler, Traklar, Gete'ler, Daçyalılar gibi birçok isim de vurgulanmaktadır.**

Sayfa:346

A la période néolithique, la Roumanie est peuplée. Les squelettes de cette époque sont encore rares, mais quelques-uns ont été découverts à Cucuteni (Moldavie) qui ont montré qu'à ce moment la race roumaine était déjà composite.

En dehors de cette maigre indication nous ne savons rien, anthropologiquement, des populations qui ont occupé le sol de la Roumanie jusqu'à l'époque actuelle. Thraces, Gètes, Petchénègues, Koumanes, etc., vous qui habitiez l'ancienne Roumanie, quels étaient vos caractères ethniques, que nous puissions vous apparenter à l'une ou à l'autre des races européennes?

Sayfa 346

Neolitik Dönem'de, Romanya iskân edilmiştir. Bu dönemin iskeletleri hâlâ nadirdir, fakat Cucuteni'de (Moldavya) bulunan bazı iskeletler, daha o devirde bile, Romen ırkının bir bileşim olduğunu göstermektedir.

Bu zayıf göstergenin dışında, bugüne kadar Romanya topraklarını işgal eden kitleler hakkında antropolojik olarak hiçbir şey bilmiyoruz. **Traklar, Gete'ler, Peçenekler, Kumanlar** vs. , sizi Avrupa ırklarının birine veya diğeriyle ilişkilendirebilmemiz için, siz eski Romanya'da oturan topluluklar, ırkî özellikleriniz nedir?

Sayfa:347

Les premières études anthropologiques concernant les Roumains ont été faites en dehors du royaume : Weisbach avait étudié des Roumains soumis politiquement à la Hongrie, et

Sayfa:347

Bassanovitch des Roumains immigrés dans la Bulgarie nord-orientale, au commencement du XIXe siècle. Le premier examen avait donné un indice brachycéphale, le second dolichocéphale.

Sayfa 347
Romenlerle ilgili ilk antropolojik incelemeler, krallık dışında yapılmıştır: Weisbach, siyasî olarak Macaristan'a bağlı Romenleri incelemiştir. Bassanovitch ise, XIX. yüzyılın başında Kuzeydoğu Bulgaristan'a göçmüş olan Romenleri incelemiştir. İlk inceleme, brakisefal bir endeks, ikinci inceleme ise dolikosefal bir endeks vermiştir.

Sayfa:347

Malheureusement ces documents sont encore inédits. Mais, avec ce qui est connu, nous pouvons avoir une idée approximative de l'anthropologie du royaume latin d'Orient.

Sayfa 347
Maalesef, bu belgeler, henüz yayınlanmamıştır. Fakat, bilindiği kadarıyla, **Doğunun Lâtin Krallığı'nın antropolojisi hakkında** yaklaşık bir fikre sahip olabiliriz.

Sayfa:347

J'ai sous les yeux un graphique de

Sayfa:348

l'indice céphalique représentant ce caractère chez 326 crânes. La quantité des types brachycéphales et des types dolichocéphales s'équilibre presque, avec une légère prédominance des formes brachycéphales. L'indice céphalique moyen des Roumains marque la sous-brachycéphalie.

Lorsqu'on essaie un classement selon les deux régions principales, la plaine et la zone montagneuse, on constate que cette

Sayfa:348

dernière semble posséder une population plus brachycéphale que les parties basses du pays.

Sayfa 347-348

Gözlerimin önünde **326 kafatasının özelliklerini temsil eden bir kafatası endeksi grafiği duruyor. Brakisefal ve dolikosefal tiplerin miktarı, brakisefal özelliklerin hafif bir üstünlüğüyle, hemen hemen dengelidir. Romenler'in ortalama kafatası katsayısı bir alt brakisefali'ye işaret etmektedir.**

İki ana bölgeyi, yani ovayı ve dağlık bölgeyi esas alarak bir sınıflandırma yapmak dendiğinde, dağlık bölge sakinlerinin ülkenin alçak bölgelerinin sakinlerinden daha **brakisefal özelliklerde** olduğunu belirleyebiliyoruz.

Sayfa:348

D'une étude comparative que j'ai tentée (elle est encore insuffisante) dans cette direction, il résulte que les Roumains des Carpathes, aussi bien ceux de la Transylvanie que ceux de la Roumanie proprement dite, sont plus brachycéphales que les autres.

Sayfa 348

Bu yönde yapmaya teşebbüs ettiğim bir karşılaştırmalı inceleme (hâlâ yetersiz), Karpatlar'ın Romenleri'nin de, Transilvanya Romenleri kadar, daha doğrusu Romanya Romenleri de diğer Romenler'den daha Brakisefaldir.

Sayfa:349

Ces quelques indications nous montrent qu'il ne faudrait pas, dans la recherche des origines premières des Roumains, invoquer une population de caractères nordiques : malgré leurs migrations, les Goths et autres Germaniques ne peuvent revendiquer, dans la population roumaine, leurs descendants.

Cette constatation est déjà d'une grande importance. Mais

Sayfa:349

elle ne résout pas le problème que nous posons. C'est évidemment une race de taille moyenne, en majorité brachycéphale et brune, qui doit avoir été la souche première des Roumains.

Quels étaient les caractères morphologiques des Daces et des Gètes que les Roumains considèrent comme leurs ancêtres, ceux qui résistèrent si vaillamment aux légions romaines? Étaient-ils, ces caractères, ceux-là mêmes qui viennent d'être signalés? Nous n'en savons absolument rien. Peut-être l'image du peuple roumain actuel est-elle l'image même de ces populations!

Dans tous les cas, il serait vain de rechercher une origine véritable romaine aux types actuels de la Roumanie. Les armées de Rome, si elles ont vaincu les anciens Roumains, n'ont guère laissé que leur langue au peuple conquis.

Sayfa 349

Bir kısım göstergeler bize Romenler'in ilk kökenlerinin aranmasında, kuzeyli özelliklere sahip bir halkın aranmaması gerektiğini göstermektedir. Bu bölgeye göçmelerine rağmen, Gotlar ve diğer Cermenler, Romen nüfusu içerisinde halefleri olduğunu iddia edemezler.

Bu belirleme zaten büyük bir öneme sahiptir. **Fakat ortaya koyduğumuz problemi çözmez. Bu açıkça, orta boylu, çoğunlukla brakisefal ve esmer bir olup, Romenler'in ilk dalı olması gerekmektedir.**

Dace'ların ve Romenler'in ilk ataları olarak kabul ettikleri, Romen lejyonlarına bu kadar kahramanca karşı koyan **Gete'lerin** morfolojik özellikleri nelerdir?

Bu özellikler, şu ana kadar belirtilenlerle aynı mıdır? Bu konuda kesinlikle hiçbir şey bilmiyoruz. Belki de bugünkü Romen halkının görüntüsü, bu kitlelerin görüntüsü ile aynıdır.

Her durumda, Romanya'nın bugünkü halkalarına gayet Romen bir köken aramak anlamsız olacaktır. Roma'nın orduları, şayet eski Romenleri yenmişlerse, fethedilmiş halklara ancak dillerini bırakabilmişlerdir.

Sayfa:351

La résistance qu'on lui opposait pour un ralliement général venait surtout des Serbes orthodoxes. Pour avoir la majorité, le gouvernement de Vienne était obligé d'associer les Croates aux « Turcs » (en l'espèce, des Dinariques islamisés).

Sayfa 351

Genel bir düzen, birlik için direnç, daha ziyade Ortodoks Sırplar'dan gelmiştir. Çoğunluğa sahip olmak için, Viyana hükûmeti, **Türkleşmiş Hırvatlarla (yani İslâmlaşmış Dinariklerle)** işbirliği yapmak zorunda kalmışlardır.

Sayfa:352

L'indice céphalique moyen des Serbes (80,66) marque la mésaticéphalie. La répartition des indices individuels montre une prédominance des Dolichocéphales (39,2 p. 100) avec apport, relativement considérable, des types intermédiaires (30,7 p. 100). Les formes brachycéphaliques n'atteignent pas ce chiffre (29,8 p. 100). Cette variation des formes craniennes vient s'ajouter à ce qui a été dit ci-dessus à propos de la taille, pour laisser croire que la population serbe est un mélange ethnique.

De l'autre côté de la Save, les Serbo-Croates sont beaucoup plus brachycéphales (indice 86, d'après Weisbach); les Serbes de Bosnie-Herzégovine également (indice 85,7). Pour trouver, dans les environs de la Serbie, des types dolichocéphales, il faut s'adresser au sud-est, à la Bulgarie, chez qui d'anciennes études en avaient signalé.

Sayfa 352

Sırplar'ın ortalama kafatası katsayısı **(80,66)** mesaticephalie'ye işaret eder. Münferid katsayıların dağılımı, göreceli olarak hatırı sayılır miktarlarda ara tiplerin de (yüzde 30,7) getirilmesiyle Dolikosefaller'in bir baskınlığını gösterir (yüzde 39,2). **Brakisefal tipler, bu rakama ulaşamazlar (yüzde 29,8). Kafatası biçimlerinin bu değişikliği, Sırp nüfusunun bir karışım olduğuna inanabilmek için yukarıda, boy açısından belirtilenlere ilâve edilir.**

Sava'nın diğer tarafında, Sırp – Hırvatlar çok daha fazla brakisefaldir **(Weisbach'a göre bu katsayı 86'dır)**. Bosna – Hersek'in Sırpları da aynı oranda brakisefaldir (katsayı 85,7'dir). Sırbistan civarlarında dolikosefal tipler bulmak istiyorsak, güneydoğuya, eski araştırmaların belirttiği **Bulgaristan'a** yönelmemiz gerekmektedir.

Sayfa:353

Or les Serbes sont très fréquemment dolichocéphales.

Sayfa 353
Sırplar, sıklıkla dolikosefaldir.

Sayfa:353

Si nous devions considérer les Serbes comme les descendants des tribus slaves qui envahirent l'Empire d'Orient, nous posséderions alors une image de ce qu'étaient les bandes appelées par Héraclius ; et c'est une importante documentation d'his-

Sayfa:354

toire qu'ainsi nous apporterions à l'étude des événements du Sud-Est européen.

Sayfa 353
Sırpları, Doğu İmparatorluğu'nu işgal eden Slav boylarının halefleri olarak düşünürsek, Heraclius tarafından adlandırılan boyların görünümlerine sahip oluruz. Bu da, üzerinde Güneydoğu Avrupa'nın olaylarının incelenmesini gerçekleştirdiğimiz önemli bir belgedir. [sayfa: 354] **Sırplar, bunların** [Polonyalıların] **ırk kardeşi değillerdir.**

Sayfa:355

Les Brachycéphales ne représentent que le quart du peuple bosniaque d'alors.

Sayfa 355
Dolayısıyla Brakisefaller, Boşnaklar'ın ancak dörtte birini temsil etmektedirler.

Sayfa:355

les plus représentatifs de cette belle race Dinarique (ou Adriatique) que nous savons répandue depuis Trieste, au moins, jusqu'au cap Matapan.

Sayfa 355

[Bosna Hersekliler] Onlar, Trieste'den itibaren, en **az Matapan Burnu'na kadar** yaygın olduğunu bildiğimiz bu güzel Dinarik (veya Adriyatik) ırkın en temsil edici ögelerinden birini oluştururlar.

Sayfa:355

Au cours d'un rapide voyage dans le Monténégro, j'ai pu mesurer quelques-uns de ces individus. Très grands, très brachycéphales, leptorrhiniens, bruns, le nez droit, les yeux fortement pigmentés, ils ont tous les caractères de la race Dinarique.

Sayfa 355

Karadağ'da yapılan hızlı bir yolculuk esnasında, bu bireylerden bazılarını ölçtüm. **Çok iri, çok brakisefal,** lephtorrhinien, esmer, düz burunlu, koyu renk gözler gibi Dinarik ırkın bütün özelliklerine sahiptiler.

Sayfa:356

V

Les Bulgares.

Certains auteurs les considèrent comme un rameau important du tronc turc. On le croit en particulier pour les Bulgares de la Volga qui, entre autres aventures, traversèrent le Danube en 679 sous la conduite d'Asparuch, et pénétrèrent dans la Dobroudja.

Mais avant l'arrivée d'Asparuch la péninsule des Balkans renferme déjà des masses bulgares importantes.

Sayfa 356

V

BULGARLAR

Bazı yazarlar, onları (Bulgarları) Türk gövdesinin önemli bir dalı olarak kabul etmektedirler. Buna, diğer maceraların yanısıra Tuna'yı Asparuk'un yönetimi altında 679 yılında geçerek Dobruca'ya giren Volga Bulgarları için inanılmaktadır.

Fakat, Asparuk'un gelmesinden evvel, Balkanlar zaten önemli Bulgar kitleleri içeriyorlardı.

Sayfa:358

Les Bulgares sont très fréquemment dolichocéphales. Les types brachycéphales ne représentent guère que le quart de la population. Ce groupe humain n'aurait donc reçu que faiblement du sang de ses voisins de l'ouest, ces Dinariques au crâne court et large que nous avons appris à connaître en examinant les Bosniaques-Herzégoviniens. Si la forme céphalique devait être seule envisagée, nous dirions qu'un certain nombre de Bulgares doivent être parents d'un certain nombre de Serbes. Mais nous savons que pour établir une parenté il faut encore d'autres caractères que celui-là.

Sayfa 358

Bulgarlar çok sıklıkla Dolikosefal'dirler. Brakisefal tipler, toplumun ancak dörtte birini oluşturmaktadırlar. Bu insan grubu, batıdaki komşularından, Bosna Herseklileri incelerken tanıdığımız bu kısa ve geniş kafataslı Dinarikler'den ancak zayıf bir kan almışlardır. **Şayet sadece kafatası katsayısı göz önüne alınsaydı, belirli bir sayıda Bulgar'ın, belirli bir sayıda Sırb'ın atası olduğunu söylerdik. Fakat, bir akrabalık kurmak için, bundan başka özellikler de gerekmektedir.**

Sayfa:358

Ces hommes montrent-ils aujourd'hui la physionomie ethnique de ceux

Sayfa:359

qui, jadis, marchèrent sous la conduite d'Asparuch? Y a-t-il parmi eux des descendants des autochtones (appelons-les Thraces, pour leur donner un nom connu dans l'histoire et pour fixer un moment de celle-ci)?

Sayfa 358-359

Bu insanlar, bugün **Asparuch'un komutasında hareket edenlerle aynı etnik fizyonomiyi göstermektedirler. Bunların arasında yerli sakinlerin halefleri de bulunmaktadırlar (bunları, tarihte bilinen bir isim olarak ve bir an bunlara bağlamak için Trak'lar olarak adlandırıyoruz).**

Sayfa:359

Naturellement nous opposons l'un à l'autre non des individus, mais des ensembles humains.

Sayfa 359
Gayet doğaldır ki birbirlerinin karşısına **bireyleri koymuyoruz, Slav olan insan gruplarını koyuyoruz.**

Sayfa:362

Le fleuve Scoumbi, par la largeur de ses flots gris, sépare les Albanais en deux groupes : au nord, sont les Guègues; au sud, les Toskes. Il existe entre ces deux groupes des différences dialectales. Une analyse anthropologique y révélerait-elle des différences ethniques? J'ai tenté des comparaisons à cet effet, en utilisant surtout les caractères de la stature et de l'indice céphalique. J'ai trouvé que les Guègues sont un peu plus grands et un peu moins brachycéphales que les Toskes. La haute stature des Albanais du Nord pourrait être expliquée par le voisinage des Monténégrins et des Serbes du Sud-Ouest qui sont de très grandes tailles.

Sayfa 364
Scoumbi Nehri, gri dalgalarının genişliğiyle, Arnavutları iki gruba ayırır: Kuzeyde Guegues'ler, güneyde Toske'lar. Bu iki grup arasında, farklı dialektler konuşulmaktadır. Antropolojik bir analiz, ırkî farklılıkları ortaya çıkarabilecek midir? Bu konuda, boy ve kafatası katsayısı özelliklerini kullanarak karşılaştırmalar yapmayı denedim. Gueque'ler, Toskalar'ın brakisefallerinden biraz daha iri ve biraz daha brakisefaldir. Kuzey Arnavutlar'ın iri yapısı, çok uzun boyu Karadağlılar ve Giney Batı Sırpları'yla komşuluklarıyla açıklanabilir.

Sayfa:362

Il apparaît déjà maintenant, et malgré que les recherches soient tout à fait hors d'état de nous renseigner définitivement, que nous pourrons placer les Alba-

Sayfa:362

nais dans un des cadres de la classification actuelle des races européennes (un grand nombre d'entre eux tout au moins lui appartiennent avec certitude) : dans celui de la race Dinarique.

Sayfa 362

Bugün bile, araştırmalar, henüz kesin bir bilgi vermekten uzak olsa bile, Arnavutları **bugünkü Avrupa ırkları çerçevelerinden birine girdiği konusunda hemfikirlerdir** (aralarından büyük bir sayı, kesinlikle bunlara aitir): Bu ırk ise, Dinarik ırktır.

Sayfa:364

On a dit, mais c'est une affirmation purement théorique, que les Pélasges étaient en majorité brachycéphales, tandis que les Grecs primitifs étaient dolichocéphales. Nous n'avons pas assez de documents pour une telle conclusion. D'ailleurs que sont les Pélasges? Les quelques crânes de Grecs anciens, provenant principalement de l'Attique, montrent une majorité de crânes allongés; mais il y a aussi, parmi eux, et non pas exceptionnellement, des types brachycéphales (11 p. 100).

Sayfa 364

Tamamıyla teorik bir şekilde denilmektedir ki Pelaj'lar genellikle brakisefaldir. Oysa ilkel Yunanlılar dolikosefaldirler. Bu sonuca varmak için yeterince belgemiz yoktur. Öncelikle, Pelaj'lar kimlerdir? Özellikle Attik Yarımadası'ndan gelen birkaç kafatası, uzunca kafataslarının çoğunlukta olduğunu göstermekte, fakat bunları arasında, pek de istisna sayılamayacak şekilde, brakisefal tipler de bulunmaktadır (yüzde 11).

Sayfa:364

Si réellement la Grèce ancienne était dolichocéphale, elle a bien changé aujourd'hui.

Sayfa 364

Gerçekten de eski Yunan dolikosefal ise, bugün oldukça değiştiği anlaşılmaktadır.

Sayfa:365

Beaucoup de populations autour de la mer Noire et de l'Egée, beaucoup de populations en Asie Mineure ou dans la Méditerranée moyenne ont été grécisées, sans avoir jamais possédé beaucoup de Grecs parmi elles, sans avoir dans leurs veines du sang grec.

Sayfa 365

Karadeniz ve Ege etrafındaki birçok topluluklar, Küçük Asya'nın veya Orta Akdeniz'in birçok toplulukları, aralarında pek çok Yunanlı olmasa da damarlarında Yunan kanı olmasa da Yunanlılaşmışlardır.

Sayfa:365

Les Grecs paraissent être d'une taille moyenne, peut-être un peu supérieure à la moyenne européenne. Leur indice céphalique est sous-brachycéphale.

Mais la population grecque montre toutes les formes craniennes. Toutefois, les crânes brachycéphales sont les plus nombreux. J'en ai trouvé près de 49 p. 100, contre à peine 34 p. 100 de crânes dolichocéphales. En examinant le graphique des statures individuelles et celui de l'indice céphalique, on prend immédiatement conscience des variétés

Sayfa:366

ethniques représentées en Grèce.

Sayfa 365-366

Yunanlılar, belki de Avrupa ortalamasından biraz daha yüksek olan orta bir boya sahip gibi gözükmektedirler. Kafatası katsayıları alt brakisefaldir.

Fakat Yunan nüfusu, her türlü kafatası şeklini gösterir. Her durumda, brakisefal kafatasları en çok bulunan kafataslarıdır. Dolikosefal kafataslarını ancak yüzde 34 iken, ben brakisefal kafataslarının yüzde 49 olarak belirledim. Bireysel vücut yapılarını ve kafatası katsayılarını inceleyerek, Yunanistan'da temsil edilen ırki çeşitliliği kavrayabiliriz.

Sayfa:366

La presqu'île hellénique est coupée en deux, presque exactement, par le 20ᵉ degré de longitude est de Paris. Pour Deniker, les populations qui sont à l'ouest de cette ligne appartiendraient, dans leur généralité, au type adriatico-albanais, caractérisé par une taille élevée et un indice céphalique brachycéphale; tandis qu'à l'est du 20ᵉ degré de longitude, les Grecs de Thessalie « et peut-être une partie de ceux de l'Attique » feraient partie d'un tout autre type de tailles et d'indices céphaliques plus faibles.

Sayfa:367

beg contre les Turcs. Ces colons étaient probablement de véritables Dinariques. Ils ont conservé leur langue et leur race. C'est un simple fait d'histoire.

Sayfa 366

Yunanistan'ın batısında, İyonya adaları, **Stephanos'a göre, bir brakisefal veya alt brakisefal bir kitleyi oluşturmuştur. Doğudaki büyük Eubee Adası'nda da durum aynı şekildir.** Yuvarlaklaşmış kafatasları, bu iki bölgede varlıklarını basit bir şekilde açıklamaktadırlar. Arnavutluk ve Epir İyonyalılara çok yakındır ve biz Aspropotamos'un her iki kıyısı üzerinde kitlelerin **brakisefal olduğunu biliyoruz**. Eubee'ye göre, bu bölge sakinlerinin Brakisefalisi çok basit bir şekilde açıklanabilir. Bunun için de Scanderbeg (İskender Bey)'in Türkler karşısındaki savaşları esnasında yapılan Arnavut göçlerini hatırlamak yetmektedir. (sayfa 367) Bu koloniler, çok muhtemelen gerçek Dinarikler'dir. **Dillerini ve ırklarını korumuşlardır. Bu, basit bir tarihi olaydır.**

Sayfa:368

Si vraiment l'on venait à démontrer que les Grecs les plus primitifs, disons, pour ne pas être trop difficile, les Grecs du Néolithique, appartenaient au même type ethnique que celui qui, au même moment, édifiait pour ses morts les kourganes de la Russie méridionale, ce serait déjà un immense apport scientifique. Je rappelle que la Bosnie-Herzégovine renferme, dans ses nécropoles, des types humains qui sont probablement apparentés à cette race encore énigmatique.

Sayfa 368

Şayet gerçekten, en ilkel Yunanlılar"da diyebiliriz, çok zor hâle getirmemek için,bunlara Neolitik Dönem'in Yunanlıları'nın, **Güney Rusya kurganlarında bulunan ölülerle ayrı ırkî tipe mensup olduklarını gösterebilirsek, bu büyük bir bilimsel katkı olacaktır. Bosna Hersek'in, mezarlıklarında,** hâlâ esrarlı olan bu ırka ait insan tiplerini barındırdığını da hatırlatırım.

Sayfa:369

CHAPITRE XVI

LES ÉGÉENS

Quelles ont été les destinées ethniques des îles qui parsèment la mer Égée, à l'est et au sud de la Grèce, et dont l'une au moins fut l'objet d'une civilisation magnifique : la Crète ?

Sayfa 369

BÖLÜM XVI

EGELİLER

Yunanistan'ın doğusuna ve güneyinde, Ege Denizi'ne dağılmış adaların ırkî kaderlerinelerdir? Bu adalardan **Girit**, en azından muhteşem bir uygarlığın merkezi olmuştur.

Sayfa:369

Je crois que jusqu'à ce jour on n'a pas rencontré sur le territoire de la Crète et dans les archipels qui l'avoisinent au nord des restes de la civilisation paléolithique. A cet égard, ces terres insulaires font corps avec le pourtour continental de la mer Egée, où les plus anciennes traces de culture humaine appartiennent jusqu'à présent à l'âge de la pierre polie. Mais le fait de trouver dans ces îles des restes abondants de civilisation néolithique ne nous inciterait-il pas à supposer que les régions continentales voisines ont dû connaître des civilisations plus anciennes : celles au moins du Paléolithique supérieur ? Le Néolithique, leur succédant, en une continuité naturelle, aurait ensuite passé dans les îles. Il serait bien difficile de croire que celles-ci, à l'âge de la pierre polie, auraient elles-mêmes créé de toutes pièces, comme par un phénomène de génération spontanée, cet état social particulier.

D

Sayfa 369

Ben, bugüne kadar, Girit toprakları üzerinde ve kuzeydeki komşu takımadalarda **Paleolitik** uygarlık kalıntılarına rastlandığına hiç inanmıyorum. **Bu konuyla ilgili olarak, bu ada toprakları, bugüne kadar Cilâlı Taş Devrine ait en eski insan kültürü izlerini taşıyan Ege Denizinin kıtasal çevresiyle bir bütün oluşturur.** Fakat, bu adalarda Neolitik uygarlıkların kalıntılarını bol miktarda bulmak, komşu kıtasal bölgelerin daha da eski uygarlıkları, **en azından yakın paleolitik'e ait olan uygarlıkları tanıdığına dair bizi cesaretlendirmeyecek midir? Neolitik Çağ, onları doğal bir devamlılık içersinde izleyerek, adalara geçmiş gibi gözükmektedir. Bunların, Cilâlı Taş Devri'nde, bütün parçalarıyla, bu özel sosyal durumun, aniden ortaya çıkan bir olayla yaratıldığını düşünmek çok zor olacaktır.**

Sayfa:370

De toutes les terres insulaires égéennes, une seule, la Crète, a fourni des documents squelettiques importants. Nos désirs les voudraient encore plus abondants, plus complets et plus représentatifs des événements dont cette île fut le théâtre. La Crète ayant connu diverses civilisations, nous pouvons nous demander si elles sont le fait d'un seul type ethnique ou de plusieurs.

Sayfa 370

Ege'nin bütün ada toprakları arasında sadece bir tanesi, yani **Girit**, önemli **iskelet'sel** belgeler sağlamaktadır. Bizim arzumuz onları daha bol, daha tamam ve bu adanın mekanını oluşturduğu olayları daha fazla temsil eder bir şekilde bulmaktır. Girit'in birçok medeniyeti içerdiği göz önüne alındığında, bu uygarlıkların bir tek ırk tipinin mi, yoksa birçok **ırk tipinin mi** eseri olduğunu kendimize sorabiliriz.

Sayfa:370

Ces documents anthropologiques appartiennent, en quantités variables, aux trois périodes du Minoen. De plus, nous avons,

Sayfa:371

pour les comparaisons, des recherches sur la population vivante.

Sayfa 370

Bu antropolojik belgeler, değişken miktarlarda olmak üzere, **Minoen'in üç dönemine aittir.** Bunlara ilâveten, [sayfa 371] yaşayan kitleler üzerinde karşılaştırmalar için elimizde araştırmalar da bulunmaktadır.

Sayfa:371

	Dolichocéphales	Mésaticéphales	Brachycéphales
A	55 %	35 %	10 %
B	66,6 %	25 %	7,7 %
C	12,5 %	50 %	37,5 %

Sayfa 371

	Dolikosefaller	Mezatisefaller	Brakisefaller
A [Eski Minoen Devri]	%55	%35	%10
B [Orta Minoen Devri]	%66,6	%25	%7,7
C [Yakın Minoen Devri]	%12,5	%50	%37,5

Sayfa:373

L'Asie Mineure nous est encore bien mal connue, mais nous savons tout de même que ses habitants sont en majorité brachycéphales, avec des quantités plus ou moins importantes de types dolichocéphales, notamment dans la Basse-Mésopotamie et en Syrie.

Sayfa 373

Küçük Asya tarafımızca hâlâ iyi tanınmamaktadır. Fakat, bununla birlikte sakinlerinin, özellikle Aşağı Mezopotamya ve Suriye'de olmak üzere az veya çok miktarlarda dolikosefal nüfusunu içerseler de genellikle brakisefal olduklarını biliyoruz.

Sayfa:373

Les Phéniciens (voir le chapitre qui les concerne) étaient aussi des dolichocéphales et leur taille paraît avoir été peu élevée. Ces caractères morphologiques concomitants sont à considérer. Faut-il tenter d'établir une parenté entre les habitants de la Phénicie et les anciens Crétois? Il est possible que les Phéniciens et les Crétois primitifs aient appartenu au même groupe originel. Il y aurait même plusieurs raisons pour le croire. La Crète serait-elle alors une étape première des Phéniciens vers l'Occident?

Sayfa 373

Fenikeliler (ilgili bölüme bakınız) de dolikosefaldirler ve boyları daha kısadır. Bu paralel morfolojik özellikler göz önünde tutulmalıdır. Finike ve eski Giritliler arasında bir akrabalık kurmak gerekmekte midir? Fenikeliler ve Giritliler'in aynı kökenli bir gruba mensup olmaları mümkündür. Hatta, böyle olduğunu düşünmek için bir çok neden de bulunmaktadır. Girit, Finikeliler'in Batı'ya doğru ilk aşamaları olabilir mi?

Sayfa:374

D'où proviennent les populations brachycéphales de la Crète préhistorique? La réponse ici, non plus, n'est pas facile. Si nous pouvions disposer de nombreux squelettes plus ou moins complets (c'est-à-dire avec leurs crânes) de ce type humain, nous aurions quelques possibilités de chercher des lignées héréditaires dans les diverses régions de la Méditerranée orientale. Nous connaissons des brachycéphales un peu dans toutes les directions de l'Égée septentrionale, notamment dans l'Asie Mineure qui regarde la Grèce, et nous en connaissons aussi en Grèce occidentale et sur toute la longueur de la mer Adriatique qui fait face à l'Italie. Ces derniers sont les Dinariques dont, à maintes reprises, nous avons parlé; ils possèdent des caractéristiques morphologiques très nettes. Quant aux Brachycéphales d'Asie, nous n'avons pas encore, à leur endroit,

Sayfa:375

assez de renseignements pour tenter quelque rapprochement que ce soit avec les Dinariques.

Sayfa 374-375

Tarih öncesi brakisefal Giritli topluluklar nereden gelmiş olabilirler? Yanıt, hiç de kolay değil. Bu insan tipinden az çok eksiksiz çok sayıda iskeleti temin edebilirsek (yani kafatasları ile birlikte temin edebilirsek), Doğu Akdeniz'in farklı bölgelerinde, akrabalık bağları arayabiliriz. Kuzey Ege'nin bütün bölgelerinde, özellikle de, Yunanistan'a bakan **Küçük Asya'da** brakisefallere rastlamaktayız. Bütün bir Adriyatik kıyısında da rastlıyoruz.

Bunlar, birçok kereler kendileriyle konuştuğumuz Dinariklerdir. Bunlar çok net morfolojik özellikler ihtiva eder. **Asya'nın Brakisefalleri'ne gelince, bunlarla ilgili olarak,** Dinariklerle akraba olduklarına dair henüz yeterince bilgi yoktur.

Sayfa:375

Plus en arrière que les littoraux d'Asie, dans les montagnes qui donnent leurs eaux à l'Euphrate et au Tigre, dans le Caucase, en Perse, plus loin encore vers l'Est, nous rencontrons d'abondants groupes de Brachycéphales, bruns, de stature élevée, ou moyenne. Représentent-ils, dans leurs habitats actuels, des étapes de migrations préhistoriques qui se seraient avancées vers l'Occident ainsi que le voudrait le « mirage » que l'on sait?

En Crète, les substitutions ethniques par les contingents des Brachycéphales se remarquent au Minoen récent. Si nous admettons une hypothèse telle que celle qui vient d'être envisagée, il faudrait croire que les déplacements en Asie auraient commencé au Néolithique, ou au début de l'âge du bronze, pour aboutir en Crète à la fin de cet âge, puisque nous voyons les Brachycéphales installés dans l'île à ce moment-là.

Glotz pense que la révolution qui devait mettre fin à l'âge du bronze et à la civilisation minoenne, cette invasion de

Sayfa:375

guerriers à tête ronde, marque l'arrivée des Hellènes. Dussaud est de la même opinion, puisqu'il parle d'envahissements par les Achéens. C'est possible. Nous savons qu'aujourd'hui encore la Grèce possède de nombreux types brachycéphales sur son territoire et qu'elle les abritait sûrement déjà à l'âge du bronze.

Sayfa 375

Asya'nın kıyılarından ziyade, sularını Fırat'a ve Dicle'ye veren dağlarda, Kafkasya'da, İran'da, Doğu'da bol miktarda Brachycephale, esmer, uzun veya orta boylu gruplara da rastlanmaktadır. Bunlar, olağan ortamlarında batıya doğru söylenilen "görüntü" hâlinde, göç dönemlerinde ilerlemiş olacaktır.

Girit'te, Brakisefal grupların ırkî devamlılıkları yakın Minoen Dönemi'ne dayanmaktadır. Fakat, öngörüldüğü gibi bir varsayım kabul ettiğimiz takdirde, Asya'daki yer değiştirmelerin, Neolitik Dönem'de, ya da Bronz Çağı'nın başında başladığını ve brakisefallerin bu dönemde adada yerleştiğini gördüğümüz için bu devrin sonunda Girit'te sonlandırmak için kabul etmek gerekmektedir.

Glotz, bir devrimin, Bronz Çağı'na ve Minoen uygarlığına son vermiş olabileceğini düşünmektedir. Bu yuvarlak kafalı savaşçıların işgali, Hellenler'in gelişine işaret etmektedir. İşgallerin Akalılar tarafından yapıldığından söz ettiği cihetle, Dussaud da aynı fikirdedir, bu mümkündür. Bugün hâlâ, Yunanistan'ın toprakları üzerinde birçok brakisefal bulundurmaktadır ve bunları aslında Bronz Devri'nden beri barındırmaktaydı.

Sayfa:376

En résumé, la civilisation crétoise, instaurée par les Dolichocéphales qui lui apportèrent l'âge de la pierre polie, voit se succéder des générations de mêmes hommes jusque vers la fin de l'âge du bronze.

Sayfa 376

Özet olarak, Girit uygarlığı, kendisini Cilâlı Taş Devri'ne getiren Dolikosefaller tarafından onlardan kurulan Girit medeniyeti, Bronz Devrinin sonuna kadar aynı insanlardan nesillerin gelip geçtiğini görmüştür.

Sayfa:377

TROISIÈME PARTIE

LES RACES DE L'ASIE

CHAPITRE PREMIER

REMARQUES GÉNÉRALES

Ceux de ma génération, lorsqu'ils pensaient aux origines de leur race, ont eu longtemps l'habitude — aujourd'hui même beaucoup l'ont conservée — de regarder sans hésiter vers l'Orient. Leurs yeux se portaient vers cette vaste région tourmentée; vers ce massif où s'inscrit le plateau du Pamir, dont les neiges vont alimenter, par les quatre directions, les quatre fleuves de l'Asie.

Sayfa 377

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ASYA'NIN IRKLARI
BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL NOTLAR

Benim neslimden olanlar, ırklarının kökenini düşündükleri zaman, doğuya doğru hiçbir tereddüt göstermeden bakmak alışkanlığındadırlar. Hatta bugün de çoğu bu alışkanlığı sürdürmektedirler. Gözleri bu karışık bölgeye, bu dört yöne doğru, dört büyük nehri kollarıyla besleyen **Pamir yaylasına** bakmaktadır.

Sayfa:377

C'est de cette région, intellectuellement idyllique, que repoussés, dit-on, par le refroidissement du pays, les hypothétiques Indo-Européens se seraient répandus dans le monde

Sayfa:378

qu'ils habitent encore aujourd'hui. Hypothèse d'anthropologie monogéniste; hypothèse de géographie humaine; hypothèse linguistique, surtout!...

Sayfa 377

Şüpheli Hint Avrupalılar'ın ülkenin soğumasıyla sürüldükleri entelektüel olarak cennet gibi olan bu bölgede, bugün hâlâ yaşadıkları bölgede oturmaktadırlar. [sayfa 378] Herşeyden önce monogenist antropoloji varsayımı, beşerî coğrafya varsayımı, linguistik [dilbilimsel] varsayım!...

Sayfa:378

Par les *Origines indo-européennes et les Aryas primitifs*, il expose les commencements de notre race européenne, toute la vie primitive des ancêtres !

Sayfa 378

[Adolphe Pictet bir kitabıyla] Avrupa ırkımızın atalarının başlangıcının **ilkel Hint – Avrupa ve Aryan kökenli** olduğunu göstermektedir.

Sayfa:378

Du point de vue anthropologique, le seul qui soit en cause, le problème me paraît devoir été posé de la façon suivante : si, comme on le prétend, les Indo-Européens ont une origine commune, il faut que, partout où nous rencontrerons leurs descendants, ils montrent des caractères morphologiques semblables.

Nous ne discutons pas autrement lorsqu'il s'agit du genre Elephas ou de tel autre genre de Mammifères.

Si les Aryens représentent une seule race humaine, il suffi-

Sayfa:379

rait d'étudier les Indous d'un côté et les familles européennes de l'autre, et tout aussitôt, en rapprochant les observations recueillies, nous constaterions des concordances absolues. On comprend, ne serait-ce que pour résoudre, une fois pour toutes, ce problème dualiste, à quel degré s'impose une étude anthropologique serrée de l'Asie méridionale et occidentale — au moins — et aussi de presque toutes les populations européennes. L'Asie est une terre depuis très longtemps offerte aux Hommes, et les hommes l'ont certainement peuplée depuis des périodes très lointaines. Il est possible même que nous y trouvions un jour notre berceau.

Sayfa 378

Antropolojik bakış açısından, söz konusu olan problem şu şekilde ortaya konulmaktadır: Öngörülmüş olduğu gibi, Hint – Avrupalılar ortak bir kökene sahip iseler, haleflerine rastladığımız her yerde, benzer yapısal özellikler göstermeleri gerekir.

Biz, Elephas [filimsiler] **familyasını veya memelilerin başka bir türünü tartışmıyoruz. Şayet, Aryanlar tek bir insan ırkını temsil ediyorlarsa,** [sayfa 379] **bir tarafta Hindu'ları, diğer tarafta Avrupa ailelerini incelemek yetişecektir. Bununla ilgili olarak, bulunulan gözlemlere de yaklaşımda bulunarak, aralarındaki kesin uyumları belirleyebiliriz.**

Bu işlemi sonuçlandırmak için, en azından Güney ve Batı Asya'da ve hemen hemen bütün Asya topluluklarında sıkı bir antropolojik araştırma yapmak gerekmektedir. Asya, çok uzun zamandan beri insanlara açık olan bir kıtadır ve insanlar tarafından çok eski zamanlardan beri iskân edilmektedir. Hatta, bir gün insanlığın beşiğini orada bulabiliriz.

Sayfa: 383

Des hommes pléistocènes auraient donc habité la Chine, ce qui n'est pas pour nous étonner.

Sayfa 383

Öyleyse Pleistocene insanlarının Çin'de oturmuş olmaları gerekir. Bu da bizi şaşırtmamalıdır.

Sayfa: 383

Ce vieux continent, d'où sont issus une partie des Européens, se révèle à nous. Cette terre, pour plusieurs d'entre nous maternelle, dont le plus lointain passé est encore couvert de voiles épais, laisse de place en place transpercer la lumière. Il est probable que, lorsque des fouilles systématiques pourront être entreprises, elle nous montreront, sur toute l'étendue du continent, la présence des mêmes industries paléolithiques qu'en Europe. Alors l'Eurasie ne sera pas seulement qu'un bloc géographique!

Sayfa 383

Avrupalıların bir kısmının kökenini oluşturan bu yaşlı kıta, bize sırlarını açmaktadır. Bu, içimizden pek çoğunun ana vatanı olan toprağın, en eski geçmişi hâlâ kalın örtü-

lerle kaplı olup, yer yer ışığın geçişine müsaade etmektedir. Sistematik kazılara girişildiğinde, bunların, bütün kıtanın yüzeyinde, Avrupa'yla aynı paleolitik ürünlerini göstermeleri olasıdır. Dolayısıyla, Avrasya, sadece bir coğrafi blok değildir.

Sayfa:383

Mais si nous avons la quasi-certitude que les populations quaternaires occupaient, à peu près dans toutes les directions, le sol de l'Asie, il faut reconnaître que nous ne savons rien des caractères physiques de ces populations.

Sayfa 383

Fakat, kuaterner toplulukların her yönde **Asya'nın topraklar tuttuğuna hemen hemen eminsek, bu toplulukların fizikî özellikleri hakkında hiçbir şey bilmediğimizi de kabul etmek gerekmektedir.**

Sayfa:384

Le Néolithique asiatique est plus abondant. Il semble répandu un peu partout, et les objets qui le caractérisent sont, en gros, les mêmes que les nôtres. La Mésopotamie a révélé cette civilisation à J. de Morgan (1) comme la Mongolie orientale l'a révélée à Torii, comme les kjökkenmöddings du Japon et de la Mandchourie l'ont montrée aux investigateurs japonais. De la période néolithique, nous possédons quelques restes ostéologiques. Mais ils sont trop insuffisants pour autoriser n'importe quelles conclusions. Ce qu'on peut dire, c'est qu'à l'âge de la pierre polie, l'Asie dans son ensemble paraît, comme l'Europe, au même moment, renfermer déjà plusieurs types anthropologiques. Les squelettes découverts au Tonkin par Mansuy sont de type dolichocéphale (à face relativement courte), avec des indices de 73 et 77; comme sont dolichocéphales aussi des crânes trouvés beaucoup plus au nord, dans la Sibérie méridionale. Cette constatation a une grande importance, si l'on songe que cette qualité morphologique est bien loin d'être celle des populations vivantes de l'Asie, sauf le Sud-Ouest (Indoustan, Iran, Arabie). L'âge du bronze est également richement

Sayfa:384

représenté un peu partout. Sa présence en certains points de l'Asie pose pour nous des problèmes d'une énorme importance. L'histoire du peuplement primitif de l'Europe y est intéressée au premier chef; comme elle est intéressée à la comparaison entre eux des Néolithiques eurasiques.

Sayfa 384
Asyalı Neolitikler çok yüksek sayıdadırlar. Biraz her yere yayılmış gibidirler ve bunları karakterize eden nesneler, kabaca bizi de karakterize etmektedir. Doğu Moğolistan'ın uygarlığını Torii'ye açması gibi, Japonların ve Mançurya'nın kjökkenmödding'lerinin Japon araştırmalara açması gibi, Mezopotamya, bu uygarlığı J. de Morgan'a açmıştır. Neolitik Dönem'den kalma bazı kemik kalıntılarına sahibiz. Fakat bunlar, herhangi bir sonuca varmak için çok yetersizdir. Söyleyebileceğimiz, Asya'nın da Avrupa gibi, Cilâlı Taş Devri'nde, aynı anda birçok antropolojik tipi barındırmaktadır. Tonkin tarafından Tansuy'da bulunan iskeletler 73 ve 77'lik kafatası katsayısına sahip Dolikosefal tiptendir (göreceli kısa yüzlü). Daha kuzeyde Güney Sibirya'da bulunan kafatasları da aynı şekilde Dolikosefaldir. Bu belirleme, şayet bu morfolojik özelliğin, sadece güneybatı (Hindistan, İran, Arabistan) hariç olmak üzere, yaşayan toplulukların özelliklerinden farklı olduğunu düşündüğümüzde, büyük bir öneme sahiptir. Bronz Çağı da aynı şekilde, hemen hemen her yerde zengin bir şekilde temsil edilmektedir. Asya'nın bazı noktalarındaki varlığı, bizim için devasa öneme sahip problemler sunar. Avrupa'nın ilk halklarının tarihi, Neolitik Avrasyalılan kendi aralarında karşılaştırmak istediği için, Tonkin'i ilk sırada ilgilendirmektedir.

Sayfa:385

Si nous en jugeons par les quelques restes qui nous sont parvenus, ces populations ne sont pas partout les héritières anatomiques de celles qui occupaient les mêmes territoires aux périodes préhistoriques. Il faut surtout, dans les pages qui vont venir, ne pas se faire d'illusions.

Sayfa 385
Bize kalan bazı Asya toplulukları üzerinde karar vermemiz gerekirse, bu topluluklar, aynı toprakları tarih öncesi dönemlerde işgal eden toplulukların anatomik mirasçıları değillerdir. İlerideki sayfalarda özellikle hayaller kurmamak gerekmektedir.

Sayfa:385

De très grands territoires n'ont jamais été abordés par les anthropologistes. Et là où ceux-ci ont travaillé, ils n'ont guère étudié que de petites « séries » : l'Indoustan, le Japon, plusieurs parties de l'Asie antérieure sont les pays les mieux connus.

Sayfa 385

Antropologlar tarafından hiçbir zaman ulaşılamamış olan çok büyük topraklar bulunmaktadır. Üstelik ulaşılmış olanlarda da ancak küçük "seriler" üzerinde çalışılmıştır: **Hindistan, Japonya, ön Asya'nın birçok bölgeleri en iyi tanınan ülkelerdir.**

Sayfa:385

Lorsqu'on songe aux formidables civilisations qui se sont deroulées sur le continent asiatique, une certaine mélancolie nous vient de ne pouvoir reconnaître quels groupes, actuellement vivants, pourraient se réclamer de tels ancêtres. Peut-être qu'une partie des Kurdes et des Arméniens, souvent frères de race, dont les uns sont redevenus des pasteurs nomades, doivent être envisagés comme les descendants des grandes civilisations de l'Asie occidentale.

Sayfa 385

Asya kıtası üzerinden gelip geçen muhteşem uygarlıklar üzerinde düşünüldüğünde, hâlen yaşayan bazı grupların atalarının bu muhteşem uygarlıkların sahipleri olabileceğini bilememekten ötürü, belirli bir melankoliye kapılıyoruz. Belki de, her zaman ırk kardeşi olan ve bir kısmı göçebe çobanlar hâline gelen Kürdleri ve Ermenileri, Batı Asya'nın büyük uygarlıklarının halefleri olarak kabul etmek gerekir.

Sayfa:386

Qu'est devenue aujourd'hui, après avoir connu des succès fantastisques, la puissance des Mongols? A quelles causes attribuer ces avantages, puis ces revers?

Sayfa 386
Bugün, bu kadar büyük başarılar yaşadıktan sonra, Moğolların gücüne ne oldu? Bunların avantajları ve daha sonra gerilemeleri hangi nedenlerle gerçekleşti?

Sayfa:386

Lorsqu'on essaie de se rendre compte des caractères morphologiques des populations asiatiques, on s'aperçoit qu'aujourd'hui encore, comme aux temps préhistoriques, les Dolichocéphales et les Brachycéphales s'affrontent sur le vaste continent, d'ailleurs dans des proportions extrêmement différentes, et leurs groupements ne sont pas cantonnés dans des limites géographiques précises.

Les types dolichocéphales et sous-dolichocéphales, s'ils sont surtout abondants dans la péninsule Hindoue (où ils constituent presque un bloc compact, surtout les Dolichocéphales véritables), se rencontrent ailleurs en Asie, à de grandes distances

Sayfa:387

des pays sud-himalayens; par exemple parmi les Aïnou de Sakhaline ou de Yéso, parmi les Japonais et les Chinois; et même parmi les populations de l'Asie occidentale (Tatars, Persans, Turkmènes). Mais dans plusieurs de ces régions-là il paraît difficile, car la brachycéphalie y est la règle, d'accorder le titre d'autochtones à ces populations à crânes allongés (1). Les Brachycéphales, eux, occupent une grande partie de l'ouest et du centre de l'Asie.

Au nord, les Samoyèdes et les Toungouz appartiennent à ce type, de même qu'au centre beaucoup de Chinois et d'habitants du Turkestan.

Sayfa 386
Asyalı toplulukların yapısal özelliklerini belirlemeye kalkıştığımız zaman, bugün bile, tarih öncesi çağlarda olduğu gibi, Dolikosefaller ve Brakisefaller, çok farklı oranlarda olmak üzere, bu geniş kıtanın üzerinde karşılaşmaktadırlar ve gruplaşmaları da belirli coğrafi sınırlarla bölümlenmemiştir.

Dolikosefal ve alt Dolikosefal tipler, Hint yarımadasında bol miktarda bulunmakta

(özellikle gerçek Dolikosefallerin hemen hemen derli toplu bir blok oluşturdukları), Asya'da [sayfa: 387] Güney Himalaya ülkelerinden çok uzaklarda da bulunmaktadırlar. Örneğin Sakhaline Yarımadası'nın veya Yeso'nun Ainou'ları arasında, Japonlar ve Çinliler arasında, hatta batı Asya toplulukları arasında (Tatarlar, Farslar, Türkmenler) da bunlara rastlanmaktadır. Fakat bu bölgelerin pek çoğunda, bu uzun kafataslarının yerli olduğunu söylemek pek zordur, zira Brakisefali buralarda kuraldır.

Brakisefallere gelince, onlar Asya'nın batısının ve ortasının büyük bir kısmını işgal ederler.

Kuzeyde, Samoyed'ler ve Tunguz'lar bu tipe mensupturlar. Aynı şekilde kıtanın ortasında birçok Çinli ve Türkistan sakinleri de bu tipe mensuptur.

Sayfa:387

Il est très difficile, aux yeux de quelqu'un qui n'est pas historien, d'établir des coupures fondées dans l'Histoire universelle. Quelles réactions peuvent avoir les événements d'un pays lointain sur l'histoire de tel ou tel autre pays, à tel ou tel moment? A première vue, par exemple, il semble qu'une influence directe de l'histoire de la Chine, sur les faits européens, ne puisse être envisagée?

Sayfa 387

Tarihçi olmayan birine göre, evrensel tarih içerisinde oluşmuş kesiklikleri gözünde canlandırmak çok zordur. Tarihin derinliklerindeki bir ülke, başka bir ülke üzerine, şu veya bu zamanda ne gibi bir etkide bulunmuştur? İlk bakışta örneğin, Çin tarihinin, Avrupa olayları üzerine doğrudan etkisi öngörülemez bir etkidir, öyle değil mi?

Sayfa:388

Ces réserves étant exprimées, il semble qu'en Asie l'attention peut surtout être attirée sur les races qui ont écrit l'histoire ancienne: les Perses, les Mèdes, les Assyro Chaldéens, les Chinois, les Indous.

Puis sur celles qui écrivirent une histoire plus récente: les Arabes, les Tatars et les Turcs; enfin sur les Japonais.

Sayfa 388

Bu kitleler ifade edilirken, Asya'da dikkatler daha ziyade eski tarihin yazdığı Persler, Medler, Asur – Kaldeli'ler, Çinliler, Hintliler gibi ırklara yönelmiştir.

Daha sonra, daha yeni bir tarih tarafından yazılan Araplar, Tatarlar ve Türkler, en sonunda da Japonlar gelmektedir.

Sayfa:388

A tout instant la question s'est posée de savoir à quelle race appartenaient ceux qui édifièrent Babylone et Ninive. A quel groupe ethnique appartenaient Sargon ou Assurbanipal ou Cyrus? On peut penser que les Persans actuels, les Kurdes et les Arméniens, certains Turcs, sont les descendants, restés en place, des populations de ces antiques royaumes. Mais qui nous prouve que ces descendants sont toujours demeurés sur les terres où leurs ancêtres développèrent ces étonnantes civilisations?...

Sayfa 388

Bu anda sorulacak soru, Babil'i ve Ninova'yı kuranların hangi ırka mensup olduklarıdır. Sargon veya Assurbanipal veya Cyrus hangi ırkî gruba mensuptur? Bugünkü İranlılar'ın, Kürtler'in ve Ermeniler'in, bazı Türkler'in bu antik krallıkların halefleri oldukları düşünülebilir. Fakat, bu haleflerin, her zaman, atalarının bu şaşırtıcı uygarlıkları geliştirdikleri topraklar üzerinde yaşadıklarını kim bize ispatlayabilir?...

Sayfa:389

CHAPITRE II

LES TURCS OSMANLI

Qui dira l'origine précise des Turcs?

(1) La « race » turque a été l'objet d'un plus grand nombre de travaux que la « race » mongole. On en aura une idée, en comparant dans *les Races de l'Europe : l'indice céphalique*, par J. DENIKER. Paris 1899, la quantité respective des mémoires cités relatifs aux Turcs et aux Tatars.

Sayfa 389

BÖLÜM II

OSMANLI TÜRKLERİ

Türklerin kökenini tam olarak kim söyleyebilir?

Dipnot: Türk "ırkı", Moğol "ırkı"na göre, çok daha yüksek sayıda çalışmanın konusunu oluşturmuştur. J. DENIKER tarafından, Paris'te 1899 tarihinde yayınlanan "Avrupa'nın Irkları: Kafatası Katsayısı" adlı eserde Türklere ve Tatarlara yapılan atıflar karşılaştırılarak da, bir fikir edinilebilir.

Sayfa:390

Si nous devions déduire les qualités ethniques des Turcs des événements qui poussèrent les invasions osmanli, il nous paraîtrait hors de doute que ce peuple ne peut être autre chose qu'un amalgame anthropologique. Et cela deviendrait certain si nous admettons, comme un *a priori*, que le vainqueur, au fur et à mesure des faits de guerre, des avances en pays conquis, s'incorpore obligatoirement le vaincu.

Sayfa 390

Türkler'in ırkî özelliklerini, Osmanlı işgallerini sürükleyen olaylardan çıkarmamız gerekirse, hiç şüphesiz bu halkın, bir antropolojik bileşikden başka bir şey olmadığı görülecektir. Galip tarafın, savaşın gerçekleri ve fethedilen ülkelerdeki ilerlemeler sonucu, mecburen fethedilenle bir araya geldiği bir kesin kabul olarak görüldüğü takdirde, bu kesinleşecektir.

Sayfa:391

N'oublions pas, toutefois que l'Osmanli est musulman, et que là où les peuples conquis n'ont pas accepté la religion du vainqueur, il ne leur a guère été possible, puisqu'ils étaient des « rayas », des inférieurs, de s'allier au groupe turc. Je crois que l'on a beaucoup exagéré ces mélanges.

Sayfa 391

Unutmayalım ki herşeye rağmen, Osmanlılar Müslümandır ve fethedilen halkların, fethedenin dinini kabul etmemeleri olanaksız gibidir. Zira, aksi takdirde ancak Türk grubuna bağlı olan "reaya" ve alttakiler olacaklardı. Bu karışımların çok fazla abartıldığını düşünüyorum.

Sayfa:391

On a dit que les Turcs étaient des Ouralo-Altaïques — ce qui n'a pas demandé une grande richesse d'imagination; des Ougro-Finnois — ce qui ne veut pas dire grand'chose. On est allé jusqu'à les faire entrer dans un ensemble ethnique qui porterait le nom, plus vague encore, d'Ougro-Japonais !... Il me semble, à consulter

Sayfa:392

la littérature, que les linguistes d'un côté, les historiens de l'autre, se sont disputés longuement. Ont-ils, pour ce qui les concerne, résolu la question ? Ou l'ont-ils seulement compliquée ?...

Sayfa 391

Türkler'in **Ural – Altay'lı oldukları söylenmektedir. Bunun üzerinde de daha fazla düşünmek gerekmemektedir.** Ougro – Finliler'le akraba oldukları hakkında da fazla bir şey söylemeye gerek yoktur. Onları çok daha belirsiz bir isim olan Ougro – Japon grubuna kadar sokmuşlardır!...[sayfa 392] Bana, bir taraftan **dilbilimcilerin, diğer taraftan tarihçilerin uzun süreyle tartıştıkları edebiyata danışmak doğru olacaktır gibi gelmektedir. Peki, meseleyi çözebilmişler midir? Yoksa, sadece daha da karışık hâle mi getirmişlerdir?**

Sayfa:392

Le complexe ethnique, dont les éléments parlent les différents dialectes turcs, a-t-il réellement composé — groupe singulièrement bigarré quant à ses caractères physiques — les cohortes d'invasions turques ? Ou étaient-ce plus particulièrement — notamment celui qui en porte le nom — des groupes réellement turcs, — de race turque, — qui envahirent successivement l'occident de l'Asie, puis l'Europe ? Qui nous réponda ?

Les Turcs sont certainement une des belles races de l'Eurasie.

Sayfa:393

Dans la Péninsule des Balkans, où l'on rencontre de remarquables types humains, les Turcs sont loin d'être à l'arrière-plan. Et tout de suite, nous pouvons dire, nous qui avons vu beaucoup de Turcs, que très peu d'entre eux pourraient imaginer une origine rapprochée de celle des Mongols.

Il ne faut pas complètement perdre de vue que, par l'institution du harem, il a pu entrer une petite quantité de sang étranger dans les veines du peuple turc. Les femmes du Caucase non musulman (les Géorgiennes en particulier), les Grecques, les Arabes, mêmes les Négresses, ont fait partie fréquemment du gynécée turc. Mais ces mélanges, certains, appellent aussi quelques explications. D'abord, cette introduction de sang étranger n'a guère affecté que la partie la plus riche de la population, celle qui pouvait se payer le luxe d'une polygamie plus ou moins étendue. Ce seraient donc quelques gouttes, dans un grand vase; elles ne changeraient pas beaucoup la nature du liquide. On sait que les aristocraties sont les groupements sociaux qui ont toujours été les plus métissés. La noblesse, dans tous les pays, n'est guère une noblesse de race. Ensuite, il y en avait certainement un assez grand nombre, de ces Géorgiennes, de ces Grecques, de ces Arabes, qui pouvaient être considérées, tout en possédant d'autres qualificatifs, comme appartenant à la même race que les Turcs.

On a essayé d'esquisser le type physique de la race turque. Ce sont les individus appartenant au groupe central (comprenant surtout les Kirghiz, les Ouzbegs, les Sartes, les Tatars volgaïques), qui l'auraient, dit-on, le mieux conservé. Sa diagnose générale serait la suivante : taille au-dessus de la moyenne (1m,67-1m,68); tête hyperbrachycéphale (indice céphalique 86 à 87); face allongée, ovale; yeux non mongoloïdes, mais souvent avec le pli externe de la paupière; système pileux modérément développé; pommettes larges; lèvres épaisses; nez droit, assez proéminent; tendance à l'obésité (1).

Sayfa 392

Ögeleri, farklı Türk lehçeleri konuşan ırkî karışım, gerçekten bir bileşim midir? Türk işgallerini gerçekleştiren gruplar, fiziksel özellikleri açısından bir karışım mıdır? Bu önce

Asya'nın batısını, arkadan Avrupa'yı ard arda işgal eden gerçekten Türk adını taşıyan, Türk ırkından gruplar neredelerdir? Bize kim yanıt verecek?

Türkler Avrasya'nın gerçekten güzel ırklarından biridir. [sayfa 393] Dikkati çeken insan tiplerine rastlanan Balkan Yarımadası'nda, Türkler hiç de arka plânda değillerdir. Bununla ilgili olarak da, pek çok Türk görmüş olarak şunu söyleyebiliriz ki bu Türkler'in pek azı kendilerini Moğollara yakın olarak düşünmektedirler.

Harem kurumu aracılığıyla, küçük bir miktar yabancı kanının Türk toplumunun damarlarına girdiğini de gözden uzak tutmamak gerekmektedir. Gayri müslim Kafkasya kadınları (özellikle Gürcüler), Yunanlılar, Araplar, hatta zenciler, sık sık Türkler'in haremlerinin bir kısmını oluşturmuşlardır. Fakat bu karışımlar, kesinlikle bazı açıklamalara gereksinim duymaktadır. Önce, bu yabancı kan girişi, ancak nüfusun az veya çok bir çokeşlilik lüksünü karşılayabilen zengin kesimini etkileyebilmiştir. Bu ancak büyük bir testi içerisindeki birkaç damladan ibarettir ve sıvının yapısını fazla değiştirmeyecektir. Aristokrasilerin en fazla karışmaya uğrayan sosyal gruplar oldukları bilinmektedir. Asalet, bütün ülkelerde artık bir ırk asaleti değildir. Daha sonra, bu Gürcüler'in, bu Yunanlılar'ın, bu Araplar'ın oldukça önemli bir kısmı, diğer belirleyici özelliklere sahip olarak-tan Türklerle aynı ırka mensupmuş gibi kabul edilebilirler.

Türk ırkının fiziksel tipi çizilmeye çalışılmıştır. Merkezî gruba mensup olan bireyler (daha ziyade Kırgızlar, Özbekler, Sartlar, Volga Tatarları'nı içeren) daha iyi muhafaza edilmişlerdir. Bu ırkın genel görünümü şu şekildedir; ortanın üzerinde boy (1m 67cm - 1m 68cm), hiperbrakisefal kafa (kafatası katsayısı 86 ila 87 arası), uzun, oval yüzlü, mongoloid olmayan gözlere sahip, fakat her zaman göz kapağının dış katı bulunan, saç ve kıl sistemi hafifçe gelişmiş, geniş elmacık kemiklerine sahip, kalın dudaklı, düz, yeterince çıkıntılı burunlu, şişmanlığa yatkın.

Sayfa:394

Je suis entré dans le débat, en 1911, par une première étude de 300 hommes que j'avais examinés dans la Péninsule des Balkans. Et j'imagine que l'avenir ne modifiera pas beaucoup les considérations ethnologiques qui vont suivre.

Au contraire de ce qui avait été dit par quelques observateurs, les Turcs sont des hommes de haute stature. Elisseef et Chantre l'avaient déjà fait savoir, pour ce qui concerne les Turcs d'Asie. Je puis confirmer sur ce point leurs conclusions. Dans la nomenclature, il faut placer les Turcs Osmanli parmi les hommes de haute taille (1m,675 à 1m,699) (2).

Les indices céphaliques moyens, obtenus après des mensura-

Sayfa:395

tions faites en Asie et en Europe, montraient aussi des résultats contradictoires. Les uns fournissaient un caractère de brachycéphalie très nette : Kizilbachi d'Anatolie (Chantre), indice 86,11; Baktachi de Syrie (von Luschan), 86,33; Turcs de Bulgarie occidentale (Bassanovitch), 84,6; les autres donnant des caractères de mésaticéphalie, ou même de dolichocéphalie, comme la série d'Ivanowsky (indice 75,4).

L'indice céphalique, comme la taille, marque l'hétérogénéité du groupe turc. La série que j'ai étudiée personnellement montre un caractère moyen de sous-brachycéphalie. Dans l'analyse des cas individuels, on constate que les types brachycéphales sont plus abondants que les types dolichocéphales, mais on constate aussi que ce ne sont pas ces deux formes extrêmes qui donnent la meilleure image de la qualité céphalique des Turcs. Ce sont les formes intermédiaires. Et il est probable que les anthropologistes futurs nous diront que la caractéristique craniologique des Osmanli — de ceux d'Europe tout au moins — est la mésaticéphalie.

Comment interpréter ce peu d'homogénéité?

Les Turcs d'Asie ont certainement moins métissé leurs contingents que les Turcs d'Europe. Il ne peut y avoir aucun doute à cet égard. Et ces Turcs d'Asie sont nettement brachycéphales. Est-il légitime de supposer que lorsqu'ils passèrent, pour la première fois, les détroits, leurs contingents n'étaient composés que par des individus de cette qualité? Ou avaient-ils entraîné avec eux des hommes appartenant à d'autres groupes ethniques? Parvenus de l'autre côté de la Marmara et de l'Égée, ils rencontrèrent une population qui, sous la dénomination généralisée de Grecs, n'était qu'un assemblage de groupes divers, en particulier ceux que, pour différentes causes, Byzance avait attirés dans son orbite. Ces masses, aux caractères ethniques variés, s'incorporèrent en partie dans le groupe qui conquérait la Péninsule. Ils n'y disparurent pas. Ils s'intercalèrent seulement dans les rangs des nouveaux venus.

Sayfa 394

1911'de Balkan Yarımadası'nda 300 kişi üzerinde yaptığım bir ilk araştırmayla tartışmaya girdim. Geleceğin, ırkî görüşleri pek fazla da değiştireceğini zannetmiyorum. Bazı gözlemcilerin dediklerinin tersine, Türkler iri yapılı insanlardır. Eliseef ve Chantre Asya Türkleri'yle ilgili olarak bunu belirlemişlerdir. Bu nokta üzerinde bulguların ben de doğrulayabilirim. Osmanlı Türkler'ini listede uzun boylu insanlar arasına koymak gerekmektedir (1.675m ila 1.699m).

Asya ve Avrupa'da yapılan ölçümlerden elde edilen ortalama kafatası katsayıları da [sayfa 395] zıt sonuçlar vermektedir. Bazıları çok net bir brakisefal özellik göstermektedir: Anadolu'nun Kızılbaşları (Chantre)'nda kafatası katsayısı 86,11, Suriye'nin Bektaşileri'nde (Von Luschan) 86,33, Batı Bulgaristan Türkleri'nde (Bassanovitch) 84,6'dır. Diğerleri ise mezatisefali, hatta İvanovsky'nin serisinde olduğu gibi Dolikosefali özellikleri göstermektedir (kafatası katsayısı 75,4'dür).

Boy gibi, kafatası katsayısı da, Türk grubunun heterojenliğini göstermektedir. Benim şahsen incelediğim seri, ortalama olarak bir alt Brakisefali özelliği göstermektedir. Münferid durumların analizinde, brakisefal tiplerin, Dolikosefaller'den daha fazla olduğunu belirleriz. Fakat bu iki aşırı ucun, Türkler'in kafatası özelliklerinin en iyi görünümünü vermediği de belirlenecektir. En çok rastlananlar iki özellik arasında bulunan kafatası biçimleridir. Geleceğin antropologları, Osmanlılar'ın kafatası özelliklerinin, en azından Avrupa'daki Osmanlılar'ın kafatası özelliklerinin mezatisefalik özellikler olduğunu bize söyleyeceklerdir.

Bu az birörnekliği nasıl açıklayabiliriz?

Asya'nın Türkleri, kesinlikle Avrupa'nın Türkler'inden daha az melezleşmişlerdir. Bu konuda hiçbir şüphe yoktur. Bu Asya Türkleri, açık bir şekilde brakisefaldirler. Geçtikleri den ilk defa geçerlerken, kabilelerinin bu özellikte bireylerden oluşmadıklarını düşünmek doğru olacak mıdır? Diğer ırkî gruplara mensup olan insanlar, bu insanlarla nerede karşı karşıya gelmişlerdir? Marmara ve Ege'nin diğer tarafından gelerek, genellikle Yunan hâkimiyetinde bulunan, farklı grupların bir birlikteliği olan, farklı nedenlerle Bizans'ın kendi çevresine topladığı bir toplulukla karşılaşmışlardır. Bu farklı ırkî karakterlere sahip kitleler, Yarımadayı fetheden gruba kısmen entegre oldular. Ortadan kalkmadılar. Sadece yeni gelenlerin saflarına katıldılar.

Sayfa:396

Les Turcs ont généralement le nez droit et souvent même avec tendance à l'aquilinie. Les nez épatés, de même que les pommettes suillantes, qui pourraient rappeler les parentés mongoles, sont très rares.

Voici maintenant une observation, dont l'importance sera aussitôt soulignée par les gens avertis.

Sayfa:396

On a dit que l'Asie est un continent, où la pigmentation des yeux et des cheveux est toujours prononcée (je n'ai, par exemple, jamais trouvé d'yeux bleus chez les Kurdes (1) ; ils sont très rares chez les Lazes et chez les Arméniens). Or les Turcs Osmanli ont souvent les yeux gris ou bleus, et ont aussi, assez souvent, des cheveux clairs. Chez les hommes qu'il a examinés dans l'Asie antérieure, Chantre a constaté la présence de 20 p. 100 d'yeux et de 38 p. 100 de cheveux faiblement pigmentés. J'ai trouvé chez les Turcs d'Europe une quantité relativement plus grande encore d'yeux clairs. Deniker constate que ce n'est que dans les races blondes européennes (peut-être aussi dans les races turco-finnoises), qu'on constate des yeux clairs, bleus ou gris.

Sayfa 396

Türkler, genellikle düz bir burna ve sık sık kartal burun eğilimlidir. Yassı burun, sarkık elmacık kemikleri gibi, Moğollar'la akrabalığı hatırlatabilecek özellikler çok nadirdir.

İşte şimdi bir gözlem sunulmaktadır, bunun önemi bilgilendirilmiş insanlar tarafından vurgulanmıştır.

Asya'nın, saçların ve gözlerin renginin her zaman vurgulandığı bir kıta olduğu söylenmektedir (örneğin ben, Kürtler'de hiçbir zaman mavi göz görmedim. Mavi göze Lazlar'da ve Ermeniler'de çok nadir rastlanmaktadır). Oysa, Osmanlı Türkleri'nde gri ve mavi gözlere sık sık rastlanmaktadır ve oldukça sık olarak açık renk saçlara sahiptirler. Chantre, Ön Asya'da incelediği insanlarda, gözlerin yüzde 20'sinin ve saçların yüzde 38'inin açık renkli olduğunu belirlemiştir. Avrupa'nın Türkleri'nde göreceli olarak daha da büyük bir açık renk göz oranına rastlanmıştır. Deniker, sadece Avrupalı sarışın ırklarda (belki de Türk – Fin ırklarında da) açık renkli, mavi veya gri renkli gözlere rastlandığını belirlemektedir.

Sayfa:397

La description est-elle authentique ? ou l'historiographe a-t-il attribué à Orkhan les caractères physiques que, peut-être, l'on considérait alors — parce que les plus rares — comme les plus remarquables? Certains pangermanistes impénitents nous affirmeraient qu'Orkhan

Sayfa:397

Ghazi ne pouvait être qu'un descendant des bandes Galates et qu'il représentait le type germanique le plus pur... Grand, blond, les yeux clairs ; il faudrait pouvoir ajouter dolichocéphale, et le portrait serait achevé !

Il est probable qu'il a existé, « quelque part », dans l'Asie antérieure, un groupe humain, dont l'iris, au lieu d'être foncé comme il l'est ordinairement dans cette région, comme il l'est d'ailleurs communément dans tout le reste de l'Asie, était gris ou bleu.

Mais quelle est l'origine de cette race aux yeux bleus ? Faut-il la considérer comme née en Asie même ? Provient-elle de migrateurs européens préhistoriques ? ou venus dans les premiers siècles de notre ère ? Il y a là un important problème à résoudre. Sa résolution donnera aux Turcs actuels un intérêt ethnologique plus grand encore. Qui sait les rapprochements qu'il nous permettra de faire ?

Je rappelle que dans le Caucase, les Ossètes présentent fréquemment des cheveux blonds et des yeux clairs. Ammien Marcellin, qui les avait vus lors de l'expédition de l'empereur Julien en Perse, les comptait parmi les peuples de race blonde ; ce qui est d'ailleurs exagéré, car les cheveux blonds ne sont guère, chez ce peuple, que dans la proportion

Sayfa:398

de 10 p. 100, et les yeux clairs, dans celle de 25 à 30 p. 100.

Ainsi donc, il existe, avec certitude, dans l'Asie antérieure au moins, et parmi plusieurs groupes politiques ou ethniques (dans une proportion qui varie suivant les lieux), des individus aux yeux clairs, — généralement bleus, — et aux cheveux également clairs.

C'est peut-être le moment de rappeler les magnifiques découvertes de von Lecoq dans le Turkestan chinois. Il existe, au Museum für Völkerkunde de Berlin, non soumise aux yeux du public, une admirable collection de fresques boud-

Sayfa:398

dhiques rapportées du Tourfan, avant la guerre, par l'explorateur allemand. Il y a, parmi les individus figurant sur ces fresques, à côté de beaucoup d'autres, des hommes aux cheveux clairs et aux yeux bleus. J'ai trop souvent protesté contre l'utilisation abusive, dans le domaine de l'anthropologie descriptive, des représentations picturales ou plastiques pour ne pas faire toutes les réserves nécessaires, en signalant ces curieuses peintures. Mais où l'intérêt de ces peintures devient beaucoup plus grand, c'est que les linguistes auraient, dit-on (je suis très incompétent en cette matière), reconnu dans plusieurs inscriptions des traces d'origines lithuaniennes. Nous revenons ainsi aux hypothèses de Ferdinand de Saussure. Or les Lithuaniens d'aujourd'hui appartiennent, en grande partie, à la race Nordique, dont une des caractéristiques est justement les cheveux et les yeux clairs. Sur ce terrain, dangereux pour moi, je n'insiste pas davantage.

En résumé, les Turcs, population de haute stature et sous-brachycéphale, renferment dans leur sein de nombreux étrangers. La présence de ceux-ci dans le groupe européen peut s'expliquer par l'histoire même de la péninsule Balkanique. Qu'on se rappelle les assauts qu'eut à subir cette région. Qu'on se remémore les nombreuses masses humaines qui se sont précipitées sur ce coin de terre, qui y ont séjourné plus ou

Sayfa:399

moins longtemps ! Et l'on n'a plus à s'étonner de constater une disparate des éléments ethniques.

Sayfa 397

Tanımlama orijinal midir veya tarihçi, Orhan'a[Gazi / Bey] en nadir oldukları için en dikkati çeker gibi gözüken özellikler mi ithaf edilmektedir. Bazı inatçı Pan Cermenist'ler, Orhan Gazi'nin ancak Galate kabilelerinin halefi olabileceğini ve en saf Cermen tipini temsil ettiğine bizi inandırmaya çalışmaktadırlar. Onlara göre Orhan Gazi, sarışın, açık renk gözlü ve iriydi. Bunlara Dolikosefaliyi eklemek gerekiyordu ve böylece portre

tamamlanmış olacaktı.

Ön Asya'da, bir miktar, gözleri, Asya'nın geri kalanında olarak olduğu gibi koyu renk yerine gri veya mavi olan bir insan grubunun bulunması olasıdır.

Fakat, mavi gözlü ırkın kökeni nedir? Bunları da Asya'da doğmuş gibi kabul etmek mümkün müdür? Tarih öncesi ya da çağımızın ilk yüzyıllarında Avrupa'dan gelmiş göçmenlerden olabilirler mi? Burada, çözümlenecek önemli bir problem vardır. Çözümü, bugünkü Türklere, daha da büyük bir ırkî fayda sağlamaktadır. Bunun için, hangi yaklaşımlarda bulunmamız gerektiğini kim bilebilir ki?

Kafkasya'da, Osetyalılar'ın sık sık sarı saçlar ve açık renk gözlere sahip olduğunu hatırlıyorum. Ammien Marcellin, İmparator Julien'in İran Seferi esnasında onları gördüğünde, sarı ırka dahil etmişti. Bu oldukça abartılı bir tercihti. Zira, bu halkta, sarı saçlar, [sayfa 398] Ancak yüzde 10, açık renk gözler ise yüzde 25 ile yüzde 30 arasındadır. Aynı şekilde, en azından ön Asya'da ve birçok siyasi veya ırkî gruplar arasında (mahallere göre değişen oranlarda), kesinlikle açık renk, genellikle mavi gözlü ve aynı şekilde açık renk saçlı bireylere rastlanmaktadır.

Belki de Von Lecoq'un Çin Türkistanı'nda yaptığı şahane keşifleri hatırlamanın zamanı gelmiştir. Berlin'in Museum für Völkerkunde müzesinde, kamu oyunun gözlerine sunulmamış olarak, Turfan'da, savaştan önce Alman kâşifi tarafından bulunmuş olan Budist freskler bulunmuştur. Bu freskler üzerindeki bireyler arasında, birçok diğerlerinin arasında, açık renk saçlı ve mavi gözlü bireyler de görünmekteydi. Ben, tanımlayıcı antropoloji alanında bu garip resimlere işaret etmek suretiyle, çok sıklıkla resimsel veya plastik temsillerin yapılmasını protesto etmişimdir. Fakat bu resimlerin kazancı çok büyük olduğunda, dilciler (bu konuda ben çok yetersizim) birçok yazıda Litvanya dilinin kökenlerinin etkilerini bulmaktadır. Aynı şekilde, Ferdinand de Saussure'ün hipotezlerine geri dönebiliriz. Oysa, bugünün Litvanyalıları büyük oranda Nordik [kuzeyli] ırka mensupturlar. Bu ırkın özelliklerinden biri, açık renk saçlar ve gözlerdir. Benim için tehlikeli olan bu alanda daha fazla ısrar etmek istemiyorum.

Özetle, uzun boylu ve alt brakisefal Türkler, göğüslerinde birçok yabancıyı barındırmaktadırlar. Bunların Avrupa grubundaki mevcudiyeti, Balkan Yarımadasının tarihiyle izah edilebilir. Bu bölgenin maruz kaldığı saldırıları hatırlıyoruz. Bu toprak parçasına gelerek burada az veya çok uzun zaman kalan insan kitlelerini de hatırlıyoruz. [sayfa 399] Artık, farklı ırkî ögeler belirlemekten de şaşırmıyoruz.

Sayfa:399

Si nous reportons le problème en Asie Mineure, il se présente un peu autrement. Sur les territoires de l'Anatolie, la race turque est probablement moins mélangée. J'ai montré, ailleurs, qu'une grande quantité de Grecs d'Asie ne sont pas autre chose que les descendants, grécisés à diverses époques, des populations autochtones. Jamais, quelque actif qu'ait été l'eugénisme des petites cités grecques de l'antiquité, elles

Sayfa:399

n'auraient pu constituer les puissantes agglomérations des « Grecs » d'Asie.

Les recherches futures, en Asie Mineure, montreront peut-être la présence de deux races mêlées, dans des proportions très différentes. L'allure que prendrait la courbe de l'indice céphalique, par exemple, serait capable de nous renseigner sur ce point ; à la condition, toutefois, que les enquêtes soient poursuivies sur une large échelle. Il faut espérer que la Nouvelle Turquie, qui est en train de s'élaborer, s'intéressera à cette analyse de ses éléments ethniques.

Auquel des groupes turcs appartenait le clan de l'émir Ertoghrul-ibn-Suleiman, père d'Osman, à qui Ala-ed-din-Kaïko-

Sayfa:400

bad II, sultan seldjoucide (1245-1254), avait donné le petit territoire, origine du fameux empire ? Certains historiens croient que le père d'Ertoghrul, Suleïman-Chah, était un des généraux de Genghis et qu'il ne devait pas être étranger à la grande famille tatare oghouzienne à laquelle appartenait Genghis lui-même. Ce clan, après avoir été en Khoraçan, s'établit dans la région d'Erzeroum, avant de recevoir en apanage les terres qui sont à l'est de l'Olympe de Bithynie, noyau de la puissance ottomane. Le groupe commandé par Ertoghrul était-il d'origine tatare ? Était-il d'origine turque ? Nous ne le saurons vraisemblablement jamais.

Sayfa 399

Şayet, Küçük Asya üzerinde bir rapor vermemiz gerekirse, burada durum biraz farklı olarak ortaya çıkarmaktadır. Anadolu toprakları üzerinde, Türk ırkı, muhtemelen daha az karışmıştır. Daha önce, Asya Yunanlıları'nın büyük bir kısmının, farklı dönemlerde Yunanlılaştırılmış yerli toplulukların halefi olduklarını göstermiştim. Eski çağların küçük Yunan şehirlerinin taraftarı olan birkaç aktif taraftar bile, ancak Asya "Yunanlıları'nın" kuvvetli kümelerini bulabileceklerdir.

Gelecekte Küçük Asya'da yapılacak araştırmalar, belki de karışmış iki ırkın çok farklı oranlardaki varlığını gösterecektir. Kafatası katsayısının eğrilimi, araştırmaların geniş bir ölçekte yapılması şartıyla bize bu nokta üzerinde bilgi verecektir. Geliş-

mekte olan yeni Türkiye'nin, bu ırkî ögelerin analiziyle ilgileneceğini ummak gerekmektedir.

Selçuklu Sultanı II. Alaeddin Keykubat (1245 – 12/4)'ın [sayfa 400] meşhur imparatorluğun kökeni olan küçük toprağı verdiği Osman'ın babası, Süleyman oğlu Ertuğrul Bey'in boyu hangi Türk gruplarına mensuptu? Bazı tarihçiler, Ertuğrul'un babası Süleyman Şah'ın, Cengiz'in generallerinden biri olduğunu, dolayısıyla Oğuzlara bağlı olan Cengiz'in kendisinin de bağlı olduğu büyük Tatar ailesine yabancı olmaması gerektiğini düşünmektedirler.

Sayfa:402

D

Des récits légendaires (ceux rapportés par Justin) affirment qu'à la suite de tremblements de terre, les hommes qui devaient devenir les Phéniciens de l'histoire émigrèrent, d'abord dans la vallée du Jourdain et de la mer Morte, puis, de là, passèrent sur les rivages méditerranéens, où les attendaient leurs extraordinaires destinées de marins.

Sayfa 402

Efsanevî anlatılar (Justin tarafından nakledilen), yer sarsıntılarından sonra, Finikeliler olması gereken insanlar, önce Ürdün ve Ölü Deniz vadilerine göç ettiler. Daha sonra, buradan kendilerini olağanüstü denizci kaderlerinin beklediği Akdeniz kıyılarına geçtiler.

Sayfa:403

Peut-être même les Phéniciens n'étaient-ils pas eux-mêmes les caravaniers de leur époque ? Et se contentaient-ils d'être les directeurs des comptoirs côtiers et les administrateurs sédentaires des caravanes ? On a cru découvrir en Sicile, dans la Sardaigne, en Corse, en Espagne, dans le midi de la France, des groupes de populations ayant conservé les types des Phéniciens. Mirage oriental !...

Sayfa 403

Belki de, Finikeliler, kendi devirlerinin kervancıları değillerdi ve kıyı tacirleri ve kervanların yerleşik yöneticileriydiler. Sicilya'da, Sardinya'da, Korsika'da, İspanya'da, Fransa'nın güneyinde, Finikeli tipini koruyan toplulukların bulunacağı umulmaktadır. Doğulu hayali!...

Sayfa:420

D'autre part, n'oublions pas que si la Mésopotamie renferme des groupes humains nettement brachycéphales, elle possède aussi des peuples dolichocéphales, en particulier des Arabes (ils sont de plus haute taille). Et Chantre n'a-t-il pas trouvé, dans les mêmes régions, des Kurdes dolichocéphales?

Sayfa 420

Diğer taraftan, Mezopotamya, açık olarak brakisefal insan gruplarını barındırmaktadır. Aynı zamanda dolikosefal halkları, özellikle Arapları (bunlar daha uzun boyludur) barındırmaktadır. Chantre aynı bölgelerde dolikosefal Kürtleri de bulmamış mıdır?

Sayfa:420

Ces populations juives prétendent être dans ces lieux depuis le début de l'ère chrétienne. Et si cette « race » était restée ethniquement pure, elle serait un intéressant exemple de ce que peuvent les diverses « influences du milieu » sur les modifications des hommes!

Weissenberg a constaté qu'il n'y a pas de différence bien sensible entre eux. La taille moyenne, des uns et des autres, est 1m,64, assez petite. Kurdow l'avait trouvée un peu plus élevée (1m,66). L'indice céphalique moyen des Juifs grusiens est 86; celui des Juifs des montagnes, 84,7. Ces chiffres ne sont pas très différents de ceux trouvés par Kurdow et Erckert (86,3). Dans cette région, les Juifs sont brachycéphales. Ils ont la caractéristique céphalique de la majorité des habitants environnants.

Sayfa 420

Bu Yahudi toplulukların, **Hristiyan çağının başından beri, bu topraklarda oldukları düşünülmektedir.** Şayet bu "ırk" ırkî olarak saf kalmışsa, "ortamın etkileri"nin insanların değişimi üzerinde ilgi çekici bir örneği olacaktır.

Weissenberg, aralarında önemli bir fark olmadığını belirlemiştir. Orta boyludurlar, birilerinde ve diğerlerinde 1.64 cm olup, oldukça kısadır. Kurdow ise, 1.66 cm yani daha uzun bir boy bulmuştur. Grusien Yahudiler'in kafatası katsayısı **86**, dağlı Yahudiler'in ise **84,7dir.**

Bu rakamlar, Kurdow ve Erckert tarafından bulunan değerlerden **(86,3)** çok farklı değildir. Bu bölgede Yahudiler **Brakisefal'dir**. Bunlar, civar sakinlerinin çoğunluğunun kafatası özelliklerine sahiptir.

Sayfa:421

Ils se prétendent les descendants des Israëlites transportés de Judée, depuis la fin du VIII° jusqu'au milieu du VII° siècle avant Jésus-Christ, par les rois d'Assyrie. Que seraient, à côté de cette antiquité, nos pauvres parchemins remontant aux Croisades?

Inutile d'ajouter que toute l'histoire de la Transcaucasie a été faite après coup et que, par ailleurs, rien n'empêche quelqu'un de se déclarer le descendant direct de l'*Eoanthropus Dawsonii*! Ces Juifs du Caucase ont conservé — qualité ethnographique intéressante — la langue des Tates, des bords caspiens. Chantre (2), au cours de ses voyages dans l'Asie antérieure, a mesuré un assez grand nombre de Juifs. Il les a trouvés très fortement brachycéphales. Ceux d'Akhaltzick lui ont donné l'indice céphalique 85,19 et ceux d'Ourmiah 86,34.

(3) Il paraît qu'au début du VI° siècle il y eut un royaume juif éphémère dans l'Yémen.

Sayfa 421

[Batı Yahudileri] Onların Milattan önce **VIII. yüzyılın** sonundan **VII. yüzyılın ortalarına kadar, Asur kralları tarafından** buraya Judee'den getirilen İsrailliler'in halefleri olduğu varsayılmaktadır. Bu eskiliğin yanında, ancak Haçlılara kadar çıkan zavallı belgelerimizin ne gibi bir kıymeti olabilir?

Bütün Transkafkasya tarihinin darbeden sonra hazırlandığını ilâve etmeye gerek yoktur. Bundan dolayı hiçbir şey, birini Eoantthropus Dawsonii'nin doğrudan halefi olduğunu beyan etmelerini engelleyemez. Bu Kafkasya Yahudileri, ilgi çekici ırkî özelliklerini ve Hazar Denizi kıyılarındaki **Tate'lerin** dilini korumaktadırlar. Chantre, Ön Asya'ya yaptığı yolculukları sırasında oldukça büyük bir Yahudi grubunu ölçümlemiştir. Chantre, onları kuvvetle **Brakisefal** olarak bulmuştur. Akhaltzick Yahudileri, ona **85,19'luk**, Ourmiah Yahudileri ise **86,34'lük** bir katsayı vermektedir.

Dipnot: (3) **VI. yüzyılın başlarında, Yemen'de kısa süreli bir Yahudi Krallığı'nın mevcut olduğu anlaşılmaktadır.**

Sayfa:422

Il n'y a parmi eux presque aucun exemple de brachycéphalie.

Sayfa 422

[Yemen Yahudileri] Aralarında **hemen hemen hiç Brakisefal örneği görülmemektedir.**

Sayfa:422

Et maintenant quels tableaux ethniques nous fourniraient la Syrie et la Palestine ? *A priori*, sans doute, une image composite, parce que, depuis les mouvements sionistes, il s'est dirigé, sur l'antique patrie des Israélites, beaucoup de Juifs qui sont issus d'origines ethniques diverses. Si les recherches anthropologiques avaient été faites antérieurement à notre époque, peut-être auraient-elles fourni le portrait plus ou moins exact du type juif ?

Sayfa 422

Şimdi hangi ırkî tablolar, bize Suriye'yi ve Filistin'i temin edecektir? Bir temel inanç olarak, Siyonist hareketlerin başlamasından beri bileşik bir görüntü vardır. **Zira, İsrailliler'in eski ülkesine, farklı kökenli birçok Yahudi yönelmiş durumdadır. Şayet antropolojik araştırmalar çağımızdan önce yapılmış olsaydı, Yahudi tipini az çok daha doğru olarak verecekti.**

Sayfa:422

Les Juifs de Syrie, examinés à Damas et à Alep, constituent deux groupes qui sont assez loin de se ressembler. Ceux de Damas sont plus grands (1m,66) que les autres (1m,645) et sont beaucoup moins portés vers la brachycéphalie. Tandis que l'indice céphalique est de 84 à Alep, il est seulement de 80 à Damas.

Sayfa 422

Şam'da ve Halep'de incelenen Suriye Yahudileri, birbirine benzemekten oldukça uzak bulunan iki grup oluşturmaktadırlar. Şam'da bulunanlar (1.66m) diğer gruba (1.645m) daha zun boyludurlar ve brakisefaliye çok daha az eğilimlidirler. Kafatası katsayısı **Halep'te 84** iken, Şam'da sadece **80'dir**.

Sayfa:423

Cette race mixte aurait été constituée par des Héthéens brachycéphales, des Amorites à chevelures blondes, etc. Pour Weissenberg, les populations autochtones de la Palestine étaient dolichocéphales. En effet, le fonds de la population moderne, les Fellahs, sont dolichocéphales et ils représentent certainement les descendants des populations primitives du pays. Même observation pour ce qui concerne les Samaritains. Les Juifs indigènes montraient donc, au moins, des tendances à la dolichocéphalie. Cette conclusion de Weissenberg appuyait les hypothèses en faveur d'un type originel dolichocéphale.

Sayfa 423

Bu karışık ırkın Brakisefal Hetheen'ler, sarı saçlı Amorite'ler tarafından vs. oluşturulmuş olması gerekir. Weissenberg'e göre, Filistin'in yerli toplulukları Dolikosefaldiler. Aslında, modern topluluklarının temelindeki Fellahlar Dolikosefaldiler ve kesinlikle ülkenin ilkel toplumlarının halefleriydiler. Samaritain'ler için de aynı gözlemlerde bulunulabilir. Yerli Yahudiler en azından, Dolikosefali'ye eğilim gösterirler. Weissenberg'in ulaştığı bu sonuç, Dolikosefal kökeni destekleyen varsayımı doğrulamaktadır.

Sayfa:425

Pour l'indice céphalique, voici ses variations : types dolichocéphales (indices inférieurs à 74 et celui-ci compris), 21,9 p. 100 ; types sous-dolichocéphales et mésaticéphales, 67,8 p. 100. Quant aux Juifs brachycéphales, la Berbérie n'en renferme que 8,8 p. 100. On voit combien cette enquête donne des résultats différents de semblables enquêtes, entreprises sur le même groupe ethnique en Europe et en certaines parties de l'Asie. Bertholon et Chantre (1) ajoutent que le nez crochu que l'on connaît leur a paru exceptionnel chez les Juifs berbères.

Sayfa 425

Kafatası katsayısının türleri şunlardı; Dolikosefal tipler (74 ve daha küçük katsayılar) yüzde 21,9, alt Dolikosefal ve mezatisefal katsayılar yüzde 67,8'dir. Brakisefal Yahudiler'e gelince, Berberistan ancak yüzde 8,8 oranında brakisefal içermektedir. Avrupa'daki ve Asya'nın bazı bölgelerindeki aynı ırkî grup üzerinde yapılan benzeri araştırmaların ne kadar farklı sonuçlar verdikleri görülmektedir. Bertholon ve Chantre, Yahudiler'i tanımamızı sağlayan kartal burun'un Berberî Yahudiler'de ancak istisna olduğunu ilâve etmektedirler.

Sayfa:425

Pour Fishberg, l'examen de l'indice céphalique n'est pas

Sayfa:426

moins démonstratif : les Juifs de l'Afrique du Nord seraient, en gros, des dolichocéphales. Les types brachycéphales y sont rares. Les indices dès 84 ne sont représentés que dans la proportion de 1,5 p. 100 en Tunisie, et de 5,6 p. 100 en Algérie ; tandis que, dans l'Europe orientale, les Juifs brachycéphales grossissent leurs rangs jusqu'à devenir le 32,89 p. 100.

Sayfa 425-426

Fishberg'e göre, kafatası katsayısının incelenmesi, **daha az belirleyici değildir: Kuzey Afrika Yahudileri, genellikle Dolikosefaldirler. Brakisefal tipler burada nadirdirler. 84'den itibaren olan kafatası katsayıları, Tunus'taki oranı yüzde 1,5, Cezayir'de ise yüzde 5,6'dır. Oysa, Doğu Avrupa'da Brakisefal Yahudiler, saflarını yüzde 32,89'a kadar büyütmüşlerdir.**

Sayfa:426

Cet auteur ajoute que les Juifs d'Alger et de Constantinople ont des crânes plus élargis.

Sayfa 426

Bu yazar, Cezayir ve **Konstantinopl** (İstanbul) **Yahudileri'nin daha geniş kafataslarına sahip olduklarını ilâve etmektedir.**

Sayfa:427

En Amérique, l'indice céphalique des Juifs est notablement moins élevé (81) qu'en Europe (84). Les Juifs brachycéphales de l'Europe verraient donc leurs crânes se modifier, en s'allongeant, et la hauteur de leur face diminuer depuis qu'ils ont passé en Amérique! Ce n'est pas le lieu d'indiquer avec détails mon opinion au sujet de cette thèse, que je crois difficile à prouver.

Sayfa 427
Amerika'da Yahudiler'in kafatası katsayıları, Avrupa'ya göre belirli bir şekilde daha azdır (81). Avrupa'nın brakisefal Yahudileri kafataslarının uzayarak değiştiğini ve yüzlerinin yüksekliğinin, Amerika'ya geçişlerinden itibaren azaldığını görmektedirler. Burası bu konudaki fikrimi detaylı olarak açıklama yeri değildir. Esasen görüşümü ispatlamanın da zor olduğunu düşünüyorum.

Sayfa:434

Il ne serait pas très difficile, j'imagine, de répondre que rien ne prouve que les crânes d'Abassieh soient ceux d'Arabes véritables.

L'examen anthropologique de cette nécropole nous met en présence de crânes brachycéphales (les Alamans étaient vraisemblablement des Brachycéphales).

Sayfa 434
Abbasî kafataslarının gerçek Arap kafatası olduklarını hiçbir şeyin ispatlayamayacağını söylemek pek de zor olmayacaktır.
Dipnot: Bu mezarlığın antropolojik tetkiki, bize Brakisefal kafataslarının varlığını göstermektedir (Alamanlar gerçekten Brakisefaldirler).

Sayfa:435

L'indice céphalique des hommes est 75,5, celui des crânes féminins 73,18. Ce sont donc aussi, dans leur ensemble, des dolichocéphales.

L'anthropologiste italien Ald. Mochi (2), examinant 64 crânes ayant appartenu à des Arabes d'Afrique et d'Asie, reconnaît,

Sayfa:435

dans cette série, la présence de deux types : l'un, dont les indices céphaliques oscillent autour de 72-73 ; l'autre, autour de 82-83. e premier type — dolichocéphale — est fourni par des

Sayfa 435
[Araplar]
Erkeklerin kafatası katsayısı 75,5'tir. Kadınların kafatası katsayısı ise 73,18'dir. Bunlar da, bütünlükleri içerisinde bakıldığında, dolikosefaldirler.
İtalyan antropoloğu Ald. Mochi, Afrika ve Asya Araplarına ait 64 kafatasını incelemiş ve bu seride iki tipin varlığını belirlemiştir: Biri, kafatası katsayıları **72 – 73** civarında değişen tip, diğeri ise kafatası katsayıları **82 – 83** olan tiptir.

Sayfa:435

On nous dit, il est vrai, que parmi les « Arabes » errants de l'Afrique du Nord, il existe d'anciennes populations auto-

Sayfa:436

chtones (des Berbères) autrefois sédentaires, adonnés à l'agriculture et qui, après les conquêtes, auraient dû accepter ce radical changement de vie et devenir des nomades.

Sayfa 435
[Araplar]
Bize, Kuzey Afrika'nın gezgin "Arapları" arasında, daha önce yerleşik olan, [sayfa 436] toprakla uğraşan ve fetihlerden sonra bu radikal değişikliği ve göçebe olmayı mecburen kabul eden yerel **(Berberiler)** toplulukların mevcut olduğu söylenmektedir. Bu doğrudur.

Sayfa:436

L'indice minimum est celui des Ouled-Arabi (72,82) ; et l'indice maximum (75,39), celui des Ouled-Aly de Mariout.

Sayfa 436
Asgarî kafatası katsayısı Ouled – Arabî'lerin katsayısıdır **(72,82)** ve azami kafatası katsayısı ise Mariout'un Ouled Aly katsayısıdır **(75,39)**.

Sayfa:437

Et si nous devions considérer ces Bédouins comme représentant la physionomie ethnique qu'avaient les Arabes au moment de la conquête, il faudrait conclure, qu'à cette époque, les conquérants ne représentaient déjà plus une race pure. A-t-il jamais existé d'ailleurs une race exclusivement arabe (1)?

Sayfa 437
Şayet, bu Bedevîleri Arapların fetih esnasında sahip oldukları fizyonomiyi temsil ediyorlar gibi kabul edersek, bu dönemde, **fatihlerin artık saf bir ırkı temsil etmediği sonucuna varmak gerekmektedir. O takdirde tamamıyle Arap bir ırk hiçbir zaman var olmamış mıdır?**

Sayfa:437

(1) Celle-ci n'est à nos yeux qu'une fraction politique, linguistique, etc., d'un grand groupe ethnique asiatique, auquel, pour le moment, il est impossible de fixer des limites géographiques précises et de donner un nom.

Sayfa 437
Dipnot: Bu bizim gözlerimizde, şu anda kesin coğrafi sınırlarını koyamayacağımız ve bir isim veremediğimiz büyük bir Asyalı grubun sadece bir siyasî, dilbilimsel vs.bölümüdür.

Sayfa:438

Bertholon et Chantre admettent résolument que les Berbères actuels ne sont pas des Arabes (1).

Sayfa 438
Bertholon ve Chantre, kesin bir şekilde **bugünkü Berberîler'in Arap olmadığını kabul etmektedirler.**

Sayfa:439

Les vrais
Arabes seraient brachycéphales.

Sayfa 439
Gerçek Araplar'ın brakisefal olması gerekmektedir.

Sayfa:441

Trois groupes de « wirkliche Araber » examinés par lui ont des indices céphaliques allant de 68 à 81. Trois autres groupes qu'il qualifie de « Pseudo-Araber » ont des indices allant de 76 (exceptionnellement bas) à 89.

Sayfa 441
Onun tarafından [Von Luschan] incelenen üç grup **68'den 81'e** kadar giden kafatası katsayılarına sahiptir. **Onun "Sahte Araplar" olarak adlandırdığı diğer üç grup 76'dan (istisnai olarak düşük) 89'a kadar değişmektedir.**

Sayfa:441

Si véritablement — en suivant les conclusions de Bertholon et Chantre — les types brachycéphales devaient être considérés comme les Arabes véritables, il resterait à déterminer l'origine géographique de ceux-ci.

Sayfa 441
Bertholon ve Chantre'ın sonuçlarının çok iyi bir şekilde izleniyorsa, **Brakisefal tipler, gerçek Araplar olarak kabul edilmelidirler.**

Sayfa: 443

CHAPITRE VI

LES IRANIENS (KURDES ET ARMÉNIENS)

Au sud de l'Eurasie, sur des territoires que des mers limitent de presque tous les côtés, que le Caucase rattache à l'Europe, et le Touran à l'Asie, et que l'Indoustan borne à l'est, sont disséminées des populations dont les noms apparaissent fréquemment dans l'histoire : les Perses, les Mèdes, les Arabes, les Turcs. Sur ces territoires, les antiques civilisations des Assyriens, des Babyloniens, des Phéniciens se sont développées. Trois races principales sont actuellement répandues sur cette immense région : à l'est, les Indo-Afghans; dans l'ancien empire turc mésopotamien et la Perse, à côté des hommes de « race » turque, les Assyroïdes; enfin les Arabes.

Au point de vue linguistique, ces populations se rassemblent en deux groupes dominants : les Iraniens et les Sémites.

La Perse, le Beloutchistan et l'Afghanistan, ainsi que la partie orientale de l'Asie Mineure, sont le domaine de la « race » iranienne, dans laquelle on reconnaît un assez grand nombre de peuples : dans la Perse, les Tadjiks et les Hadjemis, les Parsi. On leur rattache les Aderbeidjani du Caucase méridional, les Sartes du Turkestan russe, les Tates de la côte sud-occidentale de la Caspienne. A l'est des Persans, les Afghans et les Beloutchis; dans l'Asie Mineure, en masses plus ou moins imposantes, ou par îlots, les Kurdes et les Arméniens.

Sayfa 443

BÖLÜM VI

İRANLILAR (KÜRTLER VE ERMENİLER)

Avrasya'nın güneyinde, denizlerin hemen hemen her tarafından sınırladığı, Kafkaslann Avrupa'ya, Turan'ın Asya'ya bağladığı, Hindistan'ın doğudan sınırladığı topraklarda tarihte adı sık sık ortaya çıkan Persler, Medler, Araplar, Türkler yayılmışlardır. Bu

topraklar üzerinde, Asurlular'ın, Babilliler'in, Finikeliler'in eski uygarlıkları gelişmiştir. Bu geniş bölge üzerinde bugün üç ana ırk yaygındır: Doğuda Hint – Afganlar, eski Mezopotamya Türk İmparatorluğu'nda [Selçukluların kastedildiği düşünülmektedir] Türk ırkından insanların yanısıra Süryaniler ve nihayet Araplar.

Dilbilimsel görüş açısından, bu topluluklar iki baskın grup altında toplanmaktadır: İranlılar ve Samîler.

Pers ülkesi [İran], Belucistan ve Afganistan ve Küçük Asya'nın doğu kısmı, İran "ırkının" bölgesidir. Bu ırkın kapsamında Farsları, Tacikleri ve Hadjemi'leri ve Parsi'leri sayabiliriz. Onları Güney Kafkasya'nın Azerbaycanlıları, Rusya Türkistanı'nın Sarte'ları, Hazar Denizi'nin güneybatı kıyılarının Tate'ları ile ilişkilendirebiliriz. Persler'in doğusunda, Afganlar ve Beluci'ler, Küçük Asya'da ise, az veya çok önemli kitleler hâlinde veya adacıklavr hâlinde Kürtler ve Ermeniler bulunmaktadır.

Sayfa:444

En réalité, leur morphologie crânienne, à elle seule, déjà s'y opposerait. Sans compter les Pathans, Afghans dolichocéphales, nous voyons, d'un côté, une grande quantité de Persans sous-dolichocéphales, opposer leurs caractères à des Tadjiks et des Parsi sous-brachycéphales; des Tates et des Aderbeidjani sous-dolichocéphales, habitant tout proche d'Arméniens nettement brachycéphales.

Sayfa 444

Aslında, kafatası yapıları bile buna [İranlılar'ın tek bir ırkî aileden olduğu] karşı çıkmaktadır. Dolikosefal Afganlar olan Patanlar'ı saymazsak, bir tarafta, özelliklerini alt brakisefal Parsi'lere ve Taciklere ve alt Dolikosefal Tate'lara ve açık bir şekilde brakisefal olan Ermeniler'e komşu oturan Azerbaycanlılar'a kabul ettiren büyük bir miktarda alt dolikosefal Persler'i görmekteyiz.

Sayfa:444

Les Mèdes et les Perses, à l'époque de leur puissance, constituaient-ils des unités anthropologiquement homogènes? Ou n'étaient-ils qu'un assemblage de populations iranisées?

Sayfa 444

Medler ve Persler, kuvvetli oldukları dönemlerde, antropolojik olarak tekdüze birlikler oluşturmuşlar mıdır? Yoksa, sadece İranlılaştırılmış toplulukların birlikteliği midir?

Sayfa:444

La région occidentale de la Perse actuelle est habitée par les Hadjemis (sur les bords de la Caspienne, les Talych et des Mazandarani; entre le golfe

Sayfa:445

Persique et la région d'Ispahan, les Parsi). Ce sont, en majorité, des individus dolichocéphales (indice céphalique 77,9), de taille moyenne (1m,65), rapprochés, par bien des caractères, de ces autres dolichocéphales, à types assyroïdes, que sont les Indo-Afghans.

A l'est de ces Hadjemis, à l'orient du grand lac salé, les Tadjiks peuplent une partie du Beloutchistan et de l'Afghanistan. Ceux-là sont alors des Sous-Brachycéphales (indice céphalique 84,9), de haute stature (1m,69). Ils sont ainsi très différents des premiers Iraniens cités.

Sayfa 444-445

Bugünkü Pers ülkesinin [İran'ın] batı kısmı, Hadjemis'ler tarafından iskân edilmektedir (Hazar denizi kıyılarında, Talych'ler ve Mazandarani'ler, **Basra Körfezi ve Isfahan bölgesi arasında Fars'lar). Bunlar çoğunlukla Dolikosefal (kafatası katsayısı 77,9), orta boylu (1.65m), özellikleri bakımından diğer Süryani tipli, Hintli – Afganlar gibi Dolikosefallere benzeyen bireylerdir.**

Hadjemi'lirin doğusunda , büyük tuz gölünün doğusunda, Tacikler Belucistan'ın bir kısmını ve Afganistan'ı iskân etmektedirler. Bunlar da Alt Brakisefal (kafatası katsayısı 84,9'dur) dirler ve uzun boyludurlar (1.69m). Bunlar, atıfta bulunulan ilk İranlılar'dan tamamen farklıdırlar.

Sayfa:445

Or, Ujfalvy, qui a mesuré des Parsi de Bombay, les signale comme des Sous-Brachycéphales, avec un indice céphalique moyen de 82.

Les Galtchas, ces Tadjiks des montagnes, ont été étudiés jadis par Khanikoff (1), puis par Ujfalvy. On leur attribue une haute stature (1m,69); un indice céphalique marquant la brachycéphalie (81 à 85). Ils seraient également des leptorrhiniens. Il n'est pas hors de propos de rappeler que la brachycéphalie

Sayfa:445

des Galtchas, mise en évidence par Ujfalvy, avec cette circonstance que ces individus sont d'autant plus brachycéphales qu'ils sont de race plus pure, avait été l'objet, par Topinard, d'une curieuse interprétation. Cet anthropologiste, ayant en main une tête osseuse de Galtcha, constatait qu'elle présentait

Sayfa:446

« non de simples ressemblances, mais une identité complète avec les crânes savoyards les mieux caractérisés ». Et aussitôt il établissait un lien généalogique entre les Brachycéphales de l'Europe et ceux de l'Asie. Un autre savant, de Quatrefages, contresignait cette hypothèse : « En présence de ces faits, il est bien difficile, disait-il, de ne pas accepter les conclusions de l'auteur, et je pense avec lui que les Tadjiks montagnards, les Savoyards, les Auvergnats et les Bretons sont frères. Les premiers sont un *témoin* resté bien probablement dans le voisinage du lieu d'origine de la race, les autres sont les descendants des émigrants qui en sont sortis (1). »

DX

Sayfa 445

Bombay'ın Parsi'lerini ölçümleyen Ujfalvy, bunları 82'lik bir kafatası katsayısıyla **Alt Brakisefal** olarak belirlemiştir.

Dağlı Tacikler olan **Galtcha'lar**, önce Khanikoff tarafından, daha sonra Ujfalvy tarafından incelenmişlerdir. Bu araştırmacılar, onları uzun boylu (1.69m) olarak belirlemişler ve bunlara **Brakisefaliyi** gösteren bir kafatası endeksi **[84 ile 85 arası]** ithaf etmişlerdir. Bunlar aynı zamanda leptorrhinien'dir. Galtchalar'ın Ujfalvy tarafından açığa çıkarılan brakisefalliği'nin, bu bireyler ne kadar saf ırka mensuplarsa **o kadar arttığını** hatırlatmaya gerek yoktur. Bu husus, Topinard'ın garip bir yorumlamasına neden olmuştur. Elinde bir **Galtcha** kafatası bulunduran **[sayfa 446]** bu antropolog, "basit benzerlikler değil fakat en temsil edici kafataslarıyla belirlenen tam bir kişilik" sunduğunu belirlemiştir. Daha sonra, **Avrupa'nın ve Asya'nın Brakisefalleri arasında bir soyağacı bağı kurmuştur. Başka bir bilgin olan Quatrefages da bu varsayımı desteklemektedir: "Bu olayların varlığıyla, yazarın sonuçlarını kabul etmemek oldukça zordur ve ben de onun gibi dağlı Taciklerle, Savoyard'ların, Auvergnat'ların ve Bretonlar'ın kardeş olduklarını düşünüyorum. Bunlardan Tacikler, ırkın kökeni olan bölgenin yakınlarında kalmış bir şahit, diğerleri ise, bölgeyi terketmiş göçmenlerin haleferidir.**

Sayfa:447

Ces mêmes, Afghans sont dolichocéphales (indice 76 environ) et leptorrhiniens. Les hommes du Beloutchistan semblent plus petits que leurs voisins du nord (1m,66); et, tout en étant leptorrhiniens comme eux, ils paraissent moins dolichocéphales. Leur indice marquerait plutôt la mésaticéphalie. Mais ce ne sont pas là, bien entendu, des conclusions.

Avant de quitter ces Iraniens de l'est, il nous faut dire quelques mots des Kurdes et des Arméniens, ces peuples frères, que des influences malavisées — des influences tsaristes surtout — ont rendus ennemis irréductibles, mais que de meilleurs bergers pourraient sans doute rapprocher.

Sayfa 447

Bu Afganlar da Dolikosefal (kafatası katsayısı yaklaşık 76'dır) ve leptorrhinien'dir. Belucistan'ın insanları kuzeyli komşularından daha kısadır (1.66m) ve onlar gibi leptorrhinien olarak daha az Dolikosefal gibi gözükmektedirler. Kafatası katsayıları daha ziyade mezatisefali'yi göstermektedir. Fakat, iyi bilinmelidir ki burada sonuçlar söz konusu değildir.

Bu doğu İranlıları bırakmadan evvel, istenmedik etkilerin, özellikle Çar'ın istenmedik etkilerinin amansız düşmanlar hâline getirdiği, fakat her iki tarafın çobanlarının hiç şüphesiz birbirlerine yaklaşabildiği, kardeş iki halk olan Kürtler'den ve Ermeniler hakkında da birkaç söz söylememiz gerekmektedir.

Sayfa:447

LES KURDES.

Et cette distribution géographique, dans un milieu d'accès malaisé, explique la raison pour laquelle ce peuple est resté inviolé. Le Kurdistan répond à la portion la plus âpre de l'ancienne Médie, à une grande partie de l'Assyrie, et il empiète aussi sur le sol de l'Arménie »(1). Mais les Kurdes ont débordé, de toutes

Sayfa:448

parts, le domaine géographique qui porte leur nom.

Sayfa 447

KÜRTLER

Ulaşımın kolay olmadığı bir bölgedeki bu coğrafi dağılım, **bu halkın bozulmadan kalmasının nedenini açıklamaktadır. Kürdistan, eski Med ülkesinin büyük kısmını, Asur ülkesinin büyük bir kısmını kapsamakta ve Ermenistan toprağına da tecavüz etmektedir. Fakat Kürtler,** [sayfa 448] **zaten, kendi adlarını taşıyan coğrafi bölgenin dışına taşmışlardır.**

Sayfa:448

Mais, dès 1863, nous avons une description un peu plus précise des Kurdes. Pour le colonel Duhousset, les Kurdes « ont le crâne fortement brachycéphale. Ils sont trapus, robustes, bien musclés. Ils ont le teint brun, les cheveux noirs, les sourcils épais, le nez gros et aquilin, le menton carré, les pommettes saillantes; leur type rappelle celui des figures des monnaies sassanides » (3). Khanikoff constate que « leur extérieur présente beaucoup d'analogie avec celui des Afghans.

Sayfa 448

Fakat, 1863'den beri, Kürtler'in biraz daha belirli bir tarifi vardır. Albay Duhousset'ye göre, Kürtler **"kuvvetle brakisefal bir kafatasına sahip olup, tıknaz, sağlam yapılı, kaslı, esmer tenli, siyah saçlı, kalın kaşlı, büyük ve kıvrık burunlu, kare çeneli, sarkık elmacık kemiklidirler ve tipleri Sasanî paralarındaki tiplere benzemektedirler." Khanikoff dış görünümlerinin Afganlılarla çok büyük bir benzerlik gösterdiğini belirlemektedir.**

Sayfa:449

Solak (1) trouve que le teint, la couleur des yeux et la nuance des cheveux des Kurdes diffèrent à peine des races du nord, et, en particulier, des races germaniques, au point qu'à part leur teinture artificielle des cheveux et leur costume oriental on les prendrait aisément pour des Allemands!...

Sayfa 449

Solak, ten renginin, göz renginin ve saç renginin kuzey ırklarıyla, özellikle Almanlar'dan pek az fark ettiğini, saçlarının sunî rengi ve Doğulu kıyafetlerinin ortadan kaldırılması hâlinde **Almanlığa kabul edilebileceklerini söylemektedir!...**

Sayfa:449

Pour lui, cet élément humain « est l'Européen blond descendant direct de la vieille race dolichocéphale néolithique de la Russie méridionale, auquel se sont mêlés, à diverses époques, d'autres blonds, de Scythes et notamment des Alains très voisins par certains caractères et par leur mélange avec les Goths de la race germanique ».

Sayfa 449
[Solak'a göre] Onun için, bu insanî öge "Güney Rusya'nın, farklı dönemlerde diğer sarışın ırklarla, İskitlerle ve özellikle Alanlarla ve onların Cermen ırkının Gotlarla yaptığı melezlemelerle karışmış olan eski dolikosefal Neolitik ırkının halefidir."

Sayfa:450

Pour l'auteur allemand, les Kurdes étaient autrefois tous blonds, et avaient les yeux bleus et la tête allongée. Et c'est par suite de croisement avec les Turcs, les Arméniens et les Perses, qu'ils seraient devenus de plus en plus bruns et brachycéphales. Faut-il accepter cette conclusion? Où serait alors la patrie originelle de cette population, aux cheveux et aux yeux clairs, et dolichocéphale?

Sayfa 450
Alman yazara [Luschan] göre Kürtler daha önce tamamen sarışın ve mavi gözlüydüler ve kafaları uzundu. Daha sonra Türklerle, Ermenilerle ve Farslarla karışmak suretiyle, giderek daha esmer ve brakisefal hâle geldiler. Bu sonucu kabul etmek gerekir mi? Bu, saçları ve gözleri açık renk olan dolikosefal topluluğun asıl vatanı neresidir?

Sayfa:450

Il n'est pas indifférent, devant ces documents contradic-

Sayfa:451

toires, d'étudier d'un peu plus près cette population qui a été considérée comme les descendants des Mèdes ou des anciens Chaldéens. Ci-dessous, je résumerai encore les études d'Ivanowsky, de Chantre, et les miennes.

M.

Sayfa:451

Les Kurdes sont des hommes de haute stature (ils dépassent certainement 1m,68). Rappelons-nous que c'est le caractère que nous avons trouvé chez les Tadjiks Galtchas et chez les Afghans.

Sayfa 450-451

Bu birbirine ters düşen belgeler karşısında, Med'lerin veya eski Kaldeliler'in halefleri olarak kabul edilen bu topluluğu incelemek anlamsız değildir. Aşağıda, Ivanovski'nin Chantre'ın ve benim çalışmalarımı özetleyeceğim.

Kürtler, uzun boylu insanlardır (kesinlikle 1.68m'yi geçerler). Bulduğumuz özelliğin **Tacik Galtcha'larda** ve Afganlar'da olduğunu hatırlatalım.

Sayfa:451

Voici quelques chiffres pour ce qui concerne l'indice céphalique : Nassonof, 78,48 ; Chantre, 78,53; Pittard, 86,49 (1) ; von Luschan, environ 75.

Sayfa 451

Kafatası katsayısı ile ilgili olarak şu değerleri verebilirz: Nassonof 78,48, Chantre 78,53, Pittard **86,49,** Von Luschan yaklaşık 75.

Sayfa:452

Les Arméniens.

D'après leurs anciennes généalogies — ne sont-elles pas quelquefois, au dire de tous les spécialistes, d'un caractère un peu aventureux ? — les Arméniens auraient habité longtemps la Babylonie avant d'aller s'établir dans la région de l'Ararat.

Sayfa 452

ERMENİLER

Eski soyağaçlarına göre, bazen eski uzmanlara göre, biraz maceracı bir karaktere sahip değiller midir? Ermeniler, Ağrı Dağı bölgesine yerleşmeden önce, uzun süre Babil'de oturmuşlardır.

Sayfa:452

Il ne faudrait pas conclure cependant qu'à chacune de ces prises de possession de leur patrie par les conquérants, les Arméniens se transformaient ethniquement. En changeant de maîtres, ils changèrent simplement l'étiquette de leur nationalité. Pas davantage.

On a dit que les Arméniens étaient arrivés primitivement de Babylonie.

Sayfa 452

Bununla birlikte, vatanlarının fatihler tarafından her ele geçirilişinde Ermeniler'in ırkî olarak dönüştüklerine karar vermemek gerekir. Efendilerini değiştirdiklerinde, başka bir şeyi değil, sadece vatandaşlıklarının etiketlerini değiştirmekteydiler.

Ermeniler'in ilk olarak Babil'den geldikleri söylenmektedir.

Sayfa:453

On a pensé qu'une partie de celle-ci devint, d'une part, les Kurdes et, de l'autre, les Grouziens.

Sayfa 453

Bunların [Babil bölgesindeki insanların] bir kısmının **Kürtleri**, diğer kısmının ise **Grouzi-en'leri** oluşturduğu düşünülmektedir.

Sayfa:453

C'est ainsi que Khanikoff étudiant la colonie arménienne d'Astrakhan — qui constitue pour l'auteur un îlot ethnique pur de tout mélange (ce sont des immigrés du XIVe siècle) — les trouve de haute taille avec une « tête décidément iranienne et dolichocéphale »

Sayfa 453

Bundan dolayı Khanikoff, kendisi için her türlü karışmadan uzak ırkî bir adacığı oluşturan **Astrakhan'daki** Ermeni kolonisini (bunlar XIV. yüzyılın göçmenleridir) incelemiş ve onları uzun boylu, "kesinlikle kafaları İranlı'ya benzer ve dolikosefal yapılı" olarak tanımlamıştır.

Sayfa:453

Blumenbach, après avoir observé des négociants arméniens et juifs, à Amsterdam et à Londres, avait rapproché la physionomie générale des Arméniens de celle des Juifs; ce qui ne me paraît pas une chose absurde, s'il s'agit de Juifs véritables (1).

Chantre a longuement examiné les Arméniens de l'Asie Mineure. Il a vécu dans leurs villages.

Sayfa 453

Blumenbach, Ermeni ve Yahudi görüşmecileri Amsterdam ve Londra'da gördükten sonra Ermeniler'in genel fiziksel yapısının Yahudilerin yapısına benzediğini belirledi. Bu da bana, gerçek Yahudiler söz konusu olduğunda, hiç de saçma gelmemektedir.

Chantre uzun süre Küçük Asya'nın Ermenileri'ni incelemiş, köylerinde yaşamıştır.

Sayfa:454

Celle-ci, en même temps qu'elle est d'une taille relativement élevée, est brachycéphale. Sur ce point, les auteurs ne varient pas. Les indices céphaliques obtenus par Chantre sont

Sayfa:454

les suivants: 85,47 (Arméniens de la province d'Erivan), 84,15 (Arméniens de Yosgat). Personnellement, j'ai mesuré 124 Arméniens dans la Péninsule des Balkans: ils m'ont donné un indice céphalique moyen de 85,69, semblable à celui de la première série de Chantre, et j'ai trouvé 66 p. 100 d'individus dont l'indice était supérieur à 84. Chantre a rencontré 59 p. 100 de ce dernier type. Ces résultats concordent. Les Arméniens sont bien réellement une population très nettement brachycéphale. Ils se rapprochent beaucoup, par ce caractère, d'une partie de leurs voisins immédiats, les Kurdes, dont nous venons de parler, et de leurs autres voisins, les Lazes. Nous voyons ainsi se constituer, dans cette région de l'Asie Mineure, un grand compartiment (il s'élargira, croyons-nous, considérablement) peuplé par des Brachycéphales.

Sayfa 454

[Yazar tarafından ölçümlenmiş Ermeniler] Bunlar, nispeten uzun bir **boya sahiplerken, aynı zamanda brakisefaldirler. Bu noktada yazarlar arasında fikir ayrılığı yoktur. Chantre tarafından bulunan kafatası katsayıları şunlardır: 85,47 (Erivan eyaleti Ermenileri), 84,15 (Yozgat Ermenileri).** Ben şahsen, Balkan Yarımadası'nda 124 Ermeni ölçümledim: Bunlar bana Chantre'ın ilk serisine benzer bir şekilde 85,69'luk bir ortalama verdi. İncelediğim bireylerin yüzde 66'sı ise 84'ün üzerinde bir kafatası katsayısına sahipti. Chantre'ın incelediği bireyler ise yüzde 59'u bu değerin üzerindeydi. Bu sonuçlar uyuşmaktadır. **Ermeniler, gerçekten net olarak brakisefal bir topluluktur. Bu özellikleriyle daha önce haklarında konuştuğumuz yakın komşuları Kürtlere ve diğer komşuları Lazlara benzemektedirler. Böylelikle Küçük Asya'da Brakisefaller tarafından iskân edilen büyük bir bölgenin (önemli ölçüde büyüyeceğine inanılmaktadır) oluştuğu görülmektedir.**

Sayfa:455

J'ai dit quelque part que, pour moi, les Kurdes et les Arméniens étaient de très proches parents; qu'ils devaient, pour une

Sayfa:455

grande partie d'entre eux, être issus d'un même groupe ethnique.

Sayfa 455-456
Bir yerlerde, benim için Kürtlerle Ermeniler'in yakın akraba olduklarını, aralarında büyük bir grubun aynı ırkî kökenden gelmesi gerektiğini söylemiştim.

Sayfa:456

Cet ensemble nouveau, qui pourrait être caractérisé de la manière suivante : haute taille, brachycéphalie, pigmentation foncée des yeux et des cheveux, nez long, souvent gros, droit

Sayfa:457

ou aquilin, fréquemment recourbé à son extrémité, etc., nous donnerait-il l'image des anciennes populations historiques, en particulier des Mèdes, pour ne pas remonter trop haut?

Sayfa 456
Uzun boy, Brakisefali, gözlerin ve saçların koyu renkli olması, uzun, genellikle büyük, düz veya kemerli, sık sık ucu gaga biçiminde burun'la karakterize edilen bu yeni bütünlük [sayfa 457] Bize, daha yukarı gitmemek için eski toplulukların, özellikle Medler'in görüntüsünü verecek midir?

Sayfa:457

Quant aux historiens, n'ont-ils pas attribué à la « race touranienne ou scythique » le travail des métaux et l'invention de l'écriture cunéiforme?

Si l'on me demandait mon opinion au sujet du ou des groupes ethniques, auxquels pourraient se rattacher les Assyriens, les Chaldéens, les Élamites, les Araméens, etc., je répondrais d'abord que je n'en sais rien, puisque nous n'avons d'eux aucune induction anthropologique précise. Mais si l'on insistait, je dirais qu'à mes yeux, selon toutes les probabilités, les Arméno-Kurdes d'aujourd'hui peuvent être considérés comme les descendants actuels de ces antiques populations. N'oublions pas que les Empires de cette partie de l'Asie n'ont

Sayfa:457

pas été autre chose que les anciens petits royaumes, peuplés d'éléments ethniques semblables, à qui la fortune avait souri et qui étaient devenus des États florissants. Évidemment les populations de ces domaines féodaux, qu'elles aient été disloquées en groupes minuscules, ou rassemblées en communautés politiques puissantes, ne changèrent pas, au fur et à mesure que se succédaient les événements, leurs caractères anthropologiques. L'Élam, qu'Assourbanabal fait sombrer en 640, renfermait dans son enceinte les descendants de ceux qui créèrent Suse; et les successeurs des hommes qui subirent la conquête des Perses pouvaient encore chercher leurs premières généa-

Sayfa:458

logies jusqu'aux fondateurs mêmes de la puissance élamite.

Sayfa 457

Tarihçilere gelince, onlar madenlerin işlenmesini ve hiyeroglif yazısının bulunmasını "Turanî veya İskit" ırklarına bağlamamakta mıdırlar?

Şayet bana Asurlular'ın, Kaldeliler'in, Elamlılar'ın, Aramiler'in vs. gibi toplulukların bağlı olabileceği bugünkü ırkî gruplar sorulsaydı, önce hiçbir şey söyleyemeyeceğimi ifade ederdim. Zira bu yukardaki topluluklar hakkında hiçbir kesin antropolojik işarete sahip değiliz. Fakat, ısrar edildiği takdirde, bana göre Ermeniler – Kürtler'in bu eski toplulukların bugünkü halefleri olabileceğini söylerdim. Unutmayalım ki Asya'nın bu kısmının imparatorlukları, kaderin kendilerine gülmesi sonucu parlayarak gelişen, benzer ırkî ögelerle iskân olunan eski küçük krallıklardan başka bir şey değildir. Gayet tabiidir ki bu feodal dönemlerin küçük gruplar hâlinde parçalanmış ya da güçlü siyasi birlikler hâlinde birleşmiş toplulukları, ne olursa olsun, olaylar neticesinde antropolojik özelliklerini değiştirmezler. Asurbanipal'in 640 yılında sona erdirdiği Elam, bünyesi içerisinde Sus'u kuranların haleflerini barındırmaktadır. Persler'in işgaline maruz kalan insanların halefleri de, [sayfa 458] ilk kökenlerini Elam Devletini kuranlarda arayabilirler.

Sayfa:458

Sans doute les faits politiques et économiques; les invasions peut-être, — mais pas toutes, — avaient pu conduire, sur le sol de ces anciens États, des éléments humains divers, dont quel-

Sayfa:458

ques-uns pouvaient être, ethniquement, des étrangers. Mais le fond même de la population était celui qui vient d'être indiqué. Au surplus, si ces « étrangers » avaient été nombreux, nous en retrouverions aujourd'hui les descendants. Peut-être les rencontrons-nous, en effet, parmi les types exceptionnels de nos séries ?

Du Pont-Euxin au golfe Persique, c'est-à-dire du haut cours de l'Araxe et des sources des fleuves mésopotamiens, aux montagnes de l'ancienne Perse, vivait probablement, aux premiers temps du monde asiatique, une population de nomades chasseurs, d'un type ethnique bien défini (il l'a été ci-dessus) Ses arrières-neveux porteront plus tard, au cours d'une très longue période historique, des noms divers. Ils se feront les uns aux autres de cruelles guerres. Parfois, pour légitimer leurs actions, ils se prétendront étrangers les uns aux autres. Mais ils n'auraient eu qu'à se regarder d'un peu près, pour constater, dans l'identité de leurs traits essentiels, le signe révélateur d'un sang commun.

* Okunamadı

Sayfa 458

Hiç şüphesiz ki siyasî ve ekonomik olaylar, belki de işgaller, fakat işgallerin hepsi de değil, bu eski devletlerin toprakları üzerinde, farklı insanî ögeleri yönlendirebilir. Bunların bir kısmı, ırkî olarak yabancı olabilir. Fakat, topluluğun temeli ise yukarıda bahsettiğimiz grup olacaktır. Aksi hâlde, bu "yabancılar" şayet kalabalık olmuş iseler, bugün bunların haleflerini bulurduk. Belki de onlara, serilerimizin istisnai tipleri arasında rastlıyoruz.

Pontus'tan [Trabzon] Basra Körfezi'ne kadar, yani Aras'ın yüksek çığırları ve Mezopotamya nehirlerinin kaynaklarından eski Pers ülkesinin dağlarına kadar, Asya Dünyası'nın ilk zamanlarında, iyi tanımlanmış (yukarıda belirtilen) bir ırkî tipe bağlı göçebe avcı bir topluluk yaşıyordu. Bu topluluğun küçük yeğenleri, uzun bir tarihi dönem boyunca farklı isimler taşıyacaklardı. Bunlardan bir kısmı, diğerleriyle korkunç savaşlar yapacaktı. Bazen, eylemlerini haklılaştırabilmek için, birbirlerini yabancı olarak göreceklerdi. Fakat, ana özelliklerindeki ortak bir kanı gösteren izi bulmak için biraz daha yakından bakmak yeterli olacaktır.

Sayfa:459

CHAPITRE VII

LES MONGOLS OU TATARS MONGOLS

Dans sa classification des hommes en cinq races principales, Huxley donne à la race mongoloïde (1) l'une des places ainsi réservées. Ses races secondaires sont la mongole, la polynésienne, l'américaine, l'esquimaude, la malaise. Topinard fait rentrer les Mongols dans son groupe des races jaunes mésorrhiniennes, sous le titre : Jaunes de l'Asie ; Hæckel les a placés parmi les Euthycomes (individus à cheveux droits . Dans l'*Essai d'une classification des races humaines*, par Deniker (2), les Mongols figurent dans le groupe F, comprenant les hommes à cheveux droits, ayant, en outre, les caractéristiques suivantes : peau d'un jaune pâle, pommettes saillantes, œil mongoloïde, faible brachycéphalie. Et plus loin, ajoutant quelques détails, Deniker écrit : « La race mongole comporte deux variétés ou sous-races: Toungouz ou Mongols septentrionaux, à face ovale ou ronde, avec pommettes saillantes, répandue en Mandchourie, Corée, Chine septentrionale, Mongolie; et Mongole méridionale, à face losangique ou carrée, avec pommettes élargies latéralement, que l'on peut observer surtout dans le sud de la Chine méridionale et en Indo-Chine. »

La répartition géographique de cette race serait donc considérable. Mais il apparait que rien n'est plus vague que cette appellation même de Mongols. Et cela provient, entre

Sayfa:460

autres raisons, du fait qu'on a toujours eu l'habitude, « chez les Européens comme chez les Chinois, de donner le nom d'une des tribus turques Ta-ta ou Tatars, transformé en Tartar, aux Mongols et autres peuples mongoloïdes, les Toungouz par exemple ». Nous examinerons donc, d'un côté, ce que l'on sait des caractères anthropologiques des Mongols et, de l'autre, ce que l'on sait des caractères anthropologiques des Tatars.

Sayfa:460

Le groupe Mongol pourrait se subdiviser ainsi : les Mongols occidentaux (Euleut), c'est-à-dire les Kalmouks ; — les Mongols orientaux (Khalkhas, Tsakhar, etc.); — les Bouriates. Presque tous les Mongols sont restés des pasteurs nomades. Les Mongols occidentaux ont une aire de dispersion considérable dans le centre asiatique. On en rencontre depuis le Nan-chan jusqu'au nord du Caucase. Des groupes importants habitent la Dzoungarie, mais aussi la dépression caspienne d'Astrakhan. Cette immense dispersion ne doit pas faire croire à l'existence d'une masse numériquement imposante. On admet que, tous ensemble, ils ne doivent guère dépasser un million d'individus.

Les caractères morphologiques des Kalmouks ne constituent pas une esthétique semblable à celle que nous aimons généralement en Europe. Voici la description que Chantre donne des Kalmouks qu'il a étudiés avec von Erckert, dans le nord du Caucase (1) :

« Au physique, le Kalmouk réalise le type mongol dans toute

(1) XL, p. 243. — Deniker, article indiqué ci-dessous. On pourra consulter XCIII et LVIII, p. 751. Pour ce qui concerne les caractères ethnographiques des Kalmouks, voir CLXXXIV et CCLX, p. 715.

A propos de la couleur de la peau, il est bon de rappeler une observation faite en 1883, par Deniker, au Jardin d'acclimatation de Paris, alors que venait de naître un enfant kalmouk. Le nouveau-né avait, les premiers jours de sa naissance, « la peau identique à celle de nos bébés du premier âge — blanche avec des nuances rougeâtres. Mais vers le dixième jour, sa peau présentait déjà un certain mélange de nuance jaune. Les autres enfants kalmouks avaient la peau moins foncée que leurs parents ».

Sayfa:461

sa laideur : yeux obliques et peu ouverts, nez fortement écrasé à la racine, pommettes saillantes, sourcils et barbe rares, peau basanée (couleur de cuir clair, dira plus tard Deniker) ; ajoutez à cela des lèvres épaisses, des oreilles énormes et fortement détachées de la tête, des cheveux toujours noirs. De plus ils sont petits, mais sveltes et dégagés, grâce à l'habitude qu'ils ont d'abandonner entièrement à la nature le soin d'élever leurs enfants. A peine savent-ils marcher qu'ils montent à cheval et s'adonnent, avec passion, aux exercices de la lutte et de l'équitation », etc.

Sayfa 459

BAŞLIK VII

MOĞOLLAR VEYA TATAR MOĞOLLAR

Insanları beş ana ırkta toplayan sınıflandırmasında, Huxley Moğol ırkına, ayrılmış olan yerlerden birini vermiştir. **İkincil ırkları** Moğol, Polinezyalı, Amerikalı, Eskimo ve Malezyalı'dır. **Topinard** ise Moğollar'ını kendi mesorrhinien sarı ırklarına Asya Sarıları adı altında sokmaktadır. Heykel onları Euthycome'lar arasına yerleştirmektedir (düz saçlı bireyler arasına). **Deniker tarafından yapılan bir sınıflandırma denemesinde, Moğollar, düz saçlı insanları içeren, bunun dışında açık sarı bir deriye, sarkık elmacık kemiklerine, mongoloid göze, zayıf Brakisefaliye sahip "F" grubunda gözükmektedir. Daha ötede, bazı detayların ilâve edilmesiyle, Deniker: "Moğol ırkı şu iki türü veya alt ırkı içermektedir: Oval veya yuvarlak yüzlü, sarkık elmacık kemikli, Mançurya, Kore, Kuzey Çin ve Moğolistan-da yayılmış olan Tunguz veya kuzey Moğolları ve eşkenar dörtgen (baklava dilimi gibi) veya kare yüzlü, yatay olarak genişlemiş elmacık kemikli, daha ziyade Güney Çin'in güneyinde ve Hindi Çini'de gözlemlenebilen Güney Moğolları."**

Bu ırkın coğrafi bölümlenmesi çok muhteşem olacaktır. **Fakat, hiçbir şey Moğollar'ın tarifi kadar bile belirsiz olamaz. Bu diğer nedenlerin yanısıra** (sayfa 460) **Avrupalılar'da Çinliler'de olduğu gibi Ta-ta veya Tatar Türk boylarının Tartar'a dönüştürülmüş adını Moğollar'a veya diğer Mongoloid halklara, örneğin Tunguzlar'a vermek geleneğinden ileri gelmektedir. Dolayısıyla bir taraftan Moğollar'ın antropolojik özellikleri hakkında bildiklerimizi, diğer taraftan ise Tatarlar'ın antropolojik özellikleri hakkında bildiklerimizi inceleyeceğiz.**

Moğol Grubu şu şekilde alt bölümlere ayrılabilir: Batı Moğolları (Euleut'lar), yani Kalmuklar, Doğu Moğolları (Khalkhas, Tsakhar vs.), Buryatlar.

Hemen hemen bütün Moğollar, göçebe çobanlar olarak kalmışlardır.

Batı Moğolları, bütün Orta Asya'ya dağılmış bir yaşama alanına sahiptirler. Bunlara Nan - Chan'dan Kafkasya'nın kuzeyine kadar rastlanmaktadır. Dzoungarie'de ve Hazar çöküntüsündeki Astrakhan'da önemli gruplar yaşamaktadır. Bu geniş dağılım, sayı olarak çok yüksek bir kitlenin varlığını düşünmemizi gerektirmez. Aslında, hepsi birden **bir milyon kişiyi bile geçemezler.**

Kalmuklar'ın yapısal özellikleri, genellikle Avrupa'da genel olarak sevdiğimiz türe benzer bir estetik oluşturmazlar. Chantre, Kafkasya'nın kuzeyinde Erckert'le birlikte incelediği Kalmuklar hakkında şu tanımı vermektedir:

"Fiziksel olarak, Kalmuk, bütün çirkinliği ile Moğol tipini ortaya koymaktadır:

Dipnot: **DENİKER, yukarıda söz edilen makale. XCIII ve LVIII, sayfa 754'e başvurulabilir. Kalmukların etnografik özellikleri için CLXXXIV ve CCLX sayfa 715'e bakılmalıdır.**

Deri rengi ile ilgili olarak, bir Kalmuk çocuğunun doğduğu, Paris vatandaşlık bürosunda, 1883 yılında Deniker'in yaptığı bir gözlemi hatırlamak gerekmektedir. Yeni doğan bebek, doğumundan sonraki ilk günlerde, bizim ilk yılları içindeki bebeklerimizle aynı renkte deriye, yani kırmızımsı ayrıntılarla beyaz renkli bir deriye sahipti. Fakat onuncu güne doğru, derisi kesin bir sarı ayrıntı sunuyordu. Diğer Kalmuk çocukları, ana babalarından daha az koyu deri rengine sahiptiler. (sayfa 461) **Çekik ve kısık gözler, dipten kuvvetle basık burun, sarkık elmecık kemikli, seyrek kirpik ve sakal, bronz renkli deri (daha sonra Deniker, açık renkli deri** (ayakkabı – çanta derisi) **rengi diyecektir),**

bunlara kalın dudaklar, davasa ve baştan tamamen uzak kulaklar, daima kara saçları da ekleyiniz. Buna ilâveten kısa boylu fakat sırım gibi ve kuvvetlidirler. Zira, çocukların yetiştirme görevini tamamen tabiata bırakmışlardır. Yürümeyi ancak öğrendikleri zaman, ata binerler ve güreşerek at yetiştirmeye vs. başlarlar.

Sayfa:461

Le peu que nous savons des caractères craniens des Kalmouks nous montre une population sous-brachycéphale.

Sayfa 461
Kalmukların kafatası özellikleri hakkında bildiğimiz pek az şey, bize bir **alt brakisefal topluluğu göstermektedir.**

Sayfa:461

Si les immixtions ethniques étaient la cause de ces diverses valeurs de l'indice céphalique, il nous faudrait, je crois, accepter que les Kalmouks volgaïques se sont moins mélangés — jusqu'à présent — avec leurs voisins, que les Kalmouks de l'Asie centrale, ceux de l'Ili en particulier. En effet, les Kalmouks de la région d'Astrakhan ont, à leurs abords, des populations qui sont plus brachycéphales qu'eux-mêmes, les Kirghiz Kazaks au nord, les Nogaï au sud.

Sayfa 461
Şayet ırkî karşmalar, bu farklı kafatası katsayısı değerlerinin nedeni ise, bize Volga Kalmukları'nın **bugüne kadar komşularıyla, Orta Asya Kalmukları'na, özellikle İli Kalmukları'na nazaran daha az karıştıklarını kabul emek düşmektedir. Aslında Astrakhan bölgesinin Kalmuklar, hududlarında, kendilerinden bile daha brakisefal olan, kuzeyde Kırgız ve Kazak, Güneyde Nogay topluluklarına komşudurlar.**

Sayfa:463

Je crois qu'il est très difficile de savoir quels sont réellement les éléments ethniques mongols qui ont pris part aux grands mouvements historiques de Genghis Khan et de ses successeurs. Les hordes mongoles étaient-elles composées exclusivement avec des individus appartenant aux types que

Sayfa:464

nous venons de décrire? Les Toungouz, par exemple, y ont-ils participé ?

Que dans les rangs des envahisseurs il y ait eu de véritables Mongols de race, cela ne fait aucun doute : les récits des chroniqueurs, si peu certains sur d'autres points, seraient là pour nous le démontrer : ces écrivains n'auraient pas su inventer les caractères descriptifs dont ils nous ont laissé l'image, et dont plusieurs s'appliquent certainement aux vrais Mongols. Mais il est aussi un fait certain : les invasions mongoles qui jetèrent, à un si haut degré, la terreur dans les ames européennes (1) n'étaient pas accomplies par des bandes ethniquement pures. Il y avait, parmi elles, des quantités considérables de Tatars. C'est aujourd'hui un avis unanime. Dès mes premières rencontres avec les Tatars, j'ai soutenu cette opinion, que mes études ultérieures n'ont fait qu'accentuer. D'ailleurs, je crois qu'historiquement même, on est d'accord pour admettre que Genghis Khan mit en branle des armées de Tatars.

Il n'est pas besoin d'examiner de très grandes quantités de Tatars pour s'apercevoir que ce groupe est un complexe ethnique. Et très vite, on constate que les Tatars renferment dans leur sein beaucoup moins d'individus mongols ou mongoloïdes qu'on ne pourrait, *a priori*, le supposer, dominé, qu'on est souvent, par les récits historiques. Il est même à peu près certain que plusieurs catégories de Tatars ne possèdent point, dans leurs veines, de sang mongol.

Sayfa 463

Cengiz Han ve haleflerinin tarihi büyük hareketlerine taraf olan ırkî ögelerin neler olduğunu doğru olarak bilmenin zor olduğunu düşünüyorum. Moğol kitleleri, sadece daha önce tanımladığımız tiplere mensup bireylerden mi oluşmaktadır? [sayfa 464] Örneğin Tunguzlar, bunlara katılmış mıdır?

İşgalcilerin saflarında saf ırktan şahane Moğollar var mıydı? Buna hiç şüphe yoktur: Tarihi günlük yazarlarının diğer noktalarda doğruluklarından pek az emin olabildiğimiz anlatıları, bize bunu göstermek için buradadırlar. Bu yazarlar bize görüntüsünü bıraktıkları, pek çoğu gerçek Moğollara uygulanabilen tanımlayıcı karakterleri keşfetmeyi bilememişlerdir. Fakat kesin olan bir olay da bulunmaktadır: Fakat, Avrupalılar'ın ruhuna çok büyük bir derecede dehşet salan Moğol işgalleri, ırkî açıdan saf boylar tarafından gerçekleştirilmemiştir. Bunların arasında, önemli miktarda Tatarlar da bulunmaktadır. Bu bugün ortak bir kanıdır. Tatarlar'la ilk karşılaşmalarımdan beri bu fikirdeydim. Daha sonraki çalışmalarım da, bu fikrimi ancak destekledi. Bundan dolayı, tarihsel olarak da, Cengiz Han'ın Tatar ordularını da harekete geçirdiği hakkında fikir birliği bulunmaktadır.

Bu grubun bir ırkî bileşim olduğunu görebilmek için çok büyük miktarlarda Tatar'ı incelemek gerekmemektedir. Çabuk bir şekilde de, Tatarların kendi bünyelerinde, tarihsel anlatılarda daha ziyade bir "kabul" olarak bildirilenlerden daha az miktarda Moğol veya Mongoloid birey barındırdıkları belirlenmektedir. Birçok Tatar grubunun da damarlarında, hemen hemen hiç Moğol kanı taşımadıkları da hemen hemen kesin gibidir.

Sayfa:465

Clément V avait rencontré à Poitiers des envoyés mongols. Si Münster n'a pas vu lui-même des Mongols, le souvenir de leur physionomie devait être encore assez vivant chez ses contemporains. Pendant longtemps les rapports continuèrent à être excellents entre les rois de France et les Tatars. Il fut même question de créer une chaire de langue tatare à l'Université de Paris.

La répartition géographique des Tatars, aujourd'hui encore, est considérable. Pour simplifier un travail de classement, certainement très difficile, plusieurs auteurs reconnaissent quatre groupes principaux de Tatars : 1° le groupe de l'Altaï ; 2° celui de Sibérie ; 3° celui du Caucase (2) : 4° le groupe d'Europe. Mais les ressortissants de plusieurs de ces groupes mêmes nous sont assez mal connus, anthropologiquement parlant.

Sayfa 465

Clement V, Poitiers'de Moğol habercilerine rastlamıştı. Şayet, Münster'in kendisi Moğolları görmemişse, bunların fiziksel yapılarının hatırası hâlâ çağdaşlarının arasında çok canlı olarak yaşıyor olmalıydı. Uzun süre, Fransa kralları ile Tatarlar arasında ilişkiler çok iyi bir şekilde sürmeye devam etti. Hatta, Paris Üniversitesi'nde bir Tatar Dili Kürsüsü kurulması bile söz konusu oldu.

Tatarlar'ın coğrafi dağılımı bugün bile hatırı sayılır bir dağılımdır. Gerçekten çok zor olan bir sınıflandırmayı basitleştirebilmek için, birçok yazar şu dört grup Tatar'ın varlığını kabul etmişlerdir: 1. Altay Grubu. 2. Sibirya Grubu. 3. Kafkas Grubu. 4. Avrupa Grubu. Fakat bu grupların mensupları bile, antropolojik olarak söylemek gerekirse, tarafımızca iyi tanınmamaktadır.

Sayfa:469

Toutefois, malgré leur très certaine hétérogénéité, les Tatars présentent, dans l'ensemble de leurs caractères, « quelque chose » qui fait qu'on les reconnaît parmi les autres musulmans, au milieu desquels ils vivent, notamment les Turcs. Ils ont de très grandes oreilles ; leur poil est moins fourni — moustache et barbe — que chez leurs coreligionnaires les Turcs. Leur face paraît plus épaisse et les rides y creusent des sillons particulièrement profonds. Les pommettes sont saillantes. Le nez est souvent enfoncé à la racine. L'espace entre les deux yeux est large. Les yeux sont surmontés par de lourdes paupières. Ne trouve-t-on pas dans cette courte et incomplète description une partie au moins des faces mongoles ? Les lèvres, chez certains individus, au lieu d'être rosées, sont fortement violacées (à maintes reprises j'ai noté ce caractère dans mes registres d'anthropométrie).

Faces mongoles, avons-nous dit? Certainement. Il y a donc, parmi les Tatars, de véritables Mongols? Cela ne fait pas l'ombre d'un doute !

Sayfa 469

Buna rağmen, çok kesin bir şekilde tekdüze olmamalarına rağmen, Tatarlar özelliklerinin bütünlükleri içerisinde, ortalarında yaşadıkları diğer Müslümanlar, özellikle Türkler'in arasında tanınabilmeleri için "birşeyler" bulunmaktadır. Çok büyük kulakları sahiptirler ve tüyleri ve sakalları, aynı bölgede yaşadıkları Türkler'den daha azdır. Yüzleri daha kalındır ve çizgiler derin hatlar oluşturmuştur. Elmacık kemikleri sarkıktır. Burun, her zaman dibine doğru basıktır. İki göz arasında mesafe geniştir. Gözlerin üzerinde ağır göz kapakları bulunmaktadır. Bu kısa ve eksik tanımda, Moğol yüzlerinden en az bir kısım bulunmamakta mıdır? Dudaklar, bazı bireylerde, pembemsiden ziyade

kuvvetle morumsudur (birçok durumda ben de bu özelliği, antropometri kayıtlarıma geçirmiştim).

Moğol tipi yüzler mi demiştik? Kesinlikle. Öyleyse, Tatarlar arasında gerçek Moğollar mı bulunmaktadır? Bu da hiçbir zaman bir şüphenin gölgesini oluşturmaz!

Sayfa:470

A

eux seuls, ces chiffres, si différents, démontreraient que le terme de Tatar est une étiquette appliquée sur des agglomérations humaines d'origines diverses. La taille de 215 hommes que j'ai mesurés dans la Dobroudja (1m,657) approche de celle des Tatars de Crimée.

Ayrım yok

Il est nécessaire de constater tout de suite que la taille moyenne des Tatars est notablement inférieure à celle des Turcs (1m,68 environ) avec lesquels certains auteurs ont la tendance de les grouper (1).

Les études relatives à l'indice céphalique des Tatars proviennent surtout de la Russie. Une série de 215 Tatars que j'ai mesurés est en moyenne sous-brachycéphale. Cette observation, en somme, confirme celles qui avaient été faites précédemment : par Lygin, en examinant des Tatars Nogaï des steppes et des montagnes de la Crimée (indice 80,8); par Benzenger sur des Tatars du gouvernement de Riazan (82,8); par Malief, de Quatrefages et Hamy, etc.

* Ayrım Yok

Les Tatars de Bulgarie, mesurés par Bassanovitch (ils sont venus autrefois de Crimée), sont brachycéphales. Il en est de même de 82 Tatars des steppes examinés par Merejkowsky (indice 85 et 84,5). En allant vers le sud de la Crimée, il apparaît que les caractères de brachycéphalie s'accentuent. Les Tauridiens méridionaux (Kharouzin, Ikof) seraient des hyperbrachycéphales (indice moyen, 86,3).

Sayfa 470

Tek başlarına, bu kadar farklı rakamlar, Tatar teriminin farklı kökenli gruplamalara uygulanan bir etiket olduğunu göstermektedirler. Dobruca'da ölçümlediğim 215 insan (1.657m), Kırım Tatarları'na yaklaşmaktadır.

Tatarların ortalama boyunun, Türkler'in ortalama boyundan (1.68m) anlamlı bir şekilde kısa olduğunu da belirlemek gerekir. Bazı yazarlar Tatarları Türklerle birlikte gruplandırmak istemektedir.

Tatarlar'ın kafatası endeksiyle ilgili çalışmalar, daha ziyade Rusya'dan gelmektedir.

Ölçümlediğim 215 Tatar'dan oluşan bir seri, ortalama olarak alt brakisefaldir. Bu gözlem, neticede, daha önce Lygin tarafından Kırım'ın bozkırlarında ve dağlarında (bulduğu kafatası katsayısı 80,8), Benzenger tarafından Riazan Hükümeti Tatarlar'ında (bulduğu kafatası katsayısı 82,8), Malief tarafından, Quatrefages ve Hamy vs. tarafından yapılmış olanları onaylamış oldu.

Bassanovitch tarafından ölçümlenmiş bulunan Bulgaristan Tatarları (eski tarihlerde Kırım'dan gelen) brakisefaldir'ler. Merejkowsky tarafından incelenen 82 Tatar'da aynı şekilde brakisefaldir (kafatası katsayısı 85 ve 84,5'dür). Kırım'ın güneyine doğru gidildiğinde, Brakisefali özellikleri artar. Güneyli Tauridien'ler (Kharouzin, İkof) hiperbrakisefaldirler (ortalama kafatası katsayısı 86,3'dür).

Sayfa: 471

La série que j'ai étudiée, numériquement la plus importante de toutes celles qui existent, montre que les Dolichocéphales sont très peu abondants chez les Tatars. En réunissant toutes les formes de ce type céphalique, nous en trouvons 20 p. 100; tandis que nous trouvons 61 p. 100 de types brachycéphales. C'est donc à l'aide d'individus appartenant à cette dernière morphologie que, principalement, s'est formé le groupe Tatar. De très grands territoires de l'Asie centrale et septentrionale sont caractérisés par la sous-brachycéphalie ou la brachycéphalie. C'est donc aux Brachycéphales d'Asie — sans que nous puissions préciser davantage les liens généalogiques — qu'appartiennent les Tatars : Brachycéphales dont l'origine première, en Asie même, nous est d'ailleurs parfaitement inconnue.

Mais d'où proviennent les types dolichocéphales tatars ? L'invasion tatare avait-elle déjà recruté des Dolichocéphales au moment de son départ ou de ses départs? Ou ces Dolichocéphales représentent-ils des hommes politiquement tatarisés en cours de route?

Sayfa 471

Mevcut bulunanların rakamsal olarak en önemlisi olan incelediğim seri, Dolikosefallerin Tatarlarda en az bulunan grup olduğunu göstermektedir. Bu kafatası grubunun bütün biçimlerini bir araya getirirsek yüzde 20 buluruz. Brakisefalleri ise yüzde 61 olarak buluruz. İşte bu en son morfolojiye mensup olan bireyler, Tatar grubunu meydana getirirler. Orta Asya'nın ve Kuzey Asya'nın çok büyük toprakları, alt Brakisefali veya Brakisefali ile karakterizedir. Tatarlar'ın Asya brakisefallerine bağlı olduğunu, onların

soyağacı bağlarını önceden belirlemeksizin söyleyebiliriz. Brakisefallerin Asya'daki asıl kökeni tarafımızca bilinmemektedir.

Fakat Dolikosefal Tatar tipleri nereden gelmektedir? Tatar işgali, çıkışı veya çıkışları esnasında Dolikosefalleri bulunduruyor muydu? Ya da, bu Dolikosefaller, yol boyunca siyasi olarak Tatarlaştırılmış insanları mı temsil ediyordu?

Sayfa:472

Toutefois il est intéressant de constater que ces auteurs avaient déjà nettement remarqué que le type ethnique du Tatar n'est pas uniquement celui du Tatar mongol. Mais de Quatrefages et Hamy croyaient à un mélange de sang entre les Turcs, les Finnois et les Mongols, dans des proportions qui devaient fournir d'un côté le type turco-finnois, de l'autre le type turco-mongol. Ce mélange — s'il existe — s'était-il déjà opéré en Asie avant l'émigration tatare? A-t-il eu lieu plus tard, après l'arrivée en Europe?

Sayfa 472

Gene de, bu yazarların, Tatarlar'ın ırki tipini sadece Tatar Moğollar'a bağlamamakta olduklarını belirlemek ilgi çekicidir. Fakat, Quatrefages ve Hamy, Türkler, Finliler ve Moğollar'ın bir taraftan Türk - Fin, bir taraftan Türk - Moğol tipini oluşturacak şekilde bir kan karışımı olduğunu düşünmektedir. Şayet mevcutsa, Tatar göçünden önce Asya'da gerçekleşmiş midir? Avrupa'ya gelişten sonra, burada mı cereyan etmiştir?

Sayfa:472

C'est ainsi que Clarke écrit: « Les Nogays, peuple très différent des Tatars de Crimée, peuvent se distinguer au premier coup d'œil par leur petite taille, la couleur de leur teint d'un cuivre foncé, quelquefois presque noir: ils ont avec les Lapons une ressemblance très frappante; leurs habillements et leurs mœurs paraissent cependant plus sauvages. Très probablement les Lapons et les Tatars Nogays viennent d'une même souche: il serait à la vérité difficile de détailler aujourd'hui les circonstances particulières de leur origine. »

Et Clarke rappelle que Pallas a distingué particulièrement deux races de Tatars : les Nogays et les Montagnards. Il ajoute que ces derniers « lui ont paru ressembler d'extérieur aux Turcs et aux Tatars de Kostroma et de Jaroslaf » (1).

Sayfa 472
Bundan dolayı, Clarke şunları yazmıştır: "Kırım Tatarları'ndan çok farklı bir halk olan Nogaylar, ilk bakışta kısa boylarıyla, koyu bir bronz rengi, bazen hemen hemen siyah olan olan tenleriyle, Laponlarla çok etkileyici bir benzerlik oluştururlar. Bununla birlikte giyimleri ve gelenekleri, çok daha vahşi gözükmektedir. Çok büyük ihtimalle, Laponlar ve Tatar Nogaylar aynı kökten gelmektedirler. Aslında bugün, kökenlerinin özel şartlarını detaylandırmak çok zor olacaktır."

Clark, Pallas'ın iki farklı Tatar ırkı belirlediğini hatırlatmaktadır: Nogaylar ve Dağlılar. Clark, Dağlı Tatarları'n dış yapı olarak Türklere ve Kostroma ve Jaroslav Tatarları'na benzediğini de ilâve etmektedir.

Sayfa:473

Si les nombreux Tatars que j'ai examinés dans la Péninsule des Balkans, notamment dans la Dobroudja, où j'en ai mesuré plus de mille, ont fidèlement gardé — j'entends dans le sens de leur hérédité physique — le souvenir de leurs hordes primitives, on peut simplement dire que la horde des Nogaï était composée par un élément ethnique dans lequel la proportion des Tatars mongoloïdes paraît être plus élevée que chez les autres Tatars.
En réalité, tous les groupes tatars présentent, à des degrés divers, des types mongoloïdes et des types turcs (2).

Sayfa 473
Şayet Balkan Yarımadası'nda, özellikle bin kişiden fazla insanı incelediğim Dobruca'da çok sayıda Tatar, fiziksel yapılarından anladığım kadarıyla kökteki kabilelerinin hatıralarını muhafaza ediyorlarsa, basit bir şekilde Nogay kitlesi, bileşimlerindeki Mongoloid Tatar oranı diğer Tatarlar'dan daha fazla olan bir ırkî ögeden oluşmaktadır.
Aslında, bütün Tatar grupları, farklı derecelerde Mongoloid tiplerini ve Türk tiplerini ortaya koymaktadır.

Sayfa:473

Les vaincus, ou simplement les « traversés » quittaient leurs terres dévastées pour chercher une compensation dans la conquête. Or, ces populations « comblantes » ont été surtout des Touraniens, des Turcs. Dès lors, on se représente assez bien la physionomie ethnique de la masse humaine en question, une fois fixée; de

Sayfa:474

la horde du Kiptchak, par exemple. C'est le type turc qui domine, ou plutôt les types turcs. A côté d'eux, existent des éléments mongols ou mongoloïdes, survivants du groupe originel (mais il est graduellement devenu la minorité), et d'autres éléments encore, ceux-là métissés, des Turco-Mongols.

Les Tatars actuels sont donc surtout des Turcs et des Tatarisés. Çà et là, au milieu d'eux, se maintient la survivance du Mongol, soit sous sa forme ancestrale, plus ou moins complète, plus ou moins pure, soit représentée seulement par un, ou plusieurs, de ses caractères morphologiques, transmis aux Turcs tatarisés (pommettes plus saillantes, rareté du poil, etc.).

Un fleuve qui reçoit des affluents provenant de régions géologiques complexes, transporte naturellement des alluvions diverses : les siennes et celles de ces affluents mêmes. Il les mêle dans son cours, et les dépose toutes ensemble à son embouchure. Le fleuve originel de l'invasion tatare a présenté ce caractère.

Au début, il pouvait être composé par les seuls éléments mongols — ou mongoloïdes. Au fur et à mesure de sa marche vers l'ouest, il déposait ses propres éléments, et en acquérait d'autres. Grâce à l'apport continuel des populations « comblantes », il maintenait sa puissance numérique et guerrière. A la fin de sa course, les éléments étrangers prédominaient.

Sayfa 473-474

Bu, Cengiz Han tarafından idare edilen savaşçı kitlelerin, sadece Moğollar'dan oluştuğunu kabul edersek, ırkî fizyonomilerinin hızla değişmiş olması gerekmektedir.

Mağluplar veya sadece "gelip geçenler", fetihte bir iyileştirme aramak için talan edilmiş topraklarını terkettiler. Bu "taşkın" topluluklar, daha ziyade Turanî Türkler'di. Bundan dolayı, söz konusu insan kitlesinin fizyonomisini, örneğin Kıpçak boyundan olduktarı belirlendiğinde, gayet iyi bir şekilde tarif edebiliriz. Burada hâkim olan Türk tipidir, ya da daha ziyade Türk tipleridir. Bunların yanında, orijinal kökenden gelen Moğol veya Mongoloid öğeler de bulunmaktadır (fakat giderek azınlık hâline gelmiş). Türklerle Moğollar'ın melezlenmesinden oluşan başka öğeler de bulunmaktadır.

Öyleyse, bugünkü Tatarlar, aslında Türkler ve Tatarlaşmış insanlardır. Orada, burada, bunların arasında ya eski biçimleriyle, az veya çok tamam bir vaziyette, çok veya

az bir şekilde, bir veya birçok yapısal özelliği (sarkık elmacık kemikleri, kılların seyrekliği vs.) Tatarlaşmış Türklere naklolmuş olan Moğollar varlıklarını sürdürüler.

Karışık jeolojik yapılar içeren bölgelerden akıntılar alan bir nehir, gayet tabiidir ki farklı alüvyonlar taşıyacaktır: Kendi alüvyonları ve bu akıntıların alüvyonları. Onları kendi akıntısında karıştırır ve hepsini birden denize dökülen ağzında çökeltir. Tatar işgalinin orijinal nehri, bu karakteri göstermektedir.

Başlangıçta, bu nehir, sadece Moğol veya Mongoloid ögelerden oluşabilirdi. Batıya doğru yürümesi esnasında kendi öz ögelerini çökeltti ve başka ögeler kazandı. Taşkın toplulukların sürekli getirileri nedeniyle, sayısal ve savaşçı gücünü sürdürdü. Akıntısının sonunda, yabancı ögeler hâkim durumdaydı.

Sayfa:475

Les Tatars ont habituellement le nez droit. Le caractère mongoloïde du nez n'apparaît que dans une proportion peu considérable (à peine 15 p. 100). De leurs souvenirs mongols, les Tatars n'ont pas gardé celui de la caractéristique nasale.

La conclusion qui semble s'imposer, c'est que les Tatars sont principalement des hommes de « race » turque. Certes, il y a, dans leurs rangs, une certaine quantité de Mongols, même de Mongols bien caractérisés morphologiquement, avec le nez, les pommettes et les yeux qui ont été si souvent décrits. Mais ces derniers types ethniques constituent une évidente minorité.

Sayfa 475

Tatarlar genellikle düz bir buruna sahiptirler. Burnun Mongoloid karakteri, pek az dikkati önemi olan bir kısımda ancak ortaya çıkar (ancak yüzde 15). Tatarlar, Moğol geçmişlerinden burun karakteristiğini muhafaza etmemişlerdir.

Ortaya çıkan sonuç, Tatarların temelde "Türk" ırkından insanlar olduğudur. Bununla birlikte, saflarında, önemli bir miktarda Moğol bulundurmaktadırlar. Hatta bu Moğollar, yapısal olarak burunlarıyla, elmacık kemikleriyle ve her zaman tanımlanan gözleriyle iyi karakterize edilen Moğollar'dır. Fakat bunlar, gayet tabii ki bir azınlık oluştururlar.

Sayfa:475

Si j'étais historien, j'aurais besoin de me représenter, avec le plus de précision possible, le premier rassemblement des Mongols, compter les rangs, vérifier la « race » de ceux qui les composaient. Genghis Khan fut-il le chef d'une horde ethni-

Sayfa:475

quement homogène, — dans un sens relatif, bien entendu, — ou était-il à la tête, déjà le premier jour, d'un « ramassis ethnique »?

Nous ne résoudrons, sans doute, jamais ce problème. Mais nous pouvons nous approcher de sa solution, plus encore que nous ne l'avons fait jusqu'à présent. Pour cela, il faut multiplier les études anthropologiques, sur le chemin parcouru par les invasions tatares, et les rendre plus détaillées.

Sayfa 475

Şayet tarihçi olsaydım, kendimi, mümkün olan en büyük hassasiyetle, Moğollar'ın ilk toparlanmasını gerçekleştirmek, safları saymak, onları oluşturanların "ırkını" bir kez daha doğrulamak suretiyle kendimi ispatlamak isterdim. Cengiz Han, ırkî olarak göreceli bir şekilde homojen bir kitlenin başkanı mıydı ya da, daha ilk gün bir "ırkî derlemenin" başında mıydı?

Hiç şüphesiz, bu meseleye hiçbir zaman bir çözüm bulamayacağız. Fakat, bugüne kadar yapamadığımız kadar, sonuca yaklaşabiliriz. Bunun için, Tatar işgalleriyle alınan yoldaki antropolojik çalışmaları arttırmak ve bunları detaylandırmak gerekmektedir.

Sayfa:478

Voici donc un premier point acquis : l'Inde n'a jamais été un continent désert, sur lequel se serait déversé, en un premier ruissellement ethnique, le flot de civilisations relativement récentes, celle des Aryas, par exemple. Depuis le Quaternaire, les territoires indoustaniens ont été foulés par les hommes.

Sayfa 478

İşte elde edilen bir ilk nokta şudur: Hindistan, örneğin **Aryenler** gibi birgöreceli olarak yeni bir uygarlıklar yığınının yığılacağı bomboş bir kıta olmamıştır. Kuaterner Dönem'den beri Hindistan toprakları insanlar tarafından doldurulmuştur.

Sayfa:479

Il apparaît que nous manquons encore, — nous parlons des Aryens asiatiques (les discussions sont moins âpres pour ce qui les concerne que pour ce qui touche aux prétendus Aryens de l'Europe) — de renseignements sérieux sur le lieu de leur groupement primitif (bords sud-ouest de la Caspienne?), et sur les moments de leurs migrations.

Sayfa 479

Şunu da belirtmemiz gerekiyor ki, (tartışmalar Avrupalı Aryenlerle ilgili tartışmalardan daha az sert tartışmalardır) **Asyalı Aryenler'in ilk gruplanmaları ve göç vakitleri hakkında hâlâ bilgi eksikliğimiz bulunmaktadır (Hazar Denizi'nin güneybatı kıyılarında mı?).**

Sayfa:479

Les ethnologues modernes, pour mettre un peu de clarté dans des résultats encore très insuffisants — pensons à la masse considérable des Indous, à la variété de leurs types et au petit nombre relatif des observateurs qui se sont intéressés à cette question! — divisent volontiers, pour le

Sayfa:480

moment tout au moins, — et en attendant mieux, — les peuples de l'Inde en deux grands groupes : les Aryens, ou Indo-Afghans ; et les Mélano-Indiens, ou Dravidiens (1).

Les autres caractéristiques de ces Dravidiens seraient une peau foncée, la dolichocéphalie ; un nez, dans certaines sous-races, platyrrhinien ; dans d'autres, leptorrhinien. Pour le surplus de leurs caractères, les Indo-Afghans associent une taille élevée, la dolichocéphalie et un nez leptorrhinien.

(2) Les Sikhs, qui sont regardés comme les types les plus purs de cette race, ont une taille moyenne de 1m,71.

Sayfa 479

Modern etnologlar, hâlâ çok yetersiz olan sonuçlara (Hintlilerin hatırı sayılır kitlesinin tiplerinin çeşitliliğini ve bu sorunla ilgilenen gözlemcilerin göreceli olarak azlığını düşünelim) biraz açıklık getirmek için, Hindular'ın hatırı sayılır kitlesini, (sayfa 480) bu an için gönüllü olarak iki büyük gruba bölmüşlerdir: **Aryenler veya İndo-Afganlar** ve Melano-Hintliler veya **Dravidienler.**

Dipnot:
Bu Daravidienler'in diğer özellikleri koyu renk bir deri, Dolikosefali, bazı alt ırklarda patyrrhinien, diğer bazılarında leptorrhinien bir burundur. Bu karakterlere ilâve olarak, Hint - Afganlar uzun bir boya, Dolikosefaliye ve leptorrhinien bir burna sahiptirler.
Bu ırkın en saf tipleri olarak görülen Sikh'ler, ortalama 1.71m'lik bir boya sahiptirler.

Sayfa: 481

D'une façon générale, on peut dire que l'Inde tout entière est dolichocéphale. Et quand on sait la puissance brachycéphalique qu'est l'Asie, dès au nord de l'Himalaya, cette constatation prend, pour tous ceux qu'agitent les problèmes indous, pour tous ceux qui s'intéressent aux origines mêmes des Asiatiques, une importance qu'il est inutile de souligner.

Sur l'immense surface de l'Inde nous ne connaissons aucun groupement brachycéphale. En consultant les listes internationales contenant les indices céphaliques de l'Indoustan, on trouve, par-ci, par-là, quelques petits îlots sous-brachycéphales. Sur la côte occidentale : des Parsi, à Bombay; dans le cours inférieur du Gange : des Bengali, également sous-brachycéphales.

Sayfa: 482

Lorsqu'on examine la carte de la répartition mondiale de l'indice céphalique, publiée par Ripley (et qui garde, encore aujourd'hui, à peu près toute sa valeur d'image générale, — il ne faut pas lui demander davantage), on est frappé par la masse brachycéphale, à indice très élevé, qui domine, au nord, l'Indoustan, qui semble peser sur celui-ci comme une lourde charge. C'est d'abord tout le Transhimalaya, le plateau du Thibet, la Mongolie. Puis, sur les côtés, tout l'Iran septentrional; les abords de l'Aral et de la Caspienne; le Turkestan.

Sayfa 481
Bir genelleme yaptığımız takdirde, bütün Hindistan dolikosefal'dir denilebilir. Brakisefali'nin, Asya'daki gücü, Himalayaların kuzeyindeki gücünden itibaren olan gücü bilindiğinde, bu belirleme, Hint problemleriyle uğraşanlar için, hatta Asyalıların kökenleriyle ilgilenenler için altının çizilmesine gerek olmayan bir önem arz etmektedir.
Hindistan'ın geniş yüzeyi üzerinde hiçbir **brakisefal** gruba rastlanmamaktadır. Hindis-

tan'ın kafatası katsayılarını içeren listelere bakıldığında, şurada burada, **bazı küçük alt brakisefal** adacıklar görülmektedir. Batı kıyısında: Bombay'da Parsi'ler, Ganj'ın aşağı çığırlarında: Bengali'ler aynı surette alt brakisefaldirler.

[sayfa 482]

Ripley tarafından yayınlanmış bulunan (bugün, pek talep edilmese de hâlâ genel görünüm değerini koruyan) Dünya üzerindeki kafatası katsayısı dağılımı haritasına bakarsak, **kuzeydeki çok yüksek katsayıya sahip brakisefal kitleden etkileniriz. Bu kitle Hindistan'ın üzerinde ağır bir yük gibi durmaktadır.** Önce bütün Transhimalaya, Tibet Platosu, Moğolistan, sonra kenarlara doğru **Kuzey İran, Aral Gölü ve Hazar Denizinin çevreleri, Türkistan brakisefaldir.**

Sayfa:482

D'ailleurs, cette constatation n'est pas pour simplifier la question des origines; mais elle a de quoi intéresser à la fois les linguistes, qui se sont spécialisés dans l'étude des langues aryennes, et les historiens qui s'intéressent à l'enfance même de notre histoire.

Du point de vue ethnique, on peut se demander tout d'abord d'où viennent les populations de l'Indoustan; ensuite, pour quelles raisons l'Indoustan n'a pas été pénétré plus profondément par les Brachycéphales qui l'entourent.

Sayfa 482

Bundan dolayı, bu belirleme köken sorununu basitlemeye yaramaz, fakat aynı zamanda hem Aryen dilinin incelenmesinde uzmanlaşmış dilbilimcileri, hem de tarihimizin çocukluğunu inceleyen tarihçileri aynı anda ilgilendirmektedir.

Irkî bakış açısından, önce Hindistan'ın topluluklarının nereden geldiği sorulmalıdır. Daha sonra Hindistan'a kendisini çevreleyen Brakisefaller tarafından niye daha fazla nüfuz edilemediği araştırılmalıdır.

Sayfa:483

Un autre exemple des recherches à entreprendre : les Siapoch ou Mamogis ont été considérés par les anciens anthropologistes — par de Quatrefages, en particulier — comme les témoins de l'ancienne « race aryane », parce que par « tous leurs caractères physiques » ils « rappellent les plus belles races blanches ». On a même été jusqu'à prétendre qu'ils étaient

Sayfa:483

les descendants des soldats d'Alexandre! Que faut-il penser de cette race? A quel tronc ethnique faut-il la rattacher? Quoi qu'il en soit, le nord de l'Indoustan apparaît comme le domaine de la grande race.

Sayfa 483

Ele alınacak başka bir araştırma örneği ise şudur: Siapoch veya Mamogi'ler eski antropologlar, özellikle Quatrefages tarafından, eski "Aryen Irkı"nın şahitleri gibi görülmektedirler. Zira, "bütün fiziksel özellikleri"yle, "en güzel beyaz ırkları hatırlatmaktadırlar". Hatta, bunların Büyük İskender'in askerlerinin halefleri oldukları öngörülebilir! Bu ırk hakkında ne düşünülebilir? Bu ırk, hangi gövdeyle ilişkilendirilebilir?

Her bir durumda, Hindistan'ın kuzeyi büyük bir ırkın bölgesi gibi gözükmektedir.

Sayfa:484

Les régions les plus septentrionales de l'Indoustan, les gens du Tchitral par exemple, semblent avoir subi quelques mélanges de sang avec les populations brachycéphales occupant des régions plus septentrionales encore.

Sayfa 484

Hindistan'ın en kuzey bölgeleri, örneğin Tchitral halkı, daha da kuzeydeki bölgeleri iskân eden brakisefal topluluklarla bazı kan karışmalarında bulunmuşlar gibi gözükmektedirler.

Sayfa:484

Ainsi donc, à la frontière septentrionale, l'augmentation de l'indice céphalique marche de pair avec une diminution de la taille. Influence mongole et des races turques, a-t-on dit? C'est bien possible.

Sayfa 484
Aynı şekilde, kuzey hududunda, kafatası katsayısının artışı, bir boy azalmasıyla birlikte gitmektedir. Moğol ve Türk ırklarının etkisi mi dediniz? Bu gayet mümkündür.

Sayfa:485

D On sait que c'est vers les sources du Syr Daria, dans le Turkestan actuel, que se placent les lieux de naissance, hypothétiques, de cette race hypothétique.

Sayfa 485
Siri Derya'nın kaynaklarına doğru, bugünkü Türkistan'da bu belirsiz ırkın belirsiz kaynakları bulunmaktadır.

Sayfa:488

Mais alors, en admettant que nous puissions retrouver ce noyau primitif, qui nous prouvera que ce sont ces « véritables Chinois » qui ont joué (il semble bien qu'il n'en est pas ainsi) le rôle efficient dans les conquêtes? Celles-ci auraient-elles été déterminées par des éléments chinois de nom, mais appartenant à une autre souche ethnique? Et les Chinois véritables n'auraient-ils été que des instruments dociles aux mains de ces dominateurs étrangers?

Sayfa 488
Fakat, bu ilkel çekirdeği yeniden bulabileceğimizi kabul edersek, bize fetihlerde etkili rol oynayanların (bu böyle olmamışa benzemektedir) "gerçek Çinliler" olduğunu kim ispatlayabilir? Bu, isim olarak Çinli, fakat başka bir ırkı kökene ait ögelerden oluşamaz mı? Gerçek Çinliler ise yabancı egemen güçlerin elinde, sadece uysal aletler olamazlar mı?

Sayfa:489

Dans leur étude sur la Mongolie orientale, M. et Mme Torii ont signalé l'abondance des instruments en pierre datant d'un âge néolithique, lequel aurait été suivi par

Sayfa:489

les périodes des métaux. Comme tous les autres peuples, les Chinois auraient connu un stade de vie nomade, une existence de pêcheurs et de chasseurs (1).

En réalité, nous ne savons rien de la préhistoire des Chinois. Il y a quelques années, H. Cordier l'indiquait très justement. Après avoir rapporté toutes les théories proposées au sujet de l'origine des Chinois, — et il en est d'étranges, — cet auteur constatait que le problème restait entier. « Si l'histoire telle que nous la connaissons et l'archéologie ne suffisent pas à en donner la clef, cela prouve simplement notre ignorance du passé.

Sayfa 489

Doğu Moğolistan hakkındaki çalışmalarında, Bay ve Bayan Torii, bir Neolitik Çağa ait olan aletlerin bolluğuna işaret etmişlerdir. Bu dönemi, maden dönemleri takip edecektir. Bütün diğer halklar gibi Çinliler de bir göçebe hayatı, yani bir balıkçılık ve avcılık dönemi yaşamıştır.

Aslında, Çinlilerin tarih öncesi hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Birkaç sene önce, H. Cordier bunu çok doğru bir şekilde gösterdi. Çinliler'in kökeni konusunda aralarında oldukça garip olanları da vardı, bütün varsayımları rapor ettikten sonra, bu yazar problemin bütün olarak ortada durduğunu belirlemiştir. Şayet, bizim tanıdığımız şekildeki tarih ve arkeoloji buna bir anahtar vermeye yetmiyor ise, bu sadece geçmiş hakkındaki cehaletimizden ileri gelmektedir.

Sayfa:490

Nous avons alors comme une image synthétique de ce que nous croyons savoir de la nation : Chinois du nord, rapprochés des Tatars ; Chinois du sud, dont les degrés de parenté s'avèrent avec certaines populations de l'Indo-Chine.

Sayfa 490

Dolayısıyla, millet hakkında bilmek istediğimiz hususlarda sentetik bir görüntüye sahibiz: Kuzey Çinlisi Tatarlara yakındır, Güney Çinlisi ise Hindi – Çini'nin birçok topluluğuna yakındır.

Sayfa:491

Dans le nord de la Chine, la population semble être de plus haute stature (1m,67 pour une série type, provenant des provinces de Tche-Fou et de Kouldja) que dans le sud. La peau des habitants y est aussi, en général, plus claire que chez les Chinois méridionaux. Le crâne des Chinois septentrionaux paraît plus court; leur indice céphalique semble être tourné vers la sous-brachycéphalie; et les faces de ces hommes sont moins chamæprosopes que chez les Chinois méridionaux.

Sayfa 491

Çin'in kuzeyinde, nüfus, güneye göre daha yüksek bir boya sahipmiş gibi gözükmektedir (Tche-Fou ve Kouldja'dan gelen bir seri tipi için 1.67 m). Buranın sakinlerinin deri rengi de, genellikle, Güney Çinlileri'nden daha açıktır. Kuzeyli Çinliler'in kafatası daha kısa gibi gözükmektedir. Kafatası katsayıları alt Brakisefaliye doğru gitmekte ve bu insanların yüzü, Güney Çinlileri'ne göre daha az mücadeleci bir ifade taşımaktadır.

Sayfa:491

Les proportions des formes craniennes étaient les suivantes : dolichocéphales 8,3 p. 100; mésocéphales 39,5 p. 100; brachycéphales 38,2 p. 100; hyperbrachycéphales 12 p. 100; ultrabrachycéphales 2 p. 100. La masse brachycéphalique représente le 52,2 p. 100 de la série. Les Chinois de taille relativement élevée et de brachycéphalie relativement dominante provenaient du Nord, de la région septentrionale, où la haute stature est un caractère commun.

Soixante-dix p. 100 des individus examinés par Koganéi dépassant 1m,65, les mélanges ethniques ont dû être importants. Mais où les Chinois ont-ils puisé les individus dolichocéphales qui figurent dans leurs rangs? Dans l'Asie septentrionale, il n'y a guère que les Aïnou qui soient dolichocéphales, et encore

Sayfa:492

pas tous! On a aussi mesuré de nombreux Japonais sous-dolichocéphales. La série de Koganéi semble doser assez exactement les deux formes craniennes principales de l'Illumanité pour faire, de ce mélange, l'image anthropologique des Chinois.

Sayfa 491
Kafatası biçimlerinin oranları şu şekildedir: Dolikosefaller yüzde 8,3, mezosefaller yüzde 39,5, brakisefaller yüzde 38,2, hiperbrakisefaller yüzde 12, ultrabrakisefaller yüzde 2. Brakisefalik kitle serinin yüzde 52,2'sini temsil eder. Göreceli olarak yüksek boylu ve Brakisefalinin göreceli olarak hakim olduğu Çinliler, uzun boyun ortak bir özellik olduğu kuzey bölgeden gelmektedir.

Koganei tarafından incelenen bireylerin yüzde 70' inin boyu 1.65'i geçmektedir. Bundan da ırkî karışımların önemli olduğu anlaşılmaktadır. Fakat, Çinliler, kendi saflarında ortaya çıkan Dolikosefal bireyleri nereden bulmuşlardır? Kuzey Asya'da, Dolikosefal olarak sadece Ainou'lar vardır. Ama aslında Dolikosefal olanlar sadece onlar değildir! [sayfa 492] Birçok alt Dolikosefal Japon da ölçümlenmiştir. Koganei'in serisi, bu karışımı, Çinlilerin görünümü hâline getirmek için bu iki kafatası biçimini oldukça doğru olarak bir araya getirmiştir.

Sayfa:492

Il y a trois ans, Vaillant, habitant le Tonkin, examinait de nombreux Chinois Hak-ka, établis dans la province tonkinoise de Moncay. Ces Chinois, originaires des provinces septentrionales du Chan-toung et de Chan-Si, s'avancèrent, par des immigrations successives, qui durèrent plusieurs siècles, jusque dans le Tonkin. L'auteur français annonce qu'au cours de ces exodes qui, de proche en proche, de génération en génération, les amenèrent dans le sud, ces Chinois recurent du sang des diverses populations traversées (1). Ces Hak-ka ont une stature notablement inférieure à celle des Chinois du nord (1m,646); mais leur indice céphalique est resté exactement le même que celui indiqué ci-dessus (80,5). Petite quantité de types dolichocéphales, abondance des brachycéphales et, surtout, des mésaticéphales, tel est ici le tableau ethnique.

Sayfa 492
Üç sene önce, Tonkin'de oturan Vaillant, Moncan'ın Tonkin'li eyaletinde yerleşik Hakka'lı birçok Çinli'yi incelemiştir. Bu, kuzey eyaletleri Chan Toung ve Chan Si kökenli Çinliler, birbiri ardına geler göçlerle, Tonkin'e kadar ilerlediler. Fransız yazar, kendilerini yavaş yavaş, nesilden nesile güneye götüren bu göçler esnasında Çinliler'in geçiş yapan birçok toplulukların kanını kendi kanına karıştırdığını belirtmektedir. Bu Hakka'lar kuzeyli Çinlilere göre önemli miktarda daha kısa boyludurlar (1.646m), fakat kafatası katsayıları, aynen yukarıda belirtilen katasyı (80,5) ile aynıdır. Irki tablo, küçük miktarda dolikosefal tiplerden, bol miktarda brakisefalden ve daha ziyade mezatisefallerden oluşmaktadır.

Sayfa:493

Et cette série confirme ce que nous avons appris de la morphologie des Chinois septentrionaux (hommes de taille au-dessus de la moyenne, généralement brachycéphales).

Sayfa 493
Bu seri, Kuzeyli Çinliler'in morfolojisinden öğrendiklerimizi doğrulamaktadır **(ortanın üzerinde ortalama boya sahip, genellikle brakisefal insanlar).**

Sayfa:493

Et c est alors que se pose la question cardinale: auquel des divers groupes ethniques peuplant la Chine faut-il s'adresser pour avoir devant soi les Chinois véritables, les fondateurs de l'ancien empire? Sont-ce les Chinois du Nord ou ceux du Sud?

C'est entre le Hoang-ho, au sud, et les prolongements méridionaux des monts Ching-han; dans le coude immense que

Sayfa:494 * *Çok Enterasan*

fait le fleuve avant de se jeter à la mer; dans les provin actuelles du Tchi-li et du Chang-Si que, selon certains hi riens, se fixèrent, après plusieurs pérégrinations, les «C familles» primitives auxquelles les Chinois rattachent le origines (1).

Les deux ou trois indications que nous possédons sur caractères anthropologiques de cette région nous la montr peuplée par des gens de haute taille, en majorité brachy phales, à crâne plus capace, à face relativement haute étroite, à indice nasal leptorrhinien.

Sayfa 493
İşte ana soru şudur: Çin'i iskân eden farklı ırkî gruplardan, eski imparatorluğun kurucusu olarak hangi gerçek Çinlilere başvurmak gerekmektedir? Kuzeyli Çinlilere mi,

yoksa Güneyli Çinlilere mi ?

Sayfa 494

Bugünkü Tchi Li ve Chang Si eyaletlerinde, güneyde Hoang Ho ve Ching Han tepelerinin uzantıları arasında nehrin denize kavuşmadan evvel yaptığı büyük dirsek, bazı tarihçilere göre, birçok keşif seyahatinden sonra, Çinliler'in kökenlerini dayadıkları "Yüz ilk aile" bulunmuştur.

Bu bölgenin antropolojik özellikleri hakkında sahip olduğumuz iki veya üç gösterge, bölgenin uzun boylu, genellikle brakisefal, daha geniş hacme sahip kafatası, göreceli olarak uzun ve dar yüzlü, leptorrhinien burun katsayılı insanlarla iskân edildiğini göstermektedir.

Sayfa:494

Les désirs d'une vie matérielle plus facile ont pu porter les populations de la grande masse montagneuse de l'Ouest, vers les bas pays fertiles de l'Est. En tout cas, une telle action paraît plus vraisemblable qu'un peuplement venu du sud, par la région de la Birmanie et du Tonkin.

Sayfa 494

Daha kolay bir maddî hayatın istekleri, toplulukları Batıdaki dağlık kitleden, Doğu'daki verimli alçak ülkelere doğru taşıyabilmektedir. Her durumda, böyle bir eylemin Birmanya ve Tonkin üzerinden güneyden gelmesi daha olası gibi gözükmektedir.

Sayfa:502

Envisagés dans leurs caractères généraux, les Japonais modernes sont des hommes de petite stature (environ 1m,58 à 1m,59 chez les hommes, selon Koganeï; 1m,47 chez les femmes (1). L'indice céphalique moyen (séries actuelles) est 78,2, selon Deniker. Il marque la mésaticéphalie.

Sayfa 502

Genel özelliklerinde öngörüldüğü gibi, modern Japonlar ufak yapılı insanlardır (Koganei'ye göre erkeklerde yaklaşık 1.58m ila 1.59m arası, kadınlarda 1.47m). Ortalama kafatası katsayıları (şu anki seriler), Deniker'e göre **78,2'dir.** Bu da **mezatisefali'ye** işaret eder.

Sayfa:502

On a prétendu que le Kouro-Sivo avait été la voie par laquelle les Malayo-Polynésiens auraient connu le Japon. C'est bien possible

Sayfa 502

Kouro – Sivo'nun, Malaylı – Polinezyalılar'ın Japonya'yı tanımalarında kullandıkları yol olduğu varsayılmaktadır. **Bu gayet mümkündür.**

Sayfa:503

Il est intéressant de noter que cette population paraît être très nettement brachyskèle — ce que sont aussi les Chinois. L'indice céphalique, sur le vivant, marque la sous-dolichocéphalie ; mais on trouve des Brachycéphales véritables, aussi bien que de vrais Dolichocéphales (1). Dans la discussion, relative à la formation des peuplades américaines, on fait intervenir l'arrivée, sur les deux Amériques et déjà dans les temps préhistoriques, d'Asiates divers. Nous reparlerons de cette hypothèse. Les Japonais auraient ainsi joué leur rôle dans la constitution de plusieurs groupes américains. Mais, naturellement, ce rôle aurait été involontaire. Entraînées par les courants marins, des jonques japonaises seraient venues aborder les côtes occidentales de l'Amérique. Depuis l'extrême sud de l'Alaska jusqu'au Mexique méridional,

Sayfa 503

Bu topluluğun (Formozalılar), aynı Çinliler gibi net bir şekilde **brakiskel** olduklarını belirlemek ilgi çekicidir. Yaşayan üzerindeki kafatası endeksi, alt Dolikosefaliye işaret eder. Fakat, gerçek Dolikosefaller olduğu gibi, **gerçek Brakisefaller** de bulunuz.

Amerikan topluluklarının oluşumu ile ilgili tartışmada, tarihten önceki dönemlerde **farklı Asyalılar'ın** gelişlerini görürüz. Bu varsayımdan tekrar söz edeceğiz. Japonlar da, aynı şekilde birçok Amerikan grubunun oluşumunda bir rol oynamış olmalıdırlar. Fakat, gayet tabii olarak, bu rol aynı zamanda istemeksizin olacaktır. Akıntılarla itilen Japon yelkenlilerinin Amerika'nın batı kıyılarına yanaşmış olmaları gerekir. **Alaska'nın** en güneyinden, Güney Meksika'ya kadar, bu yanaşmaların izleri bulunmaktadır.

Sayfa:504

Si ce continent ainsi qu'on le croit de plus en plus, a été réellement peuplé par des gens venus d'Asie et si, d'autre part, les antiques populations du Japon sont vraiment arrivées, en partie au moins, du continent coréen (et, plus au nord encore, de la Sibérie septentrionale), certains Américains et certains Japonais pourraient se considérer comme deux branches issues d'un tronc commun. A ce propos, le lecteur voudra bien se reporter au chapitre où il est question des populations américaines.

Sayfa 504

Şayet, bu kıta, giderek daha da fazla inanıldığı gibi, gerçekten **Asya'dan** gelen insanlar tarafından iskân edilmişse, ve diğer taraftan Japonya'nın eski toplulukları gerçekten, en azından **Kore Yarımadası'ndan** (ve daha da kuzeyden, Kuzey Sibirya'dan), bazı Amerikalılar ve bazı Japonlar, ortak bir gövdenin iki dalı gibi kabul edilebilirler. Bu konuda, okuyucu Amerikan topluluklarının anlatıldığı bölüme başvurabilir.

Sayfa:506

CHAPITRE PREMIER

LES ÉGYPTIENS

Après avoir été l'objet de discussions sans nombre, l'origine de la race égyptienne est aujourd'hui généralement cherchée en Égypte même, les Égyptiens seraient les « autochtones » de la vallée du Nil. Cependant, il faut ajouter que plusieurs savants, et non les moindres, regardent encore les territoires asiatiques comme le lieu d'origine des populations égyptiennes. Serait-ce une persistance du mirage oriental? Pour des hommes de la valeur de Morgan, d'Amelineau, par exemple, la Mésopotamie, d'où sont venues tant d'espèces végétales, devrait être considérée comme le berceau de cette race que les Pharaons guidèrent vers de si considérables destinées. Tant de similitudes ethnographiques permettraient de le supposer!

Sayfa 506

BİRİNCİ BÖLÜM

MISIRLILAR

Sayısız tartışmalara konu olduktan sonra, bugün Mısır ırkının kökeni, genellikle Mısır'da

aranmaktadır. Mısırlılar, Nil vadisinin "yerlisi" olmalıdırlar. **Bununla birlikte, birçok bilim adamı ve de azınlıkta olmayan bir kısmı, Asya topraklarını Mısırlı toplulukların köken mahalli olarak kabul etmektedirler. Bu, doğu görünümünün bir ısrarı mıdır?** Morgan, Amelineau gibi değerli insanlar için, **bu kadar fazla sebze cinsinin geldiği Mezopotamya, Firavunlar'ın bu kadar muhteşem kadere götürdüğü bu ırkın beşiği olarak görülebilmelidir. Bu kadar etnografik benzerlik, bunu varsaymayı mümkün kılacaktır.**

Sayfa:507

Pour eux, les caractères des Égyptiens sont les mêmes que ceux des races du continent libyen, bordant la Méditerranée : ces populations méditerranéennes se seraient transportées en Égypte.

Sayfa 506
Onlar için [Maspero, Ed. Naville], **Mısırlılar'ın özellikleri, Akdeniz kıyısındaki Libya topraklarının ırklarıyla aynıdır. Bu Akdeniz toplulukları Mısır'a nakledilmiş olmalıdırlar.**

Sayfa:508

Le suivant présente un aspect bien différent : peau couleur de chair tirant sur le jaune ; teint basané, nez fortement aquilin, barbe noire, abondante et terminée en pointe, court vêtement de couleurs variées. Cette race porte le nom de *Namou* (Asiatiques). Enfin, le dernier a la teinte de la peau que nous nommons couleur de chair, ou peau blanche, de la nuance la plus délicate, le nez droit ou légèrement voussé, les yeux bleus, la barbe blonde ou rousse, la taille haute et très élancée ; il est vêtu de peau de bœuf conservant encore son poil véritable sauvage tatoué sur les diverses parties du corps ; on nomme cette race *Tamhou* (Européens).

Sayfa 508
Bir sonraki ırk, gayet farklı bir görünüm sunmaktadır. Dokunun rengi sarıya kaçmaktadır, ten rengi bronzdur. Burun kuvvetle gaga burun tipindedir. Sakal sık, siyah ve biçim olarak sivri uçludur. Elbiseler kısa ve farklı renklerdedir. **Bu ırk Namou (Asyalı) adını taşımaktadır. Nihayet, doku rengi ya da en hassas nüansla beyaz deri olarak isimlendirdiğimiz ten rengi, düz veya hafifçe kemerli burun, mavi gözler,** sarı veya kızıl sakal, iri yapı ve uzun boya sahip bir kırk gelmektedir. Bunlar, kılları üzerinde duran sığır derisinden elbise-

ler giyen, vücudunun çeşitli yerlerini vahşî hayvan derileriyle süsleyen bu ırk Tamhou (Avrupalılar) olarak adlandırılmaktadır.

Sayfa:514

Il est probable que l'arrivée du cuivre a été plus précoce en Égypte qu'en Europe.

Sayfa 514
Bakır'ın gelişi, Mısır'da Avrupa'dan daha erken olmuştur.

Sayfa:514

L'utilisation du silex a dû se prolonger bien au delà de la période néolithique. Les âges des métaux avaient débuté en Égypte depuis déjà des siècles, que l'on employait encore des outils en silex. Certains auteurs pensent que l'usage de tels instruments a pu se maintenir jusqu'à la XII° dynastie, alors que, dès la V°, on commence à voir apparaître, au milieu des objets de cuivre et de bronze, les essais d'utiliser le fer.

Sayfa 514
Çakmaktaşının kullanımı Neolitik Çağ'ın ötesine kadar sürmüş olmalıdır. **Maden çağları, Mısır'da yüzyıllar önce başlamıştı, fakat hâlâ çakmaktaşından aletler kullanılıyordu. Bazı yazarlar bu tip aletlerin kullanımının XII. Hanedan Dönemi'ne kadar sürebildiğini söylemektedirler. V. Hanedan'dan itibaren ise, bakır ve bronz eşyaların yanısıra, demirin kullanımı denemelerini de görmeye başlıyoruz.**

Sayfa:516

Or, il ne faut pas perdre de vue que l'Asie, sur une grande partie de son territoire, notamment l'Asie mésopotamienne, est un continent de Brachycéphales. Si les Turcs sont des Sous-Brachycéphales, les Kurdes, les Arméniens, les Tadjiks et les Loures sont des Brachycéphales, possédant des indices élevés (Kurdes 86 (1), Arméniens 85, Tadjiks 84,9, Loures 84,5). Que nous sommes loin des carac-

Sayfa:516

tères fournis par l'étude des Égyptiens! Il est vrai d'ajouter que, dans cette grande masse brachycéphale de l'Asie, on rencontre quelques types dolichocéphales, notamment dans la région de la Méditerranée orientale, où les Arabes montrent des crânes relativement très allongés (2).

Sayfa 516

Asya'nın, topraklarının büyük bir kısmında, **özellikle Mezopotamya Asyası'nın Brakisefal bir katı olduğunu gözden uzak tutmamak gerekmektedir. Şayet Türkler** alt brakisefal iseler, Kürtler, Ermeniler, Tacikler ve Loure'lar yüksek kafatası katsayılarına sahip (Kürtler 86, Ermeniler 85, Tacikler 84,9, Loure'lar 84,5) Brakisefal'lerdir. Bunlar Mısırlılar'ın incelenmesinden elde edilen neticelerden ne kadar uzak değerlerdir! Asya'nın bu büyük brakisefal kitlesi içinde bazı dolikosefal tiplere rastlandığını da ilâve etmek gerekmektedir. Özellikle, göreceli olarak çok uzamış kafataslarına sahip Arapların bulunduğu Doğu Akdeniz bölgesinde dolikosefallere rastlanmaktadır.

Sayfa:516

Les auteurs admettent que, pendant cette domination, qui dura cinq cents ans, arrivèrent en Égypte beaucoup de Syriens et d'Israélites (quels étaient leurs caractères anthropologiques ?), et la pureté primitive de la race fut troublée par ces divers envahisseurs.

Sayfa 516

Yazarlar, **beşyüz sene** süren bu hakimiyet esnasında, Mısır'a pek çok Suriyeli ve İsrailliler'in gldiğini (antropolojik özellikleri nelerdir?) ve bu ırkın saflığı farklı işgalcilerle bozulmuştur.

Sayfa:520

Il est difficile de l'affirmer, quand nous voyons même les prêtres d'Ammon, découverts à Deir el Bahari, par Grébaut, en 1891, n'avoir, comme moyenne, qu'une taille au-dessous de 1m,62. Ajoutons que la morphologie cranienne de ces gens-là apparaît, pour plusieurs d'entre eux, exceptionnelle, puis-

Sayfa: 520

qu'elle montre des caractères de brachycéphalie très accentuée (indice dépassant 86), jusqu'alors inconnus, et que le groupe même présente un indice céphalique moyen de valeur très su-

Sayfa: 521

périeure (80,64) à ceux précédemment indiqués. Il est très probable que ces prêtres d'Ammon n'appartenaient pas à la race égyptienne. Ils étaient peut-être les représentants d'une politique habile qui avait placé à la tête d'une Église des étrangers au pays?

Sayfa 520

Dheir el Bahari'de Grebaut tarafından 1891 yılında bulunan Ammon rahiplerini gördüğümüz zaman, 1.62m'nin altında bir ortalamaya inanmak zordur. Bu insanların kafatası yapılarının birçoğunda istisnai olarak ortaya çıktığını ilâve edelim. Zira bugüne kadar bilinmeyen çok baskın Brakisefali özellikleri göstermektedirler (86'yı geçen kafatası katsayısı) ve grup daha önce gösterilenlerden çok yüksek bir [sayfa 521] **Ortalama değere (80,64) sahiptir. Bu Ammon rahiplerinin Mısırlı ırk'a mensup olmamaları olasılığı çok yüksektir. Bunlar, belki de, zeki bir politikanın, ülkeye yabancıların bir kilisesinin başına yerleştirdiği temsilcilerdir.**

Sayfa: 523

D'ailleurs, est-il bien nécessaire de faire appel aux Libyens? La civilisation paléolithique n'a-t-elle pas été florissante dans l'Afrique méridionale et orientale? et ne savons-nous pas, d'autre part, pour expliquer l'apparition des métaux, à quel point le cuivre est abondant dans la région des grands lacs, et à quel degré les Noirs ont su et savent encore utiliser le fer? Pourquoi toujours invoquer des influences méditerranéennes alors que le sol même du haut Nil pouvait fournir tous les éléments matériels des civilisations primitives?

?

Sayfa 523

Bundan dolayı, Libyalılar'a referans'ta bulunmak gerekmekte midir? Paleolitik uygarlık, Güney ve Doğu Afrika'da doğmamış mıdır? Diğer taraftan, madenlerin ortaya

çıkmasını açıklayabilmek için, bakırın büyük göller bölgesinde hangi noktalarda bol miktarda bulunduğunu ve Zenciler'in demiri kullanmayı ne derecede biliyor olduklarını ve hâlen bilmekte olduklarını bilmiyor muyuz? Yukarı Nil'in toprağı, ilk uygarlıkların bütün ögelerini temin ederken, niçin her zaman Akdeniz'in etkilerini tartışıyoruz.

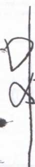
Sayfa:523

Avant de passer à cet examen comparatif, je voudrais placer sous les yeux du lecteur la diagnose morphologique et descriptive des anciens Égyptiens, établie d'après les documents artistiques.

Sayfa 523
Bu karşılaştırmalı incelemeye geçmeden önce, okuyucunun dikkatine, eski Mısırlılar'ın sanatsal belgelerden yararlanılarak oluşturulmuş yapısal belirlemesini sunmak istiyorum.

Sayfa:524

Le type fin « est grand et élancé, avec une attitude fière et impérieuse. Il avait les épaules larges, les pectoraux saillants, les bras nerveux, les mains fines et longues, les hanches peu développées, les jambes sèches; les détails du genou et les muscles du mollet s'accusent fortement sous la peau; les pieds allongés, minces, cambrés faiblement, et s'aplatissant à l'extrémité par suite de l'habitude d'aller sans chaussures. La tête est relativement courte, le visage est ovale; le front est légèrement fuyant; les yeux sont largement ouverts; les pommettes peu saillantes; le nez est fort, droit ou légèrement aquilin; la bouche est large avec des lèvres charnues et bordées; les dents sont petites, égales, bien plantées et saines; les oreilles sont élevées. La peau, blanche à la naissance, brunit plus ou moins rapidement suivant qu'elle est plus ou moins attaquée par le soleil et par conséquent suivant la région. Les hommes ont été généralement représentés de couleur rouge; les femmes, moins exposées à la grande lumière, sont peintes en jaune dans les tableaux; leur teint était d'autant plus clair qu'elles appartenaient à une classe plus élevée et qu'elles étaient originaires du sud ou du delta.

Sayfa 524
İncelikli tip, "iri ve uzun boylu, gururlu ve hâkim karakterlidir. Geniş omuzlara, kuvvetli göğüs kaslarına, kaslı kollara, ince ve uzun ellere, az gelişmiş kalçalar, zayıf bacaklara sahiptir. Dizin ve kasların ayrıntıları, derinin altından kuvvetli bir şekilde gözükür. Ayaklar büyük ve ince olup, hafif kıvrımlıdır ve yalınayak yürümekten dolayı uca doğru düzleşmiştir. Baş göreceli olarak kısadır. Yüz ovaldir. Alın biraz belirsizdir. Gözler büyük, elmacık kemikleri az çıkıktır. Burun iri, düz veya hafifçe kargaburundur. Ağız kalın ve çıkıntılı dudaklarla geniştir. Dişler küçük, birbiriyle aynı boyda, yerlerine iyi yerleşik ve sağlıklıdır. Kulaklar uzundur. Deri, doğuşta beyazdır, güneşe maruz kalışına ve bölgelere göre, az veya çok hızla esmerleşir. Erkekler genel olarak kırmızı renkle temsil edilirler. Güneş ışığına daha az maruz kalan kadınlar ise, tablolarda sarı renkle gösterilirler. Renkleri, daha yüksek bir sınıfa mensup oldukları ve güney veya delta kökenli oldukça, daha açıktır.

Sayfa:524

II « Le second type, plus vulgaire, mais moins fréquent, était trapu, courtaud et lourd. La poitrine et les épaules sont plus larges, proportionnellement au bassin ; une disproportion choquante et apparente règnait entre le haut et le bas du corps. Le bassin est étroit et les jambes sont grêles. La tête est allongée, légèrement refoulée en arrière et surbaissée au sommet ; le visage est plus long que dans le type fin et fréquemment un peu prognathe.

Sayfa 524
İkinci tip, daha avamdır, fakat bunlara daha az rastlanmaktadır. Tıknaz, kuvvetli ve ağırdır. Göğüs ve omuzlar, leğen boşluğuyla orantılı olarak daha geniştir. Vücudun üst tarafı ile alt tarafı arasında, şaşırtıcı bir oransızlık bulunmaktadır. Leğen dardır ve bacaklar zayıftır. Baş uzun, arkaya doğru uzamış ve tam tepede basıktır. Yüz, ince tipte olana nazaran daha uzundur ve sıklıkla biraz uzun çenelidir.

Sayfa:524

Pour ce qui concerne le type fin, la tête relativement courte, marquée par les figurations, ne correspond pas à la réalité.

Sayfa 524
İncelikli tiple ilgili olarak, şekillerde göreceli olarak kısa olarak gösterilen kafa, gerçeğe uymamaktadır.

Sayfa:525

Passons maintenant à l'examen des populations qui habitent encore aujourd'hui la vallée du Nil ou ses environs immédiats (1).

Sayfa 525
Şimdi, hâlen Nil Vadisi'nde ve yakın çevrelerinde oturan toplulukları incelemeye geçelim.

Sayfa:525

Si nous considérons d'abord les Asiatiques, — nous nous rapprochons ainsi des auteurs qui recherchent, parmi ces gens-là, les origines mêmes de la race égyptienne, — nous devons résolument éliminer plusieurs groupes brachycéphales ou sous-brachycéphales habitant (d'ailleurs à l'état de colonies relativement peu importantes) la vallée du Nil, comme les Turcs, les Arméniens, etc.

Sayfa 525
Şayet, önce Asyalıları göz önünde tutarsak, onları araştıran insanlara yaklaşırız. Bu araştırmacıların arasında hatta köklerî Mısır ırkı olanlar da vardır. Bu araştırmacıların göre **bunların arasından Nil Vadisi'nin Türkler, Ermeniler vs. gibi alt brakisefal birçok grubunu (göreceli olarak az önemli koloniler durumunda bulunan) kesinlikle bertaraf etmek gerekmektedir.**

Sayfa:526

Ils sont doli-chocéphales (indice moyen : 75,40). Leur groupe renferme une certaine proportion de types brachycéphales (6,5 p. 100 environ) (1).

Sayfa 526
[Koptlar] **Bunlar dolikosefaldir (ortalama kafatası katsayısı: 75,40). Grupları belirli bir oranda brakisefal tipleri de (yaklaşık yüzde 6,5) bulundurmaktadır.**

Sayfa:526

(1) Il faut se rappeler tout de suite, pour expliquer cette intrusion, que dans l'histoire de l'Égypte ancienne, il y eut, à un moment donné, après des immixtions étrangères, des indices à tendances brachycéphaliques, notamment dans les époques qui virent les dernières dynasties. Plusieurs rois thébains, même, avaient des indices de mésaticéphalie.

Sayfa 526

Dipnot: (1) Eski Mısır tarihindeki bu beklenmeyen sapmayı açıklayabilmek için, tarihin belirli bir döneminde, yabancı müdahelelerinden sonra, özellikle son hanedanlardan sonra brakisefalik eğilimli kafatası katsayıları görüldüğünü hatırlamak gerekmektedir. Birçok Thebain kralı bile, mezatisefalik kafatası katsayısına sahiptiler.

Sayfa:535

Plus tard on cherche — toujours en Asie — un peu plus loin que les côtes bibliques. Et on imagine que ce sont les Cariens-Touraniens qui, au VIIIe siècle, s'expatrièrent en masse et que les vents et les courants marins conduisirent aux Antilles d'abord, dans les vallées amazoniennes ensuite !

C'est en 1380 qu'une flotte du grand conquérant tatar Kublaï-Khan, équipée pour s'emparer du Japon, fait naufrage sur les côtes occidentales de l'Amérique du Sud ! Les naufragés iront, nous ne savons pas très bien au travers de quelles péripéties, fonder l'Empire du Pérou !

Sayfa 535

AMERİKA'NIN IRKLARI

Daha sonra, gene Asya'da ve İncil'in kıyılarından biraz daha ötelerde [bu kökleri] **arıyoruz. Carien'ler – Turaniler'in VIII. yüzyılda kitle hâlinde denize açıldıklarını ve rüzgarlarla akıntıların onları önce Antiller'e, daha sonra Amazon Vadileri'ne götürdüklerini düşünüyoruz.**

1380 yılında, büyük Tatar fatihi Kubilay Han'ın bir donanması, Japonyayı fethetmek için teşkilatlanarak yola çıkmış ve Güney Amerika'nın batı kıyılarında batmıştır! Hangi maceralara doğru gittiklerini çok iyi bilmediğimiz kazazedeler, Peru İmparatorluğu'nu kurmuşlardır!

Sayfa:535

On sait qu'en 1912, Hrdlička, chef du service anthropologique des États-Unis, désireux d'étudier sur place la question des parentés asiatico-américaines, a parcouru la Sibérie septentrionale aux fins d'y examiner les populations autochtones. Il a trouvé, a-t-il dit, plus qu'il n'espérait. Partisan des théories de Brinton, Holmes et autres, il a rencontré en plusieurs points de l'Asie du Nord la confirmation des suppositions congénitales, imaginées par ces anthropologistes, entre les groupes ethniques des deux continents. Dans le cours du Jénisséi, en particulier, il a reconnu, parmi les survivants des anciennes populations aborigènes, des types identiques à ceux des indigènes américains : même couleur de la peau, mêmes cheveux lisses et noirs. Il aurait constaté jusqu'à des identités mentales !

Sayfa 535

1912'de, Asyalı – Amerikalı akrabalığını yerinde izlemek isteyen Amerika Birleşik Devletleri Antropoloji Servisi Şefi Hrdlicka'nın, yerli toplulukları incelemek amacıyla Kuzey Sibirya'yı baştan başa geçmiştir. Kendi ifadesine göre, umduğundan fazlasını bulmuştur. Brinton, Holmes ve diğerlerinin taraftarları, Kuzey Asya'nın birçok noktasında bu antropologlar tarafından, iki kıtanın ırkî grupları arasında düşünülen varsayımların onaylanmasına tanık olmuşlardır. Bu bilim adamı, özellikle Yenisey havzasında, eski yerli kabilelerin yaşayan üyeleri arasında, Amerikan yerlileriyle aynı olan tiplere rastlamıştır. Derilerinin rengi aynıdır, aynı düz ve siyah saçlara sahiptirler. Hatta fikri yapıları bile aynıdır.

Sayfa:542

C'est dans les zones comprises, en gros, entre le 25° de latitude nord et le 25° de latitude sud, dans les régions tournées principalement vers le Pacifique, que se sont développées les civilisations autochtones américaines. Faut-il, pour expliquer cette sorte de limitation géographique, faire intervenir l'influence centralisante des hauts plateaux? Faut-il mettre en scène le facteur « race »? Je ne sais. Il est hors de discussion que la civilisation de ces peuples anciens était bien supérieure à celle des Indiens d'aujourd'hui. « Ils connaissaient tous l'art du tissage, de la maçonnerie, l'usage de presque tous les

Sayfa:542

métaux (sauf le fer), ils étaient rassemblés dans de grandes cités, avaient des chefs puissants, des armées régulièrement constituées, des impôts annuels, une organisation d'État, etc. » (1).

Ces civilisations, que les chroniqueurs espagnols sympathiques aux Indiens nous dépeignent sous de si brillantes couleurs, succombèrent, en quelques années, sous les coups qu'appliquèrent, avec tant d'aveugle brutalité, les conquistadores. Nous ne les connaissons, ces civilisations, que par leurs monuments — heureusement encore nombreux — et par les

Sayfa:543

récits entachés d'inexactitudes — souvent volontaires — des historiens.

Dans cette aire, limitée entre les frontières des républiques actuelles du Mexique et du Chili, se sont constitués plusieurs empires. Beuchat, qui constate l'impossibilité d'établir entre eux une chronologie, — peut-être la civilisation Maya-qu'iché est-elle la plus ancienne? — les indique de la manière suivante, en allant du nord au sud : « 1° la civilisation mexicaine ou aztèque, avec ses dépendances : celle des Tarasques ou Michoacan et celle des Mixteco-Tzapotèques de l'Oajaca; 2° la civilisation Maya-qu'iché, au Yucatan, au Chiapas, au Guatémala et dans une partie du Honduras; 3° une civilisation que l'on pourrait appeler de l'Amérique centrale, au Nicaragua, au San Salvador, et qui est peut-être la même que celle des anciennes populations des Antilles; 4° la civilisation Chibcha ou du Cundinamarca qui est celle des peuples précolombiens du Costa-Rica, de l'isthme de Panama et du plateau de Bogota (République de Colombie); 5° la civilisation péruvienne; 6° la civilisation des Diaguites ou Calchaquis, occupant autrefois la province andine de Catamarca (République Argentine) » (1).

X

D

Sayfa 542

Kabaca, 25 derece kuzey enlemi ve 25 derece güney enlemi arasındaki, Pasifik'e dönük bölgelerde, Amerikan yerli uygarlıkları gelişmiştir. Bu coğrafi sınırlamayı açıklayabilmek için, yüksek platoların merkezileştirici etkisini ortaya koymak gerekmekte midir? Irk kavramını sahneye koymak gerekmekte midir? Bunu bilmiyorum. Bu ırkların uygarlık seviyesinin bugünkü Yerlilerden çok daha yüksek olduğu her türlü tartışmanın

ötesindedir. "Her türlü dokuma, duvarcılık sanatını biliyorlardı. Hemen hemen madenlerin kullanımını biliyorlardı (demir hariç). Büyük şehirlerde toplanmışlardı. Kuvvetli şefleri, düzenli olarak oluşturulmuş orduları, yıllık vergileri, bir Devlet Teşkilatları vs. vardı.

Yerlilere sempati duyan İspanyol tarih günlüğü yazarlarının bize parlak renkler altında anlattıkları, birkaç sene içerisinde, uyguladıkları kör kuvvete sahip darbelerle tahileri zayıflatmıştır. Bu uygarlıkları, ne mutludur ki hâlâ çok sayıda bulunan eserleriyle [sayfa 543] genellikle tarihçilerin gönüllü koydukları belirsizliklerle dolu olan anlatılarla tanımaktayız.

Bugünkü Meksika ve Şili Cumhuriyetleri tarafından sınırlanmış bu bölgede, birçok imparatorluklar kurulmuştur. Beuchat, bunların aralarında kronolojik bir sıralama yapmanın olanaksızlığını belirlemiş – belki de Maya uygarlığı bunların en eskisidir – ve bunları kuzeyden güneye şu şekilde sıralamıştır: "1. Meksika veya Aztek Uygarlığı ve bağlı olanlar: **Tarasque'lar veya Michoacan ve Oajaca'nın Mixteco – Tzapoteque'leri, 2. Yukatan'daki, Chiapas'daki, Guatemala'daki ve Honduras'ın bir kısmındaki Maya uygarlığı, 3. Orta Amerika, Nikaragua, San Salvador Uygarlığı adıyla adlandırabileceğimiz ve belki de eski Antiller uygarlığının aynısı olan bir Uygarlık, 4. Kosta Rika, Panama kıstağı ve Bogota (Kolombiya Cumhuriyeti)'nin Kolomb öncesi halklarının uygarlığı olan Chibcha veya Cundinamarca uygarlığı, 5. Peru uygarlığı, 6. Bir zamanlar Catamarca'nın (Arjantin Cumhuriyeti) And Eyaletini iskân eden Diaguite veya Calchaquis Uygarlığı**

Sayfa:543

Le plateau mexicain, dit plateau d'Anahuac (= situé près de l'eau), a vu se dérouler les civilisations des trois empires toltèque, chichimèque et aztèque.

Du premier, il apparaît que nous ne savons pas grand'chose de certain quant à ses origines. Peut-être entre le IVe (?) et le VIIIe siècle existait-il, sur le plateau de Mexico, une population, de civilisation élevée, qui porta ses caractères sociologiques

Sayfa:544

— y porta-t-elle sa race? — dans toute l'Amérique centrale.

Sayfa 543

Anahuac Plâtosu da denilen Meksika Plâtosu (su kenarında bulunan), Toltek, Şişimek ve Aztekle'in üç imparatorluğunun uygarlıklarının seyrini görmüştür.

İlk uygarlığın kökenleri hakkında fazla bir şey bilmiyoruz. Belki de IV. (?) ve VIII. Yüzyıllar arasında Meksika platosunda yüksek bir uygarlığa sahip, sosyolojik özelliklerini bütün [sayfa 544] **Orta Amerika'ya taşıyan –ırkını da taşımış mıdır? - bir topluluk var olmuştur.**

Sayfa:546

Le recensement de 1896 indiquait, en outre, 200 000 Tarasques, 265 000 Zapotèques, quelques milliers de Mixtèques.

Sayfa 546

1896 sayımında, bunun dışında 200.000 **Tarasque**, 265.000 **Zapoteque**, birkaç bin **Mixteque** bulunmuştur.

Sayfa:546

Les caractères anthropologiques de ces populations n'ont pas encore été l'objet d'enquêtes suffisantes. Le peu que nous en savons nous les montre comme étant de petite stature et brachycéphales.

Sayfa 546

Bu toplulukların antropolojik özellikleri, henüz yeterli araştırmalarınkonusunu oluşturmamıştır. Hakkında bildiğimiz pek az şey, onların ufak yapılı ve brakisefal olduklarını göstermektedir.

Sayfa:546

Les Indiens du Mexique se partagent en deux groupes ethnographiques : les Sonoriens et les Aztèques.

Sayfa 546

Meksika yerlileri, iki ırki gruba ayrılmaktadırlar: **Sonorien'ler ve Aztek'ler.**

Sayfa:547
Leur civilisation a été de même nature que celle des Pueblos ; et les hommes qui la vivaient, avaient un type physique en général identique à celui des falaisiers de l'Arizona (1).

Ces Sonoriens du Mexique sont des hommes de haute stature, dont la taille atteint et dépasse 1m,70 et dont le crâne n'est pas arrondi comme celui d'une grande partie des indigènes du Mexique central et méridional. Comme les Pimas du Nouveau-Mexique, et les Indiens de l'Arizona, ces Sonoriens sont des Sous-Dolichocéphales. Les Yakis (Yakuis) et les Mayos, dont les établissements sont principalement tournés vers le golfe de Californie (les deux fleuves qui portent les mêmes noms que ces tribus indiennes se jettent dans ce golfe), sont des individus mésocéphales (2), et Ten Kate a signalé leur sveltesse et — ce caractère a une certaine importance généalogique — leur nez proéminent.

Sayfa 547

Uygarlıkları **Pueblos'ların** uygarlıkları ile aynıdır. Burada yaşayan insanlar, genellikle fiziksel tipleri **Arizona**'nın bazı tipleriyle aynıdır.

Meksika'nın bu Sonorienler'i uzun boylu, boyları **1.70m'yi** geçen, ve kafatasları **Orta ve Güney Meksika** yerlilerinin büyük bir kısmının olduğu gibi yuvarlaklaşmış değildir. Yeni Meksika'nın Pimas'ları ve Arizona'nın Yerlileri gibi, Sonorien'ler de **Alt Dolikosefal'dirler.** Yerleşimleri temelde Kaliforniya'ya dönük olan **Yakis'ler** (Yakuis) ve Mayo'lar (iki nehir, körfeze bakan bu yerli kabilelerinin adını taşımaktadırlar), mezosefal bireylerdir. Ten Kate, onların güzelliklerine - bu soyaçekimden gelen bir özelliktir – ve iri bir buruna dikkat çeker.

Sayfa:547
Le vocable d'Aztèques ou Nahua est un nom collectif rassemblant plusieurs tribus qui, deux ou trois siècles avant l'arrivée des Espagnols, avaient constitué, sur le versant atlantique,
Sayfa:548
dans les environs de Mexico, des États confédérés : Tescoucu, Tlacopan, Tenochtitlan. A côté d'eux, il y eut, au Mexique, trois autres groupes ethniques qu'on peut appeler (Deniker)

Sayfa:548

Mexicains proprement dits. Ce sont les Otomi habitant le plateau du Mexique, dans l'État de Guanajuato, à sa bordure orientale (on signale la langue des Otomi comme le cas unique, en Amérique, d'une langue presque monosyllabique); les Tarasques et les Totonacs. Les Tarasques, dont une grande partie sont considérés comme métissés, mais dont une autre a gardé le sang pur, sont cantonnés dans les montagnes du Michoacan, sur le versant de la chaîne tournée vers le Pacifique.

Sayfa 547

Aztek veya Nahua kelimeleri, İspanyolların gelmesinden iki veya üç yüzyıl önce Atlantiğe bakan yamaçlarda [sayfa 548] Meksiko yakınlarında, konfedere **Tescouco, Tlacopan, Tenochtitlan** devletlerini kuran birçok kabileyi bir araya getiren bir kolektif isimdir. Bunların yanısıra, Meksika'da, doğruyu söylemek gerekirse, Meksikalı olarak adlandırabileceğimiz (Deniker) üç başka ırkî grup vardır. Bunlar, Guanajuato Devletinde Meksika platosunu iskân eden Otomi'ler, doğu sınırında (Otomi lisanı, Amerika'da yegane örnek olarak, hemen hemen tamamen tek heceli bir lisan olarak gösterilmektedir) **Tarasque'lar ve Totonacs'lar** bulunmaktadır. Tarasque'ların büyük bir kısmı karışmış olarak kabul edilmektedir. Fakat diğer kısmı ise kan saflıklarını korumaktadırlar. Tarasque'lar **Michoacan** dağlarında, Pasifik'e doğru dönen sıradağların denize bakan yamaçlarında yerleşmişlerdir.

Sayfa:548

Au sud du plateau de Puebla, dans la région montagneuse dont les eaux s'écoulent dans toutes les directions, et où la ville d'Oaxaca donne son nom à un immense territoire, comprenant une partie de l'isthme de Tehuantepec, sont groupées de nombreuses tribus d'Indiens centre-américains, parmi lesquels les Zapotèques, les Mixtèques, les Zoques, les Tchapanèques, etc. Les premiers descendent d'un peuple jadis puissant, dont la civilisation fut semblable à celle des Aztèques. Le type physique de ces Sud-Mexicains est, dans ses lignes générales, celui des indigènes du plateau d'Anahuac : petite taille ; brachycéphalie ; peau brune, foncée ; pommettes saillantes, — très différent, on le voit, des Sonoriens. Ils appartiennent certainement tous au même groupe ethnique originel.

Sayfa 548

Puebla Platosu'nun güneyinde, suların bütün yönlere aktığı ve Oaxaca Şehri'nin adını verdiği, Tehuantepec kıstağının bir kısmını da içeren dağlık bölgede, aralarında **Zapoteque'lerin, Mixteque'lerin, Zoque'ların, Tchapaneque'lerin vs. bulunduğu çok sayıda Orta Amerika Yerli kabileleri** bulunmaktadır. Zapoteque'ler, uygarlıkları Aztekler'inkine benzeyen bir halkın haleflerdirler. Bu Güney Meksikalılar'ın fiziksel tipi, genel çizgileriyle **Anahuac platosunun yerlilerinin fiziksel özellikleriyle aynıdır; kısa boy, Brakisefali, esmer veya koyu renk ten, çıkık elmacık kemikleri – görüldüğü gibi, Sonorien'lerden tamamen farklıdırlar. Hepsi gayet tabiidir ki, aynı orijinel kökene mensupturlar.**

> *Sayfa:549*
>
> Plusieurs historiens ont rattaché les Mayas aux Toltèques ; mais leur idiome les en séparerait complètement.

Sayfa 549

Birçok tarihçiler, Mayalar'ı **Tolteque'lere** bağlamaktadır. Fakat lehçeleri, onları tamamıyla ayırmaktadır.

> *Sayfa:549*
>
> Ce rapprochement étant admis, et considérant, d'autre part, que les traditions mayas font remonter l'arrivée de ce peuple dans le Yucatan 800 ans environ avant Jésus-Christ, il faudrait accepter qu'à cette époque, déjà lointaine, des moyens sûrs de communication existaient entre les grandes Antilles et le continent américain !

Sayfa 549

Bu yaklaşım, diğer taraftan Maya efsanelerinin bu halkın **Yukatan'a gelişini Milattan 800 sene öncesine kadar çıkardığını kabul ettiğinden dolayı,** bu dönemden daha önce de, Antiller'le Amerika kıtası arasında güvenilir iletişim olanaklarının bulunduğunu kabul etmek gerekmektedir!

> *Sayfa:549*
>
> Les grands constructeurs des monuments mayas auraient été des Toltèques que les poussées des Aztèques conduisirent dans le Yucatan.

Sayfa 549
Maya anıtlarının büyük inşaatçıları, Aztek zorlamalarının Yukatan'a yönelttiği Tolteque'lerdir.

Sayfa:550

Leurs caractères physiques sont, en gros, les mêmes partout : petite taille, le corps trapu, le crâne brachycéphale.

Sayfa 550
Fiziksel özellikleri, kabaca her yerde aynıdır: kısa boy, tıknaz gövde, brakisefal kafatası.

Sayfa:550

Dans la région du lac Titicaca, les Aymaras ont laissé des restes mégalithiques abondants. Ils ont été considérés, par plusieurs auteurs, comme les plus anciens civilisateurs de l'Amérique du Sud. Les héritiers de leur culture furent les Quichuas. Ce sont les Aymaras qui fournirent les dynasties Incas.

Sayfa 550
Titikaka gölü bölgesinde, **Aymara'lar** bol miktarda megalitik kalıntılar bırakmıştır. Bunlar pek çok yazar tarafından Güney Amerika'nın en eski uygarlık taşıyıcıları olarak görülmektedirler. **Bunların mirasçıları ise Quichuas'lar olmuşlardır. İnka hanedanlarını temin edenler Aymara'lardır.**

Sayfa:551

Une de ces tribus, devenant prépondérante, s'imposera à toutes les autres, et constituera l'empire que les Espagnols nous firent connaître, pour la première fois, sous le nom de Pérou, nom que n'utilisaient pas les indigènes, ainsi que l'a montré P. Rivet.

Sayfa 551

Bu kabilelerden biri, üstün hâle gelerek, bütün diğerlerine hakimiyetini kabul ettirmiş ve ilk defa İspanyol'ların bize tanıttıkları İmparatorluğu, **Peru** adıyla kurmuştur. Bu isim, P. Rivet tarafından bize gösterildiği gibi, yerliler tarafından da kullanılan isimdir.

Sayfa:551

Les conquistadores, avec leur violence coutumière, après avoir assassiné le dernier Inca Atahuallpa, s'emparèrent du pays.

On peut se demander ce que serait devenu cet empire des Incas s'il avait continué d'exister. Il a représenté une forme de gouvernement et un état social d'un passionnant intérêt, dont la structure appelle immédiatement, pour certaines de ses parties, des rapprochements avec le régime communiste de la Russie actuelle.

K

D

Sayfa 551

[İnkalar]

[İspanyol] Fatihler, geleneksel şiddetleriyle, son **Atahuallpa** İnka'sını öldürdükten sonra, ülkeyi elde etmişlerdir.

Şayet var olmaya devam etseydi, bu İnka İmparatorluğu'nun ne olacağı sorulabilir. Bu imparatorluk, içindeki ögelerin bir kısmı için, bugünkü komünist Rusya'nın yaklaşımlarına benzer bir hükûmet biçimi ve sosyal devlet sunuyordu.

Sayfa:553

A quelle race appartenaient ces constructeurs de villes, de palais et de temples — les plus habiles architectes de toute l'Amérique; — ces ingénieurs agricoles, pour qui l'irrigation la plus compliquée n'avait pas de secrets; ces céramistes habiles, dans les œuvres desquels nos décorateurs actuels pourraient puiser sans limites; ces organisateurs qui, semblables aux Romains, dès la conquête, lançaient des routes dans toutes les directions?

Sayfa 553

Bu şehirlerin, sarayların ve tapınakların inşaatçıları – bütün Amerika'nın en yetenekli mimarları, - kendileri için en karışık sulamanın problem yaratmadığı bu ziraat mühendisleri, günümüzün dekoratörlerini sınırsız bir şekilde kullanabildiği eserlerdeki bu yetenekli seramikçiler, fethe kadar her yöne yollar döşeyen, Romalılar'a benzeyen bu organizatörler hangi ırka mensupturlar?

Sayfa:553

A croire certains auteurs, qui sont parmi les mieux documentés, les peuples du Pérou auraient subi, très anciennement, des influences venues de l'est. Selon Rivet et Créqui-Montfort (1), les Aymaras, dans la région des hauts plateaux andins, auraient été précédés par les Urus ou Uros, « peuple d'origine amazonienne qui fut un instant très répandu et qui est maintenant réduit à un millier d'individus environ » (2). Ce peuple descendait-il des anciens Dolichocéphales de Lagoa-Santa?

Rivet, qui a vécu longtemps dans le pays, et qui l'a consciencieusement étudié, pense que le Pérou a transmis au Mexique la technique du bronze, à une époque qui n'était peut-être pas très antérieure à la découverte de l'Amérique; et que la technique de l'argent aurait suivi le même chemin.

Sayfa 553

En iyi belgelere sahip olanlar arasında olan bazı yazarlara inanmak gerekirse, Peru'nun halkları, çok eskiden **doğudan gelen** etkilere maruz kalmıştır. Rivet'ye ve Crequi Montfort'a göre, Aymara'lar, yüksek And plâtolarında, **Urus veya Uros'ların takipçileri olmuşlardır. Bunlar "Bir zamanlar çok yaygın olan fakat şimdi yaklaşık bin kişiye inen Amazon halkının orijinal halkı"dır. Bu halk Lagoa Santa'nın eski Dolikosefaller'inden mi gelmektedir?**

Ülkede uzun süre yaşamış ve onu şuurlu bir şekilde incelemiş olan Rivet, Peru'nun Meksika'ya **bronz tekniğini belki de Amerika'nın keşfinden çok yeni olmayan bir dönemde naklettiğini** ve gümüş işleme tekniğinin de aynı yolu izlemiş olacağını düşünmektedir.

Sayfa:554

Ses caractéristiques ethniques, rappelons-le, sont les suivantes : petite taille, brachycéphalie, cheveux noirs et lisses, pommettes saillantes, nez proéminent. Nous avons trouvé ce type partout où nous avons suivi les traces des grandes civilisations indigènes.

Vers le nord, nous pouvons rattacher ces hommes à quelques Sonoriens méridionaux. Mais ensuite? en allant plus loin dans l'Ouest américain? Leur aire semble s'être limitée au Mexique

Sayfa:555

septentrional. Vers l'extrême sud, nous établissons leur filiation avec les Araucans. Ces prolongements géographiques, s'ils

Sayfa:555

nous assurent des connaissances nouvelles très importantes, ne résolvent nullement le problème dans sa totalité.

La seule conclusion que puisse se permettre un anthropologiste, c'est d'affirmer qu'à l'époque où Colomb découvrit l'Amérique, il y avait, parmi les peuples de cet immense continent, un groupe imposant, de race relativement pure, qui échelonnait ses contingents, depuis l'extrême nord au moins du plateau mexicain, jusqu'au Chili moyen actuel. Peut-être plusieurs de ces groupes, dans l'Amérique du Sud, ont-ils essaimé vers les plaines fluviales de l'Est?

Sayfa 554

Bu ırkî özellikler, hatırlayalım ki şu özelliklerdir; kısa boy, Brakisefali, siyah ve düz saçlar, çıkık elmacık kemikleri, iri burun. Bu tipi, büyük yerli uygarlıkların izlerinin bulunduğu her yerde bulduk.

Kuzeye doğru, bu insanları bazı güneyli Sonorienler'e bağlayabiliriz. Ama sonra, Amerika'nın batısı'nda da ötede ne yapacağız? Bölgeleri, Kuzey Meksika ile sınırlanmışa benzemektedir. [sayfa 555] **Aşın güneye doğru, Araucan'larla ilişkilerini kuruyoruz. Bu coğrafi uzantılar, bize çok önemli yeni bilgiler temin etse de, meseleyi bütünlüğü içerisinde çözmemektedir.**

Bir antropoloğun müsaade edebileceği tek sonuç, Kolomb'un Amerika'yı keşfettiği dönemde, bu geniş kıtanın halkları arasında göreceli olarak saf ırka sahip olan, gruplarını aşırı kuzeyden, en azından Meksika Plâtosu'ndan bugünkü Orta Şili'ye kadar dağıtmış olan hakim bir grubun varlığıdır. Belki de bu grupların pek çoğu, Güney Amerika'da, doğudaki nehir ovaları boyunca yayılmışlar mıdır?

Sayfa:555

Nous n'en savons absolument rien. Et il ne semble pas que nous établirons facilement des liens entre eux et les aborigènes sibériens, ainsi que le voudraient les hypothèses actuelles.

Sayfa 555

Bu konuda kesinlikle hiçbir şey bilmiyoruz. Üstelik, bunlarla Sibirya yerlileri arasında, bugünkü varsayımların kolaylıkla bir ilişki kurabileceğe de pek benzememekteyiz.

Sayfa:555

Pour ceux qui, à la suite de beaucoup d'écrivains, cherchent à établir un rapport entre la race et la civilisation, il est d'un puissant intérêt de remarquer que, parmi les diverses races américaines, un seul groupe ethnique a présenté une imposante culture, une civilisation de grandiose allure, qu'à certains égards d'autres civilisations anciennes, célèbres, n'ont pas dépassées!

Sayfa 555

Irkla uygarlık arasında bir ilişki kurmak isteyen birçok yazar için, **farklı Amerikan ırkları arasında bir tek ırkî grubun baskın bir kültür,** bazı açılardan eski büyük, meşhur uygarlıkların bile aşamadığıbüyük boyutlu bir uygarlık sunmuş olduğunu belirlemek, çok ilgi çekici olmuştur.

Sayfa:556

L'invasion espagnole, telle qu'elle s'est produite, événement profondément douloureux à cause de ses sévices, doit être regrettée encore, du point de vue philosophique, parce qu'elle a suspendu brusquement un état social, porté, en certains lieux de l'Amérique, à un degré extraordinaire de développement et dont nous aurions aimé suivre les destinées naturelles.

Sayfa 556

İspanyol işgali, gerçekleştiği zaman, uyguladığı şiddet dolayısıyla derin bir şekilde acılı olmasının yanısıra, felsefi açıdan da üzüntü vericidir. Zira, Amerika'nın bazı bölgelerinde olağanüstü bir gelişme düzeyine ulaşmış olan ve tabii sonuçlarını görmekten hoşnut olacağımız bir sosyal devleti aniden askıya almıştır.

Sayfa:562

Mais si les choses se sont passées aussi facilement — n'est-ce pas vraiment très facile, et cela ne rappelle-t-il pas les « mises en ma che » des Aryens? — comment expliquer les différences ethniques considérables qui séparent les Malais, par exemple, et les Australiens? Et ces deux groupes mêmes des Polynésiens?

Sayfa 562
Fakat, her şey bu kadar kolay olmuşsa – gerçekten çok kolay değil mi ve bu "Aryenler'in yürüyüşünü" hatırlatmıyor mu? – Malezyalılar'la örneğin Avustralyalılar'ı ayıran farkları ve bu iki grubu Polinezyalılar'dan farkını nasıl açıklayabiliriz?

Sayfa:566

En moyenne, les Malais, les Javanais par exemple, sont plus grands (1m,61) et incomparablement plus brachycéphales que les Protomalais (2).

Sayfa 566
Ortalama olarak, Malezyalılar, örneğin Javalılar, Protomalezyalılar'a göre daha uzun (1.61m) ve karşılaştırılamaz bir şekilde daha **Brakisefal'dirler.**

Sayfa:569

Faut-il rendre les Malaisiens responsables de cette coloration ethnique ? J'ai hâte d'ajouter que les éléments à tendances brachycéphaliques rencontrés en Nouvelle-Guinée semblent être exceptionnels. De grandes séries de crânes n'en ont montré que de faibles proportions (5 à 7 p. 100).

Sayfa 569
Malezyalılar'ı bu ırkî renklenmeden sorumlu tutmak gerekmekte midir? Yeni Gine'de rastlanan brakisefal eğilimli ögelerin istisna olduklarını ilâve etmede acele ediyorum. Büyük kafatası serileri, ancak zayıf oranlar göstermişlerdir (yüzde 5 ila 7 arasında).

Sayfa:582

D C'est d'abord l'origine des populations aux yeux bleus, rencontrées dans une grande partie de l'Asie centrale et surtout occidentale. Sont-elles un reliquat des bandes germaniques ayant passé, à une date connue, en Asie Mineure? Faut-il, pour expliquer la présence de ces individus, remonter plus loin encore dans le passé et faire intervenir les populations

Sayfa:582

néolithiques de la Russie méridionale, prédécesseurs possibles de la race germanique? Mais quelle est l'origine première de cette race que nous nous plaisons à considérer comme européenne? L'est-elle réellement?

-Comment interpréter un cas unique dans l'histoire du monde : ce qui s'est passé dans l'Attique entre 500 et 300 avant Jésus-Christ alors que surgit, dans un laps de temps relativement si court, une si merveilleuse floraison d'hommes illustres? Concentration des meilleures races, a-t-on dit, mais quelles races? Influences du milieu, mais quelles influences?

Les squelettes rencontrés dans le Néolithique portugais de Mugem pourraient-ils être envisagés — une partie d'entre eux au moins, les Brachycéphales — comme appartenant à l'Afrique du Nord? Et le problème de cette vieille race ibérique est-il à ajouter aux problèmes que nous avons soulevés, dans les premiers chapitres de ce volume, relativement à un peuplement de l'Europe, au Paléolithique, par des populations arrivées de l'Afrique orientale?

Sayfa 582

[SONUÇLAR]

Öncelikle, Orta Asya'nın ve Batı Asya'nın büyük bir kısmında rastlanan mavi gözlü topluluklarının kökeni nedir? Bunlar, belirli bir tarihte Küçük Asya'dan geçen Cermen kabilelerinin bir kısmı mıdır? Bu bireylerin varlığını izah etmek için geçmişte daha daha uzaklara gitmek ve Cermen ırkının olası ataları olan Güney Rusya'nın Neolitik topluluklarını işe karıştırmak gerekecek midir? Fakat, Avrupalı olarak görmekten hoşnut olduğumuz bu ırkın ilk kökeni nedir? Bu ırk gerçekten Avrupalı mıdır?

Dünya Tarihi içerisinde, tek bir vakayı nasıl yorumlayabiliriz: Milâttan önce 500. ve 300. yıllar arasında Attik Yarımadası'nda göreceli olarak bu kadar kısa süre içerisinde, bu kadar meşhur insanın ortaya çıkması için neler olup bitmiştir?

Portekiz'in Neolitik Mügem'inde rastlanan iskeletler – içlerinden en azından bir kısmı Brakisefal'dir – Kuzey Afrika'ya ait olarak görülebilirler mi? Bu yaşlı İberli ırkın problemi, bu cildin ilk bölümlerinde, Avrupalı bir halkla ilgili olarak, doğu Afrikalı topluluklarin gelişiyle belirlediğimiz problemlere eklenecek midir?

Sayfa:583

Les territoires de la côte sud-ouest de la Norvège, dont Stavanger est le chef-lieu, ont presque la moitié de leurs habitants dont l'indice céphalique atteint et dépasse 82!

Sayfa 583
Stavanger'in Başkan Vekili olduğu, Norveç'in güneybatı kıyılarının sakinlerinin hemen hemen yarısının kafatası katsayısı 82'ye ulaşır veya geçer.

Sayfa : 583

Beaucoup de ces pêcheurs sont de

Sayfa : 584

haute stature et brachycéphales. Qui, parmi nous, se serait attendu, dans un tel endroit, à une telle image ethnique?

Des hommes appartenant à ce même groupe peuplent également les Shetland et, de l'autre côté de la mer du Nord, les bords de l'Écosse. Il ne semble donc y avoir aucun doute : la partie septentrionale de la mer du Nord, sur ses deux rivages, et dans les îles, est habitée par des gens appartenant principalement à deux races : à la race Nordique, dolichocéphale — ce que nous avons toujours enseigné, — et à cette autre race, caractérisée par sa brachycéphalie et sa haute stature. Cette dernière, qui est-elle?

Gray considère les hommes qui la composent comme apparentés aux Dinariques. Alors, qu'on se rappelle l'habitat principal de cette race! Les côtes adriatiques et ioniennes, avec un hinterland plus ou moins étendu, sont le royaume des Dinariques. Ceux-ci auraient-ils traversé toute l'Europe? A quel moment? Aux temps préhistoriques? Aux temps historiques? Et alors sous quel nom? Et comment? Quels sont les chemins suivis par ces Dinariques dans leur marche à travers le continent? Quelle est, sur les bords de la mer du Nord, leur première étape? Elle n'est pas indifférente à connaître! L'Écosse, ou la Scandinavie? A quel moment s'embarquèrent-ils de l'un de ces points pour aller à la recherche de l'autre?

Sayfa 583
Bu balıkçıların çoğu [sayfa 584] uzun boylu ve brakisefaldirler. Aramızdan kim, belli bir yerde, belli bir ırkî görüntüyle karşılaşacaktır?

Bu aynı gruba ait insanlar, aynı şekilde Shetland'ı ve Kuzey Denizi'nin diğer tarafında İskoçya kıyılarını iskân eder. Hiçbir şüphe yoktur ki Kuzey Denizinin kuzey kısmında, bu denizin her iki kıyısında ve adalarında temel olarak iki ırka mensup olan insanlar oturur: Dolikosefal Kuzeyli ırka mensup olanlar - her zaman öğrendiğimiz gibi - ve brakisefal olmasıyla ve iri yapısıyla karakterize olan bu diğer ırk. Peki bu ırk kimdir.

Gray, bu ırkı oluşturanları Dinarik ırkla akraba gibi görmektedir. Öyleyse, bu ırkın ana coğrafyasını hatırlayalım! Az veya çok yaygın arka bölgeleriyle [hinterland] Adriyatik ve İyonya kıyıları Dinarikler'in krallığıydı. Bunlar bütün Avrupa'yı boydan boya geçmiş olabilirler miydi? Ne zaman geçmiş olabilirlerdi? Tarih öncesi dönemlerde mi? Hangi isim altında ve nasıl? Bu Dinarikler tarafından kıta boyunca izlenen yollar nelerdir? Kuzey Denizinin kıyıları üzerinde, ilk durakları neresidir? Bunu bilmek hiç de anlamsız olmayacaktır! İskoçya mı yoksa İskandinavya mı? Bu noktalardan birine, diğerini de araştırmak için hangi tarihte çıkmışlardı?

Sayfa:585

A cet égard, certaines régions de l'Allemagne ont été démonstratives. Par exemple, en Thuringe, où, dans un milieu d'apparence ethnique semblable, les conditions économiques défavorables semblaient — si l'on suit les théories courantes — devoir diminuer la stature humaine, nous avons constaté des tailles bien supérieures à celles fournies par des régions beaucoup plus favorisées économiquement.

D

Sayfa 585

Bu konuyla ilgili olarak, Almanya'nın bazı bölgeleri bilgi vericidir. Örneğin **Thuringe**'de, benzer ırkî görünüme sahip bir çevrede, uygun olmayan ekonomik koşulların – geçerli ekonomik varsayımları izlediğimiz takdirde – insan boyunu kısaltması gerekmekte iken, ekonomik olarak çok daha iyi durumdaki bölgelerin temin ettiği boylardan çok daha uzun boylara rastlanmaktadır.

Sayfa:586

D X

I. — Deux groupes imposants d'Indiens américains — appartenant peut-être à la même race, et cela n'est pas indifférent à constater — ont créé les grandes civilisations du Mexique et des Plateaux andins. L'arrivée des Espagnols détruisit complètement cette double civilisation. Et l'on sait ce que sont devenus les descendants des Mexicains et des Incas : par leur aspect et leur culture, beaucoup d'entre eux ne sont guère plus que des caricatures américo-espagnoles assez lamentables.

Sayfa 586

Yerli Amerikalılar'ın - belki de aynı ırka mensup olan ve böyle olması da hiç anlamsız olmayan - iki etkili grubu Meksika'nın ve And plâtolarının büyük uygarlıklarını yaratmışlardır. İspanyolların gelişi, bu çift uygarlığı tahrip etmiştir. Meksikalılar'ın ve İnkalar'ın haleflerinin ne olduğu bilinmektedir: Aralarından pek çoğu, görünümleri ve kül-

türleriyle, ancak acınacak Amerikan – İspanyol karikatürlerinden başka bir şey değildirler.

Sayfa:591

Son aide à l'Histoire, tout importante qu'elle soit déjà, ne fait que commencer.

Sayfa 591

[Antropolojinin] **Tarihe yardımı, bugüne kadar gayet önemli olmuş ve bu yardım ancak, yeniden başlamak üzere kesilmiştir.**

Sayfa:617

TABLE DES MATIÈRES

Sayfa:618

TROISIÈME PARTIE

LES RACES DE L'ASIE

Sayfa 617-618

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

BÖLÜM ÜÇ
ASYANIN IRKLARI